

שבוע פרשת שלח

(26 May – 1 June 13)

י"ז – כ"ג סיון ה'תשע"ג

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

מאמרי דא"ח, שיחות ואגרות קודש

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

סניף אה"ק כפר חב"ד

ברוקלין, נ. י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה

הי' תהא שנת נפלאות בכל

צדי"ק שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

הוספה: כמפורט במפתח כללי עמוד ד'

סדר הנחת תפילין

אף על פי שיכולים להניח תפילין במשך כל היום כולו (מנץ החמה, או עלות השחר, עד צאת הכוכבים או שקיעת החמה), הרי הזמן המובחר להנחת תפילין בזמן התפילה, כמנהג ישראל שמניחים תפילין ומתפללים בהם. (משיחת י"א שבט תשכ"ח)

היום, על לְבָבְךָ. וּשְׁנַנְתָּם לְבָנֶיךָ וּדְבַרְתָּ בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ. וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדְךָ, וְהָיוּ לְטַטְפַּת בֵּין עֵינֶיךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ. וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ שִׁמְעוּ אֶל מְצוֹתַי, אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם, לֹאֲהַבְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדּוֹ, בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם. וְנָתַתִּי מִטֶּר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ, וְאִסַּפְתִּי דִגְגָךָ וְתִירְשְׁךָ וַיִּצְהַרְךָ. וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לְבַהֲמֹתֶיךָ, וְאִכְלָתוּ וּשְׂבַעְתָּ. הִשְׁמָרוּ לְכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם, וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם. וְחָרָה אַף יְיָ בְּכֶם וַעֲצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֶּר וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ, וְאִבַּדְתֶּם מִהָרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר יְיָ נָתַן לְכֶם. וְשִׁמַּתֶּם אֶת דְּבַרֵי אֱלֹהֵי עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם, וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יַדְכֶם וְהָיוּ לְטַטְפַּת בֵּין עֵינֵיכֶם. וּלְמַדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ. לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וַיְמֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לְאַבְתֵּיכֶם לֵאמֹר, כִּי־יָמִי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֵל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל פְּנֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם, וְנָתַנּוּ עַל צִיצִית הַכֹּהֵן, פְּתִיל תְּכֵלֶת. וְהָיָה לְכֶם לְצִיצִית, וּרְאִיתֶם אֹתוֹ, וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מְצוֹתַי יְיָ, וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם, וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶם וְאַחֲרָי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֹתָם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם. לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֶת כָּל מְצוֹתַי, וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם. אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם, מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיוֹת לְכֶם לֵאלֹהִים, אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם (אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם) אָמַת.

נכון לומר קודם התפילה:

חֲרִינִי מִקְּבַל עָלַי מְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁל וְאַהֲבַת לְרַעַךְ כְּמוֹךָ מְצוּהָ לְהַתְּפַלל בְּתַפִּילִין אֵת כָּל תְּפִילַת שַׁחֲרִית כּוֹלָל שִׁיעוֹר תְּהִלָּה כְּפִי שְׂמַתְחֵלָה לִימֵי הַחֹדֶשׁ.
יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאַלְהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂיִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרַתְךָ.
אֵךְ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פְּנֵיךָ.

טוב להרגיל עצמו לומר . . . נוסח זה מודה וכו' ועל ידי זה יזכור את ה' הניצב עליו:

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ, מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁהַחַיּוּת בִּי נִשְׁמָתִי בְּחַמְלָה. רַבָּה אֲמוּנָתְךָ.

מצוה לומר את כל ברכות השחר

ברכת התורה

צריך ליוהר בה מאד ואסור לדבר ולהוציא דברי תורה מפיו עד שיברך. פְּרוּך אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ. פְּרוּך אַתָּה יְיָ, נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־אֶהֱרֹן וְאֶל־בְּנָיו לֵאמֹר פֹּה תִבְרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: יִבְרַךְ יְהוָה וְיִשְׁמְרֵךְ: יָאֵר יְהוָה | פְּנֵי אֱלֹהֵי וַיַּחַדְךָ: יִשְׂאֵל יְהוָה | פְּנֵי אֱלֹהֵי וַיִּשֶׁם לְךָ שְׁלוֹם: וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמֵי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם:

ברכות הנחת תפילין

הברכה הראשונה, (באמירתה מכוונים הן על התפילין של יד והן על התפילין של ראש) נאמרת לפני הידוק הרצועה על שריר הקיבורת של היד השמאלית (איטר, הכותב ביד שמאל מניח את התפילין על יד ימין) באופן שהתפילין נוטות לעבר הגוף.

פְּרוּך אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמְצוֹתָיו וְצִוְּנוּ לְהִנִּיחַ תְּפִילִין:

הברכה השנייה נאמרת (רק אם דיבר בין הנחת תפילין של־יד לשל־ראש) לפני הידוק הרצועה על הראש

פְּרוּך אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמְצוֹתָיו וְצִוְּנוּ עַל מְצוֹת תְּפִילִין:

קריאת שמע

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, יְיָ אֶחָד:

פְּרוּך שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאַהֲבַת אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּךָ

כדאי לשכלל ילד, בן או בת - גם קטני קטנים - וגם המבוגרים יהיה סידור (תפילה) פרטי משלו - לומר תפילה להשם, חוקש - חמשה חומשי תורה (או ספר אחר של תורה) משלו ללמוד בו כל יום תורה, וכן להבדיל קופת־צדקה משלו - שלחוכה נותן צדקה (לכד משבת ויום טוב), מכספו הפרטי (שניתן לו מהוריו או שקיבל כפרס ... שבהן יכול היה לקנות חיי נפש, ולהשתמש בו לצרכיו האישיים, ושיכתבו על זה "להשם הארץ ומלואה" (או בראש־יתבות "לה'") בצירוף שם - ודברים אלו יהיו ברשותו ואחריותו וניהם בחרדו, במקום בולט - את הקופה יש לקבוע בחרד על ידי מסמר וכדומה, ועל ידי זה החרד כולו ייהפך ל"חרד ובית של צדקה".

ק"ב

גם זה המזמור נאמר בא"ב, בכל פסוק שני אותיות ובשני אחרונים שלש, ומספר על מדות טובות שיבור לו אדם והיאך יתן צדקה ושכרו שלא יצטרך לבריות:
 א הַלְלוּהָ | אֲשֶׁר־אֵישׁ יֵרָא אֶת־יְהוָה בְּמִצּוֹתָיו חֲפִיז מְאֹד: ב גִּבּוֹר בְּאַרְץ יְהוּדָה זָרְעוּ דוֹר
 יִשְׂרָאֵל יִבְרָךְ: ג הוֹן־וְעֶשֶׂר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עֲמֶדֶת לְעַד: ד זָרַח בַּחֲשֶׁךְ אֹר לְיִשְׂרָאֵל חֲנוּן
 וְרַחוּם וְצַדִּיק: ה טוֹב־אֵישׁ חֲנוּן וּמְלֹאָה יִכְלָל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט: ו פִּי־לְעוֹלָם לֹא־יִמוּט לְזִכֵּר
 עוֹלָם יְהוּדָה צַדִּיק: ז מִשְׁמוּעָה רַעָה לֹא יִירָא נְכוֹן לְפִי בְּטַח בְּיְהוָה: ח סָמוּךְ לְפִי לֹא יִירָא
 עַד אֲשֶׁר־יִרְאֶה בְּצַרְיוֹ: ט פֶּזֶר | נָתַן לְאֲבִיוֹנִים צִדְקָתוֹ עֲמֶדֶת לְעַד קָרְנוֹ תְרוּם בְּכִבּוֹד:
 י רָשַׁע יִרְאֶה | וְכַעַס שִׁנּוּ יַחַרֵּק וְנַמְס תְּאוֹת רִשְׁעִים תֹּאבֵד:

ק"ג

בו יסופר נפלאות מציאת מצרים:

א הַלְלוּהָ | הִלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה הִלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה: ב יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ מְעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:
 ג מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבֹאֵו מְהִלֵּל שֵׁם יְהוָה: ד רַם עַל־כַּלְגוּיִם | יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ:
 ה מִי בְיְהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמְגַבִּיהֵי לְשַׁבַּת: ו הַמְשַׁפִּילֵי לְרֵאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבְאַרְצֵי: ז מְקִימֵי מַעְפָּר
 דָּל מְאֻשְׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן: ח לְהוֹשִׁיבֵי עַם־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: ט מוֹשִׁיבֵי | עֲקָרַת הַבַּיִת
 אִם־הַבְּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּהָ:

אגרות קודש

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ט

ברוקלין.

צעירי אגודת חב"ד סניף מאנטרעאל

ועד מחנה גן ישראל

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה למכתבם מיום החמישי, פרשת דבר אל אהרן וגוי' בהעלותך את הנרות, מבשר טוב ע"ד

פתיחת המחנה בשבוע זה.

יהי רצון שיהי' בהצלחה הכי גדולה הן בגשמיות והן ברוחניות.

ומתאים להכתוב דבר אל אהרן (אשר כאו"א מישראל הוא ממלכת כהנים וגוי קדוש) בהעלותך

את הנרות - נר ה' נשמת אדם - עד שתהא שלהבת עולה מאלי', הנה יקוים זה בכל אלו הנמצאים

במחנה גן ישראל אשר זאת תהי' עבודתם של כל העובדים ומתעסקים, שליט"א.

בברכת הצלחה ולבשו"ט.

מפתח כללי

- (א) סדר הנחת תפילין ב
- (ב) מזמורי תהלים קיב, קיג ג
- (ג) מאמר ד"ה להבין ענין הנסכים
שבת פרשת שלח, מברכים החודש תמוז, היתשמי"ג ה
- (ד) שיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז ה'תשכ"ו י
- (ה) לקוטי שיחות – פרשת שלח
(בלה"ק) כרד יג יד
- (ו) מתוך פניני לוי יצחק על התורה לכ"ק הרה"ג הרה"ח
המקובל ר' לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל יז
- (ז) זכרונות אם המלכות הרבנית הצדקנית מרת חנה
ע"ה ז"ל שניאורסאהן חוברת כט, תרגום מאדיש יח
- (ח) ילקוט גאולה ומשיח – פרשת שלח יט
- (ט) שיעור יומי חומש לשבוע פרשת שלח כ
- (י) שיעורי תהלים לשבוע פרשת שלח מב
- (יא) שיעורים בספר התניא (מוגה)
לשבוע פרשת שלח מג
- (יב) לוח "היום יום" לשבוע פרשת שלח נד
- (יג) הלכה יומית לעיון ברמב"ם נו
- שיעורי רמב"ם – מהדורת חזק:**
- (יד) – ג' פרקים ליום לשבוע פרשת שלח ס
- (טו) – פרק אחד ליום לשבוע פרשת שלח פה
- (טז) – ספר המצוות לשבוע פרשת שלח צב
- (יז) נביאים וכתובים
מלכים א פרק יד, תהלים פרק פא צה
- (יח) משניות – מסכת בבא בתרא
ביאור קהתי צז
- (יט) עין יעקב מסכת יומא קה
- (כ) מסכת עירובין עם ביאורים
מדף עט עד דף פה קו
- מתורת רבותינו נשיאי חב"ד:**
- (כא) שולחן ערוך הלכות שבת עם הערות וציונים
אדמו"ר הזקן קלח
- (כב) שולחן ערוך הלכות שבת
אדמו"ר הזקן קלח
- (כג) לקוטי תורה
אדמו"ר הזקן קלט
- (כד) שערי אורה
אדמו"ר האמצעי קמא
- (כה) מאמרי הצ"צ – מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרס"ו
אדמו"ר ה"צמח צדק" קמא
- (כו) תורת שמואל תרל"ב
אדמו"ר מוהר"ש קמב
- (כז) שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב
אדמו"ר מוהר"ש"ב קמב
- (כח) ספר המאמרים ה'תש"ט
אדמו"ר מוהר"צ"צ קמד
- (כט) לקוטי דיבורים
אדמו"ר מוהר"צ"צ קמו
- (ל) יומן כ"ק אדמו"ר מוהר"צ"צ
אדמו"ר מוהר"צ"צ קמז
- (לא) אגרות קודש
אדמו"ר מוהר"צ"צ קמח
- (לב) ביאורים בפרקי אבות פרק ג קנ
- (לג) חומש לקריאה בציבור קנא
- (לד) לוח זמנים לשבוע פרשת שלח קנח
- (לה) סדר מצות הדלקת נרות לשבת קודש קנט

דברי התורה שאנו מקבלים באדיבות של כל המוציאים לאור, שייכים אליהם ואסור בהחלט לעשות בהם שימוש מסחרי

45 בַּגְּ פְּרָשׁוֹת כּוֹי' בהם יש פרטים שונים בענייני המצוות ועבודת ה'
 46 שבהם העניין הכללי של "שמע ישראל" בא לידי ביטוי), וְכַנּוּדָע מֵאֲמַר
 47 רְבוּתֵינוּ וְז"ל בגמרא לְמַה קָדְמָה שְׁמַע פְּרַשְׁתָּהּ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל"
 48 לפרשת וַהֲיָה אִם שָׁמוּעַ, ונכתבה בתורה ראשונה פְּרִי שְׂיִקְבַּל עָלָיו
 49 האדם עוֹל מְלָכוֹת שְׁמַיִם
 50 תַּחֲלָה באופן כללי, באמירת "שמע
 51 ישראל", וְאַחֲרָיָהּ יִקְבַּל עָלָיו
 52 האדם עוֹל מְצוֹת הַכּוֹלָל את כל
 53 המצוות הפרטיות, והרי עניין קיום
 54 המצוות (והשכר על קיומן, ולהיפך)
 55 מפורט יותר בפרשת וַהֲיָה אִם שָׁמוּעַ.
 56 והולך ומבאר את התוכן הפנימי של
 57 ההבדל בין ה'קבלת עול' והמסירות
 58 הכללית בפרשת שמע, וקיום כל
 59 המצוות הפרטיות בפרשת וַהֲיָה אִם
 60 שְׁמוּעַ:
 61 וַהֲיָנוּ, דְקָרִיאת־שְׁמַע עֲנִינָה
 62 הַרְצוּא על חיות הקודש שבמרכבה
 63 העליונה נאמר שהן ב"רצוא ושוב".
 64 כלומר, מצד אחד הן ב'תנועה' של
 65 תשוקה להתעלות ולהיכלל במקור,
 66 ומצד שני הוא ב'תנועה' של חזרה
 67 לדרגתם ולמילוי תפקידם וְהַהֲעֲלָאָה
 68 מְלַמְטָה לְמַעְלָה, עֲנִין
 69 מְסִירַת־נַפְשׁ כמבואר בחסידות
 70 שהתקרבות האדם לאלוקות יכולה
 71 להיות בשתי דרכים – "העלאה", היינו
 72 התעלות של האדם מלמטה למעלה,
 73 ו"המשכה", היינו התגלות אלוקות על
 74 האדם מלמעלה למטה. וההחלטה
 75 וההתמסרות של האדם למסור את
 76 נפשו בקריאת שמע היא מתוך תשוקה
 77 להיות דבק בה' ולהתעלות מלמטה
 78 למעלה. מֵה־שְׂאִי־בֶן עֲנִין
 79 מצוות התְּפִילִין הוא עֲנִין קִיּוּם
 80 הַמְצוֹת בְּמַעֲשֵׂה בְּפוּעַל, בשונה
 81 מהמסירות נפש ה'רצוא' שהם תשוקה
 82 לצאת מהעולם ולהתנתק מענייני
 83 המעשה דְּהוֹקְשָׁה הושוותה כָּל
 84 הַתּוֹרָה פּוֹלָה (היינו מְצוֹת
 85 הַתּוֹרָה) לְתִפְלִין, (כמאמר
 86 חכמינו ז"ל על הפסוק "והיה לך לאות
 87 על ירך ולזיכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך", הושוותה כל התורה
 88 כולה לתפילין: מה תפילין מצוות עשה המוגבלת בזמן מסויים, ונשים פטורות

1 לְהִבִּין עֲנִין יש להבין את התוכן והמשמעות הפנימית של נושא
 2 הַנְּסֻכִים, שבאו עם הקרבנות הַמְּבוֹאֵר בתורה לְרֵאשׁוֹנָה
 3 בְּפְרָשְׁתָנוּ. דְעֲנִין הַקְּרָבָנוֹת כְּכָר נִזְכָּר פעמים רבות בְּפְרָשׁוֹת
 4 שְׁלִפְנֵי־זֶה, וְהַחִידוּשׁ בְּפְרָשְׁתָנוּ פְּרַשְׁתָּהּ שְׁלַח הוּא שְׁכָאן נוֹכַר
 5 בתורה בפעם הראשונה עֲנִין
 6 הַנְּסֻכִים שְׁמֻקְרִיבִין עִם
 7 הַקְּרָבָן, הַמְּכִלִים יֵין שְׁמֵן
 8 וְסֻלַּת. וְצָרִיף לְהִבִּין מַהוּ
 9 עֲנִינָם הַפְּנִימִי שֶׁל הַנְּסֻכִים, וְגַם
 10 מַהוּ הַקְּשֶׁר וְהַשִּׁיכוֹת הָעֲנִינִית שֶׁל
 11 הַנְּסֻכִים לְעֲנִין הַפְּנִיסָה לְאַרְצֵי, 1
 12 דְקַתִּיב בַּפְּתַח פְּרַשְׁתָּהּ הַנְּסֻכִים כִּי
 13 תְּבוֹאוּ אֶל אֶרֶץ מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם
 14 גו' אִזּוּ דְוָקָא הוּא עֲנִין
 15 הַנְּסֻכִים. ?
 16 וְלִבְאָר זֶה, מְבִיא בְּלֻקוּטֵי
 17 תּוֹרָה' סֵפֶר מֵאֲמָרֵי אֲדֹמָ"ר הוֹקֵן עַל
 18 הַחוּמָשִׁים וִיקָר־בְּמִדְבַר־דְּבָרִים (ועוד)
 19 אֵת מֵאֲמַר רְבוּתֵנוּ וְז"ל
 20 שְׁמַמְנוּ אֶפְשָׁר לְהִבִּין מַהוּ
 21 עֲנִין הַנְּסֻכִים בְּפְנִימִיּוֹת הַדְּבָרִים,
 22 וְהוּא מַה שְׁאֲמָרוּ רְבוּתֵנוּ ז"ל
 23 בגמרא כָּל הַקּוֹרָא קְרִיאַת־
 24 שְׁמַע בְּלֹא תְּפִילִין כְּאִילוּ
 25 הַקְּרִיב עוֹלָה בְּלֹא מְנַחָה
 26 וְזָבַח בְּלֹא נְסֻכִים. דְמַנְהָ
 27 מֵהַהֲשׁוּאָה שֶׁעָשׂוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל בֵּין
 28 הַקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע לֵאלֹהֵי תְּפִילִין
 29 לְמַקְרִיב קָרְבַן לֵאלֹהִים מוֹבָן,
 30 שְׁעֲנִין הַקְּרָבָנוֹת (עוֹלָה כו')
 31 וְכֵן שָׂאָר הַקְּרָבָנוֹת) הוּא כְּמוֹ
 32 קְרִיאַת־שְׁמַע, וְעֲנִין הַנְּסֻכִים
 33 הוּא כְּמוֹ תְּפִילִין, כְּפִי שֶׁהוֹלֵךְ
 34 וּמְבִיא.
 35 וּבִיאוֹר הָעֲנִין הוּא, דְּהִנֵּה גַם
 36 קְרִיאַת־שְׁמַע וְגַם תְּפִילִין
 37 שְׁתִּיחֶן הֵן מְצוֹת בַּתּוֹרָה, אֵלָּא
 38 שְׂיֵשׁ הַפְּרָשׁ בִּינֵיהֶם בְּתַנְּתָם
 39 וּבְמִשְׁמַעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁל כָּל אַחַת מֵהֶן.
 40 דְעֲנִין קְרִיאַת־שְׁמַע הוּא בְּעִיקֵר
 41 קְבֻלַּת־עוֹל מְלָכוֹת שְׁמַיִם
 42 וּמְסִירַת־נַפְשׁ וְהַנְּכוּנוֹת לְמַסּוֹר אֵת
 43 הַנֶּפֶשׁ עַל קִידוּשׁ הַשֵּׁם שְׁבִפְסוּק רֵאשׁוֹן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל גו' (וְרַק
 44 שְׂאֲחֲרָיָהּ זֶה קְבֻלַּת הָעוֹל וְהַמְּסִירוֹת נֶפֶשׁ הַכּוֹלָלִית נִמְשָׁף בְּפְרָשׁוֹת

בס"ד. שבת פרשת שלח,

מברכים החודש תמוז ה'תשמ"ג.

(הנחה בלתי מוגה)

1 לְהִבִּין עֲנִין הַנְּסֻכִים, הַמְּבוֹאֵר לְרֵאשׁוֹנָה
 2 בְּפְרָשְׁתָנוּ¹. דְעֲנִין הַקְּרָבָנוֹת כְּכָר נִזְכָּר
 3 בְּפְרָשׁוֹת שְׁלִפְנֵי־זֶה, וְהַחִידוּשׁ בְּפְרָשְׁתָנוּ הוּא
 4 עֲנִין הַנְּסֻכִים שְׁמֻקְרִיבִין עִם הַקְּרָבָן, יֵין שְׁמֵן
 5 וְסֻלַּת. וְצָרִיף לְהִבִּין מַהוּ עֲנִינָם, וְגַם מַהוּ הַקְּשֶׁר
 6 לְעֲנִין הַפְּנִיסָה לְאַרְצֵי, דְקַתִּיב כִּי תְּבוֹאוּ אֶל אֶרֶץ
 7 מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם גו'² אִזּוּ דְוָקָא הוּא עֲנִין הַנְּסֻכִים.

1 וְלִבְאָר זֶה, מְבִיא בְּלֻקוּטֵי תּוֹרָה'³ אֵת מֵאֲמַר
 2 רְבוּתֵנוּ וְז"ל שְׁמַמְנוּ אֶפְשָׁר לְהִבִּין מַהוּ

3 עֲנִין הַנְּסֻכִים, וְהוּא מַה שְׁאֲמָרוּ⁴ כָּל הַקּוֹרָא
 4 קְרִיאַת־שְׁמַע בְּלֹא תְּפִילִין כְּאִילוּ הַקְּרִיב עוֹלָה
 5 בְּלֹא מְנַחָה וְזָבַח בְּלֹא נְסֻכִים. דְמַנְהָ מוֹבָן,
 6 שְׁעֲנִין הַקְּרָבָנוֹת (עוֹלָה כו') הוּא כְּמוֹ קְרִיאַת־
 7 שְׁמַע, וְעֲנִין הַנְּסֻכִים הוּא כְּמוֹ תְּפִילִין. וּבִיאוֹר
 8 הָעֲנִין הוּא, דְּהִנֵּה גַם קְרִיאַת־שְׁמַע וְגַם תְּפִילִין
 9 שְׁתִּיחֶן הֵן מְצוֹת בַּתּוֹרָה, אֵלָּא שְׂיֵשׁ הַפְּרָשׁ
 10 בִּינֵיהֶם בְּתַנְּתָם. דְעֲנִין קְרִיאַת־שְׁמַע הוּא קְבֻלַּת־
 11 עוֹל וּמְסִירַת־נַפְשׁ שְׁבִפְסוּק רֵאשׁוֹן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל
 12 גו' (וְרַק שְׂאֲחֲרָיָהּ זֶה נִמְשָׁף בְּפְרָשׁוֹת בַּגְּ'
 13 פְּרָשׁוֹת כו'), וְכַנּוּדָע מֵאֲמַר רְבוּתֵנוּ וְז"ל⁵ לְמַה
 14 קָדְמָה שְׁמַע לְוַהֲיָה אִם שָׁמוּעַ, כְּדִי שְׂיִקְבַּל עָלָיו
 15 עוֹל מְלָכוֹת שְׁמַיִם תַּחֲלָה, וְאַחֲרָיָהּ יִקְבַּל עָלָיו
 16 עוֹל מְצוֹת. וְהִינוּ, דְקְרִיאַת־שְׁמַע עֲנִינָה הַרְצוּא
 17 וְהַהֲעֲלָאָה מְלַמְטָה לְמַעְלָה, עֲנִין מְסִירַת־נַפְשׁ.
 18 מֵה־שְׂאִי־בֶן עֲנִין הַתְּפִילִין הוּא עֲנִין קִיּוּם
 19 הַמְצוֹת בְּמַעֲשֵׂה בְּפוּעַל, בשונה
 20 מהמסירות נפש ה'רצוא' שהם תשוקה
 21 לצאת מהעולם ולהתנתק מענייני
 22 המעשה דְּהוֹקְשָׁה הושוותה כָּל
 23 הַתּוֹרָה פּוֹלָה (היינו מְצוֹת
 24 הַתּוֹרָה) לְתִפְלִין, (כמאמר
 25 חכמינו ז"ל על הפסוק "והיה לך לאות
 26 על ירך ולזיכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך", הושוותה כל התורה
 27 כולה לתפילין: מה תפילין מצוות עשה המוגבלת בזמן מסויים, ונשים פטורות

(1 פרק טו. 2. שם, כו. 3) פרשתנו מ, א. שם מא, ג. 4) ברכות יד, ב. 5) שם יג, א.

להבין ענין הנסכים

ביאור בדרך אפשר

1 - אף כל מצוות עשה המוגבלות בזמן מסויים - נשים פטורות) וְזֶהוּ גַם
 2 מֵה שֶׁתְּפִילִין הֵם מְלֻשׁוֹן הַתּוֹפֵל כְּלִי חָרָס, כלשון המשנה לענין
 3 כלי חרס שהדביקו אותו בשכבת טיט, מתי הוא מקבל טומאה. ו"תופל" הוא
 4 מְלֻשׁוֹן תְּפִילָה וְהַתְּחַבְרוּת, כְּמוֹ הַמְצוֹת שֶׁעֲנִינָן הוּא מְלֻשׁוֹן
 5 צְוֹתָא וְחִיבּוּר הֵפֶךְ הַהֲתַעֲלוֹת
 6 מהעולם הזה באופן שגורים התנתקות
 7 אלא קיום המצוות הוא דרך להתחבר
 8 עם הקדוש-ברוך-הוא דווקא באמצעות
 9 מעשים בפועל בעולם הזה הגשמי.
 10 וְזֶהוּ גַם הַטַּעַם הַפְּנִימִי מֵה שֶׁעֲנִינָן
 11 הַתְּפִילִין הוּא הַהֲמָשְׁכָה
 12 והתגלות אלוקות מְלַמְעָלָה
 13 לְמַטָּה, דָּאֵף שְׁגַם בַּתְּפִילִין
 14 כְּתוּבוֹת הַפְּרָשׁוֹת שֶׁל
 15 קְרִיאַת-שְׁמַע וְהִי נִבְאָר לְעִיל
 16 שֶׁהַתּוֹכֵן שֶׁל "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" הוּא
 17 קְבַלְתָּ-עוֹלָם-מַלְכוּת-שְׁמַיִם וּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ
 18 מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, מְכַל-מְקוֹם יֵשׁ
 19 בְּהֵם בַּתְּפִילִין רְצוּעוֹת שֶׁעֲנִינָן
 20 הַרוּחָנִי הַפְּנִימִי (הַבַּא לִידֵי בִיטוּי גַם
 21 בְּצוּרָה שֶׁבָּה הֵן יוֹרְדוֹת וּמִשְׁתַּלְשְׁלוֹת)
 22 הוּא הַמְשָׁכָה לְמַטָּה.
 23 וְזֶהוּ גַם הַטַּעַם מֵה שֶׁחָלַק
 24 מִמְצוֹת תְּפִילִין הוּא בְּכֹנֶת
 25 הַלֵּב, שֶׁעֲבוּד הַלֵּב וְהַמוֹת,
 26 כַּמְבוּאָר בַּחֲלֹק הַבְּחִיּוֹת שֶׁבְּמִצְוֹת
 27 תְּפִילִין יֵשׁ חֲשִׁיבוֹת מִיּוֹחַדַת הַתּוֹכֵן
 28 וְלִכְוֹנַת הַמְצוּוֹת. וְהַכּוֹנֵה שֶׁהַנַּחַת
 29 הַתְּפִילִין שֶׁל יָד כִּנְגַד הַלֵּב וְהַתְּפִילִין
 30 שֶׁל רֶאֶשׁ עַל הָרֶאֶשׁ כְּדֵי לְשַׁעֲבַד אֵת
 31 הַלֵּב וְאֵת הַמוֹת לְעַבּוּדַת ה' הִיא חֵלֶק
 32 בְּלַתִּי נִפְרָד מִהַמְצוּוֹה עֲצֻמָּה כִּי תוֹכֵן
 33 עֲנִינָן הַתְּפִילִין הוּא לְהִמְשִׁיף
 34 מִלְמַעְלָה לְמַטָּה וְלַהֲבִיא לִידֵי גִילּוּי
 35 אֵת הַשְּׁעֲבוּד דְּלֵב וּמַחַ לְעַבּוּדַת
 36 ה', לְמַטָּה בְּגוֹף הָאָדָם וְהִי זֹו הַתְּקַרְבוֹת שֶׁל הָאָדָם לְאִלּוּקוֹת בְּדֶרֶךְ שֶׁל
 37 הַמְשָׁכָה מִלְמַעְלָה לְמַטָּה.
 38 וְהִנֵּה עַל-דֶּרֶךְ הַחִילּוּק הַהַבְדֵּל הַמְבוּאָר לְעִיל בֵּין קְרִיאַת-שְׁמַע
 39 וְתְּפִילִין, שֶׁהַתּוֹכֵן שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע הוּא עַבּוּדַת ה' בְּדֶרֶךְ "הַעֲלָאָה" הַתּוֹכֵן
 40 שֶׁל מִצְוֹת תְּפִילִין הוּא עַבּוּדַת ה' בְּדֶרֶךְ "הַמְשָׁכָה" בֵּין הוּא גַם הַחִילּוּק
 41 הַהַבְדֵּל בֵּין קְרִבּוּת לְנִסְכִּים, כְּפִי שֶׁהוֹלֵךְ וּמַבְאָר.

ביאור בדרך אפשר

42 דְּהִנֵּה תוֹכֵן עֲנִינָן הַקְּרִבָּן הוּא כְּשֵׁמוֹ מְלֻשׁוֹן קְרִיב בֵּין הָאָדָם
 43 וְאִלּוּקוֹת, וְכַפְשָׁטוֹת הַעֲנִינָן כְּפִי שְׁמוֹבֵן גַּם מִהַמְשַׁמְעוֹת הַפְּשוּטָה שֶׁל
 44 הַבַּאֵת קְרִיבָן שֶׁהִיא שְׁנוּטָטִים דְּכָר מִבְּחוּץ שֶׁהִיא מוּחוֹץ לַתְּחוּם הַקְּדוּשָׁה
 45 וְהַאִלּוּקוֹת וּמְקַרְבִּים אוֹתוֹ אֵל הַקְּבָ"ה לְהִיּוֹת קְרִיבָן לָהּ, וְעַד
 46 שֶׁרָזָא דְקוֹרְבָנָא עוֹלָה עַד רְזָא
 47 דְאִין-סוּף וְהַקִּירוּב הוּא קִירוּב גְּדוֹל
 48 וְחֹק עַד כְּדֵי כֵךְ שְׁאִמְרוּ עַל כֵךְ בּוֹוֵהר
 49 שְׁסוּד הַקְּרִיבָן עוֹלָה עַד הַסוּד דְאִין סוּף
 50 (וְכַמְבוּאָר הַעֲנִינָן הַתּוֹכֵן
 51 וְהַמְשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁל הַקְּרִיבּוֹת גַּם
 52 בְּדְרוּשֵׁי הַהִילּוּלָא לְבַעַל
 53 הַרִי"צ, שִׁיבָא מִמַּאסְרָא וְגִלוֹת לְגִאוּלָה
 54 בִּימֵים י"ב"ג תְּמוּזָה בְּשַׁנַּת תְּרַפ"ז,
 55 מִסַּר לְפִרְסוּם לְיוֹם יו"ד שְׁבַט תש"י,
 56 יוֹם הַהִסְתַּלְקוּת-הִילּוּלָא שְׁלוֹ, בְּהֵם
 57 מְבוּאָר בַּהֲרַחֲבָה עֲנִינָן הַקִּירוּב
 58 לְאִלּוּקוֹת שֶׁנִּפְעַל עַל-יַדֵי הַקְּרִיבּוֹת
 59 וְלִכֵּן עֲנִינָן הַקְּרִיבּוֹת הוּא הַתְּקַרְבוֹת
 60 לְאִלּוּקוֹת בְּדֶרֶךְ "הַעֲלָאָה" (כְּקִרְיַת
 61 שְׁמַע) וְאִילוּ עֲנִינָן הַנְּסִיכִים הוּא
 62 הַתְּקַרְבוֹת לְאִלּוּקוֹת בְּדֶרֶךְ "הַמְשָׁכָה"
 63 (כַּתְּפִילִין וְשֶׁאֵר הַמְצוּוֹת), כְּפִי שֶׁיִּתְּבַאָר
 64 לְהֵלֵךְ.
 65 דְעִינָן הַקְּרִיבָן הוּא הַלְחָם
 66 כְּלוּמַר, הַפְּעוּלָה הַרוּחָנִית שֶׁל הַקְּרִיבָת
 67 קְרִיבָן דּוּמָה לְפַעוּלָה הַגְּשַׁמִּית שֶׁל
 68 אֲכִילַת לֶחֶם כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּתוֹרָה
 69 אֵת קְרִיבָנִי לְחִמִּי לְאִשֵּׁי גוֹ', הִי
 70 שֶׁהַקְּרִיבּוֹת נִקְרָאִים ה"לֶחֶם" שֶׁל
 71 הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא, כְּכִיכּוֹל וּמִשְׁמַעוֹת
 72 הַדִּימוּי הִיא דְכִשְׁם שֶׁהַלְחָם
 73 הַגְּשַׁמִּי לְמַטָּה שֶׁנֶּאֱכַל עַל יַדֵי אָדָם
 74 גְּשַׁמִּי עֲנִינָנו לְחַבְרָא אֵת הַנְּשָׁמָה
 75 וְהַגּוֹף, שֶׁכֵּן לֵלָא מוּזוֹן אִין הַנְּשַׁמָּה
 76 יְכוּלָה לְהַחֲיוֹת אֵת הַגּוֹף דָּאֵף שֶׁלְּפָנֵי-זֶה לְפָנֵי אֲכִילַת הַלֶּחֶם הַגּוֹף
 77 הוּא בְּתַכְלִית הַשְּׁלִימוֹת, וְהַלֶּחֶם שֶׁהָאָדָם אוֹכֵל לֹא מוּסִיף בְּגוֹף דָּבָר
 78 אֵלָּא הַגּוֹף שֶׁלֵּם כְּמוֹ גּוֹפֵי שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁהָיָה יָצִיר כְּפִיו
 79 שֶׁל הַקְּבָ"ה, וְכִיוּן שֶׁכֵּן בּוֹדָאֵי הִיָּה שְׁלֵם בְּתַכְלִית מְכַל-מְקוֹם לְמִרוֹת
 80 שְׁגַם לֵלָא מוּזוֹן הַגּוֹף שְׁלֵם צְרִיךְ הוּא לְנְשָׁמָה כְּדֵי לְחַיּוֹת, הַגּוֹף זָקוּק
 81 לְנִשְׁמָה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּתוֹרָה לְגַבִּי בְּרִיאַת אָדָם הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר אַחֲרָי
 82

6) קְדוּשִׁין לָהּ, א. 7) מִשְׁנָה כְּלִים פ"ג מ"ה. 8) לְקוּ"ת שֶׁלַח מ, א. תְּנִיא מִהַדוּ"ק סַפְמ"ט. וּבְכ"מ. 9) רָאָה סֵה"מ תש"י ע' 209. וְש"נ. 10) רָאָה שו"ע אַדָּה"ז סֵה"ה ס"א. ב"ח לְטוּאוּ"ח ס"ח וְס"י תְּרַכָּה. 11) זַח"ב רֵלֵט, א. זַח"ג כו, ב. וְרָאָה דְרַמ"צ קִנָּה, ב. 12) ד"ה בַּתִּי לְגַנִּי הַשִּׁי"ת פ"ב. 13) פִּינְחָס כַּח, ב. 14) רָאָה ב"ר פְּכ"ד, ה. וּבְכ"מ. 15) בְּרַאשִׁית ב, ז.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שהקודש-ברוך-הוא יצר את גופו, אוי וַיִּפַּח בְּאַפְיוֹ נְשַׁמַּת חַיִּים, נתן
 2 בו נשמה שהודות לה הגוף הוא חי וְכִדְבִי לְחִבְרָ אֶת הַנְּשָׁמָה וְהַגּוֹף
 3 כך שהנשמה אכן תיתן בגוף חיות צְרִיף לְעֵנֵן הַלְחָם שהוא הפועל את
 4 החיבור של הנשמה והגוף.
 5 וְטַעַם הַדְּבָר הוּא, הסיבה לכך
 6 שהחיבור בין הנשמה בגוף נפעל
 7 באמצעות הלחם, אף שלכאורה היה
 8 מקום לשאול מדוע הדבר תלוי בגורם
 9 חיצוני והרי גם ללא אכילת הלחם
 10 הנשמה נמצאת בגוף וממלאה אותו
 11 ומלוכשת בו אלא שהצורך בלחם הוא
 12 מְשׁוּם שֶׁהַלְחָם הוּא לְמַטָּה
 13 מִן הָאָדָם, שכן הנבראים נחלקים
 14 לדומם, צומח, חי, מדבר. והאדם =
 15 המדבר נעלה מלחם שבא מן הצומח
 16 וְלָכֵן דווקא בגלל שהלחם בא מן
 17 הצומח שהוא נברא נחות יותר מן
 18 האדם יֵשׁ בּוֹ בְּלַחֵם אֲוֵרוֹת
 19 אלווקיים עֲלִיוֹנִים יוֹתֵר מאשר
 20 האורות האלווקיים הנמצאים באדם,
 21 פְּנֹדָעַ בתורת החסידות שְׁפָל
 22 הַגְּבוּהָ יוֹתֵר בשורשו ומקורו
 23 הרוחני העליון יוֹרֵד לְמַטָּה יוֹתֵר
 24 בנבראים גשמיים נחותים יותר (כמשל
 25 חומת אבנים שכאשר היא נופלת הרי
 26 האבנים שבראש החומה נופלים רחוק
 27 יותר מהאבנים שבתחתית החומה
 28 הנופלים קרוב), וְלָכֵן הוּא הַלֶּחֶם
 29 שיש בו אורות עליונים ביותר מְחַבֵּר
 30 אֶת הַנְּשָׁמָה עִם הַגּוֹף והודות
 31 לו הנשמה משפיעה בגוף חיות.
 32 וְעַל-דֵּרֶךְ-זֶה הוּא לְמַעְלָה
 33 כְּבִכּוֹל, כשם שהמוזן הגשמי פועל את החיבור בין הנשמה והגוף הגשמי,
 34 כאמור, כך גם למעלה באלוקות, כביכול, הקרבנות שנקראים "לחם" הם
 35 המחברים את החיות האלוקות עם העולם דְּמָה הַנְּשָׁמָה מְמַלְאָה אֶת
 36 הַגּוֹף, כִּף הַקֶּבֶ"ה מְמַלֵּא אֶת הָעוֹלָם, הרי שאופן השפעת החיות
 37 האלוקות להחיות את העולם דומה לאופן השפעת החיות מהנשמה אל הגוף
 38 וגם הוא נפעל על ידי "לחם" (רוחני) שְׁעֵנֵן הַקֶּרְבָּנוֹת הוּא הַלְחָם
 39 הַמְּחַבֵּר אֶת הָעוֹלָם עִם הַקֶּבֶ"ה כי הקרבנות גורמים את השפעת
 40 החיות האלוקות לעולם.
 41 וְזֶהוּ הַהִפְרָשׁ הַהִבְדֵּל בֵּין קֶרְבָּנוֹת לְנִסְכִּים ששניהם פועלים את
 42 החיבור שבין אלוקות והעולם אלא שיש הבדל באופן הפעולה וההשפעה.
 43 דְּהִנֵּה הַחִיבוֹר דְּהָעוֹלָם עִם הַקֶּבֶ"ה לצורך השפעת החיות

האלוקית לעולם הוא בֵּין פְּנִימִיּוֹת וּבֵין בְּחִיצוֹנִיּוֹת שֶׁל הַחַיּוֹת
 יש חיות שיורדת לעולם ומתלבשת בו ומאירה בו בפנימיות ונקלטת בתוכו
 ויש חיות אלוקות שגם היא באה לעולם אבל איננה יורדת ונקלטת בו
 בפנימיות אלא מאירה בו בחיצוניות.
 ולחוספת ביאור ההבדל בין פנימיות
 החיות לחיצוניות החיות:
 דְּהִנֵּה פְּתִיבַח בחיות הקודש
 שבמרכבה העליונה וְהַחַיּוֹת רְצוּא
 וְשׁוּב גו', וּמְבוֹאָר בְּכַמָּה
 מְקוֹמוֹת, בתורת החסידות דְּהִנֵּנו
 שמשמעות המושג "רצוא ושוב" היא
 שְׁחִיּוֹת הָעוֹלָמוֹת הַיָּמִיד תְּמִיד
 כִּבְ' הַתְּנוּעוֹת כַּיּוֹנִים דְּרְצוּא
 'תנועה' של תשוקה לצאת מגדרי
 המציאות ולהתעלות וְשׁוּב 'תנועה'
 של חזרה לגדרי המציאות כדי למלא
 את התפקיד המוטל עליהן (וְגַם)
 בְּבַחֲיִנַת רְצוּא נְכַלֵּל בְּחִינַת
 שׁוּב, וְעַל-דֵּרֶךְ-זֶה בְּבַחֲיִנַת
 שׁוּב נְכַלֵּל בְּחִינַת רְצוּא
 בְּמְבוֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר מבוואר
 בחסידות שאין הכוונה שלפעמים
 ה'רצוא' גובר על ה'שוב' ולפעמים
 להיפך, אלא ששניים שילוב תמידי
 ביניהם, ולכן ב'רצוא' עצמו יש גם
 'שוב' וכן להיפך ב'שוב' עצמו יש גם
 'רצוא'. דְּעֵנֵן הַרְצוּא שהוא
 תשוקה של הנברא (בעניין זה הכוונה
 למלאכים הנקראים 'חיות הקודש'
 ומעין זה הוא גם בשאר הנבראים)
 לצאת מגדרי מציאותו ולהתקרב
 לאלוקות שְׁכֵךְ לְחִיצוֹנִיּוֹת הַחַיּוֹת
 האור האלוקי שלא נקלט בתוך גדרי הנברא אלא מאיר עליו בחיצוניות,
 וְעֵנֵן הַשׁוּב ה'תנועה' של הנברא לחזור אל תוך גדרי מציאותו ולעבור
 את ה' תוך מילוי תפקידו המוגדר הַיָּא הַמְּשַׁכֵּת והתגלות פְּנִימִיּוֹת
 הַחַיּוֹת האור האלוקי שנקלט בתוך גדרי הנברא.
 וְזֶהוּ הַהִפְרָשׁ הַהִבְדֵּל בֵּין קֶרְבָּנוֹת לְנִסְכִּים לגבי פעולתם להביא
 להמשכת וגילוי אלוקות בעולם. דְּעֵנֵן הַקֶּרְבָּנוֹת אופן ההתקרבות של
 האדם לאלוקות על ידי העבודה הרוחנית של עבודת הקרבנות הוּא הַרְצוּא
 התשוקה לצאת מגדרי המציאות וְהַהִעָלָה מְלַמְטָה לְמַעְלָה,
 ולהתעלות מלמטה למעלה שהוא עֵנֵן הַמְּסִירַת-נַפְשׁ שהוא ביטול
 מוחלט של המציאות האישית וְכּוֹ' פְּנִ"ל (דוּגְמַת עֵנֵן קְרִיאַת-
 שְׁמַע) וכפי שמבואר לעיל, עבודת ה' באופן כזה קשורה בהמשכת חיצוניות

(16) ראה לקו"ת עקב יד, ב. ובכ"מ. (17) שערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"ב ואילך. פ"ל ואילך. (18) ראה ברכות י, א. (19) יחזקאל א, יד. (20) ראה ס' הליקוטים-ד"ח צ"צ ערך רצוי"ש. וש"נ.

להבין ענין הנסכים

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 החיות האלוקית לעולם. מה־שֵׁאִין־פֶּן עֲנִין הַנְּסֻכִים הוא בְּחִינַת
2 הַמְּשֻׁכָה של אור אלוקי וחיות אלוקית לעולם מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה,
3 דוֹגְמַת עֲנִין הַתְּפִילִין, שֶׁהִיא הַמְּשֻׁכַת פְּנִימִיּוֹת הַחַיִּיּוֹת.
4 וּבְזֶה יוֹבֵן הַשִּׁיכוֹת דְּפָרְשַׁת הַנְּסֻכִים לְפָנֶינָה לְאָרְץ יִשְׂרָאֵל
5 ומיושבת השאלה מדוע דווקא
6 כהקדמה לפרשת הנסכים נאמר "כי
7 תבואו אל ארץ מושבותיכם".
8 דְּבִשְׁעָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל
9 בַּמְדָּבָר, מוֹבְדָלִים וּמוֹפְרָשִׁים
10 מִן הָעוֹלָם, בְּבַחֲיַנַּת דּוֹר דְּעָה
11 דוֹר עַם רַמָּה גְבוּהָה בִּידְעַת אֱלֹהִים
12 וְאִנְשֵׁי דוֹר הַמְדַבֵּר הָיוּ אִנְשִׁים
13 שֶׁבְּעוֹלָם הַמְּחַשְׁבָה אוֹ בְּעוֹלָם
14 הַדִּיבּוֹר (פְּדוּעַ שֵׁישׁ בְּזָה ב')
15 דְּעוֹת כַּמְבוּאָר בִּלְקוּטֵי תוֹרָה
16 לַפְרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ, פְּרֶשֶׁת שְׁלַח, שׁוֹ
17 הַסִּיבָה לִכְךָ שֶׁהַמְּגִלָּה לֹא רָצוּ לְהִיכַס
18 לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהַעֲדִיפוּ לְהִישָׁאֵר בַּמְדָּבָר
19 כִּי הֵם רָצוּ לְהַמְשִׁיךְ גִּלְיֹי אֱלֹהִים
20 בְּעוֹלָם הַדִּיבּוֹר אוֹ בְּעוֹלָם הַמַּחֲשָׁבָה
21 וְלֹא בְּעוֹלָם הַמַּעֲשֵׂה וְהָרִי עֵיקַר הַמְּצוּוֹת
22 הַמַּעֲשִׂוֹת הוּא בִּארְץ יִשְׂרָאֵל) אֲבָל
23 לֹא בְּעוֹלָם הַדִּיבּוֹר אוֹ
24 הַמַּעֲשָׂה, וְכֹל עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ
25 בַּמְדָּבָר, עֵיקַר הַעֲבוּדָה אֲכַן לֹא הָיִיתָ
26 עַל יְדֵי מְצוּוֹת מַעֲשִׂוֹת, וְלִכֵּן אֵץ
27 נֹאמֵר עֲנִין הַקְּרַבְנוֹת שֶׁעֲנִינוּ
28 הַהֲעֲלָאָה לְמַעְלָה מֵעֵלָה
29 הַתְּקַרְבוֹת שֶׁל הָאָדָם לְאֱלֹהִים תּוֹךְ
30 הַתְּעַלּוֹת וְהַתְּנַתְּקוֹת מֵעוֹלָם הַמַּעֲשֵׂה
31 (עַם דָּגַשׁ עַל הַרְצוּא' וְלֹא עַל הַשׁוּב).
32 אֲמָנָם עֲנִין הַנְּסֻכִים הַקְּשׁוֹר
33 עִם הַמְּשֻׁכָה מִלְּמַעְלָה לְמִטָּה
34 דְּוָקָא, בְּחִינַת שׁוּב, שֶׁקְשׁוֹר
35 בְּעֲבוּרָה שֶׁל קִיּוֹם הַמְּצוּוֹת הַמַּעֲשִׂוֹת
36 נֹאמֵר לָהֶם דְּוָקָא לְפָנֶי בּוֹאֵם
37 לְאָרְץ, שְׁתוֹכֵן עֲבוֹדָתָם שֶׁם
38 בִּארְץ יִשְׂרָאֵל הוּא לְהִיּוֹת גּוֹי
39 אֶחָד בְּאָרְץ, דְּהִינוּ (כְּפָרוּשׁ)
40 אֲדָמוּ"ר הַזֶּקֶן בְּאֶגְרַת
41 הַקְּדָשׁ) לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַמְּסִירַת־נַפְשׁ דְּאֶחָד שְׁבִאמִירַת "שָׁמַע
42 יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד" בְּתוֹךְ הָאָרְץ הַלְזוֹ הַגְּשָׁמִית וְזֹאת עַל יְדֵי
43 קִיּוֹם הַמְּצוּוֹת הַמַּעֲשִׂוֹת.

44 וְלִכֵּן נִקְרָאת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּאֵן בְּפֶרֶשֶׁת הַנְּסֻכִים בְּשֵׁם אֶרֶץ
45 מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם דְּוָקָא וְלֹא בְּשֵׁם אֶרֶץ פְּנִיעַן וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה, כִּפִּי
46 שֶׁהָאֵרֶץ נִקְרָאת בַּמְּקוֹמוֹת אַחֵרִים בְּתוֹרָה כִּי עֲנִין זֶה שֶׁל הַמְּשֻׁכַת אֱלֹהִים
47 מִלְּמַעְלָה לְמִטָּה בְּתוֹךְ גְּרָרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה קְשׁוֹר עִם עֲנִין הַהֲתַלְשָׁבוֹת,
48 עֲנִין הַשׁוּב כו'.
49 וְזֶהוּ גַם הַטַּעַם הַפְּנִימִי עַל מַה
50 שֶׁנְּסֻכִים הֵם בְּשֵׁמֶן זַיִן וְסוּלַת
51 דְּוָקָא, שֶׁהֵם שְׁלוֹשַׁת הַמְּרֻכְבִּים
52 הַלְלוּ שֶׁל הַנְּסֻכִים הֵם כַּנְּגַד ג'
53 הַמּוֹחִין חֲכָמָה-בִּינָה-דְּעַת
54 (כְּמְבוּאָר בְּדְרוּשִׁים מֵאֵמֶרִי
55 חֲסִידוֹת), כִּי עֲנִין הַמּוֹחִין הוּא
56 בְּחִינַת שׁוּב כַּמּוּבָן מִכֵּן שֶׁטַּעַם
57 הַמּוֹחִין הוּא בְּמַנּוּחָה וְהַתִּישָׁבוֹת
58 לְעוֹמַת טַעַם הַמִּידוֹת שֶׁהוּא בְּרַגֵּשׁ חוֹק
59 וְבַהֲתַלְשָׁבוֹת. וְאֵף שֶׁהִיא חֲכָמָה
60 לְאֶרֶץ כַּפֶּעַם הַרְאִשׁוֹנָה הִיא הַהֲכָנָה
61 לְכַבוֹשׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא
62 אֶרֶץ ז' הָאוֹמּוֹת, ז' הַמְּדוֹת,
63 כִּי חֲכָמָה לְאֶרֶץ נִעְדָה לְכַבוֹשׁ אֶת
64 הַמִּידוֹת שֶׁל הַיֶּפֶךְ הַקְּרוּשָׁה וְלַעֲלוֹת
65 אוֹתָם לְקְרוּשָׁה כִּי בְּזִמְנֵי הַזֶּה
66 כּוֹבְשִׁים רַק אֶת ז' הָאוֹמּוֹת -
67 ז' הַמְּדוֹת, מֵה־שֵׁאִין־פֶּן
68 בְּנוֹגֵעַ לְמוֹחִין, שֶׁהִיכּוּשׁ שֶׁל
69 הַמּוֹחִין שֶׁל הַיֶּפֶךְ הַקְּרוּשָׁה וְהַעֲלָאָתָם
70 לְקְרוּשָׁה יִהְיֶה רַק לְעַתִּיד לְבוֹא, בִּימּוֹת
71 הַמְּשִׁיחַ דְּעַל־זֶה עַל כִּיבוֹשׁ הַמּוֹחִין
72 כְּתִיב אֵל תִּצַּר אֶת מוֹאֲב גו',
73 וְכִיבוֹשֶׁם יִהְיֶה רַק לְעַתִּיד־
74 לְבֹא, כְּאֲשֶׁר יִרְחִיב הַיְוֵי
75 אֶלְקִיךָ אֶת גְּבוּלְךָ גו', וְאוֹ
76 יִכְבְּשׁוּ עוֹד שְׁלוֹשׁ אַרְצוֹת, כַּנְּגַד ג'
77 הַמּוֹחִין, כַּנּוֹסֵף עַל אַרְצוֹת שְׁבַע
78 הָאוֹמּוֹת שֶׁהֵם כַּנְּגַד שְׁבַע הַמִּידוֹת, וְאֵם
79 כֵּן מְדוּעַ הַתּוֹרָה מְקַשֶּׁרֶת אֶת עֲנִין
80 הַנְּסֻכִים שֶׁהֵם מִשְׁמַן וַיִּין וְסוּלַת שְׁכַנְג
81 ג' הַמּוֹחִין עִם חֲכָמָה לְאֶרֶץ כַּפֶּעַם
82 הַרְאִשׁוֹנָה? הַטַּעַם עַל זֶה הוּא כִּי
83 מְפַל־מְקוֹם לְמִידוֹת שְׁבַע
84 הַרְאִשׁוֹנָה עֵיקַר הַעֲבוּדָה הִיא 'כִּיבוֹשׁ' הַמִּידוֹת כְּדִי שְׁתַּהַיֵּה עֲבוֹדַת
85 הַמְּדוֹת בְּשְׁלִימוֹת, צְרִיף בְּשִׁבְלֵי זֶה גַם הַמְּשֻׁכַת
86 בְּחִינַת מוֹחִין הַשִּׁיכִים לְמִידוֹת כַּמְבוּאָר בְּחִסְדוֹת שִׁישׁ בַּחִינָה

(21 ראה לקו"ת פרשתנו לו, ד-לו, א. שם לח, ב. 22) דה"א יז, כא. (23) ס"ט. (24) ראה לקו"ת פרשתנו שם (מא, ב).
(25) לקו"ת שם (מב, א). (26) דברים ב, ט. וראה ד"ה אל תצר לאדהאמ"צ. (27) שופטים יט, ח.

ביאור בדרך אפשר

15 הקרבנות, שְׁפָל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת נִסְכִּים ולומד עליהם כְּאִילוֹ הַקְּרִיב
16 נִסְכִּים בפועל.
17 ויהי־רצון שְׁעַל־יְדֵי לִמּוּד זֶה בתורת הקרבנות ובתורת הנסכים,
18 ובפֶּרֶט בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת, המבארת את המשמעות הפנימית של
19 הקרבנות והנסכים ואת עניינם בעבודת
20 ה' הרוחנית גם בזמן הזה, נִזְכָּה
21 בְּקִרְבֵּי לְקִיּוֹם הַמִּצְוֹת
22 דְּקִרְבָּנוֹת וְנִסְכִּים כְּמִצְוֹת
23 רְצוֹנָה, בשלימות, בהתאמה מלאה
24 לרצון ה', כפי שמבקשים בתפילת
25 מוסף שנוכח להקריב את הקרבנות
26 "כמצות רצונך" שזה יהיה בְּגֵאוֹלָה
27 הָאֱמִיתִית וְהַשְּׁלִימָה עַל־יְדֵי
28 מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ.

ביאור בדרך אפשר

1 עמוקה ופנימית במוחין שאין לה כל קשר למידות וביחס לבחינה זו עבודת
2 המוחין היא באופן אחר לגמרי מעבודת המידות והוה עולם השכל שאין לו
3 קשר לעולם הרגש אבל יש בחינה יותר נמוכה ויותר חיצונית במוחין שכן
4 שייכת למדות וניכר בה כיצד המוחין הם מקור ישיר למידות, ועל בחינה זו
5 במוחין אמורה פרשת הנסכים המדברת
6 על עבודה עם המוחין בשייכות לכניסה
7 לארץ אף שעיקר העבודה היא עבודת
8 המידות, כי בחינה זו במוחין כן
9 קשורה במידות.
10 והנה יְדוּעַ מאמר חכמינו ז"ל דְּכָל
11 הָעוֹסֵק ולומד בְּתוֹרַת עוֹלָה או
12 זָבַח כְּאִילוֹ הַקְּרִיב עוֹלָה או
13 זָבַח בפועל, וְעַל־דֶּרֶךְ־זֶה יוֹכֵן
14 בְּעֵינֵי הַנִּסְכִּים הבאים עם
15 צְדָקָנוּ.

(28) וראה גם סה"מ תשמ"ג ע' קלו. (29) מנחות קי, א.

המשך ביאור למ' עירובין ליום שני עמ' א

33 למבוי, כגון שחצירו עומדת בין שני מבואות, והוא רגיל להיכנס
34 ולצאת דרך מבוי אחר, ואם נתנה אשתו שלא מדעתו עירוב לאלו
35 שאינו אוסר עליהם כדי להתיר להוציא מביתו לחצר, אין זה
36 עירוב, וכן אם נתנה שיתוף במבוי שאינו אוסר כדי להתיר לטלטל
37 מחצירו למבוי זה, אין זה שיתוף.
38 אומרת הגמרא: חֲכִי נִמְי מִסְתַּבְּרָא – אף בלא הקושיא מהברייתא
39 מסתבר לומר שמודה שמואל שכשאינו אוסר, אשתו אינה יכולה
40 לערב שלא מדעתו, דָּאֵם בָּן – שאם נאמר שאמר שמואל שבכל
41 מקום אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו, קָשְׁיָא דְשִׁמּוּאֵל
42 אֲדִשְׁמּוּאֵל – תהיה סתירה בדברי שמואל עצמו, דְּאָמַר שְׁמּוּאֵל,
43 אֶחָד מִבְּנֵי מְבִי שְׁהוּא רְגִיל תְּמִיד לְהַשְׁתַּתֵּף עִם בְּנֵי הַמְּבִי, וְלֹא
44 נִשְׁתַּתֵּף עִמָּהּ, שרוצה לאסור עליהם להוציא מחצרותיהם
45 למבוי, בְּנֵי הַמְּבִי נִכְנְסִין לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וְנוֹמְלִין שִׁיתוּפָן מִמֶּנּוּ מדעת
46 אשתו, בְּעַל כִּרְחוֹ, ומדייקת הגמרא מדברי שמואל, שְׁרָגִיל אֵין –
47 שרק מי שהוא רגיל להשתתף עם שאר בני המבוי, שהוא רגיל
48 לצאת דרך אותו מבוי והוא אוסר על שאר בני המבוי להוציא
49 מבתיהם לחצר, אז מועיל ליטול שיתוף שלא מדעתו, אבל מי
50 שְׁאֵין רְגִיל לְהַשְׁתַּתֵּף עִם בְּנֵי הַמְּבִי, שאינו רגיל לצאת דרך אותו
51 מבוי, ואינו אוסר על בני המבוי, לֹא – אי אפשר ליטול שיתוף
52 שלא מדעתו, ואם נאמר שמה שאמר רב יהודה בשם שמואל
53 שאשתו של אדם מערבת שלא מדעתו, הוא אף כשאינו אוסר,
54 יקשו דברי שמואל זה על זה, אֵלֵא וְדֹאֵי שְׁמַע מִיָּנָה – מוכח מכאן,
55 שלא אמר שמואל שאשתו מערבת שלא מדעתו אלא כשהוא
56 אוסר על בני המבוי.
57 הגמרא רוצה להביא ראיה לדברי שמואל מברייתא. מבררת
58 הגמרא: לִימָא מְסִייע לִיה – האם נאמר שיש ראיה לדברי שמואל
59 מברייתא, שכן שנינו בה, בּוֹפִין אוֹתוֹ וְ– את אחד מבני המבוי
60 שאינו רוצה להשתתף בעשיית לחי וקורהו לְעִשׂוֹת לְחֵי וְקוֹרְהָ
61 לְמִבְּי, והבינה הגמרא, שכופים לעשות לחי וקורה, כדי להתיר
62 לטלטל במבוי בשבת, וכשם שכופים לעשות לחי וקורה להתיר
63 לטלטל במבוי, כך אפשר ליטול שיתוף בעל כרחו, כדי להתיר
64 לטלטל במבוי, וכמו שאמר שמואל.

1 הגמרא מביאה שמעשה כזה היה אף אצל רב יהודה בר אושעיא.
2 מספרת הגמרא: הוּוּא מוֹרְזִינָא – אותו שומר כלי זיין שעשויים
3 לשמירת העיר, ונכרי היה, דְּהוּוּה בְּשִׁבְבוּתֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה בְּר
4 אוֹשְׁעִיא – שהיה גר בשכונת לרב יהודה בר אושעיא, אָמְרִי לִיה
5 הישראלים שגרו עמו בחצר, אוֹנֵר לָן רְשׁוּתָךְ – תשכיר לנו את
6 רשותך, כדי שנוכל לטלטל בחצר, וְלֹא אוֹנֵר לְהוּ – לא השכיר
7 להם, אֲתוּ לְקָמִיהּ וְ– באו לפניך דְּרַב יְהוּדָה בְּר אוֹשְׁעִיא, אָמְרִי לִיה
8 – שאלו אותם, מהו לְמִינֵי מְדִבְרֵיהוּ – האם שכירת רשותו מאשתו,
9 תועיל להתיר לטלטל בחצר, לֹא הוּוּה בְּדִידָה – לא היה יודע רב
10 יהודה בר אושעיא מהו הדין בזה, אֲתוּ לְקָמִיהּ דְּרַב מְתַנָּה – באו
11 ושאלו שאלה זו לפני רב מתנה, וְלֹא הוּוּה בְּדִידָה – ולא היה יודע
12 מהו הדין בזה, אֲתוּ לְקָמִיהּ דְּרַב יְהוּדָה – באו ושאלו שאלה זו לפני
13 רב יהודה, אָמַר לְהוּ – השיב להם, חֲכִי – כך אָמַר שְׁמּוּאֵל, אֲשֶׁתוֹ
14 שָׁל אָדָם מְעַרְבַת שְׁלֹא מְדַעְתוֹ, וכשם שאשתו של ישראל, העירוב
15 שהיא נותנת שלא מדעת בעלה מתיר לטלטל בחצר, כך אם
16 שוכרים מאשת נכרי, מתירה שכירות זו לטלטל בחצר.
17 הגמרא מקשה על דברי רבי חנינא ושמואל מברייתא: מִיִּתְיָבִי,
18 שנינו בברייתא, נִשְׁמִי שְׁעִירָבוּ עִם שאר בני החצר וְנִשְׁתַּתְּפוּ עִם
19 שאר בני המבוי שְׁלֹא מְדַעַת בְּעִלְיָהוּ, אֵין עִירוּבָן עִירוּב וְאֵין שִׁיתוּפָן
20 שִׁיתוּפָן, ואיך אמרו רבי חנינא ושמואל שאשתו של אדם מערבת
21 שלא מדעתו. מתרצת הגמרא: לֹא קָשְׁיָא, הָא – מה שאמרו רבי
22 חנינא ושמואל שאשתו מערבת שלא מדעתו, אין זה אלא במקום
23 דְּאָפֶר – שהוא אוסר על שאר בני החצר להוציא מבתיהם לחצר,
24 כגון שאין לביתו פתח אחר מלבד הפתח הפתוח לחצר, וכן
25 בשיתוף כשהוא אוסר על בני המבוי להוציא מחצרותיהם למבוי,
26 כגון שאין לחצירו פתח אחר מלבד הפתח הפונה למבוי, שאז
27 אשתו מערבת שלא מדעתו, וְהָא – והברייתא שאמרה שאשה
28 המערבת ומשתתפת שלא מדעת בעלה לא חל העירוב והשיתוף,
29 אין זה אלא במקום דְּלֹא אָפֶר – שאינו אוסר על שאר בני החצר
30 להוציא מבתיהם לחצר, כגון שביתו פתוח לשתי חצירות, והוא
31 רגיל להיכנס ולצאת דרך החצר האחרת, ולא דרך חצר זו, וכן
32 במבוי, מדובר באופן שאינו אוסר על בני המבוי להוציא מבתיהם

בס"ד. שיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז, ה'תשכ"ו.

בלתי מוגה

1 א. יום השבת שבו מברכים את החודש הוא לעולם בחודש שלפניו, והוא המחבר את החודש הקודם
2 עם החודש הבא, ולכן נקרא "שבת מברכים החודש", שפירושו בפשטות הוא - שיום השבת שבחודש
3 הקודם, מברך ונותן כח לחודש הבא, ככל הששה ענינים שנימנו בנוסח ד"מי שעשה נסים": לחיים ..
4 לששון .. לישועה כו".

5 וכן הוא בנוגע לחדשים סיון ותמוז - שבחודש סיון מברכים את חודש תמוז. והיינו, שחודש סיון
6 נותן כח לחודש תמוז בנוגע לכל ששה ענינים הנ"ל.

7 עיקר ענינו של חודש תמוז - בנוגע לאלו שנמצאים בהתוועדות זו - הוא: חג הגאולה די"ב-י"ג
8 תמוז, שבו יצא כ"ק מו"ח אדמו"ר לחירות ממאסרו בגלל עבודתו במס"נ עבור כלל ישראל (וענין זה
9 נוגע גם לעבודתו של כאו"א בכל יום ויום, כפי שיתבאר לקמן¹), אשר, התחלת המאסר היתה בחודש
10 סיון, ונמשך המאסר בתקפו גם בחודש תמוז, ובי"ב תמוז היתה הגאולה (כמסופר בארוכה ברשימת
11 המאסר והגאולה²). ובכן: הנתנת כח לחודש תמוז, שבו היתה הגאולה, היא - מחודש סיון.

12 ולהעיר, שגם ימי חודש סיון שבהם הי' המאסר, יש להם שייכות - להיותם הכנה - לגאולה שבחודש
13 תמוז, שהרי מובן ופשוט שענין המאסר אינו ענין בפני עצמו [כיון שהקב"ה אינו מטריד ומייגע שום
14 נברא - וכ"ש יהודי, וכ"ש נשיא בישראל - חינם ח"ו], אלא כל ענינו הוא בשביל הגאולה. ונמצא, שענין
15 הגאולה שבחודש תמוז מתחיל כבר בחודש סיון; אבל, זהו ענינו של תמוז שבימי סיון, ואילו הנתנת
16 כח לחודש תמוז היא מענינו של חודש סיון מצד עצמו.

17 ב. עיקר ענינו של חודש סיון - שהוא "ירחא תליתאי" שבו הי' מתן-תורה, כדברי הגמרא³: "אוריין
18 תליתאי .. ביום תליתאי בירחא תליתאי".

19 ומובן גודל העילוי ד"ירחא תליתאי" - שהוא בא לאחרי עניני העבודה של חודש ניסן וחודש אייר,
20 כמבואר בלקו"ת⁴ שחודש ניסן הו"ע העבודה דאתכפיא, כמ"ש⁵ "כי ברח העם", וחודש אייר - העבודה
21 דאתהפכא, שזוהי העבודה של ספירת העומר, לברר ולהפוך את המדות כו' (כמשנ"ת במאמר דאחרון
22 של פסח⁶). ובכללות הרי זה הענין ד"סור מרע"⁷ - אתכפיא, ו"עשה טוב"⁷ - אתהפכא. ולאח"ז בא הענין
23 ד"בקש שלום"⁷, שזהו ענין התורה, ש"ניתנה לעשות שלום בעולם"⁸ - ב"ירחא תליתאי", חודש סיון.

24 וכן הוא בנוגע לג' הדברים שעליהם "העולם עומד", תורה עבודה וגמילות חסדים⁹ - ש"עבודה"
25 ענינה העלאה מלמטה למעלה, ו"גמילות חסדים" ענינה המשכה מלמעלה למטה, וענינם בנפש האדם
26 הוא אתכפיא ואתהפכא, ובמעשה בפועל הו"ע סור מרע ועשה טוב; אך העיקר הוא - קו האמצעי, תורה,
27 "בקש שלום", ורק בנוגע לתורה אמרו רז"ל¹⁰ "חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה .. שבו נברא
28 העולם". וזהו ענינו של חודש סיון.

29 ג. אמנם, כדי שיוכלו לקבל את התורה, יש צורך בהקדמת נעשה לנשמע³, והיינו, שמוסר נפשו,
30 מוסר רצונו, לעשות כל מה שיצו עליו, עוד לפני שיודע מה יצו עליו.

(6) פ"ו (תורת מנחם - התוועדויות חמ"ו ע' 320 ואילך).

(7) תהלים לד, טו.

(8) רמב"ם הל' תנוכה בסופן.

(9) אבות פ"א מ"ב.

(10) שם פ"ג (הפרק דשבת זו) מ"ד, ובשינויי נוסחאות

במשניות שם.

(1) ס"ו.

(2) נדפסה בלקו"ד ח"ד תריא, ב ואילך. ולאח"ז בשה"ש

תרפ"ז ע' 179 ואילך.

(3) שבת פח, א.

(4) במדבר ג, א.

(5) בשלח יד, ה. וראה תניא פל"א.

ובפרטיות יותר:

העובדה שיהודי מוסר את שכלו - אינה דבר פלא, כיון שהשכל עצמו מחייב זאת, שהרי גם השכל מבין ששכל הנכרא אינו יכול להבין את שכל הבורא, להיותם באין-ערוך זל"ז, וצריך לבטל את עצמו אל הבורא, שזהו ענין קבלת עול מלכות שמים, כך, שאין פלא שהקדימו נעשה לנשמע (כמשנת"ל במאמר דחג השבועות¹¹); עיקר החידוש הוא - שהוא מוסר להקב"ה גם את הרצון שלמעלה מהשכל, ואינו תחת בעלות השכל.

ובזה גופא - הנה בנוגע לרצון שלמטה מהשכל, אין זה דבר פלא, להיותו תחת בעלות השכל; אבל העבודה צריכה להיות באופן ד"ואהבת גו' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"¹², למסור את כל מציאותו, גם את הרצון שלמעלה מהשכל (שיש לו בעלות על השכל, שלכן אמרו¹³ "לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ"), שגם אצלו תהי' אהבה לאלקות.

וכדי לפעול מסירת הרצון, אע"פ שאין שום דבר ששולט עליו - הרי זה ע"י נקודת היהדות שבכל אחד מישראל, שהיא קשורה תמיד עם הקב"ה, ולהיותה למעלה גם מהרצון שלמעלה מהשכל, הרי היא פועלת למסור להקב"ה גם את הרצון שלמעלה מהשכל.

והבחינה לכך שמוסר לגמרי את כל מציאותו, גם את הרצון שלמעלה מהשכל - הרי זה כאשר רואים אצלו ענין של מס"נ בפועל, כי מס"נ אינה ע"פ שכל, ואדרבה, מס"נ היא היפך השכל, ולכן "לא נזכר בתורה טעם על מס"נ"¹⁴, כיון שע"פ שכל אין הסברה על ענין המס"נ, שהרי הדבר הכי יקר אצל האדם הוא המציאות והחיות שלו, ואי אפשר להראות לו שיש דבר יקר יותר מזה.

ובזה גופא - הנה מס"נ שהיא על מנת לקבל פרס, יכולים עוד להסביר ע"פ שכל, ואדרבה, מי שהוא בעל-שכל גדול יותר, הרי הוא מבין יותר שכדאי למסור את חייו בשביל דבר נעלה יותר, שזהו השכר, והיינו, לוותר על "חיי שעה" בשביל "חיי עולם", שזהו כמו שנותן "פרוטה" בשביל לקבל "מנה"; ואילו אמיתית ענין המס"נ הוא - שלא על מנת לקבל פרס.

וכהסיפור בנוגע לבעש"ט¹⁵, שכאשר שמע כרוז מלמעלה שנוטלים ממנו את העולם הבא, שמח, ואמר, שמעכשיו יוכל לעבוד את ה' שלא על מנת לקבל פרס.

וכאשר יש אצלו מס"נ כזו שהיא למעלה מהשכל לגמרי - הרי זו הוכחה שאכן מסר את כל מציאותו להקב"ה¹⁶.

וכך ה' גם בשעת מתן-תורה - שלאחרי הקדמת נעשה לנשמע (מסירת הרצון), ה' גם ענין המס"נ בפועל, כדאיתא בגמרא¹⁷ שעל "כל דיבור ודיבור" פרוחה נשמתן, והי' צורך להחזירה להם ע"י "טל (תחי') שעתיד להחיות בו מתים", ועי"ז ראו שאכן מסרו את כל מציאותם כו' [שהרי לא עשו זאת בשביל איזה עילוי כו', דכיון שהי' זה קודם מ"ת, לא היו יכולים להגיע למעלה משרש הנבראים¹⁸], ואז ה' יכול להיות הענין דמ"ת.

ד. וביאור הטעם שיש צורך בענין המס"נ בשביל מתן-תורה:
התורה מצד עצמה - היא "נעלמה מעיני כל חיי"¹⁹, להיותה "שעשועי המלך"²⁰. ולכן, כדי שתוכל לירד למטה ולהתלבש בדברים גשמיים, צריך להיות למעלה ענין של מס"נ כביכול. והיינו, שהקב"ה יניח

(15) ראה "סיפורי חסידים" (להרש"י זעווין), מועדים ע' 262. וראה גם תורת מנחם - התוועדויות חכ"ט ע' 123. וש"נ.

(16) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 76. וש"נ.

(17) שבת שם, ב.

(18) ראה תורת מנחם - התוועדויות חל"א ריש ע' 29. וש"נ.

(19) איוב כח, כא.

(20) ראה עמה"מ ש"א. הובא בלקו"ת שה"ש כו, סע"א.

(11) ד"ה בשעה שהקדימו דליל א' דחה"ש בתחלתו (תורת מנחם - התוועדויות חמ"ז ע' 8).

(12) ואתחנן ו, ה.

(13) ע"ז יט, א. וראה גם תורת מנחם - התוועדויות חמ"ו ס"ע 393. וש"נ.

(14) ראה תו"א מג"א צט, ב. וראה גם תורת מנחם - התוועדויות חל"ד ע' 327. וש"נ.

1 הצדה את מציאותו (כמשנת"ל במאמר דחג השבועות²¹), היינו, עצמותו שלמעלה מהתורה גם כפי שהיא
 2 "נעלמה גו", וליתן התורה לבני".

3 ובהקדים - שאף שנשמת איש ישראל היא "חלק אלקה ממעל ממש"²², הרי זה "חלק" בלבד²³. ובפרט
 4 שנתינת התורה היא לנשמה כפי שירדה ונתלכשה בגוף ונפש הבהמית, במעמד ומצב ש"יצר הרע יש
 5 ביניכם"²⁴, שעי"ז יכול להיות "למצרים ירדתם"²⁴.

6 וזהו כללות הענין דמ"ת - שאף שהתורה מצד עצמה היא למעלה מהעולם, מ"מ, ניתנה באופן
 7 שעיקרה הוא למטה דוקא, ועד שע"י התורה עושים דירה לו ית' בתחתונים²⁵, דכשם שבדירת האדם
 8 נמצא בכל עצמותו, כך נמצא הקב"ה בדירתו בתחתונים בכל עצמותו²⁶, כיון שע"י התורה לוקחים את
 9 עצמותו ית', כמובא בתניא²⁷ מדברי הזהר²⁸ על הפסוק²⁹ "ויקחו לי תרומה" - "אותי אתם לוקחים"³⁰,
 10 ועי"ז נעשה "עיקר שכינה בתחתונים"³¹, במקום שהי' עיקרו בתחילה, כמבואר במאמר ההילולא³².

11 ומובן, שבשביל זה יש צורך בענין של מס"נ כביכול למעלה. והמס"נ דלמעלה - שעל ידה נעשה
 12 הענין דמ"ת - נפעלת ע"י המס"נ של בני": הקדמת נעשה לנשמע - מסירת הרצון, ופריחה נשמתן -
 13 מס"נ בפועל.

14 ה. עפ"ז מובן שמחודש סיון - "ירחא תליתאי", שבו ניתנה התורה, ע"י הקדמת ענין המס"נ -
 15 לוקחים את הכח על ענין המס"נ.

16 והרי התכלית של המס"נ היא - מעשה בפועל, כמודגש בכך שבני" לא נשאר במעמד ומצב ש"פריחה
 17 נשמתן" מצד המתקנות כו' שהיתה להם באלקות, אלא החזירה להם כו', ולא זו בלבד שהחזירה להם
 18 לאחרי הדיבור הראשון בכדי שיוכלו לשמוע הדיבור השני, אלא החזירה להם גם לאחרי הדיבור העשירי,
 19 אע"פ שלאח"ז יצאו לעולם, שבו יכולים להיות נסיונות כו', ועד למעשה העגל - כיון שהכוונה היא
 20 המעשה בפועל, לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

21 ובאופן כזה היתה גם עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר³³ - שהיתה אצלו מס"נ בפועל, להעמיד בסכנה את
 22 עצמו ואת שלימות עבודתו בתומ"צ, בכדי לפעול על עוד יהודי ועוד יהודי, ועד לכלל ישראל, למלא
 23 את שליחותם לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

24 והרי זהו אמיתית ענין המס"נ - מסירת הרצון שלמעלה מהשכל - שהרי אמיתית הרצון של כל אחד
 25 מישראל הו"ע התומ"צ, כדברי הרמב"ם³⁴, וכיון שכן, הרי כשיהודי מעמיד בסכנה את השלימות שלו
 26 בתומ"צ בשביל הזולת, הרי הוא מוסר בכך את אמיתית הרצון.

27 ו. וענין זה מהוה הוראה לכל אחד ואחד:
 28 אצל כל אחד ישנם ענינים שבהם צריך לפעול על הזולת כו'. ובשביל זה צריך להעמיד את עצמו
 29 בסכנה, ואפילו לוותר על עניני תומ"צ שלו - באופן המותר ע"פ שו"ע, ולא להתפעל מהנסיונות כו'.
 30 אין לו להסתגר בחדרו מבלי לחשוב אודות הזולת, אלא אדרבה, עליו להעמיד את עצמו בסכנה כדי
 31 שיהודי נוסף יוכל לעשות דירה לו ית'.

32 ודוקא עי"ז נעשית הוספה כו' - כפי שהי' לאחרי הגאולה די"ב תמוז, וכמו"כ לאחרי הגאולה די"ט
 33 כסלו, שניתוסף עוד יו"ט אצל בני" (כפי שאמרו הם בעצמם³⁵), והתבטל הלחץ והפחד שהי' לפני המאסר
 34 והגאולה.

(27) פמ"ז.
 (28) ח"ב קמ, ב.
 (29) ר"פ תרומה.
 (30) תנחומא אמור יז.
 (31) שהש"ר רפ"ה.
 (32) ד"ה באתי לגני תש"י (סה"מ תש"י ע' 111 ואילך).
 (33) ראה גם תורת מנחם - התוועדיות חמ"ו ע' 28. וש"נ.
 (34) הלי' גירושין ספ"ב.
 (35) ראה גם תורת מנחם - התוועדיות חל"א ע' 130. וש"נ.

(21) ד"ה בשעה שהקדימו דליל א' דחה"ש פ"ה (תורת מנחם - התוועדיות חמ"ז ע' 12 ואילך).
 (22) תניא רפ"ב.
 (23) ראה סה"מ תרפ"ט ס"ע 166 ואילך. וש"נ.
 (24) שבת שם, ואילך.
 (25) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
 (26) ראה תורת מנחם - סה"מ שבט ריש ע' רסח. ע' שח. וש"נ.

1 וכן הוא כאשר כאו"א פועל על הזולת כו', ועד לחלקו בעולם - כמ"ש הרמב"ם³⁶ "צריך כל אדם
2 איראה עצמו כו' עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות", ופועל דירה
3 לו ית'.

* * *

23 כג. כאמור לעיל (סי"ז) שנמצאים כאן אורחים שנוסעים לפני י"ב תמוז, ולכן, דובר בשיחה הראשונה
24 אודות י"ב תמוז, על מנת שינצלו זאת בי"ב תמוז, ונוסף לזה, הנה גם תוכן השיחה בענין המרגלים שייך
25 לאורחים:

26 אצל האורחים - ישנו ענין של טלטול הדרך, ובבואם לכאן נמצאים הם בגלות - לא אוכלים מספיק
27 ולא ישנים מספיק ("מ'דערעסט ניט און מ'דערשלאָפט ניט"), וזקוקים לחסדי הזולת - שיתן להם "לחם
28 הקלוקל"¹¹⁵, בהיותם מוכרחים לאכול מה שנותנים להם, בין אם רצונם בכך ובין אם לאו, ואין זה כמו
29 בשעה שנמצאים בביתם, שיש לכל אחד את כל עניניו, כולל גם ענין הכבוד... ואילו כאן - דוחפים אותו
30 ללא התחשבות במציאותו ("מיט זיין גאַנצע מציאות"....).

31 ובכל זאת, יש בזה גם מעלה - שע"י ביטוש הגוף (חולשא דגופא) נעשה תוקפא דנשמתא¹¹⁶, כך,
32 שביכלתו ללמוד תורה חצי שעה מאוחר יותר, ולהתפלל חצי שעה מאוחר יותר, ללא הפרעות - בדוגמת
33 המעמד ומצב של בני' בהיותם במדבר!...

34 אבל אעפ"כ, הכוונה העליונה אינה להשאר במדבר, אלא להכנס לארץ דוקא, אע"פ שטוען שזוהי
35 "ארץ אוכלת יושבי", כך, שיושבי' נעשים בבחי' "ארץ" ("זיי ווערן אַ שטיק ארץ"), אעפ"כ, הכוונה
36 היא שתהי' הכניסה לארץ דוקא.

37 כד. ויה"ר שכל הענינים שכל אחד לקח בבואו לכאן, יומשכו גם בימים שלאח"ז,
38 - ע"ד פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר¹¹⁷ בביאור הטעם שאין אומרים "חסל סידור פסח", לפי שענינו של
39 חג הפסח נמשך תמיד -

40 בבואו חזרה לעירו, למלא שם שליחותו - לעשות שם "ארץ ישראל"¹¹⁸, ע"ש "שרצתה לעשות רצון
41 קונה"¹¹⁹,

42 ועד לקיום היעוד¹²⁰ "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות", בביאת משיח צדקנו, במהרה
43 בימינו אמן.



118 ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תפה.

119 ב"ר פ"ה, ח.

120 ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש

ישע"י רמז תקג.

36 הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

115 לשון הכתוב - חוקת כא, ה.

116 ראה זח"א קפ, ב. קמ, ב. סה"מ תש"ט ס"ע 63.

117 סה"ש תש"ג ע' 75 (נעתק בהגש"פ עם לקוטי טעמים

ומנהגים בסופה).

לקוטי שיחות פרשת שלח כרך יג

32 "כי עז העם וגו'", ולמה יחשב זה לחטא? והרי,
 33 אדרבה, בזה מילאו את תפקידם לתור את הארץ?
 34 והביאור: משה רבנו שלחם להודיע באיזה דרך
 35 ואופן קל יותר לכבוש את א"י, ובאיזה מקום כדאי
 36 יותר להתחיל הכיבוש – בדרך הטבע [כי מכיון
 37 ש"לא עביד קוב"ה ניסא למגנא"⁶ צריכים להשתדל
 38 בכל דבר – גם אם סוכ"ס יהי' זקוק לנס – לעשות
 39 התלוי בו בדרך הטבע ולמעט את מספר הנסים או
 40 את פרטי הנס⁷ עד כמה שאפשר], אבל בטוח הי'
 41 משה שיעלו ויכבשו וכו', כי כן ציוה ה'; אולם
 42 המרגלים, לאחרי שספרו ע"ד העם והערים והארץ
 43 הוסיפו והסיקו מסקנא "לא נוכל לעלות אל העם כי
 44 חזק הוא ממנו"⁸, היינו שמחמת הקושיים שראו
 45 בכיבוש א"י בדרך הטבע הסיקו ש"לא נוכל
 46 לעלות" לכובשה, אע"פ שכן ציווה הקב"ה.
 47 ג. עפ"ז מובן שההוראה מסיפור המרגלים היא
 48 שייכת לכללות התורה ומצות: יסוד עיקרי בקיום
 49 כל המצות הוא – הידיעה, שמכיון שהמצות הם
 50 ציוויי הקב"ה, ברור הדבר שאפשר לקיימם⁹, כי
 51 אין הקב"ה מבקש אלא לפי כוחן¹⁰.
 52 והרי גם בשר ודם אם רק בדעת ידבר, לא יצוה
 53 לעשות דבר באם ידע שאין ביכולת המצווה
 54 לקיימו. ובפרט אם הציווי בא מאדם שעשה את
 55 "המצווה" – כמו אומן העושה כלי – שבודאי
 56 עושה אותו באופן שיוכל למלאות התפקיד אשר
 57 בשבילו נעשה (אלא שהאדם עלול לטעות
 58 בחשבון) – ועאכו"כ מלך מלכי המלכים הקב"ה
 59 ועצם הטוב והצדק, שלא ידרוש מהמצווה (שעשה
 60 אותו וכו') דבר שאין בכחו (כח שנתן בו) לקיימו
 61 (והרי אצלו לא שייך ח"ו טעות בחשבון).

1 א. כבר דובר כמה פעמים¹, שתוכנה העיקרי
 2 של כל סדרה (כל הפרשיות שבה) מרומז בשם
 3 שהיא נק' ע"פ (מנהג ישראל אשר) תורה (הוא).
 4 וכן בסדרה דשבוע זה – שנקראת בשם "שלח",
 5 ומזה מובן שבשם זה מתבטאת הנקודה העיקרית
 6 של הענינים המדוברים בכל הפרשיות שבהסדרה.
 7 וצריך להבין:
 8 נקודת הענין ד"שלח (לך אנשים)", הרי הוא רק
 9 סיפור קורות בניי בהיותם במדבר, ולא מצוה
 10 שנצטוונו לקיימה וכיו"ב, בפרשיות שבסדרה זו
 11 הבאות לאחרי סיפור המרגלים – יש בהן מצות
 12 לדורות, ומה גם הפרשה שבסיום הסדרה, שהיא
 13 מצות ציצית, היא מצוה כללית המביאה לזכירת כל
 14 תרי"ג מצות, כמ"ש² "וראיתם אותו וזכרתם את כל
 15 מצות ה'", ואיך יתכן שהענין ד"שלח (לך
 16 אנשים)", שאינו אלא סיפור דברים³, יהא "חשוב"
 17 יותר מהמצות שבסדרה, כולל מצות ציצית הכוללת
 18 את כל התרי"ג מצות, ועד שבשם זה ("שלח")
 19 מתבטאת הנקודה העיקרית של כל הסדרה?
 20 ואף שבפשטות נקראת הסדרה בשם "שלח"
 21 לפי שתיבה זו באה בתחלת הסדרה, וכל הסדרה
 22 נקראת ע"ש התחלתה – הרי אף אם התחלתה היא
 23 סיבת השם, מ"מ מכיון שזהו שם עפ"י תורה הרי
 24 השם מורה על תוכן כל הסדרה, כנ"ל.
 25 ב. ויובן זה בהקדים ביאור במהות חטא
 26 המרגלים: בפשטות חטאו בזה שבאו וסיפרו⁴ "כי
 27 עז העם היושב בארץ והערים בצורות גדולות מאד
 28 וגם ילידי הענק ראינו שם" – ולכאורה אינו מובן:
 29 הרי נשלחו לראות את "הארץ מה היא ואת העם
 30 היושב עלי' החזק הוא וגו' ומה הערים גו'
 31 הבמחנים אם במבצרים"⁵; ובהתאם לזה השיבו

(6) ראה דרשות הר"ן ד"ח: "ההקדמה הא' שחפץ השי"ת לקיים מנהגו של עולם בכל מה דאפשר ושהטבע יקר בעיניו לא ישנהו אלא לצורך הכרחי". וראה שבת נג, ב. ועוד.

(7) כי כל האפשרי למעט – הי"ז "למגנא".

(8) יג, לא.

(9) שמזה עוד הוראה: במ"ת גם המרגלים אמרו "נעשה ונשמע", ואעפ"כ נכשלו בענין זה אח"כ, שמזה הוראת משארז"ל (אבות פ"ב מ"ד) "אל תאמין בעצמך" (וראה לקו"ש ח"ה ע' 138 ואילך).

(10) שמו"ר רפכ"ט. במדב"ר פיי"ב, ג. תנחומא נשא יא. וראה

ע"ז ג, א.

(1) ראה שער היחודה"א פ"א. וראה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך ובהנסמן שם.

(2) טו, לו. וראה פרש"י שם. ולהעיר גם מברכות יב, ב.

(3) ואף שגם הסיפורים שבתורה הם הוראות (דהרי תורה מלשון הוראה (זח"ג נג, ב. גו"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק)) – מ"מ מזה שהוראות אלו נאמרו באופן של סיפור ולא באופן של מצוה, ואף לא כהוראה מפורשת – מוכח שאין בהם אותו התוקף אשר בהוראות גלויות, ועאכו"כ אותו התוקף שבציוויי התורה.

(4) יג, כח.

(5) שם, יח"ט.

24 קיום המצות הוא, כנ"ל, המשכת אלקות בענינים
 25 הגשמיים¹⁶ שיעשו ע"י דירה לו ית'.
 26 ה. הוראה כללית נוספת (השייכת לכל המצות)
 27 ב"שלח גו' ויתורו את ארץ כנען":
 28 קודם כל מצוה ומצוה על האדם להתבונן
 29 בתוכן המצוה שעומד לקיים¹⁷, ולא רק בתוכנה
 30 הפרטי של מצוה זו הפרטית, אלא גם בתוכן
 31 וכוונה הכללי השוה בכל המצות – שהוא הולך
 32 לקיים רצונו ית', וכלשון כל ברכות המצות "אשר
 33 קדשנו במצותיו וצונו", שע"י קיומו את המצוה
 34 נעשה קדוש ומקיים הוא מה שציווה אותו הקב"ה
 35 ועי"ז מתאחד עמו [וזהו לשון קדשנו¹⁸ ול' מצוה
 36 – מל' צוותא וחיבור¹⁹].
 37 וברכה זו מברכים לפני קיום המצוה, "עובר
 38 לעשייתך"²⁰, להורות שלפני עשיית המצוה, על
 39 האדם להתבונן בתוכן וכוונה הכללי של כל
 40 המצות.
 41 ועד"ז בלימוד התורה: צ"ל ברכו בתורה
 42 תחלה²¹ "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את
 43 תורתו", ז.א. שהקב"ה נתן לנו את התורה כמו
 44 שהיא תורתו – אצלו ית'²²; וחיתמים "נותן התורה"
 45 לשון הוה, כי "בכל יום יהיו בעיניך חדשים"²³ –
 46 בכ"ז על האדם להתבונן קודם לימוד התורה.
 47 וזוהי הוראת "ויתורו את ארץ כנען" הנאמר
 48 בתור הכנה לכניסה לא"י: לפני קיום המצוה צריך
 49 האדם "לתור" ולהתבונן בענינה וכוונתה ותכליתה
 50 של התורה והמצוה שבא ללמוד ולקיים.
 51 עפ"ז מובן איך שתוכנו של "שלח" – שמשה
 52 הוא המשלח²⁴ (ועד"ז – בחי' מרע"ה שבכל נפש

1 אלא שלאחרי ידיעה זו, הרי גם בנוגע לקיום
 2 המצות – "אין סומכין על הנס"¹¹ [ואדרבה: ענין
 3 עיקרי במצות הוא לקיימם בדרך הטבע. כי מכיון
 4 שעיקר ענינם הוא לעשות לו ית' דירה בתחתונים,
 5 במילא צריך להיות קיומם בדרכי הטבע דוקא,
 6 בכדי שטבע העולם עצמו (בחי' "תחתונים") ייעשה
 7 לדירה לו ית'¹²], ולכן צריך להיות "שלח גו'
 8 ויתורו גו'", בכדי לדעת באיזה אופן אפשר לקיים
 9 את המצוה דעלה נעלה בדרך הטבע.
 10 ד. והנה מכיון שהוראה זו, שייכת ומוכרחת
 11 בכל המצות, לכן באה בענין וסיפור ההכנה לכניסה
 12 לא"י, לפי שהכניסה לא"י הו"ע כללי בכל המצות
 13 כולן.
 14 והביאור בזה: תוכן ומעלת א"י מבואר
 15 בכתוב¹³: "ארץ אשר גו' עיני ה"א בה מראשית
 16 השנה ועד אחרית שנה", היינו שבה ההשגחה
 17 העליונה היא באופן פנימי וגלוי (יותר מבשאר
 18 הארצות¹⁴), ז.א. שבאה"ק – גם בהגשמי שבארץ
 19 ועניני' "נרגש" אלקותו ית' בגילוי יותר.
 20 עפ"ז מובן, שהמשכת קדושה גלוי' – היינו
 21 אלקות – בענין ודבר גשמי, הרי זה בדוגמת כניסת
 22 (הדבר והפעולה והאדם הפועל ל)א"י. ז.א. שקיום
 23 כל מצוה ומצוה הוא בדוגמת כניסה לא"י¹⁵, כי

(11) ראה פסחים סד, ב. זח"א קיא, ב.

(12) ועפ"ז יומתק למה לא רצה אדה"ז לקדש הלבנה כשעמדה
 הספינה מאלי' ע"פ נס (לקו"ד ח"ד ע' 1504).

(13) עקב יא, יב.

(14) ראה תענית י, רע"א ובחדא"ג מהרש"א שם ד"ה א"י.
 וראה לקו"ת מסעי פט, ב. דרושים לשמע"צ צב, ג. וראה תניא
 פל"ג. אנה"ק סי"ד. סכ"ה (קלט, ב). תו"א לך יג, א. סידור קמט,
 סע"א.

(15) עפ"ז יומתק מה שלא נצטוונו לזכור בכל יום את הכניסה
 לא"י, אף שמצוים אנו לזכור יצי"מ בכ"י (בא יג, ג. פרש"י שם.
 ירושלמי ברכות פ"א ה"ו. טור או"ח סי' סו. שו"ע אדה"ז סי' סז
 ס"א. וראה ברכות יב, ב), וגם קרי"ס (ירושלמי וטור שם. שו"ע
 אדה"ז סי' סו סעיף יב) ומ"ת (שו"ע אדה"ז סימן ס סעיף ד) אף
 שבאו בהמשך אחד (וארא ו, רח): והוצאתי גו' וגאלתי אתכם
 גו' ולקחתי אתכם לי לעם גו' והבאתי אתכם אל הארץ גו' (ובפרט
 שהכניסה לא"י היא התכלית דכהנ"ל)

- כי להיות שקיום כל מצוה הוא בזכותה היא בדרך ממילא כמה פעמים
 צורך בזכירה מיוחדת, שהרי נזכרת היא בדרך ממילא כמה פעמים
 ביום ע"י קיום המצות שבכל יום [ע"ד מה דאי' בתניא (פמ"ז)
 ש"תקנו פ' יצי"מ בשעת ק"ש דוקא, אף שהיא מצוה כפ"ע ולא
 ממצות ק"ש כו' אלא מפני שהן דבר אחד ממש" – אלא שבק"ש
 בכדי שתהי' יצי"מ צ"ל ג"כ ש"רוצה ומקבל וממשיך עליו
 אלקותו ית"ו ולכן צ"ל זכירת יצי"מ, משא"כ בנדוד"ד].

(16) להעיר מפתגם אדמו"ר הצ"צ: מאך דאך ארץ ישראל (ראה
 לקו"ש ח"ב ע' 621) – נתבאר בלקו"ש ח"י ע' 3.
 (17) ראה תניא פמ"א (גו, ב). ועוד.
 (18) ראה תניא פמ"ו (סה, ב).
 (19) לקו"ת בחוקותי מה, ג.
 (20) פסחים ז, ב. וש"נ.
 (21) נדרים פא, א. וראה ב"ח לטאו"ח סמ"ז.
 (22) משלי ח, ל. וראה תניא קו"א ד"ה דוד זמירות.
 (23) פרש"י תבוא כו, טו. וראה גם פרש"י יתרו יט, א. עקב
 יא, יג. (ובפרש"י ואתחנן ו, ו (מספרי שם) "כחדשה" – כי אף
 שזהו חדש, ה"ז חידוש הישנות). ובנוגע ללימוד התורה בפרט
 ראה ברכות (כב, א): "מה להלן באימה ובריאה וברטט ובזיע אף
 כאן באימה ובריאה וברטט ובזיע". וראה ברכות סג, ב. לקו"ת
 סוכות פא, ג. ובלשון הצפע"נ (ראה בהנסמן בצפע"נ עה"ת
 בראשית ה, א) דבר נמשך, נצחי.
 (24) ובעת השילוח – המרגלים כשרים היו (במדב"ר פט"ז, ה.
 תנחומא שלח ד. פרש"י פרשתנו יג, ג).

25 (וכמרוז"ל²⁸ "נעשה שותף להקב"ה במעשה
 26 בראשית", שהוא בחי' משפיע כביכול במעשה
 27 בראשית²⁹, וכן בתורה הרי אמרו³⁰ "שהקב"ה
 28 חיך ואמר "נצחוני בני נצחוני בני" [שהרי זהו
 29 אמיתית ענין שותף, שלפעמים "מנצח" שותף זה
 30 ולפעמים – השני]) וישראל מוסיפים³¹
 31 ומשפיעים³² בתורה.
 32 ועפ"י מובן זה שההוראות הנ"ל שבענין "שלח
 33 גו' ויתורו גו'" לא נאמרו באופן של ציווי, אף
 34 שמוכרחות הנה – כי כאשר האדם מקיים ציווי של
 35 הקב"ה, הנה אף שע"י מתעלה כו', בכ"ז עדיין
 36 אינו מתעלה לשלימות בחי' משפיע – בחי'
 37 "עליונים", שהרי סו"ס אינו אלא מקיים ציווי
 38 (שזהו גם נתינת כח מ)הבורא, ז.א. שעדיין הוא
 39 (מקצתו) "מקבל" מהבורא. משא"כ כאשר הענין
 40 נעשה באופן של "לדעתך", שמקיימו מעצמו ובכח
 41 עצמו, הרי הוא מתעלה להיות בבחי' משפיע
 42 כביכול, שהרי הוא עושה כן מדעתו ומרצונו הוא.
 43 ומזה מובן בעומק יותר טעם הקדמת סיפור
 44 שילוח המרגלים להציוויים, כי לא רק ההוראות
 45 שבענין ד"שלח" הן הוראות כלליות הנוגעות לכל
 46 ענין התורה ומצות, אלא גם האופן שבו באו
 47 הוראות אלו, מלמד תכלית הכוונה דתו"מ –
 48 "תחתונים יעלו לעליונים".

(משיחת ש"פ שלח תשל"ב)

1 (ונפש מבית ישראל²⁵) היא הנקודה היסודית דכל
 2 פרשיות הסדרה, שכולן נקראות "שלח", ולא עוד
 3 אלא שנאמרה בתחלת הסדרה, קודם שנאמרו
 4 הציוויים שבה – כי הוראות הנ"ל הנלמדות
 5 מסיפור שילוח המרגלים, באות כהקדמה ויסוד לכל
 6 המצות.
 7 ו. אמנם עפ"י הנ"ל צריך להבין: מאחר שהענין
 8 ד"שלח גו' ויתורו את ארץ כנען" יש בו הוראות
 9 עיקריות ויסודיות, הרי לכאורה הו"ע הכרחי, ולמה
 10 תלה הקב"ה ענין זה בדעתו ורצונו של משה
 11 באמרו: "שלח לך – לדעתך, אני איני מצוה לך אם
 12 תרצה שלח"²⁶?
 13 ויובן עפ"י המבואר לעיל, שתכלית קיום
 14 התורה ומצות היא להמשיך אלקות בענינים
 15 הגשמיים, ובאופן האמור במדרש²⁷ בנוגע לחידוש
 16 דמ"ת – "תחתונים יעלו לעליונים".
 17 והנה החילוק שבין עליון דנדו"ד לתחתון – בין
 18 בורא כביכול לנברא – הוא, שבורא הוא בחי'
 19 משפיע ונברא הוא בחי' מקבל; הנברא מצ"ע אין
 20 לו כל מציאות, והוא "מקבל" כל מציאותו
 21 מהבורא. והיות שענין מתן התורה והמצות הוא
 22 שהתחתון יתעלה לבחי' העליון, כביכול, הרי מובן
 23 שתוכן עלי' זו היא שהתחתון יתעלה להיות בבחי'
 24 משפיע כמו העליון

(נדפסו בהגדה של פסח עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים
 (קה"ת תשל"ו) ע' שד"מ).
 30) ב"מ נט, ב. וראה ר"ה (כה, א): "אתם אפילו שוגגין אתם
 אפילו מזידין אתם אפילו מוטעין".
 31) וחייב הוא "לאפשא לה" (זהר ח"א יב, ב. תו"א מקץ לט,
 ד).
 32) שלכן בכ"מ נקראו התורה כלה וישראל חתן (ראה לקו"ת
 תצא לו, סע"א. ברכה צג, ד ואילך).

25) תניא רפמ"ב.
 26) פרש"י ר"פ שלח ממבדב"ר פט"ז, ח. ותנחומא שלח ד-ה.
 27) שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.
 28) שבת י, א. קיט, ב. טור או"ח סי' רסח. שו"ע אדה"ז שם
 ס"א. וראה או"ת להה"מ בראשית ד"ה כל האומר ויכולו (ג, ג.
 בהוצאת קה"ת תשל"ג).
 29) להעיר מב"ר פצ"ח, ג: מה הקב"ה בורא עולמות אף
 איביים בורא עולמות. וראה מכתב כללי (ושיחת) י"א ניסן תשל"ב

מתוך "פניני לוי יצחק על התורה"

יז

מדת הגבורה שהיא המצה השני'.

בי"ת⁹ גי' ב' פעמים אלקים עם ב' פעמים ק"כ צרופיהן כמ"ש בקהלת יעקב מע' בית¹⁰ עיין שם. לקוטי לוי יצחק, הערות לספר הזוהר שמות-דברים עמוד נד

ביאור הזוהר, דבמלת "יהי" נתקיים כל מעשה בראשית, כמ"ש יה"י רקיע, יה"י מאורות, יה"י אור יהי שם¹¹ יהו"ה מבורך, מאי שנא דקאמר יהי, אלא יהי רזא דאמשכותא מההוא אתר עלאה דאיהו סתים דקאמרן דאיהו י"ה, עד רזא דברית דאיהו יו"ד תתאה, כגוונא דיו"ד עלאה, שירותא כסופא, ובגין כך יהי רזא דאמשכותא מטמירא דכל טמירין עד דרגא תתאה, ובמלה דא אתקיים כל עובדא דבראשית, כמה דאת אמר יה"י רקיע, יה"י מאורות, יה"י אור.

ספר הזוהר חלק א' דף רל"ג ע"א

"אלקים" לשון רבים, דכל ענין של גבורה הוא לחתך ולחלק – "גבורה" הוא מספר ב' פעמים "חצי" כל ענין גבורה¹ הוא לחתך את הדבר ולחלקו, כמו הרקיע שנברא ביום שני מדת הגבורה² פעולתו הי' לחלק המים כמ"ש ויהי מבדיל בין מים למים, מבדי"ל גי' אלקים, וכתיב³ פלג אלקים, שבשם אלקים יש פלג דהיינו התחלקות לשנים, ולכן אלקים לשון רבים. וכן⁴ ויקח קרח שתרגומו ואתפליג קרח, קרח הוא בחי' גבורה⁵, ויק"ח קר"ח הוא מספר⁶ ב' פעמים גבורה⁷ הוא מה שגבורה נחלקת לחצאין, ומספר קר"ח⁸ הוא גבורה פח"ד. והיינו מה שגבורה הוא מספר⁸ ב' פעמים חצי"י להורות שנחלקת לב' חצאין.

וכן בי"ת הוא האות השני היינו מדת הגבורה שהיא המדה השני', משא"כ אות הראשון א' מדת החסד, הנה בי"ת הוא התחלת הנפרדים, והיינו ב' חצאין, וכן המצה דלוי שלנגד גבורה פורסין אותה לשנים, שלכן הוא בחי' יח"ץ ע"ש שנחלקת לב' חצאין, ובי"ת הוא

9 פירוש: האות ב' במילואו "בית" בגי' 412, וכן ב' פעמים אלקים(172 = 2x86). + ב' פעמים ק"כ צרופיהן (240 = 2x120), ביחד 312 = 240 + 172, כמספר בי"ת.

10 וז"ל: בית רומז על ב' אלקים שיש בהם ק"ך צירופים גימטריא עמלק שבהן נאחזים הקליפות, ב' פעמים אלקים וב' פעמים ק"ך גימטריא בית, וזה שאמר (משלי טו, כה) בית גאים יסח ה' וכו'.

11 [תרגום ללה"ק] מש"כ יהי שם יהו"ה מבורך, שואל, מה הטעם שאמר כאן מלת יהי, שהי' לו לומר יתברך שם ה' וכיוצא, ואמר אלא מלת יהי היא סוד ההמשכה מאותו מקום העליון שהוא סתום שאמרנו שהוא שם י"ה של מלת יהי, עד סוד הברית, והיא סוד י' התחתונה והיינו י' השני של מלת יהי, והיא כעין הי' העליונה של החכמה שהיא י' דשם יהו"ה, הרי ההתחלה היא כהסוף, לכן כתוב מלת יהי, הוא סוד ההמשכה ממקום הנעלם על כל הנעלמים עד מדרגה התחתונה, ובמלת יהי נתקיים כל מעשה בראשית, כמה דאת אמר יה"י רקיע, יה"י מאורות, יה"י אור.

12

1 ראה לעיל סימן יז.
2 ראה לקוטי תורה פרשת אמור ל, ד. תורת מנחם התוועדויות חלק כח עמוד 277.
3 תהלים סה, י.
4 במדבר טז, א.
5 להעיר מלקוטי לוי יצחק הערות לזוהר פרשת ויקרא עמוד קפ וז"ל: קרח הוא גי"כ מלשון קרח, והוא בחי' רקיע כעין הקרח (יחזקאל א, כב).
6 ויק"ח (בגי' 124), + קר"ח (308) = 432. וכן ב' פעמים "גבורה" (432 = 2x216).
7 קר"ח בגי' 308, וכן גבורה"ה (216) + פח"ד (92) = 308.
8 גבורה בגי' 216, וכן ב' פעמים חצי"י (216 = 2x108).

המשך ביאור למס' עירובין ליום ראשון עמ' ב

7 הגמרא מביאה עוד דין שאמרו סבי דפומבדיתא: אַמַר אַמְיָמַר, הָא נָמִי סְבִי דְפּוּמְבִּדִיתָא אַמְרִינָהּוּ – אַף דִּין זֶה אָמְרוּ זְקֵנֵי פּוּמְבִּדִיתָא, דְאִיתָמַר – שְׁנֵאמַר בְּבֵית הַמְדֵרֶשׁ, אִיזוּ הִיא אֲשִׁירָה סְתָם, כְּלוּמַר מִתִּי אָנוּ מְחֻזְקִים סְתָם אֵילָן שְׁאִין אָנוּ יוֹדְעִים שְׁעֵבְדוּ אוֹתוֹ, כְּאֵילָן שֶׁל עֲבוּדָה זְרָה, אַמַר רַב, כָּל אֵילָן שְׁבוּמְרִין – מִשְׁרְתֵי הַעֲבוּדָה זְרָה שְׁבוּמְרִין אוֹתָהּ,

1 מדורה בשבת, אבל בימות החמה לא – אסור לעשות מדורה
2 בשבת, שבימות החמה אין לחשוש שתתקרב אם לא יעשו לה
3 מדורה, ודוחה הגמרא את דבריהם: אין זה כך, אלא איתמר –
4 נאמר בבית המדרש, אַמַר רַב תִּיָא בַר אֲבִין אַמַר – (בשם) שְׁמוּאֵל,
5 אפילו מי שהקוץ דם ונצטנן, עושיין לו מדורה בשבת, וכל שכן
6 שעושים מדורה לחולה ואפילו בתקופת תמוז.

חוברת כט

חודש אייר [ה'שי"ת].

הרחקה מאביזרייהו דעבודה זרה

לא מכבר חל יום-הולדתו של בננו הצעיר¹¹⁸, וגם עובדה זו הזכירה לי תקופה מסוימת מחיי אביו. היתה זו כבר השנה השמינית לשבתנו בבית הוריי¹¹⁹ סמוכים לשולחנם¹²⁰, והיה צורך להתחיל לחשוב על פרנסה – אם-כי במשך כל התקופה התכונן כבר בעלי במידת-מה להיכנס לעולם הרבנות ולקבל על עצמו התחייבות כלשהי, ובמשך כל הזמן היה יושב, לומד וכותב.

ה"מפרנס", כלומר אבי, לא היה גביר. הוא היה רב, ועל מידת אהבת-ישראל ושאר המידות הטובות שלו ניתן היה לכתוב הרבה. אצלו התקיימו באמת דברי חז"ל¹²¹ "שלי שלך ושלך שלך".

אני זוכרת שכשאבי היה מקבל את משכורתו, תמיד היה מחשב מיד מהו הסכום הדרוש לו לצורך תמיכה באחותו, בגיסו או באחיו. תמיד היה מישהו מבני משפחתו שהיה זקוק לעזרה. לכל-לראש, אפוא, היה מנכה ממשכורתו לצרכם, ורק חלק קטן השאיר לצורך משפחתו שלו. תמיד נזקקנו לגמילות-חסדים כדי לכסות את הוצאות החודש. באופן זה התנהג אבי בכל פרט בחייו.

ובכן, העובדה שלא היינו עצמאיים נעשתה קשה עלינו, ומן ההכרח היה לחשוב על רבנות. הוצעה לבעלי רבנות בעיר מסוימת, שכדי לקבל את משרת הרבנות בה היה צורך בדיפלומה ברמה של חמש שנות לימוד בגימנסיה. בעלי הקדיש, אפוא, מספר חדשים ללימוד רוסית. הוא למד זאת בניגון של לימוד גמרא, וכלל לא היה שבע-רצון מכך.

את המבחנים היה עליו לעבור בקיוב. הוא נסע אפוא לשם והכין את עצמו ככל הדרוש, אך כשהגיע אל הוועדה הממונה על המבחנים, ראה את תכנית הלימודים, ונוכח לדעת שיהיה עליו ללמוד את השפה הסלאונית הכנסייתית¹²² ולדעת את האוונגליון¹²³ – לא נרשם כלל בין הניגשים לבחינה, אלא נסע בחזרה עוד באותו לילה, והגיע הביתה ביום ברית-המילה של בננו.

(118) הווי"ח ר' ישראל ארי' ליב. נולד כ"א אייר תרס"ו.

(119) הרה"ג ר' מאיר שלמה הלוי ינובסקי וזוגתו הרבנית רחל הי"ד. אודותיהם – ראה שיחות: י"ב סיון תש"כ. פורים תשכ"ח. ש"פ נצו"י, כ"ג אלול: תשמ"ו סי"ד ואילך; תשמ"ט סי"ג ואילך. כ"ד תשרי תש"נ (תורת מנחם התוועדויות: תשמ"ו ח"ד ע' 339 ואילך; תשמ"ט ח"ד ע' 354 ואילך; תש"נ ח"א ע' 239).

(120) ראה "תולדות לוי יצחק" ח"א ע' 72 ואילך.

(121) אבות פ"ה מ"י.

(122) שפת פולחן נוצרית הנהוגה ברוסיה.

(123) "הברית החדשה" הנוצרית.

מתוך הספר ילקוט גאולה ומשיח – פרשת שלח

ט

ראשי-תיבות איב"ה³ שהוא איכה ישבה בדד העיר כידוע, וכן ראשי-תיבות הערים א'שר ה'וא י'ושב ב'הנה. שלשה מרגלים הראשונים ראשי-תיבות שלהם שש"ך שהוא בבל כפירוש רש"י בירמ"י שהוא כן בא"ת ב"ש. ונ"ל שנרמז בשם זה לשון שש ושמחה שלך כדכתיב (דברים כח) והי' כאשר שש ה' עליכם להטיב אתכם כן ישיש וגו' להאביד אתכם, ובזה השם בעצמו עתיד לגאלנו כדכתיב (שם ל, ט) לשוש עליך לטוב –

ומשאחז"ל שקבעו בכ"י לדורות לכן נקרא ירושלים שלם כי שלם בא"ת ב"ש: - בכ"י שגרמו מרגלים וחטא מרגלים מתבטל ביו"ד של שם כמו שקרא משה והוסיף יו"ד להושע לכן הוסיף יו"ד על ירושלים ונקרא ירושלים ביו"ד לבטל הבכי ואז נקרא שלי"ם ובא"ת ב"ש אותיות מכב"י ראשי-תיבות מי כמוך באלים יה"ו⁵ –

וזה רמזו חז"ל פ' ע"פ (ק"ז). פסלו של מיכה עומד בבכי וישראל אומרים כמוהם היו עושיהם ר"ל שהעמידו הפסל בני דן בעיר לשם כמבואר בקרא (שפטים יח, כט) ורש"י (שם) והוא בא"ת ב"ש בכ"י, וידוע דחז"ל הזהירו להדגיש מי כמוכה שלא יראה כקורא מיכה מונך (ב"י א"ח סימן נא), וכמוה"ם היו עושיהם הנאמר בע"ז הוא ההיפוך ממי כמוך באלים על כן אמרו פסל מיכה עומד בשם הנקרא בכ"י ולא יצורף שם צירוף מכב"י, ואיך יאמרו כמוהם היו עושיהם.

נחזור להנ"ל דהנה ראשי-תיבות וסופי-תיבות יהושע בן נון גמטריא רל"ב כר"ת כי רוצה יה"ו בעמו שהוא גמטריא יה"י או"ר. וזהו שאמר הכתוב (תהלים קמט) כי רוצה יה"ו בעמו יפאר ענווים בישועה ר"ל מחמת ענווה שהי' בו נתפאר בישועה שנקרא יהושע אותיות ישוע"ה וק"ל. [תקס"ז].⁴

חתם סופר

(3) ראשי-תיבות איב"ה: עיין גם ילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת בשלח סימן תע"א. פרשת כי תשא סימן קצא. שיד. פרשת בא סימן שיח (לעיל סימן כ).

(4) כה פסוק כו. וכן כתב רש"י במסכת מגילה דף ו עמוד א דיבור המתחיל ששך, בבל בחילוף א"ת ב"ש.

(5) עיין תוס' במסכת תענית דף טז עמוד א דיבור המתחיל הר, ובספר טיב גיטין להגמרה ז"ל בשם ירושלים.

(6) נ"ב מוכ' מו"ח הג"מ שלמה אלכסנדרי סופר ז"ל: וסמך לזה שכן כלב הי' אומר אם חפץ בנו ה' לבטל עצת מרגלים, על כן נרמז ברכת יהושע בפסוק כי רוצה ה' בעמו.

יד, לב – ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה

א

רמז בפסוק "ופגריכם אתם" על משה ואהרן שימותו במדבר כדי שיביאו עמהם דור המדבר בעת התח' וכו'

ופגריכם אתם וגו'. צריך לדעת למה הוצרך לומר כן, אחר שכבר אמר במדבר הזה יפלו פגריכם..., ומחכמי קאשטייליא המגורשים שמעתי' משמם שפירשו שחזור על משה ואהרן שגור ה' עליהם גם כן שימותו במדבר, ולזה אמר תיבת אתם למשה ואהרן, שעמהם הוא מדבר. ונתן ה' טעם לדבריו כמה שגמר אומר אם לא זאת אעשה לכל העדה וגו' יתמו ושם ימותו, על דרך אומרים ז"ל (במדבר רבה יט, ג)² בפסוק ויתא ראשי עם (דברים לג, כא), שטעם שנקבר משה בעבר הירדן להביא דור המדבר לעולם הבא, ולזה אם לא היו מתים משה ואהרן במדבר, לא היו חיים דור המדבר.

וזה דרך רמז, כי ודאי שלא יאמר פגר על משה ואהרן שגופם זך כמלאכים, גם לא יאמר לשון נפילה על שני מאורי עולם.

אור החיים

ב

"אתם יפלו במדבר הזה" ר"ת "איכה ישבה בדד העיר" דגרמו בכ"י לדורות (תענית כט.), ורמז בשמות המרגלים להחורבן והגאולה לע"ל, ורמזים בזה

"ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא", מכאן למדו חז"ל [תענית כט.] שנענשו בבכי לדורות. הרמב"ן (יד, א) כתב שלא מצא רמז בפסוק לחורבן בית המקדש, והנה פגריכם אתם יפלו במדבר הזה

(1) ומחכמי קאשטייליא המגורשים שמעתי: עיין בזה לקמן סימן צח. ק. קח.
(2) אומרים ז"ל (במדבר רבה יט, ג): עיין ילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת חוקת פרק כ פסוק יב.

♦ יום ראשון י"ז סיון ♦

יג (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

א ומליל יי עם משה למימר:

(ב) שְׁלַח־לְךָ אַנְשִׁים וַיְתֵרוּ אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר־אָנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אַבְתוּ תִשְׁלַחוּ כָּל נְשִׂיא בְהֵם:

ב שלח לך גברים ויאללון ית ארעא דכנען די אנא יהב לבני ישראל גברא חד גברא חד לשבטא דאבתהויה תשלחון כל רבא דבהון:

רש"י <שְׁלַח־לְךָ אַנְשִׁים> • (במדבר רבה) למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים? לפי שלקחה על עסקי דבה, שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר. שְׁלַח־לְךָ • (במדבר רבה. סוטה לו) לְדַעְתָּךְ, אָנִי אֵינִי מִצְוָה לְךָ, אִם תִּרְצֶה - שְׁלַח. לְפִי שֶׁבָאוּ יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ (דברים א): "נִשְׁלַחְהָ אַנְשִׁים לְפָנֵינוּ", כִּמְה שֶׁנֶּאֱמַר (שם): "וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כָּלְכֶם וְגו'". ומשה נמלך בשכינה, אָמַר: אָנִי אֶמְרָתִי לָהֶם שֶׁהִיא טוֹכָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות א): "אֲעֲלֶה אֶתְכֶם מֵעֵנִי מִצְרַיִם וְגו'", תִּיִּיָּהֶם שֶׁאֲנִי נֹתֵן לָהֶם מְקוֹם לְטַעוֹת בְּדַבְרֵי הַמְּרַגְלִים לְמַעַן לֹא יִרְשׁוּהָ.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יח עמ' 147)

וְרִשְׁעִים הִלְלוּ רְאוּ (רש"י יג, ב) המרגלים שמעו על גבורתם של יושבי הארץ עוד לפני שלוחם. אף כל זמן שהדבר היה בגדר שמיעה בלבד, לא התרשמו מופך; ואלו כשראו זאת במו עיניהם, הגיעו למסקנה ש"לא ניכל לעלות". לכן מדיק רש"י שהמרגלים ראו את ענשה של מרים, וראיה זו היתה צריכה להעניק להם את הפח לא להתפעל מראית גבורת יושבי הארץ.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש ח"ח עמ' 141 ואילך - מתוך 'לקראת שבת')

במה חטאו המרגלים

שְׁלַח־לְךָ אַנְשִׁים

למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקחה על עסקי דבה, שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (יג, ב. ובפרש"י)

הקשה הרמב"ן "מה עשו המרגלים, כי משה אמר להם "וראי אתם את הארץ מה היא, ואת העם היושב עליה" כו', ועכ"פ היו צריכי להשיבו על מה שצוה אותם. ומה פשעם ומה חטאתם כשאמרו לו "אפס כי עז העם" כו', וכי על מנת שיעידו לו שקר שלח אותם?"

וי"ל שרש"י בדבריו אלו תרץ קשיא זו. דהנה גם מרים לא דברה שקר אודות משה, ואפי' "לא נתכונה לגנותו" (רש"י בהעלות יב, א), וזה שלקחה היה "על עסקי דבה, שדברה באחיה", היינו, עצם הדבור אודות משה.

דגם אם לא הבינה איזה דבר בהנהגתו של משה, לא היה עליה לדבר על זה ברבים, כי עצם ההתעסקות בדבור - "דבה" אודות משה, יכול להביא לדבור בהפך שבחו של משה ח"ו, והיה עליה לדבר ע"ז עם משה בעצמו, בחשאי.

וזה היה גם חטאם של המרגלים, דאף שהיה קשה להם איך יכבשו את הארץ כש"עז העם היושב עליה", היו צריכים לדבר ע"ז בקצור, או למשה לבדו. וחטאם היה שדברו ע"ז באריכות ובכל הפרטים - "עסקי דבה". וזה הביא למרידת בני ישראל בהקב"ה, עד שאמרו "נתנה ראש ונשובה מצרימה" (יד, ד). אבן עזרא.

(ג) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאָרָן עַל־פִּי יְהוָה כָּלֶם אַנְשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הַמָּה:

ג ושלח תהון משה ממדברא דפארן על מימרא דיי פלהון גברין רישי בני ישראל אנון:

רש"י <עַל־פִּי ה'> • ברשותו, שלא עכב על ידו. כָּלֶם אַנְשִׁים • כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו.

אבן עזרא על התורה

ב שלח לך. כתוב שהשם אמר לישראל, עלה רש. והם אמרו, נשלחה אנשים. אז אמר השם, שלח לך אנשים: וטעם אנשים. שהם ידועים גבורים. וכן כלם אנשים. ויתקף והיית לאיש. כי איש היה: ויתרורו. ויחפשו. וכן ולא תתורו: כל נשיא בהם. כל אחר הוא נשיא בהם. או תהיה מלת אחר, מושכת עצמה ואחרת עמה. וכן ושנים אנשים שרי גדודים היו בן שאול. וברבים בן:

- ד ואליו שמחתהון לשבטא דראובן שמוע
 בר זכור :
 ה לשבטא דשמעון שפט בר חורי :
 ו לשבטא דיהודה קלב בר יפנה :
 ז לשבטא דיששכר יגאל בר יוסף :
 ח לשבטא דאפרים הושע בר נון :
 ט לשבטא דבנימן פלטי בר רפוא :
 י לשבטא דזבולן גדיאל בר סודי :
- ה' ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן זכור :
 ה' למטה שמעון שפט בן חורי :
 ו' למטה יהודה קלב בן יפנה :
 ז' למטה יששכר יגאל בן יוסף :
 ח' למטה אפרים הושע בן נון :
 ט' למטה בנימן פלטי בן רפוא :
 י' למטה זבולן גדיאל בן סודי :
 יא' למטה יוסף למטה מנשה גדי בן סוסי :
 יב' למטה דן עמיאל בן גמלי :
 יג' למטה אשר סתור בן מיכאל :
 יד' למטה נפתלי נחבי בן ופסי :
 טו' למטה גד גאואל בן מכי :
- טז ואליו שמחת גבריא די שלח משה
 לאללא ית ארעא וקרא משה להושע בר
 נון יהושע :
- יז ואלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור
 את הארץ ויקרא משה להושע בן נון יהושע :

כ"ז ויקרא משה להושע וגו' • התפלל עליו : זה יושיעך מעצת מרגלים. (במ"ד).

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש ח"ב עמ' 320 - מתוך 'לקראת שבת')

תפלת משה על יהושע

ויקרא משה להושע בן נון יהושע:

התפלל עליו - זה יושיעך מעצת מרגלים (יג, טז. ובפרש"י)

צריך להבין: הרי 'באותה שעה פשרים היו', דבאם לא היו פשרים לא היה שולחם, ומדוע הצרף להציל את יהושע מעצתם? ומאי דר, באם היה צרף בתפלה, מדוע התפלל רק על יהושע ולא על שאר המרגלים?
 והבאור בזה:

מבאר בחסידות (לקו"ת במדבר לו, ד) בטעם טענת המרגלים, שרצונם להשאיר במדבר נבע מקף, שבהיותם במדבר יכלו לחיות בקדושה ובהתנתקות מכל עניני עוה"ז המטרדיים ומבלבלים. ולכן לא רצו להפגס לארץ ישראל, שבה יצרכו לירד מדרגתם ולהתעסק בעניני העולם. ואכן, יתכן שמצד דרגתם היתה נתינת מקום לטענה זו.

משא"כ יהושע, פיון שעתיד הוא למלאות את מקום משה פרועה ישראל, הרי עבירו אין לטענה זו מקום, פיון שצריך הוא להתחשב בצרף הפללי דעם ישראל להפגס לארץ ישראל ולעשותה דירה לו ית'. ולכך, על אף שפשרים היו המרגלים, הצרף מרע"ה להתפלל על יהושע דייקא, שעבורו אין טענתם טענה. **אבן עזרא.**

(יז) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־אֲרָץ בְּנֵעַן וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים עֲלוּ זֶה בְּנֹגֵב וְעֲלִיתֶם אֶת־הָהָר:
 יוֹשִׁיחַ וְיִשְׁלַח יְתְהוֹן מֹשֶׁה לְאַלְלָא ית אַרְעָא
 דְּכַנְעַן וְאָמַר לְהוֹן סְקוּ דָא בְּדְרוּמָא וְתַסְקוּן
 לְטוּרָא:

י"ז «עלו זה בנגב. הוא היה הפסלת של ארץ ישראל, שפן דרך התגרים מראין את הפסלת תחלה ואחר
 כך מראין את השבט. אבן עזרא.

(יח) וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מֵהָהוּא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב
 עָלֶיהָ הֲחֹזֵק הוּא הֲרַפָּה הַמְעַט הוּא אִם־רַב:
 י"ח וְתַחֲזוּן ית אַרְעָא מָא היא וְיַת עֲמָא דִּיתַב
 עֲלֶיהָ הַתַּקִּיף הוא אִם חֲלַשׁ הַזְעֵר הוא אִם
 סְגִי:

י"ז «את הארץ מה הוא. יש ארץ מגדלת גבורים, ויש ארץ מגדלת חלשים, יש מגדלת אוכלוסין,
 ויש ממעטת אוכלוסין. החזק הוא הרפה. סימן מסר להם: אם בפרזים יושבין - תזקים הם,
 שסומכין על גבורתם, ואם בערים בצורות הם יושבין - חלשים הם. אבן עזרא.

(יט) וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הוּא
 אִם־רָעָה וּמָה הָעָרִים הַעֲרִים אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה
 הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים:
 י"ט וּמָא אַרְעָא דִּי הוא יֹתַב בַּהּ הַטּוֹבָא היא
 אִם פִּישָׂא וּמָא קְרוּנָא דִּי הוא יֹתַב בְּהֵן
 הַבְּפִצְחִין אִם בְּכַרְפִּין:

י"ט «הבמחנים. תרגומו: הבפצחין. כרפין פצוחין ופתוחין מאין חומה. הטובה היא. במעינות ותהומות
 טובים וכריאים. אבן עזרא.

(כ) וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הוּא אִם־רֹזָה הַיִּשְׁבָּה עֵין
 אִם־אֵין וְהַתְּחִיבֹתֶם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיְמִים
 יְמֵי בְּפוּרֵי עֲנָבִים:
 כ וּמָא אַרְעָא הַעֲתִירָא היא אִם מְסִפִּנָא
 הַאִית בַּהּ אֵילָנִין אִם לָא וְתַתְּקוּן וְתַסְבּוּן
 מֵאַבָּא דְאַרְעָא וְיִמְנָא יוּמֵי בְּפוּרֵי עֲנָבִין:

י"כ «הישבה עין. אם יש בהם אדם פשוט שיגן עליהם בזכותו. בפורי ענבים. ימים שהענבים מתבשלים
 בכפור. אבן עזרא.

♦ יום שני י"ח סיון ♦

(כא) וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת־הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר־צֹן עַד־רְחֹב
 לְבָא חֲמַת:
 כא וּסְלִיקוּ וְאַלִּילוּ ית אַרְעָא מִמִּדְבַּרָא דְצֹן
 עַד רְחֹב לְמַטֵּי חֲמַת:

י"כ «ממדבר צון עד רחב לבא חמת. הלכו בגבוליה בארץ וברחב כמין גא"ם: הלכו רוח גבול דרומית
 - ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב, כמו שצנה משה: "עלו זה בנגב", דרך גבול דרומית-מזרחית עד
 הים, שהים הוא גבול מערבי, ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת הים עד לבא חמת, שהוא
 אצל הר הקר במקצוע מערבית-צפונית, כמו שמפרש בגבולות הארץ בפרשת "אלה מסעי".

אבן עזרא על התורה

יז עלו זה בנגב. עלו זה הדרך בנגב. אינו נגב המחנה. רק פירוש, בנגב של ארץ כנען. והעד, בתכרון שהוא ליהודה. והכתוב אמר, יהודה נעמוד על גבולו מנגב: יח וראיתם את הארץ מה היא. ומה העם: החזק. למלקמה. ואחר בן פרש, יז עלו זה בנגב. עלו זה הדרך בנגב. וידוע כי מצרים הוא נגב ארץ ישראל, כאשר פירשתי בספר דניאל. והראיה, כי רחב מצרים פחות משלשים מעלות, ורחב ירושלים שלשים ושלש, ומדבר פארן בנגב ארץ מצרים. והנה פירוש בנגב,

מה הארץ. הטובה היא, שהאור שלח והמים שלח טובים: יט הבמחנים. כמו הקדרים שחונים באהלים: כ השמנה היא. לתת חטה:

(כב) וַיַּעֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־חֲבֵרֹן וְשֵׁם אַחִימֵן שִׁשִּׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנָק וְחֲבֵרֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לְפָנָי צֶעַן מִצְרַיִם:

כב וסליקו בדרומא ואמא עד חברון וממן אחימן ששי ותלמי בני גבריא וחברון שבע שנין אתבניאת קדם טנס דמצרים:

כ"ב • **ויבאו ערב-חברון** • (סוטה לד) פֶּלֶב לְבָדוּ הֶלֶף שָׁם וְנִשְׁתַּטַּח עַל קְבְרֵי אַבֹּת, שָׁלֵא יְהָ נִסַּת לְחַבְרִיו לְהִיּוֹת בְּעֶצְתָּם. וְכֵן הוּא אֹמֵר (דברים א): "וְלוֹ-אֲתַן אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר דִּרְבָּבָה". וְכַתִּיב (שופטים א): "וַיִּתְּנוּ לְכָל־בְּנֵי חֲבֵרֹן". שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה • (סוטה לד) אֶפְשָׁר שֶׁבְּנֵה חָם אֶת חֲבֵרֹן לְכַנְעַן בְּנוֹ הַקָּטָן קָדָם שִׁיבְנָה אֶת צֶעַן לְמִצְרַיִם בְּנוֹ הַגָּדוֹל? אֵלֶּא שֶׁהִיְתָה מְבִנָּה בְּכָל טוֹב עַל אֶחָד מִשְׁבַּע בְּצֵעַן, וְכֵאן לְהוֹדִיעַ שְׁבַחָה שֶׁל אָרֶץ יִשְׂרָאֵל: שְׂאִין לָךְ טְרָשִׁין בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִחֲבֵרֹן, לְפִיכָף הַקְצִיָּה לְקִבְרוֹת מֵתִים; וְאִין לָךְ מַעֲלָה בְּכָל הָאֲרָצוֹת כְּמִצְרַיִם, שְׁנֵאֲמַר (בראשית יג): "כִּגְזָה' כְּאָרֶץ מִצְרַיִם", וְצֵעַן הִיא הַמַּעֲלָה שֶׁבְּאָרֶץ מִצְרַיִם, שֶׁשָׁם מוֹשֵׁב הַמַּלְכִים, שְׁנֵאֲמַר: (ישעיה ל): "פִּי־הָיוּ בְּצֵעַן שְׂרִיו", וְהִיְתָה חֲבֵרֹן טוֹבָה מִמֶּנָּה שְׁבַעָה חֲלָקִים. אבן עזרא.

(כג) וַיִּבְאוּ עַד־נַחַל אֲשַׁפֵּל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאֲשַׁפּוֹל עֲנָבִים אַחַד וַיִּשְׂאֵהוּ בְמוֹט בְּשָׁנִים וּמִן־הָרְמָנִים וּמִן־הַתְּאֵנִים:

כג ואתא עד נחלא דאשפלא וקצו מתמן עוברתא ואתפל ענבין חד ונטלוהי באריקא בתרין ומן רמאניא ומן תאניא:

כ"ג • **זמורה** • שוכת גפן ואשפול של ענבים תלוי בה. **וישאהו במוט בשנים** • ממשמע שנאמר "וישאהו במוט", איני יודע שהוא בשנים? מה תלמוד לומר "בשנים"? (סוטה לד) בשני מוטות. הא כיצד? שמונה נטלו אשכול, אחד נטל תאנה, ואחד רמון, יהושע וכלב לא נטלו כלום, לפי שכל עצמם להוציא דבה נתכננו: כשם שפריה משנה, כך עמה משנה. ואם חפץ אפה לידע כמה משאוי אחד מהם, צא ולמד מאבנים שהקימו בגלגל (הושע ד): "הרימו להם איש אבן אחת מן הירדן על שכמו והקימוה בגלגל", ושקלום רבותינו משקל כל אחת ארבעים סאה – וגמירי: טונא דמידלי אניש על פתפה אינו אלא שלישי משאוי, ממשאוי שמשיעין אותו להרים. אבן עזרא.

(כד) לַמָּקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֲשַׁפּוֹל עַל אֲדוֹת הָאֲשַׁפּוֹל אֲשֶׁר־פָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

כד לאתרא ההוא קרא נחלא דאשפלא על עסק אתפלא דקצו מתמן בני ישראל:

(כה) וַיָּשְׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם:

כה ותבו מלאללא ית ארעא מסוף ארבעין יומין:

כ"ה • **וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום** • והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא, ומהלך אדם בינוני עשרה פרסאות ליום, הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב, והם הלכו ארבה ורחבה? אלא שגלוי לפני הקדוש-ברוך-הוא שיגזר עליהם יום לשנה, קצר לפניהם את הדרך. אבן עזרא.

(כו) וַיֵּלְכוּ וַיִּבְאוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־כָּל־עַדְתַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־מִדְבַּר פָּאֲרָן קְדֻשָּׁה וַיֹּשִׁיבוּ אֹתָם דָּבָר וְאֶת־כָּל־הָעֵדָה וַיִּרְאוּם אֶת־פְּרֵי הָאָרֶץ:

כו ואלו ואתו לות משה ולות אהרן ולות כל כנשתא דבני ישראל למדברא דפארן לרקם ואתיבו תהון פתגמא ונת כל כנשתא ואחזיאניו ית אבא דארעא:

אבן עזרא על התורה

כב אמרו חז"ל כי טעם ויבאו. על פלב כן פנה, כי כל אחד הלך לצד אחר: צעון מצרים. שם מדינה סמוכה אל מצרים. וכן מבית לחם יהודה. ויש אומרים, שפרשו מגזרת אהל פל יצען, בדרך וחוקה: וטעם להזכיר חברון, להודיע שהיא קדמונית: כג עד נחל אשפול. דברי משה. ויתכן להיות כמו וירדוף עד דן, להיות שם אחר:

כד קרא. הקורא, כמו אשר ילדה אותה ללוי:

כה יש מקץ שהוא תחילה, ויש מקץ שהוא מסוף. ויתכן להיות ראש הארבעים:

כ"י • וַיִּלְכוּ וַיִּבְאוּ • (סוטה לז) מהו "וַיִּלְכוּ"? לְהַקִּישׁ הַלִּיכְתָּן לְבִיאָתָן: מֵהַ בִּיאָתָן בְּעֶצֶה רָעָה, אַף הַלִּיכְתָּן בְּעֶצֶה רָעָה. וַיִּשְׁבּוּ אֹתָם דָּבָר • אֵת מֹשֶׁה וְאֵת אַהֲרֹן • אֲבֵן עֹזָא.

(כו) וַיִּסְפְּרוּ לֹא וַיֹּאמְרוּ בָּאֲנֹשׁ אֱלֹהֵי אֲרָץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּנוּ וְגַם זִבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הוּא וְזֶה פְרִיָּהּ:

כ"י • זִבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הִיא • (במדבר רבה) כָּל דְּבַר שֶׁקָּר שָׁאִין אֲמָרִים בּוֹ קֶצֶת אָמַת בְּתַחֲלָתוֹ, אִין מִתְקִים בְּסוּפּוֹ. אֲבֵן עֹזָא.

(כח) אַפֶּס כִּי־עָזוּ הָעַם הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ וְהַעֲרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם־יִלְדֵי הָעֵנֶק רָאִינוּ שָׁם:

כ"י • בְּצֻרוֹת • לְשׁוֹן חֵזֶק. וְתַרְגוּמוֹ: כְּרִיכָן. לְשׁוֹן בִּירְנִיּוֹת עֲגֻלוֹת, וּבְלִשׁוֹן אֲרָמִי: כְּרִיף עֲגֻל.

(כט) עָמְלֶק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנִּגְב׃ וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי וְהָאֲמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל־הַיַּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:

כ"י • עָמְלֶק יוֹשֵׁב וְגו' • לְפִי שְׁנֵכוֹ בְּעָמְלֶק כְּכֹר, הַזְּפִירָהוּ מְרֻגְלִים כְּדִי לִיְרָאֵם. עַל יַד הַיַּרְדֵּן • "יַד" כְּמִשְׁמַעוֹ, אֲצֶל הַיַּרְדֵּן וְלֹא תוֹכְלוּ לָעֲבוֹר.

(ל) וַיְהִים כָּל־בְּלִבְ אֶת־הָעַם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֵה וַיִּרְשָׁנוּ אֲתָהּ כִּי־יִכּוֹל נוֹכַל לָהּ:

כ"י • וַיְהִים כָּל־בְּלִבְ • הַשְּׂתִיק אֵת כָּל־ס. אֶל־מֹשֶׁה • (במדבר רבה) לְשִׁמְעַ מֵהַ שְּׂיִדְבָר בְּמֹשֶׁה, צָוּחַ וְאָמַר: וְכִי זֹו בְּלִבְד עֲשֶׂה לָנוּ כֵּן עִמָּרְס? הַשּׁוֹמַע הֵיָה סְבוּר שְׂבָא לְסַפֵּר בְּגִנּוּתוֹ, וּמִתּוֹף שְׁהִיָה בְּלִבָּם עַל מֹשֶׁה בְּשִׁבִיל דְּבָרֵי הַמְרַגְלִים, שְׂתִקוּ כָּל־ס לְשִׁמְעַ גְּנוּתוֹ. אָמַר: וְהָלֹא קָרַע לָנוּ אֵת הַיַּם, וְהוֹרִיד לָנוּ אֵת הַמָּן, וְהִגִּיז לָנוּ אֵת הַשָּׁלוֹן. עֲלֵה נַעֲלֵה • אֶפְלוּ בְּשָׁמַיִם, וְהוּא אֲמָר: "עֲשׂוּ סְלָמוֹת וְעַלּוּ שָׁם" – נִצְלִיחַ בְּכָל דְּבָרָיו. וַיְהִי־ס. לְשׁוֹן שְׂתִיקָה, וְכֵן (זכריה ז): "הִס כָּל בְּשָׂר" (עמוס ו): "הִס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר", כֵּן דָּרָף בְּגִי־אָדָם: הַרוֹצֵה לְשִׂתֵּק אֲגִדַּת אֲנָשִׁים, אֲמָר שִׁי"ט (ס"א ה"ס).

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ח עמ' 85)

וְהוֹרִיד לָנוּ אֵת הַמָּן (רש"י יג, ל) רש"י מְשַׁנֶּה מְלִשׁוֹן הַגְּמָרָא (סוטה לה, א) - "וְהֵאֱכִילָנוּ אֵת הַמָּן". וְטַעְמוֹ וְנִמְוָקוּ: עָקַר כְּוָנָתוֹ שֶׁל כָּל־בְּלִבְ הֵיָה לְהוֹכִיחַ אֵת כָּחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, שְׂבִידוֹ לְעִשׂוֹת נִפְלְאוֹת וְעַל יָדוֹ "יִכּוֹל נוֹכַל לָהּ"; וְהֵרָאָה לְכַף הִיא מֵהוֹרִידַת הַמָּן, לֹא מֵהֵאֱכִילָתוֹ. זֹאת וְעוֹד: מֹשֶׁה הוֹרִיד אֵת הַמָּן לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל לֹא הֵאֱכִילָם אוֹתוֹ - הֵם אֲכָלוּהוּ בְּעֶצְמָם. אֲבֵן עֹזָא.

(לא) וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַל לַעֲלֹת אֶל־הָעַם כִּי־חֶזֶק הוּא מִמֶּנּוּ:

כ"י • חֶזֶק הוּא מִמֶּנּוּ • (במדבר רבה) כִּי־יִכּוֹל כָּל־פִּי מַעֲלָה אָמְרוּ.

אֲבֵן עֹזָא עַל הַתּוֹרָה

כֹּו וַיִּלְכוּ. לְהוֹדִיעַ, שְׁלֹא בָאוּ לְאֶהֱלִיקָם דָּבָר. אֵל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: כֹּו וַיִּסְפְּרוּ לוֹ. לְמֹשֶׁה שְׁהוּא הָעֵיקָר: לְאֶהֱלִיקָם, רַק מִיַּד הַלְכוּ: וַיִּשְׁבּוּ אֹתָם כֹּו רַבִּי יוֹנָה הַפְּדוּקָא, שְׂטַעְמֹו שְׂאֲמַר הַסוּ:

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש חו"ג עמ' 39 - מתוך 'לקראת שבת')

חטא המרגלים ביחס היהודי לטבע

וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוּכַל לַעֲלוֹת אֶל־הָעָם כִּי־חַזָק הוּא מְמֹנֵה: (יג, לא)

במהות חטאם של המרגלים בדברם על הארץ, על אף שלכאורה בדייק לשם כך הם נשלחו - ידוע שבאור, שעליהם היה מוטל לומר רק את התרשמותם ממצב הארץ, אף בהוסיפם את המסקנא "לא נוכל לעלות", חטאו בכפירה ביכלת השי"ת.

אף עדין יש להבין:

לכא' עצם שליחותם לתור אחר הארץ והדריים בה, הוכיחה למרגלים כי אכן מהשיב השי"ת את טבע העולם ונותן מקום למצבו - דבלעדי זה למה בכלל נשלחו, בשעה שרצונו של ה' לכבשה למעלה מדרך הטבע. ולפי זה, צדקו לכאורה באמרם "לא נוכל לעלות", כי על פי הטבע אכן לא נתן לעלות!?

והבאור בזה, שבחטאם טמונה הנוראת נצח הנוגעת לכללות קיום התורה והמצוות:

יהודי צריך להאמין ולדעת, שבאם צוה עליו השי"ת לקיים מצוה, הרי אין שום ספק וספק ספיקא שיש באפשרותו לקיימה, כי "איני מבקש אלא לפי כחן". ומה שצריך לעשות כלים בדרך הטבע, ולטרוח לחפש את האפשרויות הנחוצות על פי הנהגות העולם וכו', וכמאמר חז"ל "אין סומכין על הנס" - אין זה ח"ו ששליטתו של השי"ת מגבלת ויש מקום אמתי להנהגות הטבע, להשפיע אם יקיים המצוה אם לאו.

אלא שכן רצה הקב"ה, שקיים התורה והמצוות לא ישבר את הטבע, אלא - חלק מהכונה היא - שיתבצע תוך גדר הנהגות הטבע, עלימנת לזככם ולעשות לו ית' דירה בתחתונים".

ובזה חטאו המרגלים, שהיה עליהם לדעת שכל שליחותם היא אף ורק לבדק בדרך הטבע, את האפן הכי קל להביא את הבטחת הקב"ה להביאם אל הארץ - הבטחה שבודאי תבוא לידי פעל.

לב ואפיקו שום ביש על ארעא די אלילו
יתה לנת פני ישראל למימר ארעא די
עברנא בה לאלא יתה ארעא מקטלת
יתבהא היא וכל עמא די חזינא בגויה
אנשין דמשחן :

**(לב) וַיִּצְיֵאוּ דַבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ
אָרֶץ אֲכָלֹת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־רָאִינוּ
בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מַדּוֹת:**

שי"ת אכלת יושביה • בכל מקום שעברנו, מצאנום קוברי מתים. והקדוש-ברוך-הוא עשה לטובה, כדי לטרדם באבלם ולא יתנו לב לאלו. אנשי מדות • גדולים וגבהים וצריך לתת להם מדה, כגון גלית (שמואל א יז) : "גבהו שש אמות וזרת", וכן (שמואל ב כא) : "איש מדון", (ד"ה א יא) : "איש מדה". **אבן עזרא.**

לג ותמן חזינא ית גבריא בני ענק מן גבריא
והוינא פעיני נפשנא כקמציין וכן הוינא
פענייהון :

**(לג) וַשֵּׁם רְאִינוּ אֶת־הַנְּפִילִים בְּנֵי עֵנֶק מִן־הַנְּפִלִים
וַנְּהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:**

שי"ת הנפלים • ענקים מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש (יזמא ס) • וכן היינו בעיניהם • שמענו אומרים זה לזה : "נמלים (רא"ם ובס"א : חגבים) יש בכרמים פאנשים" (סוטה לה) • ענק • שמעניקים חמה בקומתן • **אבן עזרא.**

אבן עזרא על התורה

לב ויציאוי דבת הארץ. דבר שלא היה. ואין כן ויבא יוסף. כי ויבא, הפך ויציאוי. דבה מפעלי הפל, מגזרת דובב שפתי ושנים. ובמקומו פירשתי: אכלת יושביה. שהאור שלה רע: אנשי מדות. כל איש הוא איש מדה. רק טעמו, מדות גדולות יותר מהכל. וכן אנשי לבב. ורבים כמו הם: לג הנפילים. פירשתי: מן הנפילים. טעמו, וגם אחרי כן אשר יבואו. ושם

יד (א) וּתְשֹׂא כָּל־הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בְּלֵילָה הַהוּא:

י"ט < כל־הָעֵדָה • סִנְהֶדְרָאוֹת • אבן עזרא.

(ב) וַיִּלְנוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים כָּל־הָעֵדָה לֹא־מִתְּנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא־מִתְּנוּ:

י"ט < לֹא־מִתְּנוּ • הַלְוִאי וּמִתְּנוּ • אבן עזרא.

(ג) וְלָמָּה יְהוָה מְבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בְּחָרֹב נַשִּׁינוּ וּמָפְנוּ יֵהיוּ לָבוֹ הַלֹּא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרַיִמָּה: אבן עזרא.

(ד) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו נַתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֹבָה מִצְרַיִמָּה:

י"ט < נַתְּנָה רֹאשׁ • כְּתַרְגוּמוֹ: "נְמַנִּי רִישָׁא". נְשִׁים עָלִינוּ מִלְּךָ. וְרַבּוֹתֵינוּ פִּירְשׁוּ לְשׁוֹן עֲבוֹדַת אֱלִילִים.

(ה) וַיַּפֵּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָּל־קְהַל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אבן עזרא.

(ו) וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן וְכָל־בְּנֵי יִפְתָּה מִן־הַתָּרִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגֵדֵיהֶם: אבן עזרא.

(ז) וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֵדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:

א וַיֹּאמְרוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּבְכוּ יָמֵינוּ וַיֹּאמְרוּ לֹא־מִתְּנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא־מִתְּנוּ:

ב וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אֶפְיֵיהֶם עַל כָּל־קְהַל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ לֹא־מִתְּנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא־מִתְּנוּ:

ג וַיֹּשֻׁעַ בֶּן־נוּן וְכָל־בְּנֵי יִפְתָּה מִן־הַתָּרִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגֵדֵיהֶם:

ד וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו נַתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֹבָה מִצְרַיִמָּה:

ה וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אֶפְיֵיהֶם עַל כָּל־קְהַל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ו וַיֹּשֻׁעַ בֶּן־נוּן וְכָל־בְּנֵי יִפְתָּה מִן־הַתָּרִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגֵדֵיהֶם:

ז וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֵדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:

◆ יום שלישי י"ט סיון ◆

(ח) אִם־חָפְצִים בָּנוּ יְהוָה וְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אָרֶץ אֲשֶׁר־הִיא זָבֹת חֶלֶב וְדָבָשׁ:

ח אִם רְעוּא בָּנָא קָדָם יְיָ וַיַּעַל יְתְנָא לְאֶרְעָא הַדָּא וְיִתְּנָה לָנָא אֶרְעָא דִּי הִיא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ:

אבן עזרא על התורה

מפורש:

הַנְּרָאִים לְנַפֵּעַל שְׁלָם:

ה וַיַּפֵּל מֹשֶׁה. בְּרַצוּנוֹ:

א אֶת קוֹלָם. פְּעוּל לְמַלְת וְתִשָּׂא. גַּם וַיִּתְּנוּ: ב וַיִּלְוּנוּ. מִבְּנֵי נַפְעַל, מִהַפְעִילִים הַשְּׂנִיִּים

ג שׁוֹב מִצְרַיִמָּה. שָׁם הַפּוֹעֵל. כְּמוֹ לֹא אוֹכַל קוֹם. וּמְלֵךְ אֶלְקוּם עֲמוֹ:

ו וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן. הַזְכִּירוּ מֹשֶׁה בַּתְּחִלָּה, לְגוּדֵל מַעֲלָתוֹ:

ט בָּרַם בְּמִימְרָא דִּי לֹא תִמְרְדוּן וְאַתּוּן לֹא תִדְחִלוּן מִן עֲמָא דְאַרְעָא אַרְי בִּידְנָא מְסִירִין אַנּוּן עֲדָא תְּקַפְּהוּן מְנַהוּן וּמִימְרָא דִּי בְּסַעֲדָנָא לֹא תִדְחִלוּן מְנַהוּן :

(ט) אַךְ בֵּיהוּהוּ אֶל־תִּמְרְדוּ וְאַתֶּם אֶל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנּוּ הֵם סָר צִלְמֵם מֵעֲלֵיהֶם וַיהוָה אֲתַנּוּ אֶל־תִּירָאֵם :

כ"ט אֶל־תִּמְרְדוּ • וְשׁוּב - וְאַתֶּם אֶל־תִּירְאוּ. כִּי לַחֲמֹנּוּ הֵם • נֹאכְלֵם כְּלַחֵם. סָר צִלְמֵם • מִגִּנְם וְחֹזְקֵם ; כְּשֵׁרִים שְׂבָהֶם מִתּוֹ : אִיב שְׁהִיָּה מִגִּין עֲלֵיהֶם (סוטה לח). דְּבַר אַחַר : צִלוּ שֶׁל הַמְּקוֹם סָר מֵעֲלֵיהֶם.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש ח"י"ח עמ' 165 ואילך - מתוך 'לקראת שבת)

האם העפוי"ם הם "מציאות" או "העדר"

אֶל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנּוּ הֵם סָר צִלְמֵם מֵעֲלֵיהֶם

צִלְמֵם - מִגִּנְם וְחֹזְקֵם, כְּשֵׁרִים שְׂבָהֶם מִתּוֹ כו'. דְּבַר אַחַר, צִלוּ שֶׁל הַמְּקוֹם סָר מֵעֲלֵיהֶם (יד, ט. ובפרש"י)

כַּתֵּב הַרְמַב"ם (הל' אבות הטומאה פ"ב ה"ט): "שחיתת עפוי"ם נבלה ומטמאה במשא כו' מד"ס". והשיג עליו הראב"ד: "עפוי"ם הם כבהמות, ואין מטמאין ואין מטמאין כו', והחושב אותם לכלום - אסף רוח בהפניו".

ובאר בזה הגאון הרוצ'ובי (צפנת פענח עה"ת הפטרה לפי בהר) דְּנִחְלָקוּ הַרְמַב"ם וְהַרְאָב"ד בְּגִדְרָא עִפּוּי. דְּהַרְאָב"ד ס"ל דְּהֵם "בחינת העדר", ולכן אין שחיתתן כלום. והבהמה ה"ה כמתה מאליה, ונבלה מה"ת.

משא"כ להרמב"ם דס"ל שְׁהַעֲפוּי"ם הֵם בְּגִדְרָא "מציאות", פועלת שחיתתן על הבהמה שלא תהיה כ"מתה מאליה", כ"א כשחוטא [לגבי טמאה]. וזה שנעשית ע"ז נבלה, הוא מד"ס.

[ועיי"ש שש"מבאר עפ"ז שיטתם באם שיך "גדר השגחה פרטית" על עפוי"ם].

ועל פי זה י"ל דבמחלקת זאת תלוי החלוק בפרוש "סר צלם מעליהם":

דאם עפוי"ם הם בגדר העדר, אי אפשר לפרש דב"סר צלם מעליהם" מדבר על "צלו של מקום", דעל "העדר" אי אפשר לומר שְׁהִיָּה עֲלֵיו מִקְדָּם "צלו של מקום". ועכ"ל דקאי על "מגנם וחזקם, כשרים שבהם".

משא"כ הפרוש השני ברש"י ס"ל שְׁהַעֲפוּי"ם הֵם בְּגִדְרָא מְצִיאוֹת, וְאִ"כ וְדֹאִי יֵשׁ לְפָרֶשׁ שְׁצִלְמֵם קָאִי עַל "צלו של מקום". אבן עזרא.

יִוְיְאֲמְרוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמַרְגָּם יְתִהוּן בְּאַבְנֵיָא וַיִּקְרָא דִּי אֲתַגְּלִי בְּמִשְׁפַּן זְמַנָּא לְכָל כְּנִי יִשְׂרָאֵל :

(י) וַיִּאמְרוּ כָּל־הָעֵדָה לְרִגּוֹם אֹתָם בְּאֲבָנִים וּכְבֹּד יִהְיֶה נִרְאָה בְּאֵהָל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : פ

כ"ט אֶל־רִגּוֹם אֹתָם • אֵת יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב. וּכְבוֹד ה' • (כמדובר רבה) הַעֲנֵן יָרַד שָׁם. אבן עזרא.

יֹאמְרוּ יִי לְמֹשֶׁה עַד אֵימְתִי יְהוֹן מְרִגְזִין קְדָמִי עֲמָא הָדִין וְעַד אֵימְתִי לֹא יִהְיִמְנוּן בְּמִימְרֵי כָּל אֲתִיָּא דִּי עֲבָדִית בִּינְיְהוּן :

(יא) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אַנָּה יִנְאַצְנִי הָעַם הַזֶּה וְעַד־אַנָּה לֹא־יֵאֱמִינוּ בִּי כָּל־הָאֲתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ :

כ"ט אֶל־עַד־אַנָּה • עַד הֵיכָן. יִנְאַצְנִי • יִרְגִּיזוּנִי. כָּל־הָאֲתוֹת • בְּשִׁבִיל כָּל הַנְּסִים שְׁעָשִׂיתִי לָהֶם הֵיָה לָהֶם לְהֶאֱמִין שְׁהִכְלַת בְּיַדִּי לְקַיֵּם הַבְּטָחָתִי. אבן עזרא.

יב אֲמַחֲנוּן בְּמוֹתָא וְאַשְׁצִנוּן וְאַעֲבַד יִתְרָא לְעַם רַב וְתַקִּיף מְנַהוּן :

(יב) אֲכַנּוּ בְּדַבָּר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאַעֲשֵׂה אֹתְךָ לְגוֹי־גְדוֹל וְעַצוֹם מִמֶּנּוּ :

כ"ט אֶל־אוֹרְשָׁנוּ • כְּתַרְגוּמוֹ לְשׁוֹן "תְּרוּכִין", וְאִם תֹּאמַר : מַה אַעֲשֵׂה לְשִׁבְעַת אַבוֹת? . וְאַעֲשֵׂה אֹתְךָ לְגוֹי־גְדוֹל • שְׂאֵתָה מְזַרְעֵם (כמדובר רבה).

אבן עזרא על התורה

ט כִּי לַחֲמֹנּוּ הֵם. נֹאכְלֵם כְּלַחֵם. וְכֵן אוֹכְלֵי עֲמִי, אֲכָלוּ לָחֶם : סָר צִלְמֵם. כִּי הַגְּבוּר, אִם אֵין לוֹ מִגֵּן שְׁיִגֵּן עֲלָיו, וַיְהִיָּה צִלּוֹ, לְבוֹ יֵרָא : יִנְאַצְוִנִי. כִּמוֹ יִכְעִסוּנִי, וְרַבִּים חֲבָרִיו : וְטַעַם בְּקִרְבּוֹ. לְשׁוֹן יְחִיד, שְׁהִיָּה בְּתַחֲלָה :

(יג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הֵעֵלִיתָ
 אֶסְקָתָא בְּחִילָךְ יַת עַמָּא הַדִּין מִבְּיַנְיָהוֹן :
 כְּכַחֲךָ אֶת־הָעַם הַזֶּה מִקְרָבֹו :

י"ג וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם • וְשָׁמְעוּ אֶת אֲשֶׁר תַּהַרְגֵם • כִּי־הֵעֵלִיתָ • "כִּי" מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן "אֲשֶׁר". וְהֵם רָאוּ אֶת
 אֲשֶׁר הֵעֵלִיתָ בְּכַחֲךָ הַגָּדוֹל אוֹתָם מִקְרָבָם, וּכְשִׁישְׁמְעוּ שְׂאֵתָה הוֹרְגֵם, לֹא יֹאמְרוּ שְׁחַטָּאוּ לְךָ, אֲלֵא יֹאמְרוּ:
 שְׁפָנְגְדָם יְכַלֵּת לְהַלְחֵם, אָבֵל פָּנְגְד יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ לֹא יְכַלֵּת לְהַלְחֵם, וְזוֹ הִיא • אבן עזרא.

(יד) וַאֲמָרוּ אֶל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת שְׁמָעוּ כִּי־אֵתָה
 יְהוָה בְּקָרֵב הָעַם הַזֶּה אֲשֶׁר־עִין בְּעֵין נִרְאָה • אֵתָה
 יְהוָה וְעַנְיָךְ עֹמֵד עֲלֵהֶם וּבַעֲמֹד עֵינֵי אֵתָה הַלֵּךְ
 לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה:

י"ד וַאֲמָרוּ אֶל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת • כְּמוֹ: "עַל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת", וּמָה יֹאמְרוּ עֲלֵיהֶם? מָה שְׂאֵמֹר
 בְּסוֹף הָעַיִן: "מִבְּלַתִּי יְכַלֵּת יְיָ", בְּשִׁבִיל שְׁשָׁמְעוּ כִּי אֵתָה ה' שׁוֹכֵן בְּקִרְבָּם, וְעֵין בְּעֵין אֵתָה נִרְאָה לָהֶם,
 וְהַפֶּל בְּדַרְךְ חֲבָה, וְלֹא הִפִּירוּ בְךָ שְׁנִתְקָה אֶחָבְתְךָ מֵהֶם עַד הַנָּה • אבן עזרא.

(טו) וְהִמַּתָּה אֶת־הָעַם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם
 אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמֵעֲךָ לֵאמֹר:

י"ט וְהִמַּתָּה אֶת־הָעַם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד • פְּתָאם, וּמִתּוֹךְ כֶּף: יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמֵעֲךָ
 וְגו' • אבן עזרא.

(טז) מִבְּלַתִּי יְכַלֵּת יְהוָה לְהַבִּיאֵ אֶת־הָעַם הַזֶּה
 אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁפַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר:

י"ז מִבְּלַתִּי יְכַלֵּת יְגוֹ' • לִפִּי שִׁוְשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת וְגִבּוֹרִים, (בְּרִכַּת ל"ב) וְאֵינוּ דוֹמָה פְּרַעַה לְשִׁלְשִׁים וְאֶחָד
 מְלָכִים; זֹאת יֹאמְרוּ עַל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת. מִבְּלַתִּי יְכַלֵּת • מִתּוֹךְ שֶׁלֹּא הָיָה יְכַלֵּת בְּיָדוֹ לְהִבְיָאֵם – שְׁחָטֵם.
 יְכַלֵּת • שֵׁם דְּבָר הוּא • אבן עזרא.

(יח) וְעַתָּה יִגְדַל־נָא כַח אֲדוֹנִי כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:
 מִלִּילָתָא לְמִימְרֵי:

י"ח יִגְדַל־נָא כַח ה' • לַעֲשׂוֹת דְּבוּרְךָ • כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר • וּמָהוּ הַדְּבוּר • אבן עזרא.

אבן עזרא על התורה

לב אָחַד לְטוֹב:
 יג וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי הֵעֵלִיתָ. טעמו, וְאֲשֶׁר הֵעֵלִיתָ. וְאֵחֶר שְׂאֵמֹר, וְשָׁמְעוּ וְאֵמֹרוּ אֶל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת הִיא אָרֶץ כְּנָעַן, פֶּרֶשׁ מָה שְׁמָעוּ. עַל כֵּן, פֶּעַם אֶחָרָת שְׁמָעוּ כִּי אֵתָה ה', כְּבוֹדְךָ בְּקָרֵב הָעַם הַזֶּה: יד אֲשֶׁר עֵין בְּעֵין. עַל הַכְּבוֹד שֶׁרָאוּ הַזִּקְנִים. אוֹ עַל מִרְאֵה כְבוֹד ה' לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהוּא הַנִּכּוֹן: נִרְאָה. פֶּעַל עֵבֶר. וְטַעַמוֹ נִרְאָה אֵתָה ה'. וְכֵן וְגַאֲשָׁר אָנִי וְכֵן כִּי אוֹמְלֵל אָנִי. בְּעֵבֶר הַיּוֹת הַלְמ"ד בְּפִתְח' גְּדוֹל: עֹמֵד עֲלֵהֶם. בְּשִׁבְתָּם: טו וְאֵמֹרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת שְׁמֵעֲךָ. מִצְרַיִם, גַּם כְּנַעֲנִים, גַּם אַחֲרִים: יז וְכַעַן סִגִּי כְעַן חִילָא קָדָם יי כְּמָא דִּי מְלִילָתָא לְמִימְרֵי: טז וְכַעַן סִגִּי כְעַן חִילָא קָדָם יי לְאֵעֲלָא יַת עַמָּא הַדִּין לְאֵרְעָא דִּי קָדָם לְהוֹן וְקִטְלָנוּן בְּמִדְבָּרָא:

(יח) יהוה ארך אפים ורחמים גדולים ופָּשַׁע וְנִקְהָה לֹא יִנְקָה עֵוֹן אָבוֹת עַל-בְּנֵים עַל-שְׁלֵשִׁים וְעַל-רִבְעִים:

יח ?? מרחק רגז ומסגרי למעמד טבון שבק לעונן ולמרוד ולהובין סלח לדמיון לאוריתה ודלא תיבין לא מזכי מסער חובי אבהן על בנין מרדין על דר תלימי ועל דר רביעי:

י"ט א' ארך אפים • לצדיקים ולרשעים. כשעלה משה למרום, מצאו משה להקדוש-ברוך-הוא שהיה יושב וכותב: "ה' ארך אפים", אמר לו: לצדיקים? אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: אף לרשעים! אמר לו: רשעים יאכדו! אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: חייך, שאתה צריך לדבר. כשחטאו ישראל בעגל ובמרגלים, התפלל משה לפניו ב"אריך אפים". אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: והלא אמרת לי לצדיקים! אמר לו: והלא אמרת לי אף לרשעים!. ונקמה • לשבים. לא ינקמה • לשאינן שבים.

(יט) סלח-נא לעון העם הזה כגדל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד-הנה: אבן עזרא.

יט שבוק פען לחובי עמא הדין פסגיאות טבותרך וכמא די שבקתא לעמא הדין ממצרים ועד פען:

כ ויאמר יי שבקית כפתגמך:

(כ) ויאמר יהוה סלחתי כדברך:

י"ט א' כדברך • בשביל מה שאמרת "פן יאמרו מבילתי יכלת ה'".

כא וברם קים אנא ומלניא יקרא דיי ית כל ארצא:

(כא) ואולם חיראני וימלא כבוד-יהוה את-כל הארץ:

י"ט א' ואולם • כמו "אכל זאת אעשה להם". חיראני • לשון שבועה: כשם שאני חי וכבודי ימלא את כל הארץ, כך אקיים להם "כי כל-האנשים הראים וגו'", אם יראו את הארץ, הרי זה מקרא מסרס. חיראני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכבודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר: מבילתי יכלת ה' להביאם, שלא אמיתם פתאם כאיש אחד אלא באחור ארבעים שנה; מעט מעט. אבן עזרא.

כב ארי כל גבריא דחזו ית זקרי וית אתותי די עבדית במצרים ובמדברא ונסיאו קדמי דגן עשר זמנין ולא קבילו במימרי:

(כב) כי כל-האנשים הראים את-כבדך ואת-אתתי אשר-עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי:

י"ט א' וינסו • כמשמעו. זה עשר פעמים • שנים בים ושנים במן ושנים בשלך וכו' כדאיתא במסכת ערכין.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כג עמ' 105)

שנים בים, ושנים במן, ושנים בשלך, וכו' (רש"י יד, כב) יש לשאל, מדוע מעתיק בדבור המתחיל גם תבת "זה". ויש לומר, דהנה הרשב"ם מפרש "עשר פעמים" "הרבה פעמים" (כמו "עשרת מונים", ו"אפיו עשר נשים", ועוד). וכדי לשלל פרוש זה מעתיק תבת "זה", המורה על דיוק. אבן עזרא.

אבן עזרא על התורה

כא חי אני. טעמו, כאשר אני חי, פן יהיה דברי קיים: וימלא. וכאשר מלא כבודי את כל הארץ. והקורב, שהוא לעתיד. וטעמו, זה אעשה כדי שיודע כבודי בעולם: כב זה עשר פעמים. הטעם, רבים. והזכיר עשר, בעבור היותו סף חשבון, כי הוא

חסדך. בעבור חסדך הגדול: וכאשר נשאתה. כטעם נושא עין: ועד הנה. עד המקום הזה. או מיום שיצאו ממצרים, ועד זה היום. כי יש הנה, שם המקום. כמו באו הנה הלילה. גם סימן זמן, כמו ולא ראיתיו עד הנה, וכבר פירשתיו:

אריך אפים. ואלה המדות, פירשתיים בפרשת כי תשא: יט סלח נא. אחר שמצאנו שאמר אם יראו את הארץ, אחר סלחתי כדברך, ודענו כי מלת סלח נא, אריכות אף. וכן ונסלח לו, עד שיעשה תשובה שלמה: כגודל

(כג) אִם-יִרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתָּם
 וְכָל-מְנַאֲצֵי לֵא יִרְאוּהָ:
 כג אם יחזו ית ארעא די קמית לאבֿתהון
 וְכָל דְאַרְגִּיזוּ קְדָמִי לֹא יִחְזַנְהוּ:

כ"ג אִם-יִרְאוּ • לֹא יִרְאוּ • לֹא יִרְאוּהָ • לֹא יִרְאוּ אֶת הָאָרֶץ • אבן עזרא.

(כד) וְעַבְדֵי כָלֵב עֵקֶב הִיָּתְהָ רֹחַ אַחֲרֵת עִמּוֹ וַיִּמְלֵא
 אַחֲרֵי וְהִבִּיאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ
 יוֹרְשָׁנָה:
 כד וְעַבְדֵי כָלֵב חִלְף דִּהְוָה רֹחַ אוֹחְרֵי עִמָּה
 וְאַשְׁלַם כְּתֵר דִּחְלֵתִי וְאַעֲלֶנְהָ לְאַרְעָא דִּי עַל
 לְתַמְנָן וְכִנְוֵהִי יְתַרְכַּנְהָ:

כ"ד רֹחַ אַחֲרֵת • (במדבר רבה) שְׂתֵי רוּחוֹת, אַחַת בְּפִהּ וְאַחַת בְּלִבָּהּ. לְמַרְגְּלִים אָמַר: "אֲנִי עִמְכֶם בְּעֶצְהָ", וְכָלֵב
 הָיָה לוֹמַר הָאֲמַת, וְעַל-יְדֵי כֵן הָיָה בּוֹ פֶּחַ לְהַשְׁתִּיקֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּהְיֶה כָלֵב", שֶׁהָיוּ סְבוּרִים שִׁיאִמְרוּ
 כְּמוֹתֶם, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר בְּסִפְרֵי הַיְהוּשֻׁעַ (יהושע יד): "וַאֲשֶׁב אוֹתוֹ דְבַר כַּאֲשֶׁר עִם-לְכַבִּי" וְלֹא "כַּאֲשֶׁר עִם-פִּי".
 וַיִּמְלֵא אַחֲרֵי • וַיִּמְלֵא אֶת לְבוֹ אַחֲרֵי, וְזֶה מִקְרָא קֶצֶר. אֲשֶׁר-בָּא שָׁמָּה • חִבְרוֹן תַּנְתֵּן לוֹ. יוֹרְשָׁנָה •
 פְּתָרְגוּמוֹ: "יְתַרְכַּנְהָ", יוֹרִישוּ אֶת הָעֲנָקִים וְאֵת הָעָם אֲשֶׁר בָּהּ. וְאֵין לְתַרְגְּמוֹ "יְרַתֵּנָה", אֲלֵא בְּמִקּוֹם
 יְרַשְׁנָה • אבן עזרא.

(כה) וְהַעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְקֵי מִחֹר פְּנֵי וַיִּסְעוּ
 לְכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם-סוּף:
 כה וְהַעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְקֵי מִחֹר פְּנֵי וַיִּסְעוּ
 לְכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם-סוּף:

כ"ה וְהַעֲמַלְקִי וְגו' • אִם תִּלְכוּ שֶׁם יִהְיֶה אֶתְכֶם, מֵאַחַר שֶׁאֵינִי עִמְכֶם. מִחֹר פְּנֵי • לְאַחֲרֵיכֶם וַיִּסְעוּ לְכֶם
 וַיִּסְעוּ • אבן עזרא.

♦ יום רביעי כ' סיון ♦

(כו) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:
 (כז) עַד-מָתִי לַעֲדָה הָרְעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים
 עָלַי אֶת-תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים
 עָלַי שְׁמַעְתִּי:
 כו וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:
 כז עַד אֵימָתִי לְכַנְשֵׁתָא בִישְׁתָּא הַדָּא דִּי אַנְוִן
 מִתְרַעְמִין עָלַי יָת תְּרַעַמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי
 אַנְוִן מִתְרַעְמִין עָלַי שְׁמִיעַ קְדָמִי:

כ"ז לַעֲדָה הָרְעָה וְגו' • אֵלוֹ הַמְּרַגְלִים. (מגילה כ"ג ב) מִכָּאן ל"עֲדָה" שֶׁהִיא עֲשָׂרָה. אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים •
 אֶת יִשְׂרָאֵל עָלַי. אֶת-תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים • הַמְּרַגְלִים מְלִינִים אוֹתָם עָלַי, שְׁמַעְתִּי.

(כח) אָמַר אֱלֹהִים חִי-אֲנִי נְאֻם-יְהוָה אִם-לֹא כַּאֲשֶׁר
 דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי כֵן אֲעִשֶׂה לְכֶם:
 כח אָמַר אֱלֹהִים חִי-אֲנִי נְאֻם-יְהוָה אִם-לֹא כַּאֲשֶׁר
 דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי כֵן אֲעִשֶׂה לְכֶם:
 כח אָמַר יְהוָה לְהוֹן קָנִים אֲנִי אָמַר יְיָ אִם לֹא כַּמָּא
 דִּי מְלַלְתוּן קְדָמִי כֵן אֲעַבְד לְכוּן:

כ"ח חִי-אֲנִי • לְשׁוֹן שְׁבוּעָה. אִם-לֹא וְגו' כֵן אֲעִשֶׂה • כִּפְיִכּוֹל אֵינִי חִי. כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם • שְׁבֻכְשֵׁתֶם
 מִמֶּנִּי: "אוּ בְּמִדְבַר הַזֶּה לֹא-מִתְּנוּ".

אבן עזרא על התורה

סוף הַאֲחָדִים, וְרֵאשׁ הַעֲשָׂרוֹת שֶׁהֵם
 בְּמַחְבֶּרֶת הַשְּׁנִיית:
 כג וְכָל מְנַאֲצֵי • מְכַנְיָהֶם:
 כד וְעַבְדֵי כָלֵב. הַזְכִּירוּ לְבָדוֹ, בְּעִבּוֹר וַיִּהְיֶה
 כָּלֵב. וְהַלּוּיִם וְהַכְּנַעֲנִים אֵינֶם בְּכֹלל הַשְּׁבוּעָה,
 כִּי לֹא חִלְף מִהֶם נְשִׂיא מְרַגֵּל. וְעוֹד, לְכָל
 פְּקָדֵיכֶם לְכָל מִסְפָּרְכֶם, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא הָיוּ
 חִכְיָנִים, גַּם הַלּוּיִם הֵם רַבִּים: רוּחַ אַחֲרֵת.
 כְּנֶגֶד הַתֵּרִים: וַיִּמְלֵא אַחֲרֵי. רִדְף אַחֲרֵי דְבָרֵי
 וַיִּמְלֵא אוֹתוֹ, שֶׁהָאָרֶץ טוֹבָה מְאֹד, וְאֵין דָּבָה:
 כה וְהַעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי. הוּא הָאֲמֹרִי. כִּי
 כָּל אֲמֹרִי הוּא כְּנַעֲנִי. וְלֹא חֲשַׁשׁ הַכְּתוּב
 לְהַפְרִישׁוֹ, בְּעִבּוֹר הַעֲמַלְקִי שֶׁהוּא מְכַנֵּי שָׁם.
 וְכַנְעַן שֶׁהוּא אָבִי הָאֲמֹרִי, מְכַנֵּי חָם. וְכֵן
 וַיִּרְדַּ הַעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי. וְהַעֲד, וַיִּצֵּא הָאֲמֹרִי,

כט במדברא הדין יפלו פגריכון וכל
מנניכון לכל השפנכון מבר עשרין שנין
ולעלא די אתרעמתון עלי:

(כט) במדבר ה'ה יפלו פגריכם וכל-פקדיכם לכל-
מספרכם מן עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם
עלי:

כ"א וכל-פקדיכם לכל-מספרכם • (ב"ב קכ"א ב) כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנין בו, כגון לצאת ולבא
לצבא ולתת שקלים, כל המנויים לכל אותן מספרות ומותו, ואלו הן "מפן עשרים שנה וגו'", להוציא
שכטו של לוי, שאין פקודיהם מפן עשרים. אבן עזרא.

לאם אתון תעלון לארעא די קנמית
במימרי לאשראה יתכון בה אלהי פלב בר
יפנה ויהושע בר נון:

(ל) אם-אתם תבאו אל-הארץ אשר נשאתי את-ידי
לשפן אתכם בה פי אם-פלב בן-יפנה ויהושע
בן-נון: אבן עזרא.

לא וטפלוכון די אמרתון לכנא יהי ואעל
תהון וידעון ית ארעא די קצתון בה:

(לא) וטפלוכם אשר אמרתם לבן יהיה והביאתי אתם
וידעו את-הארץ אשר מאסתם בה:

לב ופגריכון די לכון יפלו במדברא הדין:

(לב) ופגריכם אתם יפלו במדבר ה'ה:

כ"א ופגריכם אתם • פתרגומו (די לכון) לפי שדבר על הפנים להכניסם לארץ, ובקש לומר: "ואתם
תמותו", נופל לשון זה כאן לומר "אתם". אבן עזרא.

לג ויבניכון יהון מאתרין במדברא ארבעין
שנין ויקבלון ית חוביכון עד דיסופון
פגריכון במדברא:

(לג) ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה ונשאו
את-זנותיכם עד-תם פגריכם במדבר:

כ"א ארבעים שנה • לא מת אחד מהם פחות מפן ששים, לכך נגזר ארבעים, כדי שיהיו אותם של בני
עשרים מגיעים לכלל ששים. ושנה ראשונה היתה בכלל, ואף-על-פי שקדמה לשלוש המרגלים, לפי
שמשעשו את העגל עלתה גזרה זו במחשבה, אלא שהמתין להם עד שתתמלא סאתם, וזהו שנגמר (שמות
כ"א): "וביום פקדי" - במרגלים, "ופקדתי עליהם חטאתם". ואף כאן נאמר "תשאו את-זנותיכם" ולא
עונכם - שתי עונות: של עגל ושל תלוונה, וחשב להם במנין חיייהם מקצת שנה ככלה, וכשנכנסו לשנת
ששים מתו אותם של בני עשרים. ונשאו את-זנותיכם • פתרגומו: "ויקבלון ית חוביכון". אבן עזרא.

לד במננין יומיא די אללתון ית ארעא
ארבעין יומין יומא לשמא יומא לשמא
תקבלון ית חוביכון ארבעין שנין ותדעון
ית דאתרעמתון עלי:

(לד) במספר הימים אשר-תרתם את-הארץ
ארבעים יום יום לשנה יום לשנה תשאו את-
עונתיכם ארבעים שנה וידעתם את-תנואתי:

כ"א את-תנואתי • שהניאותם את לבבכם מאחרי. תנואה - לשון הסרה, כמו (במדבר ל'): "פיהניא אביה
אתה". אבן עזרא.

אבן עזרא על התורה

לג יהיו רועים. פי מנהג הרועה, שלא
יעמוד ויניח במקום. וקעד, כאהל רעי:
זנותיכם. שגנו מאחרי, ואמרו נתנה ראש:
לד אשר תרתם. בצווי: את תנואתי. אניא
דברי. או מי גניאני. והטעם, שישבור את
שבועתי, כמו ואם הניא:

כט פגריכם. הגופות: הלינתם. מגורת
וילונו על משה:
ל נשאתי את ידי. כלשון בני אדם, פי
השמים למעלה: פי אם פלב. הקדים פלב,
פי הוא הקדים ויחס:
לב ופגריכם. שהם אתם:

ולא הזכיר העמלקי, פי האמורי הוא
העיקר: יושב בעמק. לארב לכם. ויש
אומר, אף על פי שהעמלקי והפנעני
יושבים בעמק, פנו דרך ים סוף, ולא
תפחדו. והנה ישראל לא עשו תשובה,
על פן דבר השם:

(לח) אֲנִי יְהוָה דְּבַרְתִּי אִם-לֹא וְזֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל-
הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַנוֹעְדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה
יִתְּמוּ וְשָׁם יָמָתוּ: אבן עזרא.

לה אָנָּה יי גְּזֵרִית בְּמִימְרֵי אִם לֹא דָא אַעֲבֵד
לְכָל פְּנִשְׁתָּא בִישְׁתָּא הָדָא דְאִזְדְּמִנּוּן עָלַי
בְּמִדְבָּרָא הַדִּין וְסוּפּוֹן וְתַמָּן וְתַמָּן:

(לו) וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ
וַיָּשָׁבוּ וַיְלִינוּ עָלָיו אֶת-כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה
עַל-הָאָרֶץ:

לו וְגַבְרֵיָא דִּי שְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יַת אַרְעָא
וְתָבוּ וְאַרְעִימוּ עֲלוּהִי יַת כָּל פְּנִשְׁתָּא
לְאַפְקָא שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא:

ט"ז וַיָּשָׁבוּ וַיְלִינוּ עָלָיו • וּכְשֶׁשָּׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ הִרְעִימוּ עָלָיו אֶת כָּל הָעֵדָה בְּהוֹצֵאת דָּבָה, אוֹתָם אֲנָשִׁים
— וַיָּמָתוּ. כָּל הוֹצֵאת דָּבָה, לְשׁוֹן חֲנוּךְ דְּבָרִים שְׁמַלְקִיחִים לְשׁוֹנָם לְאַדָּם לְדַבֵּר בּוֹ, כְּמוֹ (שיר השירים ו: 1) "דוֹכָב
שִׁפְתַי יִשְׁנִים", וַיִּשְׁנָה לְטוֹבָה וַיִּשְׁנָה לְרָעָה, לְכַף נְאֻמָּר כֵּן: מוֹצִיאֵי דַבְתָּ הָאָרֶץ רָעָה, שְׁיֵשׁ דָּבָה שְׁהִיא
טוֹבָה. דָּבָה • פְּרִלִיר"ש בְּלַע"ו.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ 9' לקר"ש ח"ג עמ' 44 ואילך - מתוך 'לקראת שבת')

עונש המרגלים למרות כפרת כל העם

וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ וַיָּשָׁבוּ וַיְלִינוּ עָלָיו אֶת-כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל-הָאָרֶץ:
וּכְשֶׁשָּׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ הִרְעִימוּ עָלָיו אֶת כָּל הָעֵדָה (יד, לו. ובפרש"י)

כָּבֵר קָדָם לְכֹן (יג, כו ואילך) הוֹבָא בְּאַרְיִכוֹת סְפוּר הַמְרַגְלִים וְטַעֲנוּתֵיהֶם וְכוּ', וְאִ"כ הַמְשִׁמְעוֹת הַפְּשׁוּטָה, לְכַאוּרָה, הִיא שֶׁשָּׁבוּ
וְטַעֲנוּ עַל מֹשֶׁה שְׁנִית. אֶךְ רַש"י כ' דָּאִין הַפְּשׁוּט כֶּף, אֶלָּא הַפְּנִיָּה בְּזֶה הִיא תְּלִוּנָה הִרְאֵשׁוּנָה "כְּשֶׁשָּׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ" (ויעו"י
בְּמִפְרָשֵׁי רַש"י הַהֲכַרְתָּ לְפָרוּשׁ זח). וְלִפְנֵי"ז צ"ב, לְמֵאִי כִּפְלֵת הַכְּתוּבָה אֶת תְּלִוּנַת הַמְרַגְלִים שְׁנִית?
וְי"ל שְׁבֻזָּה בָּא הַכְּתוּב לִישֵׁב שְׂאֵלָה. דְּהֵנָּה, כָּבֵר הַסִּיר מִרַע"ה בְּתַחֲנוּנָיו אֶת גְּזֵרַת הַשִּׁית מֵעַל בְּנִי, וּפְעַל שְׂלֵא יְמוֹת
הָעַם תִּכְרָ, כִּי אִ"ב בְּמִשְׁפָּךְ אַרְבָּעִים שָׁנָה, וּמִדּוּעַ אִ"כ, לֹא הוֹעִילוּ תַחֲנוּנָיו לְהַסִּיר הַגְּזֵרָה גַם מֵעַל הַמְרַגְלִים עֲצָמָם?
וְלִכְּפֹ, קָדָם שֶׁיִּסְפָּר הַכְּתוּב (בַּפְּסוּק לו) אֲשֶׁר "וַיָּמָוֶתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצִיאֵי דַבְתָּ הָאָרֶץ", שְׁנָה וְכָתַב אֶת תְּלִוּנַת הַמְרַגְלִים, לִזְמֹר
שְׁחוּמֵר בְּמִרְגְּלִים עֲצָמָם שֶׁנִּתְּפַנְּנוּ לְחֵלֶק עַל מֹשֶׁה עֲצָמוֹ, כְּמִדְּיָק בְּלִשׁוֹן הַכ' "וַיְלִינוּ עָלָיו", וְלִכְּפֹ לֹא הוֹעִילָה לָהֶם תְּפִלְתּוֹ
שֶׁל מֹשֶׁה, דְּ"אִין קְטָגוֹר נַעֲשֶׂה סְגוּר". אבן עזרא.

(לז) וַיָּמָתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצִיאֵי דַבְתָּ הָאָרֶץ רָעָה בְּמַגְפָּה
לִפְנֵי יְהוָה:

לז וַיָּמָתוּ גְּבֵרֵיָא דְאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל
אַרְעָא בְּמוֹתָנָא קָדָם יי:

ט"ח בְּמַגְפָּה לִפְנֵי ה' • בְּאוֹתָהּ מִיָּתָה הַהֲגוּנָה לָהֶם מִדָּה כִּנְגַד מִדָּה: הֵם חָטְאוּ בְּלִשׁוֹן וְנִשְׁתַּרְבֵּב לְשׁוֹנָם
עַד טְבוּרָם וְתוֹלְעִים יוֹצֵאִים מִלְשׁוֹנָם וְכֵאֵין לְתוֹךְ טְבוּרָם, לְכַף נְאֻמָּר "בְּמַגְפָּה" וְלֹא "בְּמַגְפָּה". וְזֶהוּ "לִפְנֵי
ה'", בְּאוֹתָהּ הִרְאוּיָה לָהֶם עַל-פִּי מִדּוּתֵיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁהוּא מוֹדֵד מִדָּה כִּנְגַד מִדָּה. אבן עזרא.

(לח) וַיְהוֹשֶׁעַ בִּן-נּוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֵה חָיו מִן-הָאֲנָשִׁים
הֵהֵם הַהֵלְכִים לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ:

לח וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּר נֻן וְכָלֵב בֶּר יִפְנָה אֶתְקַיְמוּ
מִן גְּבֵרֵיָא הָאֲנָוִן דְאַזְלוּ לְאַלְלָא יַת אַרְעָא:

ט"ט וַיְהוֹשֶׁעַ וְכָלֵב חָיו • מִה תְּלַמּוּד לִזְמֹר "חָיו מִן-הָאֲנָשִׁים הֵהֵם"? אֶלָּא מִלְמַד שֶׁנִּטְלוּ (כ"ב ק"י) חֵלְקָם שֶׁל
מְרַגְלִים בְּאַרְץ וְקָמוּ תַחְתֵּיהֶם לְחַיִּים. אבן עזרא.

אבן עזרא על התורה

לה הַנוֹעְדִים עָלַי. שְׁאֲמָרוּ לְרֹגוֹם בְּאַבְנֵים
עַבְדֵי הַשָּׁם, בְּעַבּוֹר שְׁאֲמָרוּ כְבוֹד הַשָּׁם:
מַהקָּץ:
לז וַיְלִינוּ עָלָיו. פּוֹעֵל יוֹצֵא לְשָׁנִים פְּעוּלִים:
לז וַיָּמָתוּ. כְּמוֹ מָתוּ בְּמַגְפָּה כָּלֵב יַחַד:
לח וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן נּוּן. דְּבָרֵי מֹשֶׁה קוֹדָם
כָּלֵב:

לט ומליל משה ית פתגמני האלין לבל בני ישראל ואתאבלו עמא לתרא :

(לט) וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד:

מ ואקדימו בצפרא וסליקו לריש טורא למימר הא אנהנא סלקין לאתרא די אמר יי ארי חבנא :

(מ) וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֶּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ־הָהָר לֵאמֹר הֲנִנּוּ וְעָלִינוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה כִּי חֲטָאנוּ:

נשׁ א אל ראש ההר . הוא הדרך העולה לארץ ישראל . הננו ועלינו אל המקום . לארץ ישראל . אשר אמר ה' . לתתה לנו , שם נעלה . פי חטאנו . על אשר אמרנו : "הלא טוב לנו שוב מצרימה" .

מא ואמר משה למא דנן אתון עברין על גזרת מימרא דיי והיא לא תצלח :

(מא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְמַה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תצלח:

נשׁ א והיא לא תצלח . זו שאתם עושין , לא תצלח . אבן עזרא .

מב לא תסקון ארי לית שכנתא דיי בינכון ולא תתברון קדם בעלי דבביכון :

(מב) אֶל־תַּעֲלוּ כִּי אִין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנְגְּפוּ לִפְנֵי אֵיבֵיכֶם:

מג ארי עמלקאה וכנענאה תמן קדמיכון ותפלון בחרבא ארי על פן תבתון מבתר פלחנא דיי ולא יהי מימרא דיי בסעדכון :

(מג) כִּי הָעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי שֵׁם לִפְנֵיכֶם וְנִפְלְתֶם בְּחַרְבַּי כִּי־עֹלְבֵינִי שִׁבְתֶּם מֵאַחֲרַי יְהוָה וְלֹא־יְהִי־יְהוָה עִמָּכֶם:

נשׁ א כי על בני שבתם . כלומר : כי זאת תבא לכם על אשר שבתם וגו' . אבן עזרא .

מד וארשעו למסק לריש טורא וארון קמא דיי ומשה לא עדו מגו משריתא :

(מד) וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלוֹת אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא־מָשׂוּ מִקֵּרֵב הַמַּחֲנֶה:

נשׁ א ועפלו . לשון חזק , וכן (חבקוק ב) : "הנה עפלה" . אינגרי"ש בלע"ז . לשון עזות ; וכן (מכה ה) : "עפל בת ציון" (ישעיה לב) : "עפל ובחן" . ומדרש תנחומא מפרשו : לשון אפל ; הלכו חשכים שלא ברשות . אבן עזרא .

מה ונתת עמלקאה וכנענאה דיתב בטורא והוא ומחנין וטרדנון עד הרמה :

(מה) וַיִּירַד הָעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהַר הַהוּא וַיִּפּוּם וַיִּכְתּוּם עַד־הַחֲרָמָה:

נשׁ א ויכתומו . כמו (דברים ט) : "ואפאת אתו טחון" - מפה אחר מפה . עד החרמה . שם המקום נקרא על שם המארע . אבן עזרא .

אבן עזרא על התורה

מא והיא לא תצלח . העליה אל ראש ההר , לא תצלח . או העברת פי השם , אין בה הצלחה :	פי על פן לא נמתיה ; מד ויעפילו . מגזרת עפל ובחן . והשעם , שעלו אל העפל :	ו'ל , פי היה ראוי להיותו ויכיתום . וכן ונדביקו גם הפה . והנכון בעיני שהיא מפעלי הכפל , והיא מלה זרה : עד החרמה . שם מקום . ויש אומרים , עד שהחריםום :
מג כי העמלקי והכנעני שם לפניכם ונפלתם בחרבי כי על בני שבתם . הואיל ושבתם , כמו	מה ונתת עמלקאה וכנענאה דיתב בטורא והוא ומחנין וטרדנון עד הרמה :	מה ויכתומו . אמר רבי משה הכהן הספרדי

טו (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

א ומליל יי עם משה למימר:

(ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל־אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם:

ב מלל עם בני ישראל ותימר להון ארי תעלון לארע מותבניכון די אנא יהב לכון:

השי' ב פי תבאו • בשור להם שיפנסו לארץ • אבן עזרא.

(ג) וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לַיהוָה עֲלֵה אוֹזֹבַח לַפֶּלֶא־נָדָר אוֹ בְנִדְבָה אוֹ בְּמַעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה מִן־הַבָּקָר אוֹ מִן־הַצֹּאן:

ג ומעדיין קרבנא קדם יי עלתא או נכסת קודשיא לאפרשא נדרא או בנדבתא או במועדיכון למעבד לאתקבלא ברעוא קדם יי מן תורי או מן ענא:

השי' וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה • אין זה צווי, אלא: כשתבואו שם ותעלה על לבבכם לעשות אשה לה'. לַפֶּלֶא־נָדָר או בְנִדְבָה • או שתעשו האשה בשביל חובת מועדיכם, שחיבתי אתכם לעשות במועד. רִיחַ נִיחֹחַ • שיהיה נחת רוח לפני. אבן עזרא.

(ד) וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קִרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחָה סֶלֶת עֶשְׂרוֹן בָּלוּל בְּרִבְעֵית הַהֵינֶן שֶׁמֶן:

ד ויקרב דמקרב קרבנה קדם יי מנחתא סלתא עשרונא דפילא ברבעות הינא משחא:

השי' וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב • תקריבו נסכים ומנחה לכל בהמה. הַמִּנְחָה פֶּלִיל וְהַשֶּׁמֶן נִבְלָל בַּתּוֹכָהּ וְהֵינֶן לְסַפְּלִים, כְּמוֹ שֶׁשֶׁנִּינוּ בְּמִסְכַּת סֶכָה (סוכה מח).

(ה) וַיֵּינֶן לְנֶסֶף רִבְעֵית הַהֵינֶן תַּעֲשֶׂה עַל־הַעֲלָה אוֹ לֹזֶבַח לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד:

ה וימרא לנספא רבעות הינא תעבד על עלתא או לנכסת קודשיא לאמרא חד:

השי' לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד • על כל האמור למעלה הוא מוסב: על המנחה ועל השמן ועל היין.

(ו) אוֹ לֵאֵיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֶלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים בָּלוּלָהּ בַשֶּׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהֵינֶן:

ו או לדכרא תעבד מנחתא סלתא תרינ עשרונין דפילא במשח תלתות הינא:

השי' אוֹ לֵאֵיל • ואם איל הוא. (מנחות צא) וְרַבּוּתֵינוּ דְרָשׁוּ: "או" לרבות את הפלגס לנסכי איל (חולין כג).

(ז) וַיֵּינֶן לְנֶסֶף שְׁלִשִׁית הַהֵינֶן תִּקְרִיב רִיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה:

ז וימרא לנספא תלתות הינא תקרב לאתקבלא ברעוא קדם יי:

תפלת משה, אמר וכי תשגו. והעד, ונסלח להם. והוצרך להזכיר משפט מנחות כל עולה וזבח, ובסוף והנפש אשר תעשה ביד רמה, רמז למעשיהם. והזכיר דבר המקושש, פי עשה ביד רמה. ומרוב חמלת השם על ישראל, שם הציצית לזכר, שלא יעשה האדם ביד רמה. או שלא ישבח:
ג לפלא. לפרש. וכן והפלה ה'. ואם הוא בה"א, פי אותיות אהו"ו מתחלפות:

ב פי תבואו אל ארץ מושבתיכם. נסמכה זאת הפרשה, בעבור שנחלשו ויתאבלו לנחם הבנים, להודיעם פי יבאו אל הארץ. והנכון, בעבור שנשאו קול כל העדה (והטאו), ונסלח להם בעבור

תפלת משה, אמר וכי תשגו. והעד, ונסלח להם. והוצרך להזכיר משפט מנחות כל עולה וזבח, ובסוף והנפש אשר תעשה ביד רמה, רמז למעשיהם. והזכיר דבר המקושש, פי עשה ביד רמה. ומרוב חמלת השם על ישראל, שם הציצית לזכר, שלא יעשה האדם ביד רמה. או שלא ישבח:
ג לפלא. לפרש. וכן והפלה ה'. ואם הוא בה"א, פי אותיות אהו"ו מתחלפות:

♦ יום חמישי כ"א סיון ♦

(ח) וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בְּקָר עֲלֶה אוֹיֹבֶח לְפִלְא־נָדָר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה: ח וַיֹּאֲרִי תַעֲבַד בַּר תּוֹרִי עֲלֵתָא אוֹ נְכֹסֶת קוֹדֶשֶׁיא לְפָרְשָׁא נְדָרָא אוֹ נְכֹסֶת קוֹדֶשֶׁיא קָדָם יי':

(ט) וְהִקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֹלֶת שְׁלֵשָׁה עֶשְׂרִינָיִם בָּלֹל בְּשֶׁמֶן חֲצִי הַהַיּוֹן: אבן עזרא. ט וַיִּקְרַב עַל בַּר תּוֹרִי מִנְחָתָא סֹלֵתָא תִלְתָּא עֶשְׂרֹנַיִן דְּפִלְאָ בְּמִשַׁח פְּלָגוֹת הַיַּיִן:

(י) וַיֵּין תִּקְרִיב לַנֶּסֶךְ חֲצִי הַהַיּוֹן אִשָּׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה: י וַיִּמְקְרָא תִקְרַב לְנִסְכָּא פְּלָגוֹת הַיַּיִן קָרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי':

י"ט אִשָּׁה רִיח־ אֵינוֹ מוֹסֵב אֶלָּא עַל הַמִּנְחָה וְהַשֶּׁמֶן, אֲבָל הַיַּיִן אֵינוֹ אִשָּׁה, שְׂאִינוֹ נִתֵּן עַל הָאֵשׁ.

(יא) כֹּכַה יַעֲשֶׂה לַשּׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאֵיל הָאֶחָד אוֹ־לְשֵׁה בַּכֹּבָשִׁים אוֹ בַּעֲזִים: יא כְּדִין יִתְעַבֵּד לְתוֹרָא חַד אוֹ לְדַכְרָא חַד אוֹ לְאִמֵּר בְּאִמְרִיא אוֹ בְּעֻזִּיא:

כ"א אוֹ לְשֵׁה וְגו' . בֵּין שֶׁהוּא בַּכֹּבָשִׁים, בֵּין שֶׁהוּא בַּעֲזִים. כֹּכַשׁ וְשֵׁה קְרוּיִם בְּתוֹךְ שְׁנַתָּם. אֵיל . בֵּין שְׁלֵשָׁה עֶשְׂרֵי חֲדָשׁ יוֹם אֶחָד . אבן עזרא.

(יב) כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֹכַה תַּעֲשׂוּ לְאֶחָד כַּמִּסְפָּרָם: יב כַּמִּנְיָן דִּי תַעֲבִדוּן כְּדִין תַּעֲבִדוּן לְחַד כַּמִּנְיָנְהוּן:

כ"ב כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ . כַּמִּסְפָּר הַבְּהֵמוֹת אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לְקָרְבָּן, כֹּכַה תַּעֲשׂוּ נְסֻכִים לְכָל אֶחָד מֵהֶם. כַּמִּסְפָּרָם . כַּמִּסְפָּרָם שֶׁל בְּהֵמוֹת - מִסְפָּרָם שֶׁל נְסֻכִים. אבן עזרא.

(יג) כֹּל־הָאֹזֶרַח יַעֲשֶׂה־כֹּכַה אֶת־אֵלֶּה לְהִקְרִיב אִשָּׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה: יג כֹּל יִצִּיבָא יַעֲבִד כְּדִין יֵת אֵלֵין לְקָרְבָּא קָרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי':

(יד) וְכִי־יִגֹּר אֶתְכֶם גֹּר אוֹ אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדַרְתִּיכֶם וַעֲשֶׂה אִשָּׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בֵּן־יַעֲשֶׂה: יד וַיֹּאֲרִי יִתְגַּבֵּר עִמְכוֹן גִּיּוֹרָא אוֹ דִּי בִינְיֻכוֹן לְדַרְיֻכוֹן וַיַּעֲבִד קָרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי' כִּמָּא דִּי תַעֲבִדוּן בֵּן יַעֲבִד:

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת ש"פ שלח תשמ"א)

וְכִי יִגֹּר אֶתְכֶם גֹּר . . וְלִגְר הִגֵּר אֶתְכֶם (טו, יד-טז) בְּכָל פְּסוּק יֵשׁ חֲדוּשׁ. וְכִי יִגֹּר - בְּפָרְשַׁת נְסֻכִים "בְּשֶׁר לָהֶם שִׁיכְנֹסוּ לְאַרְצִי", כִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִצְטַעְרוּ מִכֶּף שֶׁנֶּאֱמַר לָהֶם לְאַחַר חֲטָא הַמְּרָגְלִים שֶׁלֹּא יִכְנֹסוּ לְאַרְצִי; וּמִפְּנֵי שֶׁצַּעַר זֶה הָיָה גַם לַגֵּרִים שֶׁהָיוּ בְּשַׁעַת חֲטָא זֶה, חָל הַצְּוִי גַם עַל גֵּר. הַקְּהָל - לֹא רַק בְּנִסְכִּים, אֶלָּא אַף בְּכָל הַמִּצְוֹת. חֲקַת עוֹלָם - גַּם בְּמִצְוֹת שֶׁנֶּצְטוּ לְדוֹרוֹת. תוֹרָה אַחַת - לֹא רַק בְּחֻקִּים, אֶלָּא גַם בְּעֵדוֹת וּבְמִשְׁפָּטִים. אבן עזרא.

אבן עזרא על התורה

ט מִנְחָה סֹלֶת. עֶשְׂרֹן לְאֶחָד מִן הַצֹּאן: כַּמִּסְפָּרָם. עַל הַמִּנְחָה וְהַשֶּׁמֶן וְהַיַּיִן: יב וְכִי יִגֹּר אֶתְכֶם גֹּר אוֹ אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם. הַיּוֹם: כַּמִּסְפָּרָם. כִּי הַכֹּכַשׁ הוּא קָטָן. וְלֹא הַזְּכִיר עִם בֶּן־בְּקָר נְדָבָה, וְהַזְּכִיר שְׁלָמִים, בְּעֵבֹר שֶׁלֹּא הַזְּכִירוּ בְּחֻלְהָ. וּמִשְׁפָּט הַכָּל אֶחָד: יד אוֹ אֲשֶׁר בְּתוֹכְכֶם. הַיּוֹם:

טו קְהָלָה חֻקָּה אַחַת לָכֶם וּלְגַר הַגֵּר חֻקַּת עוֹלָם
 קָנִים עֲלֵם לְדַרְכֵיכֶם כְּגִיּוֹרָא כְּגִיּוֹרָא יְהִי קָדָם
 לְדַרְתֵיכֶם כְּכֶם כְּגַר יְהִיָּה לְפָנַי יְהוָה:

רש"י - כָּכֶם כְּגַר • כְּמוֹתְכֶם כְּגַר. וְכֵן דֶּרֶךְ לְשׁוֹן עֵבְרִית (בראשית י"א): "כְּגַן־הַ' כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם". (מ"א. כ"ב): "כְּמוֹנֵי כְּמוֹךְ כְּעַמִּי כְּעַמְךָ". אבן עזרא.

טז תּוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יְהִיָּה לָכֶם וּלְגַר הַגֵּר
 וּלְגִיּוֹרָא דִּיתְגַּיְרָא עִמְכוּן:
 אַתְּכֶם: פ אבן עזרא.

♦ יום שישי כ"ב סיון ♦

יז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

יח מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן
 כְּמַעֲלֵכוֹן לְאַרְעָא דִּי אָנָּא מַעַל יְתִכּוֹן
 לְתַמּוֹן:
 יח דִּבַּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם
 אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה:

רש"י - בְּבֹאֲכֶם אֶל־הָאָרֶץ • מִשְׁנָה "בִּיאָה" זו מִפֶּל בִּיאוֹת שְׁבִתוֹרָה, שְׁבִכְלָן נֹאמַר: "כִּי־תְבֹאוּ", לְפִיכֶךְ פֶּלֶן לְמַדוֹת זו מִזו, וְכִינּוֹן שְׁפָרַט לָךְ הַכְּתוּב בְּאַחַת מֵהֶן, שְׂאִינָה אֵלָא לְאַחַר יְרֻשָׁה וְיִשְׂבִּיחָה, אַף פֶּלֶן כֵּן. אָבֵל זו נֹאמַר בַּה: "בְּבֹאֲכֶם", מִשְׁנִכְנְסוּ בָּהּ וְאָכְלוּ מִלַּחְמָהּ, נִתְחַיְבוּ בַּחֲלָה.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות לד עמ' 149)

שְׁבִכְלָן נֹאמַר כִּי תְבֹאוּ, כִּי תְבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ
 כו". ומשמע, לכאורה, שגם "וְהָיָה" אין פרושו 'מיד'. והוא דלא כבספרי פרשת ראה: "אין וְהָיָה אֵלָא מִיַּד". ולהעיר, שרש"י השמיט תבת "וְהָיָה".

יט וְהָיָה בְּאֲכַלְכֶם מִלַּחֵם הָאָרֶץ תִּרְיִמוּ תְרוּמָה
 לַיהוָה:
 יט וְיְהִי כְּמִיכְלֵכוֹן מִלַּחְמָא דְאַרְעָא תְּפָרְשׁוֹן
 אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ:

כ ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה פתומת
 גֵּרָן כֵּן תִּרְיִמוּ אִתְּהּ:
 כ רִישׁ אֲצוֹתְכוֹן חֲלֵתָא תְּפָרְשׁוֹן אֶפְרָשׁוּתָא
 כְּמָא דִּי מְפָרְשִׁין מִן אֲדָרָא כֵּן תְּפָרְשׁוֹן
 יְתָה:

רש"י - ראשית ערסתכם • כְּשִׁתְלוּשׁוּ כְּדִי עֲרִיסוֹתֵיכֶם שְׂאֵתָם רְגִילִין לְלוּשׁ בְּמִדְבָּר, וְכִמָּה הִיא? (שמות טז):
 "וַיִּמְדוּ בְּעַמְר", "עַמְר לְגִלְגַּלְת" (ושעורו ארבעים ושלש ביצים וחמש ביצה) תרימו מראשיתה, כלומר,
 קדם שתאכלו ממנה, ראשית תלקח חלה אחת תרומה לשם ה'. חלה • טורטי"ל בלע"ז. כְּתִרּוּמַת גֵּרָן •
 שְׁלָא נֹאמַר בַּה שְׁעוֹר, וְלֹא כְּתִרּוּמַת מַעֲשֵׂר, שְׁנֹאמַר בַּה שְׁעוֹר. אָבֵל חֲכָמִים נִתְנוּ שְׁעוֹר לְכַעַל הַבַּיִת –
 אֶחָד מַעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה, וְלַנְּחֻתָם – אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וְשָׁמוֹנָה.

אבן עזרא על התורה

טו הקהל. יש אומרים, כי זה ה"א הוא לקריאה. ולפי דעתי, שאין סימן קריאה בלשון הקדש. והעד, הארבעה. והאחד מהם, משה משה. רק זה ה"א, הוא ה"א הדעת. וסימן הקריאה איננו: כָּכֶם כְּגַר.

כָּכֶם כְּגַר בְּאֶרְצֵי הַכּוֹפְרִים: בְּהַתְּחַבְּרָם: טז וְשַׁעַם תּוֹרָה אַחַת. לְכַד מִהַעֲלוּת, כִּי הַעֲלוּת הֵם בְּחַיִּיב חֻקָּה. וְעוֹד אָמַר הַשֵּׁם, כְּאֲשֶׁר תְּבִיאוּ מִנְּחָה עַל הַעוֹלָה מִהַפְּלֵת, כֵּן תִּתְּנוּ גַם מִצְרִיסוֹתֵיכֶם. וְאִין צוּרְךָ לְהִזְכִּיר

מה שקבלו קדמונינו ז"ל, כי הם שתיים, חלה ותרומה ושעורן, לפי שכל דבריהם אמת, וזולתם הכל. הנה שעור נוסף, בין שעשו בשנגה מה שצווי שלא לעשות, ובין שלא עשו בשנגה מה שצווי לעשות:

שיעור יומי ליום שישי כ"ב סיון ושנים מקרא ואחד תרגום – טו – פרשת שלח

לז (כא) מראשית ערסתיכם תתנו ליהוה תרומה כא מריש אצנתכון תתנון קדם יי אפרשותא לדריכון : לדתיכם: ם

כ"א מראשית ערסתיכם • (ספר) למה נאמר? לפי שנאמר: "ראשית ערסתיכם" – שומע אני ראשונה שבפסוק, תלמוד לומר: "מראשית" – מקצתה ולא כלה. תתנו לה תרומה • (ספר) לפי שלא שמענו שעור לחלה, נאמר "תתנו", שיהא בה כדי נתינה.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש ח"ח עמ' 183 ואילך – מתוך 'לקראת שבת')

לה' הארץ ומלואה

מראשית ערסתיכם תתנו ליהוה תרומה (טו, כא)

למה נסמכה פרשת חלה לפרשת ע"ז, לומר לה, שכל המקום מצות חלה כאלו בטל ע"ז (ויקרא רבה פט"ו, ו) אמרו חז"ל (שבת לא, א) "אמונת זה סדר זרעים", ופרש בתוס' (ד"ה אמונת) "שמאמין בחי העולמים וזרע". והחידוש בזה הוא, דהרי המשקיע בעבודת השדה, עלול לחשב, שגדול התבואה ורווחיו שמקבל מעבודה זו, הם תוצאה מגדל גיעתו והשקעתו בשדה, ו"כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" ח"ו. אף ישראל הזרע את שדהו יודע, שגדול התבואה ואיכותה אינם באים מ"כחו" של האדם ח"ו, כ"א הקב"ה הוא הנותן לה כח לעשות חיל, ו"ברפת ה' היא תעשיר". ולכן זריעתו אינה מפני שבכח השדה להביא לו פרנסתו, כ"א ש"מאמין בחי העולמים", שביא לו את פרנסתו ע"י הזריעה. וזהו תכן מצות חלה, שהאדם מבין ומפיר שלא מיגיעתו ועבודתו עשה את החיל הזה, כ"א הקב"ה לבדו הביא לו את הברכה, וא"כ הרי אין התבואה והעסה שייכים לו, אלא להקב"ה. ולכן הוא נותן את "ראשית ערסותיכם" – תרומה לה, כי באמת שיכת העסה להקב"ה. וזהו "כל המקום מצות חלה כאלו בטל ע"ז", כי בקיום מצות חלה מראה האדם שאין כח ושליוטה לשום דבר מבלעדי ה', ואפי' פרנסתו אינה מגיעה מעצמה ע"פ דרכי הטבע כ"א מהקב"ה לבדו.

(כב) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה כא בארי תשתלון ולא תעבדון ית כל פקודיא האלין די מליל יי עם משה: אשר דבר יהוה אל משה:

כ"ב וכי תשגו ולא תעשו • (ספר) עבודת כוכבים היתה בכלל "כל המצות" שהצבור מביאין עליהם פה, והרי הפתוח מוציאה כאן מכללן, לדון בפר לעולה ושעיר לחטאת. וכי תשגו וגו' • (שם) בעבודת כוכבים הפתוח מדבר; או אינו אלא באחת מכל המצוות? תלמוד לומר: "את כל המצות האלה" – מצוה אחת שהיא ככל המצות: מה העובר על כל המצוות, (כריתות ז) פורק על ומפר ברית ומגלה פנים, אף מצוה זו פורק בה על ומפר ברית ומגלה פנים, ואיזו? זו עבודת כוכבים. אשר דבר ה' אל משה • (הריות ח) "אנכי" ו"לא יהיה לך" – מפי הגבורה שמענום (תהלים סב): "אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי".

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות לח עמ' 67)

פורק על, ומפר ברית, ומגלה פנים (רש"י טו, כב)

פורק על – כנגד חקים, שהם גזרות המלך, ומטרתם קבלת על. מפר ברית – כנגד עדות, שהם עדות וזכרון לחסדי המקום וכדומה, והם כנגד שמירת 'ברית' (ברית היא אות וזכרון בין כותרי הברית). מגלה פנים – כנגד משפטים, שהם מצות שכליות, הינו הנהגות ישרות. האדם מוציא אופנים וטעמים חדשים שעל ידם הוא 'מעקם' ומענות את שכל התורה.

(כג) את כל אשר צוה יהוה אליכם ביד משה מן היום אשר צוה יהוה והלאה לדתיכם: כג ית כל די פקיד יי יתכון בידי דמשה מן יומא די פקיד יי וילהלא לדריכון:

כ"ג את כל אשר צוה וגו' • (ספר) מגיד, שכל המורה בעבודת כוכבים ככופר בכל התורה בלה ובכל מה שנתנבאו הנביאים, שנאמר: ל"מן היום אשר צוה ה' והלאה".

כד ויהי אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו כל העדה פר בן בקר אחד לעלה לריח ניחח ליהוה ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר עזים אחד לחטת:

(כד) ויהי אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו כל העדה פר בן בקר אחד לעלה לריח ניחח ליהוה ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר עזים אחד לחטת:

כ"ג א אם מעיני העדה נעשתה לשגגה • (הוריות ה' ב) אם מעיני העדה נעשתה עברה זו על ידי שוגג, כגון ששגגו והורו על אחת מן העבודות שהיא מתרת לעבד עבודת כוכבים בכך. לחטת • (הוריות יג, זכחים ז') חסר א', שאינו כשאר חטאות, שכל חטאות שבתורה הפאות עם עולה, החטאות קודמת לעולה, שנאמר (ויקרא ז'): "ואת השני יעשה עולה", וזו עולה קודמת לחטאת.

כה ויכפר כהן על כל פנשתא דבני ישראל וישתבק להון ארי שלותא היא ואנון איתאיו ות קרבנהון קרבנא קדם יי וחובתהון קדם יי על שלותהון:

(כה) וכפר הכהן על כל עדת בני ישראל ונסלח להם כי שגגה הוא והם הביאו את קרבנם אשה ליהוה וחטאתם לפני יהוה על שגגתם:

כ"ג א הביאו את קרבנם אשה לה' • (ספרי יבמות ט) זה האמור בפרשה, הוא פר העולה, שנאמר: "אשה לה'". וחטאתם • זה השעיר. אבן עזרא.

כו וישתבק לכל פנשתא דבני ישראל ולגיורא דיתגיר ביניהון ארי לכל עמא בשלותא:

(כו) ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה: ם

♦ שבת קודש כ"ג סיון ♦

כז ואם אנש חד יחוב בשלו ויקרב עזא בת שמה לחטאתא:

(כז) ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז בת שמה לחטאת:

כ"ג א תחטא בשגגה • בעבודת כוכבים. עז בת שמה • שאר עברות יחיד מביא כשבה או שעירה, וכזו קבע לה שעירה. אבן עזרא.

כח ויכפר כהן על אנש דאשתלי במחבה בשלו קדם יי לכפרא עלוהי וישתבק לה:

(כח) וכפר הכהן על הנפש השגגת בחטאה בשגגה לפני יהוה לכפר עליו ונסלח לו:

כט ויציקא בבני ישראל ולגיורא דיתגיר ביניהון אורייתא חדא יהי לכוון לדניעבד בשלו:

(כט) האזרח בבני ישראל ולגר הגר בתוכם תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה: אבן עזרא.

ל ואנש דניעבד בריש גלי מן יציבנא ומן גיוריא קדם יי הוא מרגז וישתצי אנשא ההיא מגו עמה:

(ל) והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר את יהוה הוא מגדף ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמה:

אבן עזרא על התורה

כח וחטאתם. הוא השעיר. ובעבור שהוא סמוך אל עזים, הוא קטן. והעתיד הקפד: כז עז בת שמה. פירוש שעירת. וזה החטא הוא, שלא עשו מה שצוה לעשות, והוא שוגג. והנה הוא כמשפט העושה: כהן וקרבן. מה שצוה שלא לעשות: כט תורה אחת. פזאת תורת החטאת: ההיא מגו עמה: כהן וקרבן. מה שצוה שלא לעשות: כט תורה אחת. פזאת תורת החטאת: ההיא מגו עמה:

כ"ג • בְּיַד רָמָה • בְּמַזִּיד • מְגִדָּף • מְחַרֵּף, כְּמוֹ: (יחזקאל ה) "וְהִיְתָה חֲרָפָה וּגְדוּפָה", (ישעיה לו): "אֲשֶׁר גִּדְּפוּ נַעֲרֵי מְלֶךְ-אֲשׁוּר". וְעוֹד דְּרָשוּ רַבּוֹתֵינוּ: מִכָּאן לְמַכְרֵף אֶת הַשֵּׁם שֶׁהוּא בְּכַרְת (סנהדרין ז. כריתות ו). • אבן עזרא.

(לא) כִּי דְבַר-יְהוָה בָּזָה וְאֶת-מִצְוֹתוֹ הִפְרַת הַפְּרִת | לא אָרִי עַל מִימְרָא דִּינִי בְּסַר וְיַת פְּקוּדוֹהִי אֲשֶׁנִּי אֲשַׁתְּצָאָה תִּשְׁתַּצִּי אֲנִישָׂא הֵיאָה חוּבָה תִּפְרַת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא עוֹנָה בָּה: פ

כ"ג • דְּבַר-ה' • (סנהדרין טז) אֲזַהֲרַת עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים מִפִּי הַגְּבוּרָה, וְהִשְׁאָר - מִפִּי מִלְּשָׁה. עוֹנָה בָּה • בְּזִמְן שְׁעוֹנָה בָּה, שְׁלֵא עָשָׂה תְּשׁוּבָה. אבן עזרא.

(לב) וַיְהִי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקְשֵׁשׁ | לב וְהוּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּרָא וְאֲשַׁכְּחוּ גְבָרָא פֶד מַגְבֵּב אַעֲיִן בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא: עַצִּים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת:

כ"ג • וַיְהִי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ • (ספרי) בְּגִנוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל דָּבַר הַכְּתוּב, שְׁלֵא שְׁמְרוּ אֶלָּא שַׁבַּת רִאשׁוֹנָה, וּבִשְׁנֵינָה כָּא זֶה וְחִלְלָה.

~ נקודות משיחות קודש ~ מתוך 'לקראת שבת' המעשה הוא העקר

וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקְשֵׁשׁ עֲצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: (טו, טז) מעשה המקושש היה כו' מיד אחר מעשה מרגלים, דאמר במדרש דלשם שמים נתפנו, שהיו אומרים ישראל, כיון שנגזר עליהן שלא לפגוע לארץ ממעשה מרגלים, שוב אין מחיבין במצות. עמד וחלל שבת, כדי שיהרג ויראו אחרים (תוד"ה אפילו, בבא בתרא קט, ב)

יש לעיין, מהו הטעם לזה שחשבו בני ישראל דמשום שנגזר עליהם שלא לפגוע לארץ, אינם מחיבים במצות, דמדוע יפטרנו מחיוב המצות בשביל זה?

ויובן זה ע"פ המבאר בסה"ק (ראה לקו"ת ריש פרשתנו, ועוד) שהטעם לזה שרצו המרגלים לשאור במדבר הוא פי עקר עסקם במדבר היה בלמוד התורה וכמתן"ל (מכילתא בשלח טז, ז) לא נתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המן, דעקר למוד התורה הוא בהבנה והשגה, משא"כ בארץ ישראל עקר העבודה היא במעשה - מצות מעשיות, שש שנים תזרע שדף וגו'. ועפ"ז חשבו ישראל דמפיון ש'נגזר עליהן שלא לפגוע לארץ", ה"ז סימן ש'אין מחיבים במצות", שהיא עבודת "ארץ ישראל" כנ"ל.

ועל זה בא ספור המקושש להורות, דאף ש"לשם שמים נתפנו", ומחשבתו ושכלו היו שלמים עם הקב"ה ותורתו, מ"מ מפיון שלפעל חלל את השבת במעשה, נתחייב סקילה. והוא הדבר בנגוע לאלו שנסארו ב"מדבר", דאף שרוב עסוקם היה בתורה ובהבנת השכל, מ"מ הרי הם "מחיבים במצות", ועקר ענין המצוה - צותא וחבור עם הקב"ה הוא ע"י מעשה המצוה. אבן עזרא.

(לג) וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מִקְשֵׁשׁ עֲצִים | לג וְקָרִיבוּ יָתָה דְאֲשַׁכְּחוּ יָתָה פֶד מַגְבֵּב אַעֲיִן לֹת מִשָּׁה וּלְוֹת אַהֲרֹן וּלְוֹת פֶּל כְּנִשְׁתָּא: אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל כָּל-הָעֵדָה:

כ"ג • המצאים אתו מקושש • (ספרי. סנהדרין מ"א) שֶׁהִתְרוּ בוֹ וְלֹא הִנִּיחַ מִלְּקוֹשֵׁשׁ, אִף שֶׁמִּצְאוּהוּ וְהִתְרוּ בוֹ.

ל בְּיַד רָמָה. להראות הכל שאיננו ירא מהשם: מגדף. כדרך לשון בני אדם: לא פי דבר ה' בזה. זה הוא ביד רמה: ואת מצותו הפר. שצוהו שלא לעשות ל ביד רמה. ויש אומרים, או אם יפר מצותו בסתר: הנפש היא. איננה המשפלת, כדברי תועה רוח. רק הוא חבור נפש עם הגוף: עונה בה. כמו דמו בראשו: לב במדבר. לפי דעתי, שהוא מדבר סיני. וכבר הנפרתי למה נסמכה הפרשה. גם יתכן, שעשה המקושש ביד רמה והזהירוהו

(לד) וַיִּנְיָחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פָרַשׁ מֵהַיַּעֲשֶׂה לֹא: ׀

כ"ג – כי לא פרש מה יעשה לו • (ספרי. סנהדרין עח) לא היו יודעים באיזו מיתה גמות, אבל יודעים היו שהמחלל שבת במיתה. אבן עזרא.

(לה) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמַת הָאִישׁ רְגוֹם אֹתוֹ בְּאֲבָנִים כָּל־הַעֲדָה מֵחוּץ לַמַּחֲנֶה: ׀

כ"ג – רגום • עשה פשנט בלע"ז, וכן: "הלוף" אלנ"ט, וכן: "זכור" ו"שמור".

(לו) וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הַעֲדָה אֶל־מֵחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאֲבָנִים וַיָּמַת כְּאִשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ׀

כ"ג – ויצאו אותו • מכאן, שבית הסקילה חוץ ורחוק מבית דין (סנהדרין מב) • אבן עזרא.

לו ויאמר יי למשה למימר: (לו) ויאמר יהוה אל־משה לאמר:

(לז) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעִשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנוּ עַל־צִיצִית הַכַּנָּף פֶּתִיל תְּכֵלֶת: ׀

כ"ג – ועשו להם ציצית • על שם הפתילים התלויים בה, כמו (יחזקאל ח): "ויקחני בציצת ראשי". דבר אחר: ציצית – על שם "וראיתם אתו", כמו (ש"ר ב): "מציצ מן־התרפים". תכלת • (מנחות מד) צבע זרק של חלזון • אבן עזרא.

(לח) וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וְרֵאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתְּוֹרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זָנִים אַחֲרֵיהֶם: ׀

כ"ג – וזכרתם את־כל־מצות ה' • שמנין גימטריא של "ציצית" – שש מאות, ושמונה חוטים וחקמשה קשרים גרי תרי"ג. ולא־תתורו אחרי לבבכם • כמו "מתור הארץ". הלב והעינים הם מרגלים לגוף, ומסרסרים לו את העברות: העין רואה והלב חומד, והגוף עושה את העברות. אבן עזרא.

אבן עזרא על התורה

לוא הועיל. יש אוקרים, ויקריבו אותו ליל ראשון:
לד במשמר. בפתחות הבי"ת, מקום הנה ידוע: מה יעשה לו. אי זו מיתה גמות: לו כְּאִשֶׁר צִוָּה ה'. מיתת הרגימה:
לח ועשו להם ציצית. ותכן על שני פירושים. האחד שיעשו ציצית, כמו ציצית ראשי, והם החוטים היוצאים שאינם ארוגים: על כנפי בגדיהם. על

כל בגד חלוק או מכנסים, כי אם תחלקוה, הנה הוא כדמות כנף: פתיל תכלת. על הציצית: וטעם תכלת. בעבור שהוא כעין השמים:
לט והיה לכם לציצית. והנה לשוב הפתיל להיותו בקצה, כמו הציצית. והפירוש השני, כְּאִשֶׁר הֶעֱתִיקוּ חז"ל, ובעבור שיש עדים נאמנים על הפירוש השני, בטל הראשון. והם העתיקו, כי זאת המצוה עם בגד שיש

לוא הועיל. יש אוקרים, ויקריבו אותו ליל ראשון:
לד במשמר. בפתחות הבי"ת, מקום הנה ידוע: מה יעשה לו. אי זו מיתה גמות: לו כְּאִשֶׁר צִוָּה ה'. מיתת הרגימה:
לח ועשו להם ציצית. ותכן על שני פירושים. האחד שיעשו ציצית, כמו ציצית ראשי, והם החוטים היוצאים שאינם ארוגים: על כנפי בגדיהם. על

מא (מ) לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: מִבְּדִיל דְּתִדְכְּרוּן וְתַעֲבִדוּן יָת כָּל פְּקוּדֵי וְתִהְיוּן קְדִישִׁין קְדָם אֱלֹהֵכֹון:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ח עמ' 98)

לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי (טו, מ) המְפָרְשִׁים הַקָּשׁוּ, מֵה מוֹסִיף פְּסוּק זֶה עַל הַפְּסוּק הַקּוֹדֵם. וַיֵּשׁ לֹאמֹר, דְּהִנֵּה בַפְּסוּק הַקּוֹדֵם נֶאֱמַר רַק שְׂמִצּוֹת צִיצִית מְבִיאָה לְאַחַר מִן לְרֵאִיָּה, הַמְבִיאָה לַיָּדִי זְכִירַת כָּל הַמִּצְוֹת וַעֲשִׂיתֶן. וְאֵלּוּ הַפְּסוּק שְׁלֹנּוּ, שָׁבוּ לֹא נֶאֱמַר רֵאִיָּה, מִחֲדָשׁ שְׂמִצּוֹה זֶה שְׂקוּלָה כְּגִנָּד כָּל הַמִּצְוֹת, וְכִפִּי שִׁכְתָּב רַש"י בַּפְּסוּק הַבָּא. אֲבָן עוֹרָא

מא (מא) אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהֵיוֹת לְכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: מֵא אָנָּא יְיָ אֱלֹהֵכֹון דִּי אֶפְקִית יִתְכֹון מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמַהְיוּ לְכֹון לֵאלֹהֵי אָנָּא יְיָ אֱלֹהֵכֹון:

פ פ פ

רַש"י אֲנִי ה' • (ספרי) נֶאֱמָן לְשֵׁלֶם שְׂכָר. אֱלֹהֵיכֶם • נֶאֱמָן לְהַפְרֵעַ. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם • (ספרי) עַל מְנַת פֶּן פְּדִיתִי אֶתְכֶם שֶׁתִּקְבְּלוּ עֲלֵיכֶם גְּזוּרֹתַי. אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם • (ספרי) עוֹד לְמָה נֶאֱמַר? כִּדִּי שְׁלֵא יֵאמְרוּ יִשְׂרָאֵל: מִפְּנֵי מָה אָמַר הַמְּקוֹם? לֹא שֶׁנִּצְעָשָׂה וְנִטַּל שְׂכָר? אָנוּ לֹא עוֹשִׂים וְלֹא נוֹטְלִים שְׂכָר! — (שבת פ"ח) עַל כִּרְחֻקְכֶם אֲנִי מְלַקְכֶם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יחזקאל ט): "אִם־לֹא בְּיַד חֲזָקָה וְגו' אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם". דְּבַר אַחֵר: לְמָה נֶאֱמַר יִצִּיאַת מִצְרַיִם? אֲנִי הוּא שֶׁהַבְּחִנִּי בְּמִצְרַיִם בֵּין טָפָה שֶׁל בְּכוֹר לְשִׂאנָה שֶׁל בְּכוֹר, אֲנִי הוּא עֲתִיד לְהַבְּחִין וּלְהַפְרֵעַ מִן הַתּוֹלָה קָלָא אֵילָן בְּבִגְדוֹ, וְאוֹמֵר תִּכְלַת הוּא (ב"מ ס"א). וּמִיִּסוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מִשֶּׁה הַדְּרָשָׁן הֶעֱתַקְתִּי: לְמָה נִסְמְכָה פְּרֻשַׁת מְקוֹשֵׁשׁ לְפָרֶשֶׁת עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים? (חולין ה) לֹאמֵר, שֶׁהַמְּחַלְלֵל אֶת הַשֶּׁבֶת כְּאִילוֹ עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, שְׂאָף הִיא שְׂקוּלָה כְּכָל הַמִּצְוֹת, וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּעוֹרָא: (נחמיה ט): "וְעַל־הַר־סִינִי יִרְדֶּת [וְתַתֵּן לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת]. וְאֵת שֶׁבַת קִדְשָׁךְ הוֹדַעְתָּ לָהֶם". וְאָף פְּרֻשַׁת צִיצִית, לְכַף נִסְמְכָה לְאֵלּוּ, לְפִי שְׂאָף הִיא שְׂקוּלָה כְּגִנָּד כָּל הַמִּצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי":

רַש"י (לח) עַל כִּנְפֵי בְּגָדֵיהֶם • כְּגִנָּד (שמות ט) "וְאָשָׂא אֶתְכֶם עַל־כִּנְפֵי נְשָׁרִים". עַל אֲרַבַּע כְּנָפּוֹת, וְלֹא בַעֲלַת שְׁלֵשׁ, וְלֹא בַעֲלַת חֲמִשׁ (זכחים י"ח ב) - (ר"ל שאין עוֹשִׂין ה' צִיצִית לַחֲמֵשׁ כְּנָפּוֹת אֵלּוּ ד' בְּד' כְּנָפּוֹת הַמְּרוּחָקוֹת וְעִיִּין בִּטּוֹר אִו"ח ס"י) כְּגִנָּד אֲרַבַּע לְשׁוֹנוֹת שֶׁל גְּאֵלָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִצְרַיִם (שמות ו): "וְהוֹצֵאתִי", "וְהַצֵּלְתִּי", "וְגִאֲלֵתִי", "וְלִקְחֵתִי". פְּתִיל תְּכֵלֶת • (ספרי) עַל שֵׁם שְׁכוֹל בְּכוֹרוֹת. תְּרַגּוּם שֶׁל שְׁכוֹל: "תְּכֵלֶא", וּמִפְתָּם הִיָּתָה בְּלִילָה, וְכֵן צָבַע הַתְּכֵלֶת דּוֹמָה לְרַקִּיעַ הַמְּשֻׁחָר לְעַת עֶרֶב. וְשִׁמּוֹנָה חוֹטִים שָׁבָה - כְּגִנָּד שְׁמוֹנָה יָמִים שֶׁשָּׁהוּ יִשְׂרָאֵל, מְשִׁיבָאוּ מִמִּצְרַיִם עַד שֶׁאָמְרוּ שִׁירָה עַל הַיָּם: אֲבָן עוֹרָא

ק"ט פסוקים, פל"ט סימן. חסלת פרשת שלח

הפטרה לפרשת שלח לקריאה בציבור ולשמו"ת נדפסה בעמ' קנו

אבן עזרא על התורה

וְלֹא יִשְׁגָה, וְלֹא יַעֲשֶׂה עֲבִירָה בְּכָל שְׁעָה, כִּי בִשְׁעַת הַתְּפִלָּה לֹא יַעֲשֶׂה עֲבִירָה: יְרֹדוּף אָדָם אַחַר הַרְהוּר לְבוֹ, וְכָל אֲשֶׁר שְׁאֵלוּ עֵינָיו: אֲשֶׁר אַתֶּם זּוֹנִים. כִּי מִי שִׁילָךְ אַחֲרֵי תַאֲנוּתוֹ, הוּא זּוֹנֵה מִתַּחַת עֲבוֹדַת אֱלֹהֵיו: מִן שְׁעָם לְמַעַן תִּזְכְּרוּ. וְכִבְרָ אָמַר וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה'. שְׂאָם תִּזְכְּרוּ, תִּהְיוּ וְלֹא יִשְׁגָה, וְלֹא יַעֲשֶׂה עֲבִירָה בְּכָל שְׁעָה, כִּי בִשְׁעַת הַתְּפִלָּה לֹא יַעֲשֶׂה עֲבִירָה: וְרֵאִיתֶם אוֹתוֹ. מִצְוָה לְהִיֹּת נְרָאָה: אַחֲרֵי לְבַבְכֶם. הַמְתַּאֲוָה, וְהַעֲזִין רוֹאֵה וְהַלֵּב חוֹמֵד. וְהִנֵּה יְהִיָּה הַצִּיצִית לְאוֹת וּלְסִימָן, שְׁלֵא

קדושים, ולא תתגאלו בתאוות הלב, המטנפת הרוח המשפלת: מא אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. אֲנִי הוּא שֶׁהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם לְהֵיוֹת לְכֶם לֵאלֹהִים, עַל פֶּן אֶמְרֵתִי לְכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

יְרֹדוּף אָדָם אַחַר הַרְהוּר לְבוֹ, וְכָל אֲשֶׁר שְׁאֵלוּ עֵינָיו: אֲשֶׁר אַתֶּם זּוֹנִים. כִּי מִי שִׁילָךְ אַחֲרֵי תַאֲנוּתוֹ, הוּא זּוֹנֵה מִתַּחַת עֲבוֹדַת אֱלֹהֵיו: מִן שְׁעָם לְמַעַן תִּזְכְּרוּ. וְכִבְרָ אָמַר וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה'. שְׂאָם תִּזְכְּרוּ, תִּהְיוּ

שיעורי תהלים לשבת פרשת שלח

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

ב"ה א' ט"ו סיון, תרפ"ח, ריגא

... בראשית שנת תרפ"ז באתי בבקשה לכללות אני"ש שיי אשר יקבעו, שבבתי-הכנסת אחר תפילת שחרית בכל מנין מתפללים יאמרו שיעורי תהלים (כמו שנחלק לימי החדש), ולאמר אחר זה קדיש כנהוג. ובקשתי זאת **בתקפה עומדת**, לזכות הרבים, (וראוי הי' לעשות כן בכל בית כנסת, כי איננו ענין פרטי של מפלגת החסידים יחיו בפרט), ובגלל זאת יתברכו ממקור הברכות בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר ...

<p>יום רביעי - כ' סיון מפרק צז עד סוף פרק קג</p>	<p>יום ראשון - י"ז סיון מפרק פג עד סוף פרק פז</p>
<p>יום חמישי - כ"א סיון מפרק קד עד סוף פרק קה</p>	<p>יום שני - י"ח סיון מפרק פח עד סוף פרק פט</p>
<p>יום שישי - כ"ב סיון מפרק קו עד סוף פרק קז</p>	<p>יום שלישי - י"ט סיון מפרק צ עד סוף פרק צו</p>
<p>שבת קודש - כ"ג סיון פרק כ מפרק קח עד סוף פרק קיב</p>	

יום ראשון י"ז סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 160, והנה מהתכללות המדות... עד עמ' פא, השמש בשמש.

44 המהווה את העולם והנבראים, הוא פְּחִינַת חֶסֶד כְּמוֹ שֵׁם
45 הַיּוֹ"ה, מְשׁוּם שְׁמִדוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִתְיַחֲדוֹת
46 עִמּוֹ בְּיַחַד גְּמוּר, וְהוּא וְשְׁמוֹ אֶחָד, שְׁמִדוּתוֹ הֵן שְׁמוֹתָיו.
47 – ועל כך אומרים "הוא ושמו אחד", וְאִם בֵּן – כשדעו ותבין

48 ששם אלקים הוא דבר

49 אחד עם שם הוי', מְמִילָא

50 תִּדְעַ שְׁ"בְשָׁמִים מִמַּעַל

51 וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת – אֵין

52 עוֹד, – מבלעדו יתברך.

53 פְּרוּשׁ – של "אין עוד":

54 שְׁנֵים הָאָרֶץ הַחֲמִירַת

55 שְׁנֵיאֵית יֵשׁ גְּמוּר לְעֵין

56 כֹּל, הִיא אֵין וְאִפֹּס

57 מְמִשׁ לְנִבִי

58 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי

59 שֵׁם "אֱלֹהִים" אֵינוֹ

60 מְעַלִּים וּמְצַמְצֵם אֶלָּא

61 לְתַחְתּוֹנִים, – שהעובדה

62 שבגלל ההעלם של שם

63 אלקים נראים הנבראים

64 ל"יש", הרי זה לגבי

65 הנבראים ה"תחתונים"

66 בלבד, כאמור לעיל, וְלֹא

67 לְנִבִי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,

68 מְאֹחֵד שֶׁהוּא וְשְׁמוֹ

69 "אֱלֹהִים" – אֶחָד, – הרי

70 שאין שם אלקים יכול

71 להסתיר לגבי הקדוש

72 ברוך הוא. וְלִבְנֵי גַם

73 הָאָרֶץ וּמִתַּחַת לָאָרֶץ הֵן אֵין וְאִפֹּס מְמִשׁ לְנִבִי הַקְּדוֹשׁ-

74 בְּרוּךְ-הוּא, וְאֵינוֹ נִקְרָאוֹת בְּשֵׁם כֹּלֵל, אֶפְלוּ – לא, בְּשֵׁם

75 "עוֹד" שֶׁהוּא לְשׁוֹן טַפַּל, – "עוד" – דבר נוסף, שהוא טפל

76 לדבר העיקרי הראשון, כְּמֹאמֵר רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוּנָם לְבִרְכַתָּהּ:

77 "יְהוּדָה וְעוֹד לְקֵרָא", – בתמיהה. בשעה שישנה ראייה

78 מפורשת מפסוק שבתורה, לא מתאים להביא ראייה מהנהגתו

79 של יהודה, גם לא ראייה באופן טפל – הרי ש"עוד" הוא מלשון

80 טפל, וּבְנוֹף שֶׁהוּא טַפַּל לְנִשְׁמָה וְחַיּוֹת שְׁבִתּוֹכּוּ – אף לא

81 כמו שהגוף, המקבל את חיותו מן הנשמה שבקרבו, טפל לנשמה

82 שבו. [וְהוּא שְׁבִתּוֹכּוּ: "אֶחְלָלָה ה' בְּחַיִּי, אֲמַרְהָ לְאֵלֵי

83 בְּעוֹדִי", – בגופי, הרי שהגוף נקרא "עוד", וביחס לגוף נאמר

84 "אזמרה לאלקי", שכן – שְׁתַּחֲוִיִּים – הנשמה, נִמְשָׁכִים מְשֵׁם

85 הַיּוֹ"ה, וְהַ"עוֹד" שֶׁהוּא תְּנוּנָה הַטַּפַּל – מְשֵׁם "אֱלֹהִים"], –

86 לכן כתוב לגבי "חיי" שם הוי' – "אהללה הוי' בחיי", ולגבי "עודי"

1 וְהֵנָּה, מִהַתְּכַלְלֹת הַמְּדוּת זֶז כְּזוֹ – מן העובדה שלמרות שהן

2 מדות הפכיות – חסד היא מדה הפכית מגבורה – אף על פי כן

3 הן כלולות אחת מהשניה, נִרְאָה לְעֵין – רואים במוחש, דִּאיָהוּ

4 וְנִרְמָזְהֵי חֵד, – שהוא יתברך וה"כלים" שלו הם דבר אחד, שְׁתֵּן

5 – גרמוהו, כלומר כליה,

6 מְדוּתָיו, כִּי מְאֹחֵד שְׁתֵּן

7 – מדותיו, בְּיַחַד גְּמוּר¹

8 עִמּוֹ, לְכֵן הֵן מִתְיַחֲדוֹת²

9 זֶז כְּזוֹ וְכְלוּלוֹת זֶז מִזֶּז,³

10 כְּמֹאמֵר אֱלִיָּהוּ: –⁴

11 ב"פתח אליהו" שבהקדמת⁵

12 תיקוני זוהר: "וְאֵנָּה הוּא⁶

13 דְקָשִׁיר לֹון וּמִיַּחַד לֹון⁷

14 וְכוּ', – אתה הקב"ה⁸

15 מקשר את הספירות⁹

16 והמדות ומאחד אותן, וְכִי¹⁰

17 מִיִּקְדָּ לִית יְהוּדָא בְּעִילָא¹¹

18 כו". – ומבלעדיך אין¹²

19 שום יחוד בעליונים¹³

20 (במדות שלמעלה). להלן¹⁴

21 יסביר רבנו הזקן, שכיוון¹⁵

22 ששם אלקים, מדת¹⁶

23 הגבורה והצמצום, הוא¹⁷

24 דבר אחד עם שם הוי', עם¹⁸

25 מדת החסד והיגילוי, הרי¹⁹

26 מובן ממילא שההעלם²⁰

27 וההסתר שמשם אלקים,²¹

28 באמת אין הוא הסתר²²

29 כלל, שהרי אין עצם

30 מסתיר על עצם – ודבר זה מחייב, שהנבראים הם באמת בטלים

31 לגמרי לגבי מקורם. וְהוּא שְׁבִתּוֹכּוּ¹¹: "וְהַשְׁבֵּת אֶל לְבַבְךָ, כִּי

32 ה' הוּא הָאֱלֹהִים", – על פסוק זה הקשה בפרק הראשון; וכי

33 תעלה על דעתך שיש אלקים נשרה – שרוי – מתחת לארץ,

34 שצריך להזוהר כל כך "והשבות אל לבבך", ש"ה' הוא האלקים"

35 גם "בארץ מתחת" ובאופן של "אין עוד"? – אך כפי שמוסבר

36 כאן, אין הפירוש שהוי' הוא הא-ל האדיר "בשמים ממעל" ו"על

37 הארץ מתחת" ובלעדו אין א-ל אחר, אלא הפירוש הוא

38 שבלעדו אין שום דבר, כי הכל בטל אליו יתברך, ועל כך צריך

39 להיות "והשבות אל לבבך" – להתבונן ולהתעמק היטב ש"הוי'

40 הוא האלקים", פְּרוּשׁ שְׁשֵׁנִי שְׁמוֹת אֱלוֹ – הוי' ואלקים, הם

41 אֶחָד מְמִשׁ, – למרות שהוי' הוא חסד והתגלות, ואלקים –

42 צמצום והעלם, ובכל זאת הם דבר אחד ממש, שְׁנֵים שֵׁם

43 "אֱלֹהִים" הַמְצַמְצֵם וּמְעַלִּים הָאוֹר, – של החיות האלקית

7. ואתחנן ד, לט. 8. קידושין ו, א. 9. תהלים קמו, ב.

1 – השם אלקים – "אזמרה לאלקי בעודי". – כלומר, ביטול הגוף
 2 לגבי הנשמה הוא באופן
 3 של "עוד", טפל לנשמה,
 4 אך אין הוא בטל
 5 במציאות לגבי הנשמה –
 6 מדוע? לפי – מפני,
 7 שהנשמה אינה מְתוּה
 8 הגוף מֵאִין לֵישׁ, – היא רק מוסיפה לגוף את ענין החיים בלבד,
 9 לכן נקרא הגוף על כל פנים טפל לגבי הנשמה, שהיא החיות

שער היחוד והאמונה

10 אַבְל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הַמְתוּה אֵת
 11 הַכֵּל מֵאִין לֵישׁ – הַכֵּל
 12 כְּמֵל בְּמִצִּיאוֹת אֲצִלוֹ,
 13 – כיוון שהקב"ה יוצר את
 14 המציאות כולה מ"אין"
 15 ל"יש" שהמציאות אינה
 16 אף בבחינת "טפל", כְּמוֹ
 17 אֹר הַשֶּׁמֶשׁ בְּשֶׁמֶשׁ. – כך כל נברא בטל במציאות אליו
 18 יתברך.

יום שני י"ח סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' פא, ולכן הוצרך הכתוב... עד עמ' 162, הוא האלקים:

19 וְלִכֵּן הַצֵּרֵךְ הַכְּתוּב לְהוֹחִיר "וְיִדְעֶתָ הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֵל לִבְכֹּךְ
 20 וְגו'", – ש"בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" – דבר זה
 21 מן ההכרח שהתורה תצווה על כך, שכן אפשר לטעות בכך
 22 ולחשוב אחרת, שְׁלֵא תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם
 23 וְהָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ הֵם דְּבָר
 24 נִפְרָד בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, –
 25 נפרד מהקב"ה שברא
 26 אותם ומחיה אותם,
 27 וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 28 מְמַלֵּא כָּל הָעוֹלָם
 29 בְּהַתְלַבְּשוֹת הַנְּשֻׁמָּה
 30 בְּגוֹף, – להחיות את הגוף
 31 – כך ממלא הקב"ה את
 32 העולם כדי להחיותו,
 33 וּמְשַׁפֵּעַ – הקב"ה כֵּן
 34 הַצּוֹמֵחַ בְּאֶרֶץ, – זהו
 35 החיות שבגלוי בארץ,
 36 וְכֵן הַתְנוּעָה בְּגִלְגָּלִים,
 37 וּמְנִיעֵם וּמְנַהִיגֵם
 38 בְּרִצּוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁהַנְּשֻׁמָּה
 39 מְנִיעָה אֵת הַגּוֹף
 40 וּמְנַהִיגוֹ בְּרִצּוֹנָהּ. –
 41 למרות שהגוף הוא דבר
 42 נפרד מהנשמה, אך כיוון
 43 שהנשמה מחיה את הגוף,
 44 לכן היא מנהיגה את הגוף

שער היחוד והאמונה

וְלִכֵּן הוּצָרֵךְ הַכְּתוּב לְהוֹחִיר
 וידעת היום והשבות אל לבבך וגו' שלא תעלה
 על דעתך שהשמים וכל צבאם והארץ ומלואה
 הם דבר נפרד בפני עצמו והקדוש ברוך הוא
 ממלא כל העולם כהתלבשות הנשמה בגוף
 ומשפיע כח הצומח בארץ וכח התנועה בגלגלים
 ומניעים ומנהיגים כרצונו כמו שהנשמה מניעה את
 הגוף ומנהיגתו כרצונה. אך באמת אין המשל
 דומה לנמשל כלל כי הנשמה והגוף הם באמת נפרדי
 זה מזה בשרשם כי אין התהוות שרש הגוף ועצמותו
 מנשמתו אלא מטפות אביו ואמו וגם אחרי כן אין
 גידולו מנשמתו לבדה אלא על ידי אכילת ושתיית
 אמו כל תשעה חדשים ואחר כך על ידי אכילתו
 ושתייתו בעצמו מה שאין כן השמים והארץ שכל
 עצמותם ומהותם נתהווה מאין ואפס המוחלט רק
 בדבר ה' ורוח פיו ית' וגם עדיין נצב דבר ה'
 לעולם ושופע בהם תמיד בכל רגע ומהוה
 אותם תמיד מאין ליש כהתהוות האור מהשמש
 בתוך גוף כדור השמש עצמו דרך משל ואם כן הם
 בהתהוות האור מהשמש בתוך גוף כדור
 השמש עצמו דרך משל, – כמוסבר לעיל, שאור השמש כפי
 שהוא בשמש עצמה, אינו מציאות כלל. רק כשהאור מתפשט
 בחלל העולם, שם הוא "מציאות". ואילו בשמש עצמה הוא
 בטל לגמרי לשמש, למקורו – כך גם לגבי הנבראים, שלאמיתו
 של דבר הם נמצאים תמיד במקורם, בכוח האלקי, המהווה
 אותם. ואם כן הם – הנבראים, כְּמֵלִים בְּאֵמַת בְּמִצִּיאוֹת

10. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "כמפורש רפ"ג – הכוונה גם כאן, להוכיח שהנברא הוא אין ואפס לגבי רוח פיו כו' שכנברא, כי רוח כו' – מהו', והסתר הנברא – מאלקים, והם אחד ממש ואין אלק' מסתיר כו'. והנה לפני זה אומר שחיות הגוף משם הוי' והגוף

1 לְגַמְרֵי לְגַבֵּי דְבַר ה' וְרוּחַ פְּנֵי יִתְבַּרְךָ, הַמֵּיחָדִים בְּמַהוּתוֹ
 2 וְעֲצֻמּוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ כְּמוֹ שִׁיתְבָּאֵר לְקַמְּנוּ, – אֵיךְ "דְּבַר ה'" ו"רוּחַ
 3 פִּי" מֵאוּחָדִים עִם הַקְּב"ה – וְהַנְּבֵרָאִים בְּטֵלִים כְּלִיל בְּמִצִּיאוֹת
 4 ל"דְּבַר ה' וְרוּחַ פִּי"
 5 וְלַהֲקַב"ה עֲצֻמוֹ, כְּכַמּוֹל
 6 אֹדֵר הַשְּׁמֵשׁ בְּשִׁמְשׁוֹ. – 1
 7 אַךְ, לְמָה אִם כֵּךְ אֵין זֶה 2
 8 נִרְגַּשׁ בְּנֵבֵרָאִים, וְהֵם 3
 9 מִרְגִּישִׁים עֲצֻמָּם ל"ש" 4
 10 וְל"מִצִּיאוֹת"? – רַק שְׁתֵּן 5
 11 הֵן גְּבוּרוֹתָיו, כְּמֵדָת 6
 12 הַגְּבוּרָה וְהַעֲצֻמָּים, 7
 13 לְהַסְתִּיר וְלַהֲעֵלִים 8
 14 הַחַיּוֹת הַשּׁוֹפֵעַ כְּהֵם, 9
 15 שִׁיחֵיו נִרְאִים הַשְּׁמַיִם 10
 16 וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם 11
 17 כְּאִלוֹ הֵם דְּבַר בְּפִנֵּי
 18 עֲצֻמוֹ. – דְּבַר הַבָּא מֵהַעֲצֻמוֹ הַמִּסְתִּיר, שֶׁהַנְּבֵרָא לֹא יִרְגִישׁ אֵף
 19 לֹא אֵת הַמְקוֹר הַנִּמְצָא בּוֹ תְּמִיד וּמַהוּוֹה אוֹתוֹ תְּמִיד מ"אֵין"

ל"ש"; וכיוון שאין הוא מרגיש את המקור, לכן הוא יכול
 להרגיש עצמו ל"ש" ו"מציאות", כאילו הוא דבר לעצמו. אף
 אין העצמות וההסתר אלא לתחתונים, אבל – ואילו, לגבי
 הקדוש־ברוך־הוא בלא
 קמיה בלא ממש
 השיבי, – הכל לגבי
 הקב"ה לא נחשב לכלום
 ממש, כאור השמש
 בשמש, ואין מדת
 הגבורה מסתרת חס'
 ושלום לפניו יתברך, כי
 איננה דבר בפני עצמו
 אלא "ה' הוא
 האלהים": – ההסתר
 שמצד שם אלקים ומדת
 הגבורה, הוא דבר אחד
 עם שם הוי", מדת החסד
 וההתגלות, וממילא אין בכך משום הסתר לגבי הקב"ה, שכן,
 אין עצם מסתיר על עצם.

שער היחוד והאמונה

בטלים באמת במציאות לגמרי לגבי דבר ה' ורוח
 פיו ית' המיוחדים במהותו ועצמותו ית' כמו שיתבאר
 לקמן כביטול אור השמש בשמש רק שהן הן
 גבורותיו כמדת הגבורה והעצמות להסתיר ולהעלים
 החיות השופע בהם שיהיו נראים השמים והארץ
 וכל צבאם כאילו הם דבר בפני עצמו אך אין
 העצמות וההסתר אלא לתחתונים אבל לגבי הקדוש
 ברוך הוא כולא קמיה כלא ממש השיבי כאור
 השמש בשמש ואין מדת הגבורה מסתרת חס ושלום
 לפניו יתברך כי איננה דבר בפני עצמו אלא ה'
 הוא האלהים:

יום שלישי י"ט סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 162, פרק ז ובוה יובן... עד עמ' פב, עליו כלל.

39 פְּרָק ז. בפרקים הקודמים הסביר רבנו הזקן, שמשמעות ציווי התורה
 40 את ענין היחוד, להאמין ולדעת שהקב"ה יחיד, ואשר "בשמים ממעל
 41 ועל הארץ מתחת אין עוד" – איננה למנוע את הטעות של א-ל נוסף,
 42 אלא שמבלעדי הקב"ה אין שום דבר נוסף, שכן כל הנבראים בטלים
 43 במציאות ומאוחדים בו יתברך; אלא שהעצמות וההסתר מסתירים על
 44 החיות האלקיות, המהווה את הנברא תמיד מ"אין" ל"ש", שלא תיראה
 45 ולא תהיה גלויה נברא – ולכן מרגיש הנברא את עצמו ל"מציאות";
 46 ברם, ההסתר הוא רק לגבי הנברא בלבד, ואילו לגבי הקב"ה, אין
 47 בהסתר משום הסתר, שכן הוי' ואלקים הם "כולא חד", הם שניהם דבר
 48 אחד, וההסתר שמצד שם אלקים אינו מכסה על שם הוי'. בפרק זה, פרק
 49 ז, יסביר רבנו הזקן, שעל פי מה שהוסבר לעיל, יובן מה שכתוב בזהר
 50 הקדוש, ש"שמע ישראל" הוא "יחודא עילאה" – האופן הנעלה יותר של
 51 יחוד, ו"בירוך שם כבוד מלכותו" הוא "יחודא תאדה" – האופן הנמוך
 52 יותר של יחוד. שכן, אם נלמד באופן פשוט, שהכוונה ב"יחוד" הוא רק
 53 יחודו של הקב"ה שהוא א-ל אחד, – איך מתאים לומר שיש אופן נעלה
 54 יותר של יחוד ואופן נמוך יותר של יחוד? אך, לפי המבואר כאן,
 55 שמשמעות היחוד היא יחודו של הקב"ה במוכן זה, שכל הנבראים
 56 בטלים ומאוחדים בו יתברך – כאן שייך כבר לומר אופן נעלה יותר של
 57 יחוד ואופן נמוך יותר של יחוד. שכן, הכוח האלקי המהווה את
 58 הנבראים שיהיו מציאות יש, שהוא הדיבור שלמעלה, בחינת המלכות,

בשעה שכוח זה נמצא עדיין במקורו (כמו למשל באדם, כשאותיות
 דיבורו כלולות עדיין במחשבה שבמוח ובמדות שבלב, המביאות לאחר
 מכן לדבר את הדיבור (הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "כנ"ל ח"א פ"ב –
 כא") כך למעלה, כשהדיבור שלמעלה (בחינת המלכות) עומד עדיין
 בהתכללות במדות שלמעלה) הרי במדות שלמעלה שהן למעלה
 מלהיות מקור לעולמות ונבראים המוגבלים במקום וזמן, שהרי המדות
 שלמעלה הן "אין סוף" (בלתי מוגבלות) ולמעלה מהגבלות המקום
 והזמן, הרי הנבראים כפי שהם במקורם, מורגש בהם אופן היחוד עם
 הקב"ה הנעלה יותר, שהם בטלים במציאות במקורם, כשם שאור
 השמש בטל במציאות בהיותו במקורו, בשמש. ואילו, בשעה שהכוח
 האלקי המהווה את הנבראים (הדיבור שלמעלה, בחינת המלכות) בא
 אחרי צמצומים במדריגה של להיות מקור לנבראים, לגבי מדריגה זו
 של הכוח האלקי, אי אפשר כבר לומר שהנבראים בטלים במציאות והם
 אין ואפס, שכן, כיוון שהוא נעשה מקור בפועל לנבראים, הרי
 שהנבראים תופסים מקום במדריגה זו. במדריגה זו, למרות שגם שם
 נמשך "אין סוף" והיא מתאחדת עם הכוח האלקי (מדריגת הדיבור
 שלמעלה), בכל זאת, היחוד המורגש במדריגה זו, הוא רק "יחודא
 תאדה", האופן הנמוך יותר של יחוד, שהנבראים הם מציאות מה,
 ואמנם מציאות זו בטלה לאלקות, אבל לא במדה כזו שמציאותה
 תהתבל לגמרי.

משם אלק' – ובכ"ז הוא טפל ועוד לנשמה ולא אין ואפס! וע"ז התירוץ – דנפרדים (לא רק במציאותם, אלא גם) בשרשם כי התהוות
 שורש הגוף ועצמותו (מציאותו) – היינו דרגת שם אלק' שבגוף – אינה מנשמתו (ודרגת שם הוי' שבנשמה שלו) אלא כו' ואין דרגות
 פרטיות אלו דהוי' ואלק' אחד ממש (אף שבכללות הוי' ואלק' – אחד ממש). כ"א באופן דטפל, כביכול. ובדוגמת השמש ומגן ונתק
 – דכל חלק שבנתק טפל לכל חלק שבשמש, אבל מסתיר ומתאחד הוא רק עם אותם קרני ואור השמש המאירים ע"י חלק זה".

1 וּבִזְהָ - במה שדובר לעיל, יובן מה שכתוב בזהר הקדוש,
 2 דְּפֶסֶק "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" - עד "ה' אחד", הוא "יְחִידָא עֲלֵיָהּ",
 3 - האופן הנעלה יותר באחדות ה' ו"בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ
 4 לְעוֹלָם וָעֶד" - הוא "יְחִידָא תַתְּאָה", - האופן הנמוך יותר
 5 באחדות ה'. איזו שייכות
 6 יש ל"ברוך שם כבוד
 7 מלכותו לעולם ועד"
 8 לענין היחוד? - כי "ועד"
 9 הוא "אֶחָד" בְּחִלּוּפֵי
 10 אֶתְנִין¹. - כי המלה "ועד"
 11 היא "אחד" בחילופי
 12 אותיות. האות "א"
 13 מ"אחד" מוחלפת באות
 14 "ו" של "ועד" - בהתאם
 15 לשייכות שיש לאותיות
 16 "אהו" (אותיות המשך -
 17 הערת כ"ק אדמור"ר
 18 שליט"א) ביניהן; והאות
 19 "ח" מ"אחד" מוחלפת
 20 באות "ע" של "ועד" -
 21 שכן שתיהן הן מהאותיות
 22 "אהח"ע", שה"מוצא"
 23 שלהן אחד; והאות "ד"
 24 רבתי מ"אחד" נעשית
 25 ה"ד" מ"ועד". כי הַנָּה,
 26 סֶפֶת וְיַעַם הַצְּמִצּוּם
 27 וְהַסְתֵּר הַזֶּה, שֶׁהַסְתֵּר
 28 וְהָעֲלִים הַקְּדוּשׁ־קְדוּשׁ
 29 הוּא אֵת הַחַיּוּת שֶׁל

שער היחוד והאמונה

פרק ז וּבִזְהָ יובן מ"ש בזהר הקדוש דפסוק
 שמע ישראל הוא יחודא עילאה
 וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד הוא יחודא
 תתאה כי ועד הוא אחד בחלופי אתוון כי הנה
 סיבת וטעם הצמצום וההסתר הזה שהסתיר והעלים
 הקדוש ברוך הוא את החיות של העולם כדי שיהיה
 העולם נראה דבר נפרד בפני עצמו הנה הוא ידוע
 לכל כי תכלית בריאת העולם הוא בשביל
 התגלות מלכותו יתברך דאין מלך בלא עם פ' עם
 מלשון עוממות שהם דברים נפרדים וזרים ורחוקים
 ממעלת המלך כי אילו אפילו היו לו בנים רבים
 מאד לא שייך שם מלוכה עליהם וכן אפילו על
 שרים לבדם רק ברוב עם דווקא הדרת מלך ושם
 המורה על מדת מלכותו יתברך הוא שם אדנות
 כי הוא אדון כל הארץ ונמצא כי מדה זו ושם
 זה הן המהוין ומקיימין העולם להיות עולם כמות
 שהוא עכשיו יש גמור ודבר נפרד בפני עצמו
 ואינו בטל במציאות ממש כי בהסתלקות מדה
 זו ושם זה ח"ו היה העולם חוזר למקורו בדבר ה'
 רוח פיו ית' ובטל שם במציאות ממש ולא היה
 שם עולם עליו כלל

30 הָעוֹלָם כְּדִי שִׁיחֶה הָעוֹלָם נִרְאֶה דְּכַר נִפְרָד בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ
 31 - כלומר, מדוע, אכן, על העולם להיראות כ"ש" וכדבר בפני
 32 עצמו? מה היה חסר, אם העולם היה נראה כפי שהוא באמת,
 33 שהוא בטל במציאות למקורו? - הסיבה לכך וטעמו של דבר
 34 הוא, הנה הוא ידוע לכל, כי תכלית בריאת העולם הוא
 35 בְּשִׁבְלֵי הַתְּגַלּוּת מְלָכוּתוֹ יְתִבְרַךְ, - שיהיה גלוי שהקב"ה
 36 הוא המלך, ד"אין מלך - לא שייך ענין המלוכה, בלא עם",
 37 - שעליהם ימלוך המלך, פרוש "עם" מלשון "עוממות",
 38 - כמו "גחלים עוממות", גחלים כבויים בהם לא נראית האש;
 39 כך גם ביחס למלך, שהכוונה ב"עם" היא, אלה שלא נראה
 40 בהם הקשר עם המלך, שהם דברים נפרדים וזרים ורחוקים

41 מְפַעֲלַת הַמְּלָךְ, - דווקא עליהם בא ענין המלוכה, מצד
 42 התבטלותם אל המלך. כי אלו אפילו היו לו - למלך, בנים
 43 רבים מאד - לא שייך שם "מלוכה" עליהם, - שכן, בנים
 44 הם חלק מהמלך עצמו - "ברא כרעא דאבוה" - ולכן לא שייך
 45 עליהם ענין המלוכה,
 46 אלא דוקא על רחוקים
 47 זרים; וכן - לא שייך
 48 ענין המלוכה, אפילו על
 49 שרים לבדם, - למרות
 50 שאין השרים חלק
 51 מהמלך עצמו, הם זרים,
 52 אך כיוון שיש להם יחס,
 53 כשרים, למעלתו של
 54 המלך, גם עליהם לא
 55 שייך ענין המלוכה. רק
 56 "כְּרַב עַם" - דְּיֻקָּא -
 57 "הַדְרַת מְלָךְ". - שכן,
 58 על רוב עם דוקא שייך
 59 ענין המלוכה; בדוגמה זו
 60 הדבר למעלה, שתכלית
 61 התגלות המלוכה
 62 שלמעלה היא על
 63 הנבראים התחתונים
 64 דוקא, אלה הנראים
 65 כדבר נפרד בפני עצמו
 66 מאלקות, ולא נראה איך
 67 הם בטלים לאלקות -
 68 עליהם בא ענין המלוכה,
 69 שהם יהיו נכנעים ובטלים
 70 להקב"ה. וְשֵׁם הַמּוֹרָה עַל מֵדַת מְלָכוּתוֹ יְתִבְרַךְ, הוּא שֵׁם
 71 אֲדֻנּוּת, כִּי - עֲנִין הַמְּלוּכָה הוּא מַה שְׁהוּא אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ.
 72 וְנִמְצָא, כִּי מִדָּה זֹאת - מֵדַת הַמְּלוּכָה, וְשֵׁם זֶה - הַשֵּׁם שֶׁל
 73 אֲדֻנּוּת הַמּוֹרָה עַל מְלוּכָה, הֵן הַמְּהוּיִן וּמְקַיְמֵי הָעוֹלָם,
 74 לְהוֹיֵת עוֹלָם כְּמוֹת שְׁהוּא עֲכָשׁוּ, יֵשׁ גְּמוּר וְדָכַר נִפְרָד
 75 בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ וְאִינוּ כְּבָטֵל בְּמַצִּיאוֹת מִמֶּשׁ, כִּי בְּהַסְתַּלְקוֹת
 76 מִדָּה זֹאת וְשֵׁם זֶה חֶסֶד וְשִׁלּוּם - מֵהָעוֹלָם, הֵנָּה הָעוֹלָם חוֹזֵר
 77 לְמִקּוּרוֹ כְּדָבָר ה' וְרוּחַ פִּי יְתִבְרַךְ, וְכָבֵט שֵׁם בְּמַצִּיאוֹת
 78 מִמֶּשׁ, וְלֹא הָיָה שֵׁם - הַהֲגֵרָה שֶׁל "עוֹלָם" - חַל, עָלָיו
 79 כָּלֵל. - שכן, "עולם" הוא ענין של מציאות והגבלה, ושם,
 80 במקורו, לא היה "מציאות" ולא היו לו ההגבלות של עולם.

1. הערת כ"ק אדמור"ר שליט"א: "בקובץ ליובאוויטש נדפס מכתבי ע"ד חילוף זה" - ב"קובץ ליובאוויטש" ("תשובות וביאורים" (ברוקלין, תשל"ד) סי"ד (ע' 66)) נדפס מכתב כ"ק אדמור"ר שליט"א אודות חילוף "ועד" ב"אחד". 2. הערת כ"ק אדמור"ר שליט"א: "כ"מ"ש בוח"ב קלה, א".

יום רביעי כ' סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' פב, והנה גדר ובחי'... עד עמ' פב, ולד' סטרין.

46 ידי צמצומים, להתלבש בעולמות שלמטה להוותם ולהחיותם;
 47 שכן, למרות שגם כמו שמלכות היא במדריגה זו יש כבר בהם
 48 מקור למקום וזמן, אך "שם" בחינות המקום והזמן בטלות
 49 במציאות לגמרי לגבי הקב"ה. זהו ענינו של "יחודא עילאה",
 50 האופן העליון יותר של

51 יחוד, כפי שהנבראים
 52 מיוחדים עם הקב"ה באופן
 53 שהם בטלים במציאות
 54 ממש. שכן, מצד מקורם
 55 (מדת המלכות ושם
 56 אדנות, הפועלים את
 57 מציאותם של הנבראים)
 58 אין עדיין מקום כלל
 59 ל"מציאות" שלהם. וזהו
 60 שלוב שם אדנות בשם
 61 הויה, - בשמות ישנו
 62 ענין השילוב, כמו
 63 שאותיות שם אחד
 64 משתלבות באותיות שם
 65 אחר - והשם שהוא שלו
 66 באה בתחילה, שם זה הוא
 67 בהתגברות (כלומר, השם
 68 השני משולב בו),
 69 שההתגלות היא כמו מצד
 70 שם זה; אם הראשון
 71 משמות השילוב הוא
 72 משם של חסד (והשם של
 73 גבורה משולב בו)

74 ההתגלות היא ענין של חסד, וכך הלאה. האופן והמדריגה של
 75 מלכות ושם אדני, מקור הנבראים, כפי שהם עדיין מיוחדים עם
 76 מהותו ועצמותו יתברך שלמעלה מלהיות מקור לנבראים, -
 77 נקרא שם אדני "בשילוב" בשם הויה - שמצד ה"התגברות" של
 78 שם הויה בטלים הנבראים במציאות, גם כפי שמלכות ושם
 79 אדנות הוא מקורם. כי שם הויה מורה שהוא למעלה מן
 80 הזמן, שהוא היה הוה ויהיה - ביחוד, פריע אחר - שלש
 81 בחינות אלו, עבר, הוה ועתיד ביחד "עומדות" בשם הויה, כלומר
 82 שם הויה מורה על למעלה מן הזמן. כמו שכתוב [ברעיא
 83 מהימנא פרישת פינחס], וכן - כך גם, למעלה מבחינת
 84 מקום, כי הוא מהוה תמיד את כל בחינת המקום כלו
 85 מלמעלה עד למטה ולד' סטרין. - ולארבע רוחות. הרי ששם
 86 הויה הוא למעלה מוזמן ומקום; ואילו, שם אדני, מלכות, יש לו
 87 שייכות, כאמור, לענין הזמן והמקום. אך, מצד זה ששם אדני
 88 משולב בשם הויה, בטלה בחינת הזמן והמקום במציאות ממש. -
 89 זהו כאמור ענין "יחודא עילאה". להלן מוסבר ענין "יחודא
 90 תתאה".

1 והנה, גדר ובחינת שם "עולם" נופל על - דבר שהוא בחינת
 2 מקום ובחינת זמן ונקא. בחינת מקום - הוא: מורה
 3 ומערב, צפון, דרום, מעלה ומטה. - אלה הם שש הקצוות
 4 המגדירות ענין המקום, בחינת זמן - עבר, הוה ועתיד. -
 5 ודוקא על הנבראים

6 המוגבלים ומחולקים
 7 בהגדרות של מקום וזמן, 1
 8 נופל השם "עולם". והנה, 2
 9 כל בחינות אלו - של 3
 10 מקום וזמן, אין להן 4
 11 שייכות במדות 5
 12 תקדושות העליונות, - 6
 13 בעולם ה"אצילות". כי 7
 14 המדות הן "אין סוף", 8
 15 כמוכר לעיל, שמדת 9
 16 החסד היא חסד בבחינה 10
 17 של "אין סוף", וכך שאר 11
 18 המדות - הרי שלא שייך 12
 19 בהן כלל ההגבלות של 13
 20 מקום או זמן, כיוון שהן 14
 21 "אין סוף" ולמעלה מכל 15
 22 הגבלה, כי אם במדת 16
 23 מלכותו יתברך לבדה 17
 24 שייך לומר שהוא יתברך 18
 25 מלך למעלה עד אין קץ 19
 26 ולמטה עד אין תכלית, 20
 27 - שהקב"ה הוא מלך על
 28 הנבראים העליונים ביותר

29 ועל הנבראים התחתונים ביותר - הרי שנאמר כאן גדר מסוים
 30 של מקום, התחלקות של מקום מעלה ומטה וד' רוחות, וכן -
 31 שייך לומר שהוא מלך לד' סטרין, - על ארבעה צדדים של
 32 העולם. כלומר, ההתחלקות של מקום מעלה ומטה וד' רוחות,
 33 וכן - שייך ענין המלכות שלמעלה, מבחינת זמן - "ה' מלך,
 34 - בהווה, ה' מלך, - בעבר, ה' ימלך". - בעתיד, הרי שלבחינת
 35 מלכות שייכות לענין הזמן. ונמצא, שחיות המקום וכן חיות
 36 הזמן, והתהוותם מאין לישי, וקיומם כל זמן קיומם, הוא
 37 ממדת מלכותו יתברך ושם אדנות פריע-הוא. - שהרי רק
 38 למדת המלכות ושם אדנות יש קשר למקום וזמן, כאמור. ולפי
 39 שמדת מלכותו יתברך מיוחדת במהותו ועצמותו יתברך
 40 בתכלית היחוד כמו שיתבאר, להלן, הלכך - לכן, גם
 41 בחינת המקום והזמן - המתהווים ממדת המלכות, בטלים
 42 במציאות ממש לגבי מהותו ועצמותו יתברך, כבטול אור
 43 השמש בשמש. - מדובר כאן במעמד כאשר מקור העולמות
 44 (זמן ומקום) "עומד" בבחינת המלכות כפי שהיא מאוחדת
 45 במהותו ועצמותו יתברך בתכלית היחוד, לפני שהיא באה, על

יום חמישי כ"א סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' פב, והנה אף על פי... עד עמ' 164, לתחתונים.

1 והנה, אף-על-פי - למרות, שהוא יתברך למעלה מהמקום
 2 והזמן - אף-על-פי-כן הוא נמצא גם למטה במקום וזמן,
 3 - גם כשהזמן והמקום הם למטה באופן של מציאות יש - גם
 4 שם נמצא בהם הקב"ה שהוא למעלה מזמן ומקום, דהיינו
 5 שמתיוחד במדת מלכותו
 6 שפמנה נמשך ונתהוה
 7 המקום והזמן, - מדת 1
 8 המלכות כפי שהיא באה 2
 9 למטה, אחרי צמצומים, 3
 10 להיות ה"חיות" של זמן 4
 11 ומקום למטה; אך גם 5
 12 דרגה זו של מלכות, 6
 13 מיוחדת עם הקב"ה, כך גם 7
 14 בבחינת מקום זמן, נמצא 8
 15 הקב"ה שלמעלה ממקום 9
 16 זמן, אלא כאן מכסה על 10
 17 כך מדת המלכות, באופן 11
 18 שהנבראים יורגשו וייראו 12
 19 כ"מציאות" עם הגבלות 13
 20 והתחלוקת של זמן ומקום. 14
 21 וזהו יחודא תתאה - 15
 22 האופן התחתון יותר של 16
 23 יחוד. שהנבראים אינם 17
 24 בטלים במציאות ממש.
 25 שכן, מקורם, מדת המלכות, נותן מקום להיראותם כ"מציאות",
 26 וזהו [שלוש - שם ה"ה"ה - שם אדנות ברוך-הוא], - שם
 27 הוי' משולב בתוך שם אדנות, כלומר, שם הוי' הוא כאן בהעלם,
 28 ושם אדנות הוא בהתגלות ונותן מקום למציאות של זמן ומקום.
 29 דהיינו - כלומר, שמהותו ועצמותו יתברך, הנקרא בשם
 "אין-סוף" ברוך-הוא - מלא את כל הארץ ממש בזמן
 ומקום, כי בשמים ממעל ובארץ ולד' סטריין
 הכל מלא מאור א"ס ב"ה בשהו ממש כי
 כך הוא בארץ מתחת כמו בשמים ממעל ממש
 כי הכל הוא בחי' מקום הבטל במציאות באור
 אין סוף ברוך הוא המתלבש בו על ידי מדת
 מלכותו המיוחדת בו ית' רק שמדת מלכותו היא
 מדת הצמצום וההסתר להסתיר אור אין סוף ב"ה
 שלא יבטלו הזמן והמקום ממציאותם לגמרי ולא
 יהיה שום בחי' זמן ומקום במציאות אפילו
 לתחתונים.
 א"י-סוף ברוך-הוא, - שהנבראים לא ירגישו
 בו, וזאת כדי שלא יבטלו הזמן והמקום ממציאותם לגמרי,
 ולא יהיה שום בחינת זמן ומקום במציאות אפילו
 לתחתונים. - רק כיוון שבחינת מלכות מסתירה על האור
 א"י-סוף ברוך-הוא, יכול להיות ענין הזמן והמקום לנבראים.

שער היחוד והאמונה

והנה אף על פי

שהוא ית' למעלה מהמקום והזמן אף על פי כן
 הוא נמצא גם למטה במקום וזמן דהיינו
 שמתייחד במדת מלכותו ששמנה נמשך ונתהווה
 המקום והזמן וזהו יחודא תתאה [שילוב הוי"ה
 באדנות ב"ה] דהיינו שמהותו ועצמותו יתברך
 הנקרא בשם אין סוף ברוך הוא מלא את כל הארץ
 ממש בזמן ומקום כי בשמים ממעל ובארץ ולד'
 סטריין הכל מלא מאור א"ס ב"ה בשהו ממש כי
 כך הוא בארץ מתחת כמו בשמים ממעל ממש
 כי הכל הוא בחי' מקום הבטל במציאות באור
 אין סוף ברוך הוא המתלבש בו על ידי מדת
 מלכותו המיוחדת בו ית' רק שמדת מלכותו היא
 מדת הצמצום וההסתר להסתיר אור אין סוף ב"ה
 שלא יבטלו הזמן והמקום ממציאותם לגמרי ולא
 יהיה שום בחי' זמן ומקום במציאות אפילו
 לתחתונים.

יום שישי כ"ב סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 164, והנה במ"ש יובן... עד עמ' פג, מהרמ"ק ז"ל:

59 והנה, כמה שנתבאר יובן מה שכתוב: "אני ה' לא
 60 שנית", פרוש - לא שמשמעות מה שהקב"ה אומר "אני ה' לא
 61 שנית" היא רק לומר
 62 שהוא לא שינה הנהגתו
 63 או אפילו את רצונו לגבי
 64 אלה שעושים טוב לשלם
 65 להם שכר עבור זה וכך
 66 הלאה, אלא הכוונה היא
 67 שהקב"ה אומר: "אני לא השתנית", שאין שום שינוי חס ושולם
 68 בהקב"ה. הרי לא שייך כלל להצביע על שום ענין שיפעול שינוי
 69 חס-ושלום בו יתברך! הדבר היחיד שיכול לתת מקום לחשוב
 70 שישנו חלילה שינוי - הוא בנוגע לאחודותו יתברך מצד בריאת
 העולמות: לפני שהוא יתברך ברא את העולמות, לא היתה שום
 מציאות, רק הקב"ה בלבד. ואילו אחרי שהוא יתברך ברא את
 העולמות, יכולים הרי
 לחשוב, שכאילו התווסף
 עוד דבר (העולמות
 והנבראים) ואשר ממילא
 מהוה הדבר שינוי חס'
 ושולם באחודותו
 המחלטת - כלפי כן נאמר "לא שנית", שאין שום שינוי כלל,
 כמו שהיה לבדו קדם בריאת העולם - כך הוא לבדו אחר
 שנתברא. - שהרי לכאורה לא מובן: כיצד הוא לבדו אחרי
 התהוות הבריאה - הרי התווסף עוד דבר, העולם? - אך כפי

45 עצמו, הכל אחר, ודבר זה – ממשיך הרמב"ם, אין כח בפה
 46 – האדם, לאמרו, ולא באזן לשמעו, ולא בלב האדם –
 47 ובהבנתו, להכירו על בוריו". – שתהיה לאדם הכרה יסודית
 48 בזה, להשיג איך זה ידיעה כזו שמי שיודע, ומה שהוא יודע,
 49 ובמה שהוא יודע – הכל
 50 דבר אחד, כי הקדוש
 51 ברוך-הוא, מהותו
 52 ועצמותו ודעתו – הכל
 53 אחד ממש מכל צד
 54 ופנה, ככל דרך – של,
 55 יחוד, ואין דעתו דבר
 56 נוסף על מהותו
 57 ועצמותו, כמו שהוא
 58 בנפש האדם, שדעתה
 59 דבר נוסף על מהותה
 60 ומרכב בה, – אצל
 61 האדם מהווה הדעת ענין
 62 נוסף על הנפש המורכב
 63 בה, שהרי כשהאדם
 64 לומד ויודע איזה דבר –
 65 כבר היתה בו נפשו
 66 המשפלת בטרם שלמד
 67 וידע, ואחר שלמד וידע
 68 נתוספה ידיעה זו
 69 בנפשו, – הרי שבאדם
 70 הידיעה היא דבר נוסף
 71 לנפש – נוסף בה הענין
 72 שנלמד. וכן מדי יום
 73 ביום "ימים ידברו, ורב שנים ידעו חכמה", – ה"ימים"
 74 מלמדים את האדם, והרבה שנים מוסיפים חכמה לאדם, ואין
 75 זו אחדות פשוטה אלא מרכבת, – כלומר, למרות שהידיעה
 76 באדם היא גם כן מיוחדת עם הנפש – הרי אנו אומרים שהנפש
 77 יודעת – אך יחוד זה של הידיעה עם הנפש אינו "אחדות
 78 פשוטה" ("אחדות פשוטה" היינו שלא שייך שתהיה לא
 79 מאוחדת), אלא זוהי אחדות מורכבת, הרי הם שני דברים
 80 המתאחדים. אבל הקדוש-ברוך-הוא הוא אחדות פשוט בלי
 81 שום תרכבה וצד רבוי בלל. – שנאמר שקודם לכן זה לא
 82 היה, דבר כזה לא שייך לומר חסיושלום בו יתברך. ואם כן, –
 83 כיוון שאחדותו היא פשוטה, בלי תרכבה ובלוי ריבוי, אי אפשר
 84 שדעתו תהיה דבר נפרד ממנו, שהרי אז היה משמע שלפני
 85 שידע היה אופן אחד ואחר כך נוספו ידיעה, ריבוי והרכבה חס
 86 ושלום, אלא: על כרחך מהותו ועצמותו ודעתו – הכל דבר
 87 אחד ממש, בלי שום תרכבה. ולפיכך, כשם שאי אפשר
 88 לשום נברא בעולם להשיג מהות הבורא ועצמותו – כן

1 שהוסבר לעיל ענין היחוד, שהכוונה היא שהעולם בטל
 2 במציאות ומאוחד אתו יתברך – מובן, שהוא "לבדו" אחרי
 3 הבריאה, בדיוק כמו שהוא "לבדו" לפני הבריאה, שכן, כל
 4 הבריאה בטלה במציאות ומיוחדת אתו יתברך. מה שהבריאה
 5 נראית כ"מציאות" הרי זה
 6 רק לגבי הנבראים
 7 התחתונים, ואילו לגבי
 8 יתברך אין היא שום
 9 מציאות כלל, והרי הוא
 10 "לבדו" אחרי בריאת
 11 העולמות כמו שהוא לפני
 12 הבריאה. וזהו
 13 שאומרים: "אתה –
 14 ריבוננו של עולם, הוא עד
 15 שלא נברא העולם,
 16 אתה הוא כו", –
 17 משנברא העולם.
 18 לכאורה: היה מספיק
 19 בנאמר "אתה הוא עד
 20 שלא נברא העולם
 21 ומשנברא", לשם מה
 22 נשנה עוד הפעם "אתה
 23 הוא משנברא" – אלא,
 24 נאמר עוד הפעם "אתה
 25 הוא", כדי להדגיש,
 26 שה"אתה הוא" שאחרי
 27 בריאת העולם, הוא אותו
 28 "אתה הוא" שלפני בריאת
 29 העולם, בלי שום שינוי בעצמותו, – וגם ולא בדעתו,
 30 שלמרות שיש מקום לומר שבריאת העולם תהווה שינוי
 31 בדעתו, בחשבנו שבמה שהתווסף עולם התווסף משהו בידיעה
 32 שהוא יודע את העולם, וממילא מהווה הדבר שינוי בדעתו –
 33 לכן אומרים, שגם בידיעה שלו אין שום שינוי חסיושלום, כי
 34 בידיעת עצמו יודע כל הנבראים, שהכל ממנו ובטל
 35 במציאות אצלו, – וכיוון שבידיעת עצמו הוא יודע את כל
 36 הנבראים, לא התווסף שום חידוש ולא נתהווה שום שינוי
 37 בידיעתו: לפני הבריאה היתה ידיעת עצמו וכך אחרי הבריאה
 38 ישנה ידיעת עצמו, ידיעה שעל ידה הוא יודע את כל הנבראים
 39 המתהווים ממנו. וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל, "ש"הוא היודע,
 40 והוא הידוע, והוא הרעה עצמה – כפי שהוסבר ביתר פירוט
 41 בפרק שני שבחלק הראשון – שאצל האדם, ישנם שלשה דברים
 42 נפרדים: ישנו ה"יודע" – נפש האדם שהיא זו היודעת, וישנו
 43 ה"ידוע" – הדבר שיודעים אותו, וישנה ה"ידיעה" – כוח הדעת
 44 לדעת ולהבין; ואילו אצל הקב"ה, כותב הרמב"ם, כל זה "הוא"

שער היחוד והאמונה

שנברא זו"ש אתה הוא עד שלא נברא העולם
 אתה הוא כו' בלי שום שינוי בעצמותו ולא
 בדעתו כי בידיעת עצמו יודע כל הנבראים שהכל
 ממנו ובטל במציאות אצלו וכמו"ש הרמב"ם ז"ל
 שהוא היודע והוא הידוע והוא הרעה עצמה הכל
 אחד ודבר זה אין כח בפה לאמרו ולא באזן
 לשמעו ולא בלב האדם להכירו על בוריו כי
 הקב"ה מהותו ועצמותו ודעתו הכל אחד ממש
 מכל צד ופינה בכל דרך יחוד ואין דעתו דבר
 נוסף על מהותו ועצמותו כמו שהוא בנפש האדם
 שדעתה דבר נוסף על מהותה ומורכב בה שהרי
 כשהאדם לומד ויודע איזה דבר כבר היתה בו
 נפשו המשכלת בטרם שלמד וידע ואחר שלמד
 וידע ניתוספה ידיעה זו בנפשו וכן מידי יום ביום
 ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה ואין זו אחדות
 פשוטה אלא מורכבת אבל הקב"ה הוא אחדות
 פשוט בלי שום תרכבה וצד ריבוי כלל ואם כן ע"כ
 מהותו ועצמותו ודעתו הכל דבר אחד ממש בלי
 שום תרכבה ולפיכך כשם שאי אפשר לשום נברא
 בעולם להשיג מהות הבורא ועצמותו כך אי אפשר

5. בנוסח התפילה (ילקוט ואתחנן רמז תתלה). 6. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "שאינו אלא תואר. ועד"מ להבדיל באלף כו' – באדם הרי ידיעתו למטה ביותר מעצמות נפשו – בנוגע לפשיטות, מציאות וכו'". 7. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "שאינו אלא אחד מתואריו – ואי"ז משנה בעצמותו ח"ו". 8. הלכות יסודי התורה פ"ב ה"ו. ובכ"מ. מו"נ ח"א פס"ח. 9. איוב לב, ז.

1 **אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג מְהוּת דְּעֵתוֹ,** — שכן, דעתו וידיעתו הן
 2 דבר אחד אתו יתברך, רק **לְהֶאֱמִין בְּאֱמוּנָה,** שהיא לְמַעַלָּה
 3 מְהַשְׁכֵּל וּמְהַשְׁגָּה, — ומשום כך יכולה היא לקבל ענין
 4 שלמעלה מהבנת אנוש, שְׁתַּקְדוּשׁ־פְּרוּד־הוּא יְחִיד וּמְיֻחָד —
 5 הוא וְדַעְתּוֹ הַכֹּל אֶחָד
 6 מִמֶּשׁ, וּבִידִיעַת עֲצָמוֹ
 7 מִכִּיר וְיִדְעָה כָּל
 8 הַנְּמַצָּאִים עֲלוּיִנִים
 9 וְתַחְתּוּנִים, —
 10 ה"נמצאים" של העולמות
 11 העליונים ושל העולמות
 12 התחתונים, עַד שְׁלֹשׁ
 13 קָמָן שְׁפִיטָה¹⁰, וְעַד יְתוּשׁ
 14 קָמָן שְׁיָהִיָּה פְּמִכּוּר
 15 הָאָרֶץ¹¹ — אֵין דְּבָר
 16 נֶעְלָם מִמֶּנּוּ, וְאֵין יְדִיעָה
 17 זֵי — שהוא יודע את כל
 18 הנבראים, מוֹסִיפָה בּוֹ
 19 רְבוּי וְהִרְבָּה בְּלָל, —
 20 של דבר נוסף, מֵאַחַר
 21 שְׁאִינָה רַק יְדִיעַת
 22 עֲצָמוֹ, — וּבִידִיעַת עֲצָמוֹ
 23 הוא יודע כל הנבראים
 24 המתהווים ממנו ובטלים אליו במציאות ומאוחדים בו,
 25 וְעֲצָמוֹתוֹ וְדַעְתּוֹ הַכֹּל אֶחָד¹². וְלִפִּי שְׁזָה קֶשֶׁה מְאֹד לְצִיִּיר

בְּשִׁכְלָנוּ, — ידיעה כו¹³, עַל פֶּן — לכן, אָמַר הַנְּבִיא¹⁴: "כִּי
 נִבְּהוּ שְׁמַיִם מֵאָרֶץ — בֶּן נִבְּהוּ דְרָכֵי — אומר הקב"ה,
 מְדַרְכֵיכֶם וּמַחְשַׁבְתֵּי מִמַּחְשַׁבְתֵיכֶם", וּכְתִיב¹⁵: "תַּחְקֹר
 אֱלֹהֵי תַמְצָא וְגו'", וּכְתִיב¹⁶: "הֲעֵינִי בֶשֶׁר לֶךְ, אִם
 פְּרָאוֹת אָנוּשׁ תִּרְאֶה",
 שְׁהָאֲדָם רוּאָה וְיִדְעָה
 כָּל הַדְּבָרִים — שהוא
 יודע, בִּידִיעָה שְׁחוּץ
 מִמֶּנּוּ, — וידיעה זו, כיוון
 שהיא חוץ ממנו ולפניו כן
 לא ידע אותה, הרי
 כשהוא יודע את הידיעה,
 מתווסף בו דבר זה,
 וְהַקְדוּשׁ־פְּרוּד־הוּא —
 יודע הכל, בִּידִיעַת
 עֲצָמוֹ, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ
 — של הרמב"ם. [עֵין שָׁם
 בְּחִלּוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹרָה.
 וְהַסְפִּימוֹ עִמּוֹ חֲכָמֵי
 תַּקְפָּלָה, פְּמִכּוּר
 פְּפֻדָּם מְהַרְמֵק וְכְרוֹנוֹ
 לְכַרְכָּת]: — שכן, ישנם
 גדולי ישראל החולקים
 על הרמב"ם בענין זה, בטענם שאי אפשר לומר על הקב"ה
 גַּרְר שֶׁל דַּעַת, גַּם לֹא בִידִיעָה כּוֹז שֶׁהִיא מוּפְשֶׁטֶת לַגַּמְרֵי

שער היחוד והאמונה

להשיג מהות דעתו רק להאמין באמונה שהיא
 למעלה מהשכל ומהשגה שהקב"ה יחיד ומויחד הוא
 ודעתו הכל אחד ממש ובידיעת עצמו מכיר ויודע
 כל הנמצאים עליונים ותחתונים עד שלשול קטן
 שבים ועד יתוש קטן שיהיה בטבור הארץ אין דבר
 נעלם ממנו ואין ידיעה זו מוסיפה בו ריבוי והרכבה
 כלל מאחר שאינה רק ידיעת עצמו ועצמותו ודעתו
 הכל אחד ולפי שזה קשה מאד לצייר בשכלנו ע"כ
 אמר הנביא כי גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי
 מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם וכתוב החקר
 אלוה תמצא וגו' וכתוב העיני בשר לך אם כראות
 אנוש תראה שהאדם רואה ויודע כל הדברים בידיעה
 שחוץ ממנו והקב"ה בידיעת עצמו עכ"ל [ע"ש בה'
 יסודי התורה והסכימו עמו חכמי הקבלה כמבואר
 בפרדס מהרמ"ק ז"ל]:

10. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "קטן שבכל הבריות — רש"י חולין (מ, א) [[שבים [כן גירסת הטושו"ע יו"ד ס"ד]]. 11. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הפחות בצורה — חשיבות — שבכל הברואים — ראה הרמב"ם יסוה"ת ב, ט — וראה ב"ר רפ"ח". 12. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "לכאורה כאן נסתיים כל הענין. והרי אין ענינו לפרש כתבי התנ"ך: ע"כ אמר הנביא וכו' [משא"כ בפ"ב, דמוסיף ביאור בענין: ודבר זה כו', ורק מסתייע מהכתובים]. אלא שבא לתרץ קושיא שלכאורה סותרת כל הכתוב לעיל. הנקודתו — שהוא היודע כו' ובידיעת עצמו וכו' שכתב הרמב"ם — כ"ז הוא יחוד, עבודת כאו"א [ולא יחוד-ע — דשייך לאנשי מעלה וכו']. דלכאורה סיום הענין ברמב"ם על אתר: ודבר זה אין בלב האדם (איזה שיהי') להכירו על בוריו — משמע דאפילו אנשי מעלה אין מכירים וכו'! ובפרט עפמש"כ בהל' תשובה ספ"ה "הוא שהנביא אמר כי לא מח' כו'". — וע"כ מבאר דע"כ אמר הנביא, מפני שקשה לצייר בשכל — אבל העבודה שייכת לכאו"א. וק"ל". 13. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "1) ודייק בלשונו "לצייר" שאינו רגיל כלל. ובפרט בנוגע לשכל (שמורגל "להבין", "להשיג" וכיו"ב). 2) סתירה מיני' ובי', לכאורה: "קשה מאד" — מוכח דסו"ס אפשרי לצייר (לאחרי הקושי מאד) ותומ"י ממשיך — החקר גו' העיני גו' — משמע דא"א. וכן לעיל: ודבר זה אין כח כו' להכירו כו'. וי"ל: ציור בשכל — צ"ל בדוגמת ציור כפשוטו: 1) התאמתות ללא ספק (שהרי רואה הציור) — "אפליגי" בשכל בהחלט. 2) אף שאינו מבין כלל איך ציירו הציור ופרטיו — אין זה נוגע כלל בהתאמתות אצלו — שהרי למרות אי ההבנה — בשעת מעשה רואה הציור לכל פרטיו. ובנדו"ד יש: 1) להבין בשכל שאין מקום להקשות בחקר אלקה — שהרי הק' גם לפי הבנת השכל — ראה לקמן פ"ט — בל"ג והגבלות 2) א"א להבין בשכל (בידיעת החיוב) איך זה המציאות דאחה"פ ובה יש "עצמות" ו"דעת" וידיעת המון נבראים שכאו"א פרט בפ"ע. 3) ע"י ההתעמקות שבה שאין מקום להקשות וכו' סו"ס נתאמת בשכלו (לאחרי קשה מאד עכ"פ) שכן הוא אף שאינו מבין (בידיעת החיוב) וכנ"ל בעיני הציור. ובה מתורצת ג"כ הסתירה: דחקר אלקה וכן להכירו בלב — א"א (היינו בידיעת החיוב) [אבל אפשר בידיעת השלילה (ולכן מדייק דהא דא"א — דוקא תמצא, על בוריו, וכן בפ"ב להבינו על בוריו — דוקא". ועפ"ז מתורצת ג"כ קושיית הרמב"ם בהשגותיו (הל' תשובה ספ"ה) על הרמב"ם "דמתחיל בקושיא ע"פ שכל (בנוגע לידיעת ה') ולא השלימה ע"פ שכל" כ"א "החזירו לאמונה" — וע"פ הנ"ל מתורץ — כי גם ברמב"ם שם מדייק "להשיג דבר זה על בוריו" (ידיעת החיוב והמהות דוקא — משא"כ בידיעת השלילה שאפשר — וה"ז הסברה וידיעה בשכל ולא באמונה) [ומתאים לשיטת הרמב"ם (מו"נ ח"א פנ"ח) בנוגע לתוארי ה' בכלל — שבוה רק ענין השלילה. עיין לקו"ת פקודי ו, ב]. ובפרט ע"פ אדה"ז כאן ש"קשה מאד" אפשר גם "לצייר בשכל". — וראה שם בלקו"ת איך שע"י ריבוי בידיעות השלילה (בענינים הגשמיים) ["קשה מאד"] יוכל להגיע כמעט "לציור" הדבר — אפילו להרמב"ם. ועיין בהנסמן בע' השגת החיוב השלילה במפתחות מאמרי אדני"ע". 14. ישע"י נה, ט. 15. איוב יא, ז. 16. שם, י, ד.

1 מגדרי הידיעה שלנו – וכיוון שאומרים, שהוא יתברך עצמו
 2 הוא ה"מדע" והוא ה"יודע" וכו', יש בכך חסידות שלם משום
 3 הגדרה מסוימת לגבי הקב"ה, שהוא אין סוף. ברם, על פי
 4 קבלה, צודק הרמב"ם: אלא (כפי שכתוב בהגהה בפרק שני
 5 שבחלק הראשון, וכפי שכתוב להלן בהגהה בפרק ט') דבר זה

יום שבת קודש כ"ג סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' פג, והנה מכאן יש להבין... עד עמ' 166, דממלא לון.

11 וְהֵנָּה, מְכַאֵן¹⁸ – ממה שהוסבר, שידיעתו של הקב"ה היא דבר
 12 אחד עם הקב"ה עצמו, שהרי אם לא כך, היתה הידיעה חס
 13 ושלום ענין של ריבוי והרכבה – ודבר זה לא שייך בהקב"ה, כי
 14 הוא יתברך הוא אחד הפשוט – הנה מענין זה, וְשֶׁ לְהֵבִין שְׁנֵת
 15 מְקַצֵּת חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם,

שער היחוד והאמונה

16 – וכיוון שגם שוגג זקוק
 17 לכפרה, לכן ה' יִכְפֹּר
 18 בְּעַדְם, – על טעותם,
 19 שִׁשְׁנֵי וְטַעַן בְּעֵינֵים
 20 בְּכַתְבֵי הָאֲרִיזָל, וְהַכִּינֵנו
 21 עֵינֵינוּ הַצְּמִצּוֹם הַמְּזוּרָה
 22 שֶׁם בְּפִשׁוּטוֹ, – בכתבי
 23 האריז"ל מוזכר,
 24 שבתחילת בריאת
 25 העולמות, היה אור אין
 26 סוף ממלא "מקום"
 27 העולמות, ולא היה שום
 28 נתינת מקום למציאות
 29 העולמות, שכן עולמות
 30 הם בבחינת גבול – ואור
 31 אין סוף ברוך הוא, הוא

פרטית, אך כיצד מתבטא הדבר? – לפי סגנונו הוא למשל כמלך
 היושב בהיכלו ומסתכל משם על הדברים שמחוץ להיכל.
 כלומר, המלך עצמו אינו נמצא מחוץ להיכל, למרות שהשגחתו
 היא גם מחוץ להיכל. כך, הם אומרים, משגיח הקב"ה על כל
 הנבראים שהם חסידיו שלם
 מחוץ ל"היכל" שלו.
וְהֵנָּה, מְלַבֵּד שְׂאֵי אֲפִשֵׁר
כָּלֵל לֹמֵר עֵינֵינוּ הַצְּמִצּוֹם
כְּפִשׁוּטוֹ שְׂהוּא מְמַקְרֵי
הַגּוֹף, – מִי שֶׁנִּתְּחַן תַּחַת
מְקָרֵי הַגּוֹף יִכּוֹל לְהִיּוֹת בּוֹ
עֵינֵינוּ הַצְּמִצּוֹם וְהַהִסְתַּלְקוֹת
כְּפִשׁוּטוֹ: בְּתַחֲלִילָה הוּא הִיּה
כֵּאֵן, וְלֵאחֲרַי מִכֵּן הִסְתַּלַּק
מִשָּׁם וְאִינוּ נִמְצָא שָׁם יוֹתֵר
– דָּבָר זֶה אֵי אֲפִשֵׁר, אֲבָל,
לֹמֵר כָּלֵל עַל הַקְּדוּשָׁה
כְּרוּדֵי-הוּא, הַנְּבָדֵל מֵהֶם
– מִמְקָרֵי הַגּוֹף, רְפוּאָה
רְבִיבוֹת הַנְּבָדֵלוֹת עַד אֵין
קֵץ; נֹסֵף עַל כֵּךְ, אֵף גַּם
זֹאת, לֹא בְּדַעַת יְדִבְרוּ, מֵאַחֲרֵי שֶׁהֵם מְאֵמְיִנִים בְּנֵי מְאֵמְיִנִים
שֶׁתְּקַדּוּשׁ-כְּרוּדֵי-הוּא יוֹדֵעַ כָּל הַיְצוּרִים שֶׁבְּעוֹלָם הוּא הַשֶּׁפֶל
וּמְשִׁינֵת עֲלֵיהֶם, – הִרִי שֶׁהֵם מוֹדִים שִׁדְיַעְתּוֹ וְהַשְׁגַּחְתּוֹ יִשְׁנֵן
כֵּאֵן בְּעוֹלָם הוּא הַשֶּׁפֶל, וְעַל כֵּן הִכְרַח לֹמֵר שֶׁאֵין
יְדִיעַתוֹ אוֹתָם – אֵת כָּל הַנְּבָרָאִים, מוֹסִיפָה בּוֹ רְפוּי וְהַדוּשָׁה, –
וְכָל זֶה מְדוּעָה? – מִפְּנֵי שִׁיּוּדֵעַ הַכָּל בִּידְיעַת עֲצָמוֹ – אֵילוֹ
יְדִיעַתוֹ אֵת הַנְּבָרָאִים לֹא הִיּתָה "בִּידְיעַת עֲצָמוֹ", הִיּתָה אֵז
בִּידְיעַת זֶה מִשּׁוֹם רִיבּוּי וְחִידוּשׁ: נֹסֵפָה יְדִיעַת זֶה, וְהִיא עֵינֵינוּ שֶׁל
חִידוּשׁ, שֶׁהִרִי לִפְנֵי כֵן לֹא הִיּתָה יְדִיעַת זֶה וְעַתָּה הִיא כֵן יִשְׁנָה; אֵךְ
כִּיוֵן שֶׁמוֹשֵׁל לְמַעַלָּה לְגַמְרֵי עֵינֵינוּ שֶׁל רִיבּוּי וְחִידוּשׁ, מִן הַהִכְרַח
שִׁדְיַעַת הַקְּב"ה אֵת הַנְּבָרָאִים הִיא בְּאוֹפֵן שְׂהוּא יוֹדֵעַ אוֹתָם
בִּידְיעַת עֲצָמוֹ – וּמִמִּילָא, הִרִי בְּכִיבוֹל מְהוּתוֹ וְעֲצָמוֹתוֹ – הוּא
עֲצָמוֹ, וְדַעַתוֹ – שִׁיּוּדֵעַ אֵת הַנְּבָרָאִים שֶׁבְּעוֹלָם הוּא, הַכָּל אֲחָד.
 – כיוון שידיעתו והשגחתו ישנן בעולם הזה, וידיעתו היא דבר

32 הרי אין סוף, בלי גבול. לכן, נאמר שם, היה ענין הצמצום, שאור
 33 אין סוף "נסתלק", כדי שיהיה מקום למציאות העולמות.
 34 לאמיתו של דבר הכוונה במה שאור אין סוף "נסתלק" היא,
 35 שאור אין סוף אינו מאיר בגילוי – "אין סוף" ו"בלי גבול" אינם
 36 בהתגלות – רק מתגלה כוח הגבול, הנותן מקום למציאות
 37 עולמות בעלי גבול. – ואילו ה"חכמים בעיניהם" טעו, בסברם
 38 שענין הצמצום וההסתלקות הוא שם במובנם הפשוט –
 39 שֶׁתְּקַדּוּשׁ-כְּרוּדֵי-הוּא סֵלֶק עֲצָמוֹ וּמְהוּתוֹ חִסְ-וְשָׁלוֹם מְעוֹלָם
 40 תְּהוּדָה¹⁹, – שלא כפי האמת, שמשמעות "סילק" היא, כאמור,
 41 שהעלים את האור ואת ההתגלות, שענין אור אין סוף לא יהיה
 42 בגילוי, אלא הם הבינו כפשוטו, שהוא סילק חסידיו שלם את
 43 עצמו מעולם הזה, רק שֶׁמְשִׁינֵת מְלַמְעָלָה בְּהַשְׁגַּחַת פְּרִטִית
 44 עַל כָּל הַיְצוּרִים בְּלֶם, אֲשֶׁר בְּשָׂמִים מְמַעַל וְעַל הָאֲרִץ
 45 מְתַחַת. – על כל אלה משגיח הקב"ה מלמעלה בהשגחה

17. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וכמשנת כ"ז בארוכה (דעת הרמב"ם, החולקים עליו וביאור אדה"ז בזה) בסהמ"צ להצ"צ במצ' האמנת אלקות".
 18. על השאלה: אם "מכאן" הכוונה למה שרבונו הזקן מביא בשם הרמב"ם ש"הוא ודעתו אחד", או שהכוונה היא על ביאורו הכללי של רבנו הזקן ב"שער היחוד והאמונה", שהנבראים בטלים במציאות לו יתברך, ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הרי מפורש מכאן (ולא – מכללות כו') – דכיון שמאמינים שיודע כו' וע"כ אין כו' בידיעת עצמו כו' (שביאר כאן)".
 19. בתשובה על

40 גדולים) אין מי שיתפוס בשכלו בְּמֵהוּתוֹ וְעֲצֻמוֹתַי שֶׁל הַקְדוּשָׁה
 41 בְּרוּךְ־הוּא, בְּמִוֹ שְׁפָתַיבִּי בְּתַקְוֹנִים: – ב"תִּיקוּנֵי זֶהר": "סְתִימָא
 42 דְּכָל סְתִימִין, – שגם העולמות הסתומים לגבינו, אין השגתם
 43 יכולה "לתפוס" את הקב"ה והוא "סתום" מהם, וְלִית מְחַשְׁבָּה
 44 תְּפִיסָא בְּךָ בְּלָל". – אין

45 שום מחשבה (גם לא של
 46 "עלמין סתימין") יכולה
 47 "לתפוס" בהקב"ה עצמו.
 48 בענין של "תפיסא",
 49 לתפוס בשכל והשגה,
 50 הרבותא היא שגם
 51 העליונים בשכלם
 52 והשגתם הגדולים, אינם
 53 יכולים לתפוס ולהבין את
 54 הקב"ה. ברם, פירוש נוסף
 55 ב"תפיסא", כשאומרים
 56 שאין דבר תופס בו,
 57 הכוונה היא גם, ששום
 58 דבר אינו מחזיק בו ואינו
 59 פועל בו שום תפיסה

60 ושינוי. שהרי כשהאדם יוצר ועושה דבר הרי הוא נתפס
 61 ביצירתו, הוא משתנה לפי מה שיצירת הדבר דורשת. ואילו
 62 פעולתו של הקב"ה בהתהוות והחייאת כל הנבראים, אינה
 63 פועלת בו שום תפיסה ושינוי – בכך מתבטאת הרבותא של
 64 העולמות התחתונים, שגם הם, שליצירתם נדרש יותר צמצום
 65 והתלבשות, ובכל זאת גם הם אינם פועלים בו יתברך שום
 66 תפיסה ושינוי. וכדלהלן: וְגַם בְּתַתְּוֹנִים, – אין אף אחד
 67 שיתפוס בו, אַף־עַל־זֵב דְּאִיהוּ מְמַלָּא בְּלַ עֲלָמִין – למרות
 68 שהוא יתברך "ממלא" את כל העולמות והנבראים, ומחיה
 69 אותם בחיות מותאמת לכל נברא, והחיות מתלבשת בפנימיות
 70 בנברא – הרי לכאורה יכול הדבר לפעול תפיסה ושינוי בו יתברך
 71 מצד העולמות התחתונים יותר מאשר מצד העולמות העליונים,
 72 אין הדבר כך, שכן, האופן איך שהוא ממלא כל עלמין – אִינוּ
 73 בְּנִשְׁמַת הָאָדָם – המתלבשת תוך גופו, שְׁהִיא – הנשמה,
 74 נְתַפְסָת תוּךְ הַגּוּף עַד שְׁמַתְפַּעֲלָת וּמְקַבְּלָת שְׁנַיִים מְשַׁנּוּי
 75 הַגּוּף וְצַעְרוֹ, מְהַכָּאוֹת – שהגוף מקבל, או קְרִירוֹת – שהגוף
 76 סובל, או חֲמִימוֹת הָאֵשׁ וְכִיּוּצָא, – שסבל הגוף משפיע גם על
 77 הנפש. מֵה־שְׁאִינֵן בְּתַקְדוּשֵׁי בְּרוּךְ־הוּא, – שלמרות שהוא
 78 ממלא כל העולמות ומתלבש בהם, כפעולת הנשמה בגוף, אף

1 אחד אתו, הרי שהוא עצמו יתברך ישנו בעולם הזה. אין זה, כמו
 2 שהם מדמים, כמלך היושב בהיכלו ורק השגחתו היא מחוץ
 3 להיכל, אלא המלך עצמו נמצא במקום שהשגחתו נמצאת. כך,
 4 שגם בעולם הזה השפל, שמצד עצמו הוא נראה ומורגש כ"יש"

5 ו"מציאות", ורק על ידי
 6 עבודה צריכים לעשות
 7 את העולם דירה לו
 8 יתברך, מקום של התגלות
 9 לו יתברך, הרי הוא עצמו
 10 ברוך־הוא נמצא כאן
 11 בעולם הזה באותה מדה
 12 שהוא נמצא בעולמות
 13 העליונים. וְזֶהוּ שְׁפָתַיבִּי
 14 בְּתַקְוֹנִים תְּקוּן נִו: –
 15 "דְּלִית אַתְרַי פְּנֵי מִינִיהּ,
 16 לֹא בְּעֲלָאִין וְלֹא
 17 בְּתַתְּוִין" – אין מקום
 18 פניו ממנו יתברך לא
 19 בעליונים ולא בתחתונים.
 20 הרי נאמר בתיקוני זהר,

21 **שְׁהוּא עֲצֻמוֹ נִמְצָא בְּעוֹלְמוֹת הַתַּחְתּוֹנִים; וְבְרַעֲיָא מְהִימָנָא**
 22 **פְּרִשְׁתָּ פִּינְהָם: –** כתוב: "אִיהוּ תְּפִיס בְּכֹלָא וְלִית מֵאֵן
 23 דְּתְּפִיס בֵּיהּ כּו', – הוא (הקב"ה) תופס בכל דבר ואין מי
 24 שיתפוס בו, אִיהוּ סוֹבֵב כָּל עֲלָמִין כּו', – הוא (הקב"ה) "סובב"
 25 ומקיף את כל העולמות כו', וְלִית מֵאֵן דְּנִפְיָא מְרִשְׁוִתִּיהּ לְבַר,
 26 – ואין מי שיוצא מחוץ לרשותו, אִיהוּ מְמַלָּא כָּל עֲלָמִין כּו',
 27 – הוא (הקב"ה) ממלא את כל העולמות, ומחיה אותם בחיות
 28 פנימית מותאמת לכל נברא, אִיהוּ מְקַשֵּׁר וּמְיַחַד וְיִנָּא לְוִינִיהּ
 29 עֲלָא וְתַתָּא, – הוא (הקב"ה) מקשר ומיחד מין אחד במין שני,
 30 את העליון עם התחתון, וְלִית קוֹרְבָא בְּד' יְסוּדִין, אֲלָא
 31 בְּקִרְבָּא בְּרִיךְ־הוּא כּו' אִיהוּ בִּינִיהוּ", – ואין שום קירבה
 32 ואיחוד בארבעה היסודות (מהם מורכב כל נברא) אלא על ידי
 33 הקב"ה כשהוא נמצא ביניהם, על ידי כוח האין-סוף בארבעה
 34 היסודות – מתהווה התחברות ביניהם, למרות שמצד עצמם הם
 35 הפכיים אחד לשני, כמו אש ומים, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ – של הזוהר
 36 שם. וְרוּצָה לִוְמֵר: – במה שהוא אומר, "לִית מֵאֵן דְּתְּפִיס
 37 בֵּיהּ" – הכוונה היא, שְׁאִין מִי שְׁיִתְפֹּס בְּהַשְׁגַּת שְׁכֹלוֹ מְכַל
 38 שְׁכֹלִים הָעֲלִיּוֹנִים, – גם בין ה"שכליים העליונים", של
 39 הנבראים מהעולמות העליונים (שהם בעלי שכל והשגה

השאלה, מדוע מביא כאן דוקא רבנו הזקן עולם הזה, אף שלכאורה הדיעה של הטועים בענין ה"צמצום" תופסת גם בשייכות לכל העולמות (כלומר, הסילוק הוא מכל העולמות) – כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הרי אה"כ חזר והאיר (אלא שבאופן דקו קצר), ולכל הדיעות בג"ע וביהמ"ק וכו' נאמר ושכנתי בתוכם, אף שבשעת הצמצום – הי' רק חלל". במקום אחר (לקו"ש חט"ו ע' 472) כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א ביתר פירוט: "י"ל שני טעמים בדבר (א) מה שהכריח הנ"ל לפרש הצמצום כפשוטו, הוא זה דא"א לומר דלא סילק עצמו"ה מעוה"ז דא"כ נמצא הוא "גם בגשמיים השפלים הבלתי נכבדים ואף הנבזים" – ותפס אדה"ז התחלת ויסוד שיטתם. (ב) בשאר העולמות י"ל דלאחר הצמצום חזר והמשיך עצמו"ה, וא"כ אין להקשות מת"ז ומר"מ שמקשה לקמן, משא"כ בעוה"ז דא"א לומר דחזר והמשיך עצמו"ה כי א"א, לשיטתם, שימצא בגשמיים כו' כנ"ל. ולא מבעי דבעולם האצ"י יוכלו לתרץ דחזרו והמשיך, אלא אפילו בהעולמות שבהם אין איהו וחייהו וגרמוהי חד י"ל כך, וע"ד שאנו אומרים כך בנוגע להארת הקו בעולמות ביי"ע".

- 1 על פי כן שונה הדבר בהקב"ה, שאינו מקבל שום שנוי – ואינו – כמו שכתוב⁶: "גם חשך לא יחשיך ממך, ולילה כיום יאיר",
2 מושפע משנויי עולם
3 תה, מן השינויים
4 המתהווים מקיץ לחורף¹ שום שינוי משינויי עוה"ז מקיץ לחורף ומיום ללילה
5 ומיום ללילה, פדתיב²: כדכתיב גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר
3 לפי שאינו נתפס כלל תוך העולמות אע"ג דממלא
4 לון

20. תהלים קלט, יב.

אגרות קודש

ב"ה, כ"ו סיון, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום א', בו כתב ר"פ מאשר עבר עליו ואשר זה כמה חדשים שחי בבדידות מוחלטת, ולכן עלה בדעתו שכדאי להתקבל בישיבה בחו"ל וכו'.

ואם לקולי ישמע, יסיח דעתו לגמרי מלהיות בבדידות וכן מלעזוב אה"ק ת"ו ע"י משיח צדקנו בב"א, כי אם יעשה כל מה שביכולתו להשתלב בקבוץ דתי וכיו"ב, כוונתי לשלב ענין של פרנסה עם אוריה דתית דוקא. ולאט לאט יחזור למנוחת נפשו ולהכנה בחיים טובים שהרי בורא עולם משגיח על כאו"א בהשגחה פרטית, ובמשך הזמן יתברר ג"כ בהנוגע לבנין בית בישראל, אם הענין אודותו כתב או וכו' כיון שאינו ברור כ"כ במכתבו מצבו עתה.

ויהי רצון שישכח על המרירות שלו לגמרי, וכשיחקור יראה שאצל כו"כ ישנם מאורעות מעין אלו שכותב אודותם, ובכל זה מחזקים מעמד ולא עוד אלא שבמשך זמן לא ארוך מתבססים בחיים ועוזרים גם לאחרים נחשלים, ואין לך סיפוק גדול יותר בכגון זה, והשם יתברך יצליחו שיהי כל זה בהקדם ממה שמשער.

תקותי חזקה שמכאן ולהבא חי על פי הוראות תורתנו תורת חיים בחיי היום יומים, והרי זהו הצנור והכלי לקבלת ברכות השי"ת באופן דמוסיף והולך.

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו שתהיינה כשרות כדין וכן אשר בכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

יום ראשון	יום ראשון	יז סיון	ה'תש"ג
	שיעורים. חומש: שלח, פרשה ראשונה עם פירש"י. תהלים: פג"פז. תניא: פרק ו. והנה . . . 160 בחסד.		
	ניט הנאה האבען פון עולם הזה אין פולען זין, הוא רק הכנה טובה לעבודה. ענין העבודה הוא לעשות הגשמי כלי לאלקות.		

שלא להנות מעולם הזה במלא המובן, הוא רק הכנה טובה לעבודה. ענין העבודה הוא לעשות הגשמי כלי לאלקות.

יום שני	יום שני	יח סיון	ה'תש"ג
	שיעורים. חומש: שלח, שני עם פירש"י. תהלים: פח"פט. תניא: והנה מהתכללות . . . "פא" בשמש.		
	בזמן הזה, בעקבתא דמשיחא ממש, החובה על כל אחד מישראל לדרש בטובת זולתו, בין זקן בין צעיר, לעוררו לתשובה, למען שלא יצא חס ושלום מכלל ישראל שיזכו בעזרת ה' יתברך לגאלה שלמה.		

יום שלישי	יום שלישי	יט סיון	ה'תש"ג
	שיעורים. חומש: שלח, שלישי עם פירש"י. תהלים: צ"צו. תניא: ולכן הוצרך . . . האלקים.		
	בחדש מרחשון תרי"ג קבע ה"צמח צדק", מלבד השעורים האחרים, שעור למוד עם אדני אבי זקני מורי ורבי [מהר"ש] בכל יום שתי שעות ומחצה - בחרף מתחיל משעה העשירית לילה, ובקיץ משעה הרביעית לפנות בקר. - שתי שנים היה הלמוד: קבלה עם באורי חסידות. אחר זמן זה - עד אלול תרט"ז, שאז נפסק השעור, למדו ספרי מחקר: הרס"ג [=רבי סעדיה גאון], מורה נבוכים, עקרים, כוזרי ועוד, על פי תורת החסידות.		

יום רביעי	יום רביעי	כ סיון	ה'תש"ג
	שיעורים. חומש: שלח, רביעי עם פירש"י. תהלים: צז"קג. תניא: פרק ז. ובוה ז. . . פב" עליו כלל.		
	מפתגמי אאזמו"ר: דער שכל און מדות געבוי פון א חסיד, איז לפי ערך זיין ערשטע יחידות בא זיין רבי'ן. די ערשטע יחידות איז לפי ערך מהות עצמו פון א חסיד, לפי אופן מהות עצמו אזא סדר עבודה גיט איהם דער רבי.		

מפתגמי אדני אבי זקני מורי ורבי [מהר"ש]: מבנה השכל והמדות של חסיד הוא לפי ערך היחידות הראשונה שלו אצל הרבי שלו. היחידות הראשונה היא לפי ערך מהות עצמו של החסיד. לפי אופן מהות עצמו - כזה סדר עבודה נותן לו הרבי.

יום
חמישי

יום חמישי

כא סיון

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: שלח, חמישי עם פירש"י.

תהלים: קד"קה.

תניא: והנה גדר . . . פב" סטרין

רבינו בספר של בינונים פ"ג אומר, כי ג' מוחין חב"ד וז' מדות הם השתלשלות מעשר ספירות העליונות, דכל זה הוא בנפש רוח ונשמה שהם המתלבשים בגוף האדם, אמנם ענין המסירת נפש על אלקות, וואס א איד ניט ער וויל און ניט ער קאן זיין ח"ו א נפרד מאלקות, זהו מעצמות א"ס ב"ה, שלמעלה מענין הספירות דראשיתם היא ספירת החכמה.

רבנו בספר של בינונים פרק ג' אומר, כי ג' מוחין חב"ד וז' מדות הם השתלשלות מעשר ספירות העליונות, דכל זה הוא בנפש רוח ונשמה שהם המתלבשים בגוף האדם, אמנם ענין המסירת נפש על אלקות, שיהודי אינו רוצה ואינו יכול להפרד חס ושלום מאלקות, זהו מעצמות אין סוף ברוך הוא שלמעלה מענין הספירות דראשיתם היא ספירת החכמה.

יום
שישי

יום שישי

כב סיון

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: שלח, ששי עם פירש"י.

תהלים: קו"קז.

תניא: והנה אעפ"י . . . 164 לתחתונים.

לאמירת "והביאנו לשלום כו" מחברים תחלה ב' הציציות דלפניו, אחר כך מצרפים ציצית כנף השמאלי דלאחוריו, אחרי זה ציצית דכנף הימין ואחזים אותם בין קמיצה לזרת דיד שמאל. נושקים הציציות שש פעמים, הינו באמירת תבות: ציצית, ציצית, לציצית, אמת, קימת, לעד.

שבת
קודש

שבת

כג סיון

ה'תש"ג

מברכים ראש חודש תמוז. אמירת כל התהלים בהשקמה. יום התעודות.

שיעורים. חומש: שלח, שביעי עם פירש"י.

תהלים: קח"קב.

תניא: והנה כמ"ש . . . פג" מהרמ"ק ז"ל.

מענה אאמו"ר לאאמו"ר ביחידות חורף תרל"ה: היצה"ר נקרא נה"ב לא מפני שהוא בהמה דוקא, כי לפעמים הוא שועל פקח שבחיות, וצריכים לחכמה מרובה להבין תחבולותיו. ולפעמים הוא מתלבש בלבוש צדיק תמים ענו ובעל מדות טובות.

בכל אחד ואחד הנה"ב שלו היא לפי מהותו הפרטי. ויש אשר מתעורר חשק גדול ללמוד חסידות או להתבונן היטב באיזה השכלה, ובאמת הנה זהו רק עצת היצר ומתחבולות נה"ב למנוע מעבודת התפלה וכדומה.

ונקוט האי כללא בידך וזכור אותו תמיד, כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפועל, הנה כל מניעה שתהי' לדבר זה – אפילו אם המניעה היא מדבר היותר נעלה – הוא רק מתחבולותי' של נה"ב.

וסיים אאמו"ר נ"ע: עד אז לא ידעתי אז עס קען זיין א פרומער נה"ב, ווער רעדט נאך א חסידישער נה"ב.

מענה אדני אבי זקני מורי ורבי [מהר"ש] לאדני אבי מורי ורבי [הרש"ב] ביחידות חרף תרל"ה: היצר הרע נקרא נפש הבהמית, לא מפני שהוא בהמה דוקא, כי לפעמים הוא שועל פקח שפחיות, וצריכים לחכמה מרבה להבין תחבולותיו. ולפעמים הוא מתלבש בלבוש צדיק תמים ענו ובעל מדות טובות.

בכל אחד ואחד הנפש הבהמית שלו היא לפי מהותו הפרטי. ויש אשר מתעורר חשק גדול ללמד חסידות או להתבונן היטב באיזה השפלה, ובאמת הנה זהו רק עצת היצר ומתחבולות נפש הבהמית למנע מעבודת התפלה וכדומה.

ונקוט האי כללא [ואחוז כלל זה] בידך וזכר אותו תמיד, כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפעל, הנה כל מניעה שתהיה לדבר זה - אפלו אם המניעה היא מדבר היותר נעלה - הוא רק מתחבולותיה של נפש הבהמית.

וסים אדני אבי מורי ורבי [הרש"ב] נשמתו עדן: עד אז לא ידעתי שתתכן נפש בהמית [בלבוש] ירא שמים, שלא לדבר על נפש בהמית [בלבוש] "חסיד".

אגרות קודש

ב"ה, כ"ו סיון, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה משה שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ב סיון.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שיבשר טוב בהנ"ל בטוב הנראה והנגלה.

במ"ש שפעם ראשונה בילה ליל חג שבועות זמן מתן תורתנו בבית הכנסת חסידותי דליובאוויטש.

יהי רצון שתהי זה התחלה טובה והרי זמן מתן תורתנו בכללותה התחלה כמו שהי בימים ההם בזמן הזה, וק"ל.

במ"ש בהנוגע לאי אמירת אקדמות - לפלא פליאתו, בהמצאו באה"ק ת"ו, שכנראה לא נודע לו שאצל כל הספרדים אין מנהג האמור, וגם בליובאוויטש לא נהגו לאומרם (אף שלא שמעתי טעם בזה, ועיין סוכה מ"ד ב' דכיון דנפק מפומי וכו' דדקדקו לנהוג כן אף לקולא עיי"ש).

במש"כ במנהג חב"ד שהמגבי הס"ת חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו ורק אז יושב על הספסל ואחר כורך המפה כו' - ראה ערוך השולחן (שהי מראשי האשכנזים) סקמ"ז ס"ט ששיב מנהג זה. ומסיים שמנהג האשכנזים תמוה. ועל הטעם שכותב יש עוד להוסיף: א) מוכח מכמה מנהגי ס"ת שמהדרים שתהי הס"ת פתוחה רק בעת הצורך ותומ"י לגוללה. ב) למעט עד כמה שאפשר בחילוקי מנהגי בניי. והרי אצל הספרדים שהגבהת הס"ת היא לפני קרה"ת - המגבי חוזר ומניחה על הבימה וכן הוא הסוגרה (או גוללה). ג) בכדי שתהי הגלילה כדבעי - ראה שערי אפרים שיי סי"ט.

במש"כ ע"ד פתיחה דגי עמודים - ראה משנ"ב סקל"ד.

יום ראשון י"ז סיון ה'תשע"ג

שכר על השבת אבידה

(בכורות כט, א) ונלמד מהכתוב 'ראה לימדתי אתכם חוקים ומשפטים' – 'מה אני בחינם, אף אתם בחינם'. ויש הסוברים שמכאן למדים לכל המצוות ובכלל זה לאיסור נטילת שכר על השבת אבידה (ראה טור יו"ד סי' שלו בשם הרמב"ן). אך לדעת הרמב"ם יש לומר שהאיסור נאמר רק בתלמוד תורה ולא בשאר המצוות, ואיסור נטילת שכר בהשבת אבידה הוא משום שאין למשיב כל זכות תביעה כלפי בעל האבידה שהרי עשה פעולה שהיה חייב בה ממילא מציווי התורה, וזכות תביעה היא רק על שירות שעשה מבחירתו ולא על דבר שהיה מוכרח לעשות ממילא.

ולפי זה חיוב השבת אבידה בחינם אינו עניין לדיני איסור והיתר (שאסור לאדם להפיק ריווח מקיום המצוה), אלא מצד דיני ממונות שאין למוצא זכות תביעה בגין כך ובדיני ממונות הולכים אחר מנהג המקום (אבן האול הלכות גזילה יב, ג).

ו'נפקא מינה' במקום שהמאבד מעוניין לתגמל את המוצא (כגון שהבטיח למוצא ש'יבוא על שכרו'): אם חל איסור על נטילת שכר עבור מצוה, הסכמת המאבד אינה יכולה להתיר זאת, אך אם זהו משום שלמאבד אין זכות תביעה, בוודאי שאם המאבד רוצה לתת שכר הרשות בידו.

הלכות נדרים פרק ז, הלכה א: **שְׁנֵים שְׁנֵי אֲבִידָה הֵנְאָתָּה כָּל אֶחָד מֵהֶן עַל חֲבֵרוֹ... הָרִי אֵלּוּ מִתְרִין לְהַחזִיר אֲבִידָה זֶה לְזֶה... וּבְמָקוֹם שֶׁדָּרְבָן שְׁנוּמַל שָׁכַר מִתְחַזֵּר אֶת הָאֲבִידָה – יִפֹּל הַשָּׂכָר לְהַקְדֵּשׁ.**

הלכה היא שאסור ליטול שכר על השבת אבידה (ב"מ לא, ב. טור ושו"ע ח"מ סי' רסה), וקשה: איך יתכן מנהג נגד דין התורה?

ומבאר ה'תפארת ישראל' (נדרים פ"ד מ"ב): אכן מן התורה אסור לקחת שכר על קיום מצוה, אך חכמים התירו לקחת שכר על השבת אבידה, כי בני אדם נמנעו להשיב שמה תוך כדי ההשבה יזדמן להם עסק ולא יהיו במקום ויעברו על איסור תורה של 'לא תוכל להתעלם'. וכן מצאנו בשמיטת כספים שמדין תורה אין לגבות חוב לאחר השביעית, אך מאחר שראו חכמים שעקב כך נמנעו אנשים מלהלוות סמוך לשביעית ועברו על איסור תורה, תיקנו 'פרוובול' שהשביעית לא תשמט את החוב.

אמנם, מלשון הרמב"ם "ובמקום שדרכם שנוטל שכר" משמע שהדבר תלוי במנהג המקום ואינו מבוסס על תקנת חכמים, ואם כן מהו טעם המנהג?

ויש לומר:

האיסור ליטול שכר על מצוה נאמר במצות תלמוד תורה

יום שני י"ח סיון ה'תשע"ג

'לא יחל דברו' – גם של הזולת?

על איסור מעילה, כדין הנהגה מקדשים) – אם ידיר אדם את חברו ויאמר לו "כיכירי אסורה עליך" ואחר כך יתן לו אותה, אף שבקדשים אם הוציא מרשות הקדש לרשות אחרת מעל, כאן אף שהוציא את הכיכר מרשותו לא מעל, כי כיון שהכיכר אינה אסורה עליו לא תיתכן בזה מעילה. ונמצא שהמדיר שאינו מודר בעצמו והוציא מרשותו לא מעל, כי אין מעילה בדבר שלא נאסר עליו. ואם כן הוא הדין בבעל שהדיר את אשתו והנהג אותה, שהוא עצמו לא יעבור על 'בל יחל' כי אף שהדיר את אשתו, עליו לא חל כל איסור! וה'לחם משנה' (לעיל פ"ה ה"א) מבאר את שיטת הרמב"ם: במעילה (אם יש מעילה בקונמות), האיסור אכן לא חל בדבר שלא נאסר עליו, וכן הוא בהקדש. אבל ב'בל יחל', היות והבעל הדיר את אשתו והוא זה שהנהג אותה – הרי עבר על נדרו ולכן לוקה.

הלכות נדרים פרק י, הלכה יב: **מִי שֶׁהִדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ בְּמִרְחָשׁוֹן וְאָמַר לָהּ: שְׂאִין אֶת נְהִינִית לִי מִכָּאן וְעַד הַפֶּסַח אִם תִּלְכִּי לְבֵית אֲבִיךָ מִחַיִּים וְעַד סְבוֹת – הָרִי זֶה אֲסוּרָה לְהִנָּחֹת לוֹ מִיָּד... וְאִם הִלְכָה לְפָנַי הַפֶּסַח וְחָרִי הוּא מְהֵנָּה אוֹתָהּ לְפָנַי הַפֶּסַח – תָּרִי זֶה לֹאֲקָה.**

לדעת הרמב"ם הבעל שהדיר את אשתו והנהג אותה לוקה, אבל האשה אינה לוקה כי לא עברה על 'לא יחל דברו' שהרי אין זה דיבורה.

אבל לדעת הר"ן (נדרים טו, א. ד"ה הלכה) האשה שנהנתה מנכסים המודרים ממנה היא עצמה לוקה, ומה שאמרה תורה "לא יחל דברו" פירושו 'לא יחל דברו', אך הבעל אינו לוקה כי עליו לא חל כל איסור.

ועל שיטת הרמב"ם הקשה הר"ן (הובא בכסף משנה) מדברי הגמרא (שם לה, א) שגם לדעת רבי מאיר הסובר ש'יש מעילה בקונמות' (אדם שנאסר עליו דבר ב'קונם' ונהנה ממנו, עובר

יום שלישי י"ט סיון ה'תשע"ג

נדרים – לא לכל אחד

גישות בענין זה:

בתחילה הוא מושבח את מי שנודר ואוסר על עצמו דברים המותרים; בהלכה הבאה כותב שפרישות מדברי היתר עדיפה כשהיא בלי נדו; ובהלכות דעות (פ"ג ה"א) הוא

הלכות נדרים פרק יג הלכה כג' כד: **מִי שֶׁנָּדַר נְדָרִים כְּדִי לְבַנֵּן דַּעוֹתָיו וּלְתַמֵּן מַעֲשָׂיו – תָּרִי זֶה זָרִי וּמַשְׁבַּח... לֹא יִקָּה אָדָם בְּנְדָרֵי אִסוּר.**

האם נדר הינו דבר חיובי? אנו מוצאים ברמב"ם שלוש

לפרוש ממותרות כדי שלא יגרמו לו ירידה. עבודת ה' שלו מתבטאת בפרישות ללא נדרים.

למעלה מזה הוא מי שכבר הגיע לדרגה כה נעלית, ואין חשש שדברי היתר יגרמו לו ירידה. עליו אמרו חז"ל "דייך מה שאסרה תורה" – כי אדם בדרגה זו, צריך לעסוק עם עניני העולם, לברר ולזכך אותם, בבחינת "כל מעשיך יהיו לשם שמים".

(לקוטי שו"ת 22, נמוך 191)

מתנגד לעצם הנהגת פרישות מדברי היתר, שהרי "דייך מה שאסרה תורה".

מסתבר לומר, שיש כאן שלוש דרגות שונות בעבודת ה': יש אדם חומרני להוט אחר מותרות. עד כדי כך, שאינו מצליח לעצור את עצמו. רק נדר יתן בידו כוח לפרוש מתאוותיו. אדם כזה, עבודתו לה' היא באמצעות נדרים. למעלה מזה ישנו אדם שאינו להוט אחר מותרות. הוא לא זקוק לנדר כדי לעצור את עצמו, אך בכל זאת עליו

יום רביעי כ' סיון ה'תשע"ג

שהיית הנזיר במקום טומאה

פשיטא שהוא לוקה".

וה'שאגת אריה' (החדשות סי' י"ב) מיישב:

הנכנס בשידה תיבה ומגדל לבית הקברות וקיבל עליו נזירות – הכניסה למקום וקבלת הנזירות נעשו בהיתר, וכאשר חבירו פרע את המעזיבה ובטלה החציצה הרי השהיה במקום הטומאה היא 'לאו שאין בו מעשה', ולכן אינו לוקה.

ואף שלענין בגד כלאים "אם התרו בו ואמרו לו פשוט פשוט והוא לבוש בו ושהה כדי לפשוט וללבוש... חייב" (הל' כלאים פ"י ה"ל), הרי זה מכיוון שתחילת הליבישה היתה על ידי מעשה נחשבת גם השהיה כמעשה. אך זהו דוקא בכלאים, שתחילת הליבישה באיסור, ולכן כשמשיך להיות לבוש, השהיה נגזרת אחר תחילת המעשה. ואינו דומה לנזיר שנכנס לבית הקברות 'בשידה תיבה ומגדל' ותחילת מעשהו בהיתר. מה שאין כן כאן, שהנזיר נכנס למקום טומאה המשיך לשהות במקום הטומאה גם לאחר שנודע לו, כיון שתחילת המעשה היתה באיסור (אף כי בשוגג) כל שהייתו באהל המת נחשבת כ'מעשה', ולוקה.

הלכות נזירות פרק ה', הלכה יט: נְכַנְס לְאֹהֶל הַמֵּת אוֹ לְבֵית הַקְּבָרוֹת בְּשִׁנְיָהּ, וְאַחַר שֶׁנִּדְרַע לוֹ הַתְּרוּ בוֹ, וְלֹא קִפֵּץ וַיֵּצֵא אֶלָּא עִמַּד שָׁם – הָרִי זֶה לֹקֵה. וְהוּא שִׁישְׁהָא שָׁם בְּדֵי הַשְּׁתַחֲוּיָה.

הקשה ה'לחם משנה': להלן (פ"ו ה"ט) כתב הרמב"ם שהנכנס לבית הקברות בתוך שידה תיבה ומגדל החוצצים בינו לטומאה וקיבל עליו נזירות, ואחר כך בא חבירו ופרע עליו את המעזיבה, כך שהחציצה הוסרה ונטמא, למרות שלא יצא אלא המשיך לשהות שם - אינו לוקה. ולכאורה הדברים סותרים לדבריו כאן, שהנזיר שנכנס לאהל המת או לבית הקברות בשגגה ולאחר שנודע לו המשיך לשהות שם ולא יצא לוקה!

והרדב"ז מחלק:

כאן - לאחר שנודע לו התרו בו שיצא ולא יטמא נזרו ולא יצא (וכלשון הרמב"ם: "ואחר שנודע לו התרו בו ולא קפץ ויצא") ולכן לוקה על שהייתו, ואילו להלן - בנכנס לבית הקברות בשידה תיבה ומגדל וקיבל עליו נזירות לא התרו בו שיצא, ולכן אינו לוקה, אבל "אם התרו בו ושהה,

יום חמישי כ"א סיון ה'תשע"ג

תספורת בבית הכנסת

בעזרה, אך הרי התגלח בעזרת הנשים, ומכאן שבמקום קדושה פחותה כעזרת נשים אין לחשוש לבזיון של תגלחת, וכיון שקדושת הר הבית כולו חמורה מקדושת בית הכנסת, שהרי להר הבית אסור להכנס במגעו (הל' בהב"ח פ"ז ה"א-ב) ואילו לבית הכנסת מותר (הל' תפילה פ"א ה"ו), הרי אם בעזרת נשים של בית המקדש הותרה תגלחת מצוה כל שכן בבית הכנסת.

מצד שני, אפשר לדחות ראייה זו בנימוק שתגלחת הנזיר היא מצוה מהתורה וחייבים לעשותה דוקא בבית המקדש, אלא שמשום בזיון אין עושים אותה בעזרה אלא בעזרת הנשים, אך כל תגלחת אחרת אסורה אף בעזרת הנשים. ודוגמא לדבר ממצות אכילת קדשים שבהכרח לעשותה במקדש ולכן מותרת, אך אכילה סתם אסורה במקדש. ואם כן גם תגלחת הקטנים שאין חובה לעשותה בבית הכנסת יש לאסרה משום בזיון המקום. ומכל מקום, לכבד אנשים חשובים לגזוז מעט מהשערות וודאי מותרת בבית הכנסת

(בית אהרן וישראל, גליון קנד ע' קס"ט)

הלכות נזירות פרק ח', הלכה ג: וְחִיבֵן מְגַלַּח שְׂעָרוֹ? בְּעִזְרַת הַנְּשִׁימִים... מְגַלַּח עַד שִׁיתִּיהָ פֶּתַח הַעֲזָרָה פְּתוּחָה, שֶׁנֶּאֱמַר: פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. לֹא שִׁינְלַח בְּגִיד הַפֶּתַח, שֶׁזֶה בְּזִיוֹן מִקִּדְשׁ הוּא. מִכֵּאן שְׂגִילוֹחַ בְּמִקוֹם קָדוֹשׁ נִחְשָׁב כְּדֶרֶךְ בְּזִיוֹן, וְאִם כֵּן לְכֹארוֹה אֲסוּר לְהִסְתַּפֵּר בְּבֵית הַכִּנְסַת שֶׁאֵין לַעֲשׂוֹת בּוֹ תַשְׁמִישׁ בְּזִיוֹן (לעיל הל' תפילה פ"א ה"ו).

ולפי זה תמה ב'שדי חמד' (אסיפת דינים מע' בית הכנסת, ע' על המנהג בירושלים לעשות תגלחת ראשונה לקטן בתוך בית הכנסת והרי זה דרך בזיון? וכתב, שאולי מאחר והיא תגלחת מצוה כי בתגלחת הראשונה מניחים לקטן פאות בראשו, ובאותם ימים לא היו בירושלים בתים מרווחים להכיל בהם את הקהל לעשות את השמחה בציבור, התיירו תגלחת זו בבית הכנסת.

ולכאורה יש לתמוה על ביאור זה שהרי איסור הגילוח נלמד מתגלחת הנזיר שהיא מצוה מן התורה, ובכל זאת אסורה בבית המקדש משום בזיון!

ויש שכתבו (יחזה דעת ח"ה סי' לה) שאמנם הנזיר לא התגלח

נדבת הגוי לבדק הבית' יום שישי כ"ב סיון ה'תשע"ג

ג, עולה שדמי נדבת גוי שדינם להגנו אין מועלין בהם, ואם כדברי הרמב"ם כאן שנדרי הגוי לשם הקדש יגנוז, מדוע מועלין בהם? וביאר:

כאן מדבר הרמב"ם באופן שהגוי נודר ומעריך ואינו מפרט לאיזה מטרה אלא "נדר על דעת ישראל" ואין אנו אומרים שכוונתו לבדק הבית כיון שהתורה מונעת מהגוי לנדב לבדק הבית ("לא לכם ולנו לבנות וגו'"), ולכן מקבלים ממנו הן 'דבר מסוים' והן 'דבר שאינו מסוים' ובית דין מוציאים אותו לכל דבר שיראה להם, חוץ מבדק הבית ובדק ירושלים. אבל בהלכות מתנות עניים מדובר ב"גוי שהתנדב לבדק הבית" במפורש ואז לכתחילה אין מקבלים ממנו כלל, אך כדיעבד אם לקחו ממנו 'דבר מסוים' מחזירים לו, ודבר 'שאינו מסוים' אין מחזירים, כי אף שנאמר "ולכם אין חלק וצדקה וזכרון בירושלים", כיון שה'חלק' וה'זכרון' אינו ניכר, יש להתיר. ומה שכתב הרמב"ם בהלכות מעילה, שקדשי גוי מועלים בהם – הרי זה רק כאשר פירש שנתינתו היא לבדק הבית ובדבר 'שאינו מסוים', שאז נתינתו אינה נגזת אלא משתמשים בה לבדק הבית ולכן מועלים בה.

הלכות ערכין וחרמין פרק א, הלכות יא"ב: עוֹבְד בּוֹכְבִים וּמְזוֹלוֹת שְׁאָמַר: דְּמֵי עָלִי, או דְּמֵי פְלוֹנִי עָלִי – נוֹתֵן כְּפִי נִדְרוֹ. וְאִינוֹ נוֹפֵל לְלִשְׁכָּה, שְׂאִין מְקַבְּלִין מִן הָעוֹבְדֵי בּוֹכְבִים וּמְזוֹלוֹת נִדְבָה או נִדְר לְחֹזֵק אֶת בְּדֵק הַבַּיִת או בְּדֵק יְרוּשָׁלַם. וּמָה עָשָׂה בְּהֵן?.. אִם נִדְר עַל דַּעַת יִשְׂרָאֵל – יוֹצִיאֻהוּ בֵּית דִין כְּמָה שְׂרָאָה לָהֶם חוּץ מִבְּדֵק הַבַּיִת וּבְדֵק יְרוּשָׁלַם; וְאִם אָמַר: לְשָׁמַיִם נִדְרָתִי – יִגְנוּז. והקשה הלחם משנה:

לכאורה, דברי הרמב"ם כאן "שאינ מקבלים מן הגוים" נדבה לבדק הבית ולירושלים, סותרים לדבריו בהלכות מתנות עניים (פ"ח ה"ח): "גוי שהתנדב לבדק הבית אין מקבלים ממנו לכתחילה, ואם לקחו ממנו אין מחזירין לו. היה הדבר מסוים כגון קורה או אבן מחזירין לו, כדי שלא יהא להם דבר מסוים במקדש", היינו שרק דבר מסוים אין מקבלים מהגוי!

ועוד: כאן כתב הרמב"ם שאם אמר הגוי 'לשמים נדרתי', כיון שאי אפשר להשתמש בנדבותיו לדברים שאינם 'בדק הבית ובדק ירושלים' – יגנוז, ולפי זה יש להקשות מדוע כתב בהלכות מעילה (פ"ה ט"ו): "קדשי גוים, אם לבדק הבית הקדישו מועלין בהם", והרי מדברי הגמרא בערכין (ה).

התוקף של גאולת בעל השדה שבת קודש כ"ג סיון ה'תשע"ג

ביד המקדיש? אלא כוונת הרמב"ם, שמעתה אף אם ישוב וימכור אותה לאחר תחזור אליו ביובל, כי לאחר שגאלה מן ההקדש היא כ'שדה אחוזה' ולא כ'שדה מקנה' (רדב"ז). אמנם, הלכה זו, שאם חזר המקדיש וגאל את השדה מיד אחר שגאלה מן ההקדש אינה יוצאת מידו ביובל – היא בהתאם לגירסת הגמרא (ערכין כה, א) שהיתה לפני הרמב"ם. אך גירסת הגמרא לפנינו היא: "גאלה אחר... וגאלה [המקדיש] מידו יוצאה לכהנים ביובל", כי רק אם המקדיש גאל את השדה היא חוזרת להיות 'שדה אחוזתו' ואינה יוצאת מידו ביובל, אבל אם אדם אחר גאלה, הרי אף שבעל השדה קנאה ממנו – הרי היא כ'שדה מקנה' ויוצאת לכהנים ביובל (תוס' ערכין כו, א ד"ה אילימא). וכך גרס גם הראב"ד.

הלכות ערכים וחרמים פרק ד הלכה ה: נאלה המקדיש קודם שיגיע היובל-הרי זו חוזרת לבעליה... אבל אם נאלה אותו בתו או שאר קרוביו או נכרי מיד התקדש, אם חזר המקדיש ונאלה מידם – חוזרת לו לעולם. ואם לא נאלה מידם אלא הניע היובל והיא תחת יד הכת או שאר קרובים או נכרי-הרי זו יוצאה להקדש, ואינה חוזרת לבעלים לעולם, אלא תהיה אחוזה לכהנים. אם הגואל את השדה מן ההקדש אינו המקדיש או בנו אלא "בתו או שאר קרוביו או נכרי" והגיעה שנת היובל, הרי היא יוצאת מרשותו ומתחלקת בין הכהנים, אך כאשר המקדש חזר וקנה אותה מיד הגואל והיא בידו, בהגיע שנת היובל "חוזרת לו לעולם". ומה פשר הביטוי "חוזרת לו לעולם" והרי השדה כבר

שיעורי רמב"ם שלשה פרקים ליום - י"ז סיון ה'תשע"ג

יום ראשון י"ז סיון ה'תשע"ג

הלכות נדרים

פרק ז

1 **א.** שנים שנאסרה הנאת כל אחד מהן על חברו, בין בנדר
 2 בין בשבועה - הרי אלו מתרין לתחזיר אברה זה לזה,
 3 מפני שהיא מצוה. ובמקום שדרךן שנוטל שכר המחזיר
 4 את האברה, יפל השכר להקדש - שאם יטל שכר, נמצא
 5 נהנה; ואם לא יטל שכר, נמצא מהנה [בביתורו].
 6 **ב.** ומתרין בדברים שהן בשתפות כל ישראל, כגון הר
 7 הבית והעצרות והבאר שבאמצע הדרך; ואסורין בדברים
 8 שהן בשתפות כל אנשי העיר, כגון הרחבה שבפני
 9 והמרחץ ובית הכנסת והתבה והספרים.
 10 **ג.** וכיצד יעשו, כדי שיהיו מתרין בדברים אלו? כל אחד
 11 משניהן כותב חלקו לנשיא, או לאחד משאר העם, ומזכה
 12 לו בחלקו על ידי אחר. ונמצא כל אחד מהן כשיכנס
 13 למרחץ שהוא לכל אנשי העיר, או לבית הכנסת - אינו
 14 נכנס לרשות חברו, אלא לרשות אחרים; שהרי כל אחד
 15 מהן נסתלק מחלקו במקום זה, ונתנו במתנה.
 16 **ד.** היו שניהן שתפין בחצר - אם יש בה דין חלקה [ארבע
 17 אמות לכל אחד], הרי אלו אסורין להכנס לה, עד שיחלקו
 18 ויכנס כל אחד ואחד לחלקו; ואם אין בה דין חלקה - כל
 19 אחד ואחד נכנס לביתו, והוא אומר בתוך שלו נכנס. ובין
 20 כף ובין כף, שניהן אסורין להעמיד רחים ותנור ולגדל
 21 תרנגולין בחצר זו.
 22 **ה.** שנים שהיו שתפין בחצר [שאינו בה דין חלוקה], ונדר
 23 אחד מהן שלא ינה בו השני - כופין את הנדר למכר
 24 חלקו. נדר שלא ינה הוא בשני - הרי זה מתר להכנס
 25 לביתו, מפני שברשותו הוא נכנס; אבל אינו יכול
 26 להשתמש בחצר, כמו שבארנו.
 27 **ו.** הנה אחד מן השוק אסור בהנחת אחד משניהן, הרי זה
 28 מתר להכנס לחצר זו - מפני שהוא אומר לו: 'לתוך של
 29 חברך אני נכנס, ואיני נכנס לתוך שלך'.
 30 **ז.** מי שאסר הנתי אמה מן האמות על עצמו - הרי זה
 31 מתר לקח מהן ביותר [=בביתור], ולמכר להן בפחות
 32 [=בביתור]. אסר הנתי עליהן - אם שומעין לו שיקח מהן
 33 בפחות וימכר ביותר, מתר; ואין גוזרין בן שלא ימכר,
 34 גזרה שמא יקח - שהרי לא נדר מאיש אחד כדי שנגזר
 35 עליו, אלא מאמה בלה, שאם [ששם] אי אפשר לו לשא
 36 ולתן עם זה, ישא ויתן עם אחר. לפיכך, אם אסר הנתי
 37 עליו - הרי זה משאלו ומלנה אותן; אבל לא ישאל מהן,
 38 ולא ילנה מהן.

42 **ח.** אסר הנתי עליהן והנתי עליו - לא ישא ויתן עמהן;
 43 וכן הם לא ישאו ולא יתנו עמו, ולא ישאל ולא ישאל
 44 להן, ולא ילנה מהן, ולא ילנה אותן.
 45 **ט.** אסר על עצמו הנתי בני העיר - אסור להשאל על
 46 נדרו לחכם מבני אותה העיר ההיא; ואם נשאל והתיר
 47 לו, הרי נדרו מתר, כמו שבארנו.
 48 **י.** מי שאסר הנתי הבריות עליו - הרי זה מתר להנות
 49 בלקט שכחה ופאה וימנע עני המתחלק בגרנות, אבל
 50 לא שבתוף הבית.
 51 **יא.** מי שאסר הנתי על הפקנים ועל הלויים - הרי אלו
 52 באין ונוטלין מתנותיהן על כרחו; ואם אמר: 'פקנים אלו
 53 ולויים אלו' - הרי אלו אסורין, ויתן תרומותיו ומעשרותיו
 54 לכהנים ולויים אחרים. והוא הדין במתנות עניים, עם
 55 הפקנים.
 56 **יב.** מי שהיתה הנתי אסורה על חברו, ואין לחברו מה
 57 יאכל - הולך אצל החבני ואומר: 'איש פלוני אסור
 58 בהנתי ואיני יודע מה אעשה'; אם הלך החבני ונתן לו,
 59 ובא ונטל מזה - הרי זה מתר.
 60 **יג.** היה ביתו לבנות, גדרו לגדר, שדהו לקצור, והלך אצל
 61 הפועלים ואמר: 'איש פלוני אסור בהנתי ואיני יודע מה
 62 אעשה', והלכו הן ועשו עמו, ובאו לזה ונתן להן שכרן
 63 - הרי זה מתר; שנמצא זה שפרע לו חובו, וכבר בארנו
 64 שזה מתר לפרע חובו.
 65 **יד.** היו מהלכין בדרך, ואין לו מה יאכל - נותן לאחר
 66 משום מתנה, והלה מתר בה; ואם אין עמה אחר, מניח
 67 על הסלע ואומר: 'הרי הן מפקרין לכל מי שיחפץ', והלה
 68 נוטל ואוכל.
 69 **טו.** נתן לאחד מתנה ואמר לו: 'הרי הסעודה הזו נתונה
 70 לך מתנה, וכבוא פלוני שהוא אסור בהנתי, ויאכל עמנו'
 71 - הרי זה אסור. ולא עוד, אלא אם נתן לו סתם, וחזר
 72 ואמר לו: 'רצונך שיבוא פלוני ויאכל עמנו?' - אם הוכיח
 73 סופו על תחלתו, שלא נתן לו אלא על מנת שיבוא פלוני
 74 ויאכל - הרי זה אסור; כגון שהיתה סעודה גדולה, והוא
 75 רוצה שיבוא אביו או רבו וכיוצא בהם לאכל מסעודה זו,
 76 שהרי סעודתו מוכחת עליו שלא גמר להקנות לו. וכן כל
 77 פיוצא בזה.
 78 **טז.** כל מתנה שאם הקדישה [המקבל] לא תהיה מקדשת
 79 - אינה מתנה. וכל הנותן לזה מתנה על מנת להקנותה
 80 לאחר, הרי זה האחר קנה בעת שיקנה לו הראשון; ואם
 81 לא הקנה לו הראשון לאותו האחר, לא קנה לא ראשון
 82 ולא שני.
 83 **יז.** מי שנאסרה הנתי על בעל בתו, והוא רוצה לתת
 84 לבתו מעות, כדי שתהיה נהנית מהן ומוציאה אותן
 85 בחפציה [צרכיה ורצונותיה] - הרי זה נותן לה ואומר לה:

47 הייתי יודע, הייתי אומר: פלוני ופלוני אסורין ואבי מתר' 48 - הרי בלן מתרין. אבל אם אמר קשהגיע אליהם: 'אלו 49 הייתי יודע שאבי ביניכם, הייתי אומר: פלכם אסורין חוץ 50 מאבי' - הרי בלן אסורין חוץ מאבי; שהרי גלה דעתו 51 שלא התיר מקצת הנדר, אלא כמו שנדר הנה נודר ומתנה 52 על אביו.

53 ז. וכן האומר: 'היין קרפן עלי, מפני שהיין רע למעים', 54 אפרו לו: 'הרי המישן יפה למעים' - אם אמר: 'אלו 55 הייתי יודע, לא הייתי נודר', ואפלו אמר: 'אלו הייתי 56 יודע, הייתי אומר: החדש אסור והישן מתר' - מתר בישן 57 ובחדש; אבל אם אמר: 'אלו הייתי יודע, הייתי אומר: 58 כל היינות אסורות עלי חוץ מן המישן' - הרי זה מתר 59 במישן בלבד. וכן כל פיוצא בזה.

60 ח. כל הנודר או הנשבע, רואין דברים שבגללן נשבע או 61 נדר, ולומדין מהן לאיזה דבר נתפנו; והולכין אחר הענין 62 [=הנסיבות], לא אחר כל משמע הדבור. כיצד? הנה טעון 63 משא של צמר או של פשתים, והגיע והיה ריחו קשה, 64 ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר ופשתים לעולם - 65 הרי זה מתר ללבש בגדי צמר או פשתים ולכסותן 66 [להתכסות בהם], ואינו אסור אלא להפשילן לאחוריו. 67 הנה לבוש בגד צמר ונצטער בלבישתו, ונשבע או נדר 68 שלא יעלה עליו צמר לעולם - אסור ללבש, ומת' לטען 69 עליו; ומת' להתכסות בגדי צמר, שלא נתפנו זה אלא 70 לבגד צמר. וכן כל פיוצא בזה.

71 ט. היו מבקשין ממנו שישא קרובתו, והוא ממאן 72 [=מסרב], ופצרו בו, ונדר או נשבע שלא תהנה בו לעולם, 73 וכן המגרש את אשתו, ונשבע או נדר שלא תהנה בו 74 לעולם - הרי אלו מתרות להנות לו, שאין פגנתו אלא 75 לשם אישות.

76 י. וכן הקורא לחברו שישעד אצלו, ומאן, ונשבע או נדר 77 שלא יכנס לביתו, ולא ישתה לו טפת צונן - הרי זה מתר 78 להכנס לביתו ולשתות לו צונן; שלא נתפנו זה אלא שלא 79 יאכל וישתה עמו בסעודה זו. וכן כל פיוצא בזה.

80 יא. האומר לחברו: 'לביתך איני נכנס, ושךך איני לוקח', 81 בין בנדר בין בשבועה, ומת או מכרן לאחר - הרי זה מתר 82 להכנס לבית, ולקח השדה מן היורש או מן הלוקח; שלא 83 נתפנו זה, אלא כל זמן שהן ברשותו. אבל אם אמר: 84 'לבית הנה איני נכנס, ושדה זו איני לוקח', ומת או מכרן 85 לאחר - הרי זה אסור.

86 יב. אמר לחברו: 'השאלני פרתך', אמר לו: 'אינה 87 פנויה', נשבע או נדר ואמר: 'שדי איני חורש בה לעולם' 88 - אם הנה דרכו לחרש בידו, הוא אסור וכל אדם מתרין 89 לחרש לו בה; ואם אין דרכו לחרש בידו, הוא וכל אדם 90 אסורין. וכן כל פיוצא בדברים אלו.

91 יג. מי שנשבע או נדר שישא אשה, או שיקנה בית, או 92 שיצא בשניה [לדרך ארוכה], או פרש [=יפליג] בים - 93 אין מחביין אותו לשא או לקנות או לצאת מיד, אלא עד

1 'הרי המעות האלו נתונין לך במתנה, ובלבד שלא יהא 2 לבעליך בהן רשות, אלא יהיו למה שאת נותנת לפיד', או 3 'למה שתלבשי', וכיוצא בזה. ואפלו אמר לה: 'על מנת 4 שאין לבעליך בהן רשות, אלא מה שתצוי עשי בהן' - 5 לא קנס הבעל, ומה שתצוה תעשה בהן. אבל אם נתן לה 6 מתנה ואמר לה: 'על מנת שאין לבעליך בהן רשות, ולא 7 פרש שתהיה המתנה הזאת לך וילכוך, או למה שתצוה 8 תעשה בה' - הרי קנה אותה הבעל לאכל פרותיה; ודבר 9 זה אסור, שהרי הוא אסור בהנחת חוננו.

פרק ח

10

11 א. מי שנדר או נשבע, ופרש בשעת נדרו דבר שנדר או 12 נשבע בגללו - הרי זה כמי שתלה נדרו או שבועתו באותו 13 דבר; ואם לא נתקנס אותו דבר שנשבע בגללו, הרי זה 14 מתר.

15 ב. כיצד? נדר או נשבע שאינו נושא אשה פלונית שאביה 16 רע, שאינו נכנס לבית זה שפלב רע בתוכו - מת, או 17 שעשה האב תשובה - הרי זה מתר; שנה כמי שנדר או 18 נשבע ואמר: 'שלא אשא פלונית ולא אכנס לבית זה, אלא 19 אם בן נסתלק ההוג'. וכן כל פיוצא בזה.

20 ג. אבל הנודר או הנשבע שאינו נושא פלונית הכעורה, 21 ונמצאת נאה, שחרה ונמצאת לבנה, קצרה [=נמוכה] 22 ונמצאת ארבה [=גבוהה], שאין אשתי נהנית לי שגובה 23 את פיסה ושהפת את בני' ונודע שלא גובה ולא הפת - 24 הרי זה מתר; מפני שהוא נדר טעות, והוא בכלל נדרי 25 שגגות שהן מתרין; ואין זה כתולה נדרו בדבר ולא נתקנס 26 הדבר - שהרי הסבה שבגללה נדר לא היתה מצויה 27 [=מלכתחילה], וטעות היתה.

28 ד. ולא עוד, אלא מי שראה אנשים מרחוק אוכלים תאנים 29 שלו, אמר להם: 'הרי הן עליכם קרפן', כיון שקרב אליהם 30 והביט, והרי הם אביו ואחיו - הרי אלו מתרין; אף על 31 פי שלא פרש הסבה שהדין בגללה, הרי זה כמי שפרש 32 - שהדבר [=הנסיבות] מוכיח שלא אסר עליהן, אלא 33 שהיה בדעתו שהן זרים. וכן כל פיוצא בזה.

34 ה. מי שנדר או נשבע, ונולד לו [=נחתדש אצלו] דבר 35 שלא היה בלבו בשעת השבועה או בשעת הנדר - הרי 36 זה אסור, עד שישאל לחכם ויתיר את נדרו. כיצד? אסר 37 את עצמו בהנחת פלוני, או שלא יכנס למקום פלוני, 38 ונעשה אותו האיש סופר, ואותו מקום בית הנכנסת - אף 39 על פי שהוא אומר: 'אלו הייתי יודע שנה נעשה סופר 40 ומקום זה יעשה בית הנכנסת, לא הייתי נודר או נשבע' - 41 הרי זה אסור להנות ולהפנס, עד שיתיר נדרו כמו 42 שבארנו. וכן כל פיוצא בזה.

43 ו. כל נדר שהת' מקצתו, הת' פלו; והוא הדין בשבועה. 44 כיצד? ראה אנשים מרחוק אוכלין פרותיו, ואמר: 'הרי 45 הן עליכם קרפן', וכשהגיע אליהם, והנה הם אביו ואנשים 46 זרים - הואיל ואביו מתר, בלן מתרין; ואפלו אמר: 'אלו

47 ובקרבנים, ומתברר בקרבנים. ואם מראין הדברים [=הנסיבות]
 48 בעת שנדר שלא נתפונ זה אלא לבשר בהמה בלבד, או
 49 לבשר עוף ובהמה בלבד - הרי זה מתברר בבשר דגים,
 50 ואפילו במקום שהשליח נמלך עליהן.
 51 ז. הנדר מן המבשל - מתברר בכיצה שלא נתבשלה עד
 52 שקפתה [התקשתה], אלא נתגלגלה [=התחממה] בלבד.
 53 הנדר ממעשה קדרה [=סיר] - אינו אסור אלא מדברים
 54 שמרתיחין אותן בקדרה, כגון ריפות [=גריסים] ולביבות
 55 וכיוצא בהן; אסר עצמו מכל הידר לקדרה, הרי זה אסור
 56 בכל המתבשלין בקדרה אפילו שאחרי הבישול נאפים או
 57 מיטנגים].
 58 ח. הנדר מן הדגים, מתברר בציר [רוטב הדג] ובקריס
 59 [שומן דגים] של דגים. הנדר מן החלב - מתברר בקוס, והוא
 60 המים הנבדלין מן החלב; נדר מן הקוס, מתברר בחלב. נדר
 61 מן הגבינה, אסור בה בין מליחה בין תפלה.
 62 ט. הנדר מן החטים, אסור בהן בין חיין בין מבשלים.
 63 'חטה חטים שאיני טועם', אסור בהן בין קמח בין פת;
 64 'חטה שאיני טועם', אסור בה באפוייה [חטה], בלשון
 65 יחיד, מתייחסת לפת] ומתברר לכס [גרגרי חטה]; 'חטים
 66 שאיני טועם', מתברר באפוי ואסור לכס; 'חטה חטים שאיני
 67 טועם', אסור בין באפוי בין לכס. והנדר מן הדגן או מן
 68 התבואה, אינו אסור אלא מתמששת המינין [מיני דגן].
 69 י. הנדר מן הירק, מתברר בדלועין. מן הכרשין [=כרתי],
 70 מתברר בקפלוטות [סוג של כרתי שמקורו בארץ]. הנדר מן
 71 הפרוב - אסור במים שנתבשל בו הכרוב, שהרי מי
 72 השלקות בשלקות. נדר ממי השלקות, מתברר בשלקות
 73 עצמן. הנדר מן הרטב, מתברר בתבלין שבו; מן התבלין,
 74 מתברר ברטב. הנדר מן הגריסין, אסור במקפה [=תבשיל
 75 סמיר] של גריסין.
 76 יא. הנדר מפרות הארץ - אסור מפרות הארץ, ומתבר
 77 בכמהין [סוג פטריות שבתוך האדמה] ופטריות; ואם אמר:
 78 'כל גדולי קרקע עלי' - אסור אף בכמהין ופטריות; אף
 79 על פי שאינן יונקין מן הקרקע, גדלין הן בקרקע.
 80 יב. הנדר מפרות שנה - אסור בכל פרות השנה, ומתבר
 81 בגרדיים וטלאים ובחלב ובביצים ובגזלות; ואם אמר:
 82 'גדולי שנה עלי', אסור בכלן. הנדר מפרות הקיץ, אין
 83 אסור אלא בתאנים.
 84 יג. ובכל הדברים האלו וכיוצא בהן - הזהר בעקר הגדול,
 85 שהוא: בנדרים - הלוחף אחר לשון בני אדם שבאותו
 86 מקום, באותה לשון, ובאותו זמן. ועל פי העקר זה תורה
 87 ותאמר: 'זה הנדר אסור בדבר פלוני, ומתברר בדבר פלוני'.
 88 יד. הנדר מן הענבים, מתברר ביין ואפילו החדש; מן
 89 הזיתים, מתברר בשמן; מן התמרים, מתברר בדבש תמרים; מן
 90 הסתנוניות [ענבים חמוצים], מתברר בחמץ סתנוניות. מן היין,
 91 מתברר ביין תפוחים; מן השמן, מתברר בשמן שמשמן; מן
 92 הדבש, מתברר בדבש תמרים; מן החמץ, מתברר בחמץ
 93 סתנוניות; מן הירק, מתברר בירקות שנה [שצמחו מעצמם]

1 שימצא דבר ההגון [=מתאים] לו. ומעשה באשה שנידרה
 2 שקבל מי שיתבע אותה תנשא לו, וקפצו עליה בני אדם
 3 שאינן הגוינין לה; ואמרו חכמים: 'לא נתפונה זו אלא לכל
 4 מי שיתבע אותה מן ההגוינין לה'. וכן כל פיוצא בזה.
 5 יד. המדיר את חברו, או שנשבע, ואמר לו: 'שתבוא
 6 ותטל לבניך כר אחד חטים, או שתי חביות של זין' - הרי
 7 זה יכול להתיר נדרו בלא שאלה לחכם, ויאמר לו: 'פלוס
 8 נתפונת אלא לכבדני, כבודי שלא אטל, וכבר הגיע אלי
 9 כבוד שנידרת בשבילי'. וכן הנדר או הנשבע 'שאין אתה
 10 נהנה לי, אם אין אתה נותן לבני כור של חטים ושתי
 11 חביות של זין' - הרי זה יכול להתיר נדרו שלא בשאלת
 12 חכם, ויאמר: 'הריני כאלו נתקבלתי והגיעו לידי'. וכן כל
 13 פיוצא בזה.
 14 פ"ק ט
 15 א. בנדרים - הלוחף אחר לשון בני אדם באותו מקום,
 16 ובאותה לשון, ובאותו זמן שנדר או נשבע בו. פיצוד נדר
 17 או נשבע מן המבשל - אם דרף אותו מקום באותה לשון
 18 באותו זמן שקוראין 'מבשל' אפילו לצלי ושלוק
 19 [שנתבשל יותר מהארוץ], הרי זה אסור בכל; ואם אין
 20 דרפן לקרות 'מבשל' אלא לבשר שנתבשל במים ובתבלין,
 21 הרי זה מתברר בצלי ושלוק. וכן המעשן, והמבשל בחמי
 22 טבחה, וכיוצא בהן - הולכין בו אחר הלשון של בני
 23 העיר.
 24 ב. נדר או נשבע מן המלית - אם דרפן לקרות 'מלית'
 25 לכל המלוחין, הרי זה אסור בכל המלוחין; ואם דרפן
 26 שאין קוראין 'מלית' אלא לדג מלית בלבד, אינו אסור
 27 אלא בדג מלית.
 28 ג. נדר או נשבע מן הכבוש - אם דרפן לקרות 'כבוש'
 29 לכל הכבושין, הרי זה אסור בכל; ואם אין דרפן לקרות
 30 'כבוש' אלא לירק כבוש בלבד, אינו אסור אלא ככבוש
 31 של ירק. וכן כל פיוצא בזה.
 32 ד. היו מקצת בני המקום קורין לו פה, ומקצתן אין קורין
 33 - אין הולכין אחר הרב; אלא הרי זה ספק נדרים, וכל
 34 ספק נדרים להחמיר. ואם עבר, אינו לוקה.
 35 ה. פיצוד? נדר מן השמן במקום שמתספקין [=משתמשים]
 36 בשמן זית ובשמן שמשמן, ורב אנשי המקום אין קורין
 37 'שמן' סתם אלא לשמן זית, וקורין לשמן שמשמן 'שמן
 38 שמשמן', ומעוטין קורין אף לשמן שמשמן 'שמן' סתם
 39 - הרי זה אסור בשניהם; ואינו לוקה על שמן שמשמן.
 40 וכן כל פיוצא בזה.
 41 ו. כל דבר שדרף השליח באותו מקום להמלך [=לברר]
 42 עלי, הרי הוא בכלל המין שנתאמר לשליח סתם. פיצוד?
 43 מקום שדרפן אם ישלח אדם שליח לקנות לו בשר סתם,
 44 ואמר: 'לא מצאתי אלא דגים' - אם נשבע במקום זה או
 45 נדר מן הבשר, נאסר אף בבשר דגים. וכן כל פיוצא בזה.
 46 ובכל מקום - הנדר מן הבשר אסור בבשר עופות

48 כג. הנודר מישׂראל, אסור בגרים; מן הגרים, מותר
49 בישׂראל. הנודר מישׂראל, אסור בכהנים ובלויים; מן
50 הכהנים ומן הלויים, מותר בישׂראל. הנודר מן הכהנים,
51 מותר בלויים; מן הלויים, מותר בכהנים. הנודר מבניו, מותר
52 בבני בניו. ובכל הדברים האלו וכיוצא בהן, דין הנודר
53 והנשבע אחד הוא.

יום שני י"ח סיון ה'תשע"ג

פָּרָק י

55 א. הנודר או הנשבע 'שאיני טועם היום', אינו אסור אלא
56 עד שתחשף [=עד הלילה]; 'שאיני טועם יום אחד', אסור
57 מעת לעת משעת נדרו. לפיכך, הנודר 'שאיני טועם היום'
58 - אף על פי שהוא מותר משתחשף, לא יאכל משתחשף
59 עד שישאל לחכם; וגוזה שמא ישבע פעם אחרת 'יום
60 אחד' ויאכל משתחשף, שהרי אין כל העם יודעין הפרש
61 שבין זה לזה.

62 ב. נדר 'שאיני טועם יום' - הרי זה ספק, ואסור מעת לעת
63 כאומר 'יום אחד'; ואם אכל אחר שחשקה, אינו לוקה.
64 'שאיני טועם שבת זו' - הרי זה אסור בשאר ימי השבת
65 וביום השבת, והרי הוא מותר מאחד בשבת; 'שאיני טועם
66 שבת אחת' - הרי זה אסור שבעת ימים, מעת לעת. אמר
67 'שבת' סתם, ולא פירש לא אחת ולא זו - הרי זה ספק,
68 ואסור שבעת ימים מעת לעת; ואם אכל אחר השבת -
69 אינו לוקה, כמו שבארנו.

70 ג. 'שאיני שותה חדש זה' - אסור בשאר החדש; אבל
71 ביום ראש חדש יהיה מותר, אף על פי שהיה חדש חסר.
72 'שאיני טועם חדש אחד' - אסור שלשים יום גמורים,
73 מעת לעת. נדר 'חדש' סתם - אסור שלשים יום מעת לעת,
74 מספק.

75 ד. 'שאיני אוכל בשר שנה זו' - אפלו לא נשאר מן השנה
76 אלא יום אחד, אין אסור אלא אותו היום; וביום ראש
77 השנה, מותר. וראש השנה לנדרים, הוא יום ראש חדש
78 תשרי. 'שאיני אוכל שנה אחת' - הרי זה אסור שנה
79 תמימה, מיום ליום; ואם נתעברה השנה, אסור בה
80 ובעבורה. 'שאיני אוכל שנה' - הרי זה אסור מיום ליום
81 מספק, כמו שבארנו.

82 ה. 'שאיני שותה יין שבוטע זה' - אסור בשאר שני
83 השבוע, ובשנת השמטה; ואינו מותר אלא מראש השנה
84 של מוצאי שביעית. 'שאיני שותה יין שבוטע אחד' - אסור
85 שבע שנים גמורות, מיום ליום. אמר 'יובל זה' - אסור
86 בשאר שני היובל, ובשנת החמישים עצמה.

87 ו. 'שאיני שותה יין עד ראש חדש אדר' - אם היה שנה
88 מעברה, ולא ידע שהיא מעברה לשנה - אינו אסור אלא
89 עד ראש חדש אדר ראשון; ואם נדר עד סוף אדר, הרי
90 זה אסור עד סוף אדר שני. ואם ידע שהשנה מעברה, ונדר
91 עד ראש חדש אדר - אסור עד ראש חדש אדר שני.

1 בשדה] - מפני שכל אלו, שם לני הם, והוא לא נדר אלא
2 משם שאינו לני באותו מקום. וכן כל פיוצא בזה.
3 טו. הנודר מן הכסות [=גד], מותר באריגים גסים שאינם
4 ראויים ללבישה] בשק וביריעה ובחמילה [יריעה להגנה
5 מגשם]. הנודר מן הבית - אסור בעליה, שהעליה בכלל
6 הבית; נדר מן העליה, מותר בבית. הנודר מן המטה -
7 אסור בדרגש, שהוא כמו מטה קטנה; נדר מן הדרגש,
8 מותר במטה. וכן כל פיוצא בזה.

9 טז. הנודר שלא יכנס לבית זה, הרי זה אסור מן האגף
10 [מקום הגפת הדלת] ולפנים; נדר שלא יכנס לעיר זו -
11 מותר להכנס לתחומה [אלפיים אמה - תחום־שבת], ואסור
12 להכנס לעבורה [בית הנמצא בתוך שבעים אמה ושני שליש
13 של העיר].

14 יז. הנודר הנה מבני העיר, וכא אדם ונשתהה שם שנים
15 עשר חדש - הרי זה אסור להנות ממנו; פחות מכאן,
16 מותר. נדר מיושבי העיר - כל ששהה שם שלשים יום,
17 אסור להנות ממנו; פחות מכאן, מותר.

18 יח. הנודר מן המים הנמשכין ממעין פלוני - אסור בכל
19 הנהרות היונקות ממנו [בעקיפין], ואין צריך לומר
20 הנמשכות [ישירות]; אף על פי שנשתנה שמם, ואין
21 קוראין אותם אלא 'נהר פלוני' ו'באר פלונית', ואין מלוין
22 אותן לשם המעין הנדור - הואיל והוא עקרון [=מקורם],
23 אסור בכל. אבל אם נדר מנהר פלוני או ממעין פלוני -
24 אינו אסור אלא בכל הנהרות הנקראות על שמו.

25 יט. הנודר מיורדי הים - מותר ביושבי היבשה; מיושבי
26 היבשה - אסור ביורדי הים, אף על פי שהם מפרשים
27 [=מפליגים] באמצע הים הגדול; שיורדי הים בכלל יושבי
28 היבשה. הנודר מרואי החמה - אסור בסומין, שלא נתפנו
29 אלא ממי שהחמה רואה אותן. נדר משחורי הראש -
30 אסור בקרחים ובבעלי שיבות, ומותר בנשים [שכינויים
31 'מכוסות הראש'] ובקטנים [שכינויים 'גלויי הראש']; ואם
32 ירצן לקרות שחרי הראש לכל, אסור בכל.

33 כ. נדר משוכתי שבת - אסור בישׂראל ובכותיים
34 [=שומרונים]. נדר מעולי ירושלים - אסור בישׂראל, ומותר
35 בכותיים; שלא נתפנו זה אלא למי שמצוה עליו לעלות
36 לירושלים. הנודר מבני נח - מותר בישׂראל; שאין נקראין
37 'בני נח' אלא שאר האמות.

38 כא. נדר מזרע אברהם - מותר בבני ישמעאל ובבני עשו,
39 ואינו אסור אלא בישׂראל, שנאמר: 'כי ביצחק יקרא לך
40 זרע', והרי יצחק אמר ליצחק: 'ויתן לך את ברכת
41 אברהם'.

42 כב. נדר מן הערלים - מותר בערלי ישׂראל, ואסור במולי
43 אמות העולם; נדר מן המולים - אסור בערלי ישׂראל,
44 ומותר במולי אמות העולם; שאין הערלה קרויה אלא
45 לשם גויים, שנאמר: 'כי כל הגויים ערלים'; ואין פונתו
46 של זה אלא למי שהוא מצוה על המילה, ולמי שאינו
47 מצוה עליה.

מתוך מהדורת חזק

48 הפסח, ונמצא מהנה אותה - הרי זה לוקה; ואסורה
49 בהנחתו עד הקג, ומתרת לילך לבית אביה משהגיע הפסח.

פֶּרֶק יא

51 א. קטן בן שתיים עשרה שנה ויום אחד, וקטנה בת אחת
52 עשרה שנה ויום, שנסבצו או שנגדו, בין נדרי אסר בין
53 נדרי הקדש - בודקין אותן ושואלין אותן: אם ידעו לשם
54 מי נדרו ולשם מי הקדישו ונסבצו - נדריהן קימין
55 והקדשן הקדש; ואם לא ידעו - אין דבריהם כלום.
56 וצריכין בדיקה כל השנה כלה - שהיא שנת שתיים עשרה
57 לקטנה, ושנת שלש עשרה לקטן.

58 ב. כיצד? הרי שנגדו או שהקדישו בתחלת שנה זו,
59 ושאלו אותם ונמצאו יודעין, ונתקיים נדרם, ונגדו נדר
60 אחר, אפלו בסוף שנה זו - צריכין בדיקה, ואחר כף
61 יתקיים; ואין אומרים: 'הואיל ונמצאו יודעין בתחלת
62 השנה, אין צריכין בדיקה', אלא בודקין כל השנה הוא
63 כלה.

64 ג. קדם הזמן הנה - אף על פי שאמרו: 'יודעין אנו לשם
65 מי נדרנו ולשם מי הקדשנו' - אין נדריהם נדרים, ואין
66 הקדשן הקדש. ואחר הזמן הנה, שנמצא הבן בן שלש
67 עשרה שנה ויום אחד, והבת בת שתיים עשרה שנה ויום
68 אחד - אף על פי שאמרו: 'אין אנו יודעין לשם מי נדרנו
69 ולשם מי הקדשנו' - דבריהן קימין, והקדשם הקדש
70 ונדריהם נדרים, אף על פי שלא הביאו שתי שערות. וזו
71 היא 'עונת הנדרים' האמורה בכל מקום.

72 ד. הואיל והגיעו לשני הגדולים - נדריהם קימין, אף על
73 פי שלא הביאו סימנין, ועדין לא נעשו גדולים לכל דבר;
74 ודבר זה מדברי תורה, שהמפלא [קטן היודע כבר להפלות
75 ולהתייחס ברצינות למוצא פיו] הסמוך לאיש - הקדשו
76 הקדש ונגדיו נדרים. אף על פי שנגדו קימין, אם חללו
77 נדרן, או נסבצו והחליפו - אינן לוקין, עד שיגדילו וביאו
78 שתי שערות.

79 ה. הקדישו, ובא הגדול ונהנה מן ההקדש שהקדישו -
80 לוקה; מפני שנגדו נדרים מן התורה, כמו שבארנו.

81 ו. במה דברים אמורים, שבת שתיים עשרה שנה ויום אחד
82 נדרה קימין? בשלא היתה ברשות האב או ברשות
83 הבעל; אבל אם היתה ברשות האב - אפלו הגדילה, והרי
84 היא נערה - אביה מפר כל נדרה וכל שבועות שתשבע
85 ביום שמעו, שנאמר: "כל נדרה ואסריה וגו' כי הנאי
86 אביה אתה".

87 ז. ועד מתי האב מפר? עד שתבגר [בת י"ב וששה
88 חדשים]. בגרה - אינו מפר לה, והרי כל נדרה ושבוועותיה
89 כנגד אלמנה וגרושה, שנאמר בהן: "כל אשר אסרה על
90 נפשה, יקום עליה".

91 ח. ומאימתי מפר הבעל נדרי אשתו ושבוועותיה?
92 משתכנס לחפה. והוא מפר לעולם, עד שיגרשנה ויגיע
93 הגט לידה. היתה מגרשת מספק, לא יפר לה; נתן לה גט

1 ז. האוסר עצמו בדבר עד הפסח - בין שאמר 'עד לפני
2 הפסח', בין שאמר 'עד הפסח' - אינו אסור אלא עד
3 שיגיע בלבד; ואם אמר: 'עד שיהיה הפסח' - הרי זה
4 אסור עד שיצא הפסח. אמר 'עד הקציר' או 'עד הבציר',
5 או שאמר 'עד שיהיה הקציר' או 'הבציר' - אינו אסור
6 אלא עד שיגיע.

7 ח. זה הכלל: כל שזמנו קבוע ונדר עדי, אינו אסור אלא
8 עד שיגיע; ואם נדר עד שיהיה, הרי זה אסור עד שיצא.
9 וכל שאין לו זמן קבוע, כגון זמן הקציר והבציר - בין
10 שנגד עדי, בין שנגד עד שיהיה, אינו אסור אלא עד
11 שיגיע.

12 ט. האוסר עצמו בדבר עד הקיץ - הרי זה אסור עד
13 שיתחילו אנשי המקום שנגד בו להכניס פלפלות [=טל] -
14 תאנים; 'עד הקציר' - עד שיתחילו העם לקצר קציר
15 חטים, אבל לא קציר שעורים. פירש ואמר: 'עד שיעבר
16 הקיץ' - הרי זה אסור עד שיכפלו [=יקפלו] העם רב
17 המחצלות שבמקצה [שטח יבוש של תאנים], שמיבשין
18 עליהן תאנים וענבים לעשותן גרוגרות [תאנים יבשות]
19 וצמוקים; הכל לפי מקום נדרו של נדר.

20 י. כיצד? הרי שנגד בבקעה ואסר עצמו בדבר עד הקיץ,
21 ועלה להר - אינו מסתפל בקיץ של מקום שהוא בו עתה,
22 אם הגיע אם לא הגיע, אלא בקיץ של מקום שנגד בו,
23 ועליו הוא סומך. וכן כל פיוצא בזה.

24 יא. האוסר עצמו בדבר עד הגשם - הרי זה אסור עד זמן
25 הגשמים, שהוא בארץ ישראל ראש הדש כסלו. הגיע זמן
26 הגשמים - הרי זה מתר, בין ירדו גשמים בין לא ירדו;
27 ואם ירדו גשמים משבעה עשר במרחשון, הרי זה מתר.
28 ואם אמר 'עד הגשמים' [לשון רבים, אזי לא די בזמן
29 הגשמים אלא] - הרי זה אסור עד שירדו הגשמים; והוא,
30 שירדו מזמן רביעה [כינוי למטר - כלומר המועד השני
31 לירידת המטר] שניה, שהוא בארץ ישראל ומקומות
32 הסמוכין לה, משלשה ועשרים במרחשון ואלף. ואם
33 פירש ואמר: 'עד שיפסקו הגשמים' - הרי זה אסור עד
34 שיעבר הפסח, בארץ ישראל ובמקומות שהן פמותה.

35 יב. מי שהדיר את אשתו במרחשון ואמר לה: 'שאינ את
36 נהנית לי מכאן ועד הפסח, אם תלכי לבית אביך מהיום
37 ועד סכות' - הרי זה אסורה להנות לו מיד, גזרה שמא
38 תלך. ואם הלכה לפני הפסח, והרי הוא מהנה אותה לפני
39 הפסח - הרי זה לוקה. עבר הפסח [וכבר נהנית ממנו], אף
40 על פי שהלך [=שעבר זמן] התנאי [שהתייחס לזמן החולף]
41 - הרי זה אסור לנהוג חלין בנגדו, ולהניחה שתלך ותנהג;
42 אלא נוהג בה אסור עד הקג כמו שנגד, ואף על פי שתלה
43 הנדר באסור זמן שעבר. וכן כל פיוצא בזה. ואם הלכה
44 אחר הפסח [אבל לא נהנית ממנו קודם לפסח], אינה
45 אסורה מלהנות לו.

46 יג. אמר לה: 'שאינ את נהנית לי עד הקג, אם תלכי לבית
47 אביך עד הפסח' - אסורה להנות מיד. ואם הלכה לפני

48 **יט.** שמע ארוס והפר לה ומת, ואחר כך שמע האב, או
 49 ששמע האב והפר לה, ומת הבעל קדם שישמע - אין
 50 האב לבדו יכול להפר נדרים אלו שגראו לארוס ראשון,
 51 אלא בשתפוט ארוס אחרון, אם נתארסה בו ביום, כמו
 52 שבארנו.
 53 **כ.** נדרה והפר לה אביה לבדו, ולא שמע הארוס עד
 54 שנכנסה לרשותו - אינו יכול להפר; שאין הבעל מפר
 55 נדרי ארוסתו אחר שנשאת; אלא קדם שתכנס לרשותו,
 56 הוא שמפר בשתפוט האב. לפיכך היה דרך תלמידי
 57 חכמים - עד שלא תצא בתו מרשותו, אומר לה: 'כל
 58 נדרים שנדרת בתוך ביתי, הרי הן מופרין'.
 59 **כא.** וכן הבעל - עד שלא תכנס לרשותו, אומר לה: 'כל
 60 נדרים שנדרת משארסתיך עד שלא תכניסי בתוך ביתי, הרי
 61 הן מופרין'; שהבעל מפר נדרי אשתו, אף על פי שלא
 62 שמע אותם.
 63 **כב.** הלך האב עם שלוחי הבעל, או שהלכו שלוחי האב
 64 עם שלוחי הבעל - צדין אביה ובעלה מפרין נדריה. מסר
 65 האב לשלוחי הבעל, או שמסרו שלוחי האב לשלוחי
 66 הבעל - אין האב יכול להפר, שהרי יצאת מרשותו, ולא
 67 הבעל יכול להפר, שאין הבעל מפר בקודמין, כמו
 68 שבארנו.
 69 **כג.** שומרת יבם - אפלו עשה בה יבמה מאמר [קידושי
 70 יבמה], ואפלו יבם אחד ליבמה אחת - אינו מפר נדרי
 71 יבמתו [כי אינו קונה אותה מן התורה], עד שיקבא עליה.
 72 **כד.** היתה יבמתו נערה מארשה לאחיו, ואביה קנס - אין
 73 היבם עם האב מפרין נדריה באחת, אלא האב לבדו הוא
 74 שמפר כל שתדר; ואפלו עשה בה היבם מאמר, אינה
 75 כנערה מארשה - שאין המאמר קונה ביבמה קנן גמור,
 76 כמו שבארנו.
 77 **כה.** נערה שהשיאה אביה, ונתאלמנה או נתגרשה מן
 78 הנשואין - הרי זו פיתומה בחיי האב, ואין האב מפר
 79 נדריה, ואף על פי שעדין היא נערה.
 80 **כו.** נערה מארשה שנדרה, ולא שמעו נדרה אביה ובעלה
 81 עד שבגרה, או עד שנעשית יתומה בחיי האב - הרי
 82 נדריה קימין; ואין הבעל יכול להפר [כשבגרה] - שהרי
 83 יצאת מרשות אביה שהוא מפר עמו בשתפוט, ועדין לא
 84 נכנסה לרשות הבעל [עד שתכנס לחופה].

פְּרָק יב

85
 86 **א.** כל הנדרים והשבועות - האב מפר ביום שמעו,
 87 שגאמר: "כל נדריה ואסריה". אבל הבעל אינו מפר אלא
 88 כל נדרים ושבועות שיש בהן ענוי נפש, או שהן בדברים
 89 שבינו לבינה, כגון שנשבעה או שנדרה שלא תכחל
 90 [איפור לעיניי], או שלא תתקטט - שגאמר: "בין איש
 91 לאשתו".
 92 **ב.** ומה בין נדרים שיש בהן ענוי נפש, לדברים שבינו
 93 לבינה? שהנדרים שיש בהם ענוי נפש - מפר לעצמו

1 על הנאי או לאחר זמן, לא יפר בימים שבינתיים. וכן מי
 2 ששמעה שמת בעלה, ונשאת, והרי בעלה קים, וכל פיוצא
 3 בה - אין הבעל הראשון ולא האחרון מפרין נדריה; היתה
 4 מתכי לאוין, ואין צריך לומר מתכי עשה, והפר נדריה
 5 - הרי אלו מופרין.
 6 **ט.** נערה מארשה - אין מפר נדריה, אלא האב עם הבעל
 7 כאחד; ואם הפר האחד לבדו, אינו מופר. הפר הבעל
 8 לבדו, ובערה על נדרה קדם שיפר האב - אינה לוקה.
 9 **י.** מת הארוס - חזרה לרשות אביה, וכל שתדר - האב
 10 מפר, כשהיה קדם שתארוס. מת האב אחר שנתארסה,
 11 ונדרה [אפילו] - אחר מותו - אין הבעל מפר; שאין הבעל
 12 מפר נדרי אשתו עד שתכנס לחפה.
 13 **יא.** נערה ארוסה שנדרה, ושמע אביה ולא שמע ארוסה,
 14 ונתגרשה בו ביום, ונתארשה לאחר בו ביום, אפלו למאה
 15 - אביה ובעלה האחרון מפרין נדריה שנדרה בפני ארוס
 16 ראשון; מפני שלא יצאת לרשות עצמה שעה אחת, שעדין
 17 היא ברשות האב מפני שהיא נערה.
 18 **יב.** אבל האשה הנשואה שנדרה, ולא הפר לה בעלה,
 19 וגרשה בו ביום, והחזירה בו ביום - אינו יכול להפר;
 20 שהרי יצאת לרשות עצמה אחר שנדרה. אף על פי שנדרה
 21 ברשותו, והיא עתה ברשותו - הואיל ויצאת לרשות
 22 עצמה בינתיים, נתקימו נדריה.
 23 **יג.** נערה מארשה שנדרה, ולא שמע אביה ולא בעלה,
 24 ונתגרשה ונתארסה לאחרים, אפלו לאחר כמה ימים -
 25 כשישמע האב והארוס האחרון - מפרין נדריה שנדרה
 26 בפני ארוס הראשון, הואיל ולא שמע אותם הארוס
 27 הראשון.
 28 **יד.** נערה מארשה שנדרה, ושמע אביה לבדו והפר לה,
 29 ומת הארוס קדם שישמע, ונתארסה בו ביום, אפלו למאה
 30 - אביה וארוסה האחרון מפרין נדריה שנדרה בפני ארוס
 31 ראשון שמת קדם שישמע.
 32 **טו.** שמע ארוס ראשון, והפר ומת, ואחר כך שמע האב,
 33 ונתארסה לאחר בו ביום - אביה עם הארוס האחרון
 34 מפרין נדריה.
 35 **טז.** שמע אביה ולא שמע הארוס, ומת בו ביום הארוס,
 36 או ששמע גם הארוס והפר או שתק, ומת בו ביום -
 37 נתרקנה [מהבעל ועברה] - רשות לאב, והאב יכול להפר;
 38 שמע הארוס וקנס, ומת בו ביום, או ששמע ושתק, ומת
 39 ביום שלאחריו - אין האב יכול להפר.
 40 **יז.** גרשה הארוס אחר ששמע - הרי זה ספק, אם הגרושין
 41 כשתיקה, ויפר האב עם הבעל האחרון שיארוס בו ביום,
 42 או הגרושין כמו שקים ארוס ראשון, שקבר נתקימו
 43 הנדרים.
 44 **יח.** שמע האב והפר לה ומת האב, ואחר כך שמע הבעל
 45 - אפלו שמע הבעל קדם שמת האב, לא נתרקנה רשות
 46 לבעל, ואינו יכול להפר לעולם אחר מות האב; שאין
 47 הארוס מפר אלא בשתפוט.

מתוך מהדורת חזק

48 אלו שאין בהן ענוי, ואינן מדברים שבינו לבינה, ואינן
 49 ממלאכות שהיא חִיבַת בְּהֵן - הרי זה אינו יכול להפיר.
 50 יב. יש לבעל ולקב להפיר נדרים שעדין לא חלו, ולא
 51 נאסרה בהן. ביצר? בגון שאמרה: 'היין אסור עלי, אם
 52 אלף למקום פלוני' - הרי זה מפר, אף על פי שעדין לא
 53 הלכה ולא נאסרה. וכן כל פיוצא בזה.
 54 יג. האב או הבעל שאינן שומעין - אינן מפרין, אף על
 55 פי שהבעל מפר נדרים שלא שמעין; הריאוי [=החטוגל]
 56 לשמע, אין השמיעה מעכבת בו.
 57 יד. השוטה אינו מפר, בין אב בין בעל. הקטן אין לו
 58 אישות, לפיכך אינו מפר. והבעל מפר נדרי שתי נשוי
 59 כאחת; וכן האב מפר נדרי שתי בנותיי כאחת.
 60 טו. הפרת נדרים כל היום, ואינה מעת לעת. ביצר? נדרה
 61 בתחלת ליל שני, הרי זה מפר אותו הלילה, וכל יום שני;
 62 נדרה ביום שני בתחלת היום, מפר כל אותו היום. נדרה
 63 בסוף היום עם השכה - אם הפיר לה עד שלא תחשוך,
 64 מופר; ואם לא הפיר לה עד שתחשכה, אינו יכול להפיר.
 65 טז. ומה הוא זה שכתוב בתורה, "מיום אל יום"? ללמד
 66 שמפר בלילה, אם נדרה בלילה; וכן מפר כל היום [כלומר
 67 מתחיל מהלילה ונמשך למחרתו], כמו שבארנו. נדרה
 68 ושהת [וחלפן] פמה ימים, ואחר כך שמע האב או הבעל
 69 - הרי זה מפר ביום שמעו, וכאלו נדרה בעת ששמע,
 70 שגאמר: "ביום שמעו", לא ביום נדרה בלבד.
 71 יז. נצרה מארשה שנדרה, ושמע אביה והפיר לה, ולאחר
 72 ימים שמע הארוס, והפיר ביום שמעו - אין זה מופר,
 73 שגאמר: "ואם הניא אביה אתה ביום שמעו וגו'", ואם היו
 74 תהיה לאיש, ונדריה עליה וגו', ושמע אישה ביום שמעו
 75 וגו' - הא למדת, שאחר שהפיר האב ושמע הארוס, הרי
 76 זה מפר ביום שמעו האב. והוא הדין אם שמע ארוס
 77 והפיר, ואחר פמה ימים שמע האב והפיר ביום שמעו -
 78 שאינו מופר. ומנין שבנצרה מארשה הכתוב מדבר? שהרי
 79 הוא אומר למטה: "ואם בית אישה נדרה וגו' ושמע
 80 אישה והחריש לה" וגו' - מפלל, ש"אישה" האמור
 81 למעלה - ארוס, כמו שבארנו.
 82 יח. שמע האב או הבעל, ושתק כדי לצערה - אף על פי
 83 שלא היה בלבו לקיים נדרה - הואיל ועבר היום ולא הפיר
 84 ולא בטל, נתקיימו נדריה. נדרה, והפיר לה האב או הבעל,
 85 והיא לא ידעה שהפיר, ועברה על נדרה או על שבועתה
 86 בזיון - הרי זו פטורה. ואף על פי שנתפונה לאסור, הואיל
 87 ונעשה ההתר - פטורה; ועל זה נאמר: "וה' יסלח לה, כי
 88 הניא אביה אתה". ומפנין אותה מפת מדרות [מלקות
 89 מדרבנן], מפני שנתפונה לאסור.
 90 יט. נדרה ועברה על נדרה קדם שיפיר לה אביה או בעלה
 91 - אף על פי ששמע בו ביום והפיר לה, הרי זו חִיבַת על
 92 דבר שעברה בו, אם מלקות - מלקות, ואם קרבן - קרבן.
 93 כ. שמע נדרה, ושתק מפני שלא היה יודע שיש לקב או
 94 לבעל להפיר, או שידע שיש להן להפיר, אבל לא ידע שגדר

1 ולאחרים; ושבינו לבינה - לעצמו מפר, לאחרים אינו
 2 מפר.
 3 ג. ביצר? נדרה שלא לאכל בשר, מפר לה ותהיה מתרת
 4 לאכל עם כל אדם לעולם. אסרה עליה תשמיש כל איש
 5 שבעולם, פיר חלקו ותהיה משמשתו; וכשימות או
 6 יגרשנה, הרי היא אסורה בתשמיש כל אדם. וכן כל פיוצא
 7 בזה.
 8 ד. אחד ענוי גדול, ואחד ענוי קטן, ואחד ענוי שהוא
 9 לזמן מרבה, או לפי שעה - הכל מפר הבעל.
 10 ה. ביצר? נדרה או נשבעה שלא תרחץ היום, או שלא
 11 תשתה יין היום, או שלא תאכל דבש היום, וכן אם נדרה
 12 שלא תכחל היום, או שלא תלבש רקמה [=בגד 190אר]
 13 היום - מפר. וכן כל פיוצא באלו. אפלו נדרה ממאכל רע,
 14 או ממין שלא טעמה אותו ממינה - הרי זה פיר.
 15 ו. נדרה משתי כפרות, כאחת יש לה ענוי, ובאחת אין לה
 16 פה ענוי וכי בכל מקרה אינה מתכוונת לאוכלה מטיבה
 17 כלשהי - מפר לזו שמתענה בה, ואינו מפר לזו שאין בה
 18 ענוי.
 19 ז. נדרה שלא תאכל תאנים של מדינה זו, פיר משום
 20 דברים שבינו לבינה - שעסק [=טירחת] גדול הוא לו
 21 להטפל ולהביא לה ממדינה אחרת. לפיכך אם מת או
 22 גרשה, או שהביא לה איש אחר מפרות אותה מדינה -
 23 הרי אלו אסורין עליה; שאינו מפר לאחרים בדברים
 24 שבינו לבינה.
 25 ח. וכן אם נדרה שלא להנות לבריות - אף על פי שאין
 26 הבעל בפלל, יש לו להפיר משום דברים שבינו לבינה,
 27 שלא יהיה זקוק להאכילה משלו בלבד. וכן אם אסרה
 28 הנייתה על אמה בלה, כגון כל היהודים או כל
 29 הישמעאלים - הרי זה יפיר.
 30 ט. האשה שאמרה לבעלה: 'הנאת תשמישי אסורה עליך'
 31 - אינו צריך להפיר; הא למה זה דומה? לאוסר פרות חברו
 32 על בעל הפרות. וכן הוא שאמר לה: 'הנאת תשמישי
 33 אסורה עליך' - לא אמר פלוס; מפני שהוא משעבד לה
 34 בשאר כסות ועונה, כמו שבארנו בהלכות אישות. אבל
 35 אם אמרה לו: 'הנאת תשמישך אסורה עלי' - צריך להפיר;
 36 ואם לא הפיר - הרי זה אסור לשמשה, שאין מאכילין את
 37 האדם דבר האסור לו.
 38 י. אמרה: 'יקדשו ידי לעושיהי' [לקב"ה], או שנדרה שלא
 39 יהנה במעשה ידיה - אינו נאסר במעשה ידיה, מפני
 40 שידיה משעבדין לו; אף על פי שאמרו: 'השחרור [של
 41 עבד] והקמץ [בזמן איסורו] וההקדש מפקיעין השעבוד',
 42 חכמים עשו חיוב משעבוד הבעל, שאינה יכולה להפקיעו,
 43 מפני שהוא מדבריהם. אבל צריך הוא להפיר, שמא
 44 יגרשנה ותהיה אסורה לחזר לו.
 45 יא. נשבעה או נדרה שלא יהנה בה לא אבי בעלה ולא
 46 אחיו ושאר קרוביו - אינו יכול להפיר; וכן אם נדרה 'שלא
 47 אתן מים לפני בהמתך, ותבן לפני בקרך', וכיוצא בדברים

מתוך מהדורת חזק

46 שְׂאֵבֹא מִמָּקוֹם פְּלוּנִי, הָרִי הֵן קִימִין', או 'הָרִי הֵן מוֹפְרִין'
 47 - לֹא אָמַר כְּלוּם. עֲשֵׂה שְׁלִיחַ לְהִפָּרֵי לָהּ, או לְהִקָּיֵם לָהּ -
 48 אִינוּ כְלוּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "אִישָׁה יְקִימְנֹו, וְאִישָׁה יִפְרְנֹו"; וְכֵן
 49 הָאֵב - בְּעֲצָמוֹ, לֹא בְשָׁלוּחוֹ.
 50 י. אֶסְרָה עֲצָמָה בְּתֵאנִים וְעַנְבִים, בֵּין בְּנֵדֵר בֵּין בְּשִׁבְעָה,
 51 בֵּין שְׁאֶסְרָה עֲצָמָה בְּכָל הַמִּין, בֵּין שְׁאֶמְרָה 'תֵּאנִים וְעַנְבִים
 52 אֵלוֹ, וְקָיִם לְתֵאנִים וְהִפָּר לְעַנְבִים, או שְׁקָיִם לְעַנְבִים וְהִפָּר
 53 לְתֵאנִים - מֵה שְׁקָיִם קָיִם, וּמֵה שֶׁהִפָּר מוֹפָר; וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא
 54 בְּזֶה. וְאֵין אומְרִין בְּהִפְרָה, 'נִדְרָה שֶׁהוֹפָר מִקְצָתוֹ הוֹפָר כְּלוֹ',
 55 כְּדֶרֶךְ שְׂאוּמְרִין בְּהִתְרָה.
 56 יא. מִי שֶׁנִּדְרָה אֶשְׁתּוֹ, וְשָׁמַע וְהִתְפַּסֵּס עֲצָמוֹ בְּנִדְרָה - אִינוּ
 57 יְכוּל לְהִפָּר, שֶׁהָרִי קָיִם לָהּ; נִדְרָה הוּא, וְהִתְפַּסְסָה עֲצָמָה
 58 בְּנִדְרוֹ - מִפָּר אֶת שְׁלָהּ, וְשָׁלוֹ קָיִם.
 59 יב. כִּיצַד? שָׁמַע אֶשְׁתּוֹ או בְּתוֹ אומְרָת: 'הָרִינִי נִזְיָרָה',
 60 וְאָמַר: 'וְאָנִי' - אִינוּ יְכוּל לְהִפָּר, וְשָׁגִיחַם נִזְרִים; אָמַר
 61 הוּא: 'הָרִינִי נִזְיָר', וְשָׁמַע הִיא וְאָמְרָה: 'וְאָנִי' - מִפָּר לָהּ,
 62 וְשָׁלוֹ קָיִם. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.
 63 יג. נִדְרָה לְעֲצָמוֹ, וְהִדְרָה כְּמוֹתוֹ, וְגָמַר בְּלָבוֹ לְהִדְרָה,
 64 וְאָמְרָה 'אֶמֶן' - הָרִי זֶה אִינוּ יְכוּל לְהִפָּר; וְאִם נִדְרָה וְהִדְרָה
 65 דְּרָךְ שְׂאֵלָה, לִידַע מֵה בְּלָבָהּ, כְּמִי שֶׁאָמַר לָהּ: 'הִתְרַצִּי
 66 בְּנֵדְרָה זֶה לְהִיּוֹת כְּמוֹתִי או לֹא? וְאָמְרָה 'אֶמֶן' - הָרִי זֶה
 67 מִפָּר לָהּ.
 68 יד. כִּיצַד? אָמַר לָהּ: 'הָרִינִי נִזְיָר, וְאָתָּה', כְּלוֹמַר: 'וְאָתָּה'
 69 נִזְיָרָה כְּמוֹתִי, וְאָמְרָה 'אֶמֶן' - אִינוּ יְכוּל לְהִפָּר לָהּ; אָמַר
 70 לָהּ: 'הָרִינִי נִזְיָר; וּמֵה תֵאמְרִי, הֵאֵת נִזְיָרָה כְּמוֹתִי? וְאָמְרָה
 71 'אֶמֶן' - הָרִי זֶה יָפָר. וְאִם הִפָּר לָהּ - שָׁלוֹ בְּטָל, שְׁזֶה כְּמִי
 72 שֶׁתָּלָה נִדְרוֹ בְּנִדְרָה. אָמְרָה לוֹ: 'הָרִינִי נִזְיָרָה, וְאָתָּה', וְאָמַר
 73 'אֶמֶן' - אִינוּ יְכוּל לְהִפָּר. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.
 74 טו. הָאִשָּׁה שֶׁנִּדְרָה, וְשָׁמַע אַחַר וְהִתְפַּסֵּס עֲצָמוֹ בְּנִדְרָה
 75 וְאָמַר: 'וְאָנִי', וְשָׁמַע אַבִּיָה או בְּעֵלָה וְהִפָּר לָהּ - שְׁלָהּ
 76 מוֹפָר, וְזֶה שֶׁהִתְפַּסֵּס עֲצָמוֹ - חָיִב.
 77 טז. הָאִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ בְּעַל וְאִינָה בְּרָשׁוּת אָב, וְאָמְרָה:
 78 'הָרִי הִבְשֵׁר אָסוּר עָלַי לְאַחַר שְׁלִשִּׁים יוֹם', וְנִשְׁאֵת בְּתוֹךְ
 79 שְׁלִשִּׁים יוֹם - אָף עַל פִּי שֶׁבְּשַׁעָה שֶׁחָל הַנִּדְרָה הָרִי הִיא
 80 בְּרָשׁוּת הַבְּעַל, אִינוּ יְכוּל לְהִפָּר, שֶׁבְּשַׁעָה הַנִּדְרָה לֹא הִיָּתָה
 81 בְּרָשׁוּתוֹ; וְעַל זֶה נֶאֱמַר: "וְנִדְרָה אֶלְמְנָה וְגִרוּשָׁה" וְגו';
 82 וְאָפְלוֹ הִיָּתָה מֵאַרְסַת לוֹ בְּשַׁעָה הַנִּדְרָה - שֶׁאֵין הַבְּעַל מִפָּר
 83 בְּקוֹדֶמִין, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרַנוּ.
 84 יז. נִדְרָה תַּחַת בְּעֵלָה שֶׁהִיָּה הַבְּשֵׁר אָסוּר עָלֶיהָ לְאַחַר
 85 שְׁלִשִּׁים יוֹם, או שֶׁתִּהְיֶה נִזְיָרָה לְאַחַר שְׁלִשִּׁים יוֹם, וְהִפָּר
 86 לָהּ בְּעֵלָה, וְנָתַת או גְּרוּשָׁה בְּתוֹךְ שְׁלִשִּׁים יוֹם - אָף עַל פִּי
 87 שֶׁבְּשַׁעָה שֶׁהִיָּה לְנִדְרָה לְחוּל, הָרִי הִיא גְרוּשָׁה או אֶלְמְנָה
 88 - הָרִי זֶה מִתְרַת, שֶׁכָּבַד הִפָּר לָהּ נִדְרָה זֶה.
 89 יח. אֶלְמְנָה וְגִרוּשָׁה שֶׁאָמְרָה: 'הָרִינִי אָסוּרָה בִּינֵן
 90 כְּשֶׁאֲנִשָּׂא, וְנִשְׁאֵת - אֵין הַבְּעַל יְכוּל לְהִפָּר; אָמְרָה וְהִיא
 91 תַּחַת בְּעֵלָה: 'הָרִינִי אָסוּרָה בְּבִשְׂרָה כְּשֶׁאֲתַגְרָשׁ' - הָרִי
 92 הַבְּעַל מִפָּר, וְכְּשֶׁתַּגְרָשׁ תִּהְיֶה מִתְרַת.

1 זֶה צְרִיף הַפְּרָה, וְלֹאֲחַר זְמַן יָדַע - הָרִי זֶה יָפָר; וְשַׁעָה
 2 יִדְעֶתוֹ - כְּאֵלּוֹ הִיא שַׁעָה הַנִּדְרָה או שַׁעָה שְׁמִיעָתוֹ, וְיָפָר כָּל
 3 הַיּוֹם.
 4 כא. נִדְרָה אֶשְׁתּוֹ, וְסָבוּר שֶׁהִיא בְּתוֹ וְהִפָּר לָהּ עַל דַּעַת
 5 שֶׁהִיא בְּתוֹ; וְכֵן אִם נִדְרָה בְּנִזְיָר, וְסָבוּר שֶׁנִּדְרָה בְּקָרְבָן
 6 וְהִפָּר לָהּ עַל דַּעַת שֶׁנִּדְרָה קָרְבָן; אֶסְרָה עֲצָמָה בְּתֵאנִים,
 7 וְסָבוּר שֶׁבְּעַנְבִים, וְהִפָּר לָהּ עַל דַּעַת שֶׁהִנְדַּר לְאַסוֹר הַעַנְבִים
 8 - צְרִיף לְחוּד וְלִהְפָּר כְּשִׁידַע הַנִּדְרָה וְהַנְּדוּרָת, לְשֵׁם הַנְּדוּרָת
 9 הַזֹּאת וְלְשֵׁם הַנִּדְרָה הַזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא הֵנִיא אֹתָהּ", לְנִדְרָת
 10 עֲצָמָה; וְאוֹמַר: "וְשָׁמַע אַבִּיָה אֶת נִדְרָהּ", עַד שִׁידַע אִינָה
 11 נִדְרָה נִדְרָה. וְיֵשׁ לוֹ לְהִפָּר אוֹתוֹ כָּל יוֹם הַיְדִיעָה.

יום שלישי י"ט סיון ה'תשע"ג

פָּרָק יג

14 א. מִפָּר אָדָם או מִקָּיִם נִדְרִי אֶשְׁתּוֹ או בְּתוֹ כְּכָל לְשׁוֹן,
 15 וְאָף עַל פִּי שֶׁאִינָה מִפְּרָת - שֶׁאֵין הָאִשָּׁה צְרִיכָה לְשַׁמַּע
 16 הַהִפְרָה או הַקָּיִם.
 17 ב. וְכִיצַד מִפָּר? אוֹמַר: 'מוֹפָר', או 'בְּטָל', או 'אֵין נִדְרָה זֶה'
 18 כְּלוּם, וְכִיּוּצָא בְּדְבָרִים שֶׁעַנְיָנָם עַקִּירַת הַנִּדְרָה מֵעַקְרוֹ - בֵּין
 19 בְּפִנְיָהּ, בֵּין שְׂלָא בְּפִנְיָהּ. אָבָל אִם אָמַר לָהּ: 'אֵי אֶפְשִׁי
 20 שְׁתִּדְרִי', או 'אֵין קָאן נִדְרָה' - הָרִי זֶה לֹא הִפָּר; וְכֵן הָאוֹמַר
 21 לְאֶשְׁתּוֹ או לְבֵתוֹ: 'מְחוּל לִיךְ', או 'מִתַּר לִיךְ', או 'שְׂרוּי
 22 לִיךְ', וְכָל פִּיּוּצָא בְּעַנְיָן זֶה - לֹא אָמַר כְּלוּם; שֶׁאֵין הָאֵב
 23 וְהַבְּעַל מִתִּיר [עַל סוּחַ דְּחֻרְטָה] כְּמוֹ הַחֲכָם, אֶלְא עוֹקֵר הַנִּדְרָה
 24 מִתַּחֲלָתוֹ [=נִצַּד עֲצוּמוֹ] וּמִפָּרוֹ.
 25 ג. וְכִיצַד מִקָּיִם? בְּגוֹן שִׁיאֲמַר לָהּ: 'קָיִם לִיכִי', או 'יָפָה
 26 נִדְרָתִי', או 'אֵין כְּמוֹתִךְ', או 'אֵלּוֹ לֹא נִדְרָתִי, הֵייתִי מִדִּינְךָ',
 27 וְכָל פִּיּוּצָא בְּדְבָרִים שֶׁשָּׁמַעֵן שֶׁרַצָּה בְּנִדְרָה זֶה.
 28 ד. הַמְּכַבֵּל נִדְרִי אֶשְׁתּוֹ או בְּתוֹ - אִינוּ צְרִיף לוֹמַר כְּלוּם,
 29 וְנִתְבַטְּלוּ כָּל הַנִּדְרִים.
 30 ה. וּמֵה הוּא הַבְּטוּל? שֶׁיִּכְפַּר אוֹתָהּ לַעֲשׂוֹת דְּבַר שֶׁאֶסְרָה
 31 אוֹתוֹ. אָבָל הַהִפְרָה, אִינוּ כּוֹפָה אוֹתָהּ, אֶלְא מִפָּר לָהּ
 32 וּמַנִּיחָה - אִם רָצַת עוֹשָׂה, וְאִם רָצַת אִינָה עוֹשָׂה.
 33 ו. כִּיצַד? נִדְרָה או נִשְׁבַּעָה שְׂלָא תֹאכַל או שְׂלָא תִשְׁתָּה,
 34 וְאָמַר לָהּ: 'מוֹפָר לִיךְ' - הָרִי זֶה הִפָּר, וּמִתְרַת לְאַכֵּל
 35 וְלִשְׁתּוֹת; וְנָטַל וְנָתַן לָהּ וְאָמַר לָהּ: 'טָלִי אַכְלִי', 'טָלִי שְׁתִּי'
 36 - הָרִי זֶה אוֹכֵלֶת וּשׁוֹתָהּ, וְהַנִּדְרָה בְּטָל מֵאֲלֵיו.
 37 ז. הַמְּפָר נִדְרִי בְּתוֹ או אֶשְׁתּוֹ, צְרִיף לְהוּצִיא בְּשִׁפְתָיו; וְאִם
 38 הִפָּר בְּלָבוֹ, אִינוּ מוֹפָר. אָבָל הַמְּכַבֵּל, אִינוּ צְרִיף לְהוּצִיא
 39 בְּשִׁפְתָיו, אֶלְא מְכַבֵּל בְּלָבוֹ בְּלָבוֹ, וְכוֹפָה אוֹתָהּ לַעֲשׂוֹת -
 40 בֵּין עֲשֵׂת בֵּין לֹא עֲשֵׂת, בְּטָל הַנִּדְרָה.
 41 ח. מִפְּרִין הַנִּדְרִים בְּשִׁבְתָהּ, בֵּין לְצָרְף הַשְּׁבֵת בֵּין שְׂלָא
 42 לְצָרְף הַשְּׁבֵת; וְלֹא יֹאמַר לָהּ בְּשִׁבְתָהּ: 'מוֹפָר לִיךְ', כְּדֶרֶךְ
 43 שִׁיאֲמַר בְּחֵל - אֶלְא מְכַבֵּל בְּלָבוֹ, וְאוֹמַר לָהּ: 'טָלִי אַכְלִי',
 44 'טָלִי שְׁתִּי', וְכִיּוּצָא בְּזֶה.
 45 ט. הָאוֹמַר לְאֶשְׁתּוֹ או לְבֵתוֹ: 'כָּל נִדְרִים שֶׁתִּדְרִי מִכָּאן וְעַד

47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89

בְּרִיךְ וְחָמְנָא דְסַיְעָן
הַלְכוֹת נְזִירוֹת

יֵשׁ בְּכֻלָּן עֶשֶׂר מִצְוֹת - שְׁתֵּי מִצְוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁמוֹנֶה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פְּרָטֵן: (א) שֵׁיגְדֵל הַנְּזִיר פְּרַע [=שער ארוך]; (ב) שְׁלֹא יִגְלַח שְׂעָרוֹ כֹּל יְמֵי נְזָרוֹ; (ג) שְׁלֹא יִשְׁתַּה הַנְּזִיר יַיִן וְלֹא תַעֲרַבֵת יַיִן, וְאָפְלו חִמְץ שְׁלֵהָן; (ד) שְׁלֹא יֵאכֹל עֲנָבִים לְחַיִּים; (ה) שְׁלֹא יֵאכֹל צְמוֹקִין; (ו) שְׁלֹא יֵאכֹל חֲרָצִימִים; (ז) שְׁלֹא יֵאכֹל זֹוגִין [=קליפת ענבים]; (ח) שְׁלֹא יִכְנַס לְאֵהָל הַמֵּת; (ט) שְׁלֹא יִטְמֵא לַמֵּתִים; (י) שֵׁיגְלַח עַל הַקְּרִבָּנוֹת, כְּשִׁישְׁלִים נְזִירוֹתוֹ אוֹ כְּשִׁיטְמֵא. וּבְאֹר מִצְוֹת אֵלוֹ - בְּפִרְקִים אֵלוֹ.

פֶּרֶק א

א. הַנְּזִירוֹת - הֵיא גֵדֵר מִכָּלל נְדָרֵי אִסּוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי יִפְלֵיא לְנָדֵר נְזִיר לְהִזִּיר לַה'". וּמִצְוֹת עֲשֵׂה שֵׁיגְדֵל הַנְּזִיר שְׂעַר רֵאשׁוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "גִּדֵּל פְּרַע שְׂעַר רֵאשׁוֹ"; וְאִם גִּלַּח בִּימֵי נְזָרוֹ - עֲבַר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר: "תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ". וְכֵן אִסּוּר לְהַטְמִיא לַמֵּתִים אוֹ לְאַכֵּל דְּבָרִים שֶׁאִסּוּרֵן הַכָּתוּב עָלָיו מִגֵּפֶן הַיַּיִן, כֹּל יְמֵי נְזָרוֹ.
ב. עֲבַר וְגִלַּח, אוֹ נְטֵמָא, אוֹ אָכַל מִגֵּפֶן הַיַּיִן - הֲרִי זֶה לֹקֵה שְׁתֵּים: אַחַת מְשוּם "לֹא יֵחַל דְּבָרוֹ", שֶׁכּוֹלֵל כֹּל הַנְּדָרִים, וְאַחַת מְשוּם דְּבַר שֶׁעֲבַר עָלָיו מִדְּבָרִים שֶׁאִסּוּרֵן אִסּוּר מִיָּחַד עַל הַנְּזִיר.
ג. נָדֵר בְּנְזִיר, וְקִיָּם נְדָרוֹ כְּמִצְוֹתָיו - הֲרִי זֶה עֲשֵׂה שְׁלֵשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה: הָאַחַת - "כֹּכֹל הֵיבֵא מִפְּיֹו יַעֲשֶׂה", וְהֲרִי עֲשֵׂה; וְהַשְּׁנַיִת - "גִּדֵּל פְּרַע שְׂעַר רֵאשׁוֹ", וְהֲרִי גִדֵּל; וְהַשְּׁלִישִׁית - תִּגְלַחְתּוּ עִם הַכָּתָת קְרִבָּנוֹתָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְגִלַּח הַנְּזִיר פֶּתַח אֵהָל מֹועַד".
ד. הָאוֹמֵר: "לֹא אֶפְטֵר מִן הָעוֹלָם, עַד שֶׁאֶהְיֶה נְזִיר" - הֲרִי זֶה נְזִיר מֵיָד, שֶׁמָּא זְמוּת עֲתָה. וְאִם אַחַר נְזִירוֹתוֹ, הֲרִי זֶה עוֹבֵר בְּ"לֹא תֵאָחֵר לְשִׁלְמוֹ"; וְאִין לֹקֵין עַל לֹאוֹ זֶה [שֶׁאִין בּו מַעֲשֵׂה].
ה. אִין אוֹמְרִין בְּנְזִירוֹת: 'עַד שִׁיִּצְיֵא בְּשַׁפְּתָיו דְּבַר שֶׁמְשַׁמְעוֹ אֲצֵל כֹּל הָעָם כְּעַנְיָן שֶׁבְּלִבּוֹ'; אֲלֵא כִּיָּן שֶׁגִּמְר [=החליט] בְּלִבּוֹ, וְהוֹצִיא בְּשַׁפְּתָיו דְּבָרִים שֶׁעֲנִינָם [שפירושו] שִׁיְהִיָּה נְזִיר - אָף עַל פִּי שֶׁהָן עֲנִינֹת רְחוּקוֹת [פירושים לא מוכרחים], וְאָף עַל פִּי שֶׁאִין בְּמִשְׁמַעַן [הפשוט] לְשׁוֹן נְזִירוֹת - הֲרִי זֶה נְזִיר.
ו. כִּיצַד? הֲרִי שִׁיְהִיָּה נְזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו, וְאָמַר: 'אֶהְיֶה' - הֲרִי זֶה נְזִיר, הוֹאִיל וּבְלִבּוֹ הָיָה שִׁיְהִיָּה כְּמוֹ זֶה, וְאָף עַל פִּי שְׁלֹא פָּרַשׁ וְאָמַר 'אֶהְיֶה כְּמוֹ זֶה'. וְכֵן אִם אָתּוּ בְּשַׁעֲרוֹ, וְאָמַר: 'אֶהָא נְהָ' [במשמעות: 'אהיה יפה במצוה התלויה בשיעור'], אוֹ 'אֶהָא מְכַלְפְּלִי' [משמעותו: 'אגדל שיעור ואתדור'], אוֹ 'אֶהָא מְסַלְסֵל' [בשערי], אוֹ שֶׁאָמַר: 'הֲרִינִי

1 יֵט. הַמְקִיָּם בְּלִבּוֹ - הֲרִי זֶה קִיָּם. וְהַמְפַּר בְּלִבּוֹ - אִינוֹ מוֹפֵר, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ. לְפִיכָף: אִם הִפֵּר בְּלִבּוֹ - הֲרִי זֶה יָכוֹל לְחַזֵּר וְלִקְיָם; וְאִם קִיָּם בְּלִבּוֹ - אִינוֹ יָכוֹל לְחַזֵּר וְלִהְפֵּר, אֲלֵא אִם חָזַר בְּתוֹךְ כְּדֵי דְבוּר; שְׁלֹא יֵהָא כַּח דְּבָרִים שֶׁבְּלִבּוֹ גִּדֹּל מִכַּח מוֹצִיא בְּשַׁפְּתָיו [שמוציא בשפתיו יכול לחזור בו בתוך כדי דבור].
כ. הַמְקִיָּם נְדָרֵי כֶּתוּ אוֹ אֶשְׁתּוּ, וְנִחַם [=התחרט] - הֲרִי זֶה נִשְׁאַל לְחֻכְם וּמִתִּיר לוֹ הַקְּמָתוֹ, וְחֹזֵר וּמְפַר לֵה בּוּ בַיּוֹם; אָבָל אִם הִפֵּר לֵה, וְנִחַם - אִינוֹ יָכוֹל לְהִשְׁאַל לְחֻכְם כְּדֵי שְׁיַחֲזֵר וְיִקְיָם.
כא. נַעֲרָה מֵאַרְשָׁה שֶׁנְּדָרָה, וְקִיָּם לֵה אֲבִיָּה לְכַדּוֹ אוֹ בַּעֲלָה לְכַדּוֹ, וְהִפֵּר לֵה הָאַחַר - אָף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁאַל לְחֻכְם וְהִתִּיר לוֹ הַקְּמָתוֹ, אִינוֹ חֹזֵר וּמְפַר לֵה עִם הָאַחַר שֶׁכָּבַר הִפֵּר לֵה; שֶׁאִין לְהֵם לְהִפֵּר אֲלֵא שְׁנִיָּהֶם כְּאַחַד.
כב. אָמַר לְכַתּוּ אוֹ לְאַשְׁתּוֹ: 'קִיָּם לִיָּךְ, קִיָּם לִיָּךְ', וְנִשְׁאַל עַל הַקְּמָה רֵאשׁוּנָה - הֲרִי הַשְּׁנַיִת חֲלָה עָלָיו. אָמַר לֵה: 'קִיָּם לִיָּךְ וּמוֹפֵר לִיָּךְ, וְלֹא תַחֲוֵל הַקְּמָה אֲלֵא אִם כֵּן חֲלָה הַפְּרָה' - הֲרִי זֶה מוֹפֵר; שֶׁאִין הַקְּמָה מוֹעֵלֵת אַחַר הַפְּרָה. אָמַר לֵה: 'קִיָּם וּמוֹפֵר, כִּבַּת אַחַת' - הֲרִי זֶה קִיָּם. אָמַר לֵה: 'קִיָּם לִיָּךְ הַיּוֹם' - הֲרִי זֶה קִיָּם לְעוֹלָם. אָמַר לֵה: 'מוֹפֵר לִיָּךְ לְמָחָר' - אִינוֹ מוֹפֵר; שֶׁהֲרִי קִיָּמוּ הַיּוֹם, וְלְמָחָר אִינוֹ יָכוֹל לְהִפֵּר. אָמַר לֵה: 'קִיָּם לִיָּךְ שְׂעַה אַחַת', וְעֲבַר הַיּוֹם וְלֹא הִפֵּר לֵה - הֲרִי זֶה קִיָּם; וְאִין אוֹמְרִין שְׂעָה כְּמִי שֶׁאָמַר לֵה 'הֲרִי מוֹפֵר לִיָּךְ לְאַחַר שְׂעָה', שֶׁהֲרִי לֹא הוֹצִיא הַפְּרָה מִפְּיֹו. אָמַר לֵה: 'קִיָּם לִיָּךְ שְׂעַה אַחַת', וּכְשֶׁעֲבָרָה הַשְּׂעָה אָמַר לֵה 'מוֹפֵר לִיָּךְ' - הֲרִי זֶה סַפֵּק, וְלְפִיכָף אִסּוּרָה בְּנְדָרָה, וְאִם עֲבָרָה עַל נְדָרָה - אִינְיָה לֹקֵה.
כג. מִי שֶׁנְּדָר נְדָרִים כְּדֵי לְכוּנֵן דְּעוֹתָיו [=ליישר מדותיו] וּלְתַקֵּן מַעֲשָׂיו - הֲרִי זֶה נָאֵה וּמְשַׁבֵּת. כִּיצַד? כְּגוֹן מִי שֶׁהָיָה זוֹלֵל, וְאִסּוּר הַבְּשֵׁר עָלָיו שֶׁנָּה אוֹ שְׁתֵּים, אוֹ מִי שֶׁהָיָה שׁוֹנֶה כִּיָּין [=מכור' ליי], וְאִסּוּר הַיַּיִן עַל עֲצֻמוֹ זְמַן מְרַבָּה, אוֹ שֶׁאִסּוּר הַשְּׂכָרוֹת לְעוֹלָם; וְכֵן מִי שֶׁהָיָה רוֹדֵף שְׁלֵמוּנִים וְנִבְהַל לְהוֹן, וְאִסּוּר עַל עֲצֻמוֹ הַמִּתְנַוֵּת, אוֹ הַנִּיַּת אֲנָשֵׁי מְדִינָה זוֹ; וְכֵן מִי שֶׁהָיָה מְתַגְּאֵה בְּפִיּוֹ, וְנָדֵר בְּנְזִיר, וְכִיִּצְאָ בְּנְדָרִים אֵלוֹ - בְּלֵן דְּרָף עֲבוּדָה לְשֵׁם הָן; וּבְנְדָרִים אֵלוֹ וְכִיִּצְאָ בְּהָן, אָמַרו חֲכָמִים: 'סִיָּג לְפָרִישׁוֹת, נְדָרִים'.
כד. וְאָף עַל פִּי שֶׁהָן עֲבוּדָה - לֹא יִרְבֶּה אָדָם בְּנְדָרֵי אִסּוּר, וְלֹא יִרְגֵּיל עֲצֻמוֹ בְּהָן; אֲלֵא יִפְרַשׁ מִדְּבָרִים שֶׁרְאוּי לְפָרַשׁ מֵהָן, בְּלֹא נְדָר.
כה. אָמַרו חֲכָמִים: כָּל הַנְּזִיר, כָּאֵלוּ בְּנָה בְּמָה [מבוח לקרבן מחוץ לבית המקדש]; וְאִם עֲבַר וְנָדֵר - מִצְוָה לְהִשְׁאַל עַל נְדָרוֹ, כְּדֵי שְׁלֹא יֵהָא מְכָשׁוּל לְפָנָיו. בְּמָה דְּבָרִים אָמָרוּ? בְּנְדָרֵי אִסּוּר. אָבָל נְדָרֵי הַקֶּדֶשׁ - מִצְוָה לְקַיְּמָן, וְלֹא יִשְׁאַל עָלֵיהֶן אֲלֵא מְדַחֵק, שֶׁנֶּאֱמַר: "נְדָרֵי לַה' אֲשִׁלֵּם".

45 כלום; 'הרי ראשי נזיר', 'כבדי נזירה' - הרי זה נזיר. זה
 46 הפלל: כל אבר שאם ינטל מן החי, ימות - אם אָמר 'הרי
 47 הוא נזיר', הרי זה נזיר.
 48 יז. האומר: 'הריני נזיר כשיהיה לי בן' - אם נולד לו בן
 49 זכר, הרי זה נזיר; אבל אם נולדה לו בת, או טמטום [אין
 50 ידוע אם זכר או נקבה], או אנדרוגינוס [מין בפני עצמו
 51 וספק זכר ספק נקבה] - אין זה נזיר. אָמר: 'הריני נזיר
 52 כשיהיה לי וָלד' - אָפלו נולד לו בת, או טמטום, או
 53 אנדרוגינוס - הרי זה נזיר. הפילה אשתו, אינו נזיר; חזרה
 54 ונתעברה וילדה, הרי זה נזיר.

פָּרֶק ב

56 א. הנודר בנזיר בשוגג או באַנס, או שְנדר לזרו חברו, או
 57 דָרף תבאי - הרי זה פטור, כשאָר נדרים; וימי שְנדר בנזיר,
 58 ונתם על נדרו - הרי זה נשָאָל לחכם, ומתיר לו נזירותו
 59 כְדָרף שמתירין שאָר הנדרים.
 60 ב. מי שְנדר בנזיר, והלך להביא קרבנותיו שְנדר על דעת
 61 שיביאם במלאת ימי נזרו, מצָאן שנגנבו, או נגנבה בהמה
 62 מהן - אם עד שלא נגנבה הבהמה נזר - הרי זה נזיר;
 63 ואם אחר שנגנבה או אבדה או שמתה נזר - אינו נזיר,
 64 שְזָה נזר בטעות.
 65 ג. המתפסי [נזירות] בנזירות [חבירו] - הרי זה נזיר, כמו
 66 שבאָרנו בדין כל המתפסי בנדר.
 67 ד. היה נזיר עובר לפְנֵיו, ואָמר: 'הריני פְּזָה' - הרי זה
 68 נזיר. נדר חברו בנזיר, ואָמר הוא: 'פי פְּזָה מֵיין', או
 69 שאָמר: 'שְעָרֵי כשְעָרוֹ מִלְהַגְזוֹ' - הרי זה נזיר. וכן אם
 70 שָמע [את חבירו נודד בניירות] ואָמר 'ואָני' בתוך כְּדֵי
 71 דבור, ושָמע שלישי בתוך כְּדֵי דבור של שני, ואָמר 'ואָני',
 72 ואָפלו הן מאָה - בְּלָן נזירים.
 73 ה. האומר: 'הריני נזיר כשיהיה לי בן', ושָמע חברו ואָמר
 74 'ואָני' - הרי חברו נזיר מִיָד.
 75 ו. האומר לחברו: 'הריני נזיר כשיהיה לך בן', ושָמע
 76 חברו ואָמר: 'ואָני' - אין זה נזיר; שלא נתפון זה האחרון,
 77 אָלא לומר לו 'שאָני אוֹהֵב שיהיה לך בן כמו זה', שְהָרי
 78 הוא בש מִמְנו [ומפאת הנימוס אמר זאת].
 79 ז. האומר [שלא בנוכחות פלוני]: 'הריני נזיר כשיהיה
 80 לפלוני בן', ושָמע חברו ואָמר: 'ואָני' - הרי זה ספק;
 81 שְמָא לא נתפון אָלא להיות נזיר כמותו, או לומר 'שאָני
 82 אוֹהֵב אוֹתוֹ כמותך'; וספק נזירות, לְהַקֵּל.
 83 ח. שנים שְהִיו מְהַלְכִין בְּדָרְף, וְרָאוּ אֶחָד בָּא בְּנִגְדָן, ואָמר
 84 אֶחָד מִן הַשְּׁנַיִם: 'זֶה הַהוּלֵף לְקִרְאָתְנוּ שְמֵעוֹן הוּא', ואָמר
 85 חברו: 'ראוֹבֵן הוּא', ואָמר זה: 'הריני נזיר אם יִהְיֶה
 86 ראובן', ואָמר האַחֵר: 'הריני נזיר אם יִהְיֶה שְמֵעוֹן' - הִגִיעַ
 87 אליהם וְהָרי הוּא ראובן, הרי זה נזיר; ואם הִיה שְמֵעוֹן,

1 מְסֻלָּס, או 'הריני מְכַלְכֵל', או 'הרי עלי לְשַלַח פָּרַע' -
 2 הרי זה נזיר; והוא, שִׁיגְמֹר בְּלָבוֹ לְהַזִיר.
 3 ז. אָמר: 'הרי עלי צָפְרִים' - אָף על פי שְהִיה נזיר עוֹבֵר
 4 לְפָנָיו, ואָף על פי שְהִיה בְּלָבוֹ לְהַזִיר - אינו נזיר, וְהָרי זה
 5 כְּמִי שְלֹא הוֹצִיא בְשִׁפְתָיו כְּלוּם.
 6 ח. כל כּוֹנֵי נזירות, כּוֹנֵי נזירות. כיצד? מְקוֹמוֹת הַעֲלִיָּם
 7 שְמֵשְׁנִין אֶת הַדְּבוּר, ואָמר שָם: 'הריני נזיק', 'נזיח', 'פְּזִיח'
 8 - הרי זה נזיר.
 9 ט. האומר: 'הריני נזיר מן התרצנים בלבד', או 'מן הזוגין
 10 בלבד', או 'הריני נזיר מן התגלחת', או 'הריני נזיר מן
 11 הַטְּמָאָה בלבד' - הרי זה נזיר גָמור, וְכָל דְקָדוּקֵי נזירות
 12 עָלָיו; אָף על פי שְלֹא הִיה בְּלָבוֹ לְהַזִיר אָלא מְדַבֵּר זה
 13 בלבד, הואיל וְדָבַר שְנֹדַר מִמְנו אָסור על הַנְּזִיר, הרי זה נזיר
 14 גָמור.
 15 י. אָבֵל האומר: 'הריני נזיר מן הגְרוּגְרוֹת' [תאנים
 16 מיובשות], או 'מן הדְבִלָה' [גוש תאנים מיובשות], וכיוצא
 17 בָהֵן - הרי זה אָסור בָּהֵן [בנדר], ואִינוֹ נזיר.
 18 יא. מְזִגוֹ לוֹ כּוֹס שֶׁל יַיִן, וְנִתְּנוֹ לוֹ לְשִׁתוֹ, ואָמר: 'הריני
 19 נזיר מִמְנו' - הרי זה נזיר גָמור. ואִם הִיה מֵר נֶפֶשׁ, או
 20 כּוֹעֵס, או מְתַאֲבֵל, והִיו מְבַקְשִׁין מִמְנו שְׂשִׁיטָה כְּדֵי לְשַׁכַּח
 21 עֲמָלוֹ [=צער], ואָמר: 'הריני נזיר מִמְנו' - הרי זה אָסור
 22 בְּאוֹתוֹ הַכּוֹס בלבד, ואִינוֹ נזיר; שְׂלֹא נִתְּפוֹן זֶה, אָלא שְׂלֹא
 23 יִשְׁתָּה כּוֹס זֶה.
 24 יב. וְכֵן שְכּוֹר שְׁנִתְּנוֹ לוֹ כּוֹס כְּדֵי לְרוֹתוֹ [=לשכרו], ואָמר:
 25 'הריני נזיר מִמְנו' - הרי זה אָסור בְּאוֹתוֹ הַכּוֹס בלבד, ואִינוֹ
 26 חֵיֵב בְּנִירוֹת; שְׂלֹא נִתְּפוֹן זֶה, אָלא שְׂלֹא יִשְׁכְּרוּ אוֹתוֹ יוֹתֵר
 27 מְדֵי. ואִם הִגִיעַ לְשִׁכְרוֹתוֹ שֶׁל לוֹט - אִין דְבָרָיו כְּלוּם, ואִינוֹ
 28 חֵיֵב על כָּל עֲבָרָה שְׂשִׁיעָשָׁה; שְׂמִשְׁהִגִיעַ לְשִׁכְרוֹתוֹ שֶׁל לוֹט,
 29 אִינוֹ בֶּן חֵיֵב.
 30 יג. האומר: 'הריני נזיר על מְנַת שְׂאֵהִיה שוֹתָה יַיִן', או
 31 'מְטֻמָּא לְמַתִּים', או 'מְגַלַח שְעָרוֹ' - הרי זה נזיר, ואָסור
 32 בְּכֻלָּן; מִפְּנֵי שְהִתְּנָה [לשנות] על מָה שְׁכָתוּב בַּתּוֹרָה, וְכָל
 33 הַמִּתְּנָה על הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה - תִּנְאוּ בְטָל.
 34 יד. נדר בנזיר, ואָמר: 'לא הייתי יודע שְהַנְּזִיר אָסור בַּיַיִן,
 35 או בְּטֻמְאָה, או בַּתְּגַלְחַת, וְאָלוֹ הִיִּיתִי יוֹדֵעַ כֵּן, לא הייתי
 36 נוֹדֵר' - הרי זה נזיר, וְחֵיֵב בְּכֻלָּן; שְׂהָרי הוּא הִיה יוֹדֵעַ
 37 שְאָסֹר עֲצָמוֹ בְּאֶחָד מִשְׁלֹשָׁה מִיַּיִן; וְכִבֵּר בְּאָרְנוֹ, שְאָפְלו
 38 לֹא נזר אָלא מְאֶחָד מֵהֵן, אָסור בְּכֻלָּן.
 39 טו. אָמר: 'יודע אני שְהַנְּזִיר אָסור בְּכָל אֵלוֹ, אָבֵל הִיה
 40 בְּדַעְתִּי שְמֵתֵר לִי אֲנִי לְשִׁתוֹת הַיַּיִן, מִפְּנֵי שְאִיני יְכוֹל לְחִיּוֹת
 41 בְּלא יַיִן, או מִפְּנֵי שְאִיני קוֹבֵר אֶת הַמַּתִּים' וְלִכֵּן אִהִיה מוֹתֵר
 42 לְהַטְמִיא - הרי זה אינו נזיר; מִפְּנֵי שְאָלוֹ בְּכָלֵל נְדָרֵי
 43 שְגוּת, שְאִינֵן צְרִיכִין שְאֵלָה לְחַכֵּם, כְּמוֹ שְבִּאָרְנוּ.
 44 טז. האומר: 'הרי די נזירה', 'הרי רגלי נזירה' - לא אָמר

47 שָׁמַר: 'בְּנֵי פְלוֹנֵי נְזִיר', או 'הָרִי זֶה נְזִיר', וְשָׂמַק הֵבֵן -
 48 הָרִי זֶה נְזִיר, וְחִיב הָאֵב לְנַהֵג בּוֹ כָּל דְּקְדוּקַי נְזִירוֹת, וְאִם
 49 נָטָמָא - מְבִיא קָרְבָּן טְמֵאָה, וְכַשֵּׁי־שֵׁלִים נְזִירוֹתוֹ - מְבִיא
 50 קָרְבָּן טָהוֹרָה, כְּשֶׁאֵר הַנְּזִירִים הַגְּדוּלִים.
 51 טו. לֹא רָצָה הֵבֵן וּמָתָה בְּדָבָר זֶה, או שְׂמַחוּ קְרוּבֵי, או
 52 שְׂגַלַח שְׂעָרוֹ, או שְׂגַלְחוּהוּ קְרוּבֵי - שְׁהָרִי נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה
 53 שְׂגַלָּה דַּעְתָּן, שְׁלֹא רָצָה הוּא או קְרוּבֵי בְּנְזִירוֹת זו - הָרִי
 54 זֶה אֵינוֹ נְזִיר. וְעַד מָתִי יֵשׁ לוֹ לְהִדְרִי? עַד שִׁיְגַדִּיל וְיַעֲשֶׂה
 55 אִישׁ.
 56 טז. הַגּוֹיִים - אֵין לָהֶם נְזִירוֹת, שְׁנֵאָמַר: "דְּבַר אֵל בְּנֵי
 57 יִשְׂרָאֵל".
 58 יז. נָשִׁים וְעֲבָדִים - יֵשׁ לָהֶם נְזִירוֹת. וְהָאֵב או הַבַּעַל מִפֶּר
 59 נְזִירוֹת הָאִשָּׁה, אִם רָצָה, כְּשֶׁאֵר הַנְּדָרִים. אֲבָל הַעֲבָד - יֵשׁ
 60 לְרַבּוֹ לְכַף אוֹתוֹ לְשִׁתּוֹת, וְלִהְטָמָא לְמֵתִים; וְאִם לֹא כִּפָּה
 61 אוֹתוֹ, נוֹהֵג בְּנְזִירוֹת.
 62 יח. נְדָר הַעֲבָד שְׁאָר נְדָרִים שֵׁיִשׁ בְּהֵן עֲנוּי נֶפֶשׁ, או
 63 שְׂמַעְכָּבִין [=מַגְבִּירִים] אֵת הַמְּלָאכָה, או שְׁהַעֲרִיף - אֵין
 64 רַבּוֹ צְרִיף לְכַפּוֹ; מִפְּנֵי שְׂאֵין נֶפֶשׁוֹ קְנוּיָה לוֹ, לֹא יַחֲלוּ עֲלָיו
 65 נְדָר; לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה? לְאוֹסֵר פְּרוֹת [של-] אַחֲרֵים
 66 עֲלֵיהֶם. אֲבָל אִם אֵין שֵׁם עֲנוּי, וְלֹא דְבָר שְׂמַעְכָּב מְלָאכָה
 67 - אֵינוֹ יָכוֹל לְכַפּוֹתוֹ. נְדָר עֲבָדוֹ בְּנְזִירוֹת, וְאָמַר לוֹ: 'מוֹפְר
 68 לְךָ' - יָצָא לְחֵרוֹת, וְחִיב לְהַשְׁלִים נְזִירוֹתוֹ; שְׁהַעֲבָד כּוֹפִין
 69 אוֹתוֹ, וְאֵין מִפְּרִין לוֹ; וְאִם הִפְּר, יָצָא לְחֵרוֹת [שהַפְּרָה
 70 נַחֲשֶׁבֶת כְּגִילּוּי דַעַת לְשַׁחְרוּר].
 71 יט. עֲבָד שְׁנֵדַר בְּנְזִירוֹת וּבְרַח, או שְׁהֵלֵף רַבּוֹ - הָרִי זֶה
 72 אֲסוּר לְשִׁתּוֹת יָיִן, כְּדֵי שִׁיִּצְטַעַר וְיִחְזוֹר לְרִשּׁוֹת רַבּוֹ. נְזָר
 73 וְהַשְׁלִים נְזִירוֹתוֹ, וְגִלַח וְלֹא יָדַע רַבּוֹ, וְאַחַר כֵּן יָצָא לְחֵרוֹת
 74 - הָרִי זֶה יָצָא יָדִי נְדָרוֹ; אֲבָל אִם נְדָר, וְלֹא גִלַח, וְיָצָא
 75 לְחֵרוֹת - לֹא יָצָא יָדִי נְדָרוֹ. נְטָמָא, וְאַחַר כֵּן יָצָא לְחֵרוֹת
 76 - מוֹנֵה [וּמַחְחִיל בְּנְזִירוֹת חַדְשָׁה] מִשְׁעָה שְׁנָטָמָא
 77 [=כְּשֶׁנִּסְתַּהַר. לֹא מִיוֹם הַבֵּאת קָרְבָּן].
 78 כ. נְזִירוֹת נוֹהֵגַת בְּכַנֵּי הַבֵּית [הַמְקַדֵּשׁ] וְשְׁלֹא בְּכַנֵּי הַבַּיִת;
 79 לְפִיכָּךְ, מִי שְׁנֵדַר בְּנְזִיר בְּזָמַן הַזֶּה - הָרִי זֶה נְזִיר לְעוֹלָם,
 80 שְׂאֵין לָנוּ בֵּית כְּדֵי שְׂכַבֵּיא קְרַבְנוֹתָיו בְּמֵלֶאת יָמֵי נְזָרוֹ.
 81 כא. אֵין הַנְּזִירוֹת נוֹהֵגַת, אֲלֵא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; וּמִי שְׁנֵדַר
 82 בְּחוּצָה לְאֶרֶץ - קוֹנְסִין אוֹתוֹ וּמְחַיְבִין אוֹתוֹ לְעֵלּוֹת
 83 לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלַהֲיִית נְזִיר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמִנְיַן הַיָּמִים
 84 שְׁנֵדַר. לְפִיכָּךְ, מִי שְׁנֵדַר בְּזָמַן הַזֶּה בְּחוּצָה לְאֶרֶץ - כּוֹפִין
 85 אוֹתוֹ לְעֵלּוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהִיָּה נוֹהֵג נְזִירוֹת שֵׁם עַד
 86 שְׂיָמוּת, או עַד שִׁיִּבְנֶה הַמְקַדֵּשׁ, וְיִקְרִיב קְרַבְנוֹתָיו
 87 בְּמֵלֶאת יָמֵי נְזָרוֹ.
 88 כב. וְכָל זְמַן שֶׁהוּא בְּחוּצָה לְאֶרֶץ, הָרִי זֶה אֲסוּר לְשִׁתּוֹת
 89 יָיִן וְלִהְטָמָא לְמֵתִים וְלִגְלַח, וְכָל דְּקְדוּקַי נְזִירוֹת עֲלָיו -
 90 וְאֵף עַל פִּי שְׂאֵין יָמִים אֲלוֹ עוֹלִין לוֹ [בְּמִנְיַן יָמֵי נְזִירוֹת];
 91 וְאִם עֲבַר וְשָׁתָה, או גִּלַח, או נָגַע בְּמַת וְכִיּוֹצֵא בְּגַיְעָה -
 92 לוֹקָה.

1 הָרִי חֲבָרוֹ נְזִיר; כְּמוֹ שְׁנֵדַרְוִי. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה. לֹא הַגִּיעַ
 2 אֲלֵיהֶם, אֲלֵא חֲזוֹר לְאַחֲרָיו וְנִעְלַם מַעֲיָנֵיהֶם, וְלֹא יָדְעוּ מִי
 3 הוּא - אֵין אֲחֵד מֵהֵן נְזִיר.
 4 ט. וְכֵן הֵאוּמַר: 'הָרִינִי נְזִיר אִם הִיָּה בְּכָרִי [בְּעֻרִימַת
 5 תְּבוּאָה] זֶה מְאָה כּוֹר' [שֵׁם מִידָה], וְהֵלֵף לְמִדְדוֹ, מִצְּאוֹ
 6 שְׁנֵגָב או אָבָד - אֵינוֹ נְזִיר, וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה, שְׂסָפַק
 7 נְזִירוֹת לְהַקְלִ.
 8 י. הִיּוֹ מְהַלְכִין בְּדֶרֶךְ, וְרָאָה אֵת הַכּוֹי [שהוּא סֵפֶק חִיָּה סֵפֶק
 9 בַּהֲמָה] מִרְחוּק, וְאָמַר אֲחֵד מֵהֵן: 'הָרִינִי נְזִיר שְׁנֵה חִיָּה',
 10 וְאָמַר אֲחֵד: 'הָרִינִי נְזִיר שְׁנֵה בְּהֵמָה', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי
 11 נְזִיר שְׂאֵין זֶה חִיָּה', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי נְזִיר שְׂאֵין זֶה
 12 בְּהֵמָה', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי נְזִיר שְׂאֵין זֶה לֹא חִיָּה וְלֹא
 13 בְּהֵמָה', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי נְזִיר שְׁנֵה חִיָּה וּבְהֵמָה' - הָרִי
 14 פְּלָם נְזִירִים; מִפְּנֵי שֶׁהַכּוֹי - יֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים [=הַלְכוֹת] שְׁנֵה
 15 בְּהֵן לְחִיָּה, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שְׁנֵה בְּהֵן לְבְּהֵמָה, וְיֵשׁ בּוֹ
 16 דְּרָכִים שְׁנֵה בְּהֵן לְחִיָּה וּלְבְּהֵמָה, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שְׂאֵינוֹ
 17 שְׁנֵה בְּהֵן לֹא לְחִיָּה וְלֹא לְבְּהֵמָה. וְהוּא הַדִּין אִם רָאוּ
 18 אֶנְדְרוּגִינוֹס, וְנִחְלְקוּ בּוֹ אִם הוּא אִישׁ או אִשָּׁה, וְנֵדְרוּ עַל
 19 דֶּרֶךְ שְׁנֵדְרוּ אֲלוֹ כְּכּוֹי - הָרִי פְּלָן נְזִירִים; שְׁהַאֶנְדְרוּגִינוֹס -
 20 יֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שְׁנֵה בְּהֵן לְאִישׁ, וְדְרָכִים שְׁנֵה בְּהֵן לְאִשָּׁה,
 21 וְדְרָכִים שְׂאֵינוֹ שְׁנֵה בְּהֵן לֹא לְאִישׁ וְלֹא לְאִשָּׁה, וְדְרָכִים
 22 שֶׁהוּא שְׁנֵה בְּהֵן לְאִישׁ וְלְאִשָּׁה.
 23 יא. וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוֹ בְּעֲנִינֵי הַמַּצְוָה, לֹא בְּטַבְּעוֹ
 24 וְתוֹלְדָתוֹ [=תְּכוּנוֹתָיו]. כִּיִּצְדַּ? דְמוֹ [דַם שְׁחִיתוֹתוֹ] טְעוֹן
 25 כְּסוּי חִיָּה, וְחִלְבוֹ אֲסוּר בְּבְהֵמָה; וְהָרִי הוּא פְּלָאִים עִם
 26 הַבְּהֵמָה וְכֵן עִם חִיָּה, כְּאֵלוֹ אֵינוֹ חִיָּה וְאֵינוֹ בְּהֵמָה; וְטַעוֹן
 27 שְׁחִטָּה, חֲתִיָּה וּבְבְהֵמָה. וְיֵשׁ בּוֹ דִּינִים אַחֲרֵים, וְכָל אֲחֵד
 28 מֵהֵן יִתְבָּאַר בְּמִקּוֹמוֹ. וְכֵן הַאֶנְדְרוּגִינוֹס מְטָמָא בְּלִבָּן [זוּב
 29 וּקְרִי] פְּאָנָשִׁים, וּמְטָמָא בְּאֶדָם [דַם נַדָה] פְּנָשִׁים; וְאֵינוֹ
 30 נִמְכָּר בְּעֲבָד עֲבָרִי, לֹא פְּאָנָשִׁים וְלֹא פְּנָשִׁים; וְהַהוֹרָגוֹ נְהַרַג
 31 עֲלָיו, פְּאָנָשִׁים וּכְנָשִׁים. וְיֵשׁ בּוֹ דִּינִים אַחֲרֵים, וְכָל אֲחֵד
 32 מֵהֵן יִתְבָּאַר בְּמִקּוֹמוֹ.
 33 יב. וְכֵן אִם רָאוּ אֲנָשִׁים כְּאוֹ כְּנַגְדָן, מֵהֵן פְּקַחִין [מְסוּגִלִים
 34 לְרֵאוֹת] וּמֵהֵן סוּמִין [עִוְרִים] - אָמַר אֲחֵד: 'הָרִינִי נְזִיר
 35 שְׂאֵלוֹ פְּקַחִין', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי נְזִיר שְׂאֵין אֲלוֹ פְּקַחִין',
 36 אָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי נְזִיר שְׂאֵלוֹ סוּמִין', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי
 37 נְזִיר שְׂאֵין אֲלוֹ סוּמִין', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי נְזִיר שְׂאֵלוֹ
 38 פְּקַחִין וְסוּמִין', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי נְזִיר שְׂאֵין אֲלוֹ לֹא
 39 פְּקַחִין וְלֹא סוּמִין' - הָרִי פְּלָם נְזִירִים. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה.
 40 יג. קָטַן שֶׁהַגִּיעַ לְעוֹנַת נְדָרִים, וְנֵדַר בְּנְזִיר - הָרִי זֶה נְזִיר,
 41 וּמְבִיא קְרַבְנוֹתָיו, וְאֵף עַל פִּי שְׁעַדִּין לֹא הִבִּיא שְׂתִי
 42 שְׂעוֹת, כְּשֶׁאֵר הַנְּזִירִים. וְהָאִישׁ מִדִּיר אֵת בְּנוֹ הַקָּטָן
 43 בְּנְזִיר, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא בָּא לְעוֹנַת הַנְּדָרִים; וְאֵין הָאִשָּׁה
 44 מְדַרְת אֵת בְּנָהּ בְּנְזִיר. וְדָבָר זֶה - הַלְכָה מִפִּי הַקַּבְלָה
 45 [מִמְשָׁה] הוּא, וְאֵינוֹ נוֹהֵג בְּשֶׁאֵר נְדָרִים.
 46 יד. כִּיִּצְדַּ? הָאֵב שְׂאָמַר לְבָנוֹ הַקָּטָן: 'הָרִי אֲתָה נְזִיר', או

הלכות נזירות

פרק ג

45 זה נזיר ארבע נזירות; 'הריני נזיר שלשים יום יום אחר'
 46 - הרי זה נזיר נזירות אחת של שלשים ואחד יום.
 47 ט. מי שהיה שתי כתי עדים מעידין אותו, אלו מעידין
 48 שגזר שתיים, ואלו מעידין שגזר חמש - הרי זה נזיר
 49 שתיים; שבכלל חמש שתיים, והרי כלן העידו בשתיים.
 50 י. מי שגזר שתי נזירות, בין שגזר שתיים בבת אחת, בין
 51 שגזר זו אחר זו, כגון שאמר: 'הריני נזיר היום, הריני נזיר
 52 היום', ומנה את הראשונה והפריש קרבן, ואחר כך נשאל
 53 על זאת הראשונה והתיר נדרו - עלתה לו ראשונה בשניה,
 54 ומביא זה הקרבן ונפטרו. ואפלו הביא בפירתו, ואפלו גלח
 55 שערו ואחר כך נשאל עליה - עלתה לו ראשונה בשניה,
 56 שהרי אין השניה חלה אלא אחר הראשונה, והראשונה
 57 אינה; כיון שהתירה, כאלו אינה מעקרה.
 58 יא. מי שאמר: 'הריני נזיר לעולם', או 'הריני נזיר כל ימי
 59 חיי' - הרי זה נזיר עולם; ואם אמר: 'הריני נזיר אלה
 60 שנה' - הרי זה נזיר לזמן קצוב, ואף על פי שאי אפשר
 61 שיחיה האדם אלה שנה.
 62 יב. ומה בין נזיר עולם לנזיר זמן קצוב? שהנזיר לזמן
 63 קצוב - אסור לגלח עד סוף ימי נדו, שנאמר: 'כל ימי
 64 נדר נדו, תער לא יעבר על ראשו, עד מלאת הימים'. ונזיר
 65 עולם - אם הכביד שערו, מקל בתער משנים עשר חדש
 66 לשנים עשר חדש, ומביא קרבנותיו שלש בהמות
 67 כשיגלח, שנאמר: "והיה מקץ ימים לימים אשר יגלח, כי
 68 כבוד עליו ויגלחו", ואבשלום נזיר עולם היה. ודבר זה,
 69 הלכה מפי הקבלה. ונזיר עולם שנטמא - הרי זה מביא
 70 קרבן טמאה ומגלח בתגלחת טמאה, כמו נזיר לזמן קצוב.
 71 יג. שמשון לא היה נזיר גמור, שהרי לא נדר בגזיר, אלא
 72 המלאך הפרישו מן הטמאה [מן האסור לו]; וכיצד היה
 73 דינו? היה אסור בינו ואסור בתגלחת, ומתו היה להטמא
 74 למיתים. ודבר זה, הלכה מפי הקבלה.
 75 יד. לפיכך, מי שאמר: 'הריני נזיר כשמשון' - הרי זה
 76 נזיר מן תימן ומן התגלחת לעולם, ואינו מגלח כל שנים
 77 עשר חדש כשאר נזירי עולם, ומתו להטמא למיתים. ואם
 78 אמר: 'לא נתפונתי אלא לאיש אחר ששמו שמשון', אינו
 79 נזיר. ומי שגזר נזיר כשמשון - אינו יכול להשאיל על
 80 נדרו, שגזירות שמשון לעולם היתה [מבלי יכולת להתיר,
 81 כי נצטווה מפי המלאך].
 82 טו. האומר: 'הריני נזיר כשמשון בן מנחם', כבעל
 83 דלילה, 'כמי שעקר דלתות עזה', 'כמי שנקרו פלשתים
 84 את עיניו' - הרי זה נזיר כגזירות שמשון, אף על פי
 85 שאפשר שנעשו מעשים אלו לאיש אחר.
 86 טז. שמואל הרמתי, נזיר עולם היה; לפיכך, האומר:
 87 'הריני נזיר כשמואל הרמתי', 'כבן תנח', 'כבן אלקנה',
 88 'כמי ששסף את אגג בגלגל', וכיוצא באלו - הרי זה נזיר
 89 עולם; ואין אומרים: 'שמו לאיש אחר שמעשיו כאלה
 90 נתפנו'.
 91 זז. האומר: 'הריני נזיר מלא הבית', או 'מלא הקפה' -

1 א. סתם נזירות, שלשים יום. כיצד? מי שאמר: 'הריני
 2 נזיר', אין פחות משלשים יום; ואפלו אמר: 'הריני נזיר
 3 נזירות גדולה עד מאד הרבה הרבה' - הרי זה נזיר שלשים
 4 יום, שהרי לא פרח זמן.
 5 ב. פרח זמן פחות משלשים, כגון שאמר: 'הריני נזיר יום
 6 אחר', או 'עשרה ימים', או 'עשרים' - הרי זה נזיר
 7 שלשים יום, שאין נזירות פחותה משלשים יום; ודבר זה,
 8 הלכה מפי הקבלה.
 9 ג. פרח זמן יותר משלשים יום - כגון שאמר: 'אחד
 10 ושלושים', או 'ארבעים', או 'מאה יום', או 'מאה שנה' -
 11 הרי זה נזיר כזמן שפרש, לא פחות ולא יותר.
 12 ד. האומר: 'הריני נזיר שעה אחת', הרי זה נזיר שלשים
 13 יום; אמר: 'הריני נזיר שלשים יום ושעה אחת' - הרי זה
 14 נזיר אחד ושלושים יום, שאין נזירין שעות.
 15 ה. האומר: 'הריני נזיר מכאן ועד מקום פלוני' - אם לא
 16 התזיק בדרך, הרי זה נזיר שלשים יום בלבד; שלא נתפנו
 17 זה אלא לנזירות גדולה [כטורח הדרך]. והרי לא פרח זמן.
 18 ואם התזיק בדרך - אם היה מהלך פחות משלשים יום,
 19 הרי זה נזיר שלשים יום; ואם היה יותר משלשים יום,
 20 הרי זה נזיר נזירות אחת כמנין הימים.
 21 ו. מי שאמר: 'הריני נזיר שתי נזירות', או 'שלוש' או
 22 'ארבע' - הרי זה נזיר כמנין שאמר, כל נזירות מהן
 23 שלשים יום; ובסוף כל שלשים ושלשים - מגלח ומביא
 24 קרבנותיו, ומתחיל למנות נזירות שניה. אפלו אמר: 'הריני
 25 נזיר מאה אלה נזירות', שאי אפשר שיחיה כזמן הזה -
 26 הרי זה מונה אחת אחת עד ששמות, או עד שישלים מנין
 27 נזירותיו.
 28 ז. האומר: 'הריני נזיר כמנין ימות השנה' - מונה נזירותיו
 29 כמנין ימות השנה; אם פרח שנת החמה - מונה שלש
 30 מאות וחמש וששים נזירות, כל אחת מהן שלשים יום;
 31 ואם פרח שנת הלכנה - מונה שלש מאות וארבע וחמשים
 32 נזירות; ואם סתם - מונה שלש מאות וארבע וחמשים
 33 נזירות. שהרי בארנו, שבכל הנדרים הולכין אחר לשון בני
 34 אדם, ורב שני החמה שלש מאות חמשה וששים יום מונין
 35 לה, ורב שני לכנה שלש מאות ארבע וחמשים יום מונין
 36 לה, ואין קורין כל העם 'שנה' סתם, אלא לשנת הלכנה.
 37 ח. האומר: 'הריני נזיר אחת ומחצה', הרי זה נזיר שתי
 38 נזירות; אמר: 'הריני נזיר יום אחר', או 'הריני נזיר ושעה
 39 אחת' - הרי זה נזיר שתיים; אמר: 'הריני נזיר, ואחת' -
 40 הרי זה נזיר שתיים; 'הריני נזיר, ואחת, ועוד' - הרי זה
 41 נזיר שלש נזירות; 'הריני נזיר, ואחת, ועוד, ושוב' - הרי

מתוך מהדורת חזק

47 ומגלח ומביא קרבנותיו, ומשלים השלשים או יתר
 48 שנשארו מנזירותו, ומגלח לנזירותו. ואם נשאר מן המאָה
 49 פחות משלשים, סותר עד שבָּעִים.
 50 ה. ביצד? נולד הבן ביום שמונים - מונה של בנו,
 51 ומשלים את של בנו ומגלח, ומתחיל למנות מאחר
 52 התגלחת שלשים יום. ונמצא מפסיד מקדם הנולד עשרה
 53 ימים - שהן מיום שבָּעִים עד הנולד. וכן כל פיוצא בזה.
 54 ו. האומר: 'הריני נזיר לאחר עשרים יום', וחוֹזר ואמר:
 55 'הריני נזיר מעתה מאה יום' - מונה עשרים יום ופוסק,
 56 ומתחיל למנות שלשים יום, שהיא הנזירות שגָּדַר לאחר
 57 עשרים, ואחר השלשים מגלח תגלחת טְהוֹרָה ומביא
 58 קרבנותיו, וחוֹזר ומונה שמונים יום כְּדִי להשלים המאָה
 59 שגָּדַר בסוף, ומגלח ומביא קרבנותיו.
 60 ז. אומר: 'הריני נזיר לאחר עשרים יום, והריני נזיר מעתה'
 61 - מונה שלשים יום, ומגלח תגלחת טְהוֹרָה, וחוֹזר ומונה
 62 שלשים יום אחרים, והיא הנזירות שגָּדַר לאחר עשרים;
 63 שאם תאמר: 'מונה עשרים ופוסק, ומונה שלשים ומגלח'
 64 - נשארו מנזירות שהתחיל בה עשרה ימים בלבד, ואין
 65 בין תגלחת טְהוֹרָה לתגלחת טְהוֹרָה לעולם פחות משלשים
 66 יום.
 67 ח. אומר: 'הריני נזיר לאחר עשרים יום', וחוֹזר ואמר:
 68 'הריני נזיר עולם מעתה' - לא חלה עליו נזירות שגָּדַר
 69 בראשונה.
 70 ט. וכן אם אומר: 'הריני נזיר שמשון לאחר עשרים יום',
 71 וחוֹזר ואמר: 'הריני נזיר מעתה' - אינו מגלח לנזירות זאת
 72 שגָּדַר באחרונה.
 73 י. מי שאמר: 'הרי אני נזיר יום אחד לפני מיתתי' - הרי
 74 זה אסור לשמות בנין ולהשמא למתים ולגלח, לעולם.
 75 יא. האומר: 'הריני נזיר ביום שבן דוד בא בו' - אם בחל
 76 נדר, הרי זה אסור לעולם. ואם בשבת או ביום טוב נדר
 77 - אותה שבת או אותו יום טוב מותר, מכאן ואילך אסור
 78 לעולם; שהדבר ספק אם יבוא בשבת ויום טוב, או לא
 79 יבוא; והואיל והוא ספק ביום שגָּדַר - לא חלה עליו
 80 נזירות, שספק נזירות להקל. מכאן ואילך - חלה עליו
 81 נזירות; ושבת הבאה שהיא ספק, אינה מפקעת נזירות
 82 שחלה עליו.
 83 יב. נזיר ששלמו ימי נזירותו, ולא גלח תגלחת טְהוֹרָה -
 84 הרי זה אסור לגלח ולשמות יין ולהשמא למתים כשהיה
 85 מקדם, וכל דקדוקי נזירות עליו; ואם גלח או שָׁתָה או
 86 נטמא, לוקה.
 87 יג. מי שגָּדַר בנזיר, ודמה שאינו נדר, והיה נוהג הַתֵּר
 88 בנדרו ושָׁתָה יין, ולאחר זמן שאל לחכם, והורהו שהוא
 89 נדר, ושהוא חֵיב בנזירות - הרי זה מונה משעה שגָּדַר;
 90 ומדברי סופרים, שיינה אסור פִּימִים שנהג בהם הַתֵּר.
 91 יד. ביצד? הרי שגָּדַר שלשים יום, ונהג הַתֵּר בנדרו עשרה
 92 ימים, ונהג אסור עשרים יום, ולאחר השלשים שאל
 93 לחכם ואסר לו - הרי זה מונה עשרה ימים מיום ששאל,

1 בודקין אותו: אם אָמַר 'לא היה בדעתי שאֲהִיָּה נזיר כל
 2 ימי, ולא נתפונתי אֶלָּא להאַרִיף זמן הנזירות זמן מרבָּה'
 3 - הרי זה נזיר שלשים יום בלבד. ואם אָמַר: 'סתם נדרתי'
 4 - רואין את הקפה כאלו היא מלאה תרדל, ויהיה נזיר כל
 5 ימיו; ויש לו לגלח משנים עשר חדש לשנים עשר חדש,
 6 ויביא קרבנותיו כשָׁאָר נזירי עולם.
 7 יח. האומר: 'הריני נזיר כשער ראשי', או 'כשער האָרֶץ',
 8 או 'כחול היס' - הרי זה כמי שאָמַר: 'הרי עלי נזירות
 9 כמנן שער ראשי', או 'כמנן עפר האָרֶץ', או 'כמנן חול
 10 היס'. לפיכך, גלח כל שלשים יום, ויתחיל למנות נזירות
 11 שניה שלשים יום ויגלח; וכן עד שימות. ובכל תגלחת
 12 ותגלחת - אינו שותה ביין, ולא מטמא למתים; ואם שָׁתָה
 13 או נטמא, אָפְלוּ ביום התגלחת - הרי זה לוקה.
 14 יט. האומר: 'הריני נזיר אם אכל כפר זו, הריני נזיר אם
 15 אכלנה, הריני נזיר אם אכלנה', ואכלה - הרי זה חֵיב
 16 בנזירות [אם אכל] כמנן שאָמַר; ומונה אחת אחר אחת,
 17 כל אחת מהן שלשים יום, ומגלח בסוף כל שלשים,
 18 ומביא קרבנותיו.

פָּרָק ד

19
 20 א. האומר: 'הריני נזיר' - הרי זה מגלח תגלחת טְהוֹרָה
 21 יום אחד ושלשים; ואם גלח ביום שלשים, יצא. אומר:
 22 'הריני נזיר שלשים יום', אינו מגלח אֶלָּא ביום אחד
 23 ושלשים.
 24 ב. מי שגָּדַר שתי נזירות - מגלח את הראשונה ביום
 25 שלשים ואחד, ואת השניה ביום ששים ואחד. ואם גלח
 26 את הראשונה ביום שלשים, מגלח את השניה ביום
 27 ששים; ואם גלח ביום השְׁעָה וְחַמְשִׁים - יצא; שיום
 28 שלשים עולה לו אף למנן נזירות שניה.
 29 ג. האומר: 'הריני נזיר, ונזיר כשהיה לי בן', והתחיל
 30 בנזירות שלו, ואחר כך נולד לו בן - משלים את שלו,
 31 ואחר כך מונה של בנו. אומר: 'הריני נזיר כשהיה לי בן,
 32 והריני נזיר כך וכך יום', והתחיל בנזירות שלו, ואחר כך
 33 נולד לו בן - פוסק נזירות שלו, ומונה את של בנו, ואחר
 34 כך חוזר ומשלים את שלו, והרי שתיהן בנזירות אחת.
 35 לפיכך, אם נטמא בתוך נזירות של בנו, סותר [=מתבטל]
 36 הכל; ונטמא אחר נזירות בנו כשהתחיל להשלים נזירותו,
 37 אינו סותר אֶלָּא עד נזירות בנו. ובכמה ימים משלים את
 38 שלו? אם נשאר מנזירותו כשנולד הבן שלשים יום או
 39 יותר - מונה נזירות בנו, ומשלים הימים שנשארו
 40 מנזירותו; ואם נשאר מנזירותו פחות משלשים יום - מונה
 41 שלשים אחר נזירות בנו, שאין בין תגלחת לתגלחת פחות
 42 משלשים יום.
 43 ד. ביצד? האומר: 'הריני נזיר כשהיה לי בן, והריני נזיר
 44 מאה יום', והתחיל בנזירות שלו, ונולד לו בן - אם נשאר
 45 מן המאָה שגָּדַר שלשים יום או יותר כשנולד הבן, לא
 46 הפסיד כלום; שהרי פוסק נזירות שלו, ומונה של בנו,

מתוך מהדורת חזק

47 [מלשון פרוסה - חצי ככר של שש ביצים] מן הפת, ואכל
 48 כדי פרס, שנמצא שאכל רביעית זין - הרי זה לוקה; ועל
 49 זה וכיוצא בו נאמר בתורה: "וכל משרת ענבים" - לאסור
 50 דבר שנתערב בו הזין, וטעמו כטעם הזין; והוא שיהיה
 51 טעמו וממשו, כשאר אסורי מאכלות.
 52 ו. נתערב זין וכיוצא בו בדבש וכיוצא בו, ואין שם טעם
 53 זין - הרי זה מתר לנזיר; לא יהיה זה חמור מחלב ודם.
 54 ז. היה בו טעם זין, ואין שם רביעית בכדי פרס - הרי זה
 55 אסור מדברי סופרים, כמו שבארנו באסורי מאכלות;
 56 ומפני אותו אם אכל, מפת מרדות.
 57 ח. נזיר שאכל פזית ענבים, וכזית חרצן, וכזית זג, וכזית
 58 צמוקים, ושטה רביעית זין, ואפלו סחט אשכול ושטה
 59 ממנו רביעית - הרי זה לוקה חמש מלקיות; שכל אחד
 60 מהן בלאו אחד הוא. ולוקה מלקות ששית משום "לא יחל
 61 דברו", שהוא שנה בכל הנדרים. וכן אם אכל פזית זג, או
 62 פזית ענבים - לוקה שתיים; אחת משום זג או משום
 63 ענבים, ואחת משום "לא יחל דברו". והוא הדין לנזיר
 64 שגלח או נטמא, שהוא לוקה שתיים: אחת על האסור
 65 המיוחד בו, ואחת על האסור השנה בכל הנדרים שהוא
 66 "לא יחל דברו".
 67 ט. נזיר ששטה רביעית זין ורביעית חמץ - אינו לוקה
 68 אלא אחת, שאינו חייב על הזין בפני עצמו ועל החמץ בפני
 69 עצמו; שאין פתוב זין לא שטה וחמץ לא ישטה, אלא
 70 כף פתוב: "חמץ זין וחמץ שכר לא ישטה" - כלומר: לא
 71 ישטה זין ולא דבר שנתערב בו הזין והוא השכר, ואפלו
 72 החמיצו; והואיל ולא כפל אלא החמץ, שהוא שם אחד -
 73 אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו.
 74 י. נזיר שהיה שותה זין כל היום בלוי - אף על פי שהוא
 75 חייב לשמים על כל רביעית ורביעית, אינו לוקה אלא אחת
 76 משום זין ואחת ד"לא יחל דברו", כמו שבארנו; ואם
 77 התרו בו על כל רביעית ורביעית, ואמרו לו: 'אל תשטה',
 78 'אל תשטה', והוא שותה - חייב על כל אחת ואחת. מדברי
 79 סופרים, שאסור לנזיר לעמוד במושב [בסמיכות ל-] שותי
 80 זין, ויתרחק ממנו הרבה - שהרי מכשול לפניו; אמרו
 81 חכמים: 'סביב לכרם לא יקרב'.
 82 יא. נזיר שגלח שערה אחת - לוקה, בין בתער בין בזוג
 83 [=מספוריים]; והוא ששקצצה מעקרה, כעין תער. וכן אם
 84 תלשה בידו, לוקה. ואחד המגלח ואחד המתגלח [ולוקה
 85 אם סייעו], שנאמר: "תער לא יעבר על ראשו"; ואם הניח
 86 ממנה כדי לכך את ראשה לעקרה - אינו לוקה, שאין זה
 87 כעין תער.
 88 יב. העביר על ראשו סם [=תכשיר] שמשיר את השער,
 89 והשיר שערו - אינו לוקה; אכל בטל מצות עשה, שנאמר:
 90 "גדל פרע שער ראשו".
 91 יג. נזיר שגלח כל שערו, אינו לוקה משום התגלחת אלא
 92 אחת; ואם התרו בו על כל שיערה ושיערה, ואמרו לו: 'אל
 93 תגלח', 'אל תגלח', והוא מגלח - לוקה על כל אחת ואחת.

1 כנגד העשרה שנהג בהם הטר; ואם שתה או גלח או
 2 נטמא בעשרת ימים האלו, מפני אותו מפת מרדות.
 3 טו. במה דברים אמורים? בנזירות מעוטה. אכל בנזירות
 4 מרבה - דיו שנהג שלשים יום בנזירות, אף על פי שעבר
 5 על נזירותו המרבה כל ימיה; ואם לא נהג אסור בעצמו,
 6 אין נזקקין [=מתייחסים] לו כלל [להתיר נדרו].
 7 טז. כל בית דין שנוקקין לזה וכיוצא בו, ומודיעין לאלו
 8 שמוזלזלין בנדרים שאינן חביבין מן התורה, או שירור להן
 9 להקל, או שיפתחו להן פתח - מנדין את אותו בית דין
 10 ההדיוט.
 11 יז. האשה שנדרה בנזיר, ושלמו ימי הנזירות, והביאה
 12 קרבנותיה, ונשחטה אחת מן הבהמות ונזרק דמה, ואחר
 13 כף שמע בעלה - אף על פי שעדיין לא גלחה, אינו יכול
 14 להפר; ואם קדם זריקה, הרי זה יפר. במה דברים
 15 אמורים? בתגלחת טהרה; אבל בתגלחת טמאה - יפר אף
 16 על פי שקרבו הקרבנות של תגלחת טמאה, מפני שהיא
 17 עדין צריכה למנות נזירות אחרת.

פרק ה

18
 19 א. שלשה מינין [=דברים] אסורין לנזיר - הטמאה,
 20 והתגלחת, והיוצא מן הגפן, בין פרי בין פסלת פרי. אכל
 21 השכר של תמרים או של גרוגרות וכיוצא בהן - מתר
 22 לנזיר; ושכר זה שנאסר עליו בתורה, הוא השכר של
 23 התערבת הזין.
 24 ב. היוצא מן הגפן כיצד? נזיר שאכל פזית מן הפרי -
 25 שהוא ענבים לחים או יבשים או בסר, או שאכל פזית
 26 מפסלת הפרי - שהן הזוגין, והן הקלפה החיצונה, או
 27 הסרצנים, והן הפנימיין שיוצאין אותן - הרי זה לוקה; וכן
 28 אם שטה רביעית [הלוג] זין, או אכל פזית מיין קרוש
 29 שהוא הפרי, או שטה רביעית חמץ שהוא פסלת הפרי -
 30 הרי זה לוקה. אבל העלין, והלולבין [ענפים רכים], ומי
 31 גפנים [שיוצא מהענפים], והסמדר [הגפן בראשית
 32 התהוותו] - הרי אלו מתרין לנזיר; שאינן לא פרי ולא
 33 פסלת פרי, אלא מן העץ הן נחשבין.
 34 ג. כל אסורי הגפן, מצטרפין זה עם זה. כיצד? הרי שצורף
 35 ענבים לחים עם יבשים עם בסר וחרצנים וזג, ואכל מן
 36 התערבת פזית - לוקה; וכן אם אכלן זה אחר זה, עד
 37 שאכל מן הפל פזית - לוקה. וכן אם שטה רביעית מן
 38 התערבת זין וחמץ, לוקה.
 39 ד. דבר המתר, אינו מצטרף לדבר האסור בנזיר. כיצד?
 40 זין שנתערב בדבש, אף על פי שטעם הכל טעם זין, ושטה
 41 מן התערבת, וכן צמוקין שדרךן עם הגרוגרות, וטעם
 42 הכל טעם צמוקין, ואכל מן התערבת - אינו לוקה; עד
 43 שיהיה מדבר האסור בתערבת פזית בכדי שלש ביצים,
 44 ואכל כשלש ביצים - כשאר האסורין השוין בכל אדם,
 45 כמו שבארנו בהלכות מאכלות אסורות.
 46 ה. וכן אם שרה פתו בזין, והיתה רביעית זין בכדי פרס

46 רב ראשו - בין בתער, בין בעין תער ולא נשאר מן
 47 השערות כדי לכף ראשן לעקרו, בין בידון בין בשגגה,
 48 אפלו גלחוהו לסטים [=גולנים] באנס - הרי זה סותר
 49 שלשים יום, עד שיהיה לו פרע; ואחר כך מתחיל למנות.
 50 ב. כיצד? נדר נזירות מאה יום, ולאחר עשרים יום נתגלח
 51 רב ראשו - הרי זה שוהה שלשים יום, עד שירצה שער
 52 ראשו, ואחר השלשים יום, מונה שמונים יום תשלים ימי
 53 נזירותו; וכל אותם השלשים יום - כל דקדוקי נזירות
 54 עליו, אלא שאין עולין לו מן המנן.
 55 ג. נזיר שנטמא - בין בידון בין בשגגה, ואפלו טמאוהו
 56 גויים באנס - סותר הכל, ומגלח תגלחת טמאה, ומביא
 57 קרבנות טמאה, ומתחיל למנות ימי נזירות, שנאמר:
 58 "והימים הראשונים יפלו". ואפלו נטמא ביום מלאת ימי
 59 נדרו בסוף היום, סותר הכל.
 60 ד. נטמא אחר יום מלאת, שהוא יום הכאת קרבנות טהרה
 61 אלו לא נטמא - סתר שלשים יום בלבד. וכיצד יעשה?
 62 מביא קרבנות טמאה כשיתהר, ומגלח תגלחת טמאה;
 63 ומתחיל למנות נזירות שלשים יום, ומגלח תגלחת טהרה,
 64 ומביא קרבנות טהרה. ואם נטמא אחר שזרק עליו אחד
 65 מן הדמים [של הקרבנות] - אינו סותר כלום, אלא מביא
 66 שאר קרבנות טהרה שלו כשיתהר.
 67 ה. נטמא ביום שלאחריו, שהוא יום שראוי לגדל שער
 68 אלו גלח אחר מלאת - הרי זה אינו סותר כלום, ואף על
 69 פי שעדין לא גלח; שיהי שלמה הנזירות, וכל הנטפל לה
 70 [הקשור אליה].
 71 ו. נטמא ביום שגדר, או בשני - אינו סותר, אלא משלים
 72 עליהם אחר שיביא קרבנו, שנאמר: "והימים הראשונים
 73 יפלו", עד שיהיו שם ימים ראשונים. לפיכך, אם נטמא
 74 משלישי והלאה - סותר כל הקודמין.
 75 ז. נדר בנזיר, והוא טמא מת - חלה עליו נזירות; ואם
 76 נטמא פעם אחרת, או שתה יין, או גלח - לוקה. ואם שעה
 77 בטמאתו פמה ימים - אין עולין לו, עד שיהי שלישי
 78 ושביעי, ויטבל בשביעי. ויום שביעי שלו, עולה [=נחשב]
 79 לו ממנן ימי נזירות, לזה שגדר והוא טמא; אבל נזיר
 80 טהור שננטמא, אינו מתחיל למנות אלא מיום השמיני
 81 והלאה.
 82 ח. מי שגדר והוא בבית הקברות, נזירות חלה עליו;
 83 ואפלו שעה שם פמה ימים - אין עולין לו, ולוקה על
 84 שהיתו שם. ואם התרו בו שלא יזיר שם, אינו מגלח שערו
 85 כשיצא משם; ואם נטמא שם בבית הקברות באחת מן
 86 הטמאות שהנזיר מגלח עליהן, אינו מגלח ואינו מביא
 87 קרבן טמאה.
 88 ט. נכנס לשם בשדה תבה ומגדל [וקיבל שם נזירות], וכא
 89 תברו ופרע עליו את המעזיבה [=גג] ונטמא - אף על פי
 90 ששעה שם, אינו לוקה [היות שבכניסתו אינו בר חיוב];
 91 אבל מפין אותו מפת מרדות, אם שעה.
 92 י. יצא מבית הקברות, ושעה ימים וחזר ונכנס - אין אותן

1 יד. נזיר חופף על שערו בידו, וחוכך בצפרניו - ואם נפל
 2 שער, אינו חושש; שהרי אין פונתו להשיר, ואפשר שלא
 3 ישיר. אבל לא יסלק במסרק, ולא יחף באדמה [מהסוג
 4 שמשירה שיער] - מפני שמשיר את השער ודאי; ואם עשה
 5 כן, אינו לוקה.
 6 טו. נזיר שננטמא למת טמאת שבועה - בין בטמאות שהוא
 7 מגלח עליהן כמו שיתבאר, בין בטמאות שאינו מגלח
 8 עליהן - הרי זה לוקה.
 9 טז. נטמא למת פעמים הרבה - אף על פי שהוא חיב
 10 מלקות על כל אחת ואחת לשמים, אין בית דין מלקין אותו
 11 אלא אחת; ואם התרו בו על כל פעם ופעם, והוא מטמא -
 12 לוקה על כל אחת ואחת.
 13 יז. במה דברים אמורים? בשנטמא ופרש, וחזר ונגע או
 14 נשא או האהיל; אבל אם היה נוגע במת ועדין המת בידו,
 15 ונגע במת אחר - אינו חיב אלא אחת, אף על פי שהתרו
 16 בו על כל נגיעה ונגיעה; שהרי מחלל ועומד.
 17 יח. נזיר שנכנס לבית, ושעה שם עד שמת שם מת, או
 18 שנכנס לאהל המת בשדה תבה ומגדל [מתקנים טגורים],
 19 וכא תברו ופרע גג התבה מעליו מדעתו - הרי זה לוקה
 20 שתיים: אחת משום "לא יבא", ואחת משום "לא יטמא"
 21 - שהרי טמאה וביאה באין פאחת. אבל אם נכנס בדרכו,
 22 טמאתו קודמת לביאתו - שמעת שיכניס חטמו או
 23 אצבעות רגליו, נטמא, ואינו חיב משום ביאה, עד שיבוא
 24 פלו.
 25 יט. נכנס לאהל המת או לבית הקברות בשגגה, ואחר
 26 שנודע לו התרו בו, ולא קפץ ויצא אלא עמד שם - הרי
 27 זה לוקה; והוא שישעה שם כדי השתתותה, כמו טמא
 28 שנכנס למקדש.
 29 כ. המטמא את הנזיר - אם היה הנזיר מזיד, הנזיר לוקה,
 30 וזה שטמאו עובר משום "ולפני עור לא תתן מכשול".
 31 ואם היה הנזיר שוגג וזה שטמאו מזיד, אין אחד מהן
 32 לוקה; ולמה לא לוקה המטמא את הנזיר? לפי שנאמר:
 33 "וטמא ראש נזרו", ואינו לוקה עד שישטמא עצמו מדעתו.
 34 כא. נזיר טהור שטמא עצמו, לוקה אף משום "לא תאחר
 35 לשלמו" - שהרי אחר נזירות טהרה, ועשה מעשה; וכן
 36 אם נזר בבית הקברות, לוקה אף משום "לא תאחר". הא
 37 למדף, שהנזיר שטמא עצמו לוקה ארבע מלקיות: משום
 38 "לא יטמא", ומשום "לא יחל דברו", ומשום "לא תאחר
 39 לשלמו", ומשום "לא יבא" - אם היתה ביאה וטמאה
 40 פאחת, כמו שבארנו.
 41 יום חמישי כ"א סיון ה'תשע"ג
 42 פֶּרֶק ו
 43 א. נזיר ששתה יין, ואכל יוצא מן הגפן - אפלו ימים רבים
 44 - אינו סותר [=מבטל] מימי נזירותו, אפלו יום אחד; וכן
 45 אם גלח מעוט שער ראשו, בין בשגגה בין בידון. נתגלח

48 אפלו בסוף העולם. ולא אמרו טמאת התהום אלא למת
49 [במוות טבעי] בלבד; אכל הרוג - לא, שְׁהָרִי יָדַע בּוֹ זֶה
50 שְׁהָרִגוּ.

51 **יט.** נמצא המת גלוי, אין זו טמאת התהום. נמצא משקע
52 בקרקעית מערה והמים על גביי, הרי זו טמאת התהום
53 שאינה ידועה; הנה טמון בתוך או בצורות [=אבנים],
54 הרי זו טמאת התהום שאינה ידועה; הנה טמון במים
55 באפלה ובנקיקי הסלעים, אינה טמאת התהום [כי אינו
56 מוסתר כראוי].

57 **כ.** נזיר שנטמא במת, וירד וטבל במערה, והביא קרבנות
58 טמאה, וימנה נזירות וגלח תגלחת טהרה, ואחר כך נודע
59 שמת הנה משקע בקרקעית המערה כשיירד לטבל - אף
60 על פי שהיא טמאה שאינה ידועה - סתר הכל, מפני
61 שהחזק לטמאה, וחזקת הטמא טמא, עד שייטהר ודאי.
62 ירד להקר [=להתקרב] - הרי זה טהור, עד שיידע שנגע;
63 נמצא המת צף על פני המים - הרי זה בחזקת טמא,
64 שחזקתו שנגע בזה שהוא צף.

פרק ז

65
66 **א.** יש טמאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליהן, ולא
67 סותר את הקודמין, ואף על פי שנטמא בהן טמאת
68 שבועה; לפי שלא נאמר בו "וכי יטמא לנפש", אלא "וכי
69 ימות מת עליו" - עד שיטמא בטמאות שהן מעצמו של
70 מת, ואחר כך יביא קרבנות טמאה, ויגלח תגלחת טמאה,
71 ויפלו כל הימים הראשונים.

72 **ב.** ואלו טמאות מן המת שהנזיר מגלח עליהן: על הנפל,
73 ואפלו לא נתקשרו אבריו בגידין; ועל פניית מבשר המת;
74 ועל פניית נצל [מבואר בהמשך]; ועל עצמות שהן רב מנין
75 העצמות, אף על פי שאין בהן רבע הקב [שם של מידה
76 קטנה]; ועל עצמות שהן רב בנניו של מת, ואף על פי
77 שאין בהן רבע הקב; ועל חצי קב עצמות, אף על פי שאין
78 בהן לא רב בנניו ולא רב מנינו, וכל העצמות יהיו משל
79 מת אחד, לא משני מתים; ועל השדרה הבאה ממת אחד;
80 ועל הגלגלת של מת אחד; ועל אבר מן המת הבא ממת
81 אחד, ועל אבר מן החי מאדם אחד - שיש עליהן בשר
82 הראוי לעלות בו ארוכה [=עם סיכויי ריפוי כשהוא] בחי;
83 ועל חצי לג דם הבא ממת אחד; ועל מלא חפנים רקב
84 המת. איזה הוא נצל? זה בשר המת שגמוח ונעשה לזה
85 סרוחה.

86 **ג.** ואין רקב המת מטמא, עד שיקבר ערם בארון של שיש
87 ויהיה פלו שלם. חסר ממנו אבר, או שנקבר בכסותו, או
88 בארון של עץ או של מתכת [שעשויה להחליד] - אין לו
89 רקב [שהרי נתערבבו בו דברים נוספים]. ולא אמרו רקב
90 אלא למת [מוות טבעי] בלבד - להוציא הרוג, שהרי חסר
91 דמו.

92 **ד.** קברו שני מתים כאחד [=ביחד], או שגזזו שערו או
93 צפרניו וקברום עמו, או אשה עברה שמתה ונקברה

1 הימים עולין לו. יצא והנה וטבל וטהר, וימנה ימים
2 מנזירותו, וחזר לבית הקברות - הרי אותן הימים שפנה
3 עולין לו; ואפלו נכנס ביום שמיני שלו, הרי שביעי שלו
4 עולה לו מן המנין. ואם נטמא שם אחר שנגכנס, באחת מן
5 הטמאות שהנזיר מגלח עליהן - מביא קרבן טמאה, וסותר
6 הימים הקודמין, ומגלח תגלחת טמאה.

7 **יא.** תגלחת טמאה כיצד היא? נזיר שנטמא באחת מן
8 הטמאות שהוא מגלח עליהן, הרי זה מזה עליו בשלישי
9 ובשביעי, ומגלח שער ראשו בשביעי, וטובל בשביעי אחר
10 ההנהיה כדרך כל טמאי מת, ומעריב שמשו [מחכה לערב
11 שהוא שלב בטהרה]; ומביא קרבנותיו בשמיני - והן שתי
12 תורים או שני בני יונה, אחד לעולה ואחד לחטאת, וכבש
13 בן שנתו לאשם. וסותר כל הימים הקודמין, ומתחיל
14 למנות נזירותו; ואם גלח בשמיני, מביא קרבנותיו בו
15 ביום.

16 **יב.** מאימתי מתחיל למנות? משיביא חטאתו; אכל עולתו
17 ואשמו, אין מעכבין אותו מלמנות.

18 **יג.** הרי שהנה בשלישי ושביעי ולא טבל, ונתאחר כמה
19 ימים - בשביעי, מעריב שמשו, ויביא קרבנותיו למחר.
20 טבל והעריב שמשו, ואחר קרבנותיו - אינו מתחיל למנות
21 עד שיביא חטאתו; אכל עולתו ואשמו אין מעכבין אותו,
22 כמו שבארנו.

23 **יד.** כשמגלח הנזיר תגלחת טמאה - אינו צריך לגלח
24 פתח המקדש, ולא להשליך שערו על האש [כתגלחת
25 טהרה]. ויבין שגלח במדינה [מחוץ להר הבית] או במקדש,
26 שערו אסור בהנהיה וטעון קבירה; ואפרו אסור, כאפר כל
27 הנקברין. והמגלח במקדש - אם השליכו תחת דוד
28 האשם, יצא.

29 **טו.** נזיר שנטמא טמאות הרבה - בין שלא התרו בו על
30 כל אחת ואחת, בין שהתרו בו על כל אחת ואחת - אינו
31 מביא על טמאותיו אלא קרבן אחד. כמה דברים אמורים?
32 שנטמא פעם שניה קדם שיביא קרבנות טמאה הראשונה;
33 ואף על פי שנתאחר כמה ימים אחר טהרתו קדם הבאת
34 חטאתו, ונטמא באותן הימים - אינו מביא אלא קרבן
35 אחד. אכל אם נטמא וטהר והביא חטאתו, ונטמא פעם
36 שניה אחר שהביא חטאתו - אף על פי שעדין לא הביא
37 אשמו ועולתו, חיב בקרבנות אחרות.

38 **טז.** נזיר שגלח תגלחת טהרה, ואחר כך נודע שטמא הנה
39 בתוך ימי נזרו - אם בטמאה ידועה נטמא - סותר הכל,
40 ומביא קרבנות טמאה, ומגלח תגלחת טמאה, ומונה
41 נזירות אחרת, ומביא קרבנות טהרה. ואם בטמאת התהום
42 נטמא, אינו סותר; ודבר זה, הלכה מפי הקבלה.

43 **יז.** ואם עד שלא נזרק עליו אחד מן הדמים, נודע שהוא
44 טמא - בין בטמאה ידועה, בין בטמאת התהום - סותר
45 הכל; נודע לו אחר שנוזק אחד מן הדמים - אף על פי
46 שלא גלח, הואיל וטמאה שאינה ידועה היא, אינו סותר.
47 **יח.** איזו היא טמאת התהום? כל שאין אדם מכירה,

48 י. אין צריך לומר, שאם נטמא הנזיר בשאר טמאות -
 49 שימי טמאתו עולין לו, ואינו סותר כלום; נטמא במת
 50 בתוף ימי צרעתו - סותר את כל הקודמין, שהרי בנזירותו
 51 הוא עומד, ואף על פי שהוא טמא.
 52 יא. הנזיר מתר בטמאת מת מצוה, ובתגלחת מצוה;
 53 ואסור בגיין מצוה, בגיין הרשות. כיצד? מי שגשבע שישטה
 54 היום יין, שהרי מצוה עליו לשותת, ואחר כך נדר בגזיר -
 55 חלה נזירות על השבועה, ואסור בגיין; ואין צריך לומר
 56 שהוא אסור בגיין קדוש והבדלה, שאינו אלא מדברי
 57 סופרים.
 58 יב. וכיצד הוא מתר בטמאת מת מצוה? הנה מהלך בדרף,
 59 ופגע במת שאין שם מי שיקברנו - הרי זה מטמא לו,
 60 וקוברו. ודברים אלו, דברי קבלה הן.
 61 יג. נזיר וכהן שפגעו במת מצוה - יטמא נזיר, אף על פי
 62 שהוא סותר הימים הראשונים ומביא קרבן טמאה, ואל
 63 יטמא כהן; שנה - קדשתו קדשת שעה, ואפלו היה נזיר
 64 עולם; והכהן - קדשתו קדשת עולם.
 65 יד. פגעו בו שני נזירים, אחד נזיר שלשים יום, ואחד נזיר
 66 מאה יום - יטמא נזיר שלשים יום. הנה אחד נזיר עולם,
 67 והשני נזיר לזמן קצוב - יטמא הנזיר לזמן קצוב; ושנזיר
 68 עולם, קדשתו חמורה מזה.
 69 טו. וכיצד הוא מתר בתגלחת מצוה? נזיר שגשבע ונרפא
 70 מצרעתו בתוף ימי נזירות - הרי זה מגלח כל שערו; שהרי
 71 תגלחתו מצות עשה, שנאמר במצרע: "וגלח את כל
 72 שערו" וגו', וכל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה -
 73 אם יכול אתה לקיים את שניהם, מוטב; ואם לאו, כבוא
 74 עשה וידחה את לא תעשה. והלא נזיר שגלח בימי נזרו
 75 עובר על לא תעשה ועשה, שנאמר: "קדוש יהיה, גדל
 76 פרע שער ראשו" - ובכל מקום אין עשה דוחה את לא
 77 תעשה ועשה שפמותו; ולמה דוחה עשה של תגלחת הנגע
 78 לנזירותו? מפני שפכר נטמא הנזיר בצרעת, וימי חלוטו
 79 אין עולין לו, כמו שבארנו. והרי אינו קדוש בהן, ובטל
 80 העשה מאליו, ולא נשאר אלא לא תעשה, שהוא "תער לא
 81 יעבר על ראשו"; ולפיכך בא עשה של תגלחת הצרעת,
 82 ודחה אותו.

פָּרָק ח

83
 84 א. תגלחת טהרה כיצד היא? כשיגמר הנזיר ימי נזירותו,
 85 מביא שלש בהמות - כבש לעולה, וכבשה לחטאת, ואיל
 86 לשלמים; הביא שלשתן ולא פָּרַשׁ - הראייה לחטאת
 87 תקרב חטאת, והראייה לשלמים שלמים, והראייה לעולה
 88 עולה. ומביא עם איל השלמים, ששה עשרונות -[האיפה
 89 - שם מידה] ושני שלישי עשרון סלת - אופה מהן עשרים
 90 חלה, עֶשֶׂר חלות [בלולות בשמן לפני אפיתן] ועשרה
 91 רקיקי מצות [משוחים בשמן לאחר אפיתן]; ומושח
 92 העשרים ברכיעית שמן. וישעור זה, הלכה למשה מסיני.
 93 ומביא העשרים בכלי אחד.

1 ועברה במעיה - אין הרקב שלהן מטמא; וכן אם טחן
 2 המת עד שנעשה רקב, אינו מטמא - עד שירקב מאליו.
 3 טחן את המת, והניח עפרו עד שהרקב בלו, או שהרקב
 4 כשהוא חי, ומת והרקב הכל - הרי זה ספק; ואם נטמא
 5 לרקב זה, הוא ספק טמא. וכן אם נטמא ברבע [הקרב]
 6 עצמות הבאות משרה, או מן הגלגלת באהלן - הרי זה
 7 ספק טמא.
 8 ה. כל אלו השתים עשרה טמאות שמינינו - אם נגע נזיר
 9 באחת מהן, או נשאה, או האהיל הנזיר עליה, או האהילה
 10 הטמאה על הנזיר, או היה הנזיר ואחת מן הטמאות האלו
 11 באהל אחד - הרי זה מגלח תגלחת טמאה, ומביא קרבן
 12 טמאה, וסותר את הכל; חוץ מן הרקב, שאינו מטמא
 13 במגע - שאי אפשר שיגע בכלו, שהרי אינו גוף אחד;
 14 אכל אם נשאו, או נטמא באהל - מגלח.
 15 ו. וכן נזיר שנגע בעצם המת, אפלו עצם כשעורה, או
 16 נשאו - הרי זה מגלח עליו, ומביא קרבנות טמאה, וסותר
 17 את הקודמין; ואין עצם אחד מטמא באהל. אכל אם
 18 נטמא בגוש [-אדמה] ארץ העמים [=חו"ל] או בשדה
 19 שנתרש קרב בתוכה שהן מטמאין במגע ובמשא, או
 20 שהאהיל [אחד מהמפורט תיכף: 'השריגים וכו' - האהיל]
 21 עליו [על הנזיר] ועל [וגם על] אחת משתים עשרה
 22 [הטמאות שנמנו לעיל בתחילת הפרק -] השריגים
 23 [=ענפים] היוצאים מן האילנות, או הפרעות [אבנים
 24 בולטות] היוצאות מן הגדר, או מטה או גמל וכיוצא בו,
 25 או שנטמא באהל רבע עצמות שאין בהן לא רב בנין ולא
 26 רב מנין, או שנטמא ברכיעית דם מן המת שהיא מטמא
 27 במגע ובמשא ובאהל, או שנטמא בגולל [כיסוי ארון המת]
 28 או בדופק [צידי הארון] שהן מטמאין במגע ובאהל, או
 29 שנטמא באבר מן החי או באבר מן המת שאין עליהן בשר
 30 כראוי - הרי זה אינו סותר.
 31 ז. אף על פי שפכל אלו הוא טמא טמאת שבועה, ומזה
 32 בשלישי ושביעי - אינו מגלח תגלחת טמאה, ולא מביא
 33 קרבנות, ולא סותר את הקודמין; אכל כל ימי הטמאה אין
 34 עולין [=נחשב] לו ממנין ימי נזירותו.
 35 ח. נגע באהל המת, או בפלים הנוגעים במת - אינו מזה
 36 בשלישי ושביעי. ונראה לי, שנה דין המיחד בגזיר; אכל
 37 כל אדם שנטמא בפלים טמאת שבועה, יזה בשלישי
 38 ושביעי, כמו שיתבאר בהלכות טמאת מת. וכן נראה לי,
 39 שנה שאינו מזה בשלישי ושביעי אם נגע בפלים, כרי
 40 שיעלו לו ימי טמאתו בפלים ממנין ימי נזירותו.
 41 ט. נזיר שגשבע והחלט [לטומאה] - כל ימי חלוטו
 42 [=טומאתו] ושבעת ימי סופרו שסופר אחר שייטהר
 43 מצרעתו בין תגלחת ראשונה לשניה, אין עולין לו מימי
 44 נזירותו; אכל ימי הסגר [שלפני שהוחלט דינו], עולין לו.
 45 וכן אם זב בשרו, בין איש בין אשה - כל ימי זיבתו עולין
 46 להן, אף על פי שהן טמאין. ודבר זה, הלכה למשה מסיני
 47 הוא.

47 שבארנו; ונמצא מונה שלשים יום אחר התגלחת
 48 הפסולה, ומביא קרבנותיו.
 49 יב. שלמי נזיר ששחטן שלא כמצותן [שלא לשמם או
 50 שלא היה בן שתי שנים] - כשרין [כשלמי נדבה], ואין
 51 עולין לבצלים לשם חובה; ונאכלין ליום אחד, ואין
 52 טענין להם, ולא [מצות תנופה ב:] מפתות [= חזה ושוק],
 53 ולא זרוע.
 54 יג. שלש בהמות האלו, והלחם הבא עמָן - הכל מן
 55 החלין [ולא מכסף מעשר שני], כשאר נזרי הקדש, כמו
 56 שיתבאר במקומו.
 57 יד. האומר: 'הריני נזיר, על מנת שאגלח מבעשר
 58 שני' - הרי זה נזיר, ואינו מביא קרבנותיו מן המעשר,
 59 אלא מן החלין.
 60 טו. האיש שגדר בנזיר - יש לו להביא קרבנות אביו
 61 לעצמו, ומגלח עליהן; ואין האשה מגלחת על קרבנות
 62 אביה; ודבר זה, הלכה מפי הקבלה הוא. כיצד? מי שהיה
 63 אביו נזיר, והפריש מעות לקנות בהן קרבנותיו, ומת
 64 והניח המעות הסתומין, ואמר אחר מות אביו: 'הריני נזיר
 65 על מנת שאביא קרבנותי במעות שהפריש אבי
 66 לקרבנותיו' - הרי זה מביא מהן קרבנותיו. וכן אם היה
 67 הוא ואביו נזירים, והפריש אביו מעות סתומין, ומת האב,
 68 ואמר הבן אחר מות אביו: 'הריני מגלח על מעות אבי'
 69 - הרי זה מביא קרבנותיו מהן; אבל אם לא אמר, ופלו
 70 המעות לנדבה. מת האב והניח בנים רבים - חולקין
 71 המעות הסתומין, מפגי שהיא רגשה להן; ויש לכל אחד
 72 מהן לגלח על חלקו. והבכור נוטל בהן פי שנים.
 73 טז. בין שהיה האב נזיר עולם והבן נזיר זמן קצוב, בין
 74 שהיה האב נזיר זמן קצוב והבן נזיר עולם - הרי זה מגלח
 75 ומביא קרבנותיו ממעות נזירות אביו.
 76 יז. הפריש אביו מעות להביא בהן קרבנות טמאה ומת,
 77 אין הבן מביא בהן קרבן טהרה; וכן אם הפרישן האב
 78 לקרבן טהרה, אין הבן מגלח עליהן תגלחת טמאה;
 79 שדברים אלו ספק הן. ואם הביא זבחי, לא עלו לו.
 80 יח. האומר: 'הרי עלי לגלח נזיר' - חֵב להביא קרבנות
 81 תגלחת טהרה, ומקריבן על ידי איזה נזיר שירצה. אמר:
 82 'הרי עלי חצי קרבנות נזיר', או אם אמר: 'הרי עלי לגלח
 83 חצי נזיר' - הרי זה מביא חצי הקרבנות לאיזה נזיר
 84 שירצה, ואותו נזיר משלים קרבנותיו משלו; אבל אם
 85 אמר: 'הרי עלי קרבנות חצי נזיר' - הרי זה מביא קרבנות
 86 נזיר שלם, שאין לנו חצי נזירות.
 87 יט. האומר: 'הריני נזיר, ועלי לגלח נזיר', ושמע חברו
 88 ואמר: 'ואני' - הרי חברו נזיר, ואינו חֵב לגלח נזיר אחר;
 89 שהרי לא התפס עצמו אלא בנזירותו. ואם אמר: 'ואני,
 90 ועלי לגלח נזיר', הרי זה חֵב. אם היו פקחין, כל אחד
 91 מהן מביא קרבנותיו על ידי חברו; ואם לא עשו כן, חֵבין
 92 לגלח נזירים אחרים.

1 ב. ושוחרת החטאת תחלה, ואחר כך העולה, ואחר כך
 2 השלמים, ואחר כך מגלח; ואם גלח אחר ששחט החטאת
 3 או העולה, יצא. ומבשל השלמים, או שולקן [=בישול
 4 ממושך]. ולוקח מן הרטב של זבחי השלמים, ונותן על
 5 השער, ואחר כך משליכו לאש תחת דוד [=סיד]
 6 השלמים; ואם השליכו תחת החטאת, יצא.
 7 ג. והיכן מגלח שערו? בעזרת הנשים, בלשפת הנזירים
 8 שהיתה שם בקרן מזרחית דרומית; ושם מבשלין את
 9 שלמיהן, ומשליכין שערן לאש. ואם גלח במדינה [מחוץ
 10 למקדש], יצא. ובין שגלח במדינה, בין שגלח במקדש -
 11 הוא משליף שערו תחת הדוד; ואינו מגלח עד שיהיה
 12 פתח העזרה פתוח, שנאמר: "פתח אהל מועד" - לא
 13 שיגלח כנגד הפתח, שזה בזיון מקדש הוא.
 14 ד. ואחר כך נוטל הכהן את הזרוע בשלה מן האיל, וחלת
 15 מצה אחת מן הסל, ורקיק אחד, ונותנן על כפי הנזיר או
 16 הנזירה, ומניפן [הכהן מכניס ידו תחת יד הנזיר ומניף יחד
 17 עמו]. ואחר כך הפר הנזיר לשתות יין ולהטמא למתים.
 18 ה. נזיר מרט [=קרח], אינו צריך להעביר תער; ואף על
 19 פי שאין לו שער, או שאין לו פנים - הרי זה מקריב
 20 קרבנותיו, וישתה וישטא. ואם הביא קרבנותיו, ולא גלח
 21 ראשו - אין התגלחת מעפכת, אלא שותה ומשטא לערב;
 22 שמשירק עליו אחד מן הדמים - הפר, אף על פי שלא
 23 נתן על כפיו ולא הניף; שכל דברים אלו, למצוה ולא
 24 לעכב.
 25 ו. אף על פי שאין התגלחת מעפכת עליו, מצוה לגלח
 26 אפלו לאחר זמן מרבה; ונזיר שגלח שלא בתער, או שגלח
 27 ושיר שתי שערות - לא עשה כלום, ולא קים מצות גלות,
 28 בין נזיר טהור, בין נזיר טמא.
 29 ז. גלח והניח שתי שערות, וצמח ראשו בלו, וחזר וגלחו
 30 פלו עם אותן שתי השערות, [או] שגלח אחת ונשארה
 31 אחת - הרי זה קים מצות גלות; נשנה אחת וגלח אחת
 32 - אין כאן מצות גלות [הואיל ואין מצות גילוח כשעל
 33 הראש ישנה רק שערה אחת].
 34 ח. גלח על השלמים [שהקריבם ראשונים], ונמצא פסול
 35 [הקרוב] - תגלחתו פסולה, וזבחי לא עלו לו [שהרי לא
 36 נשלמו עדיין ימי נזירותו]; גלח על החטאת, ונמצאת
 37 שנושחטה שלא לשם חטאת, ואחר כך הביא השלמים
 38 והעולה, וקרבו כמצותן - תגלחתו פסולה, וזבחי לא עלו
 39 לו.
 40 ט. גלח על העולה ועל השלמים, ונשחטו שלא לשמן,
 41 ואחר כך הביא קרבנות אחרות להקריבן לשמן - תגלחתו
 42 פסולה, וזבחי לא עלו לו.
 43 י. גלח על שלשתן, ונמצא אחד מהן פשר - תגלחתו
 44 כשרה, וזביא שאר הזבחים וקרבו כהלכתן.
 45 יא. כל מקום שאמרנו 'תגלחתו פסולה' - הרי הוא כמי
 46 שנתגלח בתוך ימי נזירותו, שהוא סותר שלשים יום כמו

45 והשִׁלְמִים יִקְרְבוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד וְאֵינָן טְעוּנִים
46 לָחֶם.
47 י. הַפְּרִישׁ מְעוֹת סְתוּמִין לְקַרְבְּנוֹתֶיהָ, יִפְלוּ לַנִּדְבָה. הֵיוּ
48 מִפְּרִשָׁין - דְּמֵי חֲטָאת יִלְכוּ לָזֶם הַמְּלַח, וְדָמֵי עוֹלָה יָבֹאוּ
49 עוֹלָה, וְדָמֵי שְׁלָמִים יָבֹאוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד
50 וְאֵינָן טְעוּנִין לָחֶם.
51 יא. הָאִשָּׁה שֶׁנִּדְרָה בְּנִזְיֹר, וְנִטְמָאת בְּתוֹךְ יְמֵי נִזְיֹרֹת, וְאַחֵר
52 כָּף שָׁמַע בְּעֹלָה וְהִפְרָ לָהּ - הָרִי זֹו מִבִּיאָה קָרְבַּן טְמָאָה.
53 יב. הָאִישׁ שֶׁהִדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנִזְיֹר, וְהִפְרִישׁ עָלָיו קַרְבְּנוֹתָיו,
54 וְלֹא רָצָה הַכֹּהֵן בְּנִזְיֹרֹת זֹו, וּמַחָה הוּא אוֹ קְרוֹבָיו, אוֹ שְׂגִלַח
55 הוּא, אוֹ שְׂגִלְחוּהוּ קְרוֹבָיו - הַחֲטָאת תְּמוּת, וְהָעוֹלָה תִּקְרַב
56 עוֹלָה, וְהַשְׁלָמִים יִקְרְבוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד וְאֵינָן
57 טְעוּנִין לָחֶם. הַפְּרִישׁ לוֹ מְעוֹת סְתוּמִים, הָרִי אֵלָיו יִפְלוּ
58 לַנִּדְבָה. הֵיוּ מְעוֹת מִפְּרִשָׁין - דְּמֵי חֲטָאת יִלְכוּ לָזֶם הַמְּלַח,
59 וְדָמֵי עוֹלָה יָבֹאוּ עוֹלָה, דְּמֵי שְׁלָמִים יָבֹאוּ שְׁלָמִים, וְאֵינָן
60 טְעוּנִין לָחֶם וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד.
61 יג. הָאוֹמֵר: 'הָרִינִי נִזְיֹר כְּשִׁיחֶיהָ לִי בֶן', וְהַפְּרִישׁ קָרְבָן,
62 וְהִפִּילָהּ אֶשְׁתּוֹ, וְחִזְרָה וְיִלְדָה - הָרִי הַקָּרְבָּנוֹת סָפֵק,
63 וְאֶסְוִרִין בְּגִזָּה וְעִבּוּדָה.
64 יד. שְׁנֵי נִזְיֹרִים שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ מִי הוּא -
65 כִּיצַד מִבִּיאִין קַרְבְּנוֹתֶיהָ? מִבִּיאִין קָרְבַּן טְמָאָה וְקָרְבַּן
66 טְהוֹרָה בְּמִלֵּאת יְמֵי נִזְיֹרֹתָם, וְאוֹמֵר אֶחָד מֵהֶן: 'אִם אֲנִי
67 הוּא הַטְּמָא, קָרְבַּן טְמָאָה שְׁלִי וְקָרְבַּן טְהוֹרָה שְׁלָךְ; וְאִם אֲנִי
68 הוּא הַטְּהוֹר, קָרְבַּן טְהוֹרָה שְׁלִי וְקָרְבַּן טְמָאָה שְׁלָךְ'. וְסוֹפְרִין
69 יְמֵי נִזְיֹרֹת אַחֲרַת גְּמוּרָה מֵאַחַר קַרְבְּנוֹת אֵלָיו. וְחִזְוִרִין
70 וּמִבִּיאִין קָרְבַּן טְהוֹרָה, וְאוֹמֵר אֶחָד מֵהֶן: 'אִם אֲנִי הוּא
71 שֶׁהִיִּיתִי טְמָא - קָרְבַּן טְמָאָה שְׁלִי וְקָרְבַּן טְהוֹרָה שְׁלָךְ, וְזֶה
72 קָרְבַּן טְהוֹרָתִי; וְאִם אֲנִי הוּא הַטְּהוֹר - קָרְבַּן טְהוֹרָה שְׁלִי
73 וְקָרְבַּן טְמָאָה שְׁלָךְ, וְזֶה קָרְבַּן טְהוֹרָתִי'. נִמְצָאוּ שְׁלֹא
74 הַפְּסִידוּ בְּקַרְבְּנוֹתֶיהֶן כְּלוּם.
75 טו. מֵת אֶחָד מֵהֶן - הָרִי זֶה מִבִּיא חֲטָאת הַעוֹף וְעוֹלַת
76 בְּהֵמָה, וְיֹאמֵר: 'אִם טְמָא הִיִּיתִי, הַחֲטָאת מִחוּבְתֵי וְהָעוֹלָה
77 נִדְבָה; וְאִם טְהוֹר הִיִּיתִי, הָעוֹלָה מִחוּבְתֵי וְחֲטָאת הַעוֹף
78 סָפֵק; וְסוֹפֵר יְמֵי נִזְיֹרֹת אַחֲרַת, וּמִבִּיא קָרְבַּן טְהוֹרָה
79 וְאוֹמֵר: 'אִם טְמָא הִיִּיתִי, הָעוֹלָה הִרְאשׁוּנָה נִדְבָה וְזֹו
80 חוּבָה; וְאִם טְהוֹר הִיִּיתִי, הָעוֹלָה הִרְאשׁוּנָה חוּבָה וְזֹו נִדְבָה,
81 וְזֶה שְׂאֵר קַרְבְּנֵי'. וְאֵין אֶחָד מִשְׁנִיגֵיהֶן מְגַלֵּחַ תְּגִלְתָּהּ טְמָאָה,
82 אֵלָא אִם כֵּן הֵיוּ קְטָנִים אוֹ נְשִׁים - שְׂאִין אֵלָיו מִקִּיפֵי פָּאת
83 רֵאשָׁם מִסָּפֵק.
84 טז. כִּיצַד יִנְלַד לָהֶם סָפֵק זֶה בְּטְמָאָה? כְּגוֹן שֶׁהֵיוּ שְׁנֵי
85 הַנִּזְיֹרִים עוֹמְדִין בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, שְׂסַפֵּק טְמָאָה שָׁם טְמָא,
86 וְהִנֵּה אֶחָד מִבְּחוּץ רֹאֵה אוֹתָן וְאוֹמֵר: 'רֵאִיתִי אֶת אֶחָד
87 מֵכֶם שֶׁנִּטְמָא, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מִי הוּא'. אֲבָל אִם הִנֵּה עַד זֶה
88 עֲמָה בְּחִצְרוֹ, הָרִי שְׁנִיגֵיהֶן טְהוֹרִין - כִּינּוּן שֶׁהָיָה שְׁלֵשָׁה, הָרִי
89 הֵן רְבִים, וְרְבִים בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, סָפֵק טְהוֹר; כִּסְפֵּק טְמָאָה
90 בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים שֶׁהוּא טְהוֹר, כִּמוֹ שִׁיתְּבָאָר בְּמִקְוָמוֹ.

1 כ. הָאוֹמֵר: 'הָרִי עָלַי לְגִלְחַת חֲצִי נִזְיֹר', וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ וְאוֹמֵר:
2 'וְעָלַי לְגִלְחַת חֲצִי נִזְיֹר' - זֶה מִבִּיא חֲצִי קַרְבְּנוֹתָיו שֶׁל
3 זֶה, וְזֶה מִבִּיא חֲצִי קַרְבְּנוֹתָיו שֶׁל זֶה, וְכָל אֶחָד מֵהֶן
4 מִשְׁלִים קַרְבְּנוֹתָיו, אִם הֵיוּ פְּקָחִין; וְאִם לֹא, זֶה מִבִּיא חֲצִי
5 קַרְבְּנוֹת לְאִיזָה נִזְיֹר שִׁירְצָה, וְזֶה מִבִּיא חֲצִי קַרְבְּנוֹת לְאִיזָה
6 נִזְיֹר שִׁירְצָה.

יום שישי כ"ב סיון ה'תשע"ג

פָּרָק ט

9 א. הַמְּפְרִישׁ מְעוֹת שִׁיקְרִיב מֵהֶן קַרְבְּנוֹת נִזְיֹרִים [אחריים],
10 וְהַקְּרִיב מֵהֶן וְהוֹתִירוֹ - יָבִיא בְּמוֹתָרֵן קַרְבְּנוֹת נִזְיֹרִים
11 אַחֲרֵים; שְׁמוֹתָרֵן נִזְיֹרִים, לְנִזְיֹרִים. הַפְּרִישׁ מְעוֹת סְתוּמִין
12 לְנִזְיֹרוֹתוֹ, וְהוֹתִירוֹ - יִפְלוּ הַמוֹתָרִין לַנִּדְבָה.
13 ב. הַפְּרִישׁ מְעוֹת מִפְּרִשָׁין לְנִזְיֹרוֹתוֹ, וְהוֹתִירוֹ - מוֹתֵר מְעוֹת
14 הָעוֹלָה יָבֹאוּ עוֹלָה, וּמוֹתֵר הַחֲטָאת יִלְכוּ לָזֶם הַמְּלַח
15 [לְאִיבּוֹד], וּמוֹתֵר דְּמֵי שְׁלָמִים יָבֹאוּ שְׁלָמִים; וְאֵין טְעוּנִין
16 לָחֶם, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד.
17 ג. הַמְּפְרִישׁ מְעוֹת לְנִזְיֹרוֹתוֹ, וְמֵת - אִם הֵיוּ סְתוּמִין, יִפְלוּ
18 לַנִּדְבָה. הֵיוּ מִפְּרִשָׁין - דְּמֵי עוֹלָה עוֹלָה, דְּמֵי חֲטָאת יִלְכוּ
19 לָזֶם הַמְּלַח, דְּמֵי שְׁלָמִים יָבֹאוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד
20 וְאֵין טְעוּנִין לָחֶם.
21 ד. כִּיצַד הֵם הַמְּעוֹת הַסְּתוּמִין? כְּגוֹן שֶׁהַפְּרִישׁ מְעוֹת
22 לְהִבִּיא מֵהֶן קַרְבְּנוֹתָיו, וְלֹא אָמַר כְּלוּם; אֲבָל אִם אָמַר:
23 'אֵלָיו לְחוּבְתֵי', הָרִי אֵלָיו מִפְּרִשָׁין; וְאֵין צְרִיף לֹאמֵר, אִם
24 אָמַר 'אֵלָיו לְעוֹלָתִי וְלְחֲטָאתִי וְלְשָׁלְמִי', שֶׁהֵן מִפְּרִשָׁין.
25 ה. הַמְּפְרִישׁ בְּהֵמָה בְּעֵלֶת מוֹם, הָרִי הִיא כְּמְעוֹת סְתוּמִין;
26 וְכֵן הַמְּפְרִישׁ לְשׁוֹן שֶׁל כֶּסֶף וְזָהָב, אוֹ כְּלִי - אֵף עַל פִּי
27 שְׂאֵמֵר 'שׁוֹן לְחֲטָאתִי וְלְעוֹלָתִי וְלְשָׁלְמִי', הָרִי הוּא כְּמְעוֹת
28 סְתוּמִין.
29 ו. הָאוֹמֵר: 'אֵלָיו לְחֲטָאתִי, וְהִשְׁאָר לְנִזְיֹרוֹתִי', וְמֵת, אוֹ
30 שֶׁהִיָּתָה אִשָּׁה, וְהִפְרָ לָהּ בְּעֵלָה - דְּמֵי חֲטָאת יִלְכוּ לָזֶם
31 הַמְּלַח, וְהִשְׁאָר - יָבִיא בְּחִצְזֵן עוֹלָה וּבְחִצְזֵן שְׁלָמִים.
32 ז. אָמַר: 'אֵלָיו לְעוֹלָתִי, וְהִשְׁאָר לְנִזְיֹרוֹתִי' - דְּמֵי עוֹלָה
33 יָבֹאוּ עוֹלָה, וְהִשְׁאָר יִפְלוּ לַנִּדְבָה.
34 ח. מִי שֶׁדָּמָה [=חטב] שֶׁהוּא חִיב בְּנִזְיֹרוֹת, וְהַפְּרִישׁ
35 קַרְבְּנוֹתָיו, וְאַחֵר כָּף שָׂאֵל לְחֶכֶם, וְהוֹרְהוּ שְׂאִין זֶה גִּדְרָ
36 וְאֵינוֹ חִיב בְּנִזְיֹרוֹת - מֵהַ יַעֲשֶׂה בְּקַרְבְּנוֹת שֶׁהַפְּרִישׁ? יִצְאוּ
37 [לְחוּלִין] וְיִרְעוּ בְּעֵדֵר; שִׁזָּה הַקָּדֵשׁ טְעוֹת הוּא, שְׂאִינוֹ
38 הַקָּדֵשׁ, כִּמוֹ שִׁיתְּבָאָר בְּמִקְוָמוֹ.
39 ט. הָאִשָּׁה שֶׁנִּדְרָה בְּנִזְיֹר, וְהַפְּרִישָׁה קַרְבְּנוֹתֶיהָ, וְאַחֵר כָּף
40 הִפְרָ לָהּ בְּעֵלָה - אִם מִשְׁלוֹ הִיָּתָה הַבְּהֵמָה, תִּצָּא וְתִרְצָה
41 בְּעֵדֵר; שְׂאִין אָדָם מִקְדִּישׁ דְּכָר שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ. וְאִם הֵיוּ
42 הַקַּרְבְּנוֹת מִשְׁלָה וְאֵין לְבְּעֵלָה בֵּהֶן כְּלוּם, כְּגוֹן שֶׁנִּתְּנוּ לָהּ
43 מִתְּנָה עַל מְנַת שְׁלֹא יִהְיֶה לְבַעַל בֵּהֶן רִשׁוֹת, אֵלָא מֵהַ
44 שִׁירְצָה תַעֲשֶׂה בֵּהֶן - הַחֲטָאת תְּמוּת, וְהָעוֹלָה תִּקְרַב עוֹלָה,

47 מגלח תגלחת שלישית - שמא מצרע ודאי הנה בשנה
 48 ראשונה ולא הנה טמא מת, ושנה ראשונה לא עלתה לו
 49 מפני שהיא ימי חולטו, ושנה שנייה לא עלתה לו, מפני
 50 שהיא ימי ספרו של מצרע (שבעה ימים-) שבין תגלחת
 51 ראשונה ושנייה; לפיכך צריך לשהות שנה שלישית
 52 בנזירותו, ומגלח תגלחת שלישית לנזירותו - והיא תגלחת
 53 טהרה. או שמא טמא מת ודאי הנה ומצרע ודאי, ואין
 54 תגלחת אחת עולה לנזירותו ולצרעתו; ונמצאת תגלחת
 55 ראשונה ושנייה תגלחת צרעת, ותגלחת שלישית תגלחת
 56 טמאה, ואין אחת משלש שנים עולה לו, שהרי השלישית
 57 תגלחת טמאה. לפיכך צריך לשהות שנה רביעית בנזירותו,
 58 ומגלח תגלחת רביעית. ושערו בכל תגלחת ספק, אסור
 59 בהנהיה מספק - ששער נזיר שנצטרע מתר בהנהיה.
 60 ג. וכן אם נדר עשר שנים נזירותו, והנה בהן ספק מצרע,
 61 ונולד לו ספק טמאה בסופן - הרי זה אינו שותף ביין עד
 62 ארבעים שנה; ומגלח ארבע תגלחות, אחת בסוף כל עשר
 63 שנים - תגלחת ראשונה לספק ימי צרעתו, ושנייה לספק
 64 ימי ספרו של מצרע, ושלישית לספק טמאתו, ורביעית
 65 תגלחת טהרה.
 66 ד. וכיצד מביא זה קרבנותיו? אם הנה עשיר (שקרבנו
 67 בהמה), כותב נכסיו לאחרים (ונחשב עני, שקרבנו עוף);
 68 שמצרע עשיר שהביא קרבן עני, לא יצא. ואחר כך מביא
 69 חטאת העוף (שבאה על הספק, מה שאין כן חטאת בהמה)
 70 ועולת בהמה בתגלחת ראשונה ושנייה ושלישית - וכל
 71 חטאת עוף מהן, לא תאכל מפני שהיא ספק (שאם חולין
 72 היא נבילה הואיל והעוף נמלק ולא נשחט); ומביא
 73 בתגלחת רביעית קרבן נזיר טהור, שהוא שלש בהמות,
 74 כמו שבארנו.
 75 ה. שלש חטאת העוף שמביא בשלש התגלחות - חטאת
 76 ראשונה, לספק טמאתו; שנייה לספק צרעתו, שאין
 77 המצרע מביא קרבנו אלא לאחר תגלחת שנייה. וכן חטאת
 78 שלישית לספק טמאתו, שאין תגלחת אחת עולה לנזרו
 79 ולצרעתו; ושמא מצרע ודאי וטמא מת ודאי הנה,
 80 שהתגלחת הראשונה והשנייה לצרעתו כמו שבארנו,
 81 ותגלחת שלישית תגלחת טמאה, ולפיכך צריך להביא
 82 קרבן טמאה בשלישית.
 83 ו. שלש עולות בהמה שמביא עמהן - על הראשונה הוא
 84 מתנה ואומר: 'אם טהור אני, זו מחובתי, ואם טמא אני,
 85 הרי היא נדבה'; וכן הוא אומר בשנייה ובשלישית.
 86 ז. ומביא קרבן טהרה בתגלחת רביעית, ומתנה ואומר:
 87 'אם טמא הייתי - עולה ראשונה נדבה, וזו חובה (אם היה
 88 גם מצורע); ואם מחלט הייתי - עולה ראשונה חובת
 89 מצרע, וזו חובת נזירות, ושתיים האמצעיות נדבה (אם היה
 90 גם טמא מת). ואם טהור מטמאת מת הייתי, ומצרע -
 91 עולה הראשונה חובה וכן השנייה, אחת לחובת מצרע
 92 ואחת לחובת נזירות, ושלישית ורביעית נדבה, והשאר
 93 קרבן טהרה. ואם טמא מת הייתי, ומצרע - עולה

1 יז. במה דברים אמורים? בששתקו הנזירים שניהם, או
 2 נסתפק להם הדבר. אבל אם אמר אחד מהם: 'אני לא
 3 נטמאתי' - אפלו שני עדים מעידין עליו שנטמא, אינו
 4 מביא קרבן על פיהם; שנה שאמר 'לא נטמאתי', כאומר
 5 'איני מביא בטמאה, שכבר נשאלתי על נזירותי', ונמצא
 6 שאינו מכחיש את העדים, ואדם נאמן על ידי עצמו. אבל
 7 אם שתק או נסתפק לו - הרי זה מביא קרבן, אפלו על פי
 8 עד אחד, כמו שבארנו. וכן עד שאמר לאחד: 'בפני נדרת
 9 בנזירות' - אם הכחישו, אינו חייב כלום; ואם לא הכחישו,
 10 נוהג נזירות על פיו. אפלו אמר לשנים: 'ראיתי אחד מכם
 11 שנוזר, ואיני יודע מי הוא' - הואיל ואין מכחישין אותו,
 12 נוהגין נזירות על פיו. נהג נזירות על פי עד, ושנה יין או
 13 נטמא, והתרו בו - לוקה, אף על פי שעקר הנזירות בעד
 14 אחד.
 15 יח. מת שהנה משקב לרחב הדרך - אף על פי שאין שם
 16 מקום לעבר אלא עליו או נוגע בצדו, ואף על פי שהיא
 17 טמאה ידועה, ועבר משם נזיר - הרי זה טהור, הואיל
 18 וספק ברשות הרבים טהור (ואולי נטה מהדרך).
 19 יט. במה דברים אמורים? במהלך ברגלו. אבל אם הנה
 20 רוכב, או טעון משא - הרי זה טמא; שהמהלך ברגליו,
 21 אפשר שלא יגע או שלא יאהיל או שלא יסיט; אבל טעון
 22 או רוכב - אי אפשר שלא יגע ושללא יאהיל או שלא יסיט,
 23 שהרי המת לרחב הדרך.
 24 פָּרָק י
 25 א. אין אדם מגלח תגלחת אחת, ועולה לו לנזרו
 26 ולצרעתו; ותגלחת הצרעת בזמן שהוא ספק מצרע, אינה
 27 דוחה את הנזירות. לפיכך, מי שנוזר שנה אחת, והנה בכל
 28 השנה הזאת ספק מצרע וספק טמא מת, או שהיה בה
 29 ספק מצרע ובסוף השנה נטמא בספק - הרי זה מונה
 30 שבעת ימים, ומזה בשלישי ושביעי, ואינו מגלח בשביעי
 31 (רק בסוף השנה); ואינו יכול לשתות ביין ולהטמא למת,
 32 אלא לאחר ארבע שנים, ואוכל בקדשים לאחר שתי
 33 שנים; מפני שהוא צריך לגלח ארבע תגלחות - תגלחת
 34 טהרה, ותגלחת טמאה מספק, ושתי תגלחות שמגלח
 35 המצרע, שהרי הוא ספק מצרע.
 36 ב. תגלחת ראשונה - מגלח אותה אחר שנה ראשונה,
 37 ומגלח בה ראשו וזקנו וגבות עיניו, ומטהר בעץ ארו
 38 ואזוב וצפרים כשאר מצרעין; אם אינו טמא מת ולא
 39 מצרע, הרי היא תגלחת טהרה של נזירותו; ואם הוא
 40 מצרע ודאי בשנה ראשונה, הרי היא תגלחת ראשונה של
 41 מצרע. ושוהה שנה אחרת כמנזן ימי הנזירות, ואחר כך
 42 מגלח תגלחת שנייה של מצרע - שאינו יכול לגלח אחר
 43 שבעה כשאר מצרעין, שמא אינו מצרע אלא טמא מת
 44 ודאי הנה; ושנה שנייה זו, הרי הוא בה נזיר שאסור לגלח.
 45 ומאחר שגלח שתי תגלחות אלו, שלמה טהרת הצרעת,
 46 ומתו לאכל בקדשים. ושוהה שנה שלישית, ואחר כך

פ שיעורי רמב"ם שלשה פרקים ליום – יום שישי כ"ב סיון – ספר הפלאה – הלכות ערכים וחרמים

מתוך מהדורת חזק

48 דָּרַךְ קִדְשָׁהּ - הָרִי זֶה נְאֻה וּמִשְׁכַּחַת, וְהָרִי נֹאמֵר בּוּ: "נָזַר
49 אֱלֹהֵי עַל רֵאשׁוֹ וְגו' קִדֵּשׁ הוּא לֵה"; וּשְׁקָלוֹ הַכְּתוּב
50 בְּנִבְיָא, שְׁנֹאמֵר: "וְאַקִּים מִבְּנִיכֶם לְנִבְיָאִים, וּמַבְחוּרֵיכֶם
51 לְנָזִירִים".

בְּרִיךְ רַחֲמֵנָא דְסִיעֵן

הִלְכוֹת עֲרָכִים וְחֲרָמִים

54 יֵשׁ בְּקָלְלָן שְׁבַע מִצְוֹת - חֵמֶשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁתַּיִם
55 מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פֶּרֶטָן: (א) לְדוֹן בְּעַרְכֵי אָדָם
56 כְּאֲשֶׁר מִפְּרֶשׂ בַּתּוֹרָה, וְזֶה הוּא דִין עֲרָכֵי אָדָם; (ב) דִּין
57 עֲרָכֵי בְּהֵמָה; (ג) דִּין עֲרָכֵי בְּתִים; (ד) דִּין עֲרָכֵי שְׂדוֹת;
58 (ה) דִּין מַחְרִים נְכָסִיו; (ו) שְׁלֹא יִמְכַר חֲרָם; (ז) שְׁלֹא
59 יִגְאֹל חֲרָם. וּבַאֲוֵר מִצְוֹת אֵלוֹ - בַּפָּרָקִים אֵלוֹ.

פֶּרָק א

61 א. הָעֲרָכִים - הֵם נָזֵר מִכָּל נְזִירֵי הַקִּדְשׁ, שְׁנֹאמֵר: "אִישׁ
62 כִּי יִפְּלֵא נֵזֵר, בְּעֶרְפֹךָ נִפְשַׁת לֵה"; לְפִיכֹךְ תִּכְבֵּן עַל־יֶהֱן
63 מִשׁוּם "לֹא יַחַל דְּבָרוֹ", וְ"לֹא תֵאָחֵר", וּמִשׁוּם "כֹּכָל הַיֵּצֵא
64 מִפִּיו יַעֲשֶׂה".

65 ב. וּמִצְוֹת עֲשֵׂה לְדוֹן בְּדִינֵי עֲרָכֵי, כְּאֲשֶׁר מִפְּרֶשׂ בַּתּוֹרָה;
66 וְאַחַד הָאוּמָר: 'עֲרָכֵי עַל־י', אוּ הָאוּמָר: 'עֶרְף [אתא]- זֶה
67 עֲלֵי', אוּ 'עֶרְף פְּלוּנֵי עַל־י' - נוֹתֵן הָעֶרְף לְפִי שְׁנֵי הַנְּעָרְף,
68 וְהוּא הַדָּבָר הַקְּצוּב שֶׁבַּתּוֹרָה, לֹא פָחוֹת וְלֹא יִתֵּר.

69 ג. וַכַּמָּה הוּא הָעֶרְף? אִם הִיא הַנְּעָרְף בֵּן שְׁלֹשִׁים יוֹם אוּ
70 פָּחוֹת - אֵין לוֹ עֶרְף, וְהָאוּמָר עַל־י: 'עֶרְף זֶה עַל־י' - הָרִי
71 זֶה כְּאוּמַר 'עֶרְף כְּלֵי זֶה', וְאֵינוֹ תֵּיב כְּלוּם. הִיא מִבֵּן אֶחָד
72 וּשְׁלֹשִׁים יוֹם עַד בֵּן חֵמֶשׁ שָׁנִים גְּמוּרוֹת - עֶרְף הַזָּכָר
73 חִמְשָׁה שְׁקָלִים, וְהַנְּקִבָּה שְׁלֹשָׁה שְׁקָלִים. מִשִּׁיפְנֵס בַּשֶּׁנֶּת
74 שֵׁשׁ יוֹם אֶחָד עַד שִׁישְׁלִים שֶׁנֶּת עֲשָׂרִים - עֶרְף הַזָּכָר עֲשָׂרִים
75 שְׁקָלִים, וְהַנְּקִבָּה עֲשָׂרֵת שְׁקָלִים. מִשִּׁיפְנֵס בַּשֶּׁנֶּת אֶחָד
76 וְעֲשָׂרִים יוֹם אֶחָד עַד שִׁישְׁלִים שֶׁנֶּת שְׁשִׁים - עֶרְף הַזָּכָר
77 חִמְשִׁים שְׁקָלִים, וְהַנְּקִבָּה שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים. וּמִשִּׁיפְנֵס בַּשֶּׁנֶּת
78 אַחַת וּשְׁשִׁים יוֹם אֶחָד עַד יוֹם מוֹתוֹ, אָפְלוֹ חַיָּה כְּמָה שְׁנִים
79 - עֶרְף הַזָּכָר חִמְשָׁה עֶשֶׂר שְׁקָלִים, וְהַנְּקִבָּה עֲשָׂרָה שְׁקָלִים.

80 ד. כָּל הַשִּׁנִּים הָאֵלוֹ, מַעַת לַעַת מִיוֹם הַלְדָּה. וְכֹל הַשְּׁקָלִים
81 - בַּשְּׁקָל הַקִּדְשׁ, וְהוּא מִשְׁקַל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שְׁעוּרָה
82 מַכְסֶּף טְהוֹר; וְכָבֵד הוֹסִיפוּ עֲלָיו וְעֲשׂוּ אוֹתוֹ סֵלַע, כְּמוֹ
83 שְׁבָאֲרָנוּ בְּהִלְכוֹת שְׁקָלִים.

84 ה. טַמְטוּם וְאַנְדְּרוּגִינוּס - אֵין לָהֶם עֶרְף, שְׁלֹא קָצְבָה תּוֹרָה
85 עֶרְף אֵלָּא לְזָכָר וְדָאִי אוּ לְנִקְבָּה וְדָאִית; לְפִיכֹךְ, טַמְטוּם
86 וְאַנְדְּרוּגִינוּס שָׁאֲמוּ: 'עֲרָכֵי עַל־י, אוּ שְׁהָעֲרִיכוּ אַחֵר - אֵינוֹ
87 תֵּיב כְּלוּם.

88 ו. הֲגוּי נְעָרְף, אָבָל אֵינוֹ מִעֲרִיף. כִּי־צַד? גוּי שָׁאֲמוּ: 'עֲרָכֵי
89 עַל־י, אוּ 'עֶרְף יִשְׂרָאֵלִי זֶה עַל־י' - לֹא אֲמַר כְּלוּם; וְיִשְׁרָאֵל
90 שָׁאֲמוּ: 'עֶרְף גוּי זֶה עַל־י, אוּ 'עֶרְף פְּלוּנֵי הֲגוּי עַל־י' - נוֹתֵן
91 לְפִי שְׁנֵי הֲגוּי הַנְּעָרְף. וְכֵן הַמְעָרְף אֶת הַחֲרָשׁ וְאֶת הַשׁוּטָה
92 - תִּכְבֵּן, וְנוֹתֵן לְפִי שְׁנֵי.

1 ראשונה חובת צרעת, ושניה ושלישית נדבה, וזה קרובן
2 תגלחת טהרה'.

3 ח. אַבֵּל הָאֵשׁם וְהַעוֹלָה - אֵינָם מְעַכְבִּין לֹא בַּתְּגַלְחַת
4 טְמֵאָה, וְלֹא בַּצָּרְעַת. נִמְצְאוּ אוּמָר: אִם הוּא מְצָרַע וְדָאִי,
5 וְלֹא נִטְמָא כַּמֵּת - הָרִי טְהָר בַּצְּפָרִין, וְחִטָּאֵת הָעוֹף הִיא
6 חִטָּאֵתוֹ, וְלֹא תֵאָכֵל מִפְּנֵי שְׁהוּא סַפֵּק; וְעוֹלֹת בְּהֵמָה
7 שְׁעָמָה, מִקְרָבֵן תְּגַלְחַת טְהָרָה, כְּדִי שְׁיִגְלַח עַל בְּהֵמָה [אם
8 הוּא טְהוֹר]. וְאִם טְמֵא מֵת הוּא, הָרִי עוֹלֹת בְּהֵמָה נְדָבָה.
9 וְאִם אֵינוֹ מְצָרַע, וְטְמֵא מֵת הוּא - חִטָּאֵת הָעוֹף קָרְבָן נִזִּיר
10 שְׁנִטְמָא, וְעוֹלֹת בְּהֵמָה נְדָבָה, וְהָרִי הִבִּיא קָרְבָן טְהָרָה
11 בְּאַחֲרוּנָה. וְאִם אֵינוֹ טְמֵא מֵת, וְלֹא מְצָרַע - עוֹלֹת בְּהֵמָה
12 שְׁהִבִּיא בַּתְּגַלְחַת וְרֵאשׁוּנָה הִיא מִחוּבַת תְּגַלְחַת טְהָרָה,
13 וְחִטָּאֵת הָעוֹף בָּאָה עַל סַפֵּק, וְהָרִי לֹא נִאֶכְלֵת.

14 ט. בְּמָה דְבָרִים אַמּוּרִים שְׁהוּא מְגַלַּח אַרְבַּע תְּגַלְחוֹת?
15 בַּשִּׁהֲיָה קֶטֶן אוּ אִשָּׁה. אָבָל הָאִישׁ אֵינוֹ מְגַלַּח מִסַּפֵּק, לֹא
16 תְּגַלְחַת טְמֵאָה וְלֹא תְּגַלְחַת צָרַעַת - שְׁמָא טְהוֹר הוּא,
17 וְנִמְצָא מְקִיף פָּאֵת רֵאשׁוֹ שְׁלֹא בְּמִקּוּם מְצוּה; לְפִיכֹךְ אֵינוֹ
18 מְגַלַּח אֵלָּא תְּגַלְחַת טְהָרָה בְּלָבָד - שְׁאֵין אַרְבַּע תְּגַלְחוֹת
19 אֵלוֹ לְעַכְבַּי, אֵלָּא לְמַצּוּה.

20 י. נִזִּיר שְׁנִצְטָרַע וְדָאִי וְנִטְמָא בְּסַפֵּק, כִּי־צַד הוּא עוֹשֵׂה?
21 אַחֵר שְׁיִטְהַר מְצָרַעְתּוֹ, מִזָּה בַּשְּׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי, וּמְגַלַּח
22 תְּגַלְחַת טְמֵאָה [לאחר ימי נזירותו]; וּמִתְחִיל לְמִנּוֹת
23 נְזִירוֹתוֹ כְּלָה, שְׁהָרִי נָפְלוּ הַיָּמִים הָרֵאשׁוֹנִים בְּסַפֵּק טְמֵאָה
24 שְׁנִטְמָא; וּמִבִּיא קָרְבָּנוֹת טְהָרָה, וְשׁוּתָה בִּיָּן. וּמֵאָחַר
25 שְׁיַבִּיא קָרְבָּן צָרַעַת, אוּכַל בְּקַנְשִׁים.

26 יא. נִטְמָא וְדָאִי וְהִיא מְצָרַע בְּסַפֵּק, וְטְהָר [נרפא] מִסַּפֵּק
27 צָרַעְתּוֹ - מוֹנֵה יְמֵי נְזִירוֹתוֹ שְׁלָמָה [ואֵינוֹ יוֹכַל לְגַלַּח אַחֵר
28 שְׁבַעַה, שְׁמָא הוּא מְצוּרַע וְאֵינוֹ יוֹכַל לְהַקְרִיב קֶרְבָּנוֹת
29 הַתְּגַלְחָת], וְאַחֵר כֹּף מְגַלַּח תְּגַלְחַת הַנֶּגַע; שְׁאֵין תְּגַלְחַת
30 סַפֵּק נְגַעוּ דוּחָה נְזִירוֹתוֹ. וְאַחֵר כֹּף מוֹנֵה שְׁבַעַת יָמִים שְׁבִין
31 תְּגַלְחַת מְצָרַע הָרֵאשׁוּנָה לְתְּגַלְחַת שְׁנִיָּה, וּמְגַלַּח וּמִבִּיא
32 קָרְבָּנוֹתָיו; אוּכַל בְּקַנְשִׁים, אִם הִיא בַּשְּׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי.
33 וְאַחֵר כֹּף מוֹנֵה שְׁבַעַה אַחְרִים לְטְמֵאֵת מֵת, וּמְגַלַּח תְּגַלְחַת
34 טְמֵאָה; וְאַחֵר כֹּף מוֹנֵה נְזִירוֹתוֹ כְּלָה.

35 יב. וְכֵן אִם הִיא טְמֵא וּמְצָרַע בְּדָאִי - לְאַחֵר שְׁיִטְהַר
36 מְצָרַעְתּוֹ, מְגַלַּח תְּגַלְחַת צָרַעַת הָרֵאשׁוּנָה, וּמִזָּה בַּשְּׁלִישִׁי
37 וּשְׁבִיעִי [לְצוּרֵךְ הַבְּאֵת קֶרְבָּנוֹתָיו], וּמְגַלַּח רֵאשׁוֹ וְזָקָנוֹ
38 בַּשְּׁבִיעִי, וְהִיא תְּגַלְחַת שְׁנִיָּה שֶׁל צָרַעַת; וּמִבִּיא קָרְבָּנוֹתָיו
39 בַּשְּׁמִינִי, אוּכַל בְּקַנְשִׁים. וְסוּפְר שְׁבַעַה יָמִים נְפִרִידִים
40 לְתְּגַלְחַת טוֹמָאָה שֶׁל נְזִירוֹתוֹ, וּמְגַלַּח תְּגַלְחַת טְמֵאָה;
41 וְאַחֵר כֹּף סוּפְר יְמֵי נְזִירוֹת שְׁלָמָה, וּמִבִּיא קָרְבָּן טְהָרָה
42 וְשׁוּתָה בִּיָּן.

43 יג. וְלָמָּה סוּפְר שְׁבַעַה? שְׁאֵין שְׁבַעַת יְמֵי הַטְּמָאָה עוֹלֵין
44 בְּשְׁבַעַת יְמֵי הַסְּפִיפָה שְׁבִין תְּגַלְחַת וְתְּגַלְחַת שֶׁל מְצָרַע.
45 יד. הָאוּמָר: 'הָרִינִי נִזִּיר אִם אֶעֱשֶׂה כֹּף וְכָף', אוּ 'אִם לֹא
46 אֶעֱשֶׂה', וְכִי־צַד בְּזָה - הָרִי זֶה רָשַׁע, וְנְזִירוֹת כְּזוֹ מְנִירוֹת
47 רָשָׁעִים הִיא [שְׁנוּרִים לְפִי מַצַּב רּוּחַם]; אָבָל הַנוֹדֵר לֵה'

שיעורי רמב"ם שלשה פרקים ליום - יום ש"ק כ"ג סיון - ספר הפלאה - הלכות ערכים וחרמים פא

מתוך מהדורת חזק

48 עליו, נותן שני ערכיו; וכן אם אמר: 'ארבעה', אפלו
 49 'אלף' - נותן במנין שגדר.
 50 כ. אמר: 'הרי עלי ערך', ולא פירש ערך מי, אלא ערך
 51 סתם - נותן פחות שבבערכיו, שהוא שלשה שקלים.
 52 כא. האומר: 'ערכי עלי', ומת קדם שיעמד בדין - אין
 53 היורשין חביבין לתן, שנאמר: "והעמידו לפני הבהן,
 54 והעריף אותו הבהן". עמד בדין ומת, יתנו היורשין.
 55 כב. אבל האומר: 'דמי עלי' - אף על פי שעמד בדין,
 56 ומת קדם שיקצצו [=קצבו] דמיו ויאמרו הדינין כמה
 57 ישנה - אין היורשין חביבין לתן. ואם קצצו דמיו ואחר כך
 58 מת - יתנו היורשין.
 59 כג. ומה בין הערכים לדמים? שהערכין קצובין מן
 60 התורה, והדמים אינן קצובין.
 61 כד. וכן האומר: 'ערך פלוני עלי', ומת העורף והנערף
 62 אחר שעמד הנערף בדין - חביבין היורשין לתן. מת הנערף
 63 קדם שיעמד בדין - אף על פי שהמערף קדם, הרי זה
 64 פטור; שאין ערך למת, והנערף צריך עמידה בדין. אמר:
 65 'דמי פלוני עלי', ועמד בדין ומת קדם שיקצצו דמיו -
 66 הרי זה פטור; שאין דמים למתים.

יום ש"ק כ"ג סיון ה'תשע"ג

פָּרָק ב

67 א. האומר: 'ערך ידי' או 'רגלי עלי', או שאמר:
 68 'ערך יד זה' או 'עיניו עלי' - לא אמר כלום. 'ערך לבי'
 69 או 'כבדי עלי', או 'ערך לבו' או 'כבדו של פלוני עלי' -
 70 נותן ערך פלו; וכן כל אבר שאם ינטל מן החי, ימות -
 71 אם אמר: 'ערכו עלי', נותן ערך פלו.
 72 ב. אמר: 'חצי ערכי עלי', נותן חצי ערכו; 'ערך חציי עלי'
 73 - נותן ערך פלו, שאי אפשר שינטל חציו ויחיה.
 74 ג. האומר: 'דמי ידי עלי', או 'דמי יד פלוני עלי' - שמיין
 75 אותו כמה הוא שנה ביד, וכמה הוא שנה בלא יד, ונותן
 76 להקדש. פיצד? אם נמכר הוא פלו, ישנה חמשים, ואם
 77 ימכר חוץ מידו, שתשאר ידו זו לבעליו ולא יהיה ללוקח
 78 בה פלום, ישנה ארבעים - נמצא זה יתחייב לשלם להקדש
 79 עשרה. וכן כל פיוצא בזה.
 80 ד. האומר: 'דמי ראשי' או 'כבדי עלי', או 'דמי ראשו'
 81 או 'לבו של פלוני עלי' - נותן דמי פלו. וכן האומר: 'דמי
 82 חציי עלי', נותן דמי פלו; אבל האומר: 'חצי דמי עלי',
 83 נותן חצי דמיו.
 84 ה. האומר: 'משקלי עלי', או 'משקל פלוני' - נותן
 85 משקלו; אם כסף, כסף, ואם זהב, זהב - כמו שפרש.
 86 אמר: 'משקל ידי', או 'רגלי עלי' - רואין כמה היא ראיה
 87 לשקל, ונותן ממין שפרש. ועד היכן היא היד לענין זה?
 88 עד האציל [=מרפק]; והרגל, עד הארבעה [=ברך]; לפי
 89 שבגדרים, הולכין אחר לשון בגי אדם.
 90 ו. האומר: 'קומתי [=גובהי] עלי, כסף או זהב' - נותן

1 ז. העבד - נערף ועורף, כשאר ישראל; ואם פדה ויהיה
 2 לו, יתן ערך שגדר.
 3 ח. אחד המערף את היפה הבריא, ואחד המערף את
 4 הפעור החולה, אפלו היה הנערף מכה שחין [פצעים] או
 5 סומה או גדם [קטוע יד] ויש בו כל מום - נותן לפי שגו, כמו
 6 שקצוב בתורה.
 7 ט. הדמים אינן בערכים. פיצד? האומר: 'דמי עלי', או
 8 'דמי זה עלי', או 'דמי פלוני עלי' - אפלו היה אותו פלוני
 9 קטן בן יומו, או טמטום או אנדרוניגוס, או גוי - נותן מה
 10 שהוא שנה, דינר או אלף, כאלו הוא עבד נמכר בשוק.
 11 י. והערכים פלן והדמים - הכל, סתמן לבדק הבית
 12 [תחוקת המקדש]; ויפלו [=ימטרן] הכל ללשכה שהיתה
 13 במקדש, מוכנת לקדשי בדיק הבית.
 14 יא. גוי שאמר: 'דמי עלי', או 'דמי פלוני' - נותן כפי
 15 נדרו; ואינו נופל ללשכה, שאין מקבלין מן הגויים נדבה
 16 או נדר לחוק בדיק הבית או בדיק ירושלים, שנאמר: "לא
 17 לכם ולגו לבנות בית לאלהינו", ונאמר: "ולכם אין חלק
 18 וצדקה וזכרון בירושלים".
 19 יב. ומה יעשה בהן? יבדק הגוי על דעת מי נדר: אם נדר
 20 על דעת ישראל - יוציאוהו בית דין כמה שיראה להן, חוץ
 21 מבדיק הבית ובדיק ירושלים; ואם אמר: 'לשמים נדרתי',
 22 יגנוז.
 23 יג. הגוסס - אין לו לא ערך ולא דמים; הואיל ורב
 24 הגוססין למיתה, הרי הוא כמת. וכן מי שנגמר דינו בבית
 25 דין של ישראל להרגו על עברה שעבר, והעריכו אחר, או
 26 שהעריף עצמו, או שאמר: 'דמי עלי', או שאמר אחר:
 27 'דמי זה עלי' - אינו חייב פלום; שנה כמת הוא, והמת אין
 28 לו לא ערך ולא דמים; ועל זה נאמר: "כל תרם אשר יתרם
 29 מן האדם - לא יפדה", כלומר: אין לו פדיון, אלא הרי
 30 הוא כמת.
 31 יד. זה היוצא להרג שהעריף אחרים, או נדר דמיהן, או
 32 הזיק - חייב לשלם, וגובין הכל מנכסיו.
 33 טו. כהנים ולויים מעריכין ונערכין, כשאר ישראל. וקטן
 34 שהגיע לעונת נדרים והעריף, או נדר דמים - חייב לשלם;
 35 שהרי נדריו קימין, כמו שבארנו בהלכות נדרים.
 36 טז. הערכין הקצובין לפי השנים - הן שני הנערף, לא
 37 שני המערף. פיצד? בן עשרים שאמר לבן ששים: 'ערךך
 38 עלי' - נותן ערך בן ששים; וכן ששים שאמר לבן עשרים:
 39 'ערךך עלי' - נותן ערך בן עשרים. וכן כל פיוצא בזה.
 40 יז. וצריך בערכים שיהיה פיו ולבו שוין, כשאר הנדרים;
 41 ונשאלין על הערכין ועל הדמים, בדרך שנשאלין על שאר
 42 נדרים והקדשות.
 43 יח. האומר: 'ערך אלו פלם עלי' - נותן ערך פלם, כל
 44 אחד ואחד לפי שגו. ואם היה עני, נותן על ידי כלם ערך
 45 עני; ואם היה עשיר, נותן על ידי כלם ערך עשיר.
 46 יט. האומר: 'ערכי עלי', וחזר ואמר: 'ערכי עלי', וכן
 47 כמה פעמים - חייב על כל אחת ואחת. אמר: 'שני ערכי

47 הנמצא בידו, אפלו סלע אחד, ונפטר, שנאמר: "ואם מן
48 הוא מערף. . על פי אשר תשיג יד הנדר".
49 ג. ומנין שהוא נותן אפלו סלע אחד, אם אין לו אלא
50 סלע? שנאמר: "וכל ערף יהיה בשקל הקדש" - הא
51 למדת, שאין בערכין פחות מסלע, ולא יותר על חמשים.
52 ד. הרי שלא נמצא בידו אפלו סלע - אין לוקחין ממנו
53 פחות מסלע, אלא ישאר הכל עליו חוב; ואם מצאה ידו
54 והעשיר - יתן ערף שלם הקצוב בתורה.
55 ה. עשיר שהעריך והעני, או שהעריך כשהוא עני והעשיר
56 - הרי זה חייב בערף עשיר; אבל אם העריך כשהוא עני,
57 והעשיר יחזר והעני - נותן ערף עני.
58 ו. עשיר שאמר: 'ערפי עלי', או 'ערף פלוני עלי', ושמע
59 העני ואמר: 'מה שאמר זה עלי' - הרי העני חייב בערף
60 עשיר, שהוא ערף שלם; אבל עני שהעריך את העשיר,
61 ואמר: 'ערף זה עלי' - אינו חייב אלא בערף עני, שהוא
62 כפי אשר תשיג ידו.
63 ז. מה בין החייב בערף עני, להחייב בערף עשיר, שהוא
64 הערף הקצוב בלו? שהחייב בערף עני שלקחו ממנו כל
65 מה שידו משגת אפלו סלע אחד, ואחר כך העשיר - אינו
66 חייב לשלם; ואם היה חייב בערף עשיר - ישאר שאר
67 הערף חוב עליו, עד שיעשיר וישלם הערף שעליו.
68 ח. המפרש את הערף ואמר: 'ערפי עלי חמשים סלעים',
69 או 'ערף פלונית עלי שלשים סלעים' - אינו נדון בהשג
70 יד; אלא לוקחין כל הנמצא בידו, והשאר עליו חוב עד
71 שיעשיר ויתן.
72 ט. וכן האומר: 'דמי עלי', או 'דמי פלוני עלי' - אינו
73 נדון בהשג יד; שחייבי דמים, הרי פרושו נדרן; והרי הן
74 כמי שאמר 'מנה עלי הקדש', שהוא חייב לתן מנה גמור.
75 י. האומר: 'הרי עלי ערף' סתם, ולא פירש - אינו כמפרש
76 שלשה שקלים [פחות שבטרכין], אלא נדון בהשג יד
77 כשאר המערכין.
78 יא. האומר: 'ערפי עלי', יחזר ואמר 'ערפי עלי', והיו
79 בידו עשר סלעים, ונתן תשע לשונה, וסלע לראשונה -
80 יצא ידי שתייהן; שהערכין לא פחובות הן, שאף על פי
81 שכל מה שבידו משעבד לראשונה - הקדש מאחר, מה
82 שגבה גבה. אבל אם נתן תשע לראשונה, ואחת לשניה -
83 ידי שניה יצא - שהרי כשנתן הסלע, לא נשאר בידו כלום,
84 והרי אין ידו משגת; וידי ראשונה לא יצא - שהרי כל
85 מה שהיה בידו משעבד לראשונה, וכשנתן התשע נשאר
86 לו סלע ולא נתנו, והרי לא נתן כל מה שידו משגת.
87 לפיכך, ישאר עליו שאר ערף ראשון, עד שיעשיר וישלם.
88 יב. האומר: 'שני ערכי עלי', ולא היה בידו אלא פחות
89 מפרדי שני ערכין - הרי הדבר ספק, אם נתפס לשניהן,
90 ונותן חצי מה שיש לו לערף אחד וחציו לערף השני
91 ונפטר, או יתן ערף אחד מהן שלם או כל הנמצא בידו
92 [בשביל] באחד מהן, וישאר הערף האחר עליו חוב עד
93 שיתן אותו בעניות או בעשירות, כפי השג ידו.

1 שרביט [=מקל] שאינו נכסף מלא קומתו, ממין שפרש;
2 אמר: 'מלא קומתי עלי' - נותן אפלו שרביט הנכסף, ממין
3 שפרש.
4 ז. האומר: 'משקלי עלי', ולא פירש מאיזה מין - אם היה
5 עשיר ביותר, ונתפנו למתנה מרבה - נותן משקלו זהב;
6 והוא הדין באומר 'משקל די' או 'רגלי' או 'קומתי עלי',
7 ולא פירש מאיזה מין - נותן זהב. ואם אינו מפלג בעשירות
8 - נותן משקלו או משקל ידו מדברים שדרךן להשקל
9 באותו מקום, אפלו פרות; וכן נותן שרביט מלא קומתו,
10 אפלו של עץ; הכל לפי ממונו ודעתו [=נדיבותו].
11 ח. האומר: 'עמדי עלי', 'שיבתי עלי', או 'מקום ושיבתי
12 עלי', 'רחבי עלי', 'עבוי עלי', 'הקפי עלי' - כל אלו ספק,
13 ומביא לפי ממונו; עד שיאמר: 'לא כך נתפנותי'. ואם מת,
14 יתנו היורשין פחות שבלשונות.
15 ט. האומר: 'הרי עלי מטבע כסף', לא יפחות מדינר כסף;
16 'מטבע נחשת', לא יפחות ממעה כסף [בחושת]. 'הרי עלי
17 ברזל', לא יפחות מאמה על אמה לקלה עורב [מתקן
18 להברחת עופות] שהיה במקדש למעלה בגג ההיכל, כמו
19 שיתבאר במקומו.
20 י. האומר: 'הרי עלי כסף או זהב', ולא הזכיר מטבע -
21 יביא לשון [=גוש] של כסף או של זהב, יהיה משקלה כדי
22 שיאמר: 'לא עד כך נתפנותי'. וכן אם פירש המשקל, ושכח
23 כמה פירש - יביא עד שיאמר: 'לא עד כך נתפנותי'.
24 יא. אחד האומר: 'דמי עלי', או 'דמי פלוני עלי', או
25 האומר: 'הרי עלי מנה', או 'חמשים', או 'כסף', או 'זהב'
26 - הכל הן הנקראין 'חייב דמים'; והדמין והערכין לבדק
27 הבית, כמו שבארנו.
28 יב. שתי לשכות היו במקדש - אחת לשפת חשיים, ואחת
29 לשפת הפלים; לשפת חשיים - יראי חטא נותנין לתוכה
30 בחשאי, ועניים בגי טובים מתפנסין ממנה בחשאי.
31 לשפת הפלים - כל מי שהתנדב כלי זורקו לתוכה, ואחת
32 לשלשים יום הנזכרין פותחין אותה: כל כלי שנמצא בו
33 ערף לבדק הבית, מניחין אותו; והשאר נמכרין, ודמיהן
34 נופלין [=מועברין] ללשפת בדק הבית.
35 יג. הצרכו לקדשי מזבח [קרובות], ולא הספיקה להן
36 תרומת הלשכה - מוציאין את הראוי להן מקדשי בדק
37 הבית; אבל אם הצרכו לבדק הבית, ולא מצאו בלשפת
38 בדק הבית דבר המספק להן - אין מוציאין את הראוי להן
39 מקדשי המזבח [שמעלין בקודש].
40 פרק ג
41 א. המעריך את הפחות מכן עשירים, ולא עמד בדין עד
42 שהיה יתר על עשירים - אינו נותן אלא ערף פחות מכן
43 עשירים; שאין הערף אלא בזמן הערף, לא בזמן ההעמדה
44 בדין.
45 ב. כל הערכין הקצובין בתורה - הן שנותן המעריך, אם
46 היה עשיר; אבל אם היה עני, ואין ידו משגת - נותן כל

48

פָּרָק ד

א. שְׁדָה שֵׁינְרֵשָׁה אָדָם מִמּוֹרִישָׁיו, הִיא הִנְקָרָאת 'שְׁדָה אַחְזָה'; וְשְׁדָה שְׁלֻקְחָה אוֹ זָכָה בָּהּ [במתנה], הִיא הִנְקָרָאת 'שְׁדָה מִקְנָה'. וְהִמְקָדִישׁ שְׁדָה אַחְזָה - מוֹדֵרִין אוֹתָהּ, וְעֵרְכָה הוּא הַעֲרֵךְ הַקְצוּב בַּתּוֹרָה.

ב. וְכַמָּה הוּא? כָּל מְקוֹם שֶׁרְאוּי לְרַע בּוֹ חָמֵר שְׁעוֹרִים, יִזְרְעוּנוּ בִיד [ולא באמצעות כלי שהפיזור רחב] וְלֹא יִקָּרֵב [יצונו] וְזִרְעוּתוֹ וְלֹא יִרְחִיק אוֹתָהּ - עֲרֹכוּ חֲמָשִׁים שֶׁקָּל לְכָל שְׁנֵי יוֹבֵל, וְאִין שְׁנַת יוֹבֵל מִן הַמִּנְיָן. וְאֶחָד הִמְקָדִישׁ שְׁדָה טוֹבָה שֶׁאִין בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹתָהּ, אוֹ שְׁדָה רְעָה שֶׁאִין כְּמוֹתָהּ לְרַע - כִּנְה מְעָרִיכִין אוֹתָהּ.

ג. כִּכְר בְּאֶרְנוּ בְּהִלְכוֹת שְׁקָלִים, שֶׁהַשְּׁקָל הָאֲמוּר בַּתּוֹרָה, הוּא הִנְקָרָא 'סֻלַע' בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים; וְהַגְרָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה, הִיא הַמְעָה בְּדָבָרֵי חֲכָמִים. וְהוֹסִיפוּ עַל הַשְּׁקָל, וְעָשׂוּ אוֹתוֹ סֻלַע; וְהַסֻּלַע אֲרַבְעָה דִינָרִין, וְהַדִּינָר שֵׁשׁ מְעָי, וְהַמְעָה שְׁנֵי פוֹנְדִיוֹנִין. נִמְצָא לְכָל שְׁנָה, סֻלַע וּפוֹנְדִיוֹן; שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁהַסֻּלַע שְׁמוֹנֵה וְאַרְבָּעִים פּוֹנְדִיוֹנִין - כְּשִׂיתָן הַפוֹנְדִיוֹנוֹת לַקַּח סֻלַע מִן הַשְּׁלֻחָנִי, נוֹתֵן תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִים.

ד. הַחֲמֵר - הוּא הַכֵּר, וְהוּא שְׁנֵי לְתַכִּין; וְהִלְתֵךְ, חֲמֵשׁ עָשָׂר סָאִין. נִמְצָא הַחֲמֵר שְׁלֹשִׁים סָאָה, שֶׁחֵן עָשָׂר אִיפוֹת, כָּל שָׁלֹשׁ סָאִין אִיפָה. וְכִכְר בְּאֶרְנוּ בְּהִלְכוֹת שְׁבֹת, שֶׁהַמְקוֹם שֵׁשׁ בְּשַׁבּוּר [שטוח] חֲמָשִׁים אִמָּה עַל חֲמָשִׁים אִמָּה, הוּא בֵּית סָאָה, וְהוּא מִזְרַע סָאָה. נִמְצָאתָ לְמַד, שֶׁהַמְקוֹם שֵׁשׁ בְּשַׁבּוּר חֲמִשָּׁה וְשָׁבְעִים אֶלֶף אִמָּה, שֶׁהוּא בְּרַבּוּעַ מְאֹתִים אַרְבַּע וְשָׁבְעִים אֲמוֹת עַל מְאֹתִים אַרְבַּע וְשָׁבְעִים אֲמוֹת בְּקַרְיב - הוּא בֵּית כֹּר, וְהוּא "זֶרַע חָמֵר שְׁעוֹרִים".

ה. בִּיצָד דָּרֵךְ הַחֲשַׁבּוֹן בְּעֲרֵכֵי שְׂדוֹת? הֲרִי שֶׁהַקְּדִישׁ שְׁדָה אַחְזָה, וְנִשְׁאָר לִיּוֹבֵל שְׁמוֹנֵה שְׁנַיִם חוּץ מִשְׁנַת הַיּוֹבֵל שֶׁאֵינָה בְּחֲשַׁבּוֹן, כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנוּ - כָּל הַרְצָה לְפָדוּתָהּ מִיַּד הַהַקְּדָשׁ, נוֹתֵן לְכָל "זֶרַע חָמֵר שְׁעוֹרִים" שְׁמוֹנֵה סֻלַעִים וְשְׁמוֹנֵה פּוֹנְדִיוֹנוֹת; וְאִם רָצוּ הַבְּעָלִים לְפָדוּתָהּ, נוֹתֵנִין עָשָׂר סֻלַעִים וְעֶשְׂרֵה פּוֹנְדִיוֹנוֹת, לְפִי שֶׁחֵן מוֹסִיפִין חֲמֵשׁ. וְכֵן כָּל חֲמֵשׁ הָאֲמוּר בַּתּוֹרָה, צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה הַקֶּרֶן עִם הַתּוֹסֶפֶת חֲמִשָּׁה - נִמְצָא שֶׁהוֹסִיף רַבִּיעַ הַקֶּרֶן; וְכֵן אִם פָּדַת אֲשֶׁתוֹ שָׁל מִקְּדִישׁ אוֹ אֶחָד מֵיּוֹרְשָׁיו - הֲרִי אֵלּוּ מוֹסִיפִין חֲמֵשׁ.

ו. נִשְׁאָר לִיּוֹבֵל אַרְבַּע שְׁנַיִם, נוֹתֵן הַפּוֹדָה אַרְבַּע סֻלַעִים וְאַרְבַּעַת פּוֹנְדִיוֹנוֹת לְכָל חָמֵר; וְאִם הַבְּעָלִים פָּדוּ אוֹתָהּ, נוֹתֵנִין חֲמֵשׁ. וְכֵן לְפִי חֲשַׁבּוֹן זֶה, סֻלַע וּפוֹנְדִיוֹן לְכָל שְׁנָה. וְאִינוּ נוֹתֵן [מדי] - שְׁנָה בְּשְׁנָה, אֵלֶּא נוֹתֵן הַכֵּל כְּאֶחָד.

ז. נִשְׁאָר בִּינוּ וּבֵין הַיּוֹבֵל שְׁנָה - אִינוּ יְכוֹל לְהֵן סֻלַע וּפוֹנְדִיוֹן לְפָדוּתָהּ, שֶׁנִּמְצָא: "וּחֲשַׁב לוֹ הַכֵּהן עַל פִּי הַשְּׁנַיִם הַנּוֹתָרוֹת", אֵינָה נְפָדִית בְּגִרְעוֹן כֶּסֶף אֵלֶּא קֶדֶם לִיּוֹבֵל בְּשִׁתֵּי שְׁנַיִם אוֹ יָתֵר.

ח. נִשְׁאָר בִּינוּ וּבֵין הַיּוֹבֵל שְׁנָה וְחָדָשִׁים - אִם רָצָה הַגְּזֵבֵר לְחַשֵּׁב הַחֲדָשִׁים שְׁנָה וְיֵתֵן שְׁנֵי שְׁקָלִים וּשְׁנֵי פּוֹנְדִיוֹנִין לְכָל

1 יג. הַמְּפָרִישׁ עֲרֹכוֹ אוֹ דְמִיו, וְאַבְדּוֹ אוֹ נִגְבּוֹ - אָף עַל
 2 פִּי שְׁלֹא אָמַר 'עֲלֵי חַיִּיב אַחְרֵיכֶם' - חֵיב בְּאַחְרֵיכֶם עַד
 3 שִׁינְיָעוּ לֵיד הַגְּזֵבֵר, שֶׁנִּמְצָא: "וְנִתְּן אֶת הָעֲרֵכָה בַיּוֹם
 4 הַהוּא, קִדֵּשׁ לָהּ" - הֲרִי הֵן חֲלוּן אָף עַל פִּי שֶׁהַפְּרִישׁוֹ,
 5 עַד שִׁינְיָעוּ לֵיד הַגְּזֵבֵר.

6 יד. חֵיבֵי עֲרֵכִין וְדָמִים - מִמְשַׁכְּנִין אוֹתָן, וְלוֹקְחִין מֵהֵן
 7 בְּעַל כְּרָהן מַה שֶׁנָּדְרוּ; וְאִין חֵיבִין לְהַחֲזִיר לָהֵן הַמְשַׁכּוֹן
 8 בַיּוֹם אוֹ בְּלַיְלָה. וּמוֹכְרִין כָּל הַנִּמְצָא לָהֵן מִן הַקְּרָקַע, וּמִן
 9 הַמְטַלְטְלִין, מִכְּסוֹת, וּכְלֵי תִשְׁמִישׁ הַבַּיִת, וְעַבְדִּים,
 10 וּבִהְמָה; וְנִפְרָעִין מִן הַכֵּל. וְאִין מוֹכְרִין לֹא כְּסוֹת אֲשֶׁתוֹ,
 11 וְלֹא כְּסוֹת בְּנָיו, וְלֹא בְּגָדִים שֶׁצָּבְעָן [בשבילם] לְשִׁמּוֹן, וְלֹא
 12 סְנָדִלִים חֲדָשִׁים שֶׁלְקָחָן לְשִׁמּוֹן; וְכֵן הִמְקָדִישׁ כָּל נְכָסָיו,
 13 לֹא הַקְּדִישׁ אֶת אֵלוֹ.

14 טו. וְנוֹתֵנִין לוֹ מִכָּל נְכָסָיו - לְזֶה שֵׁשׁ עָלָיו עֲרֵכִין אוֹ
 15 דָּמִים אוֹ שֶׁהַקְּדִישׁ מִנְהָ לְבָדֵק הַבַּיִת, וְאִין לוֹ: נוֹתֵנִין לוֹ
 16 תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ וְשֶׁל יָד, וְסְנָדְלִין, וּמִטָּה לִישַׁב עֲלֶיהָ,
 17 וּמִטָּה וּמִצַּע הָרְאוּיִין לוֹ לִישֹׁן עֲלֶיהָ; וְאִם הָיָה עָנִי,
 18 נוֹתֵנִין לוֹ מִטָּה וּמִפָּץ [=מחצלת] לִישֹׁן עֲלָיו. וְנוֹתֵנִין לוֹ
 19 מִזֶּן שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְכְסוֹת שְׁנַיִם עָשָׂר חָדָשׁ לוֹ לְבָדוֹ; אֲבָל
 20 לֹא לְאֲשֶׁתוֹ וּבָנָיו, אָף עַל פִּי שֶׁהוּא חֵיב בְּמִזְוֹנוֹתֵיהֶן
 21 וּבְכֹסְתוֹתָן. וְאִין נוֹתֵנִין לוֹ אֵלֶּא כְּסוֹת הָרְאוּיָה לוֹ.

22 טז. הִיוּ עֲלָיו כְּלֵי מְשִׁי וּבְגָדִים מְזֻהְבִּין - מְעַבְרִין אוֹתָן
 23 מֵעָלָיו, וְנוֹתֵנִין לוֹ כְּסוֹת הָרְאוּיָה לְאִישׁ כְּמוֹתוֹ לְחָל; אֲבָל
 24 לֹא לְשִׁבְתוֹת וְיָמִים טוֹבִים.

25 יז. אִם הָיָה אֶפֶן - נוֹתֵנִין לוֹ שְׁנֵי כְּלֵי אֶמְנוֹת מִכָּל מִין
 26 וּמִין. בִּיצָד? אִם הָיָה חָרֵשׁ [=נגר], נוֹתֵנִין לוֹ שְׁנֵי מַעְצָדִין
 27 [כְּלֵי לִישׁוֹר קִרֵּשׁ] וְשִׁתֵּי מַגְרוֹת [מסור]. הִיוּ לוֹ כְּלִים
 28 מִרְבִּין מִמִּין אֶחָד וּמוּעָטִין [אחד] מִמִּין שְׁנֵי - אִין מוֹכְרִין
 29 מִן הַמְּרַבִּין וְלוֹקְחִין לוֹ מִן הַמוּעָטִין, אֵלֶּא נוֹתֵנִין לוֹ שְׁנֵי
 30 כְּלִים מִן הַמְּרַבִּין, וְכָל שֵׁשׁ לוֹ מִן הַמוּעָט.

31 יח. הָיָה חָמֵר אוֹ אֶפֶן - אִין נוֹתֵנִין לוֹ בְּהִמְתּוֹ, אָף עַל
 32 פִּי שֶׁאִין לוֹ מִזְוֹנוֹת אֵלֶּא מִמְנָה; הָיָה סָפֵן - אִין נוֹתֵנִין
 33 לוֹ סְפִינָתוֹ, אֵלֶּא יִמְכַר הַכֵּל.

34 יט. הָיָה בְּנִכְסִים בְּהִמָּה וְעַבְדִּים וּמַרְגְּלִיּוֹת, וְאַמְרוּ
 35 הַתְּגָרִים: 'אִם יִלְקַח לְעַבְדּוֹ זֶה כְּסוֹת בְּשִׁלְשִׁים, מִשְׁבִּיחַ
 36 הוּא מְאֹה; וּפְרָה זֹה - אִם תַּמְתִּינוּ בָּהּ לְאֵטֶלס [=שוק
 37 הַבַּשָּׂר], מִשְׁבַּחַת עֲשָׂרָה; וּמַרְגְּלִית זֹה - אִם מְעִלִין אוֹתָהּ
 38 לְמְקוֹם פְּלוֹנִי, תִּשְׁוָה מִמוֹן רַב, וְכֵאֵן אֵינָה שְׁוָה אֵלֶּא
 39 מֵעֹט' - אִין שׁוֹמְעִין לָהֵן. אֵלֶּא בִיצָד עוֹשִׂין? מוֹכְרִין הַכֵּל
 40 בְּמְקוֹמוֹ וּבְשִׁעְתוֹ, כְּמָה שֶׁהוּא, שֶׁנִּמְצָא: "וְנִתְּן אֶת הָעֲרֵכָה
 41 בַיּוֹם הַהוּא, קִדֵּשׁ לָהּ", לְרַבּוֹת כָּל דְּבַר שֶׁל הַקְּדָשׁ -
 42 שֶׁאִין מִפְּרָכְסִין [=מייפוס] אוֹתוֹ, וְאִין מִמְתִּינִין בּוֹ לְשׁוֹק,
 43 וְלֹא מוֹלִיכִין אוֹתוֹ מִמְקוֹם לְמְקוֹם. אִין לְהַקְּדָשׁ, אֵלֶּא
 44 מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ.

45 כ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמַטְלָטְלִין וְעַבְדִּים; אֲבָל
 46 הַקְּרָקְעוֹת - מוֹכְרִין עֲלֶיהֶן שְׁשִׁים יוֹם רְצוּפִין בְּבָקָר
 47 וּבְעֵרֵב, וְאַחַר כֵּן מוֹכְרִין אוֹתָן.

פד שיעורי רמב"ם שלשה פרקים ליום - יום ש"ק כ"ג סיון - ספר הפלאה - הלכות ערכים וחרמים

מתוך מהדורת חזק

48 שאינו קרובו] מיד ההקדש - אם חזר המקדיש וגאלה
 49 מידן, חוזרת לו לעולם; ואם לא גאלה מידן, אלא הגיע
 50 היובל והיא תחת יד הבת או שאר קרובים או נכרי - הרי
 51 זו יוצאה להקדש, ואינה חוזרת לבעליה לעולם, אלא
 52 תהיה אחזה לכהנים, שנאמר: "והיה השדה בצאתו ביובל
 53 . . לכהן תהיה אחזתו". ואין כהנים צריכין לתן דמים,
 54 שפבר נפדית מיד ההקדש ולקח ערפה מאחר; אלא תחזור
 55 לכהנים, כאלו הן בעליה.
כא. במה דברים אמורים? בישראל. אבל אם היה
 56 המקדיש כהן או לוי, הרי זה גואל לעולם; ואפלו עבר
 57 עליה היובל ולא נפדית מן ההקדש - פודה אותה אחר
 58 היובל, שנאמר: "גאלת עולם תהיה ללוים".
כב. האשה שהקדישה שדה אחזתה, וגאלה בעלה מיד
 59 ההקדש, והגיע היובל והיא תחת ידי הבעל - הרי הדבר
 60 ספק, אם תחזור לאשה או תצא לכהנים. לפיכך, אם קדמה
 61 האשה והחזיקה בה אחר היובל, אין הכהנים יכולין
 62 להוציא מידה; ואם קדמו הכהנים והחזיקו, אינה יכולה
 63 להוציא מידם.
כג. המקדיש שדהו, ופדה אותה כהן מיד ההקדש, והגיע
 64 היובל והיא תחת יד הכהן - לא יאמר: 'הואיל והרי היא
 65 יוצאה לכהנים, הרי היא תחת ידי וזכיתי בה'; אלא יוצאה
 66 לכל אחיו הכהנים.
כד. כשמצא השדה לכהנים ביובל, תנתן לכהנים
 67 שבמשמר [קבוצת הכהנים שבתורות השבועית בבית
 68 המקדש] שפגע בו היובל; ואם היה ראש השנה של יובל
 69 בשבת, שהרי משמר יוצא ומשמר נכנס - תנתן למשמר
 70 היצא.
כה. המקדיש את האילנות, והגיע היובל ולא פדו אותן
 71 - אינן יוצאין לכהנים, שנאמר: "והיה השדה בצאתו
 72 ביובל", ואין לי אלא שדה. אבל המקדיש את הטרשין,
 73 והגיע היובל ולא פדו אותן הבעלים - הרי אלו יוצאין
 74 לכהנים, שנאמר: "והיה השדה", וזו 'שדה' נקראת.
כו. ביצד דין מקדיש שדה מקנתו? שמין אותה בדמיה,
 75 ורואין במה היא שוה עד היובל, ופודה אותה כל מי
 76 שירצה; ואם פדה אותה המקדיש, אינו מוסיף חמש.
 77 ופדיונה לכהן הבית, כשאר ערכים ודמים. וכשיגיע
 78 היובל, תחזור לבעלים הראשונים שמכרה. בין שנפדית
 79 מיד הגזבר, והרי היא יוצאה מיד אחר, בין שלא נפדית,
 80 והרי היא יוצאה מיד ההקדש - הרי זה חוזרת למוכר,
 81 ואינה יוצאה לכהנים; שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו
 82 [והרי ביובל כבר לא היתה אמורה להשתייך עוד למקדיש].
כז. כל שדה ששמיין [=מעריכים] אותה להקדש למכר
 83 אותה בדמיה, מכרזין עליה ששים יום רצופין, בבקר
 84 בשעת הוצאת פועלין, ובערב בשעת הכנסת פועלין;
 85 ומסמיין [=מציינים] מצריה, ואומרי: 'כף היא לפה ובכף
 86 היא שומה, כל הרוצה לקח יבוא ויקח'.
כח. הלוקח [=קונה] שדה מאביו או משאר המורישין

1 זרע חמר, הרי זה מתר; לפי שאין מחשבין חדשים
 2 להקדש, שנאמר: "על פי השנים הנותרות" - שנים אתה
 3 מחשב להקדש, ואין אתה מחשב חדשים.
 4 ט. לפיכך, אין ראוי לאדם להקדיש שדהו לפני היובל
 5 בפחות משתי שנים, ואם הקדישה - הרי זה מקדשת,
 6 ואינה נפדית בגרעון פסף; אלא אם רצה הפודה לתן
 7 חמשים שקל לכל חמר, פודה אותה; ואם לא פדיה - הרי
 8 זו יוצאה לכהנים ביובל, כמו שיתבאר.
 9 י. הקדיש שדהו בשנת היובל עצמה, אינה מקדשת. וכהן
 10 ולוי שהקדישו בשנת היובל עצמה, הרי זה מקדשת;
 11 יא. כשם שגואלין [=פודים] לעולם, כך מקדישין לעולם.
 12 יב. המקדיש את שדהו אחר היובל - אינה נפדית בגרעון
 13 פסף עד שיגמר שנה אחר היובל, לפי שאין מחשבין
 14 חדשים להקדש; לפיכך, אם רצה הפודה לתן חמשים
 15 שקל לכל זרע חמר - הרי זה פודה אפלו ביום שאחר
 16 היובל, ואינו גורע כלום.
 17 יג. כשמודדין, אין מודדין אלא מקומות הראויין לזריעה.
 18 היו שם סלעים גבוהים עשרה טפחים, או נקעים [שקעים]
 19 מלאים מים עמקים עשרה טפחים - אין נמדדין עמה;
 20 פחות מכאן, נמדדין עמה.
 21 יד. היו בה מקומות נמוכות עשרה או יותר, ואין בהם
 22 מים - נמדדין בפני עצמן, ומחשבין להן מה שראוי להן
 23 [לפי שווים ולא לפי התעריף של כל השדה].
 24 טו. היתה קלאה אילנות - אף על פי שלא פרו, הרי
 25 הקדיש גם האילנות; שכל המקדיש, בעין יפה הוא
 26 מקדיש. ומחשבין את האילנות בשנייהן, והקרע -
 27 מודדין אותה, והיה ערפה סלע ופנדיון לכל שנה ולכל
 28 זרע חמר, כמו שבאנו.
 29 טז. המקדיש שדה שאינה ראויה לזריעה, והיא הנקראת
 30 'טרשין' - פודין אותה בשויה; וכן המקדיש את האילנות
 31 בלבד, פודין אותן בשנייהן.
 32 יז. היו האילנות שלשה אילנות לתוך בית סאה, ולא פרו
 33 שהאילנות בלבד הוא שהקדיש - הרי זה הקדיש את
 34 הקרקע ואת האילנות שביניהן. אבל אם היו האילנות
 35 נטועין כל שלשה אילנות בבתר מבית סאה, או בפחות, או
 36 שהקדישן זה אחר זה - הרי זה לא הקדיש את הקרקע,
 37 ולא את האילנות שביניהן.
 38 יח. הקדיש האילנות, ואחר כך הקדיש את הקרקע -
 39 פודה את האילנות בשנייהן, ואת הקרקע על פי מדתה.
 40 יט. המקדיש שדה אחזתו, והגיע היובל ולא נפדית, אלא
 41 הרי היא תחת יד הקדש - הכהנים נוטלין את דמיה, ותהיה
 42 אחזה להן; שאין הקדש יוצא בלא פדיון; ואותן הדמים
 43 פלו [=ייסרו] להקדש ביד הבית.
 44 כ. גאלה המקדיש קדם שגיע היובל - הרי זה חוזרת
 45 לבעליה, והערך שנתן פל לכהן הבית כמו שבאנו; וכן
 46 אם גאלה בנו של מקדיש, הרי זה חוזרת לאביו ביובל.
 47 אבל אם גאלה אותה בתו, או שאר קרוביו, או נכרי [זר,

1 אותו, והקדישה, בין שהקדישה אחר מות אביו או
 2 מורישיו, בין שהקדישה בחיי אביו או שאר מורישיו,
 3 ואחר כך מת אביו או מורישיו - הרי זו כשדה אחרת,
 4 שנגאמר: "ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחרתו",
 5 שדה שאינה ראויה להיות שדה אחרת - יצאת זו שראויה
 6 לו לירשה.

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - י"ז כ"ג סיון ה'תשע"ג

42 הצפון; ואחר כך שורה את הצפון באחד ועשרים קב של
 43 יין חזק ביותר; ואחר כך שוחק כל אחד ואחד מן הסמנים
 44 בפני עצמו הדק, וכשהוא שוחק אומר: 'היטב הדק, הדק
 45 היטב', כל זמן ששוחק; ומערב הכל.
 46 ו. וכל מעשיה בקדש בתוך העזרה, ומשל הקדש - בכלי
 47 שרת; והמפטם את הקטרת מן החליו, פסולה.
 48 ז. פעמים בשנה היו מחזירין אותה למכתשת [כלי
 49 הכתישה]. בימות החמה היו מפזרין אותה כדי שלא
 50 תתעפש, ובימות הגשמים צוברין [אוספים] אותה כדי שלא
 51 יפוג ריחה.
 52 ח. נתן לתוכה דבש כל שהוא, פסלה; חסר אחד מסמניה
 53 - חיב מיתה, שהרי נעשית קטרת זרה. פטמה מעט מעט
 54 [מכל מין] במתכנתה [לפי יחס המשקל הכללי], כשרה -
 55 אפלו פטם פרוס [חצי מנה] בשחרית ופרס בין הערבים.
 56 ט. העושה קטרת מן אחד עשר סמנים אלו, לפי משקלות
 57 אלו, כדי להריח בה, ואף על פי שלא הריח - חיב פרת על
 58 עשייתה, אם עשה במזיד; ובשוגג, מביא חטאת קבועה
 59 [רגילה]. אף על פי שלא עשה המשקל בלו, אלא חציו או
 60 שלישו, הואיל ועשה לפי משקלות אלו, חיב - שנגאמר:
 61 "במתכנתה לא תעשו: איש אשר יעשה כמוה להריח בה -
 62 ונכרת מעמיו".
 63 י. עשה להתלמד [להתאמן] בה או למסרה לצבור - פטור;
 64 הריח בה ולא עשה - אינו חיב פרת, אלא דינו כדין הנהנה
 65 מן הקדש; לא חיבה תורה פרת, אלא לעושה במתכנתה
 66 להריח בה.
 67 יא. מזבח הזהב שבהיכל - עליו מקטירין הקטרת בכל
 68 יום. ואין מקריבין עליו דבר אחר. ואם הקטיר עליו קטרת
 69 אחרת שאינה כזו, או שהקטיר עליו קטרת כזו שהתנדב
 70 אותה יחיד או רבים, או הקריב עליו קרבן או הסיף נסוף
 71 [ניטר משקה] - לוקה, שנגאמר: "לא תעלו עליו קטרת זרה
 72 ועולה ומנחה וגו'".
 73 יב. בעת שמוליכין את הארון ממקום למקום, אין מוליכין
 74 אותו לא על הבהמה ולא על העגלות; ולפי ששכח דוד
 75 ונשארו על העגלות, נפרץ פרץ בעזא [ומת]. אלא מצוה
 76 לנטלו על הכתף, שנגאמר: "כי עבודת הקדש עליהם, בכתף
 77 ישאו".
 78 יג. כשנושאין אותו על הכתף, נושאין פנים כנגד פנים,
 79 ואחוריהם לחוץ, ופניהם לפנים [לכיוון הארון]. ונזהרים

יום ראשון י"ז סיון ה'תשע"ג

הלכות כלי המקדש והעובדים בו

פרק ב

11 א. הקטרת נעשית [מחדש] בכל שנה ושנה; ועשייתה
 12 מצות עשה, שנגאמר: "קח לך סמים". ונתפרשו בתורה
 13 ארבעה מסמניה, והן: "נטף ושחלת וחלבנה ולבונה";
 14 ושאר סמניה - הלכה למשה מסיני.
 15 ב. ואחד עשר סמנים נאמרו לו למשה בסיני, והן שעושין
 16 אותן במשקל מכן [מדויק]; ומוסיפין עמהן בלא משקל
 17 [מדויק] מלח סדומית וכפת הירדן, ועשב אחד שמעלה
 18 העשן; ולא היו יודעין [מכירין] אותו אלא אנשים ידועים
 19 [מסוימים], והוא היה הלכה [מסורת] בידם איש מפי איש.
 20 ג. וזה הוא משקל אחד עשר סמניה: נטף ושחלת
 21 וחלבנה ולבונה, מכל אחד משקל שבעים מנה; והמנה
 22 [משקלו], מאה דינרין. וימר וקציעה ושבלת נרד וכרכם,
 23 מכל אחד עשר עשר מנה; קשט, שנים עשר מנה; קנמן,
 24 תשע מנים; קלופה, שלש מנים. משקל הכל, שלש מאות
 25 ושמונה וששים מנה. שוחקין הכל הדק; ומוסיפין לה
 26 רבע הקב מלח סדומית, וכפת הירדן, ומעלה עשן כל
 27 שהוא [- מעט]. ומקטיר ממנה בכל יום על מזבח הזהב
 28 מנה - שלש מאות חמשה וששים יום, כנגד [מספר] ימות
 29 החמה. והשלש מנים הנשארות - שוחק אותן ערב יום
 30 הכפורים דקה מן הדקה, עד שמוציא ממנה מלא חפניו,
 31 להקטיר ביום הכפורים. והנושאר - הוא מותר הקטרת
 32 שאמרנו בשקלים [- בהלכות שקלים].
 33 ד. "נטף" האמור בתורה, הוא עצי הקטף שיוצא מהן
 34 הצרי [שרף]; והשחלת, היא הצפון שנותנין בני אדם
 35 במגורות [בשמים]; והחלבנה, כמו דבש שחר, וריחו
 36 קשה [חזק], והוא שרף אילנות בערי יון. וזה הוא שמתן
 37 בלשון ערבי: עוד בלסאן, ואצפאר טיב, ומיעה, ולבן,
 38 ומסך, וקציעה, וסנבל אלנארדין, וזעפראן, וקסט, ועוד,
 39 וקשר סליכיה, וענבר.
 40 ה. כיצד מפטמין [וכוחשין] את הקטרת? מביא תשעת
 41 קבין בורית פרשינה [מין סבון], ושרף [משפסף] בה את

46 מפני שקולו ערב; ולא היה מחלק [מסיים] אלא באבוב
 47 יחיד, מפני שהוא מחלק קפה [כשהסיום באחד].
 48 ו. בשנים עשר יום בשנה החליל מפה -] מכה באצבעו
 49 על החליל להנעים קולו [לפני הפזמון - בשחיטת פסח
 50 ראשון, ובשחיטת פסח שני, וביום טוב הראשון של פסח,
 51 וביום טוב הראשון של עצרת, ובשמונת ימי הקג. וחליל
 52 זה דוחה את השבת, מפני שהוא חליל של קרבן, וחליל
 53 של קרבן עבודה הוא, ודוחה את השבת.
 54 ז. אין בן לוי נכנס לעזרה לעבודתו, עד שילמדוהו חמש
 55 שנים תחלה, שנאמר: "זאת אשר ללויים: מן חמש
 56 ועשרים שנה", וכתוב אחד אומר: "מן שלשים שנה" -
 57 הא ביצד? חמש לתלמוד. ואינו נכנס לעבודה עד שיגדיל
 58 ויהיה איש - שנאמר: "איש איש על עבודתו".
 59 ח. זה שנאמר בתורה: "ומן חמשים שנה ישוב מצבא
 60 העבודה" - אינו אלא בזמן שהיו נושאים המקדש מקום
 61 למקום, ואינה מצוה הנוהגת לדורות. אבל לדורות - אין
 62 הלוי נפסל בשנים ולא במומין אלא בקול - כשיתקלקל
 63 קולו מרב הזקנה, יפסל לעבודתו במקדש. ויראה לי,
 64 שאינו נפסל אלא לומר שירה, אבל יהיה מן השוערים.
 65 ט. שמואל הרואה [הנביא] ונדד המלך חלקו הלויים
 66 לעשרים וארבעה משמרות; ועובד משמר בכל שבת
 67 [שבוע]. וכל אנשי המשמר, מחלק אותם ראש המשמר
 68 לבתי אבות; וכל יום יום מימי השבת, עובדים בו אנשים
 69 ידועים [מסומנים לאותו יום]. וראשי האבות מחלקין אלו
 70 העובדים ביום שלהם, איש איש על עבודתו. וכל הלויים
 71 מזהרין [אסורין] על עבודת המזבח, שנאמר: "אף אל כלי
 72 הקדש ואף המזבח לא יקרבו, ולא ימתו" - לא יקרבו
 73 לעבודה, אבל לגע מתרין.
 74 י. וכשם שהלויים מזהרין שלא לעבד עבודת הפהנים - כף
 75 הפהנים מזהרין שלא לעבד עבודת הלויים, שנאמר: "גם
 76 הם גם אתם". וכן הלויים עצמם מזהרין שלא יעשה אחד
 77 מלאכת חבירו, שלא יסיע המשורר לשוער, ולא השוער
 78 למשורר - שנאמר: "איש איש על עבודתו ועל משאו".
 79 יא. לויים שעבדו עבודת הפהנים, או שסיע לוי במלאכה
 80 שאינה מלאכתו - חייבין מיתה בידי שמים, שנאמר: "ולא
 81 ימתו"; אבל כהן שעבד עבודת לוי - אינו במיתה, אלא
 82 בלא תעשה.

יום שלישי י"ט סיון ה'תשע"ג

פרק ד

85 א. הפהנים הבדלו מפלל הלויים לעבודת הקרבנות,
 86 שנאמר: "ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים"; ומצות
 87 עשה היא להבדיל הפהנים ולקדשם ולהכניס לקרבן -
 88 שנאמר: "וקדשתו, כי את לחם אלהיך הוא מקריב".
 89 ב. וצריך כל אדם מישראל לנהוג בו כבוד הרבה,
 90 ולהקדים אותו לכל דבר שבקדשה, לפתח [לקרוא בתורה]

1 שלא ישמטו הבדים [המוטות] מן הטבעות; שהמסיר אחד
 2 מן הבדים מן הטבעות - לוקה, שנאמר: "בטבעת הארן
 3 יהיו הבדים, לא יסרו ממנו".

יום שני י"ח סיון ה'תשע"ג

פרק ג

6 א. זרע לוי פלו - מבדל לעבודת המקדש, שנאמר: "בצת
 7 היא הבדיל ה' את שכט הלוי"; ומצות עשה להיות
 8 הלויים פנויים ומוקנים לעבודת המקדש, בין רצו בין לא
 9 רצו - שנאמר: "ועבד הלוי הוא". וכן לוי שקבל עליו כל
 10 מצוות לוי חוץ מאחת - אין מקבלין אותו, עד שיקבל
 11 את פלו.
 12 ב. עבודה שלהן היא שיהיו שומרין את המקדש, ויהיה
 13 מהן שוערין לפתח שיערי המקדש ולהגיה [לטגור]
 14 דלתותיו; ויהיה מהן משוררין לשורר על הקרבן בכל יום,
 15 שנאמר: "ושרת בשם ה' אלהיו" - איזה הוא שרות שהוא
 16 בשם ה' הרי אומר: זו שירה. ומתי אומרין השירה? על
 17 כל עולות הצבור החובה [שחובה להקריב] ועל שלמי
 18 עצרת [קרבן שבועות] - בצת נסוף היין [על המזבח]; אבל
 19 עולות נדבה שמקריבין הצבור -] כשארן יחידים שנדבו
 20 קרבנות -] לקרין המזבח [שלא יהיה המזבח שומם], וכן
 21 הנסכים הבאים בפני עצמן [בלי קרבן] - אין אומרין עליהן
 22 שירה.
 23 ג. לוי האונן -] שמת קרובו שחייב להתאבל עליו, וטרם
 24 נקבר, מתר לעבד ולשורר. ואין פותחין משנים עשר לויים
 25 עומדים על הדוכן [בימת השירה] בכל יום, אומרין שירה
 26 על הקרבן; ומוסיפין עד לעולם. ואין אומרין שירה אלא
 27 בפה, בלא כלי; שעקר השירה שהיא עבודתם - בפה.
 28 ואחרים היו עומדים שם, מנגיני כלי שיר - מהם לויים
 29 ומהם ישראלים מיחסי המשיאין [בנותיהן] לכהנה
 30 [לכהנים, מפני יחוס]; שאין עולה על הדוכן אלא מיחסי.
 31 ואין אלו המשוררים על פי הפלים עולין [נחשבים] למגן
 32 השנים עשר.
 33 ד. ובמה הם מנגיני? בנבלים וחלילים וכנורות ונצוצרות
 34 והצלצל [מצלתיים]. ואין פותחין משני נבלים, ולא
 35 מוסיפין על ששה; ואין פותחין משני חלילים, ולא
 36 מוסיפין על שנים עשר; ואין פותחין משתי נצוצרות,
 37 ולא מוסיפין על מאה ועשרים; ואין פותחין מתשעה
 38 כנורות, ומוסיפין עד לעולם; והצלצל - אחד בלבד.
 39 ה. בימי המועדות פלן ובראשי החדשים, היו הפהנים
 40 תוקעים בנצוצרות בשעת הקרבן, והלויים אומרין שירה
 41 - שנאמר: "וביום שמחתכם ובמועדכם ובראשי חדשכם
 42 - ותקעתם בנצוצרות". הנצוצרת היתה נעשית מן העשת
 43 [גוש] של כסף. עשה אותה מן הגרוטאות [שבריס] של
 44 כסף, כשרה; משאר מיני מתכות, פסולה. והחלילים שהיו
 45 מנגיני בהן - היה אבוב [קנה החליל] שלהן של [מ:] קנה,

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שלישי י"ט סיון - ספר עבודה - הלכות כלי המקדש פז

מתוך מהדורת חזק

יא. כל ראש משמר ומשמר, מחלק משמרו לבתי אבות
 (משמרות), עד שיהיה כל בית אב ואנשיו עובד ביום אחד
 מיום השבת (השבוע), והאחר ביום של אחריו, וכן עד
 האחרון. וכל בית אב ואב, ראש אחד ממנה עליו.
 יב. וממנין כהן גדול, הוא ראש לכל הכהנים; ומושחין
 אותו בשמן המשחה, ומלבישין אותו בגדי כהנה גדולה,
 שנגאמר: "והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק וגו'". ואם אין
 שם שמן המשחה - מרבין [ממנין] אותו בכגרי כהנה
 גדולה בלבד, שנגאמר: "אשר יוצק על ראשו שמן
 המשחה, ומלא את ידו ללבש את הבגדים" - כשם
 שמתרבה [מתמנה] בשמן המשחה, כך מתרבה בכגדים.
 יג. כיצד מרבין אותו בכגדים? לובש שמונה בכגדים
 ופושטן, וחוזר ולובשן למחר, שבעת ימים יום אחר יום
 - שנגאמר: "שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו"; וכשם
 שרבויו בכגדים שבועה - כך משיחה בשמן שבועה, יום אחר
 יום. ואם עבד קדם שיתרבה בכגדים כל שבועה, או קדם
 שימשח כל שבועה - עבודתו כשרה; הואיל ונתרבה או
 נמשח פעם אחת, נעשה כהן גדול לכל דבר.
 יד. אין [הבדל] בין כהן משיח בשמן המשחה למרבה
 בכגדים, אלא פר [לקרבו] שפוכה כהן המשיח אם שגג
 באחת מן המצוות שחייב עליהן חטאת, שנגאמר: "אם
 הכהן המשיח יחטא וגו'"; אבל לשאר הכהנים - שוין
 הן.
 טו. אין מעמידין [ממנין] כהן גדול, אלא בית דין של
 שבעים ואחד. ואין מושחין אותו אלא ביום, שנגאמר:
 "ביום המשח אותו"; וכן אם נתרבה בכגדים בלבד, אין
 מרבין אותו אלא ביום. ואין ממנין שני כהנים גדולים
 כאחת.
 טז. וממנין כהן אחר, [ש:] יהיה לכהן גדול כמו המשנה
 למלך, והוא הנקרא 'סגן', והוא הנקרא 'ממנה'. ויהיה
 עומד לימין כהן גדול תמיד, וזה כבוד הוא לו [לכהן
 הגדול]. וכל הכהנים מתחת יד הסגן.
 יז. ועוד ממנין קתיקולין [מנהל כללי], להיותן לסגן כמו
 הסגן לכהן גדול; ואין פחות משנים. וממנין אמרוכלין
 [אחראים], אין פחות משבועה; ומפתחות העזרה בידם -
 רצה האחד לפתח, אינו יכול עד שיתכנסו כל האמרוכלין
 ויפתחו.
 יח. וממנין גזברין מתחת יד האמרוכלין, ואין פותחין
 משלשה גזברין; והגזברין - הן שגובין ההקדשות
 [תרומות], ופודין [מוכרין] את הנפדה [הראוי למכירה]
 מהן, ומוציאין אותן [משתמשים בהן] לכהנים הראויין
 להוצאה [לשימוש].
 יט. כהן גדול המשיח [שנמשח בשמן] קודם [להציל]
 למרבה בכגדים, ומרבה בכגדים העומד לשרת קודם למשיח
 שעבר [ממשרתו] מתמת [טומאת] קרי, והעובר מתמת קרי
 קודם לעובר מתמת [שנהיה לו] מום, ועובר מתמת מום
 קודם לכהן משיח [ממונה ל:] מלחמה, ומשיח מלחמה

ראשון, ולכרך [לפני ואחרי המזון] ראשון, ולטל מנה
 [בסעודה] יפה ראשון.
 ג. משה רבנו חלק הכהנים לשמונה משמרות, ארבעה
 מאלעזר וארבעה מאיתמר; וכן היו עד שמואל הנביא.
 ובימי שמואל, חלקם הוא ודוד המלך לארבעה ועשרים
 משמר; ועל כל משמר ומשמר ראש אחד ממנה. ועולין
 לירושלים לעבודה, משמר בכל שבת [שבוע]. ומיום
 השבת ליום השבת הן מתחלפין - משמר יוצא, ומשמר
 שהוא אחריו נכנס, עד שיגמרו; וחוזרין חלילה.
 ד. ומצות עשה להיות כל המשמרות שוים ברגלים
 [בחגים]; וכל שבוא מן הכהנים ברגל ורצה לעבד -
 עובד וחולק עמם, ואין אומרין לו: 'לך עד שיגיע
 משמריך', שנגאמר: "וכי יבוא הלוי מאחד שעריך, ושרת".
 ה. כמה דברים אמורים? ברגנות הרגלים, ובחלוק לחם
 הפנים, ובחלוק שתי הלחם של עצרת [שבועות]. אבל
 נדרים ונדבות ותמידין - אין מקריב אותן ואפלו ברגל
 אלא משמר שזמנו קבוע [שתורו השבוע], שנגאמר: "חלק
 כחלק יאכלו, לבד ממכריו על האבות" - חלק כחלק
 יאכלו ברגנות הצבור, ואינם חלק כחלק בשאר הדברים,
 שפבר חלקו אותם האבות, וקבעו אותן כל משמר ומשמר
 בשבתו.
 ו. וכן עבודת לחם הפנים - במשמר שזמנו קבוע; אבל
 עבודת שתי הלחם [בשבועות] - בכל המשמרות. ומנין
 שאינו מדבר אלא ברגלים? שנגאמר: "מאחד שעריך, מכל
 ישראל" - בשעה שפל ישראל באין בשער אחד. ומנין
 שאינו מדבר אלא בכהנים? שנגאמר: "חלק כחלק יאכלו",
 ואין שם מתנות להאכל אלא לכהנים בלבד.
 ז. וכן כהן שהיה לו קרן - הרי זה בא למקדש ומקריבו
 בכל יום שירצה, שנגאמר: "ובא בכל אות נפשו ושרת";
 ואפלו חטאתו ואשמו, הוא מקריב ומכפר על ידי עצמו;
 והעור של קרבנו, שלו. ואם רצה לתן את קרבנו לכל כהן
 שירצה להקריבו, נותן; ועור הקרבן ועבודתו, לאותו
 הכהן בלבד שנתן לו.
 ח. היה כהן בעל הקרבן בעל מום - נותן קרבנו לאנשי
 משמר, והעור שלהן. היה זקן או חולה שיכול לעבד על
 ידי הדחק [במאמץ מיוחד] - נותן קרבנו לכל כהן שירצה,
 והעור והעבודה לאנשי משמר; ואם אינו יכול לעבד כלל,
 הרי הקרבן נאכל לאנשי משמר.
 ט. היה טמא ברגנות הצבור, וכל הכהנים טמאים [ל-]
 כשורב הציבור טמאים, מקריבים בטומאה] - נותנו לבעלי
 מומין טהורים שבאותו משמר; ועורו ועבודתו, לאנשי
 משמר הטמאים.
 י. היה הקרבן של כהן גדול, והיה אוגן [שמת קרבו
 שחייב להתאבל עליו, וטרם נקבר] - נותנו לכל כהן
 שירצה, ועורו ועבודתו לאנשי משמר; כיון שכהן גדול
 האוגן ראוי לעבודה, כמו שיתבאר - הרי זה עושה שליח
 לקרבנו.

46 והאבלים וכל העם משמאלו. ואומר לאבלים: 'תנחמו';
 47 והן מכבדין אותו כפי כהן.
 48 ה. מת לו מת - אינו יוצא אחריו, ואינו יוצא מפתח ביתו
 49 או מן המקדש; וכל העם באים לנחמו לביתו. והוא עומד
 50 בשורה [להתנחם], וסגן מימינו וראש בית אב משמאלו;
 51 ואומרין לו: 'אנו בפרתך', והוא אומר להן: 'תתברכו מן
 52 השמים'.
 53 ו. כשמברין [מאכילין] אותו [משל אחרים] - כל העם
 54 מסבין על הארץ, והוא מסב על הספסל. ואינו קורע על
 55 מתו כשאר הכהנים, שנאמר: "ובגדי לא יפרם"; ואם
 56 קרע, לוקה. אבל קורע הוא מלמטה כנגד רגליו. ואינו
 57 מרבה פרע [- שער מגודל] לעולם, שנאמר: "את ראשו
 58 לא יפרע" - ואפלו בעת שלא יכנס למקדש; אלא מספר
 59 מערב שבת לערב שבת. ואינו מספר בתער [סכין] אלא
 60 בזוג [מספרים], ראש שערה זו בעקר [בתחילת] זו, עד
 61 שיראה כאלו הוא צמח כאחד - שנאמר: "ראשם לא
 62 יגלחו, ופרע לא ישלחו; כסום יכסמו את ראשיהם".
 63 ז. ובית יהיה לו מוכן במקדש, והיא הנקראת לשפת כהן
 64 גדול. וכבודו ותפארתו שיהיה יושב במקדש כל היום,
 65 ולא יצא אלא לביתו בלבד בלילה, או שעה אחת או
 66 שתיים ביום. ויהיה ביתו בירושלים, ואינו זו משם.
 67 ח. וכהן גדול דן, ודנין אותו, ומעידין עליו; ואין דנין
 68 אותו דיני נפשות אלא בבית דין הגדול בלבד, שנאמר:
 69 "כל הדבר הגדל יביאו אליך".
 70 ט. הנה יודע עדות - אינו חייב להעידה, ואפלו בבית דין
 71 הגדול; שזה אינו כבוד לו שילך ויעיד. ואם הייתה עדות
 72 למלך ישראל - הרי זה הולך לבית דין הגדול ומעיד לו.
 73 י. וכבר בארנו בספר חמישי, שהוא אסור [להתחתן]
 74 באלמנה, ומצוה על הכתולה. ואינו נושא שתי נשים, ואם
 75 נשא שתיים - אינו יכול לעבד ביום הצום [כפיור] עד
 76 שיגרוש. וחולץ [לאשת אחיו שמת בלא בניס], וחולצים
 77 לאשתו, ומיבמין [- מת בלא בניס, אחיו נושא] את אשתו.
 78 ואם גרש אשה, מתרת להנשא לשאר העם.
 79 יא. בזמן שכהן גדול נכנס להיכל להשתחוות, שלשה
 80 או חזין בו: אחד בימינו, ואחד בשמאלו, ואחד באבנים
 81 טובות של אפוד מאחוריו; ויכנס להיכל וישתחוה. וכיין
 82 שישמע הסגן קול רגליו של כהן גדול שהוא יוצא, מגביה
 83 לו את הפרכת [בפנתח ההיכל]; ואחר שיצא, יכנסו אחריו
 84 הכהנים וישתחוו ויוצאו.
 85 יב. בכל יום שירצה להקטיר הקטרת, מקטיר. ונוטל חלק
 86 בראש בקדשי המקדש כלם. כיצד? כשירצה, אומר: 'זו
 87 החטאת שלי, וזה האשם שלי'; ואינו עובד בפני [על פי
 88 גודל], אלא כל עת שירצה להקריב, מקריב כל מה
 89 שירצה. והרי הוא בקדשי הגבול [תרומות ומעשרות]
 90 כשאר הכהנים.
 91 יג. בזמן שרוצה כהן גדול להקריב, הנה עולה בכבש
 92 והסגן מימינו; עלה למחצית הכבש, תפסו הסגן בימינו

1 קדם לסגן, וסגן קודם לקתיקול [מנהל כללי]. וקתיקול
 2 קודם לאמרפל [אחראי], ואמרפל קודם לגזבר, וגזבר
 3 קודם לראש המשמר [שבועי], וראש המשמר קודם לראש
 4 בית אב [משמרת יום], וראש בית אב קודם לכהן הדיוט
 5 משאר הכהנים. נמצאו הכהנים תמיד שמונה מעלות, זו
 6 למעלה מזו.
 7 כ. כשימות המלך, או כהן גדול, או אחד משאר הכהנים
 8 - מעמידין תחתיו בנו או הראוי לירשו, וכל הקודם
 9 בנחלה [- ירושה] קודם לשרות [- לתפקיד] המת, והוא
 10 שיהיה ממלא מקומו בחכמה, או ביראה [- יראת שמים]
 11 אף על פי שאינו כמותו בחכמה, שנאמר במלך: "הוא
 12 וכוני בקרב ישראל", מלמד שהמלכות ירשה; והוא הדין
 13 לכל שררה שבקרב ישראל - שהזוכה לה, זוכה לעצמו
 14 ולזרעו.
 15 כא. משום מלחמה - אין בנו מתמנה תחתיו לעולם, אלא
 16 הרי בנו כשאר הכהנים; אם נמשח למלחמה, נמשח; ואם
 17 לא נמשח, לא נמשח. וכשהכהן משום מלחמה משמש
 18 במקדש, משמש בארבעה כלים [בגדים] כשאר הכהנים.
 19 מעלין משררה לשררה שהיא גדולה ממנה, ואין מורדין
 20 אותו לשררה שהיא למטה ממנה - שמעלין בקדש, ולא
 21 מורדין לעולם משררה שהיא בקרב ישראל אלא אם כן
 22 סרח [חטא].
 23 כב. וכהן גדול שעבר עברה שחייב עליה מלקות - מלקין
 24 אותו בבית דין של שלשה כשאר מחייבי מלקות, וחוזר
 25 לגדלתו.
 26 יום רביעי כ' סיון ה'תשע"ג
 27 פרק ה
 28 א. כהן גדול - צריך שיהיה גדול מכל אחיו הכהנים
 29 בנואי, כח, בעשר, בחכמה, ובמראה [חו והוד]. אם אין
 30 לו ממוז - כל הכהנים נותנין לו משלהן כל אחד ואחד
 31 לפי עשורו, עד שיעשיר יותר מעשיר שבכלם.
 32 ב. ואין אחד מכל אלו מעבב [מונע מכהונתו], אלא כל
 33 זה למצוה; אבל אם נתרבה [נתמנה בלי הנ"ל] - מכל
 34 מקום, נתרבה.
 35 ג. וחיוב כהן גדול לנהג כבוד בעצמו, ולא יקל עצמו
 36 [בקלות ראש] עם שאר העם; ולא יראו אותו ערם, ולא
 37 בבית הכסא, ולא במרחץ, ולא כשהוא מסתפר - שנאמר:
 38 "הגדול מאחיו", מלמד שנוהגין בו גדלה יתרה. רצה הוא
 39 שיתחצו אחרים עמו, הרשות בידו.
 40 ד. לא יכנס לבית המשתה, ולא לסעודות של רבים, אפלו
 41 הם של מצוה. אבל הולך הוא, אם רצה, לבית האבל.
 42 וכשהוא הולך, אינו הולך בערבוביא עם שאר הכהנים,
 43 אלא הכהנים מסבין [מקיפין] אותו, וחולקין לו כבוד;
 44 והסגן ממצעו [עומד] בינו לבין העם, והסגן ומשיח שעבר
 45 [- שעבד תקופה במקום הכהן גדול] מימינו, וראש בית אב

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום ה'ו' כ"א-כ"ב סיון - ספר עבודה - הלכות כלי המקדש פט

מתוך מהדורת חזק

45 מתעניין, מפני כבוד השבת; ובאחד בשבת אינן מתעניין,
46 כדי שלא יצאו מענג שבת לצום.
47 ד. ובכל יום יום משבת שהיא מעמדן, מתפללין ארבע
48 תפלות: שחרית ומנחה ונעילה, ועוד מוסיפין תפלה
49 אחרת בין שחרית ומנחה, והיא יתרה [נוספת] להן.
50 ונושאין הפהנים פניהן במעמד שלשה פעמים בכל יום -
51 בשחרית, ובתפלה זו היתרה, ובנעילה. וקוראין בספר
52 תורה שלשה אנשים, פעמים בכל יום: בשחרית, ובתפלה
53 זו היתרה שמוסיפין; אבל במנחה לא היו קוראין בספר,
54 אלא על פה, כקוראין את שמע [פירוש: שמע ישראל].
55 ולא היו מתקבצין לתפלת מנחה בערב שבת, מפני שהן
56 טרודין לשבת.
57 ה. וקבוצן לכל תפלה מארבע תפלות אלו, ועמידתן שם
58 לתפלה ולתחנה ולבקשה ולקרות בתורה - נקרא 'מעמד'.
59 ו. ובמה היו קוראין? במעשה בראשית. ביום הראשון
60 קוראין "בראשית" ו"יהי רקיע"; בשני, "יהי רקיע"
61 ו"יקוו המים"; בשלישי, "יקוו המים" ו"יהי מאורות";
62 ברביעי, "יהי מאורות" ו"ישצו"; בחמישי, "ישצו"
63 ו"תוצא הארץ"; בששי, "תוצא הארץ" ו"ויכלו".
64 ז. פרשה גדולה קוראין אותה בשנים [העולים לתורה],
65 וקטנה קורא אותה אחד; ושתי פרשיות שקוראין שחרית
66 - הם שחזרין וקוראין אותן בתפלה השניה בספר
67 [תורה], וחזרין וקוראין אותן על פה במנחה.
68 ח. שמונת ימי חנכה - לא היו אנשי מעמד עושין מעמד
69 בשחרית. ובכל יום שלש בו קרבן מוסף - לא היה בו
70 מעמד לא בתפלה שניה שלהם ולא במנחה, אלא בשחרית
71 ובנעילה בלבד. וכל יום שהיה בו קרבן העצים [יבואר
72 בהמשך] - לא היה בו מעמד בנעילה, אלא בשחרית
73 ובתפלה שניה ובמנחה.
74 ט. ומה הוא קרבן העצים? זמן קבוע היה למשפחות
75 לצאת ליערים להביא עצים למערכה [למזבח], ויום שיגיע
76 לבני משפחה זו להביא העצים, מקריבין עולות נדבה;
77 וזה הוא קרבן העצים. והיה להן כמו יום טוב, ואסורין
78 בו בספד ותענית, ואסורין במלאכה.
79 י. אפלו יחיד שהתנדב עצים או גזרים למערכה - אסור
80 באותו היום בספד ובתענית ובשלישית מלאכה; ודבר זה
81 מנהג.
82 יא. אנשי מעמד אסורין מלספר ומלכבס כל השבת
83 שלהן; ובחמישי מתרין מפני כבוד השבת. ומפני מה
84 אסרו עליהן לספר ולכבס? כדי שלא יכנסו למעמדן כשהן
85 מגולין, אלא יספרו ויכבסו מקדם.
86

יום שישי כ"ב סיון ה'תשע"ג

פרק ז

87
88 א. חמשה עשר ממנין היו במקדש, וכן ממנין לעולם על

1 והעלהו, והושיט לו הפהן שהוא מוליך את ראש העולה
2 האברים שבידו, וסומך [ידיו] עליהן וזרקן לאש.
3 ד. וכך היו מושיטין לו שאר האברים: כל אחד ואחד
4 נותן אברים שבידו לראשון, והראשון נותן לכהן גדול,
5 והוא סומך [ידיו] וזרק לאש. ואם רצה לסמוך בלבד,
6 והיה אחד זרק לאש - עושה. ואין שם סמיכה על
7 האברים אלא לכהן גדול בלבד, מפני כבודו; אלא כל
8 הסמיכות - על בעלי חיים הן.
9 ט. כשיגדיל הפהן ויעשה איש [בן י"ג] - הרי הוא כשר
10 לעבודה; אבל אחיו הפהנים לא היו מניחין אותו לעבד
11 במקדש עד שיהיה בן עשרים שנה. ואינו נכנס לעזרה
12 לעבודה תחלה, אלא בשעה שהלויים אומרים שירה.
13 טז. אין הפהן עובד תחלה, וכן כהן גדול אינו עובד
14 תחלה, עד שיביא [מנחה] עשירית האיפה משלו ועובדה
15 בידו, שגאמר: "זה קרבן אהרן ויבניו אשר יקריבו לה'
16 ביום המשה אותו". ואם עבד קדם שיביא עשירית
17 האיפה, וכן כהן גדול שעבד בכהנה גדולה קדם שיביא
18 עשירית האיפה - עבודתו כשרה.
19 יז. כהן שלא עבד צדין מימיו שמנו אותו כהן גדול -
20 הרי זה מביא עשירית האיפה ועובדה בידו תחלה כשאר
21 חנוף כל כהן הדין [העובד לדאשונה], ואחר כך מקריב
22 עשירית האיפה שניה, שהיא חנוף כהן גדול, ואחר כך
23 מקריב עשירית האיפה שלישית, שהיא חבתי כהן גדול
24 שמקריב בכל יום, כמו שיתבאר; ומעשה שלשתן שנה
25 הוא.

יום חמישי כ"א סיון ה'תשע"ג

פרק ו

27
28 א. אי אפשר שיהיה קרבנו של אדם קרב, והוא אינו עומד
29 על גביו [ל"ד]; וקרבתו הצבור, הן קרבן של כל ישראל,
30 ואי אפשר שיהיה כל ישראל עומדין בעזרה בשעת קרבן.
31 לפיכך תקנו גביאים הראשונים, שיבחרו מישראל כשרים
32 ויראי חטא, יהיו שלוחי כל ישראל לעמד על הקרבנות;
33 והן הנקראין 'אנשי מעמד'. וחלקו אותם עשרים וארבעה
34 מעמדות, כמנין משמרות כהנה ולויה. ועל כל מעמד
35 ומעמד, אחד מהם ממנה על כלם; והוא הנקרא 'ראש
36 המעמד'.
37 ב. בכל שבת ושבת [שבווע], מתקבצין אנשי מעמד של
38 אותה שבת; מי שהיה מהן בירושלים או קרוב לה, נכנסין
39 למקדש עם משמר כהנה ולויה של אותה שבת; והרחוקים
40 של אותו מעמד, ביון שהגיע מעמד שלהן, היו מתקבצין
41 לבית הכנסת שבמקומן.
42 ג. ומה הן עושין אלו שמתקבצין, בין בירושלים בין
43 בבתי כנסיות? מתעניין בשני בשבת [יום ב'] שלהן,
44 ובשלישי וברביעי ובחמישי. אבל בערב שבת לא היו

48 ח. זה ששעל הפיסות [גורלות] - הוא מפסי בין הפהנים
 49 בכל יום, עד שיהיה כל איש ואיש עושה מלאכתו שזכה
 50 בה בפניו; וארבעה פעמים היו מפסיין בכל יום. ובהלכות
 51 תמידין אבאר כיצד מפסיין.
 52 ט. הממנה ששעל הקנים [קני עופות] - הוא שפוסקין
 53 [מסכמים] עמו שימכר הקנים לקרבנות, כך וכך בסלע.
 54 וכל מי שהוא חייב תורים או בני יונה, יביא דמיהן
 55 למקדש, וזה הממנה נותן הקנים לבעלי הקרבן, ועושה
 56 השבון עם הגזברין ונותנין לו. משלשים יום לשלשים יום
 57 פוסקין עמו השער [- מסכמים את המחיר]. ואם הוזלו
 58 הקנים, מספק [מוכר] לשער הזול; ואם הוקרו, מספק כמו
 59 שפסקו עמו; שיד הקדש על העליונה. וכל קן שנמצא
 60 פסול או שנפסל קדם שיקר - נותן אחר תחתיו.
 61 י. זה ששעל החותמות [פתאות] - הוא שמקבל דמי
 62 נסכים ממחייבי נסכים, ונותן להם חותמות; וזה ששעל
 63 הנסכים - הוא שמוכר הנסכים.
 64 יא. כיצד? ארבעה חותמות היו במקדש: האחד כתוב
 65 עליו 'עגל', והשני כתוב עליו 'זכר', והשלישי כתוב עליו
 66 'גדי', והרביעי כתוב עליו 'חוטא'.
 67 יב. כל מי שביא קרבנותיו למקדש - נותן דמי הנסכים
 68 לזה הממנה על החותמות, ונותן לו חותמות כמנין
 69 הקרבנות שלו. ואם היה מצרע עשיר, נותן לו חותם אחד
 70 שכתוב עליו 'חוטא'; והלה הולך בחותמות שבידו לזה
 71 הממנה על הנסכים, ונותן לו נסכים כמנין החותמות וכמו
 72 שכתוב בהן. ולערב באים זה אצל זה; זה מוציא את
 73 החותמות, ומקבל כנגדן מעות. אם הותרו [ונותרו] המעות
 74 [יותר מהמכירות], הותרו להקדש; ואם פחתו, ישלם זה
 75 ששעל החותמות מביתו. מי שאבד חותמו, ממתינין לו עד
 76 הערב; אם מצאו במעות יתר כדי חותם שטוען, נותנין
 77 לו; ואם לאו, אין נותנין לו. ושם כל היום [- תאריך] כתוב
 78 על החותם, מפני הרמאין - שלא ישא החותם אצלו עד
 79 שיוקרו [יתיקרו] הנסכים.
 80 יג. משלשים יום לשלשים יום פוסקין שער [- קובעין את
 81 מחיר] הין והסלת עם הממנה על הנסכים. אם הוקרו
 82 נסכים, מספק להן כמו שפסקו עמו; ואם הוזלו, מספק
 83 להן כשער הזול. והשכר שמשתכר ההקדש בשערים אלו
 84 - הוא הנקרא 'מותר נסכים', ולוקחין [קונין] בו עולות
 85 לקנין המזבח. ואין מקציין את המזבח בעולות העוף,
 86 שאין בקרבנות הצבור עוף.
 87 יד. הפהנים - מפני שהן עומדין על הרצפה תמיד,
 88 ואוכלין בשר הרבה, ואין עליהן בגדים בשעת העבודה
 89 אלא חלוק אחד - הן חולין במציהן; לפיכך מצמידין
 90 ממנה אחד שיהיה מבקר אותם, ומרפא כל תחלואיהם,
 91 ועוסק בהם תמיד, הוא ואנשיו שפחת ידו.
 92 טו. וכן ממנין אחר להיות חופר בורות ושיחין [תעלות],
 93 ומתקן הבורות של רבים - כדי שיהיו המים מצויין
 94 בירושלים לכל אדם מיושביה ולכל עולי רגלים. ואחד

1 כל דבר ודבר מתמשה עשר דבר אלו ממנה אחד; ואלו
 2 הן: אחד על הזמנים, שני על נעילת שערים, שלישי על
 3 השומרים, רביעי על המשוררים, חמישי על הצלצל עם
 4 שאר כלי שיר, ששי על הפיסות, שביעי על הקנים, שמיני
 5 על החותמות, תשיעי על הנסכים, עשירי על החולים,
 6 אחד עשר על המים, שנים עשר על מעשה לחם הפנים,
 7 שלשה עשר על מעשה הקטרת, ארבעה עשר על מעשה
 8 הפרוכות, חמשה עשר על מעשה בגדי כהנה גדולה.
 9 ב. כל אחד ואחד מממנים אלו - תחת ידו אנשים הרבה,
 10 כדי להכין את המלאכה שהוא ממנה עליה. זה ששעל
 11 הזמנים - הוא משמר את הזמנים, הוא ואנשיו: כיון
 12 שיגיע עת הקרבן, מכריז הוא או אחד מאנשיו ואומר:
 13 'עמדו פהנים לעבודה, וליום לדוכן, וישאל למעמד!'
 14 וכיון שישמע קולו, יבוא כל אחד למלאכתו.
 15 ג. זה ששעל נעילת השערים - על פיו נועלין, ועל פיו
 16 פותחין. ואין התוקעין [בחצוצרות] תוקעין בכל יום
 17 לפתיחת השערים, אלא ברשותו; ובכל יום תוקעין
 18 במקדש שלש תקיעות לפתיחת שערים, תקיעה תרועה
 19 תקיעה.
 20 ד. זה ששעל השומרים - הוא איש הר הבית שמסבב
 21 [ומפקח] על הלויים בכל לילה; וכל מי שישן על משמרתו
 22 - מלקין אותו במקלות, ושוּרְפִין את כסותו.
 23 ה. זה ששעל המשוררים - הוא בורך בכל יום המשוררים
 24 שעומדים על הדוכן לומר שירה בפה, ועל פיו תוקעין
 25 [בחצוצרות] על הקרבנות. אין פותחין במקדש מאחת
 26 ועשרים תקיעה בכל יום - שלש לפתיחת שערים, ותשע
 27 לתמיד של שחר [הקרבן הראשון], ותשע לתמיד של בין
 28 הערבים [הקרבן האחרון]. ויום שיש בו קרבן מוסף,
 29 מוסיפין תשע על קרבן מוסף; ואם חל ראש חדש או יום
 30 טוב להיות בשבת, או שחל ראש השנה להיות בשבת
 31 שיש שם שלשה [קרבנות] מוספין - אין תוקעין לכל
 32 מוסף ומוסף בפני עצמו, אלא תוקעין תשע בלבד לכל
 33 המוספין.
 34 ו. בערב שבת מוסיפין שש - שלש להבטיל את העם מן
 35 המלאכה, ושלש להבדיל בין קדש לחל. וברגל [בחג]
 36 מוסיפין שלש לפתיחת שער התחתון, והוא שער עזרת
 37 נשים, ושלש לפתיחת שער העליון, שהוא שער ניקנור.
 38 ולמה נקרא שמו 'שער העליון'? לפי שהוא למעלה
 39 מעזרת נשים. וכן תוקעין שלש למלוי המים שמנסכין [על
 40 המחבת] בהג, ואין תוקעין למלוי המים בשבת [של
 41 סוכות]; ותוקעין שלש על גבי המזבח בשעה שמנסכין
 42 המים. וכל התוקעין שתוקעין על הקרבנות, מתחת יד זה
 43 שעל המשוררים וברשותו; וכל אלו התקיעות, בחצוצרות
 44 הן.
 45 ז. זה ששעל הצלצל [מצלתיים] - הוא המעמיד כל
 46 המשוררים על פי כלי השיר שפועדין את [- מלוויים את
 47 שירת] הלויים, כמו שבארנו.

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שבת קודש כ"ג סיון - ספר עבודה - הלכות כלי המקדש צא

מתוך מהדורת חזק

46 הם. ושתי כהנות אחרות יהיו לכהן גדול ביום הכפורים
 47 - אחת לזבחה בשחר, ואחת בין הערבנים. ושתיהן [נקנין]
 48 בשלשים מנה משל הקדש. ואם רצה להוסיף [הכהן
 49 הגדול] - מוסיף משלו; ומקדיש התוספת, ואחר כך עושה
 50 בה הכהנת.
 51 ד. בגדי כהנה - מצותם שיהיו חדשים נאים ומשלשלים
 52 [ארוכים], כדרך בגדי הגדולים, שנאמר: "לכבוד
 53 ולתפארת". היו מטשטשין [בטיט], או מקרעין, או ארפין
 54 יתר על מדתו, או קצרים פחות ממדתו, או שסלקן
 55 [כיווצם] באבנט, ועבד - עבודתו פסולה; היו משחקין
 56 [ישנים], או שהיו ארפים וסלקן באבנט עד שנעשו
 57 כמדתו, ועבד - עבודתו פשרה.
 58 ה. כל בגד מבגדי כהנה שנעשה צואי [מלוכלך] - אין
 59 מלבנין אותו ואין מכבסין אותו, אלא מניחין אותו
 60 לפתילות, ולזבש חדשים. ובגדי כהן גדול שבלו, גונזין
 61 אותן. ובגדי לכן שעובד בהן ביום הצום, אינו עובד בהן
 62 פעם שניה לעולם, אלא נגנזין במקום שיפשט אותם שם,
 63 שנאמר: "והניחם שם"; והם אסורין בהנהיה.
 64 ו. מכנסי כהנים הדייטים שבלו ואבנטיהם - היו עושין
 65 מהן פתילות, ומדליקין בהן במקדש בשמחת בית
 66 השואבה; וכתנות כהנים הדייטים שבלו - היו עושין מהן
 67 פתילות למנורה תמיד [- מנורת המקדש].
 68 ז. כל בגדי כהנים, אינן באין אלא משל צבור; ויחיד
 69 שהתנדב בגד מבגדי כהנה - מוסרו לצבור, ומתן. וכן כלי
 70 השרת ועצי המערכה שמסרן יחיד לצבור, הרי הן כשרין.
 71 אף כל קרבנות הצבור שהתנדב אותן יחיד משלו, כשרים;
 72 ובלבד שימסרם לצבור.
 73 ח. בגדי כהנים הדייטות, היו עושין מהן מחלצות [- ד'
 74 בגדי כהונה] רבות [לעת הצורך]. וששה ותשעים חלון היו
 75 במקדש להניח בהן הבגדים, ארבעה חלונות לכל משמר;
 76 ושם כל משמר כתוב על חלונותיו, וכלן סתומות.
 77 וכשיכנסו אנשי משמר לעבודה בשבת שלהן, פותחין
 78 חלונותיהן כל ימי שבתן ונוטלין הפלים; וכשיצאו,
 79 מחזירין הבגדים לחלונותם וסותמין.
 80 ט. ולמה עשו ארבעה חלונות לכל משמר? לפי שלא
 81 יהיו הפלים מערבבין, אלא כל המכנסים בחלון אחד,
 82 וכתוב עליו 'מכנסים'; כל האבנטים בחלון אחד, וכתוב
 83 עליו 'אבנט'; וכן המצנפות פלן בחלון אחד, והכתנות פלן
 84 בחלון אחד.
 85 י. כהן גדול מניח בגדי זהב בלשפה שלו בליה, או בעת
 86 שצא מן המקדש.
 87 יא. בגדי כהנה, מתר להנות בהן; לפיכך לזבש אותן
 88 ביום עבודתו, אפלו שלא בשעת עבודה; חוץ מן האבנט
 89 - מפני שהוא שעטנו, אסור לכהן הדייט ללבושו אלא
 90 בשעת העבודה.
 91 יב. אין הפהנים לזבשין לעבודה אלא [בגדים מ:] צמר
 92 ופשתים בלבד.

1 ממנה על כל אמני להם הפנים, והוא מתקן כל מלאכתו.
 2 ואחד ממנה על כל אמני הקטרות, והוא מתקן מלאכתה.
 3 טז. זה שעל הפרוכות - ממנה על כל אורגי הפרוכות
 4 והרוקמין בהן, שיהיו מוכנות להיכל ולשערים. ושתי
 5 פרוכות היו עושין בכל שנה ושנה, [בשביל] להבדיל בין
 6 הקדש וקדש הקדשים. וחוטי הפרוכות כפולין [שזורים]
 7 ששה ששה [כל חוט משהו חוטים]. וארבעה מינין היו
 8 בה: שש, ותכלת, וארגמן, ותולעת שני; וכל אחד מהם
 9 כפול [שזור מ:] ששה, הרי עשרים וארבעה חוטין. וטפח
 10 היה עבה, ועל שבעים ושנים גירין [חוטים] היתה נארגת;
 11 ארפה ארבעים, ורחבה עשרים.
 12 יז. ושלש עשרה פרוכות היו במקדש שני - שבע על
 13 שבעה שערי העזרה, ואחת על פתחו של אולם, ואחת על
 14 פתחו של היכל, ושתיים לדביר [קודש הקודשים] בינו ובין
 15 הקדש, ושתיים כנגדן בעליה [בעלית הגג].
 16 יח. פרכת שנטמאת בולד הטמאה [- טומאה מגזרת
 17 חכמים] - מטבילין אותה בפנים [בעזרה] ומכניסין אותה
 18 מיד, לפי שאינה צריכה הערב שמש [להמתין לערב
 19 להטהר]. ושנטמאת באב הטמאה - מטבילין אותה
 20 מבחוץ [לעזרה] ושוטחין אותה בחיל [חוץ לעזרה], מפני
 21 שהיא צריכה הערב שמש. ואם היתה חדשה - שוטחין
 22 אותה על גב האצטוה [קורות אבן בהר הבית], כדי שיראו
 23 העם את מלאכתה שהיא נאה.
 24 יט. וכל הפלים שהיו במקדש, היו להם שניים ושלישיים
 25 - שאם יטמאו הראשונים, יביאו השניים תחתיהם.
 26 כ. זה הממנה על מעשה בגדי כהנה - עוסק בהכנת בגדי
 27 כהנים הדייטות ובגדי כהן גדול, ובאריגתן; ומתחת ידו
 28 נעשה הכל. ולשפה היתה לו במקדש.
 29 יום שבת קודש כ"ג סיון ה'תשע"ג
 30 פרק ח
 31 א. בגדי כהנה, שלשה מינים: בגדי כהן הדייט, ובגדי
 32 זהב, ובגדי לכן. בגדי כהן הדייט - הם ארבעה כלים
 33 [בגדים]: כתנת, ומכנסים, ואבנט, ומגבעת; וארבעתם של
 34 פשתן, לבנים, וחוטין כפול [ארוג מ:] ששה [חוטים];
 35 והאבנט לבדו רקום בצמר.
 36 ב. בגדי זהב - הן בגדי כהן גדול, והם שמונה כלים:
 37 הארבעה של כל כהן, ומעיל, ואפוד, וחוטין וציץ. ואבנט
 38 של כהן גדול - מעשה רוקם [ריקמה] הוא, ואינו דומה
 39 במעשיו לאבנט כהן הדייט. ומצנפת האמורה באהרן,
 40 היא המגבעת האמורה בכניו, אלא שבהן גדול צונף בה
 41 כמו שלופף על השקר [ככריכת תחבושת], ובניו צונפין
 42 בה ככובע; ולפיכך נקראת 'מגבעת'.
 43 ג. בגדי לכן - הן ארבעה כלים שמשמש בהן כהן גדול
 44 ביום הכפורים: כתנת, ומכנסים, ואבנט, ומצנפת.
 45 וארבעתם לבנים, וחוטין כפול ששה, ומן הפשתן לבדו

מתוך מהדורת חוק

18 באריגתה, כמו בית הכסות [כגומות גדולות], כמו
 19 שעושים האורגין בבגדים הקשים. ובית יד [שרוול] שלה
 20 נארג בפני עצמו, ומחברין אותו עם גוף הכתנת בתפירה.
 21 יז. ארף הכתנת - עד למעלה מן העקב. וארף בית יד
 22 שלה - עד פס [כף] ידו; ורחבו - ברחב היד.
 23 יח. המכנסים, בין של כהן גדול בין של כהן הדיוט -
 24 הם ממתנים ועד רכבים, שהוא למעלה מן הטבור קרוב
 25 מן הלב, עד סוף הרף שהיא הארכבה [ברך]. ושנצים
 26 [רצועות] יש להן; ואין להן לא בית הנקב [חור קדמין]
 27 ולא בית [נרתיק] הערנה, אלא מקפין כמין פיס.
 28 יט. המצנפת של כהן גדול או הדיוט - ארפה שש עשרה
 29 אמה. והאבנט - רחבו כמו שלש אצבעות, וארכו שתיים
 30 ושלשים אמה; מקיפו ומחזירו, כרף על גבי כרף. ובגדי
 31 כהנה בלן - אין עושים אותן מעשה מחט [בתפירה], אלא
 32 מעשה אורג [באריגה], שנאמר: "מעשה ארג".

1 יג. וכל מקום שנאמר בתורה "שש" או "בד", הוא
 2 הפשתים והוא הבוץ. ותכלת האמורה בכל מקום, הוא
 3 הצמר הצבוע כעצם השמים, שהוא פתוף [מעורב] מן
 4 הכחל [גווני הכחול]; והארגמן, הוא הצמר הצבוע אדם;
 5 ותולעת שני, הוא הצמר הצבוע בתולעת [גרגירים אדומים
 6 מאוד].
 7 יד. כל מקום שנאמר בתורה "שש" או "שש משור",
 8 צריך שיהיה החוט כפול ששה. ומקום שנאמר "בד" -
 9 אם היה חוט אחד לבדו, פשר; ומצוה מן המבחר שיהיה
 10 כפול ששה. ומקום שנאמר בו "משור" בלבד - צריך
 11 שיהיה חוטן כפול שמונה.
 12 טו. כל מקום שנאמר בתורה "מעשה רקם" - הוא
 13 שתהינה הצורות הנעשות באריג נראין מצד אחד בפני
 14 האריג בלבד; ו"מעשה חשב" - הוא שתהינה הצורה
 15 נראית משני צדדין, פנים ואחור.
 16 טז. וכיצד מעשה הבגדים? הכתנת, בין של כהן גדול
 17 בין של כהן הדיוט - משבצת היתה, שהיא בתים בתים



שיעורי רמב"ם ספר המצוות – י"ז-כ"ג סיון ה'תשע"ג

58 יום שני י"ח סיון ה'תשע"ג
 59 מצות עשה צה.
 60 המצוה הצ"ה — הצווי שנצטוינו בהפרת נדרים,
 61 כלומר: שהורנו שנתן לנו לדון באותם הדינים: אף אין
 62 הענין, שעל כל-פנים חובה שנפר. והבן שזה בדיוק
 63 הענין בכל-פעם שתשמעני מונה דין מן הדינים (מצוות
 64 מסוימות כמו טומאה, שומרים ועוד), שאין זה בהכרח צווי
 65 לעשות דבר מסים, אלא המצוה היא שאנו מצוים לדון
 66 בענין שהוא פדין הזה. ואמנם שהבעל והאב כפרים, הרי
 67 פרוש הפתוב וקבע את-משפטיו. ובקבלה נמסר שגם
 68 החכם תיר הנדר לכל וכן השבועה, והרמז על כך הוא
 69 אמרו: "לא יחל דברו" (שם שם) — "הוא אינו מוחל
 70 אכל אחרים מוחלין לו". ובכלל אין ראיה על כך מן
 71 הפתוב, וכבר אמרו (חגיגה י): "התר נדרים (מה שאמרו
 72 חכמים שהחכם מתיר הנדר) פורחין באויר (אין יותר מאשר
 73 מעט רמו במקרא על-כך) ואין להם על מה ששיסמכו", אלא
 74 הקבלה האמתית בלבד. וכבר נתבאר דיני מצוה זו
 75 במסכתא המיחדת לכך, כלומר: מסכת נדרים.

33 יום ראשון י"ז סיון ה'תשע"ג
 34 מצות לא תעשה קנז.
 35 המצוה הקנ"ז — האזהרה שהזרנו מלעבור על מה
 36 שחיבנו עצמנו בדבור, אף-על-פי שהוא בלי שבועה
 37 — ואלו הם הנדרים, כגון שיאמר אדם: אם יקרה כף
 38 וכף, או אם אעשה כף — פרות העולם אסורין עלי
 39 או פרות עיר זו; או איזה מאכל מסים, כגון שאמר:
 40 יאסר עלי היין או יאסר עלי החלב או הדגים וכיוצא
 41 בזה. וכן אם אמר: הנאת אשתי אסורה עלי וכל-הדומה
 42 לזה מן-החיובים שנתבארו דגומותיהם בנדרים — הרי
 43 זה חוב לקיים אותו הנדר. ובאה האזהרה מלעבור על
 44 אותו הדבור, והוא אמרו יתעלה: "לא יחל דברו
 45 ככל-היצא מפיו יעשה" (במדבר ל, ג), וכא הפריש
 46 (בספרי שם): "לא יחל דברו" — לא יעשה דבריו חלין,
 47 כלומר שיחייב עצמו דבר ולא יקימנו. ולשון גמרא
 48 שבועות (כה:), אמרו: קונמות ("קונם עלי" — לשון נדר)
 49 — עובר ב"לא יחל דברו". ובספרי (במדבר שם) אמרו:
 50 "לא יחל — מגיד שהוא עובר על 'בל יחל' ועל 'בל
 51 תאחר'", כלומר: שאם נדר קרפן ולא הקריבו ועברו
 52 עליו שלשה רגלים — הרי זה חוב משום "לא תאחר"
 53 ומשום לא יעשה דבריו חלין. וכן כל-הדומה לקרפן,
 54 כגון שנודר לבדק הבית או לצדקה או לבית הקנסות
 55 וכיוצא בזה. והעובר ועושה מה-שאסר על עצמו
 56 לעשותו — לוקה. וכבר נתבאר דיני מצוה זו בשלמות
 57 במסכת נדרים.

76 יום שלישי י"ט סיון ה'תשע"ג
 77 מצות עשה צה. צב.
 78 מצות לא תעשה רט.
 79 המצוה הצ"ה נדפסה ביום הקודם.
 80 המצוה הצ"ב — הצווי שנצטוה הנזיר לגדל שערו,

יום חמישי כ"א סיון ה'תשע"ג

42 **מצות לא תעשה רה. רו. רח. רז.**

44 המצוה הר"ה — האזהרה שהזהר הנזיר מלאכול זרע
45 ענבים, והוא אמרו: "מחרצנים ועד-נג לא יאכל"
46 (במדבר ו, ג), ואם אכל מהם פזית — לוקה.

47 המצוה הר"ו — האזהרה שהזהר הנזיר מלאכול קלפי
48 הענבים, והוא אמרו: "ועד-נג לא יאכל", ואם אכל מהם
49 פזית — לוקה. והראיה שחמשה אלו, כלומר: זין
50 וענבים וצמוקים וחרצן ונג כל-אחד מהם מצוה בפני
51 עצמה היא — שהיא לוקה על כל-אחד ואחד מהם
52 מלקות אחת. ולשון המשנה (נייר לד): "חייב על הזין
53 בפני עצמו ועל הענבים בפני עצמן ועל הזגין בפני
54 עצמן ועל החרצנים בפני עצמן". ובפרוש אמרו בגמרא
55 נזירות (לח): "אכל ענבים לחים ויבשים חרצנים וזגין
56 וסחט אשכול של ענבים ושתה — לוקה חמש". וכאשר
57 חשבו שם (בגמרא) לקבוע שתפא זה תנא ושייר (שהתנא
58 במשנה לא מנה את כל הלאוין שעובר, ושייר עוד) ושהוא
59 חייב מחמת שהוא נזיר, יותר מחמש מלקיות אמרו
60 (בגמרא): והא שיר לאו דלא יחל ולא אמרו: והא שיר
61 חמץ? לפי שאינו חייב על הזין ועל החמץ שמים, כי
62 החמץ לא נאסר אלא מחמת עקרו שהוא הזין, כמו
63 שבארנו (לא תעשה צב). וכאלו אמר שעקר אסורו לא
64 נסתלק ממנו בקלקולו. וממה שאתה צריך לדעת,
65 שאסורי נזיר אלו מצטרפין בלן לבזית ולוקה על פזית
66 מבלן.

67 המצוה הר"ח — האזהרה שהזהר הנזיר מלהטמא
68 באהל המת, והוא אמרו: "ועל נפש מת לא יבא" (שם,
69 ו). ובפרוש אמרו בגמרא (נייר מב): "קרא מלא דבר
70 הכתוב "לא-יטמא", כשהוא אומר "לא יבא" להזהיר
71 על הטמאה ולהזהיר על הביאה". ושם נתבאר שאם
72 נכנס לאהל המת אחר שנטמא — אינו לוקה אלא
73 אחת; ושם ארעו לו טמאה וביאה פאחת — חייב
74 שמים, כגון שנקנס, לאהל שיש שם גוסס וישב שם עד
75 שמת אותו האדם שנמצא שנטמא ויבא באהל המת
76 פאחת. אבל אם נכנס לאהל המת כבר קדמה הטמאה
77 לביאה (כי מיד עם הכנס חלק קטן ממנו, טרם שבא כולו —
78 נטמא), כמו שנתבאר שם לפי הפללים המבארים
79 באהלות.

80 המצוה הר"ז — האזהרה שהזהר הנזיר מלהטמא
81 למת, והוא אמרו: "לאביו ולאמו וגו' לא-יטמא" (שם,
82 ז). ואם נטמא בטמאת מת, בין בטמאות שמגלח עליהן
83 בין בטמאות שאינו מגלח עליהן — לוקה.

1 והוא אמרו יתעלה: "גדל פרע שער ראשו" (במדבר ו, ה),
2 ולשון המכלתא: "קדוש יהיה — גדול בקדשה, גדל
3 פרע — מצות עשה ומניין בלא-תעשה? תלמוד לומר:
4 תער לא-יעבר על-ראשו". ושם נאמר: "הא מה שירתתי
5 מצות עשה (כלומר, כיון שהכל בכלל לאו, מה נשאר כלומר:
6 לצורך מה דרשנו במיוחד מהפסוקים לעבור עליו בעשה?),
7 החופף (ראשו) באדמה (המשירה שער), והנותן סמנין".
8 כלומר: שהנזיר, אם נתן על ראשו סם המשיר את-
9 השער, לא יחויב על מצות לא-תעשה, שהרי לא
10 העביר (כלי, שהוא) פעין תער; אבל יחויב על מצות
11 עשה, והוא אמרו: "גדל פרע" — וזה לא גדל; והרי
12 לאו הבא מכלל עשה — עשה הוא, לפי הפללים אצלנו.
13 וכבר נתבארו דיני מצוה זו במקומם במסכת נזירות
14 (לט).

15 המצוה הר"ט — האזהרה שהזהר הנזיר מלגלח, והוא
16 אמרו יתעלה: "תער לא יעבר על-ראשו" (שם). וגם
17 המגלח ראש הנזיר — לוקה, לפי שמגלח כמתגלח.
18 ומשיגלח שער אחת — לוקה. וכבר נתבארו כל דיני
19 הנזיר במסכתא שחברה לך.

יום רביעי כ' סיון ה'תשע"ג

21 **מצות לא תעשה רב. רג. דר.**

22 המצוה הר"ב — האזהרה שהזהר הנזיר מלשתות זין
23 או מיני השכר שיש בעקר תערבתם מי ענבים, והוא
24 אמרו יתעלה: "וכל-משרת ענבים לא ישתה" (במדבר ו,
25 ג). והפליג באזהרה על כך ואמר שאפלו החמץ הזין או
26 השכר שיש בו תערבת זין — אסור לו לשתותו, והוא
27 אמרו: "חמץ זין וחמץ שכר לא ישתה" (שם). ואין לאו
28 זה מצוה בפני עצמה, שאלו אמר: זין לא ישתה וחמץ
29 זין לא ישתה — פי אז היו שתי מצות; אלא אמר: חמץ
30 זין לא ישתה — הרחקה מן-הזין. ונתבאר בגמרא
31 נזירות (לו), שאמרו "משרת ענבים", לאסור טעם היין,
32 שחדר לתערובת — כעקר (היין). והראיה שהן מצוה אחת
33 — היא: שאם שתה זין וחמץ — אינו לוקה שמים, כמו
34 שנתבאר לקמן (לא תעשה רו — שיעור קטו): וכשישתה
35 הנזיר רביעית זין או חמץ — לוקה.

36 המצוה הר"ג — האזהרה שהזהר הנזיר מלאכול
37 ענבים, והוא אמרו: "וענבים לחים וכו' לא יאכל" (שם),
38 ואם אכל מהם פזית — לוקה.

39 המצוה הר"ד — האזהרה שהזהר הנזיר מלאכול
40 צמוקים, והוא אמרו: "ויבשים לא יאכל" (שם), ואם
41 אכל מהם פזית — לוקה.

יום שישי כ"ב סיון ה'תשע"ג

1

מצות עשה צג. קיד.

3 המצוה הצ"ג — הצווי ששנצטוינו הנזיר בגלות ראשו
 4 והבאת קרבנותיו פתם ימי הנזירות. ולשון ספרא (פרשת
 5 מצורע, ויקרא ד, ט): "ש'לשה מגלחין ותגלחתן מצוה:
 6 הנזיר והמצרע והלויים". אמנם תגלחת הלויים היתה
 7 במדבר ואינה נוהגת לדורות, אף תגלחת נזיר ומצרע
 8 נוהגת לדורות. וברור שיש לנזיר שתי תגלחות: תגלחת
 9 טמאה, והוא אמרו: "וכי-ימות מת עליו וגו'" (במדבר ו,
 10 ט) ותגלחת טהרה, והוא אמרו יתעלה: "ביום מלאת ימי
 11 נזרו" (שם), אבל אין למנות שתי תגלחות אלו כשתי
 12 מצות, לפי שתגלחת טמאה היא מהלכות מצות נזירות,
 13 לפי שמצות עשה שלו היא: שירפה פרע (שיגדל שערו)
 14 בקדשה, כמו שבארנו. אחר-כך המשיך הכתוב ופרט
 15 ואמר: אם נטמא ביום הנזירות, יגלח ויביא קרבן
 16 ואחר-כך ישוב לגדל פרע בקדשה מחדש, כנגד תקופת
 17 ימי הנזירות שחייב עצמו בה, כמו שיש למצרע שתי
 18 תגלחות והן מצוה אחת, כמו שאבאר במקומו (מצות
 19 עשה קיא — שיעור ריא). גם אבאר לקמן את-הטעם
 20 שמנינו תגלחת נזיר וקרבנותיו מצוה אחת, ותגלחת
 21 מצרע וקרבנותיו שתי מצות. וכבר נתבאר גם דיני מצוה
 22 זו, כלומר: תגלחת נזיר, במקומם במסכת נזירות (מה).

23 המצוה הקי"ד — הצווי ששנצטוינו בדין ערכי אדם,
 24 והוא: שהאומר 'ערכי עלי' או 'ערך פלוני עלי' — אם
 25 הוא זכר נותן כף; ואם היא נקבה נותן כף; וגם לפי
 26 הגיל, כמו שאמר הכתוב, ולפי מצב המעריך (כפי הישג
 27 ידו), והוא אמרו יתעלה: "איש כי יפלא נדר בערךך

28 נפשות וגו'" (ויקרא כז, ב). וכבר נתבאר דיני מצוה זו
 29 במסכת ערכים.

יום שבת קודש כ"ג סיון ה'תשע"ג

מצות עשה קטו. קטז. קיז.

32 המצוה הקט"ו — הצווי ששנצטוינו בדין ערכי בהמה
 33 טמאה, והוא אמרו: "והעמיד את-הבהמה לפני הפהן
 34 והעריך הפהן אותה" (ויקרא כז, יא-יב). וכבר נתבאר דיני
 35 מצוה זו בכמה מקומות בתמורה (לב) ומעילה (יב).

36 המצוה הקט"ז — הצווי ששנצטוינו בערכי בתים. והוא
 37 אמרו: "ואיש פי-יקדיש את-ביתו קדש לה' והעריכו
 38 הפהן" (שם, יג). וכבר נתבאר דיני מצוה זו במסכת
 39 ערכים (לא).

40 המצוה הקי"ז — הצווי ששנצטוינו בערכי שדות, והוא
 41 אמרו יתעלה: "ואם משדה אחרתו וגו' (שם, טז); ואם
 42 את-שדה מקנתו אשר לא משדה אחרתו וגו'" (שם, כב).
 43 ודן בשדה אחרתו "והיה ערךך לפי זרעו וגו'" ובשדה
 44 מקנתו "וחשב-לו הפהן את מכסת הערךך". וכבר
 45 נתבאר גם דיני מצוה זו כלם בשלמות במסכת ערכים
 46 (פרק ז ופרק ח). ואל יחשוב החושב, שארבעת סוגי ערכים
 47 אלו יש ביניהם שתוף המחייב שימנו כמצוה אחת —
 48 אלא הן ארבע מצות: לכל-אחת מהן דין שאינו באחרת,
 49 אבל שם 'ערך' כוללם על דרך שתוף השם. לכן אין
 50 למנות מיני הערכים כלם כמצוה אחת, כמו שאין אנו
 51 מונים מיני הקרבנות כלם כמצוה אחת (אף ששם "קרבן"
 52 משותף לכולם). וזה ברור כשנתבונן.



מלכים א יד יבב

י לִכְן הִנְנִי מֵבִיא רָעָה אֶל־בֵּית יִרְבֵּעַם וְהַכְרַתִּי לִירְבֵּעַם מִשְׁתֵּינן בְּקִיּוֹר עֲצוּר וְעִזּוּב בְּיִשְׂרָאֵל וּבְעֶרְתִּי אַחֲרֵי בֵּית־יִרְבֵּעַם פֶּאֶשֶׁר יִבְעַר הַגִּלְגָּל עַד־תָּמוּז׃ יא הַמֵּת לִירְבֵּעַם בְּעִיר יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים וְהַמֵּת בַּשָּׂדֶה יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי יִהְיֶה דִבְרִי׃ יב וְאַתָּה קוּמִי לִכְנִי לְבִיתְךָ בְּבֹאֶה רִגְלֶיךָ הָעִירָה וּמֵת הַיֶּלֶד׃ יג וּסְפְדוּ־לוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל וְקָבְרוּ אֹתוֹ כִּי־זָה לְבָדּוֹ יֵבֵא לִירְבֵּעַם אֶל־קִבְרֵי יַעֲזֵן נִמְצְא־לוֹ דְּבַר טוֹב אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית יִרְבֵּעַם׃ יד וְהַקִּים יְהוָה לוֹ מִלֶּדֶת עַל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִכְרִית אֶת־בֵּית יִרְבֵּעַם זֶה הַיּוֹם וְיָמָּה גַם־עַתָּה׃ טו וְהִפֶּה יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל פֶּאֶשֶׁר יִנּוּד הַקְּנֵה בְּמִיּוֹם וְנִתַּשׁ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעַל הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לְאֲבוֹתֵיהֶם וְזָרָם מֵעַבְר לְנַהֵר יַעֲזֵן אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־אֲשֻׁרֵיהֶם מִכַּעֲסִים אֶת־יְהוָה׃ טז וַיִּתֵּן אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּגִלְגָּל חַטָּאוֹת יִרְבֵּעַם אֲשֶׁר חָטָא וְאֲשֶׁר חֲטָיָא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ יז וַתִּקַּם אִשֶׁת יִרְבֵּעַם וַתִּלְדֶּךָ וַתִּבְאֵה תְרַצְתָּהּ הִיא בָּאָה בְּסֶף־הַבַּיִת וְהַנֶּעַר מֵת׃ יח וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ וּסְפְדוּ־לוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל כַּדְּבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד־עַבְדּוֹ אַחִיהוּ הַנְּבִיא׃ יט וַיִּתֵּל דְּבָרֵי יִרְבֵּעַם אֲשֶׁר נִלְחַם וְאֲשֶׁר מָלְךְ הַנֶּגַם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ כ וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלְךְ יִרְבֵּעַם עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה וַיִּשְׁכַּב עִם־אִבְתָּיו וַיִּמְלֹךְ נָדָב בְּנֵו תַחְתּוֹ׃ כא וּרְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה מָלְךְ בְּיְהוּדָה בֶּן־אַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה רְחַבְעָם בְּמַלְכוֹ וַיִּשְׁבַּע עֲשָׂרָה שָׁנָה ׀ מָלְךְ בִּירוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר־בָּחַר יְהוָה לְשׁוּם אֶת־שְׁמוֹ שֵׁם מִכָּל שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמּוֹנִית׃ כב וַיַּעַשׂ יְהוּדָה תְּרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּקְנָאוּ אֹתוֹ מִכָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָם בְּחַטָּאתָם אֲשֶׁר חָטָאוּ׃

רש"י

לרגל, ובטל משמרתו ועלה: (יד) אשר יכרית את בית ירבעם זה היום ומה גם עתה. הנולדים לו היום, ואשר עתידין להולד לו מעתה, כך תרגם יונתן: (כא) העיר אשר בחר ה'. ואף על פי כן: (כב) ויעש יהודה הרע. ולא נתנו זה על לבם: ויקנאו. לשון קניטה:

(י) משתינן בקיר. תרגם יונתן: ידע מדע, משית בקירות לבו: עצור ועזוב. עצור שיש לו מחזיק יד, כמו (שמואל א ט ז): זה יעצור בעמי, ועזוב, שאין לו מחזיק ביד: כאשר יבער. המבער את המאכל בפיו, לעשות גלל, כך אבער אחריו עד תומו: (יג) דבר טוב. שבטל משמרתו, שהושיבו אביו שומר שלא יעלה איש

מצודת ציון

(י) ובערתי. ענין הפנוי מהמקום, כמו (דברים כו יג) בערתי הקדש: הגלל. הצואה, כמו (יחזקאל ד טו) גללי האדם: תמו. מלשון תם והשלמה: (יד) עתה. כמו מעתה: (טו) ונתש. ענין עקירה, כמו (ירמיהו א י) לנתוש ולנתוץ: וזרם, יפורם, כמו (שם טו ז) ואזרם במזרה: אשריהם. הוא אילן הנעבד: (טז) בגלל. בעבור, כמו (בראשית לט ה) בגלל יוסף: (יז) בסף. האסקופה נקראה גם היא סף, כמו המזוזות, וכן (שופטים יט כז) וידיה על הסף: (יט) הנם. הנה הם: (כב) ויקנאו. הרגיוז, כמו (דברים לב טו) יקניאוו בזרים:

מצודת דוד

(י) משתינן בקיר. הוא הזכר, כי עושה קלוח ומשתינן בקיר ולא כן הנקבה: עצור. העושר, שהוא עצור ומעוכב בתוך הבית: ועזוב. המקנה, שהוא עזוב בשדה: בישראל. רצה לומר: בפרסום רב, למען יוסרו: כאשר יבער. רצה לומר: כאשר המבער יבער את הצואה מבלי ישאיר שארית, כן אבערו עד תומו: (יא) לירבעם. מבית ירבעם: כי ה' דבר. ובידו לקיים: (יג) דבר טוב. לא פירש מהו הדבר הטוב, ורבותינו ז"ל אמרו, שבטל משמרתו ועלה לרגל: בבית ירבעם. בכל בית ירבעם, נמצא רק בו דבר טוב: (יד) זה היום. רצה לומר: האנשים אשר הם זה היום בעולם, שכבר נולדו: ומה גם עתה. רצה לומר: גם מה אשר יולדו מעתה: (טו) כאשר ינוד הקנה. אשר לרוב רכותו, יתנווד במעט רוח, ויכה את עצמו בהעומד אצלו: מעבר לנהר. הוא נהר גוזן, כי לשם גלו כמו שנאמר במלכים ב (יז, יח א) ובדברי הימים א (ה כ): מבעיסיים. המכעיסים: (טז) ויתן את ישראל. לדבר העונש הנזכר: אשר חטא. הוא עצמו: ואשר וגו'. בעשות להם עגלי הזהב: (יז) תרצתה. אל תרצה, והיא היתה עיר המלוכה, עד עמרי שבנה את שומרון: בסף הבית. יתכן שעמד הבית בקצה העיר, כי הנביא אמר לה בבואה רגליך העירה: (יט) אשר נלחם. מהמלחמות אשר נלחם: ואשר מלך. מענין המלוכה אשר מלך: על ספר וכו'. ספר מיוחד היה להם, כתבו בו כל הקורות והספורים: (כא) ושם אמו. בא לומר, שהנה נדמה להמקור אשר חוצב ממנה, כי אמו היתה בת עובדי כוכבים ומזלות: (כב) מכל אשר עשו. יותר ממה שהכעיסו אבותם בימי השופטים:

תהלים פא ו-ז

ו עדות | ביהוסף שמו בצאתו על־ארץ מצרים שפת לא־ידעתי אשמע: ז הסירותי מסבל שכמו בפיו
 מידוד תעברנה: ח בצרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם אבחנוך על־מי מריבה סלה: ט שמע עמי
 ואעידה בך ישראל אסתשמע־לי: י לא־יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר: יא אנכי | יהוה
 אלהיך המעלך מארץ מצרים הרחב־פיה ואמלאהו: יב ולא־שמע עמי לקולי וישראל לא־אבה לי:
 יג ואשליחהו פשרירות לבם ילכו פמועצותיהם: יד לו עמי שמע לי וישראל בדרכי יהלכו: טו כמעט
 אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב ידי: טז משנאי יהוה יכחשו־לו והי עתם לעולם: יז ויאכילהו מחלב
 חטה ומצור דבש אשביעך:

רש"י

עשיתי לך כדאי אתה לשמוע לי: (יא) הרחב פיה. לשאול ממני כל תאות לבך: ואמלאהו. ככל אשר תשאל אמלא: (יג) בשרירות לבם. במראית לבם כמו (לעיל ה) למען שוררי: (יד) לו עמי שומע לי. עדיין אם היו רוצין לשוב לי ולשמוע אלי: (טו) כמעט אויביהם אכניע. בשעה מועטת הייתי מכניע אויביהם: אשיב ידי. אשיב מנתי מעליכם לתת אותה עליהם ואז: (טז) משנאי ה' יכחשו לו והי עתם. פורענותם לעולם: (יז) ויאכילהו. לישראל: ומצור. השביעם דבש כשהלכו בדרכי כענין שנאמר (דברים ל"ב) ויניקהו דבש מסלע:

(ו) עדות ביהוסף שמו. בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים: שפת לא ידעתי אשמע. מפורש במס' סוטה שלמדו גבריאל שבעים לשון: (ז) מדוד. מעבודת עבדות לבשל קדירות כדרך שאר העבדים, מדוד קדירה כמו (ש"א ב) והכה בכיור או בדוד: (ח) בצרה קראת. לי כלכם קראתם מצרת עבודת סבלות מצרים ואחלץ אתכם: אענך בסתר רעם. אתה קראתני בסתר ביני ובינך ואני עניתך בקול רעם הודעתי גבורות ונוראות בפרהסיא: אבחנוך על מי מריבה סלה. ואע"פ שגלוי ובחון לפני שאתם עתידים להמרותי במי מריבה, כך שנויה במכילתא: (ט) שמע עמי. אחרי שכל זאת

מצודת ציון

(ו) עדות. מלשון עדי וקשוט וכן את הנזר ואת העדות (מ"ב י"א): שפת. לשון עם ועם כמו שפה אחת (בראשית י"א): (ז) מסבל. ענין טעינת משא כמו והנושאים בסבל (נחמיה ד): שכמו. כתיפיו: מדוד. כלי בישול כקדרה וכיוצא וכן והכה בכיור או בדוד (ש"א ב): (ח) ואחלצך. ענין הוצאה ושליפה כמו חלוץ הנעל (דברים כ"ה): אענך. מל' עניה ותשובה: אבחנוך. מל' בחינה: (ט) ואעידה. ענין התראה כי ע"פ רוב מתריץ בעדים שלא יכחש: (יב) לא אבה. לא רצה: (יג) בשרירות. במראה כמו אשורנו ולא קרוב (במדבר כ"ד): (יד) לו. כמו אם וכן לו החייתם אותם (שופטים ח): (יז) מחלב. ענין מיטב כמו ואכלו את חלב הארץ (בראשית מה):

מצודת דוד

(ו) עדות. ביום הזה שמו עדי הזהב על יוסף כמ"ש וישם רביד הזהב על צוארו (בראשית מא) כי ארז"ל בר"ה יצא יוסף מבית האסורים: בצאתו. בעת שיצא למשול על ארץ מצרים: שפת. אז היה יוסף משתבח לומר שפת לשון אשר לא ידעתי מעולם הנה עתה אשמע ואבין כי ארז"ל שבא גבריאל ולמדו שבעים לשון לפי שכתוב בנומסי מצרים שאין למשול בהם כ"א המכיר בכולן: (ז) הסירותי. אמר במקום ה' בזה היום הסירותי מסבל שכמו של ישראל כי ארז"ל בר"ה בטלה העבודה מאבותינו במצרים: כפיו. העברתי כפיו מן הדוד ממה שהיה מבשל לאדוניו ועשה לו מלאכת עבד: (ח) בצרה. בעת הצרה כשקראת אלי הוצאתיך ממנה: אענך. עניתיך במה שהייתי מסתיר ממך: רעם. בעת עברם בים והיה על המצרים לבדם שנאמר קול רעמך בגלגל (לעיל טו): אבחנוך. ר"ל עם כי היה בחון וידוע לפני שתחטא במי מריבה עכ"ז עניתך בעברך במי הים: סלה. ר"ל וכ"כ עד עולם דרכי להושיע בעת צרה עם כי נגלה לפני שיחטא בדומה לה: (ט) שמע עמי. אמרתי מאז שמע עמי והנה אתרה לשמוע אמרי: ישראל. ר"ל כי אם תשמע לי אתה ישראל: (יא) אנכי. ר"ל הנה הלא אני המעלך מארץ מצרים וידי בכל משלה ולזה הרחב פיה לשאול ממני כל חפצך ואמלאם אם תשמע לי: (יב) ולא שמע. אבל עמי לא שמע לקולי: לא אבה. לא רצה לשמוע לי: (יג) ואשליחהו. שלחתים מארצם ללכת בגולה כי הלכו בשרירות לבם ובעצתם הרעה: (יד) לו עמי. אם היה עמי שומע לי וגו': (טו) כמעט. כשעור מעט זמן חיש מהר הייתי מכניע אויביהם והייתי משיב ידי על הצרים להכות ולחזור ולהכות: (טז) משנאי ה'. השונאים הנחשבים לשונאי ה' היו אז מכחשים לו לומר שאינם שונאים על כי יפחדו מהעונש: והי עתם. עת הטובה היא היתה לעולם מבלי הפסק: (יז) ויאכילהו. אז היה ה' מאכיל אותו ממיטב החטים והיה משיביו דבש הזב מן הצור וכן הוא אומר ויניקהו דבש מסלע (דברי' לב) והוא מדרך משל לומר שהיה רב שפע במקום יובש וצמא אם היו הולכים בדרכי המקום:

פ ר ק ש ל י ש י

א חֲזַקַת הַבְּתוּמִים, וְהַבְּוֵרוֹת, וְהַשִּׁיחִין, וְהַמְּעָרוֹת, וְהַשּׁוֹבְכוֹת, וְהַמְּרַחְצוֹת, וְבֵית הַבְּדִין, וְבֵית הַשְּׁלֵחִין, וְהַעֲבָדִים, וְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פְרוֹת תְּדִיר; חֲזַקְתָּן שְׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם. שְׂדֵה הַבַּעַל חֲזַקְתָּה שְׁלֹשׁ שָׁנִים, וְאֵינָה מִיּוֹם לְיוֹם. רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים בְּרֵאשׁוֹנָה וְשְׁלֹשָׁה בְּאַחֲרוֹנָה, וְשָׁנִים עֶשֶׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע, הֲרֵי שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר חֳדָשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: חֳדָשׁ בְּרֵאשׁוֹנָה וְחֳדָשׁ בְּאַחֲרוֹנָה וְשָׁנִים עֶשֶׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע, הֲרֵי אַרְבַּעַה עֶשֶׂר חֳדָשׁ. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל: בְּמָה דְבָרִים אֲמורִים? בְּשֵׂדֵה לָבָן; אֲבָל בְּשֵׂדֵה אֵילָן, כִּנְסָה אֶת תְּבוּאָתוֹ, מִסָּק אֶת זִיתוֹ, כִּנְסָה אֶת קִיצוֹ – הֲרֵי אֵלוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנִים.

פירוש ברטנורא

א חֲזַקַת הַבְּתוּמִים. מי שאבד שטרן והביא עדים שהחזיק שלש שנים בכל הנך דכתיבי במתנותיו, נאמן לומר שהם לקוחים בידו, ולא אמרינן ליה אייתי שטר מכירה שמכרה לך, דעד תלת שנים מודהר איניש בשמריה, ספי מתלת שנים לא מודהר, ואמרינן לכשנדרו, אם איתא דלא זבנתה היה לך למחות ולומר בפני שנים דעו שפלוגי אכיל לה לארעאי בגלגולתא, והיה הדבר מנוע לאונזו והיה נוהר בשטרן, דחברך חברא אית ליה, והברא דחברך חברא אית ליה, ומדלא מחית את הוא דאפסדת: שובכות. שמגדלים בהם ויונים: בית הבדים. שעוצרים בהם זיתים לעשות שמן: בית השלחין. מתוך שמעיין בתוכו שמשקין אותו ממנו תמיד, עושה פירות תדיר. וכל דבר שעושה פירות תדיר חזקה שלו שלש שנים מיום ליום: והעבדים. ואע"ג דקיימא לן הגדרות אין להם חוקה, כלומר הצאן, מלשון גדרות צאן, אין להם חוקה וה"ה לכל בעלי חיים, היינו חוקה לאלתר הוא דאין להם, שאם היו הצאן והעבד ידועים שהם של אדם אחד ונכנסו בביתו של אדם אחר וטען זה שנכנסו בביתו לקוחים הם בידי והרי אני מוחזק בהם, אין זו חוקה, שכן דרכם ללכת מבית לבית. אבל אם החזיק העבד שלש שנים הוויא חוקה ואין צריך לשטר מכירה: שדה הבעל. המסתפקת ממי גשמים אינה עושה פירות אלא פעם אחת בשנה: חזקה נמצא אוכל שלש תבואות בשמונה עשר חודש: רבי עקיבא אומר. יש דבר שגדל לשלשים יום, כגון שחת וירקות. לפיכך אם אכלה ארבעה עשר חודש הוויא חוקה. ורבי ישמעאל סבר, דבאכילת שחת וירקות לא הוויא חוקה, אלא באכילת תבואה ופירות גמורים: במה דברים אמורים. שצריך שמונה עשר חודש לשדה הבעל: בשדה הלבן. שכל פירותיה נלקטין בפרק אחד, לפיכך צריך שלש שנים: אבל בשדה האילן. שפירותיה נלקטין לפרקים ענבים בפרק אחד, וזיתים בפרק אחד, ותאנים בפרק אחד: כנס את תבואתו. יין של גפנים: מסק את זיתיו וכנס את קיצו. ליקט תאנים ויבשן והכניסן לביתו, הרי זו

משניות מבוארות – קהתי

ב א ו ר מ ש נ ה א

המחזיק בהם שלוש שנים שלמות ורצופות הרי זו חזקה. שְׂדֵה הַבַּעַל – שדה המסתפקת ממי גשמים ואינה עושה פירות אלא פעם אחת בשנה, חֲזַקְתָּה שְׁלֹשׁ שָׁנִים, וְאֵינָה מִיּוֹם לְיוֹם – אין צורך ב"חזקה" של שלוש שנים שלמות, אלא בתקופת זמן שתעשה בה פירות שלוש פעמים, כיצד? רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים בְּרֵאשׁוֹנָה – שלושת החודשים האחרונים של השנה הראשונה, וְשְׁלֹשָׁה בְּאַחֲרוֹנָה – ושלושת החודשים הראשונים של השנה השלישית, וְשָׁנִים עֶשֶׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע – היינו שנה שנייה שלמה, הֲרֵי שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר חֳדָשׁ – כלומר אם החזיק אדם בשדה הבעל שמונה עשר חודש אלה רצופים, הרי חזקה זו נחשבת לו כ"חזקה שלוש שנים", שיש תבואה הבשלה לשלושה חודשים, כגון שעורים ושכולת שועל ועדשים, ונמצא אוכל שלוש תבואות במשך שמונה עשר חודש אלו. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: חֳדָשׁ בְּרֵאשׁוֹנָה – חודש ראשון של השנה הראשונה, וְחֳדָשׁ בְּאַחֲרוֹנָה – חודש ראשון של השנה השלישית, וְשָׁנִים עֶשֶׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע – כל השנה השנייה, הֲרֵי אַרְבַּעַה עֶשֶׂר חֳדָשׁ – אם החזיק בה ארבעה עשר חודש אלו רצופים, הרי זו חזקה, שכן יש דברים הבשלים לחודש אחד, כגון ירקות ושחת, וכיון שבארבעה עשר חודש אלו עשתה השדה ירקות ושחת שלוש פעמים, הרי חזקה זו נחשבת לו כ"חזקה שלוש שנים". ברם, רבי ישמעאל סובר, שאין "חזקה" באכילת ירקות ושחת אלא באכילת תבואה ופירות גמורים. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל: בְּמָה דְבָרִים אֲמורִים – שצריכים שמונה עשר חודש? בְּשֵׂדֵה לָבָן – בשדה תבואה, שכל התבואה נלקטת בעונה אחת, והואיל ואין שלוש עונות אלא בשלוש שנים, לפיכך צריך שמונה עשר חודש תוך שלוש שנים, כמו שבארנו לעיל. אֲבָל בְּשֵׂדֵה אֵילָן – שיש בה עצי פרי שונים, וכל מין ומין נלקט בעונה שלו, כִּנְסָה אֶת תְּבוּאָתוֹ – תבואת הכרם (עיין דברים כב. ט). כלומר ענבי הגפנים, מִסָּק אֶת זִיתוֹ – ליקט את זיתיו, כִּנְסָה אֶת קִיצוֹ – תאניו שליקט ויבש, הֲרֵי אֵלוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנִים – הרי לקיטות אלו נחשבות לו כ"חזקה שלוש שנים", אף על פי שנעשו בשנה אחת. ואין הלכה לא נרבי עקיבא ולא נרבי ישמעאל. אלא בין בשדה לבן (שדה הבעל) ובין בשדה אילן חזקה שלוש שנים ואינה מיום ליום, כלומר שאם אכל שלוש תבואות ממין אחד, הרי אלו כשלוש שנים (דמב"ם ה"ל טוען ונשטן יב. א).

כלל ידוע הוא בהלכה, שמעמידים ממון בחזקה בעליו, והמוציא מחברו עליו הראיה. ענין זה של "חזקה בעלים" שונה הוא בקרקעות מאשר במיטלטלים, שכן במיטלטלים (חוץ מבעלי חיים) – כל שהם תחת ידו של אדם, הרי הם בחזקתו, כלומר מי שהמיטלטלים ברשותו, הריהו נחשב כבעלים שלהם; ומכאן, אם בא אדם ומערער על חברו, וטוען: חפצי זה הנמצא בידך שלי הוא, אלא שהפקדתיו אצלך, או: השאלתי לך, וחברו טוען: קניתי אצלך, או: קבלתי ממך במתנה, הואיל והחפץ תחת ידו הוא, הריהו מוחזק בו, ועל המערער להביא ראיה לטענותיו. לא כן בקרקעות, שאף על פי שנמצאות תחת ידי אחרים הרי הן בחזקה בעליהן הידועים; לפיכך אם בא ראוהו ומערער על שמעון וטוען: שדה זו שתחת ידך שלי היא, וגזולה היא בידך, ושמעון אומר: אמנם שלך היתה, אבל קניתי ממך, או: קבלתי ממך במתנה – אם ראוהו ידוע כבעליה הקודמים של אותה שדה, הרי הוא נחשב כמחזיק בה, ועל שמעון להביא ראיה שמכרה לו או שנתנה לו במתנה. מנשנתנו באה ללמד, שאף בקרקעות יש "חזקה" המבטלת את חזקת הבעלים הקודמים, והיא משמשת ראיה שיש זכות של בעלות למי שהקרקעות תחת ידו הן. חזקה זו נקראת: "חזקה שלוש שנים". כלומר שאם יש עדים לשמעון שהחזיק כבר בשדה שלוש שנים ואכל מפירותיה במשך כל הזמן, ולא מיחה בו, אדם משתמש בה, חזקה זו מועילה לו, ונאמן הוא לומר: קניתי את השדה מראובן ואבד לי שטר המכירה. ולמה שלוש שנים? בגמרא מבארים הטעם, לפי שער שלוש שנים שמר הקנהו על שטרו, שמא יבואו הבעלים לערער עליו, אבל יותר משלוש שנים אין אדם נוהר בשטרו; ולפיכך אמורים לראובן (המערער): אם דברוך נכונים הם, שלא מכרת לשמעון את השדה או שלא נתתה לו במתנה, מפני מה שתקת עד כה? הרי היה לך למחות ולומר בפני עדים: דעו ששמעון מחזיק קרקעי בגלגולת, והיתה מחאתך מגיעה לאזני שמעון, ואז היה יודע שעליו לשמור את שטרו, וכיון שלא מחית, הפסדת. חזקה זו של שלוש שנים נוהגת בבתיים, בחצרות, בבורות, בשוככים, בשדות וכיוצא באלו, כמפורט במשנה, אלא שיש דברים שאדם משתמש בהם תמיד, ולכן חזקתם היא שלוש שנים שלמות מיום ליום; ויש דברים שאין אדם משתמש בהם אלא בעונות מסוימות, ואף אלו חזקתם אמנם שלוש שנים אבל לא שלוש שלמות מיום ליום, כמבואר במשנתנו.

חֲזַקַת הַבְּתוּמִים – "חזקה שלוש שנים", כמו שבארנו לעיל, שהיא מועילה לגבי הבתים, והבְּוֵרוֹת, וְהַשִּׁיחִין, וְהַמְּעָרוֹת – שאוגרים בהם מים כדי להשקות מהם את השדות (עיין באורנו לעיל ב. א), וְהַשּׁוֹבְכוֹת – של יונים, וְהַמְּרַחְצוֹת – בתי מרחץ, וְבֵית הַבְּדִין – בתיים שסוחטים בהם זיתים לשמן, וְבֵית הַשְּׁלֵחִין – שדה שמשקים אותה תדיר על ידי תעלות או צינורות מים שבתוכה, וְהַעֲבָדִים, וְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פְרוֹת תְּדִיר – וכל דבר שעושה פירות תדיר, ומתוך כך משתמשים בו יום יום, חֲזַקְתָּן שְׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם –

ב שלש ארצות לחזקה: יהודה ועבר הירדן והגליל. הנה ביהודה והחזיק בגליל, בגליל והחזיק ביהודה – אינה חזקה, עד שיהא עמו במדינה. אמר רבי יהודה: לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא באספמאי, ויחזיק שנה, וילכו ויודיעוהו שנה, ויבוא לשנה אחרת.

ג כל חזקה שאין עמה טענה – אינה חזקה. פיצד? אמר לו: מה אתה עושה בתוך שלי? והוא אמר לו: שלא אמר לי אדם דבר מעולם – אינה חזקה. שמכרת לי, שנתת לי במתנה, אביד מכרה לי, אביד נתנה לי במתנה – הרי זו חזקה. והבא משום ירשה – אינו צריך טענה. האמנין והשפתין והאריסין והאפומרופין – אין להם פירוש ברטנורא

חזקה כאילו הן שלש שנים. ואין הלכה לא כרבי עקיבא ולא כרבי ישמעאל:

ב שלש ארצות לחזקה. שלש ארצות בארץ ישראל חלוקות זו מזו לענין חזקה, שאם החזיק באחד מאלו הארצות והיה בעל הקרקע באחרת אין חזקתו חזקה, לפי שאין שיירות מצויות מזו לזו. ואף על פי שאין שעת חירות ומלחמה, כשעת חירות דמו, ואם היה בעל הקרקע מוחה לא היה מי שיוודע ליה המחזיק, לפיכך היה ראוי לזה המחזיק ליהדר בשטרו, וכיון שלא נהר הפסיד: עד שיהא עמו במדינה. שיהיו שניהם ביהודה או שניהם בעבר הירדן, ואף על פי שזה בעיר אחת וזה בעיר אחרת דכיון דשיירות מצויות היה לו למחות, וכיון דלא מיחה הפסיד: אמר רבי יהודה וכו'. קסבר רבי יהודה טעמא דחזקה לאו משום דעד תלת שנין מודהר אינש בשטריה, טפיה לא מודהר, אלא טעמא דחזקה לדריה, משום דלא שבק אינש דאכלי ארעא דדיה אפילו שעה אחת ושתיק. והאי דהרחיקו תלת שנין כדי שאם היה באספמאי וכו', אבל אם היה עמו בעיר, לאלתר היו חזקה. ובשלש ארצות הללו שאין שיירות מצויות, בתלת שנין מיהא היו חזקה. ואין הלכה כרבי יהודה:

ג כל חזקה שאין עמה טענה. שיעמון למה מחזיק בשל חברו, אינה חזקה: והבא מחמת ירושה. שהחזיק בה שלש שנים מכה ירושת אביו, שהיתה של

משניות מבוארות – קהתי

ב אור משנה ב

לאחר שלמדנו במשנה הקודמת בענין "חזקת שלוש שנים", מוסיפה משנתנו ללמד, שאף "חזקת שלוש שנים" אינה חזקה אלא אם כן ברור וידוע לנו שבעל השדה ידע שאחר מחזיק בשדהו, ואילו היה מוחה על כך, אפילו שלא בפניו, היתה מחאתו מגעת לאוני המחזיק, והיה יודע שעליו לשמור את שטר המכירה. אבל אם ברור לנו, שמחאתו של בעל השדה לא היתה יכולה להגיע לאוני המחזיק, כגון שבעל השדה והמחזיק לא היו במדינה אחת, אלא רחוקים זה מזה, בשתי מדינות שאין שיירות מצויות מזו לזו, אין "חזקת שלוש שנים" מועילה למחזיק, ואם לא נהר בשטרו, הרי הוא הפסיד.

ש'ש ארצות לחזקה – ארץ ישראל מחולקת לשלוש ארצות לענין חזקה, שאם בעל השדה היה באחת מהן, והחזיק אחר בשדהו שבארץ אחרת, אפילו החזיק בה שלוש שנים, אין חזקתו חזקה, לפי שאין שיירות מצויות מזו לזו, ואף אם בעל השדה היה מוחה, לא היה מי שיוודע על כך למחזיק, הלכך היה המחזיק צריך לשמור על שטרו שלא יאבד, וכשאין לו השטר, אין חזקתו מועילה לו, כמו שבארנו לעיל; ואילו הן שלוש הארצות: יהודה ועבר הירדן והגליל – כמו שהמשנה מפרשת והולכת: הנה – בעל השדה – ביהודה והחזיק בגליל – והחזיק אחר בשדהו שבגליל, בגליל והחזיק ביהודה – או שהיה בעל השדה בגליל והחזיק אחר בשדהו שביהודה, אינה חזקה – כמבואר הטעם לעיל, עד שיהא עמו במדינה – שבעל השדה והמחזיק יהיו שניהם במדינה אחת, כגון שניהם ביהודה או שניהם בגליל; ואפילו היו בערים שונות מועילה למחזיק "חזקת שלוש שנים", שכן יכול היה בעל השדה למחות במשך אותו הזמן, לפי שהלכה היא שמחאה שלא בפניו הריהי מחאה, וכיון שלא מחה נאמן המחזיק לומר: קניתי את השדה ואבד שטרי. אמר רבי יהודה: לא אמרו – חכמים, שלש שנים – הן שיעור לחזקת קרקעות וכדומה, אלא כדי שיהא – בעל השדה, באספמאי – בארץ ספרד, המדינה הרחוקה מארץ ישראל מהלך שנה אחת (בזמן המשנה). ויחזיק שנה – ויחזיק אחר בשדהו שבארץ ישראל במשך שנה, ותוך השנה הזאת יודע הדבר רביים שהלה מחזיק בנכסיו של פלוני הנמצא באספמאי, וילכו ויודיעוהו שנה – כלומר שתוך שנה שניה יודיעו לבעלים שבאספמאי שהחזיק זה בשדהו, ויבוא לשנה אחרת – בשנה השלישית וימחה. רבי יהודה חולק על תנא קמא וסובר, שחזקת שלוש שנים מועילה תמיד, ואפילו בעל השדה היה ביהודה והחזיק אחר בשדהו שבגליל שלוש שנים, או להיפך, הרי זו חזקה, שלדעת רבי יהודה הטעם של שלוש שנים לחזקה אינו מפני

זמן שיוכל בעל השדה, אף אם ימצא במדינה רחוקה מאד כאספמאי, להיודע שאחר מחזיק בשדהו, ולמחות נגדו. ברם, אם בעל השדה והמחזיק שניהם במדינה אחת אין צורך בחזקת שלוש שנים, אלא אפילו החזיק זמן מועט, עד שברור לנו, שבעל השדה ידע על כך ולא מיחה, הרי זו חזקה, שאין אדם מניח לאחר לאכול משדהו אפילו שעה אחת ושותק. ואין הלכה כרבי יהודה.

ב אור משנה ג

משנה זו באה ללמדנו שלוש דברים: א. "חזקת שלוש שנים" אינה באה אלא לשמש ראיה לטענת המחזיק, שהנכסים הנמצאים תחת ידו, ויש עליהם ערעור, הוא קנה אותם או קיבלם במתנה. אבל אין חזקה זו כשלעצמה מקנה לאדם זכות בעלות על נכסים שאינם שלו. ב. "חזקת שלוש שנים" היא חזקת ראיה לגבי נכסים שלא היתה למחזיק כל שייכות בהם קודם שקנאם או קודם שקיבלם במתנה; אבל אם היתה לו שייכות בהם, כגון שהיה שותף, או בן לגבי נכסי אביו, אין חזקתו חזקה. ג. יש "חזקה" אחרת, והיא "חזקת קנין", כמו ששינוי (קידושין א, ה): "נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה כלומר שלאחר שהלוקח קנה אותם ב"חזקה" שוב אין המוכר והלוקח יכולים לחזור בהם: חזקה זו הנקראת "חזקת קנין", מועילה לאלתר, ואפילו בדברים ש"חזקת שלוש שנים" אינה מועילה בהם.

כל חזקה שאין עמה טענה – שאין למחזיק טענה שזכה בנכסי חברו על ידי שקנה אותם או שקיבלם במתנה, אינה חזקה – אין "חזקת שלוש שנים" מועילה לו. פיצד? אמר לו – ראוהו לשמעון: מה אתה עושה בתוך שלי – בתוך שדי? והוא אמר לו – שמעון לראובן: שלא אמר לי אדם דבר מעולם – שלא מחה בי אדם מעולם שאני עושה בתוך שדהו, והריני מחזיק כבר בשדה זו שלוש שנים, אינה חזקה – לפי שאין עמה טענה כיצד זכה בשדה זו. ואין אנו שואלים אותו: שמא היה לך שטר מכירה ואבד לך? שהוראל הוא אינו טוען שקנה את השדה, אין אנו פותחים לו טענה (גמרא) אבל אם אמר שמעון לראובן: אני עושה בשדה זו, לפי שמכרת לי או: שנתת לי במתנה – את השדה; או שהוא טוען: אביד מכרה לי, או: אביד נתנה לי במתנה – ושטרי אבד, ויש לי עדים שאני מחזיק כבר בשדה שלוש שנים, הרי זו חזקה – הוראל ויש עמה טענה. והבא משום ירשה – המחזיק בשדה שלוש שנים והוא מביא עדים, שקיבל את השדה בירושה מאביו, אינו צריך טענה – אינו צריך לברר באיזו דרך באה השדה לידי אביו, שאין אדם בקי בקרקעות אביו, איך באו לידו (רשב"ם). ברם, צריך הוא להביא עדים שאביו עשה בה כדאם העושה בתוך שלו לפחות יום אחד (גמרא). האמנין – שהיו בונים או מתקנים בקרקע של אחרים

חֲזָקָה. אֵין לְאִישׁ חֲזָקָה בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וְלֹא לְאִשָּׁה חֲזָקָה בְּנִכְסֵי בַעְלָהּ, וְלֹא לְאָב בְּנִכְסֵי הַבֶּן, וְלֹא לְבֵן בְּנִכְסֵי הָאָב. בְּמָה דְבָרִים אֲמֹרִים? בְּמַחְזִיק; אֲבָל בְּנוֹתָן מִתְּנָה, וְהָאֲחִין שְׁחָלְקוּ, וְהַמְחֻזֵּק בְּנִכְסֵי הַגֵּר; נֶעַל וְגֵרָד וּפְרִיץ כֵּל שְׁהוּא – הֲרִי זֶה חֲזָקָה.

פירוש ברטנורה

אביו כיום מותו: אין צריך טענה. לברר אך באה ליד אביו. ומיהו ראה בעי שראו אביו דר בו וים אחד: האומנים. שמתקנים כלים: אין להם חזקה. אם הם מוחזקים בכלים של אחרים אין יכולים למעון לקוחים הם ביד, ואפילו הם כלים שאין עשוין להשאיל ולהשכיר. והני מילי כשהכלי מצוי בפנינו ביד האומן. אבל אם לא נמצא הכלי בפנינו ביד האומן, אלא שבא אחד מן השוק ומען לאומן כלי יש לי אצלך שנתתי לך לתקן, החזירה לי, ומען האומן אמת שהוא אצלי אבל אתה מוכרת לי, נאמן האומן בשבועה, במגו דאי בעי אמר לא היו דברים מעולם או החזרתי לך. וכן, מען האומן כד פסקת לי בשכר תקנו, והלה אומר לא פסקתי אלא פחות, אם הכלי מצוי בפנינו ביד האומן, בעל הכלי נאמן. ואם אין הכלי מצוי בפנינו ביד האומן, הרי האומן נאמן בשבועה, ואפילו מסר לו בעדים, במגו דאי בעי אמר החזרתי לך: והשוותפיים. שיש להן קרקע בשותפות ואכל אחד מהן שלש שנים כל הפירות, אינה חזקה. והני מילי, דאין בקרקע דין חלוקה. אבל אם יש בקרקע דין חלוקה ואכלה אחד מהן שלש שנים, הוי חזקה: והאריסים. שיוצאים לקרקע למחצה לשליש ולרביעי, ואכל כל הפירות שלש שנים, אינה חזקה. ודוקא באריסי בתי אבות שהוא כמו אפטרופוס על הבן. אבל האריסי שהורידו בעל הקרקע עצמו ואכל כל הפירות שלש שנים, יש לו חזקה: ואין לאיש חזקה בנכסי אשתו. ואפילו כתב לה בעודה ארוסה דין ודברים אין לי בנכסך ולא בפירותיהך, דהשתא אינו אוכל פירות מן הדין, ואח"כ הביא ראה שאכל פירות שלש שנים, לא היא חזקה, דאורחא דאתתא להניח לבעלה שיאכל פירות נכסיה בין כדון בין שלא כדון: ואין לאשה חזקה בנכסי בעלה. ואפילו יחד לה קרקע למונותיה ואכלה פירות מקרקע אחרת של בעלה שלש שנים, אפילו הכי לא הויא חזקה, שדרך האיש להניח לאשתו שתאכל בנכסיו אפילו בדבר שאין לה בו זכות: ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן וכו'. לפי שהם כאפטרופוסים זה על זה: במה דברים אמורים. דאינה חזקה: במחזיק. בחזקה שיש עליה ערעור, שחבירו טוען גזולה היא כדוך: אבל הנותן מתנה. בפנינו, ואמר למקבל המתנה לך חזק וקנה, כל הנך דאמרינן לעיל במתניתין דאין להם חזקה, משהחזיקו כשאר מקבלי מתנה, קנו, ואין הנותן יכול לחזור בו. והאשה שנתנה או שמכרה לבעלה נכסי מלוג שלה, משהחזיק בהן הבעל קנה, ואינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי. ודוקא בנכסי צאן ברזל או בקרקע שיחד לה בעלה בכתובתה אמרינן שאין מוכרה מוכר ואין מתנתה מתנה מפני שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, מפני שיש לבעלה שייכות בהן. אבל בנכסי מלוג שאין לבעלה בעיקרן שום שייכות, אינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי. וכן האיש שמכר לאשתו מנכסיו, אם המעות שקנתה בהן האשה אותן נכסים לא היו ממונים אצלה, המכר קיים, ויהיו אותן הנכסים לאשה והבעל אוכל פירות. ואם היו אותן מעות ממונים אצלה, המכר בטל, דאמר, לגלויי זוזי שהיו ממונים אצלה אמרתי שאני מוכר לה: והאחין שחלקו. והחזיק כל אחד מהן בחלקו, אין יכולים לחזור: והמחזיק בנכסי הגר. שמת ואין לו יורשים, וכל

משניות מבוארות – קהתי

שנים אחדות, מכל מקום אין לו חזקה, שאין דרך הבעלים למחות באריסי המשפחה (דמב"ם); אבל אריס סתם שאכל כל הפירות שלוש שנים, יש לו חזקה; והאפטרופוסים אין להם חזקה – שהרי משתמשים הם ממילא בנכסים בתוקף תפקידם. אין לאיש חזקה בנכסי אשתו – הבעל שיאכל פירות מנכסי אשתו, היינו מ'נכסי מלוג' שלה (ענין באורנו כתרובות ח.ו.1). אף על פי שכתב לה בעודה ארוסה: 'דין ודברים אין לי בנכסך ולא בפירותיהם', ונמצא שלא היה רשאי לאכול את הפירות, מכל מקום אין 'חזקת שלוש שנים' של אכילת הפירות מועילה לו כדי שיהא נאמן לטעון שקנה מאשתו את השדה, שכן דרך האשה שאינה מקפידה על בעלה כשהוא אוכל פירות מנכסיה אפילו שלא כדון; ולא לאשה חזקה בנכסי בעלה – האשה שאכלה פירות משדה בעלה שלוש שנים, ואפילו יחד לה שדה למונותיה, והיא אכלה משדה אחרת, אין לה חזקה בשדה זו לטעון שקנתה אותה מבעלה, שאף הבעל אינו מקפיד על אשתו כשהיא אוכלת מנכסיו; ולא לאב בנכסי הבן – אין חזקה לאב בנכסי בנו, ולא לבן בנכסי האב – בגמרא מבואר, שמדובר כאן בכגון ססמוכים על שולחן אחד, הלכך אין להם חזקה, לפי שאינם מקפידים זה על זה. במה דברים אמורים – שלגבי קרקעות ובתים וכו' צריך חזקה של שלוש שנים, ואלו שנימנו במשנתנו – האומנים והשוותפיים והאריסים וכו' – אין להם חזקה? במחזיק – בנכסי חברו, וחברו מערער עליו וטוען, שגזולים הם בידיו, והלה טוען: לקוחים הם בידי, אלא שאבד שטרי, בכגון זה יש שמועילה 'חזקת שלוש שנים' כראיה לטענתו, ויש שחזקה זו אינה מועילה, כמו ששינונו בפרקנו. אבל בנותן מתנה – לחברו בפנינו, ואומר לו שיוכח בה על ידי קנין, והאחין שחלקו – ביניהם את הנכסים שירשו, וכל אחד רוצה לזכות בחלקו, והמחזיק בנכסי הגר – שמת ואין לו יורשים, ונמצאו נכסיו הפקר, וכל הקודם להחזיק בהם זכה, בכגון אלה וכיוצא בהם, אם נעל – שהעמיד דלת או תיקן מנעול לדלת, ונדבד – או שעשה גדר, ופרץ – או שפרץ פירצה בגדר כדי להיכנס בה (דשב"ם), כל שהוא – כלומר: כל שהועיל בגדרו או בפירצתו, כגון שהיתה עשויה כבר, והשלימה, והועיל בהשלמתו זו (גמרא) הרי זה חזקה – כלומר חזקת קנין, שבה קונה האדם לאלתר את הנכסים,

במשך שלוש שנים (דמב"ם; יד רמח), ויש מפרשים: האומנים – בעלי אומנות שמוסריים להם כלים לתקן בבית מלאכתם, וטוענים הם על כלים שחתח ידם, ושיש עליהם תובעים, שלקוחים הם בידם (דשב"ם; ברטנורה); ויש נוסחאות שאין גורסים "האומנים", והשתפין – שלקחו שדה בשותפות, ואכל אחד מהם כל פירותיה שלוש שנים רצופות; והאריסין – שקיבלו שדה לעבודה על מנת ליתן לבעליה חלק מפירותיה, ואכלו כל הפירות שלוש שנים, והאפטרופין – הממונים על נכסי יתומים; כל אלו אין להם חזקה – אין חזקתם משמשת ראייה לטענתם שהנכסים שמוחזקים בהם לקוחים הם בידם; האומנים אין להם חזקה – שהרי בעל הבית יכול לטעון, שעשו בנכסיהם כאומנים ולא מיחה בהם. ולפי פירוש הרשב"ם שהבאנו לעיל, אין כוונת המשנה לגבי האומנים בענין "חזקת שלוש שנים", שסתם "אומן" לא שייך אלא במיטלטלים, וחזקת שלוש שנים לא נאמרה אלא בקרקעות, אבל במיטלטלים כל המחזיק בחפץ של חברו אפילו שעה אחת, אף על פי שיש לחברו עדים שהחפץ הוא שלו, נאמן המחזיק לומר: לקוח הוא בידי, חוץ מדברים העשויים להשאיל ולהשכיר, שאין אדם נאמן עליהם לומר: לקוחים הם בידי, ובאה המשנה ללמד באומנים, שאפילו כלי שאינו עשוי להשאיל ולהשכיר, וקחו לשלחו לאומן כדי לתקנו, אין לאומן חזקה שיאמר לטעון: לקוח הוא בידי, מאחר שיש עדים לחברו שהכלי היה שלו, והרי הוא טוען שנתנו לו לתקנו; והשוותפיים אין להם חזקה – שהרי אפשר שהתנו ביניהם, שתחילה יאכל זה כל הפירות כמה שנים רצופות ואחר כך יאכל זה; ברם, בגמרא מבואר, שמדובר כאן בשדה שאין בה דין חלוקה, אבל בשדה שיש בה דין חלוקה, אם אחד מהשותפים אכל ממנה שלוש שנים, הרי זה חזקה; והאריסין אין להם חזקה – שיכול בעל השדה לטעון שבתור אריסים אכלו את הפירות שלוש שנים; ומבואר בגמרא, שמדובר כאן באריסי בתי אבות, שרגילים לעבד שדותיה של משפחה זו מעולם, הם ואבותיהם מעולם, ואין הבעלים יכולים להחליפם באריסים אחרים, ואותם אריסים נוהגים לאכול כל הפירות שנים אחדות, ואחר כך יאכלו הבעלים כמספר שנים אלו, הלכך אין להם חזקה (דשב"ם); ויש מפרשים: באריסי בתי אבות – כגון שהיה אריס לאביו של בעל השדה או לאנשי משפחתו, ואפילו לא היה המנהג שאריסים יאכלו כל הפירות

ד היו שנים מעידין אותו שאכלה שלש שנים, ונמצאו זוממים – משלמין לו את הכל. שנים פראשונה, ושנים בשניה, ושנים בשלישית – משלשין ביניהם. שלשה אחים ואחד מצטרף עמהם – הרי אלו שלש עדיות, והן עדות אחת להזמה.

ה אלו דברים שיש להם חזקה, ואלו דברים שאין להם חזקה: היה מעמיד בהמה בחצר, תנור, וכירים, ורחים, ומגדל תרנגולין, ונותן זבלו בחצר – אינה חזקה. אבל עשה מחצה לבהמתו גבוהה עשרה טפחים, וכן לתנור, וכן לפירים, וכן לרחים, הכנים תרנגולין לתוך הפית, ועשה מקום לזבלו עמוק שלשה או גבוה שלשה – הרי זו חזקה.

פירוש ברטנורא

הקודם להחזיק בנכסיו זכה: נעל. שעשה דלת: וגדר. או שעשה חומה: ופרץ. או שפרץ בה פרצה: **ד משלשין ביניהם.** כל כת יתן השליש. שהרי הן שלשה כתות שלש שנים: שלשה אחים. לכל שנה אח אחד ואחר עם האח, שאותו אחר מעיד עם כולן: הרי כאן שלש עדיות. רמאי דמסחד האי לא מסחד האי, ולכך עדותן כשרה: והן עדות אחת. לענין הומה שאם הומו משלשין ביניהם, ואין נעשים זוממין עד שיומו כולן:

ה שיש להם חזקה. אם החזיק בקרקע חברו לענין זה שלשה שנים היא חזקה: היה מעמיד בהמתו בחצר. האי תנא בחצר השותפים קא מיירי דלא קפדי אהרדי אהעמדת בהמה וכיוצא בה, ומשום הכי לא היא חזקה אפילו כי החזיק להאי מלתא שלש שנים: אבל אם עשה מחיצה וכו'. דבכי האי גוונא ודאי קפדי, אי שתוק לה שלש שנים ולא מיחה, ודאי היא חזקה. ורבינו משה בר מיימוני פירש, דבשותף קפיד אעשיית מחיצה, אם עשה שותפו מחיצה ולא מיחה לאלתר היא חזקה. אבל אינו דעלמא אע"פ שעשה מחיצה ולא מיחה לא היא חזקה עד לאחר שלש שנים:

משניות מבוארות – קהתי

(עיין משנה מכות א, ז).

ב אור משנה ה

משנתנו באה ללמד במי משתמש בחצר חברו, איזה תשמישים יכולים לשמש לו כחזקת ראייה, שיהא נאמן לטעון, שבעל החצר נתן לו את המקום לתשמש זה במתנה או שמכרו לו.

אלו דברים – המפורטים להלן, **שיש להם חזקה** – שאם החזיק שלוש שנים בקרקע חברו לתשמישי דברים אלו, וחברו לא מחה בו, הרי זו חזקה, ויכול הוא לטעון, שחברו נתן לו מקום זה במתנה או שמכרו לו; **ואלו דברים שאין להם חזקה** – שאינם יכולים לשמש כחזקת ראייה: **היה מעמיד בהמה בחצר** – בגמרא מבואר, שמדובר כאן בחצר של שותפים, שכל אחד מהם רשאי אמנם לעכב את חברו שלא יעמיד שם דברים לתשמישיו השונים, משום שהחצר צריכה להיות פנויה בעיקר לשם כניסה ויציאה, אבל למעשה נוהגים היו השותפים להעמיד בחצר תנור לאפייה, כיריים לבישול, ריחיים של יד לטחינה, וכן להעמיד בה בהמה ולגדל בה תרנגולים, ולא היו מקפידים זה על זה; וזהו ששנינו במשנתנו, שאם אחד מהשותפים היה מעמיד בהמה בחצר, **תנור, וכירים, ורחים** – היינו דברים המיטלטלים, שאינם תשמישים של קביעות, ו**מגדל תרנגולין** – או שהיה מגדל בה תרנגולים, ו**נותן זבלו בחצר** – אף על פי שהיה עושה כן שלוש שנים, **אינה חזקה** – שיהא נאמן לומר, ששותפו מכר לו מקום זה להשתמש בו בקביעות או שנתנו לו במתנה, לפי שאין השותפים מקפידים זה על זה לגבי תשמישים אלו בחצר, כמו שבארנו לעיל. ברם, אם אחד השתמש בחצר חברו באחד מהתשמישים הללו שלוש שנים, הרי זו חזקה. **אבל עשה מחצה לבהמתו גבוהה עשרה טפחים, וכן לתנור, וכן לפירים, וכן לרחים** – אם עשה מחיצה לתנור או לכיריים או לריחיים שהעמיד בחצר, וכן אם **הכנים תרנגולין לתוך הפית** – לתוך בנין חברו שבחצר. **ועשה** – או עשה מקום לזבלו עמוק שלשה או גבוה שלשה – טפחים, כדי שלא יתפור, **הרי זו חזקה** – שהואיל ותשמישי קבע הם, אפילו שותפים מקפידים זה על זה, ואם לא מחה בו במשך שלוש שנים, הרי זו חזקה, ונאמן המחזיק לטעון, ששותפו מכר לו מקום זה לאותו שימוש או שנתנו לו במתנה (תרשב"ט: הרי"ק). ויש מפרשים, שאם אחד מהשותפים העמיד מחיצה לבהמתו או לתנור וכו', וחברו לא מחה, הרי זו חזקה לאלתר, ונאמן הוא לטעון ששותפו מחל לו על מקום זה, לפי שהשותפים מקפידים זה על זה על עשיית מחיצה. ברם, אם היה אדם מעמיד בהמה בחצר חברו (שאינו שותף עמו), או

ואין הנותן מתנה והאחים שחלקו יכולים לחזור בהם, שהרי החזיק בהסכמת חברו. וכן המחזיק בנכסיו הגר על ידי שנעל או גדר וכדומה, זכה בהם, ושוב אין אחר יכול לזכות בהם. והוא הדין ללוקח נכסים מחברו, שקונה אותה בחזקה, כמו שהבאנו לעיל בהקדמה למשנתנו, שכן שנינו (קידושין א, ה): "נכסים שיש להם אחריות נקנים בכסף ובשטר ובחזקה; אלא שמשנתנו נקטה אלו לרבותא, אף על פי שאין בהם נתינת מעות, וכל שכן בלוקח שנותן מעות. ויש מפרשים שמשנתנו לא נקטה לוקח, לפי שדרך המוכר שאינו נותן ללוקח להחזיק בו עד שיתן דמים (שיסה מקובצת).

ב אור משנה ד

כבר למדנו במקומות אחרים בענין "עדים זוממים", שנאמר בהם (דברים יט, יט): "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו", כלומר שבית דין מחייבים את העדים הזוממים במה שרצו הם לחייב את האדם שהעידו עליו, שאם באו לחייבו מיתה, הרי הם חייבים מיתה; ואם באו לחייבו מלקות, מלקים אותם; ואם באו לחייבו ממון, חייבים הם לשלם, ובכגון זה כל אחד מהעדים נותן חלק מהתשלום. פרטי הדברים בענין עדים זוממים מבוארים במסכת מכות פרק א. משנתנו דנה בעדים שהעידו לאחד שהוא מחזיק בשדה שלוש שנים והם הומו.

היו שנים מעידין אותו שאכלה שלש שנים – אם שני עדים העידו על המחזיק בשדה, שאכל פירותיה שלוש שנים, ו**נמצאו זוממים** – שבאו עדים אחרים והעידו, שבאותן שלוש השנים היו העדים הללו עמהם במקום אחר, **משלמין לו את הכל** – משלמים העדים הזוממים לבעל השדה את דמי כל השדה שרצו להפסידו, מלבד השדה עצמה שיטול מהחזיק. **שנים פראשונה** – אם שני עדים העידו שהמחזיק אכל פירות השדה שנה ראשונה, ו**שנים בשניה** – ושני עדים אחרים העידו שאכלה שנה שנייה, ו**שנים בשלישית** – ושניים אחרים העידו על השנה השלישית, ונמצאו כל שלוש כיתות העדים זוממים, **משלשין ביניהם** – כל כת חייבת לשלם לבעל השדה שליש דמי השדה. **שלשה אחים** – שאחד מהם מעיד שאכל המחזיק פירות השדה שנה ראשונה, והשני מעיד על השנה השנייה, והשלישי מעיד על השנה השלישית, ו**אחד** – שאינו קרובם, **מצטרף עמהם** – מצטרף עם כל אחד מן האחים, היינו שמעיד הוא על כל שלוש השנים, **הרי אלו שלש עדיות** – שאין האחים מעדיים עדות אחת, שעל שנה שמעיד זה אינו מעיד זה, הלכך שלוש עדויות הן ועדותן כשרה. **והן עדות אחת להזמה** – אבל לענין הזמה דינם כעדות אחת, שאם הומו משלשין ביניהם, כלומר שהאחד שאינו קרוב משלם מחצה ושלושת האחים משלמים מחצה, נמצא כל אח משלם שישית. וכן אינם נעשים זוממים עד שיומו כולם

ו המרוב אין לו חזקה, ויש למקומו חזקה. המזחילה יש לה חזקה. סלם המצרי אין לו חזקה, ולצורי יש לו חזקה. חלון המצרי אין לה חזקה, ולצורית יש לה חזקה; איזו היא חלון המצרי? כל שאין ראשו של אדם יכול לפגם לתוכה. רבי יהודה אומר: אם יש לה מלבן, אף על פי שאין ראשו של אדם יכול לפגם לתוכה – הרי זו חזקה. הויז, עד טפח – יש לו חזקה, ויכול למחות; פחות מטפח – אין לו חזקה, ואינו יכול למחות. ז לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השתפין. לקח בית בחצר אחרת – לא יפתחנו לחצר השתפין. בנה עליה

פירוש ברטנורא

ו המרוב. צנור קטן שנתנים אותו בסוף צנור הגדול ההולך על פני כל הגג. אין לו חזקה ויש למקומו חזקה. אם היה שם מרוב ובא בעל החצר לעקרו למרובי שלא ישפכו מי הגג לתוך הצנור, אינו יכול, שכבר יש לו חזקה לזה שיהיו מימי גגו שופכים דרך אותו מרוב. אבל אם בא להפכו, שהיה מונח לרוח דרומי ובא לתת אותו לרוח צפוני, אין בעל המרוב יכול לעכב עליו, דלאו מידי אפסדיה, ואין לו חזקה שיהיה תמיד עומד ברוח זו: מרוב. מקום שהמטה של גשמים זכה ממנו, מר, טפה. כמו חן גוים כמר מדלי (ישעיה מ): מזחילה. צנור גדול המחזיק כל אורך הגג. והוי מלתא דקביעותא, לכך יש לו חזקה: סלם המצרי. קטן ואינו קבוע, ולא קפיד עליה אם נותן אותו לתוך חצר חבירו כדי לעלות בו לגג ולשוכבו, לכך אין לו חזקה: חלון המצרי. חלון קטן שאין ראשו של אדם נכנס בו: אין לו חזקה. ואי בעי בעל החצר לבנות כנגד החלון ולסתמו, לא מצי בעל החלון לומר כבר החזקתי בו ואיך יכול לסתום, דאמר ליה היאך, לא נתפייסתי אלא לפי שלא היה לי בו חזק. ואפילו הכי אי הוה בעי מעיקרא כשפתחו הוי מצי מעכב עליו שלא יפתחו, ואפילו היה גבוה יותר מארבע אמות, דמצי אמר ליה שמא תשים ספסל סמוך לחלון ותביט בו, ואחר שהניחו נמי ופתח, אין לו חזקה: ולצורית יש לו חזקה. חלון שראשו של אדם נכנס בו, ואפילו הוא למעלה מארבע אמות. או חלון העשוי לאורה, ואפילו הוא קטן מאד. או חלון שהוא למטה מארבע אמות. כל אחד משלשה חלונות הללו אם הניחו ופתח, יש לו חזקה ושוב אין יכול לבנות כנגדו ולסתמו, דיש חזקה לנוקין. חוץ מעשן ואבק ובית הכסא כלומר ריח רע, שאלו השלשה אין להם חזקה אפילו החזיק בהם כמה שנים. אבל היק ראייה יש לה חזקה. ולא בעי חזקה לנוקין שלש שנים, אלא מצי קאי נוקא כדי שיוכל לומר לניזק כבר ידעת בנוק ולא מוחת, הויא חזקה: מלבן. בנין מבחוץ כעין משקוף מלמעלה ואסקופה מלמטה: זיו. עץ או אבן היוצא מכותלו לאויר חצר חבירו, אם יש בו טפח או יותר, יש לו חזקה ואין יכול בעל החצר לבנות כנגדו לסתום הויז מאחר שהחזיק בו: ויכול למחות בו. כשכא בעל הכותל להוציא הויז שיש בו טפח או יותר, יכול בעל החצר למחות בו שלא יוציאנו: פחות מטפח. לא הוי מידי דקביעותא, לכך לא הוי חזקה ויכול לבנות כנגדו ולסתמו. וכשכא בעל הכותל להוציאו לבתחלה, אין בעל החצר יכול לעכב עליו:

ז לחצר השותפים. לחצר שיש לו שותפות בה, וכל שכן לחצר חבירו. משום היק ראייה: לקח בית בחצר אחרת. הסמוכה לחצר זו שיש לו בה שותפות.

משניות מבוארות – קהתי

בעל החצר מקפיד, וכיון שלא מחה יש לו חזקה. חלון המצרי – היינו חלון קטן, והוא פתוח לחצר חבירו, אין לה חזקה – ורשאי בעל החצר לבנות כנגד חלון זה ולסתמו, ואין בעל החלון יכול לטעון שכבר החזיק בו, שכן בעל החצר אומר לו: לא הרשיתי לך לפתוח חלון אלא מפני שלא היה לי בו חזקה, אבל עכשיו אין אני מסכים להחזיק כותל בנייני מחמת חלון זה; ודווקא כשהיה החלון למעלה מארבע אמות, אבל אם היה למטה מארבע אמות יש לו חזקה, ולצורית יש לה חזקה – אבל לחלון צורי, שהוא גדול, יש לו חזקה, שהואיל ויש כאן היק ראייה, וידע בעל החצר בנוק ולא מחה, הרי זו חזקה, ואין בעל החצר רשאי לבנות כנגדו. איזו היא חלון המצרי? כל שאין ראשו של אדם יכול לפגם לתוכה – בגמרא מבואר, שמדובר כאן בחלון שנעשה לאיוורור או לשמור דרכו גן או פרדס, אבל אם נעשה לאורה, אפילו הוא קטן מאד, יש לו חזקה, ואין בעל החצר יכול לבנות כנגדו ולסתמו. רבי יהודה אומר: אם יש לה מלבן – אם יש לחלון מסגרת של עץ, אף על פי שאין ראשו של אדם יכול לפגם לתוכה, הרי זו חזקה – שהואיל ועשה בחלון בנין של קבע, ובעל החצר ראה ולא מחה, לפיכך הרי זו חזקה. ואין הלכה כרבי יהודה. הויז – קורה או אבן הבולטת מתוך הכותל של ראובן ויוצאת לחצר של שמעון, ויכול ראובן להשתמש בה, כגון לתלות בה חפציו, עד טפח – אם גודל הויז מטפח ומעלה, יש לו חזקה – יש לראובן חזקה עליו, ואין שמעון (בעל החצר) יכול לבנות כנגדו ולבטל תשמישו, ויכול למחות – כשכא ראובן להוציא זיו מביתו בתחילה, יכול שמעון למחות בו שלא יוציאנו. פחות מטפח – ואם הויז הוא פחות מטפח, ונמצא שאין בו תשמיש קבוע, אין לו חזקה – שיכול שמעון לטעון שלא חשש למחות על זיו קטן כזה, ורשאי הוא לבנות כנגדו הויז ולסתמו; ואינו יכול למחות – וכשכא ראובן להוציא זיו קטן כזה בתחילה, אין שמעון יכול למחות בו, שהרי אינו גורם לו כל נזק (דעת רב יהודה בגמרא; ברטנורא).

באור משנה ז

משנתנו תורת לודן בדברים שיש בהם משום חזק ראייה.

לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השתפין – כלומר אפילו לחצר

שהיה מגדל שם תרנגולים, או שהיה מעמיד שם תנור וכיריים וריחיים וכיוצא בזה, אף על פי שהעמיד שם מחיצה, אינה חזקה, אלא אם כן השתמש באחד מהדברים הללו בחצר שלוש שנים (רמב"ם ה"ל שנינים ה, ה; ה"ל סוען וסנען יב, יז).

באור משנה ו

משנתנו היא המשך המשנה הקודמת והיא מוסיפה ללמד שאם השתמש אדם בחצרו של חבירו על ידי דבר קבוע, יש לו חזקה, ואם השתמש על ידי דבר שאינו קבוע אין לו חזקה. ונחלקו המפרשים בענין ה"חזקה" שבמשנתנו: יש מפרשים שכונת המשנה ל"חזקה שלוש שנים", היינו לחזקה שיש עמה טענה, כמו שבארנו במשנה הקודמת (רמב"ם ט"ו) ויש מפרשים שמדובר כאן (וכן במשנה הקודמת) בחזקה אלתה, כלומר שכיון שבעל החצר רואה את חבירו משתמש בשלו ואינו מוחה בו, יש לחבירו חזקה אלתה, שיכול הוא לטעון, שבעל החצר מחל לו על שימוש זה (דעת הגאונים. מובאת בטור סימן קנג).

המרוב – צינור קטן שנתנים בקצה הצינור הגדול, המשוך למטה מן הגג לאורך הכותל ("המזחילה"). כדי להרחיק את קילוח המים מן הכותל, אין לו חזקה – אם היה מקלח מים לתוך חצר חבירו, רשאי בעל החצר לכונן אותו, שיהא מקלח לצד אחר בתוך חצרו, ואין לו חזקה המרוב יכול לעכב עליו, שהרי אינו מפסידו כלום בזה, ואין לו חזקה לטעון, שיהא מקלח דווקא לצד זה, ויש למקומו חזקה – אבל יש חזקה לבעל המרוב על מקום המרוב, שאם בעל החצר בא לסלק את המרוב לגמרי, שלא יקלחו המים לחצרו, אינו יכול לעשות כן, מאחר שיש לו חזקה שיהיו מימי גגו קולחים דרך אותו מרוב לתוך חצרו (גמרא). ויש מפרשים (ס"ט) אין לו חזקה – שאם היה ארוך רשאי בעל החצר לקצרו; ואחרים מפרשים: שאם רצה בעל החצר לבנות תחת המרוב, אין בעל המרוב יכול לעכב עליו. המזחילה – היינו הצינור המשוך למטה מן הגג לאורך כל הכותל (כמו שכבר בארנו לעיל). יש לה חזקה – שהואיל והמזחילה דבר קבוע הוא, בעל החצר מקפיד על כך, וכיון שלא מחה, יש לבעל המזחילה חזקה עליה. סלם המצרי – שהוא קטן, אם העמידו אדם בחצר חבירו כדי לעלות לגגו או לשוכבו, אין לו חזקה – לפי שאינו קבוע, ואין בעל החצר מקפיד עליו, הלכך לא חשש למחות; ולצורי – ולסולם צורי, שהוא גדול וקבוע במקומו, יש לו חזקה – שעל סולם כזה

על גבי ביתו – לא יפתחנה לחצר השתפין; אלא אם רצה, בונה את החדר לפניו מביתו, ובונה עליה על גבי ביתו ופותחה לתוך ביתו. לא יפתח אדם לחצר השתפין פתח כנגד פתח וּחלוּן כנגד חלוּן. הִיא קָטָן – לא יעשנו גדול. אַחַד – לא יעשנו שנים. אֲבָל פּוֹתֵחַ הוּא לְרֵשׁוֹת הַרְבִּים פֶּתַח כְּנֶגֶד פֶּתַח וּחְלוּן כְּנֶגֶד חְלוּן. הִיא קָטָן – עוֹשֶׂה אוֹתוֹ גְּדוֹל. אַחַד – עוֹשֶׂה אוֹתוֹ שְׁנַיִם.

ח אין עוֹשֵׂין חֲלָל תַּחַת רֵשׁוֹת הַרְבִּים, בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמַעְרוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר, כִּדִּי שֶׁתְּהֵא עֲגֵלָה מֵהַלְבַּת וּמַעְוֵנָה אֲבָנִים. אֵין מוֹצִיאִין זִיזִין וּגְזוּזְטָאוֹת לְרֵשׁוֹת הַרְבִּים, אֲלָא אִם רָצָה פּוֹנֵם לְתוֹךְ שְׁלוֹ וּמוֹצִיא. לָקַח חֲצֵר וּבָה זִיזִין וּגְזוּזְטָאוֹת – הָרִי זֶה בְּחֻזְקָתָהּ.

פירוש ברטנורא

לא יפתח לו פתח לחצר זו. שמרבה עליהם דריסת הרגל מדיירי אותו בית: בונה חדר לפניו מביתו. שאינו מוסיף כלום אלא חולק ביתו לשניים. דבלאו הכי יכול למלאות ביתו דירון אם ירצה: פתח כנגד פתח. דאמר קרא (במדבר כ"ד) וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו. מה ראה, ראה שלא היו פתוחין מכוונים זה כנגד זה: קטן לא יעשנו גדול. דאמר ליה בפתחא וטא מצינא לאצטנועי מיך, בפתחא רבא לא מצינא לאצטנועי מיך: אחד לא יעשנו שנים. דאמר ליה בחד פתחא מצינא לאצטנועי, בתרי פתחי לא מצינא לאצטנועי: אבל פותח הוא לרשות הרבים. דאמר ליה, סוף סוף קא בעית לאצטנועי מכני רשות הרבים:

ח אין עוֹשֵׂין חֲלָל תַּחַת רֵשׁוֹת הַרְבִּים. אפילו קביל עליה כל הויקא דאתי מחמתיה. שאין בני אדם רוצים [ליוק ולירד לדין] לדון על עסק ממונם: רבי אליעזר מתיר. ובלבד שיכסנו בחוץ כדי שתהא עגלה מהלכת עליו טעונה אבנים. ולא חיישנן שמא לימים יתקלקל הכיסוי. ואין הלכה כרבי אליעזר: זיזין, הריסים קטנים; גזוזטאות, קורות גדולות. שמא יכשלו בהן בני רשות הרבים: פונם לתוך שלו. שמכניסם בקרקע שלו כשיעור הוצאת הזיזין ומוציא: הרי זו בחזקתה. דמענין ללוקח ואמרין שמא זה שמכרה לו כנס בתוך שלו:

משניות מבוארות – קהתי

שהוא שותף בה, כל שכן שלא יפתח לחצר חברו, משום היוק ראייה. לָקַח בֵּית בְּחֻזְרָא אֲחֶרֶת – אם אחד משותפי החצר קנה בית בחצר אחרת הסמוכה לחצר זו, לא יפתחנו לְחֻזְרָא הַשְּׁתַּפִּין – לא יפתח בו פתח לחצר זו שהוא שותף בה, מפני שהוא מרבה על בני החצר דיירים (רשב"ם), שדיירי אותו הבית יהיו נכנסים ויוצאים דרך שם. כִּנְיָה עֲלֶיהָ עַל גְּבֵי בֵּיתוֹ – שבחצר השותפין, לא יפתחנה לְחֻזְרָא הַשְּׁתַּפִּין – מהטעם האמור לעיל, שמוסיף דיירים בחצר, ומרבה על בני החצר דריסת הרגל; אֲלָא אִם רָצָה, בּוֹנֵה אֶת הַחֲדָר לִפְנֵים מִבֵּיתוֹ – שבחצר השותפים, ובונה – או שהוא בונה עליה על גְּבֵי בֵּיתוֹ – שבחצר השותפין, ופותחה לתוך ביתו – במפרשים מבואר (לפי הגמרא), שאין כוונת המשנה שרשאי הוא להוסיף בנין חדש מאחורי ביתו או על גביו, אלא הכוונה היא שיכול הוא לבנות מחיצה בביתו ולחלקו לשניים, או לבנות תיקרה בחצי גובה ביתו ולהוסיף בו עלייה, שכן רשאי הוא להשכיר את ביתו לאכסנאים ולדיירים הרבה, ואין בני החצר יכולים לעכב עליו (רשב"ם; ברטנורא) ויש סוברים, שאף דיירים אינו רשאי להוסיף, אף על פי שאינו מוסיף בנין חדש, ולא שנו שרשאי לחלק את ביתו אלא בשביל לעשות אוצר (הרמ"ה). ויש מפרשים, שאמנם כוונת המשנה היא, שרשאי הוא לבנות חדר מאחורי ביתו או לבנות עלייה על גבי ביתו, ובלבד שלא יפתח שם פתח לחצר אלא לתוך ביתו, שכל שפתח לתוך ביתו אינו עשוי להרבות שם דיירים מאחר שאין להם מעבר אלא דרך ביתו (הר"ף; רמב"ם הל' שכנים ה, ח; עיין מגיד משנה שם; ועיין טור חושן משפט קנד).

באור משנה ח

אגב המשנה הקודמת מוסיפה משנתנו ללמד, שאסור לעשות ברשות הרבים דברים העלולים להזיק את העוברים שם. אֵין עוֹשֵׂין – אין אדם רשאי לעשות – חֲלָל תַּחַת רֵשׁוֹת הַרְבִּים, כגון בורות שיחין ומערות – שחופר אותם ברשותו ומוסיף לעשות את המשך חללם תחת רשות הרבים, או שחופרם ברשות הרבים ומכסה אותם; ומבואר במפרשים: אפילו קיבל עליו כל נזק שיבוא מחמתם, אינו רשאי לעשות כן, שאין בני אדם רוצים להינזק ולרדת עמו לדין על עסקי ממונם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר – לעשות חלל תחת רשות הרבים, ובלבד שיעשה לו כיסוי חזק, כִּדִּי שֶׁתְּהֵא עֲגֵלָה מֵהַלְבַּת וּמַעְוֵנָה אֲבָנִים – עד שעגלה טעונה אבנים תהא יכולה להלך עליו. ברם, חכמים סוברים, שבמשך הזמן עלול הכיסוי להתקלקל, והעובר שם לא יתן דעתו על כך ויפול וינזק. והלכה כחכמים. אֵין מוֹצִיאִין זִיזִין וּגְזוּזְטָאוֹת – קורות או בניינים היוצאים מן הכותל, לְרֵשׁוֹת הַרְבִּים – שלא יכשלו בהם בני רשות הרבים, אֲלָא אִם רָצָה – להוציא זיז או גזוזטרא, פּוֹנֵם לְתוֹךְ שְׁלוֹ – מכניס את הכותל לתוך גבולו כשיעור הוצאת הזיז או הגזוזטרא, וּמוֹצִיא – ואין אומרים, שלא יחא רשאי לעשות כן, לפי שלפעמים עלולים בני רשות הרבים להידחק לשם ולהינזק, שהואיל והוא מוציא אותם בתוך רשותו, על הרבים להיזהר ולהרחיק עצמם משם ('תוספות יום טוב'). לָקַח חֲצֵר – אם קנה אדם חצר, וּבָה זִיזִין וּגְזוּזְטָאוֹת – היוצאים לרשות הרבים, הָרִי זֶה בְּחֻזְקָתָהּ – כמו שהיתה החצר תחילה, ורשאי הלוקח לקיים את הזיזים והגזוזטאות, שאנו טוענים לו ואומרים, שזה שמכרה לו מן הסתם הכניסם לתוך שלו.

באור משנה א

פרק זה דן במי שמוכר נכסים מוסיימים, מה הם הדברים הטפלים לנכסים הללו ונכללים עמהם במכירתם, ומה לא נכלל עמהם.

הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת – סתם, ולא פירש מה נכלל עם הבית, לֹא מְכַר

הוא שותף בה, כל שכן שלא יפתח לחצר חברו, משום היוק ראייה. לָקַח בֵּית בְּחֻזְרָא אֲחֶרֶת – אם אחד משותפי החצר קנה בית בחצר אחרת הסמוכה לחצר זו, לא יפתחנו לְחֻזְרָא הַשְּׁתַּפִּין – לא יפתח בו פתח לחצר זו שהוא שותף בה, מפני שהוא מרבה על בני החצר דיירים (רשב"ם), שדיירי אותו הבית יהיו נכנסים ויוצאים דרך שם. כִּנְיָה עֲלֶיהָ עַל גְּבֵי בֵּיתוֹ – שבחצר השותפין, לא יפתחנה לְחֻזְרָא הַשְּׁתַּפִּין – מהטעם האמור לעיל, שמוסיף דיירים בחצר, ומרבה על בני החצר דריסת הרגל; אֲלָא אִם רָצָה, בּוֹנֵה אֶת הַחֲדָר לִפְנֵים מִבֵּיתוֹ – שבחצר השותפים, ובונה – או שהוא בונה עליה על גְּבֵי בֵּיתוֹ – שבחצר השותפין, ופותחה לתוך ביתו – במפרשים מבואר (לפי הגמרא), שאין כוונת המשנה שרשאי הוא להוסיף בנין חדש מאחורי ביתו או על גביו, אלא הכוונה היא שיכול הוא לבנות מחיצה בביתו ולחלקו לשניים, או לבנות תיקרה בחצי גובה ביתו ולהוסיף בו עלייה, שכן רשאי הוא להשכיר את ביתו לאכסנאים ולדיירים הרבה, ואין בני החצר יכולים לעכב עליו (רשב"ם; ברטנורא) ויש סוברים, שאף דיירים אינו רשאי להוסיף, אף על פי שאינו מוסיף בנין חדש, ולא שנו שרשאי לחלק את ביתו אלא בשביל לעשות אוצר (הרמ"ה). ויש מפרשים, שאמנם כוונת המשנה היא, שרשאי הוא לבנות חדר מאחורי ביתו או לבנות עלייה על גבי ביתו, ובלבד שלא יפתח שם פתח לחצר אלא לתוך ביתו, שכל שפתח לתוך ביתו אינו עשוי להרבות שם דיירים מאחר שאין להם מעבר אלא דרך ביתו (הר"ף; רמב"ם הל' שכנים ה, ח; עיין מגיד משנה שם; ועיין טור חושן משפט קנד).

לא יפתח אדם לחצר השתפין – אפילו במקום שיש לו חזקה (רשב"ם). פֶּתַח כְּנֶגֶד פֶּתַח – של חברו, וּחְלוּן כְּנֶגֶד חְלוּן – שלא יוכל להציץ לבית חברו (רמב"ם). בגמרא למדים זה ממה שנאמר (במדב כד, ב): "וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו" – מה ראה? ראה שאין פתחי אהליהם מכוונים זה לזה, אמר: ראויים הללו שתשרה עליהם שכניה. ובשיעור ההרחקה מפרש הרשב"ם, שאינו צריך להרחיק אלא משהו זה מכנגד זה (עיין 'תוספות יום טוב'). הִיא קָטָן – פתחו או חלונו, לֹא יַעֲשֶׂנוּ גְּדוֹל – שיכול חברו לומר: כשהפתח או החלון קטן יכולני להצניע את עצמי מראייתך, אבל אם תעשנו גדול לא אוכל להצניע את עצמי ממך (גמרא). אַחַד – היה לו פתח או חלון אחד, לֹא יַעֲשֶׂנוּ שְׁנַיִם – ואפילו תהא מידת השניים כמידת האחד, שבשניים קשה יותר לחברו להיזהר מראייתו (גמרא). אֲבָל פּוֹתֵחַ הוּא לְרֵשׁוֹת הַרְבִּים – רשאי אדם לפתוח לרשות הרבים, פֶּתַח כְּנֶגֶד פֶּתַח – של חברו, וּחְלוּן כְּנֶגֶד

פ ר ק ר ב י ע י

א המוכר את הבית – לא מכר את היציע, ואף על פי שהיא פתוחה לתוכו; ולא את החדר שלפנים ממנו; ולא את הנג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשירה טפחים. רבי יהודה אומר: אם יש לו צורת פתח, אף על פי שאינו גבוה עשירה טפחים – אינו מכור.

ב לא את הבור ולא את הדות, אף על פי שכתב לו: עמקא ורומא. וצריך לקח לו דרך; דברי רבי עקיבא. וחכמים אומרים: אינו צריך לקח לו דרך. ומודה רבי עקיבא, בזמן שאמר לו: חוץ מאלו, שאינו צריך לקח לו דרך. מכרן לאחר – רבי עקיבא אומר: אינו צריך לקח לו דרך. וחכמים אומרים: צריך לקח לו דרך.

ג המוכר את הבית – מכר את הדלת, אבל לא את המפתח; מכר את המכתשת הקבועה, אבל לא את פירוש ברטנורא

ד המוכר את הבית. היציע. כמין חדר שעושים סביבות כותלי הבית מבחוץ, כמו שהיה במקדש דכתיב (מלכים א ו) והיציע התחנתה. ויש שעושים אותה בעובי הכותל. ואף על פי שפתוח לבית ותשמישו בתוכו, אפילו הכי אינו מכור. והוא דהוי ארבע אמות. אבל אי לא הוא ארבע אמות, לא חשיב, ונמכר עם הבית: ולא את החדר שלפנים. מן הבית. ואף על פי שהוא פתוח לבית ודריסתו עליו: בזמן שיש לו מעקה גבוה עשירה. חשוב בפני עצמו ולא כמל לגבי בית: רבי יהודה אומר וכו'. ואין הלכה כרבי יהודה:

ה בור. חפירה בקרקע: דות. בנין של אבנים על גבי קרקע עשוי כעין בור: אף על פי שכתב לו עומקא ורומא. לא קנה בור ודות, הואיל ותשמישן חלוק מן הבית, שאין עשוין אלא לשאוב מים. עד שיכתוב לו מארעית תהומא עד רום רקיעא: וצריך. המוכר: ליקח לו דרך. מן הלוקח, לילך לבור ודות. דמוכר בעין יפה הוא מוכר ולא שייך לעצמו כלום: וחכמים אומרים אינו צריך. דמכרי מוכר בעין רעה הוא מוכר, וכשמכר הבית שייך לעצמו דרך שילך לבור ולדות: בזמן שאמר חוץ מאלו. חוץ מבור ודות, דתנאי שלא לצורך הוא ולא מפניו דרך קאתי: מכרן לאחר. מכר הבור ודות לאחר, ושירי הבית לעצמו: רבי עקיבא אומר אין הלוקח צריך ליקח ממנו דרך. דמוכר בעין יפה מוכר, וכשמכר לו הבור והדות, דרך נמי מכר לו. והלכה כרבי עקיבא:

ו המוכר את הבית. סתם: מכר את הדלת. שכל תשמישי הבית הקבועים בו בכלל הבית הם: אבל לא את המפתח. דמדדי דמיטלטל הוא: המכתשת. הקבועה בקרקע: האיציטרובל. עגול של עץ שעליו מעמידים הרחים. וקבוע הוא: הקלת. אפרסתו שעושים סביב לרחים לקבל הקמה הנטחן שלא יפול

משניות מבוטאות – קהתי

לו – בשטר המכירה עמקא ורומא – שהוא מוכר לו את "העומק והרום" של הבית, מכל מקום לא מכר בור ודות, מפני שאלו אינם בכלל הבית, שעשויים הם לשימוש בפני עצמם, לכנס בהם מים, אלא אם כן כתב לו: "מקרקע התהום ועד רום הרקיע". וצריך – המוכר, לקח לו דרך – מן הלוקח בדמים, כדי לילך אל הבור והדות ששייר לעצמו; דברי רבי עקיבא – שסובר רבי עקיבא: מוכר בעין יפה מוכר, ולא שייך לעצמו דרך. ונחכמים אומרים: אינו צריך לקח לו דרך – לקנות לו דרך מן הלוקח אל הבור והדות, שסוברים חכמים: מוכר בעין רעה הוא מוכר, וכשמכר את הבית שייך לעצמו דרך אל הבור והדות שלו. ומודה רבי עקיבא, בזמן שאמר לו – המוכר ללוקח: חוץ מאלו – מבור ודות, שהתנה בפירוש שאינו מוכר לו את אלו, שאינו צריך לקח לו דרך – לפי שתנאי זה שלא לצורך הוא, שהרי בור ודות אינם בכלל בית, כמו ששינונו לעיל, אלא שבה הוא בתנאו להוסיף לעצמו דרך אל הבור והדות, הלכך אינו צריך לקנות דרך מן הלוקח. מכרן לאחר – מכר את הבור והדות לאחר ושייר לעצמו את הבית, רבי עקיבא אומר: אינו צריך לקח לו דרך – אין הלוקח צריך לקנות לו דרך אל הבור והדות, שכל המוכר בעין יפה מוכר, וכשמכר לו את הבור והדות בודאי מכר לו גם דרך. ונחכמים אומרים: צריך לקח לו דרך – שכן מוכר בעין רעה מוכר, כמו שבארנו לעיל. והלכה כרבי עקיבא.

ב א ו ר מ ש נ ה ג

משנתנו מוסיפה ללמד במוכר את הבית סתם, שכל תשמישי הבית הקבועים בו בכלל הבית הם ומכורים עמו, אבל תשמישי בית המיטלטלים אינם מכורים עמו. המוכר את הבית – סתם, מכר את הדלת – שקבועה היא בבית, אבל לא את המפתח – שדבר המיטלטל הוא; מכר את המכתשת הקבועה – שמחוברת לקרקע, אבל לא את המיטלטל – את המכתשת המיטלטלת; מכר את האיציטרובל – החלק התחתון של הריחיים, שהוא קבוע, ואין מזיזים אותו ממקומו, אבל לא את הקלת – האפרסת ששופכים לתוכה את התבואה כדי לטחנה, ויש מפרשים: האפרסת שיורד לתוכה הקמה הנטחן (ברטנורא; יתפארת ישואלי); ולא מכרה עם הבית לפי שמיטלטלת היא; ולא את התנור

את היציע – שסביבות הבית (דמב"ט), ואף על פי שהיא פתוחה לתוכו – שפתח היציע פתוח לבית, מכל מקום לא נכלל במכירתו. במה דברים אמורים? כשהיה רוחב היציע ארבע אמות או יותר, שהוא מקום חשוב בפני עצמו, אבל פחות מארבע אמות הרי הוא בכלל הבית (גמרא); בגמרא נחלקו בענין "יציע", מה פירושה: יש אומרים, שהיא כמו עלייה שעל גבי הבית הפתוחה לתוכו כארובה במעייבת הבית, עשויה כחלון בנג הבית, ואינה עשויה לדירה אלא להניח שם חפצים; ויש אומרים, שזהו חדר שעושים סביבות כותלי הבית מבחוץ, ויש שעושים כן בתוך עוביו של כותל; וזהו שבארנו למעלה (דענות הרמב"ט): היציע – שסביבות הבית. ויש מפרשים המחלוקת של האמוראים בדרכים אחרות (עיי' רשב"ט ושיטה מקובצת). ולא את החדר שלפנים ממנו – המוכר את הבית לא מכר את החדר שלפנים מן הבית, היינו חדר שמאחורי הבית המשמש למחסן או למלתחא; ואף על פי שהוא פתוח לתוך הבית, מכל מקום אינו בכלל הבית, שכן בית אינו כולל אלא מה שעשוי לדירה, וזה אינו משמש אלא להניח שם מיטלטליו וחפציו; יש מפרשים, ששונה דין החדר מדין היציע, שאפילו אין בו ארבע אמות, אינו נכלל עם הבית (דמב"ט); ויש סוברים, שהחדר דינו כדין היציע, שאם אין בו ארבע אמות, הריהו נכלל עם הבית (סוד חושן משפט ט"ו ד"ז); ולא את הנג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשירה טפחים – והגג רחב ארבע אמות (דמב"ט), שבכגון זה חשוב הוא בפני עצמו ואינו כמל אגב הבית. רבי יהודה אומר: אם יש לו – לגג, צורת פתח – בכניסה, אף על פי שאינו גבוה עשירה טפחים – שאין לו מעקה גבוה עשירה טפחים, אינו מכור – אין הגג מכור עם הבית. ואין הלכה כרבי יהודה.

ב א ו ר מ ש נ ה ב

משנה זו היא המשך המשנה הקודמת, והיא מוסיפה ללמד מה לא נכלל במכר הבית. המוכר את הבית. לא מכר לא את הבור ולא את הדות – בור היינו חפירה באדמה בלא היקף בנין; דות היינו בור כעין מרתף, שקירותיו סביב בנויים אבן או מלט (דמב"ט); ויש מפרשים: דות – מקום מוקף מחיצות על גבי הקרקע (דמ"ט; דמב"ט; ברטנורא), אף על פי שכתב

המטלטלת; מכר את האצטרובל, אבל לא את הקלת; ולא את התנור ולא את הפירים. בזמן שאמר לו: הוא וכל מה שבתוכו – הרי פלן מכורין.

ד המוכר את החצר – מכר פתים, בורות, שיחין ומערות, אבל לא את המטלטלין. בזמן שאמר לו: היא וכל מה שבתוכה – הרי פלן מכורין. בין פך ובין פך – לא מכר לא את המרחץ ולא את בית הבד שבתוכה. רבי אליעזר אומר: המוכר את החצר – לא מכר אלא אוירה של חצר.

ה המוכר את בית הבד – מכר את הים ואת הממל ואת הבתולות, אבל לא מכר את העכרין ואת הגלגל ואת הקורה. ובזמן שאמר לו: הוא וכל מה שבתוכו – הרי פלן מכורין. רבי אליעזר אומר: המוכר את בית הבד – מכר את הקורה.

ו המוכר את המרחץ – לא מכר את הנסרים, ואת הספסלים, ואת הוילאות. בזמן שאמר לו: היא וכל מה שבתוכה – הרי פלן מכורין. בין פך ובין פך – לא מכר לא את המגורות של מים ולא את האוצרות של עצים. פירוש ברטנורא

לארץ. ומטלטל הוא: ולא את התנור ולא את הכירים. דמיטלטלים הם. ואית ספרים הגרסי, מכר תנור מכר כירים. ומיירי בקבועים ומחוברים בקרקע: הרי כולם מכורים. כל הני תשמישי דביתא. אבל שאר מאני תשמישתי אינם מכורים. אפילו אמר וכל מה שבתוכה, לא רבה אלא תשמישים המיוחדים לבית כגון מפתח וקלת וכיוצא בהן;

ד מכר את הבתים. הפתוחים לחצר: ובורות שיחים ומערות. שבתוך הבתים. ואע"ג דהמוכר בית לא מכר בור שיח ומערה, לגבי חצר מיהא כמלים הן: בין כך ובין כך. אפילו אמר כל מה שבתוכה: לא מכר את המרחץ וכו'. רבי אליעזר אומר וכו'. ואין הלכה כר' אליעזר:

ה מכר את הים. האבן שנותנים בתוכה היותם בשעת טחינתן: הממל. הרכב העליונה שבה מפרכים היותם: הבתולות. כלונסות של ארז שמעמידן בהם קורות בית הבד: עכירין. נסרים כבדים שנותנים על האמתחות ששמים בהם היותם הכתושים כדי לכבשן: הגלגל. שמגלגל האבן ומכבד על היותם הכתושים להוציא שמן;

ו הנסרים. לוחות שמשמין עליהם הבגדים: הספסלים. שיושבים עליהם. ויש גורסים ספלים, שנותנים בהם מים לרחוץ: וילאות. מסך כנגד הפתח. פירוש אחר, אלונטיה שמסתפנין בה. וי"א סיגר שמכסין בו הערוה כשיושבין במרחץ: מגורות של מים. בריכות השופכות מים למרחץ: אוצרות של עצים. שמחמין בו המרחץ:

משניות מבוארות – קהתי

של ארז שמעמידים בהן את הקורה של בית הבד; וכל אלו קבועים הם שם, הלכך נכללים במכירת בית הבד (ושב"ט). אבל לא מכר את העכירין – קרשים שנותנים על היותם הכתושים, ומורידים עליהם את הקורה כדי לכבשם, ואת הגלגל – שמגלגלים בו את הקורה להעלותה ולהורידה, ואת הקורה – שטוענים על היותם לכבשם ולסחוט את שמנם; כל אלו מיטלטלים הם, ואינם מכורים בכלל בית הבד. ובזמן שאמר לו – המוכר ללוקח: הוא וכל מה שבתוכו – המוכר לו את בית הבד וכל מה שבתוכו, הרי פלן מכורין – כל תשמישי בית הבד מכורים עמו. רבי אליעזר אומר: המוכר את בית הבד, מכר את הקורה – שהיא עיקר בית הבד (גמרא; ושב"ט). ואין הלכה כרבי אליעזר.

באור משנה ו

משנתנו באה ללמד במוכר בית המרחץ, מה נכלל בו ומה לא נכלל בו. המוכר את המרחץ, לא מכר את הנסרים – לוחות עץ הנתונים על גבי קרקע המרחץ, שלא יכוו רגלי הרוחצים מחום הקרקע או שלא יתלכלכו רגליהם (ושב"ט; המאירי); ויש מפרשים: מדפים שמניחים עליהם את הבגדים (דמ"ט; ברטנורא), ואת הספסלים – שיושבים עליהם במרחץ; ויש גורסים: ואת הספסלים – שנותנים בהם מים לרחיצה, ואת הוילאות – היולונות; פירוש אחר: המגבות (ושב"ט); כל אלו תשמישים המיטלטלים הם, הלכך אינם מכורים בכלל מרחץ. בזמן שאמר לו – המוכר ללוקח: היא וכל מה שבתוכה – המוכר לו את בית המרחץ וכל מה שבתוכו, הרי פלן מכורין – אף כל תשמישיו המיטלטלים. בין פך ובין פך – אפילו אמר לו: הוא וכל מה שבתוכו, לא מכר – בכלל המרחץ, לא את המגורות של מים – בריכות המספקות מים למרחץ, ולא את האוצרות של עצים – שמכונסים בהם עצים לחמם בהם את המרחץ; והטעם: לפי שאין אלו תשמישים המיוחדים למרחץ כמו אלו שנימנו לעיל (ושב"ט). בגמרא מובאת ברייתא, שאם אמר לו: בית המרחץ וכל תשמישיו אני מוכר לך, כולן מכורין, אפילו בריכות המים ואוצרות העצים.

ולא את הפירים – שמיטלטלים הם; ויש ספרים הגורסים: מוכר תנור מוכר כירים. ולפי גירסה זו המדובר הוא בתנור ובכיריים הקבועים ומחוברים בקרקע. בזמן שאמר לו – המוכר ללוקח: הוא וכל מה שבתוכו – שמוכר לו את הבית וכל מה שבתוכו, הרי פלן מכורין – כל תשמישי הבית הללו, שנימנו במשנתנו, בין הקבועים ובין המיטלטלים, מכורים עם הבית, לפי שכל אלו מיוחדים לבית.

באור משנה ד

משנתנו דנה במוכר את החצר סתם, מה הם הדברים המכורים עמה.

המוכר את החצר – סתם, מכר פתים – הפתוחים לחצר, בורות, שיחין ומערות – שבתוכה, אבל לא את המטלטלין – תשמישי הבית שאינם קבועים בקרקע, והיינו כל אלו שנימנו במשנה הקודמת שאינם מכורים בכלל בית, וכל שכן שאר מיטלטלים שאינם בכלל תשמישי הבית (ושב"ט). בזמן שאמר לו – המוכר ללוקח: היא וכל מה שבתוכה – שמוכר לו את החצר וכל מה שבתוכה, הרי פלן מכורין – כל תשמישי הבית, אפילו המיטלטלים, מכורים עם החצר, חוץ מדברי מאכל. בין פך ובין פך – אפילו אמר לו: היא וכל מה שבתוכה. לא מכר – עם החצר, לא את המרחץ ולא את בית הבד – שסוחטים בו זיתים לשמן, שבתוכה – שבתוך החצר, לפי שאינם בכלל חצר ואינם כלולים ב"כל מה שבתוכה", שאין דרך רוב החצרות שיהיו בהן מרחץ ובית הבד ("נימוקי יוסף"; המאירי). רבי אליעזר אומר: המוכר את החצר – סתם, לא מכר אלא אוירה של חצר – את השטח הפנוי שבחצר, אבל לא את הבתים והבורות שבתוכה. ואין הלכה כרבי אליעזר.

באור משנה ה

משנתנו דנה במוכר בית הבד, היינו מקום סוחטים בו זיתים לשמן, מה נכלל במכר זה, ומה לא נכלל. המוכר את בית הבד, מכר את הים – והוא כלי עגול שהשמן יורד לתוכו (י"ד דמ"ה); ויש מפרשים: אבן גדולה שעוצרים בה את הזיתים (דמ"ט; ברטנורא), ואת הממל – אבן נקובה שמכניסים בה עץ ומפרכים בה את הזיתים (דמ"ט); ואת הבתולות – כלונסאות

ביאור עם "שפה ברורה – עוז והדר"

רש"י

מיישבת הגמרא: **לְעוֹלָם** רבי מאיר **בְּרַבִּי יוֹסִי סְבִירָא** לִיהָ שפּתח הפרוכת היה בצפון, והיה לו ללכת בצד צפון של ההיכל. **וְאָמַר לָךְ** רבי מאיר הטעם שמהלך בין השולחן למזבח ולא בין השולחן לכותל הצפוני, משום שעשרת השולחנות שעשה שלמה היו מונחים בהיכל בשתי שורות של חמשה חמשה שולחנות, ולרוחבו של ההיכל בין **צָפוֹן וְדָרוֹם** היו ארכם של השולחנות **מוֹנְחִין**, ורוחב ההיכל מצפון לדרום הוא עשרים אמה, והשולחנות ארכם שתי אמות, נמצא שאורך חמשה שולחנות הוא עשר אמות, והיו מונחים בעשר אמות הצפוניים שבהיכל, **וּמִפְסָקָא לִיהָ שְׁלָחָן** - ושתי שורות השולחנות הללו מפסיקות את הדרך, **וְלֹא מִתְעַיֵּיל לִיהָ** - ואינו יכול להכנס בין השולחן לכותל הצפוני, כיון שהיו צמודים לכותל, ולכך אמר רבי מאיר שהכהן היה מהלך בין השולחן למזבח שעמד במרכזו של ההיכל.

ישוב נוסף: **וְאִיבְעִית אִימָא, לְעוֹלָם** סובר רבי מאיר שהעשרה שולחנות בין **מִזְרְחָ וּמַעֲרָב** היו **מוֹנְחִין** לאורך ההיכל, והכהן היה יכול לעבור בין השולחנות לכותל הצפוני, **וּמִשׁוּם** כבוד **שְׂכִינְתָהּ** ששורה בקודש הקדשים, **לָאוּ אוֹרְחָ אֶרְעָא** - אין זה דרך ארץ

דף נב עמוד א. **לְמִיעַל לְהַרְיָא** - לילך בדרך ישרה מול פתח קודש הקדשים, שאם הכהן הולך לצד הכותל הצפוני, נמצא שבכל הדרך שהולך רואה הוא את קודש הקדשים דרך הפתח שבצפון, ואין זה דרך ארץ שיהיו עיניו ניזונות מבית קדשי הקדשים, ולכן הלך בין השולחן למזבח, ולא מול פתח הפרוכת. **וְרַבִּי יוֹסִי** סובר בין השולחן לכותל הצפוני היה מהלך ואינו חושש לטענת רבי מאיר שאין זו דרך ארץ, **אָמַר לָךְ** הטעם, כי **חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא הֶצְרִיכֶן הַכְּתוּב לְשַׁלִּיחַ** - התורה לא הצריכה אותם למנות שליח שיתפלל עליהם, אלא כל אחד ואחד מתפלל על עצמו. ולכן חביב הוא הכהן גדול שהוא השליח של בני ישראל לעשות את העבודה, ויכול להכנס באופן גלוי. עתה מקשה הגמרא על שיטת רבי יהודה שסובר ששתי פרוכות היו, והכהן פוגע תחילה בפתח שבדרום, ולכן היה מהלך בין השולחן למנורה: **וְרַבִּי יְהוּדָה נִמְי נִיעוּל** - שיכנס **בֵּין מְנוֹרָה לְכוֹתֵל** שבצד דרום, כיון שצריך להגיע לפתח שבדרום, עדיף ללכת בין המנורה לכותל שסמוך יותר לפתח שבדרום. מתרצת הגמרא: אם היה הולך בין המנורה לכותל, **מִשְׁחָרֵי מְאֵנִיהָ** - בגדיו היו משחירים מעשן המנורה שהשחיר את הכותל, ונפסלים היו הבגדים לעבודה.

הגמרא מביאה ברייתא בענין קדושת האמה טרקסין שהיתה בבית המקדש הראשון: **אָמַר רַבִּי נְתָן, אִמָּה מְרַקְסִין** - עובי אמה של הכותל ששימש בבית ראשון כמחיצה בין ההיכל ובין קודש הקדשים, **לֹא הִכְרִיעוּ בּוֹ חֲכָמִים אִי בְּלָפְנִים** - האם הוא שייך לחלקו הפנימי של הבית, וקדושת קודש הקדשים עליו, **אִי בְּלָחוּזִין** - או שמא הוא שייך לחלקו החיצוני של הבית, וקדושת היכל עליו.

שולחנות צפון ודרום מונחין. עשר שולחנות עשה שלמה שנאמר (דה"ב ד) חמש מימין וחמש משמאל ותניא במנחות (צח:) אי אפשר לומר חמש מימין הפתח וחמש משמאל הפתח שאם אתה אומר כן מצינו שולחן בדרום והתורה אמרה והשולחן תתן על צלע צפון (שמות כו) אלא של משה באמצע חמש מימין וחמש משמאלו ופליגי בה תנאי איכא למאן דאמר מזרח ומערב מונחין ואיכא למאן דאמר צפון ודרום מונחין ור"מ סבירא ליה כמאן דאמר צפון ודרום ראשי שולחנות מן הצפון לדרום היו חמש בשורה אחת פונות ראשה של זו לראשה של זו והשולחן אמתים ארכו הרי עשר אמות ועל כרחך צריך היה לסמוך ראש השולחן הצפוני לכותל שאם אתה מושכו להלך מן הכותל נמצא מן השולחן הדרומי מקצתו יושב בדרום שההיכל רחבו עשרים אמה נמצא צפון שלו עשר אמה ואי אפשר להיות כלום מן השולחן בדרום הלכך מפסקי שולחנות את הדרך ולא מתעייל ליה בין שולחן לכותל ואם תאמר אף בין המזבח לשולחן אין דרך שהרי המזבח באמצע ההיכל וראש השולחן הדרומי סמוך למזבח הא אמרן בפרק אמר להם הממונה (לעיל דף לג:) שאין המזבח מכוון כנגד השולחן אלא משוך קימעא כלפי חוץ:

דף נב - א **לְמִיעַל לְהַרְיָא**. לילך אצל הכותל הצפוני כל אורך ההיכל וכל שעה עיניו נוזנות מבית קדשי הקדשים דרך הפריפה שכנגדו: **וְרַבִּי יוֹסִי אָמַר לָךְ חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא הֶצְרִיכֶן הַכְּתוּב לְשַׁלִּיחַ**. אלא כל אחד ואחד מתפלל על עצמו שנאמר אשר ידעון איש נגע לבבו ופרש כפיו אל הבית הוזה (מלכים א ח) הלכך חביב הוא שולחן ליכנס לפומבי:

משחרי מאניה. בגדיו משחירין מעשן המנורה שהשחיר את הכותל: **טְרַקְסִין**. לשון פנים וחוף הוא כך ראיתי בתלמוד ירושלמי וראיה לדבר חסידים הראשונים היו מכניסין פירותיהן דרך טרקסמון כדי לחייבם במעשר (ברכות דף לה:): למדנו שהטרק לשון כניסת פנים הוא:

61 שנינו במשנה: וכן שְׂתֵי זְווֹיטְרוֹת זו כַּנְגֵד זו ונסר רחב ארבעה
62 טפחים עובר מזו לזו, מערבין שנים ואם רצו מערבים אחד. הגמרא
63 מביאה שיש אופנים שנסר ארבעה אינו יכול לחבר בין שתי
64 גזוזטראות: אָמֵר רַבָּא, הָא דְאִמְרַת – הדין האמור במשנה, ששתי
65 גזוזטראות שנסר שרחב ארבעה טפחים עובר מזו לזו, יכולים
66 לערב יחד, כשעומדות הגזוזטראות זו כַּנְגֵד זו, ששתיהן בולטות
67 לרשות הרבים במידה שוה, אִין – אמרו דין זה, אבל אם עומדות
68 הגזוזטראות זו שְׁלֵא כַּנְגֵד זו, אלא אחת בולטת לרשות הרבים
69 יותר מחברתה (ציוור ב), לָא אמרו שם שרחב ארבעה עובר
70 מזו לזו יכולות הן לערב יחד. ושתי גזוזטראות שעומדות זו לְמַעְלָה
71 מְזוּ, שאחת מהן גבוהה יותר, נְמִי – גם כן אין נסר רחב ארבעה יכול
72 לצרפם לערב יחד. ודין זה שכשארין הגזוזטראות זו כנגד זו, או
73 שאחת גבוהה יותר אין נסר רחב ארבעה מצרפם לערב יחד, לָא
74 אִמְרֵן – לא נאמר דין זה, אֱלֵא שֵׁישׁ בֵּין זֶה לָזֶה – שרחוקות
75 הגזוזטראות זו מזו שְׁלֵשָׁה טַפְחִים, אָכֵל אם אין בֵּין זֶה לָזֶה שְׁלֵשָׁה,
76 שאין הגזוזטראות רחוקות זו מזו שלשה טפחים, אם יש ביניהן נסר
77 רחב ארבעה טפחים, יכולות לערב יחד, מפני שזְוִיטְרוֹת עֲקוּמָה הִיא
78 – שיכולים להחשיב את שתי הגזוזטראות כגזוזטרא אחת עקומה.

משנה

79 המשנה ממשיכה לדון עוד בשתי חצירות סמוכות זו לזו ויש דבר
80 המפסיק ביניהן, ועוסקת משנה זו כשהדבר המפסיק היה ערימת
81 תבן, שמלבד הנידון בדין הפסק שבין החצירות לענין אם יכולות
82 לערב באחת, יש לדון בו עוד בענין שימוש של בני החצירות
83 בערימת התבן.

84 מִתְבָּן – גדיש של תבן שְׁעוֹמֵד בֵּין שְׁתֵי הַחֲצִירוֹת לכל רוחב
85 החצירות, והוא נְכוּף עֲשֵׂרָה טַפְחִים, הרי הוא נחשב למחיצה
86 שמפסיקה בין החצירות (ציוור ט), וּמְעַרְבֵין שְׁנַיִם וְאִין מְעַרְבֵין אֶחָד
87 – ומערבת כל חצר לעצמה כדין שתי חצירות, ואינן יכולות לערב
88 יחד. ואלו – בני החצר שבצד אחד מְאִבְלֵין מְכָאן – מניחים
89 לבהמותיהם לאכול מהמתבן מצד זה, וְאֵלוּ – ובני החצר שבצד
90 השני, מְאִבְלֵין מְכָאן – מניחים לבהמותיהם לאכול מהמתבן בצד
91 החצר שלהם. ואם נִתְמַעֵט הַתְּבָן מְעַשְׂרָה טַפְחִים, בכל רוחב החצר,
92 או באורך של יותר מעשר אמות, מְעַרְבֵין אֶחָד וְאִין מְעַרְבֵין שְׁנַיִם –
93 מערבין שתי החצירות יחד כחצר אחת, ואינם יכולים להיחלק
94 ולערב כל חצר לעצמה.

גמרא

96 הגמרא מבארת שאסור ליטול בידיים מהמתבן בכדי ליתן לבהמה:
97 אָמֵר רַב הוּנָא, מה ששנינו במשנה שמותר לבני החצירות להאכיל
98 לבהמות מהמתבן, היינו באופן שמניחים לבהמה ליטול ולאכול,
99 וּבְלָבָד שְׁלֵא יטול בידו מהמתבן וְיִתֵן לָתוֹךְ קוֹשְׁתּוֹ וְיֹאכֵל לבהמות,
100 שיש לחוש שמא יטול הרבה מהמתבן, וימעטנו מעשרה טפחים,
101 ולא יתן אל לבו וימשיך לטלטל בחצר.
102 לדברי רב הונא מבואר במשנה שיש איסור דרבנן ליטול בידיים מן
103 המתבן, אך מותר למשוך את הבהמות באפסר ולהוליכם למתבן,
104 ולא חששו שמא כשיעמיד את הבהמה לאכול, יטול בידו
105 מהמתבן ויתן לה, ועל כך מקשה הגמרא: וְלֹאִימֵי שְׂרִי – וכי מותר
106 להוליך את הבהמה ולהעמידה על המתבן, וְהֵאֵמֵר – והרי אמר רב
107 הוּנָא אָמֵר –(בשם) רַבִּי חִנְיָנָא, מוליק וּמְעַמֵּיד אֲדָם אֶת הַהַמְתוֹ עַל
108 נְבִי עֲשֵׂבִים שמחוברים לקרקע בְּשֵׁבֶת, כדי שתאכל מהעשבים,
109 ולא חששו שיבוא לחלוש עשבים בידו להאכיל לבהמתו,
110 שדברים האסורים בשבת מדאורייתא, חמורים אצל בני אדם, ולא
111 יבואו לעבור עליהם, וְאִין מְעַמֵּיד אֲדָם אֶת הַהַמְתוֹ עַל נְבִי דברים
112 שהם מוקצה בְּשֵׁבֶת כדי שתאכל מהם, שכיון שאיסור מוקצה אינו
113 חמור אצל בני אדם, יש לחשוש שיטול בידו מהמוקצה כדי ליתן
114 לבהמתו. הרי שכל שהוא אסור מדרבנן, חששו שיבוא ליטול
115 ממנו ביד. מתרצת הגמרא: באמת אף כאן אסור ליטול את
116 הבהמה ולהעמידה ליד המתבן, ומה שאמרה המשנה אלו
117 המשך בעמוד קלד

1 אבל אם לָא בְיָטְלוּ לתבן או לצרורות, לָא – אינם בטלים במקומם,
2 והמקום שהתבן והצרורות נמצאים בחלל הבית אינו נחשב
3 כסתום. הרי שצרורות אינם בטלים במקום הנחתם אלא אם כן
4 ביטלם בפירוש, ואיך אמרו במשנה שעפר וצרורות אף בסתם הם
5 בטלים.

6 מתרצת הגמרא: אָמֵר רַב הוּנָא, משנתנו והמשנה באהלות נחלקו
7 בדין זה, וְזִמְנָן אֶהְלֹת – והמשנה באהלות בשיטת מי היא,
8 בשיטת רַבִּי יוֹסִי הִיא, ומשנתנו חולקת על רבי יוסי, וסוברת שעפר
9 אף כשמניחים אותו סתם הוא מתבטל במקום שהניחו אותו.
10 מלקשה הגמרא: אִי – אם נרצה לומר שהמשנה באהלות רַבִּי יוֹסִי
11 היא, יקשה על כך, דְאִיפְכָא שְׁמַעֲיָן לָהּ – ששמענו לרבי יוסי
12 שהוא סובר שלא כדין המבואר במשנה באהלות, דְתִנְיָא, רַבִּי יוֹסִי
13 אִמְרֵן, בית שטומאת מת בתוכו, ומלאוהו תְּבָן, וְאִין הוא עֲתִיד
14 לְפָנוּתוֹ, שאנו יודעים שאינו צריך את התבן ואינו עתיד ליטול
15 אותו משם, אבל לא אמר בפירוש שלא יטלנו משם, הֲרִי דִינוּ של
16 התבן הוּא בְּקִטְמָה עָפָר – כעפר שאין אנו יודעים אם הוא עתיד
17 לפנותו או לא, וּבְכִיִל התבן, ונחשב החלל שהתבן בו כסתום. ואם
18 מילא את הבית עָפָר, וְיודעים אנו שהוא עֲתִיד לְפָנוּתוֹ, הֲרִי דִינוּ
19 של העפר הוּא בְּקִטְמָה תְּבָן – כתבן שאין אנו יודעים אם הוא עתיד
20 לפנותו משם או לא, וְלֹא בְכִיִל – ואינו מתבטל במקום שהוא שם,
21 הרי שסובר רבי יוסי, שעפר שאין אנו יודעים אם הוא עתיד
22 לפנותו או לא, הוא בטל. מתרצת הגמרא: אֱלֵא, אָמֵר רַב אִסִּי, מֵאֵן
23 תִּנְיָא עֵירוּבִין – מיהו התנא של משנתנו שסובר שעפר סתם בטל,
24 רַבִּי יוֹסִי הִיא, שמבואר בבביתא, שרבי יוסי סובר שעפר סתם
25 בטל, והמשנה באהלות חולקת על רבי יוסי בזה.

26 תירוץ נוסף מביאה הגמרא: רַב הוּנָא פְּרִיה דְרַב יְהוּשֻׁעַ אָמֵר, מִיִּמְחָא
27 אֲשַׁבֵּת קְרַמִּית – וכי מקשה אתה על מה שעפר בטל לענין שבת,
28 ממה שאינו בטל לענין טומאה, הִנֵּה אִיסוּר שְׁבֵת דְאִפִּילוּ אֶרְבָּבֵין נְמִי
29 מְבָטֵל אֵינִישׁ, כלומר, אין ללמוד ממה שדבר האסור לטלטול
30 בשבת בטל לענין שבת, שיחשב מבוטל אף לשאר דברים, שהרי
31 בשבת, אפילו ארנק מלא מעות שודאי דעתו ליטלו משם אחר
32 השבת, כיון שאסור לטלטלו בשבת, הוא בטל במקום שהוא מונח
33 שם, וכמו כן עפר כיון שאסור ליטלו בשבת, אף אם אין אנו יודעים
34 אם דעתו להניחו שם, הוא בטל לענין שבת, אבל תבן, שהוא
35 מאכל לבהמות, מותר ליטלו משם בשבת, ולכן אינו בטל אלא אם
36 כן ביטלו.

37 עוד תירוץ מביאה הגמרא: רַב אִשִּׁי אָמֵר, בֵּית אֶחָרָיִן קָא רַמִּית –
38 וכי מקשה אתה על מה שעפר בטל בחריץ, ממה שאינו בטל בבית,
39 הרי אינו דומה, בְּשַׁלְמָא חָרִיץ לְמִיטְיָמִיהָ קָא – שלגבי חריץ מובן
40 הדבר מדוע עפר בטל שם בסתם, כיון שחריץ עומד להיסתם,
41 ומשום כך כשהוא נותן שם עפר בסתם, יש לנו לומר שכוונתו
42 שלא ליטלו, אֱלֵא בֵּית וְכִי לְמִיטְיָמִיהָ קָא – האם הוא עומד
43 להיסתם. שנאמר שהנותן שם עפר סתם כוונתו שלא ליטלו,
44 ומשום כך בבית, כל זמן שלא ביטל את העפר שהוא נותן שם, אינו
45 בטל.

46 שנינו במשנה: תֵּן עָלָיו [על החריץ] נְסֵר שֶׁהוּא רֶחֶב אַרְבַּעַה טפחים,
47 מערבים שנים, ואם רצו מערבים אחד. הגמרא מבארת שיש אופן
48 שאין צריך שיהיה הנסר רחב ארבעה טפחים: אָמֵר רַבָּא, לָא שְׁנֵי
49 – לא נשנה דין זה, שצריך שיהיה הנסר רחב ארבעה טפחים, אֱלֵא
50 כִּשְׁתָּן את אורך הנסר לְרֶחְפוּ שֶׁל החריץ, שהנסר עובר על גבי
51 החריץ משפה לשפה בגשר, אָכֵל אם נתן נסר שהוא ארוך ארבעה
52 טפחים, כשארכו מונח לְאָרְצוֹ של החריץ, שנתן את הנסר בתוך
53 החריץ על גבי יתדות סמוך לשפת החריץ (ציוור א), אִפִּילוּ אם
54 הנסר רחב כֵּל שְׁהוּא, נְמִי – גם כן יכולים הם לערב יחד, שְׁהֲרִי
55 מִיעַמְצוּ הנסר לחריץ מְאִרְבַּעַה טפחים, שמתחילה היה החריץ רחב
56 ארבעה טפחים, וכיון שמייעטו בכל שהוא, במקום שמיעטו אינו
57 רחב ארבעה טפחים, וכיון שאורך הנסר הוא ארבעה טפחים,
58 נמצא שיש ארבעה טפחים באורך החריץ שאינם רחבים ארבעה
59 טפחים, ונוח לפסוע בהם מחצר לחצר, ומקום זה משמש כפתח בין
60 החצירות, ויכולים הם לערב יחד.

עירובין. פרק שביעי - חלוץ דף עט עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" - (שטיינזלץ) קן

תוספות

1 לא ביטלו - לא בטיל, ואין הטומאה בוקעת למעלה מן הגג, שיש לה אהל לעצמה.
 2 רבי יוסי היא - משום דאיירי בה רבי יוסי, כדאמרין לקמן נקט לה. תבן - מלאוהו
 3 תבן, ויודיען אנו שאינו צריך לה, מכל מקום לא ביטלו בפירושו. הרי הוא כסתם עפר -
 4 כעפר שאין אנו יודיען אם עתיד לפנותו אי לא - דסתמיה בטיל. אלמא: לרבי יוסי עפר
 5 סתם בטיל. סתם תבן שאין אנו יודיען אם
 6 יצטרך לטלו - לא בטיל. עפר - ויודיען אנו
 7 שיפנהו, דלאו סתמא הוא. הרי הוא כסתם תבן
 8 - שאין אנו יודיען אם יפנהו אם לאו, דסתמא
 9 לא בטיל. הנח איסור שבת - כגון מתניתין כיון
 10 דעפר אינו ניטל בשבת - סתמיה בטיל. אפילו
 11 אינני - כיס מלא מעות בטיל שם. אבל תבן
 12 וקש ניטל למאכל בהמה. למישייביה קאי -
 13 הלכך, סתם עפר בטיל ליה, ואפילו לרבנן. בית
 14 למישייביה קאי - בתמיה. לא שנו - דבעי נטר
 15 ארבעה. אלא שנתנו לרחבו - ארכו של דף
 16 לרחוב החרץ, משפה לשפה, כעין גשר. אבל
 17 לארכו - שנתן לארכו של חרץ דף ארבעה
 18 ארך על גבי יתדות אצל שפתו, סתם קצת
 19 רוחב החרץ ומיעוט מארבעה. אפילו כל שהוא
 20 שהיתה דף קצרה אפילו אינה אלא כאצבע
 21 - הרי מיעוט לרחוב החרץ מארבעה במשך
 22 מדת הפתח, ומתניתין רחב ארבעה טפח. זו שלא
 23 בנגד זו - שהיתה זו בולטת לרשות הרבים
 24 יותר מחברתה לא סגי להו בנסר ארבעה. אין
 25 בין זו לזו שלשה - אין רחוקה זו מזו שלשה.
 26 משנה כתבן - גרש של תבן, ומפסיק על
 27 פני רוחב כל החצירות. מאבילין - מן התבן
 28 לבהמות, ולא היישין דילמא ממעיט תבן
 29 מעשרה דהויא לה חזר רשותא, ואסרי אהדרי,
 30 ולא מסקי אדעתיהו ומטלטלי בחצר. להא לא
 31 חיישין, דהא אפילו אימעט, אי לא הוי מיעוט
 32 על פני עשר אמות ויותר - לא אסרי. דהא עד
 33 עשר פיתחא הוי, ואין בהמה ממעטת כל כך
 34 באכילתה בשבת אחד. נתמעט התבן - על כל
 35 החצר - ולא במשך עשר אמות ועוד. מערבין
 36 אחר - אם נתמעט בחול. גמרא יתן -
 37 בידים לתוך קופתו, דלמא שקיל טובא וממעט
 38 ליה מעשרה, וקא מטלטל בחצר האוסרת.
 39 ומאבילין דקתני במתניתין - שהבהמה באה
 40 ואוכלת, והתם לא חיישין לדלמא ממעיט,
 41 דבהמה קלי קלי אכלה. לישנא אחרינא: לא יתן
 42 לתוך קופתו - משום דמוקצה מאתמול
 43 למחיצה זו, וילאוקמי - בהמות על התבן כד'
 44 לאכול - שרי, ולא גורין דילמא שקיל בידים
 45 וספי לה. אלמא: חמיר עליה איסור דרבנן ולא
 46 עבר עליה. והא אמר רבי חנינא מעמיד אדם
 47 את בהמתו על גבי עשבים - מחוברים, לאכול.
 48 ולא חיישין דלמא אקור בידים ומבטיל לה,
 49 דהא חמיר עליה איסור שבת. אבל איסור
 50 מוקצה - קיל ליה, וחיישין דלמא שקיל בידים
 51 וספי לה. הכי נמי, כיון דאיסורא דרבנן הוא
 52 דאיכא - נידחש. דקאים נאפה - מתניתין לאו
 53 דמוקץ לה עלה בידים, אלא קאי באפה שלא
 54 תלך במקום אחר, ואידי אולה ואכלה - וכולי
 55 האי לא גזר רבנן. בית שבין שתי חצירות - ושני בתים משתי החצירות פתוחין לו. כיצד הוא עושה - להחיר מיהת את האחד. נועל את ביתו הפתוח לאותו בית, ומבטל את
 56 רשותו ולקמן נעמד בו פירש: תרתי למה לי נעילה ובטול. הוא אסור - להוציא מאותו בית לחצר שלו, שהרי בטל רשותו. וכל הבית בחצר אחרת הוא. בנוב שבין שני תחומי
 57 שבת - בור רחב להכניס בו תבן, ואם בין שני תחומין הוא, חציו בתחום עיר זו - אלו נטלין ואוכלין מתוך תחומן ביום טוב, וכן אלו. ואין חוששין שמא אלו
 58 יקחו מן התחום השני. כיון דאיכא תקרה - ניכר שגג הגדיש מתרחק מן התקרה, ואי מפחית מעשרה - רמי אנפשיה ופריש. וללישנא דמוקצה נמי אין אסור משום מוקצה אלא
 59 מעשרה ולמטה, דכל מעשרה ולמעלה - לאו צורת מחיצה היא. אבל מתניתין דקאי מתבן בחצר ואין עליו תקרה - לא מיכרא מילתא. שפעת מינה מחיצות - המפסיקות בבית,
 60 ואין מגיעות לתקרה - שמן מחיצות, ותויבתא דמאן דאמר בפרק "הדר" (לעיל עבא) גבי חמש חבורות ששבתו בטרקלין דבמחיצות עשרה שרו בית הלל, ומשום דאין מגיעות
 61 לתקרה לא מפלגי דיורין.

דבל פחות משלשה כלבוד דמי – ולאבי, אף על גב דבעלמא מהני לבוד בבי האי גוונא, כדאשכחן לעיל (טז), גבי חבלים – הכא לא חשיב ליה. דהא מחיצות שאין מגיעות נמי לא מחשבי להו הכא.

שמע מינה דירויין הבאין בשבת אסורין – יש דירויין הבאין בשבת שאסורין – כגון ישראל וגר ששרויין בדיה אחת, ומת גר מבועד

יום, כדאמר בפרק "הדר" (עב, רב) והכא בדירויין
הבאין בשבת על ידי נפילת מחציה שבין שתי
חצירות איירי, ודפליגי ביה רב ושמואל, ומיבעי
ליה לרב אושעיא בפרק "בל גות" (גג, ב).

ואיבעית אימא לעולם תרתי – פירש
בקונטרס: ולענין היתר חבירו –

בחדא סגי. מיהו, לדידיה בעי למיעבד הרחקה
דלא ליתי לטלטולי והוא הדין דסבירא ליה להאי

תנא בכל מבטלין רשות, דצריך לנעול. וקצת
תימה באנשי חצר שעבד אחד מקו ולא עירב,

היאך יכנס ויצא אם דרך חצר, אם צריך
לנעילת דלת? ושמא יש לומר: דבעי נעילת דלת,

ובשעה שיצטרך להיכנס ולצאת – יפתח וינעול
אחר כך. וקצת נראה דרוקא הבא צריך נעילת

דלת. שער עתה הורגלו לטלטל בלא שום עירוב,
שהיה תבן מפסיק, ואיכא למיחש כדאמר כיון

דדש ביה. אחי לטלטולי. אבל באנשי חצר ששכח
אחד מקו ולא עירב, ולא הורגלו לטלטל באותה

חצר אלא על ידי עירוב או ביטול רשות – הלכך
לא בעי נעילת דלת. ונראה דהכא נמי לא בעי

לנעילת דלת אלא שבת ראשונה שאחרי המיעוט,
כיון שבשבת שעברה היו מטלטלין שם בלא

עירוב ובלא ביטול רשות, אבל לשבת אחרת לא
יעטרבו עוד לנעול. דאין סבירא שעד לעולם יתא

צריך נעילה. ולא נשאו אותו לשאר ביטול בשביל
שהיתה שם מחיצה מפסקת פעם אחת. ולעיל

בפרק "הדר" (סח, א) דאמר להו רבא: פנו לי מאני
מבי גברי לבי נשי. ופירש שם הקונטרס: דפניה

כליו, שלא יבוא להוציא משם לחצרו, משמע
קצת דהיישיון שמוא יטלטל. ומיהו, אדרבה

משמע דלא הוה בעי נעילת דלת. וגם רבא שצוה
לפנות כליו משמע דוקא לפי שביטול הוצרך

לפנות, שלא יוציא בשוגג ויאסור. אבל אם לא
היה מבטל – לא היה צריך לא הוא ולא שאר

בני החצר לפנות כלים, ולא לנעול. ומיהו, מי
למימר כמו שפירש בקונטרס: דליכא למיחש דלמא אחי לטלטולי אלא כשרואה אחרים מטלטלין. ויותר נראה הטעם דלמא יוציא ויחויק. ונראה דאם הלכה כרבי יהודה, דאמר בשוגג

אינו אסור – אין נראה שיהא טעם שלא יוציא במיד ויאסור, דאין לחוש שירציא במיד באיסור.

והא קא משמע לן דאין מבטלין וחרוזין ומנטלין – ומדך ברייתא לא תיקשי לרב דאמר פרק "הדר" (סח, ב) חוזין ומנטלין, דהוא מילתיה כתנאי כדאמר רב ששת התם.

ומזכה להם על ידי בנו ובתו הגדולים כו' – ואומר רבינו תם: דלרבי יוחנן, דאמר בפרק קמא דבבא מציעא (יב, ב) גבי מציעא, לא גדול גדול ממש, והוא הדין הכא. וצריך לזהר שלא לזכות

העירוב על ידי בנו הגדול הסמוך לשלחנו, דידו כיד אביו הוא. ואף על גב דשמואל פליג עליה התם, ואומר: גדול – גדול ממש, קיימא לן כרבי יוחנן לגבי שמואל. ואין לחמוה לרבי

יוחנן היאך יש יד לקטן לזכות, דהא מה נפשך אמה העבריה (נמן) קטנה היא. דאי אחיא שערות – מאי בעיא גביה, וקתני דמזכה על ידה. ואף על גב דבעלמא אין קטן וזכה לאחרים – שאני

שיתופי מבוואת דרבנן, וזכי איתא בהדיא בפרק "התקבל" (גיטין סד, א). ואם תאמר: אמה העבריה היכי וזכה? והלא היא סמוכה על שלחן רבה? וארבינו תם: דבשכחה קא אכלה. ולרבינו יצחק

נראה: דלא מהני טעמא דסמוך על שלחן – אלא בבנו שרגיל לפרנסו, ואם לא היה מציעאתו לאביו יש לחוש שלא יתן לו מזונות. אבל שאר בני אדם הסמוכים על שלחן של בעל הבית –

אין מציעאתן שלו. ומיהו, בתו אפילו נערה, ואינה סמוכה על שלחנו – מציעאתה לאביה משום אביה, ודילמא מסר לה למנוול ומוכה שחון, כדאמר בפרק "עשרה" בבבולות (מא, א) דטעמא

דאיבה שריך אפילו באינה סמוכה ואפילו בנערה.

ועל ידי אשתו – בסוף נדרים (פח, ב) מוקי לה שיש לה בית באותו מבוי, דמגו זכייה לנפשה זכייה נמי לאחרני. אבל אין לה בית – לא, ידי אשה כיד בעלה. ואם תאמר: אי במקבלת פרס

– הא אינה צריכה לזכות לעצמה, כדאמר פרק "הדר" (לעיל עג, א) דרבי יהודה בן בתירא מתיר בנשים ואוסר בעבדים. ואף על גב דהתם בעירוב בא אצלו, הכא נמי: כיון שהוא מזכה

להם – מסתמא מניח העירוב בביתו. ואי אינה מקבלת פרס – אפילו אין לה בית נמי תזכה להם, דאין ידה כיד בעלה. ויש לומר: דהכא כשנותן לה הבעל מעות למזונות. וכי האי גוונא לא

חשיבא מקבלת פרס, אלא אם כן הביאה המאכל הממשה מתוך ביתו ואוכלת. אי נמי: הכא כשמתקבץ במעשה ידה. ולענין מציעא ולכל דבר חוץ ידה כיד בעלה, דכסמוכה על שלחנו ימא

ולענין מקבלת פרס – לא דמיא. ואם תאמר: אם כן, בנו ובתו הקטנים זוכו לאחרים בעירובים כי האי גוונא על ידי מיגו כשיש להם בית באותה חצר, וכן עבדו ושפחתו הכנענים – דהא ודאי

יש להם זכייה לענין עירוב, כיון שאסורין כשיש להם חצר או בית כדאמר לעיל דאוסר בעבדים ומתיר בנשים. ולענין עירובי תחומין דארמינן בריש "כיצד משתתפין" (פב, ב) שחרב מערב על

תבן שבועה ומשהו – ולקמן פריך: הא "נתמעט מעשרה" קתני. שניהן אסורין – לעיל

קאי, דקתני נתמעט התבן מעשרה – אסרי אהרדי. שפע מינת דירויין הבאין בשבת –

כי הכא, דאמר לא היו דירויין אלו שולטין מן התבן והלאה, ועכשיו הן שולטין בכל

הבית. אסורין – ולא אמר: שבת הואיל והותרה הותרה. ופולגותא היא בפרק קמא (זא, א)

גבי שירא שנתנה בבקעה. או נועל את ביתו –

דגלי דתתיה דאסתלק מהכא, והיינו ביטוליה.

ואיבעית אימא לעולם תרתי – ולענין היתר

חבירו – בחדא סגי, ומיהו לדידיה בעי למיעבד

הרחקה, דלא ליתי לטלטולי. והוא הדין דסבירא

ליה להאי תנא בכל מבטלי רשות דבעי לנעול.

לא צריכא אלא הדר – האי מקבל רשותו,

ובטיל ליה רשותיה להאי מבטל, לאחר שעשה

צרכיו. פשיטא – מאי אולמיה דתחומין

מחצירות, הא הוא דרבנן היא. דרבי עקיבא –

במסכת סוטה בפרק "כשם" (כז, א). מהו דתימא

ניניור דלפא אתי לאיחלופי – ולקוח מתחום

שאניו שלוק, וקא עברי אדאריתא. **משנה**

מניח את החבית – משלו אם ירצה. ומזכה לחן

על ידי בנו ובתו – ואומר להן: קבלו חבית זו

זוכו בה לשם כל בני מבוי. שירן כידו – ולא

זכייה היא. **גמרא** צריך להנביח את הקרקע –

כשהוא מזכה אותה לחן, דכל כמה דמנח

ברשותיה לא הויתא זכייה, והכי תני לה

בתוספתא (פרק ו) אם משלחן – אין צריך

לזכות, ואם משלו – השליח מנביח מן הקרקע,

ואומר זכיתו לכם. כפי דפומבדיתא – רב יהודה

וישיבתו, ביטוליה פרק קמא דסנהדרין. מדודה

– היסק גדול. איזו היא אשירה תם – אף על

גב דלא חזיק ליה דפלוהו, מחזיקין לה בחבי.

ואין

תבן שבועה ומשהו – ולקמן פריך: הא "נתמעט מעשרה" קתני. שניהן אסורין – לעיל

קאי, דקתני נתמעט התבן מעשרה – אסרי אהרדי. שפע מינת דירויין הבאין בשבת –

כי הכא, דאמר לא היו דירויין אלו שולטין מן התבן והלאה, ועכשיו הן שולטין בכל

הבית. אסורין – ולא אמר: שבת הואיל והותרה הותרה. ופולגותא היא בפרק קמא (זא, א)

גבי שירא שנתנה בבקעה. או נועל את ביתו –

דגלי דתתיה דאסתלק מהכא, והיינו ביטוליה.

עירובין דף עט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון) קט

61 מְשַׁמְעֵ לָן - ודין זה משמיענו התנא, דאין מְכַפְּלִין וְחוֹרֵין וּמְכַפְּלִין
62 - שאחר שביטל אחד את רשותו בחצר וזכה בה אחר, אין האחר
63 יכול לחזור ולבטל את רשותו כדי שיזכה הראשון בחצר.
64 שנינו בברייתא: וְכֵן אָתָּה אוֹמֵר כִּינּוּב שֶׁל תֵּבֵן שֶׁבִין שְׁנֵי תַּחְמוֹת שֶׁבֶת,
65 שביום טוב בני כל עיר נוטלים מהתבן שבתחום עירם. שואלת
66 הגמרא: פְּשִׁימָא - הלא פשוט הוא דין זה, שאף אם לא השמיענו
67 התנא, למדים היינו זאת מדין בית שבין שתי חצירות, שכשם
68 שביטל שבין שתי חצירות שהוא מלא תבן, מותר לבני שתי
69 החצירות ליטול מהתבן, כך גוב של תבן שבין שני תחומי שבת,
70 מותר לבני כל עיר ליטול מהתבן שבתחומם, שהרי בשניהם הטעם
71 לאסור הוא רק משום חשש איסור דרבנן. מיישבת הגמרא: לֹא
72 צְרִיכָא - לא הוצרכה הברייתא להשמיענו שמותר לבני כל עיר
73 ליטול מהתבן שבתחום עירם, אלא לְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא דְאָמַר (סוטה)
74 (ב) תַּחְמוֹתֵין דְאִוּרֵיתָא - שהאיסור לצאת חוץ לתחום, הוא
75 מדאורייתא, מִהוּ דְתִימָא - שמא תאמר, שכיון שאיסור תחומין
76 הוא מדאורייתא, לִיגְזוּר דְלִמָּא אֵתִי לְאִיְלּוּפִי - יש לגזור שלא
77 יטלו תבן מגוב שעומד בין שני תחומי שבת, שמא יתחלף להם
78 ויטלו תבן מחוץ לתחום עירם, ויעברו על איסור דאורייתא, קָא
79 מְשַׁמְעֵ לָן - משמיעה לנו הברייתא, שאין אומרים כן, אלא אף
80 לרבי עקיבא מותר ליטול מהתבן, ואין לחשוש שמתוך שיטול
81 מהתבן שבתחום עירו, יבוא ליטול תבן גם מחוץ לתחום.

משנה

83 מבואר במשנה לעיל (עג), שמבוי שכמה חצירות פתוחות לו, אסור
84 להוציא ולהכניס מהחצירות למבוי אם לא נשתתפו כל בני המבוי
85 יחד, ועתה מבארת המשנה כיצד עושים שיתוף זה: בִּיצֵד מִשְׁתַּתְּפִין
86 מְבֹבִי, אם רוצה אחד מבני המבוי לעשות משלו שיתוף לכולם,
87 מִיֵּנִי אֶת הַחֵבֶית שֶׁל יָד אִו שֶׁל פִּירוֹת, וְאוֹמֵר הָרִי חֲבִית זוּ לְכָל בְּנֵי
88 מְבֹבִי, וצריך לזכות את החבית לכל בני המבוי, שאומר לאדם
89 אחר, קבל חבית זו, וזכה בה עבור כל בני המבוי, וּמְבֹבָה - ויכול
90 לזכות לְתָן - לבני המבוי על ידי כְּנֹז וְכַתּוּ הַגְּדוּלִים, וְעַל יְדֵי עֲבָדוֹ
91 וְשִׁפְחָתוֹ הַעֲבָרִים, וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ. אֲבָל אֵינוֹ מֻזְבָּה - אינו יכול
92 לזכות, לֹא עַל יְדֵי בְּנֵי וְכַתּוּ הַקְּטָנִים, וְלֹא עַל יְדֵי עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ
93 הַכְּנַעֲנִים, מִכִּי שִׁדְוֵן כִּדְרוֹ, ואף כשהם נוטלים את החבית לזכות
94 בה לאחרים, הרי היא עדיין כמו שהיא מונחת ביד בעל הבית, ואין
95 שאר בני המבוי זוכים בה.

גמרא

96 הגמרא מבארת כיצד זוכים בחבית לבני המבוי: אָמַר רַב יְהוּדָה,
97 חֲבִית שֶׁל שִׁיתוּפֵי מְבֹאוֹת כִּשְׁהוּא רֹצֵה לזכותה לכל בני המבוי,
98 צְרִיךָ הוֹכֵחַ בָּהּ לְבְנֵי הַמְּבֹבִי, לְהַגְבִּיחַ אוֹתָהּ מִן הַתְּרַקֵּעַ מִפָּנֶיהָ. שאם
99 אינו מגביהה, עדיין היא מונחת ברשות הבעלים ואין שאר בני
100 המבוי זוכים בה.
101 הגמרא מביאה דין נוסף של רב יהודה שנאמר יחד עם דין זה: אָמַר
102 רַבָּא, הֲנִי תְּרַתִּי מִלֵּי - שני דברים אלו, כִּי דְפוּמְבִידִיתָא אֲמַרְיָהוּ
103 אמרו אותם זקני פומבדיתא, שהם רב יהודה וישיבתו, תְּרַא הָא
104 - דבר אחד שאמר, הוא מה שהביאה הגמרא לעיל בשם רב
105 יהודה שצריך להגביה את החבית של הדיש טפה. אֲדִיךָ -
106 והדבר השני הוא, שהקַדְשׁ על היין בשבת ויום טוב, אִם מְעַם
107 מהיין מִלֵּא לִוְגְמִיו - כמלוא חלל פיו, יֵצֵא ידי חובת קידוש, וְאִם
108 לְאוֹ - ואם לא שתה מלוא לוגמיו, לֹא יֵצֵא.
109 הגמרא מביאה דין נוסף שאמר סבי דפומבדיתא: אָמַר רַב הִבִּיבָא,
110 הָא נִמְי כִּי דְפוּמְבִידִיתָא אֲמַרְיָהוּ - אף דין זה אמרו זקני פומבדיתא
111 וכלומר, רב יהודה, דְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר - (בשם) שְׁמוּאֵל, עוֹשִׂין
112 מְדוּדָה - (היסק גדול) לְחֵת - ליולדת בְּשֶׁבֶת כדי לחממה, שאם לא
113 יעשו לה כן היא מסתבנת. אומרת הגמרא: כְּבוֹר מִינָה - יש שסברו
114 ללמוד מדברי שמואל, שְׁלֵחָה אֵין - מותר לעשות מדורה בשבת,
115 אבל לְחוּלָה לֹא - אסור לעשות מדורה בשבת, שאין הקור מזיק לו
116 כמו ליולדת. ואף ליולדת בְּיָמוֹת הַנְּשִׁימִים אֵין - מותר לעשות

1 וְתָבֵן גְבוּהַ שְׂבָעָה טַפְחִים וּמִשְׁחָה, ונחשב התבן למחיצה אף שאין
2 בו עשרה טפחים, כיון דְּכָל אוֹר פְּחוֹת מִשְׁלֵשָׁה טַפְחִים, כְּלָבוֹד דְּמִי
3 - הרי הוא נחשב כסתום מדין לבדו, ואף כאן, כיון שאין התבן
4 רחוק מהתקרה שלשה טפחים, כל מה שבין התבן לתקרה נחשב
5 כסתום, והרי זה כמו שיש כאן מחיצה עשרה.
6 הגמרא מקשה על דברי רב הונא בריה דרב יהושע, מדברי
7 הברייתא עצמה. מקשה הגמרא: בְּשִׁלְמָא לְאִבֵּי - הברייתא מובנת
8 לדברי אביי שפירש שהברייתא מדברת באופן שהתקרה גבוהה
9 שלשה עשר טפחים פחות משהו, והתבן נחשב למחיצה רק כיון
10 שהוא גבוה עשרה טפחים, תִּינֵנו דְקָתְנִי - לכך נאמר בברייתא
11 שאם נתמעט התבן מִשְׁעָרָה טַפְחִים, שְׂנִידִים אֶסוּרִים, אֲלֵא לְרַב
12 הוֹנָא בְּרִיה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ שפירש שהברייתא מדברת באופן
13 שהתקרה גבוהה עשרה טפחים, ודי שיהיה התבן גבוה שבעה
14 טפחים ומשהו, קשה מֵאִי - מהו נתמעט התבן מִשְׁעָרָה שאמרה
15 הברייתא, הרי מספיק שהתבן יהיה גבוה רק שבעה טפחים ומשהו.
16 מתרצת הגמרא: מעשרה שאמרה הברייתא, אין הכוונה שנתמעט
17 התבן מעשרה טפחים, אלא שנתמעט התבן מִתּוֹרֵת עֲשָׂרָה - מדין
18 עשרה טפחים, דהיינו, שנתמעט התבן ואין בו שבעה טפחים
19 ומשהו, ואי אפשר לומר שם לבדו ולראות את התבן כאילו יש בו
20 עשרה טפחים.
21 שנינו בברייתא: נתמעט התבן מעשרה טפחים, שְׁנִינָה אֲסוּרִין.
22 שואלת הגמרא: שְׂמַע מִינָה - האם ניתן ללמוד מברייתא זו,
23 שדיריין הַכָּאֵין בְּשֶׁבֶת אֲסוּרִין - אנשים הבאים לדור בחצר בשבת
24 אסורים על בני החצר לטלטל בשבת, ואין אומרים שכיון שהיה
25 מותר לטלטל בחצר בתחילת השבת, מותר לטלטל בה אף לאחר
26 שבאו, שהרי כאן אף אחר שנתמעט התבן, עדיין הבתים מוקפים
27 מחיצות, ואינם אסורים רק משום שבכניסת השבת היו הבתים
28 כשתי רשויות נפרדות ובני כל בית שלטו בחלק אחר של הבית
29 האמצעי, ועכשיו בשבת שנתמעטה מחיצת התבן נעשו כל הבתים
30 כרשות אחת ובני כל בית שולטין בכל הבית האמצעי, והרי זה
31 כמו שנוספו דיורים בכל אחד מהבתים. דוחה הגמרא: דְלִמָּא -
32 שמא דיריין הבאין בשבת אינם אסורים, ומה שאמרה הברייתא
33 שאם נתמעט התבן שניהם אסורים, היינו רק באופן דְאִמְרַמַּט -
34 שנתמעט התבן מעשרה טפחים, מֵאֲתָמוּל - קודם השבת.
35 שנינו בברייתא: בִּיצֵד הוּא עוֹשֶׂה לְהַחִיר לְכָל הַפְּחוֹת לְאֶחָד מֵהֶם
36 להשתמש בבית שבין שתי החצירות, וְנִעַל אֶת בֵּיתוֹ שֶׁפְּתוּחַ לְבֵית
37 האמצעי, וּמְכַפְּלֵ רְשׁוֹתוֹ שִׁישׁ לוֹ בְּבֵית שֶׁבִין שְׁתֵּי הַחֲצִירוֹת.
38 שואלת הגמרא: תְּרִתִּי - מדוע צריך הוא לעשות שני דברים גם
39 לנעול את ביתו וגם לבטל את רשותו, והרי נעילת הדלת לבדה
40 היא כביטול, שהוא מגלה את דעתו שהוא מסתלק מאותו הבית,
41 והרי זה כמו שביטל בפירושו, ומדוע צריך הוא גם לבטל את
42 רשותו. מתרצת הגמרא: באמת אינו צריך גם לנעול את ביתו וגם
43 לבטל את רשותו, וְהִיב קְאָמַר - וכך היא כוונת הברייתא, או נִעַל
44 אֶת בֵּיתוֹ, או מְכַפְּלֵ אֶת רְשׁוֹתוֹ. תירוץ נוסף מביאה הגמרא:
45 וְאִיבְעִית אִמָּא - ואם תרצה תוכל ליישב זאת כך, לְעוֹלָם תְּרִיתִי -
46 באמת שני דברים צריך הוא לעשות, גם לבטל את רשותו וגם
47 לנעול את ביתו, ואף שכדי להתיר לחבירו להשתמש בבית די
48 במה שהוא מבטל את רשותו, מכל מקום לעצמו אמרו חכמים
49 שצריך גם לנעול את ביתו, והטעם, כִּיּוֹן דְדִישׁ בֵּיה - שרגיל הוא
50 להשתמש באותו הבית, אם לא ינעול את ביתו, אֵתִי לְמִלְמּוּלֵי -
51 יש לחשוש שיבוא לטלטל מביתו לאותו בית.
52 שנינו בברייתא: שאחר שביטל את רשותו, הוּא אֲסוּר וְהִכִּירוּ מוֹתָר.
53 שואלת הגמרא: פְּשִׁימָא - הלא פשוט הוא דין זה, שכיון שביטל
54 את רשותו, ועכשיו רק רשות חבירו שולטת באותו בית, ודאי שלו
55 אסור לטלטל מביתו לאותו הבית, ולחבירו מותר, ולמה הוצרך
56 התנא להשמיענו. מיישבת הגמרא: לֹא צְרִיכָא - לא הוצרכה
57 הברייתא לומר שהוא אסור וחבירו מותר, אלא להשמיענו שגם
58 באופן דְהָדָר אֲדִיךָ וּבְשִׁילֵי לִיה לְתַקְרִיה - שחזר חבירו אחר
59 שהשתמש באותו בית, וביטל לו את רשותו שבאותו הבית, שאף
60 לאחר זאת אסור לו להשתמש באותו בית, ולחבירו מותר, וְהָא קָא

60 מניח עברו את העירוב אסר עליו לטלטל במבוי, הוא גומר
61 בדעתו להקנות לו, ורב נתא הוא ויכול לחלוק על המשנה.
62 הגמרא מביאה שאף רב יעקב בר אידי פירש שרבי חייה אסר
63 משום שלא זיכתה לה: אָמַר ליה רבי זירא וְזָרָא לְרַבִּי יַעֲקֹב (בריה) [בְּרַת]
64 דְּבַת - בנה של בת יעקב, כִּי מְטִיט הָתָם - כשאתה הולך לארץ
65 ישראל, אֶפְרָה וְיִזְרְעֵל לְסוּמְרָא צָדוּר - הרבה את הדרך בשבילי, ולך
66 דרך מסילת צור, וּבְעֵינַי מִיְנִיה - ושאל דבר זה ומפני מה אסר לה
67 רבי חייה להיכנס לעיר? וְרַב יַעֲקֹב בְּרַ אִידִי שְׁמֻקוּמוּ הוּא בְּצוּר.
68 בְּעֵינַי מִיְנִיה - שאל ממנו ורבי יעקב ברה דבת יעקב מרב יעקב בר
69 אידי? מה היה המעשה, מְשַׁל הַמּוֹתֵה עֵירֶבָה לה ומה שאסר רבי
70 חייה הוא משום דְּלֹא זִיכְתָּהּ לָהּ, או דִּלְמָא - או שמה מְשַׁלָּה ו-משל
71 הכלה? עֵירֶבָה לה, ומה שאסר לה רבי חייה, הוא מְשׁוּם דְּשֵׁלָא
72 מְדַעְתָּה עֵירֶבָה לה. אָמַר ליה - השיב לו רב יעקב בר אידי, מְשַׁל
73 הַמּוֹתֵה עֵירֶבָה לָהּ, ומה שאסר רבי חייה, הוא מְשׁוּם דְּלֹא זִיכְתָּהּ
74 לָהּ.
75 הגמרא מביאה פסק הלכה בענין זה: אָמַר רַב נְחֻמִּין - אנו
76 מחזיקים להלכה, להחמיר גם כרב וגם בשמואל, אָחֵר [ובין]
77 עֵירוּבֵי תְּחוּמִין, וְאָחֵר [ובין] עֵירוּבֵי הַצִּירוֹת, וְאָחֵר [ובין] שִׁיתוּפֵי
78 מְבוֹאוֹת, בכלום צָרִיף לְזוֹבוֹת את העירוב למי שמניחים עבורו.
79 הגמרא דנה אם מי שמניח עירוב תבשילין בשביל אחר, צריך
80 לזכות את העירוב למי שמניח עבורו: בְּעֵי - הסתפק רב נְחֻמִּין,
81 המניח עֵירוּבֵי תְּבַשְׁלִין עֵבֵר אַחֲרֵיהֶם, צָרִיף לְזוֹבוֹת להם את העירוב,
82 או אִין צָרִיף לְזוֹבוֹת להם. אָמַר [ו-]הקשה רב יוסף, וּמַאי תִּבְעֵי לֵיהּ
83 - מה היה ספיקו של רב נחמן בזה, לֹא שְׁמִיעַ לֵיהּ - וכי לא שמע
84 רב נחמן הָא - דבר זה דָּאֲמַר רַב נְחֻמִּין בְּרַב רַב אֲרָא אָמַר [ובשם]
85 שְׁמוּאֵל, שהמניח עירובי תְּבַשְׁלִין לְאַחֲרֵיהֶם, צָרִיף לְזוֹבוֹת להם. אָמַר
86 לֵיהּ - שאל אֲבֵי את רב יוסף, מְשַׁיְמָא דְּלֹא שְׁמִיעַ לֵיהּ - הלא פשוט
87 הוא שלא שמע רב נחמן את דברי שמואל, דְּאִי שְׁמִיעַ לֵיהּ מַאי
88 תִּבְעֵי לֵיהּ - שאילו שמע את דברי שמואל, ודאי לא היה מסתפק
89 בדבר, ומהי שאלתך אם שמע רב נחמן את דברי שמואל. אָמַר לֵיהּ
90 - השיב לו רב יוסף, אָמַר - וכי בעירובי תְּחוּמִין מי [ו-]האם לֹא אָמַר
91 שְׁמוּאֵל שְׁאִין צָרִיף לְזוֹבוֹת, וְאָמַר אִיהוּ [ו-]הוא, רב נחמן שְׁצָרִיף
92 לְזוֹבוֹת, ומשום כך אני מסתפק שמה אף בדין זה של עירובי
93 תבשילין, אף ששמע רב נחמן את דברי שמואל, דִּינִין הַסְּתַפֵּק עִתָּהּ,
94 הדין בזה. השיב לו אבבי, מְשַׁיְמָא דְּלֹא שְׁמִיעַ לֵיהּ - וכי כר נראה בעיניך עתה,
95 שיש לומר כן, מְשַׁלָּמָא הָתָם - שם בעירובי תְּחוּמִין, מובן מדוע
96 חלק רב נחמן על שמואל, משום דְּפְלִיגֵי - שנחלקו רב ושמואל
97 בדין זה, ובדין של שיתופי מבואות, וְקָא מְשַׁמְעֵי לָן - והשמיענו רב
98 נחמן בְּחוּמְרֵין דְּמַר וְכִי חוּמְרֵין דְּמַר - שיש לפסוק כרב בעירובי
99 תְּחוּמִין שהוא מחמיר בהם, וכשמואל בשיתופי מבואות שהוא
100 מחמיר בהם, אֲבָל הֵבָא - כאן, בעירובי תבשילין, או אֲרָא דְּשְׁמִיעַ
101 לֵיהּ - אם אכן שמע רב נחמן את דברי שמואל, ודאי לא היה חולק
102 עליו, שחרי מי איבא דְּמָאן דְּפְלִיג - האם ישנו מי שחולק על
103 שמואל בזה, שנאמר שמשום כך הסתפק רב נחמן אם הלכה
104 כשמואל, אלא ודאי רב נחמן לא שמע את דברי שמואל.
105 הגמרא דנה אם אפשר להתיר לטלטל בחצר שנכרי דר בה, על
106 ידי שישכרו את רשותו מאשתו. מספרת הגמרא: הָוּא מוֹדִינָא -
107 אותו שומר כלי זיין שעשויים לשמירת העיר, ונכרי היה, דִּהּוּהוּ
108 בְּשִׁבְבוּתֵיהּ דְּרַבִּי זִירָא - שהיה גר בשכנות לרבי זירא, אָמַר לֵיהּ
109 הִישְׁרָאִים שגרו עמו בחצר, אֲזִינִי לָן רְשׁוּתָךְ - תשכיר לנו את
110 רשותך, כדי שנוכל לטלטל בחצר, וְלֹא אֲזִינִי לָהּ - לא השכיר
111 להם, אֲתוּ לְקַמְיָה דְּרַבִּי זִירָא - באו לפני רבי זירא, אָמְרוּ לֵיהּ -
112 שאלו אותנו, מהו לְמִינֵי מְדִבְרֵיהוּ - האם שכירת רשותו מאשתו,
113 תועיל להתיר לטלטל בחצר, אָמַר לָהּ - השיב להם רבי זירא, הֲכִי
114 - כך אָמַר רִישׁ לְקִישׁ מְשַׁמְיָה דְּנִבְרָא רַבָּה - בשם אדם גדול,
115 ואומרת הגמרא, וּמִנּוּ - ומיזו אדם גדול זה, רַבִּי הֲנִינָא, אֲשֵׁתוּ שָׁל
116 אָדָם מְעִרְבָתָ שְׁלָא מְדַעְתָּהּ, וכשם אשתו של ישראל, העירוב
117 שהיא נותנת שלא מדעת בעלה מתיר לטלטל בחצר, כך אם
118 שוכרים מאשתו של נביר, מתירה שכירות זו לטלטל בחצר.

1 ואִין הם מוֹעֲמִין מְפִירוּתֵיהּ, ודאי אילן של עבודה זרה הוא, שאם
2 לא היו עובדים לאילן, לא היו נמנעים לאכול מפירותיו. וְשְׁמוּאֵל
3 אָמַר, בְּגוֹן דְּאָמְרֵי - שאומרים משרתי העבודה זרה, הֲנִי תִמְרֵי -
4 תמרים אלו הגדלים באילן זה, עומדים הם לְשִׁבְרָא דְּבִי נְצַרְפִּי -
5 לעשות מהם שיכר להביאו לבית העבודה זרה שנקראת נצרפי,
6 דִּשְׁתוּ לֵיהּ - ששותים אותו ביום אֲיָם - ביום חגם, (אָמַר אָמִיר) וְאָמְרוּ לִי כִּי דְּפוּמְבְּרִיתָא, הַלְבָתָא בְּנוּתֵיהּ דְּשְׁמוּאֵל - שההלכה
7 היא כשמואל.
8 הגמרא חזרת לדברי רב יהודה שאמר שצריך להגביה את החבית
9 של השיתוף טפה, ומקשה עליו מברייתא. מקשה הגמרא: מִיתִיבִי
10 - יש להקשות על דברי רב יהודה מברייתא, ששנינו בברייתא,
11 כִּיצַד מוֹשֵׁתִין בְּמַבּוּי - כיצד עושים שיתוף במבוי להתיר לטלטל
12 ממנו לחצירות בשבת, מְבִיאִים חֲבִית שָׁל יוֹן וְשָׁל שְׁמֹן וְשָׁל תְּמָרִים
13 וְשָׁל גְּרוּגְרוֹת ו-תאנים יבשים? וְשָׁל שְׂאֵר מִיְנֵי פִירוֹת, כלומר, אחד
14 מבני המבוי מביא חבית שיש בה אחד מהמינים הללו, ואם הוא
15 מביא מְשַׁלָּה, צָרִיף לְזוֹבוֹת אותה לכל בני המבוי, ואם החבית שהוא
16 מביא היא מְשַׁלָּחָן - משל בני המבוי, שכולם שותפים בה, צָרִיף
17 לְהוֹדִיעַ להם שישכימו כולם שיעשה חבית זו שיתוף למבוי,
18 וכשהוא עושה שיתוף בחבית שלו, כשהוא מזכה להם, הוא מְנַבֵּיחַ
19 את החבית מִן הַתְּרַקַע מְשָׁהוּ. הרי שאין צריך להגביה את החבית
20 טפה, וקשה על רב יהודה שהצריך להגביה את החבית טפה.
21 מתרצת הגמרא: מַאי מְשָׁהוּ נְמִי דְּקָאֲמַר - אף מה שאמרה
22 הברייתא שצריך להגביה משהו, היינו מְשָׁהוּ.
23 הגמרא דנה בדין האמור במשנה שצריך לזכות את השיתוף לכל
24 בני המבוי: אִיתְמַר - נאמר בבית המדרש, שִׁיתוּפֵי מְבוֹאוֹת, רַב
25 אָמַר, אִין צָרִיף לְזוֹבוֹת לכל בני המבוי, וְשְׁמוּאֵל אָמַר, צָרִיף לְזוֹבוֹת.
26 ובעירובי תְּחוּמִין, כשאדם אחד מניח עבור אחר, נחלקו בהיפוך, רַב
27 אָמַר, צָרִיף לְזוֹבוֹת את העירוב למי שהוא מניח עבורו, וְשְׁמוּאֵל
28 אָמַר, אִין צָרִיף לְזוֹבוֹת. מקשה הגמרא: בְּשֵׁלָמָא לְשְׁמוּאֵל - טעמו של
29 שמואל מובן, דִּהְבָּא - שכאן, בשיתופי מבואות תֵּנִן - שנינו
30 במשנה שצריך לזכות, וְהֵבָא - ובאן, בעירובי תְּחוּמִין, כשאמרה
31 המשנה (להלן פב) שיכולים להניח עירובי תְּחוּמִין בשביל אחר, לֹא
32 תֵּנִן - לא אמרה המשנה שצריך לזכות את העירוב למי שמניחים
33 עבורו, אֵלָא לְרַב קִשָּׁה מַאי מְעַמָּא - מדוע אמר רב שלא כמבואר
34 במשנה.
35 מתרצת הגמרא: תְּנַאי הִיא - הדין שמבואר במשנה שעירובי
36 תְּחוּמִין אין צריך לזכות למי שמניחים עבורו, נחלקו בו תנאים.
37 דָּאֲמַר רַב יְהוּדָה אָמַר [ובשם] רַב, מְעַשָּׂה בְּכִלְתוּ שָׁל רַבִּי אוֹשְׁעִינָא
38 שְׁהִלְבָּה בערב שבת לְבֵית הַתְּרַחֵץ שהיה מחוץ לתחום עירה,
39 וְהִשְׁבָּה לָהּ - ושקעה החמה ונעשה שבת קודם שחזרה מבית
40 המרחץ, וְעֵירֶבָה לָהּ הַמּוֹתֵה - והניחה חמותה עירוב תְּחוּמִין
41 בשבילה קודם ששקעה החמה, כדי שתוכל לחזור לעיר, וְכִי
42 מְעַשָּׂה לְפָנֵי רַבִּי חֵיִיא, וְאָסַר לה להיכנס לעיר, וְאָמַר לוֹ רַבִּי
43 יְשַׁמְעֵאל רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֵיִיא, בְּכִלְאִי [ובן בבל] כֵּל כֶּף אֲתָה
44 מְחַמֵּיר בְּעֵירוּבֵינוּ, כֶּף אָמַר אָבָא - אבי ורבי יוסי, כֵּל שֵׁישׁ לָךְ לְהִקָּל
45 בְּעֵירוּבֵינוּ, הִקָּל. וְאֲבַעֲיָא לָהּ - והסתפקו בני הישיבה, מפני מה אסר
46 לה רבי חייה להיכנס לעיר, אם מפני שְׁמִשְׁלַל הַמּוֹתֵה עֵירֶבָה לָהּ,
47 ומשום דְּלֹא זִיכְתָּהּ לָהּ, ובעירובי תְּחוּמִין צריך לזכות, או דִּילְמָא -
48 או שמה מְשַׁלָּה ו-משל הכלה? עֵירֶבָה לָהּ, ומה שאסר לה רבי
49 חייה, הוא מְשׁוּם דְּחַמּוּתָהּ הִנְחִיחַ לה את העירוב שְׁלָא מְדַעְתָּהּ,
50 ואין מניחים עירוב תְּחוּמִין אלא מרעת מי שמניחים עבורו, וְאָמַר
51 לָהּ תְּהוּא מְרַבְּנָן - אחד מהחכמים, וְרַבִּי יַעֲקֹב שְׁמִיָּה - שמו, לְיָדֵי
52 מִיפְרָשָׁא לָהּ מִיְנֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן - אני שמעתי פירוש דבר זה מרבי
53 יוחנן, שמה שאסר רבי חייה, הוא כיון שְׁמִשְׁלַל הַמּוֹתֵה עֵירֶבָה לָהּ,
54 ומשום דְּלֹא זִיכְתָּהּ לָהּ. ומבואר שרבי חייה סבר שעירובי תְּחוּמִין
55 צריך לזכות, ומוכח שרבי חייה חולק על המשנה שלא הזכירה
56 שצריך לזכות בעירובי תְּחוּמִין, ורב סבר כרבי חייה. ומה שאמר
57 רב שבשיתופי מבואות אין צריך לזכות, אף שבמשנה מבואר
58 שצריך לזכות, רב חולק בזה על המשנה, וסובר שכיון שמי שהוא

עירובין. פרק שביעי - חלון דף פ עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קיא

רש"י

1 ואין טועמין מפירותיה — דאי לאו דפלוה לא הוה פרשי מינה. נצרפי — שם עבודה
2 וזה שהיתה באותה מדינה. צריך להודיע — אם חפצין בכך, שמא מקפידין בעירובין,
3 ואמר (בפרק קמא): המקפיד על עירובו — אינו עירוב שעינו צרה באותה פת ליתן
4 לחביריו. אבל משלו אין צריך להודיעו דוכין לו לאדם שלא בפניו. הכא תנן — בעירובי
5 חצירות: "זמנכה להך". הכא לא תנן — בעירובי
6 תחומין קתני לקמן (פבא): כיצד משתתפין
7 בתחומין כו', ולא קתני זמנכה להך. שהלכה
8 לבית המדרש — מבניד יום, חוץ לתחום עירה
9 וחשכה לה. ואסר לה לחזור: רבי חייה בבלי
10 היה, כדאמרין במסכת סוכה (כא): עלו רבי
11 חייה ובניו ויסודו. ואיבעיא להו — גרסין. כריה
12 דבת יעקב — אביו לא היה הגון, לפיכך לא
13 הזכירו. אקוף — הרבה עלי הדרך בשבילי. וייל
14 אסולמא צדור — דרך מסילת צור: רבי חייה קאי
15 כרב בתחומין. וגבי חצירות טעמא דרב משום
16 דכיון דקאטר עליה גמר ומקני, ואין צריך זכיה
17 ואף על גב דמתניתין פליגא עליה דרב — רב
18 תנא ופליג. מי איבא למאן דפליג — מי אשכחן
19 דפליג איקיש עליה. מורניא — בכי היה, ממונה
20 על כלי זין העשויין לשמירת העיר להלחם על
21 הצרים ודר בעיר. הא דאסר — על בני המבוי —
22 לא בעינן דעתיה. ומתניתין בולא אסר, כגון
23 חצר שבין שני מבואות, ורגילה עם זה ולא עם
24 זה. הכי נמי מסתברא — דמודה שמואל היכי
25 דלא אסר. ולא נשתתף — אינו רוצה. ומתכוון
26 לאסור עליהן.

שאני

1 ואין טועמין מפירותיה. ושמואל אומר: כגון דאמרי
2 "הני תמרי לשיכרא דבי נצרפי דשתו ליה ביום חגם".
3 אמר אמיקר, ואמרו לי סבי דפומבדיתא: הלכתא
4 בנותיה דשמואל, מיתבי: כיצד משתתפין במבוי -
5 מביאים חבית של יין ושל שמן ושל תמרים ושל
6 גזוזרות ושל שאר מיני פירות, אם משלו - צריך
7 לזכות, ואם משלהן - צריך להודיע. ומגביה מן
8 התרקע משהו! מאי "משהו" נמי דקאמר - מפה.
9 איתמר, שיתופי מבואות, רב אמר: אין צריך לזכות,
10 ושמואל אומר: צריך לזכות. עירובי תחומין, רב אמר:
11 צריך לזכות. ושמואל אומר: אין צריך לזכות. בשלמא
12 לשמואל - הכא - תנן, והכא - לא תנן. אלא לרב,
13 מאי טעמא? תנאי היא; דאמר רב יהודה, אמר רב:
14 מעשה בכלתו של רבי אושעיא שהלכה לבית המדרש
15 וחשכה לה, ועירבה לה חמותה. וקא מעשה לפני רבי
16 חייה, ואסר. אמר לו רבי ישמעאל ברבי יוסי: בבליאי!
17 כל כך אהה מחמיר בעירובין?! כך אמר אבא: כל
18 שיש לך להקל בעירובין - הקל. ואבעיא להו: משל
19 חמותה עירבה לה, ומשום דלא זיפתה לה, או דילמא: משלה עירבה לה, ומשום דשלא
20 מדעתה? אמר להו הוא מרבנן ורבי יעקב שמייה: לדידי מפרשא לה מיניה דרבי יוחנן:
21 משל חמותה עירבה, ומשום דלא זיפתה לה. אמר ליה רבי זורא לרבי יעקב בריה דבת
22 יעקב: כי מטית התם, אקוף וייל לסולמא דצור, ובעיא מיניה מרב יעקב בר אבדי. בעא
23 מיניה: משל חמותה עירבה, ומשום דלא זיפתה לה, או דילמא: משלה עירבה, ומשום
24 דשלא מדעתה? אמר ליה: משל חמותה עירבה לה, ומשום דלא זיפתה לה. אמר רב נחמן,
25 נקמינן: אהד עירובי תחומין, ואהד עירובי חצירות, אהד שיתופי מבואות - צריך לזכות.
26 בעי רב נחמן: עירובי תבשילין, צריך לזכות, או אין צריך לזכות? אמר רב יוסף: ומאי
27 תיבעי ליה? לא שמיע ליה הא דאמר רב נחמן בר רב אדא אמר שמואל: עירובי תבשילין
28 צריך לזכות? אמר ליה אבין: פשיטא דלא שמיע ליה, דאי שמיע ליה - מאי תיבעי ליה?
29 אמר ליה: אטו עירובי תחומין מי לא אמר שמואל "אין צריך לזכות", ואמר איהו "צריך
30 לזכות"? הכי השתא? בשלמא התם - פליגי רב ושמואל, וקא משמע לן פחומין דמר וכי
31 חומרין דמר, אבל הכא, אי איתא דשמיע ליה - מי איפא דמאן דפליגי? ההוא מורזינא דהנה
32 בשיכבותיה דרבי זורא, אמר ליה אוגרי לן רשותך. לא אוגרי להו. אתו לקמיה דרבי זורא,
33 אמרו ליה: מהו למיגר מדביתו? אמר להו: הכי אמר ריש לקיש משמיה דרבא רבה, ומנו
34 - רבי חנינא: אשתו של אדם מערכת שלא מדעתו. ההוא מורזינא דהנה בשיכבותיה דרב
35 יהודה בר אושעיא, אמרי ליה: אוגרי לן רשותך. לא אוגרי להו. אתו לקמיה דרב יהודה בר
36 אושעיא, אמרי ליה: מהו למיגר מדביתו? לא הוה בידיה, אתו לקמיה דרב מתנה - לא
37 הוה בידיה. אתו לקמיה דרב יהודה, אמר להו, הכי אמר שמואל: אשתו של אדם מערכת
38 שלא מדעתו. מיתבי: נשים שעירבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן - אין עירובן עירוב,
39 ואין שיתופן שיתוף! לא קשיא: הא - דאסר, הא - דלא אסר. הכי נמי מסתברא, דאם
40 בן - קשיא דשמואל אדשמואל; דאמר שמואל: אהד מבי מבי שרגיל להשתתף עם בני
41 מבוי, ולא נשתתף - בני המבוי נכנסין לתוך ביתו ונטולין שיתופן ממנו בעל פרוו. רגיל -
42 אין, שאין רגיל - לא. שמע מינה. לימא מסייע ליה: פופין אותו לעשות לחי וקורה למבוי.

שאני

1 רב אמר אין צריך לזכות — דכיון דאסר עליה — גמר ומקני ליה. ובתחומין צריך לזכות,
2 דלא אסר עליה ולא גמר ומקני, כדפירש בקונטרס. ולשמואל, במבוי צריך לזכות —
3 דלמקני רשות הוא, דקסבר עירוב משום קני, בפרק "מי שהוציאורו" (מטא), אפילו למאן
4 דאמר עירוב משום דירה — צריך לזכות כדי שיהא קונה דירה בבית חבירו. ובתחומין סבר
5 שמואל דאין צריך לזכות, דלא קני רשות אחרים
6 הוא. אי נמי כיון דאין מערבין עירובי תחומין אלא
7 לדבר מצוה — משום מצוה גמר ומקני. ועוד: כיון
8 דעירובי תחומין אין מערבין אלא מדעת, אמירתו
9 כשהוא אומר "צא וערב לי" חשובה כבייה.
10 והשתא יש דברים שאנו מחמירין בחצירות
11 מתחומין, דחצירות צריך לזכות לשמואל ובעי
12 פת, ובתחומין אין צריך לזכות ואין צריך פת. ויש
13 דברים שאנו מחמירין בתחומין טפי, דבתחומין
14 בעי שתי סעודות לכל אחד, ובחצירות בזמן שחן
15 מועטין סגי בכחן שתי סעודות לכולם, ובזמן שחן
16 מועטין סגי בגזירות לכל אחד, כדאמרין סוף
17 פירקין. והשולח עירוב ביד חרש שוטה וקטן אינו
18 עירוב בתחומין, ובחצירות קטן גובה את העירוב.
19 מעשה בכלתו כו' — פירש בקונטרס: דהאי
20 עובדא בתחומין הוה, ואף על גב
21 דבחצירות פליגא מתניתין עליה דרב — רב תנא
22 הוא ופליג. וקשיא, דתיק הקשיא לא היתה אלא
23 מחצירות, ומחא לא משני מידיו ויש לומר:
24 דבעירובי חצירות היה המעשה, וכן פירש רבינו
25 חננאל. ורב סבר רבי ישמעאל, וקסבר רב תנא
26 דידן תנא בחצירות דבעינן זכוי, כל שכן בתחומין
27 התחומין, לכולי עלמא בעי זכיה, ולפירוש
28 הקונטרס דמוקי לה בתחומין — יש לומר דרבי
29 חייה רבי ישמעאל רבי יוסי משום אביו אודו
30 לטעמיהו. דרבי חייה אית ליה לעיל בסוף פרק
31 קמא דתחומין דאורייתא, ולהכי מחמיר בהו. ורבי
32 יוסי דמיקל — לטעמיה דאמר לעיל (להא): ספק
33 עירוב — כשר.
34 אמר רב נתנן נקיטין אחד עירובי תחומין
35 ואחד שיתופי מבואות צריך לזכות — וכן
36 הלכה. וכן פסק בשאלות בפרשת "ידוי בשלח"
37 דכולם צריכין לזכות: עירובי תחומין, וחצירות,
38 ושיתופי מבואות, ועירובי תבשילין, ואף על גב
39 דבעי רב נתנן עירובי תבשילין מאי — הא מסיק
40 אבין דלא שמיע ליה דשמואל, דאי שמיע ליה לא
41 הוה מיבעיא ליה.
42 אתו לקמיה דרב יהודה אמר להו הכי אמר
43 שמואל אשתו של אדם כו' — ואם תאמר:
44 ואמאי לא מיייתי מדרב יהודה, דאמר בריש "הדר"
45 (סדא), משמיה דשמואל: שכירו ולקטו של נכרי
46 נותן עירובו ודוי, וכל שכן אשתו. והוה מייתי
47 מנכרי אנכרי ויש לומר: דאשתו אאשתו ניתא
48 ליה לאתווי.
49 רגיל אין שאינו רגיל לא. דרגיל אסר כמו פתח
50 הרגיל, אבל שאינו רגיל — אינו אסר,
51 ונטולין שיתופו בעל כרחו. דקאמר — היינו של
52 בעל הבית, אבל דעת אשתו צריך. ואף על גב
53 דאסיקנא דאשתו של אדם מערכת שלא מדעתו
54 — אין ללמוד מכאן שתוכל לזכות לבני המבוי
55 ולבני חצר לתת פת עבורם, נהי דשבשיל עצמה
56 יכולה ליתן שלא מדעת בעלה, אין לה כח לזכות
57 לשכניה שלא מדעת. וצריך ליהדר שלא תובה
58 האשה לשכניה כשאין בעלה בעיר. ואף על גב
59 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
60 לא אסרי אהרדי כל זמן שלא מיהא הבעל, דמסתמא לא קפיד — מכל מקום אין לסמוך על זה לענין שתוכל לזכות לאחרים, ואם אין הבעל והאשה בעיר אלא בני ביתו — צריך לדקדק אם
61 יכולין לערב בני ביתו בלא רשות משל בעל הבית, דהא בסמוך (עמוד ב) תנן: ניתוספו עליהן — מוסף, וצריך להודיע וכשכלה האוכל נמי, קתני דצריך להודיע ממין אחד.
שאני

שאני התם דאיכא מחיצה — פירש רבינו תם: דין הוא דכופין אותו לעשות לחי וקורה. דמוהני מחיצות להתיר לטלטל בתוכו אף על פי שנעשו בעל כרחו של אדם, ולא דמי לעירוב. דבין הוה משום דירה ובין משום קנין — אין לו להועיל בעל כרחו של אדם. ובקונטרס לא פירש כן, ובספרים דגרס שאני התם דליכא מחיצות יש לפרש כן, דכי ליכא מחיצות דאסור לטלטל בתוכו — דין הוא שנוכף אותו לעשות תקנה להתיר לטלטל, אבל אין לנו לכופו לעשות תקנה לטלטל מן הבתים ומן החצירות לתוכו.

אבל קורה כחותי מכתת שיעוריה — אף על גב דלחו נמי בעי שיעור גובה, וגם רחב משוה מיהא בעי — מכל מקום, כיון דלא בעי אלא שיעור וזטא — לא החמירו בו. והרב רבינו אברהם פירש: לחי, אם היה מדבק הכתיתים בכותל — הו לחי, ובלבד שלא יזו גלילות ברות, ואין להקשות מזה דפסלין לולב של אשירה אפילו ביום טוב שני, דמשמע דכמאן דליתיה דמי, דגבי לולב של מצוה החמירו, ואם אמרה: דמכשרין לעיל סולם של אשירה, אף על גב דבעי רחב ארבעה ולא אמר מיכתת שיעורא כמו קורה; ואומר רבינו יצחק: דהתם חשיב פתח, כיון דחו לעליה אי לא אסירא דאשירה, אבל קורה — הצריכו חכמים שיעורא של חשיבות. **אלא** בשני מינין אפילו נתמעט נמי דתניא כו' — סלקא דעתך ודכלה דנקט בברייתא — משום מין אחד נקטיה, דאפילו בכלה אין צריך להודיע.

אגב אורחא קא משמע לן דשתי סעודות הויין שמונה עשרה גרוגרות — הקשה רבינו תם, דבפרק "כיצד משתתפין" (פבב), תנן, רבי שמעון אומר: שתי ידות לכבר, משלש לקב. הדינו שיעור שתי סעודות חמש ביצים ושליש ביצה, שהכבר הוא שמונה ביצים. כשתחלק שמונה עשרה גרוגרות לחמש ביצים ושליש ביצה דזה היה שיעור שתי סעודות, תמצא לכל ביצה שלש גרוגרות ושלוש שמינית של גרוגרות, דבחמש ביצים ושליש ביצה יש ששה עשר שלישי ביצה, וגרוגרת גדולה מכוחה, כדמוכח בריש "המנעני" (שבת כ"א,א) ובתורת חכמים קתני, ובפרק בתרא דיזמא (פ"א), דשיעור חכמים דאין בית הבליעה מחוקת יותר מכביצת תרנגולת. ובכירות פרק "אמרו לו" (יד"א), אמרין גבי יש אוכל אכלה אחת כו' דאין בית הבליעה מחוק יותר משני זיתים. ואף על גב דפליגי תנאי לקמן אדרבי שמעון — כרבי שמעון קיימא לן, דבכל דוכתי אמר כביצה לטמא טומאת אוכלין — דהיינו כרבי שמעון, כדקתני לקמן בגמרא (פ"א,ג), וחצי וחצי הוציא לטמא טומאת אוכלין, ולרבי שמעון עולה השיעור כביצה, אבל לשאר תנאי אינו כן, ואכולו תנאי קאי כדמוכח הסוגיא לקמן; ואומר רבינו יצחק דלכולהו תנאי הוי כביצה לטמא אוכלים. והא דקתני לקמן בברייתא וחצי וחצי חציה כו', לא קאי ארבי מאיר וארבי יהודה, אלא ארבי שמעון ורבי יוחנן בן ברוקה שהוכירו שיעור ככר, תדע, דהא קתני בברייתא בגמרא כמה שיעור חצי פרס — שתי ביצים חסר קימא דברי רבי יהודה.

משמע דקאי בשיטתיה דרבי שמעון, דחשיב חצי חציה לפסול את הגוויה בשתי ביצים. והשתא לא קשה מידי, דבשתי סעודות של עירוב לא קיימא לן כרבי שמעון אלא כרבי מאיר, או כרבי יהודה. כדמוכח לקמן דרב יוסף ורבה כרבי מאיר בריש "כיצד משתתפין" (פבא), ותרתי ריפתא נמי דקאמר רב יהודה רב אדא בר אבהו — היינו כרבי מאיר או כרבי יהודה.

עירובין. פרק שביעי - חלון דף פ עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל" - (שטיינזלץ)

שאני התם דליכא מחיצות — ומבוי מגולה הוא, ואינו נוח לשומרו, הילכך כופין אותו. אבל להתיר בטלטול — לעולם אימא לך דבעינן דעת. כל שכן לחי — דאין לו שיעור להחבו ועוביו. אבל קורה — צריכה טפח לקבל אריח, ובריאה כדי לקבל אריח. והאי אשירה, כיון דבעי שריפה, דכתבי (דברים יב): "אשריהם תשרפן באש" — שיעורה לאו שיעורא היא, דכשרופה דמיא. **משנה נתמעט** האוכל — משיעורו, ולקמן מפרש שיעורא במתניתין. ואינו צריך להודיע — שהרי כולן נתרצו בתחלה, וצריך להודיע — לדיווח שניתוספו אם דעתן בעירוב, וכגון שמערב משלקן, וטעמא פרישתי לעיל. ותרתי קתני מוסיק ומזכה — אם משלו מערב, וצריך להודיע — אם משלקן מערב. מרובין ומועטין — מפרש בגמרא. שירי עירוב — שנתמעט משעורו. כל שהוא — אין צריך להוסיף, ורבי יוסי פליג אתנא קמא. לא אמרו לערב בחצרות — לאחד שנתתפו, אלא שלא לשבח — תורת עירובי חצירות מהתניקות הבאין, הלכך מקלינן ביה. **גמרא** כמה עסקינן — דקתני: נתמעט אין צריך להודיע, הא כלה לגמרי — צריך להודיע, אם בא לערב. כמין אחד — שחחרו מערב מן המין הראשון. משני מינין — שיערב בשניה ממן אחד. צריך להודיע — וקא סלקא דעתך: והוא הדין לנתמעט. נתמטמט — כלה לגמרי. איבעית אימא משני מינין — דווקא נקט נתמעט, דווקא קשיא לך מברייתא — כלה שאני. דברייתא כלה דווקא נקט. אבל נתמעט, אפילו משני מינין — אין צריך להודיע. זאת אומרת חלוקין כו' — דלא תימא האי "במה דברים אמורים" לפרשי אתי. כמה דברים אמורים — דצריך דעת. בעירובי תחומין — שמא אין נוח לו לקנות כאן כדי להפסיד לרוח שבגגה. פשיטא — דשבעינן מינה דחלוקין, דהא בעירובי חצירות נקט ואתי, וקתני "צריך להודיע". מהו דתימא — לעולם רבי יהודה בההוא מפרש הוא, ומתניתין דהבא בחצר שבין שני מבואות, דלא ידעינן בהי ניהא ליה. קא משמע לן — רב שיזבי, דשמיעא ליה מרביה דבמבוי אחד עסקינן, ותו לא — בתמידה. כל שכן דטפי מהכי הוה מרובין. לרירי מירשא לי מינה דבא — דלקולא קתני. בזמן שהם מרובים, דגרוגרת דידהו הוי יותר משתי סעודות — סגי בשתי סעודות, ולא בעינן גרוגרת לכל חד וחד. כשהן מועטים, דלא מטי גרוגרת דידהו לשתי סעודות — סגי בגרוגרת לכל אחד, ולקולא. כל שאילו מחלק מזון שתי סעודות בנייהו ואין גרוגרת לכל אחד — שיש בהן בני אדם יותר ממנין גרוגרות של שתי סעודות — מרובין נינהו. ותנן במתניתין דלא בעי בגרוגרת לכל אחד, אלא: כשיש בו מזון שתי סעודות — סגי. ואי לא — שאין מנינם רב ממנין גרוגרות של שתי סעודות — לא בעי שתי סעודות, אלא בגרוגרת לכל אחד. היינו פירוש דמתניתין. ורב יהודה דנקט שמונה עשרה, ולא תנא כדאמרין — אגב אורחיה, דבעי לפרושי מתניתין נקט חושבנא, ולאשמעינן דמזון שתי סעודות הוה שמונה עשרה גרוגרות. **משנה** ככר — שלם. מאפה סאה — שאפה סאה בככר אחד, ונטל ממנו מעט ושויה פרוסה — אין מערבין בה, וטעמא מפרש בגמרא. ככר — קטן, כמדת אסור. והוא שלם מערבין בו — ובלבד שיהיו שם ככרות הרבה כגרוגרת לכל אחד ואחד. גמרא

שאני התם דליכא מחיצות. לישנא אחרניא: מצד שאני. אתמר, רב חייא בר אשי אמר: עושין לחי אשירה. ורבי שמעון בן לקיש אמר: עושין קורה אשירה. מאן דאמר קורה - כל שפן לחי, ומאן דאמר לחי אכל קורה לא, פתותי מכתת שיעוריה. משנה נתמעט האוכל - מוסיק ומזכה, ואין צריך להודיע. נתוספו עליהן - מוסיק ומזכה, וצריך להודיע. כמה הוא שיעורן? בזמן שהן מרובין - מזון שתי סעודות לכולם, בזמן שהן מועטין - בגרוגרת לכל אחד ואחד. אמר רבי יוסי: כמה דברים אמורים - בתחילת עירוב, אכל בשירי עירוב - כל שהוא, ולא אמרו לערב בחצירות אלא פרי שלא לשבח את התניקות. גמרא כמה עסקינן? אילימא במין אחד - מאי איריא נתמעט אפילו פלה נמי! אלא בשני מינין - אפילו נתמעט נמי לא, דתניא: פלה האוכל, במין אחד - אין צריך להודיע, משני מינים - צריך להודיע! איבעית אימא: במין אימא, איבעית אימא: מאי נתמעט - נתמטמט. ואיבעית אימא משני מינין - פלה שאני. "ניתוספו עליהן מוסיק ומזכה וכו'". אמר רב שיזבי, אמר רב חסדא, זאת אומרת: חלוקין עליו הבירוי על רבי יהודה. דתנן, אמר רבי יהודה: כמה דברים אמורים - בעירובי תחומין, אכל בעירובי חצירות - מערבין בין לדעת ובין שלא לדעת. פשיטא דחלוקין! מהו דתימא: הני מילי - פחצר שבין שני מבואות, אכל חצר של מבוי אחד - אימא לא, קמשמע לן. כמה הוא שיעורו וכו'". כמה הוא מרובין? אמר רב יהודה, אמר שמואל: שמונה עשרה בני אדם. שמונה עשרה ותו לא? אימא: כשמונה עשרה ואילוף. וכאי שמונה עשרה דנקט? אמר רב יצחק בריה דרב מחלקו למזון שתי סעודות בנייהו ואין מנעת גרוגרת לכל אחד ואחד - הן הן מרובין, וסגי במזון שתי סעודות. ואי לא (הן הן) מועטין נינהו, ואגב אורחיה קא משמע לן דשתי סעודות הויין שמונה עשרה גרוגרות. **משנה בכל מערבין ומשתתפין, חוץ מן הפנים ומן המלח, דברי רבי אליעזר. רבי יהושע אומר: כפר הוא עירוב, אפילו מאפה סאה והוא פרוסה - אין מערבין בה. כפר פאיסר והוא שלם - מערבין בו. גמרא**

ממנו מעט ושויה פרוסה — אין מערבין בה, וטעמא מפרש בגמרא. ככר — קטן, כמדת אסור. והוא שלם מערבין בו — ובלבד שיהיו שם ככרות הרבה כגרוגרת לכל אחד ואחד. גמרא

עירובין דף פ עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) קיג

58 כשהוא מוסיף משל בני המבוי אינו צריך להודיע, ומשמע שאם
59 כלה האוכל לגמרי, כשהוא נוטל מהם טוב, צריך להודיע להם.
60 מבררת הגמרא: **בְּמֵאֵי עֲקָרִין** – באיזה אופן מדובר, **אֵילֵימָא** – אם
61 נאמר שמדובר בְּמֵין אֶחָד – שהוא מוסיף על העירוב מאותו המין
62 שעירבו בו בפעם הראשונה, קשה, **מֵאֵי אֵירִיא** – מדוע נקט התנא
63 דוקא **נְתַמְעַט**, והרי באופן זה **אֵפִילֵי** אם בְּלָה העירוב לגמרי, נְמִי
64 – גם כן אין צריך להודיע, אֶלָּא מה יש לנו לומר, שמדובר בְּשֵׁנֵי
65 מֵינִין – שהוא לוקח עכשיו ממין אחר, גם כן קשה, שהרי באופן זה
66 **אֵפִילֵי** אם נְתַמְעַט העירוב, ולא כלה לגמרי, נְמִי לֹא – גם כן אינה
67 יכול לנטול מבלי להודיע, דְּתַנֵּיא – ששנינו בבביתא, שאם בְּלָה
68 הַאֶבְלָל של העירוב, בְּמֵין אֶחָד – אם הוא נוטל עכשיו מאותו מין
69 שהיה העירוב הראשון, אֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, וּמִשְׁנֵי מֵינִים – אבל אם
70 הוא נוטל עכשיו ממין אחר, צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, מתרצת הגמרא:
71 **אֵיבְעִית אֵימָא** – אם תרצה תוכל ליישב שהמשנה מדברת כשהוא
72 נוטל עכשיו בְּמֵין אֶחָד – מאותו המין שעירבו בו תחילה, וְאֵיבְעִית
73 **אֵימָא** – ואם תרצה תוכל ליישב שהמשנה מדברת כשהוא נוטל
74 עכשיו בְּשֵׁנֵי מֵינִין – שלא מאותו המין שעירבו בו תחילה, ומבארת
75 הגמרא: **אֵיבְעִית אֵימָא** – אם תרצה תוכל ליישב שהמשנה מדברת
76 כשהוא מערב עכשיו בְּמֵין אֶחָד – מאותו המין שעירב תחילה,
77 ובאמת סוברת המשנה שאף אם כלה העירוב לגמרי, אין צריך
78 להודיע, וּמֵאֵי – ומהו נְתַמְעַט שנאמר במשנה, נְתַמְעַט – שכלה
79 האוכל לגמרי, וְאֵיבְעִית אֵימָא – ואם תרצה תוכל ליישב שהמשנה
80 מדברת בְּשֵׁנֵי מֵינִין – שהוא מערב עכשיו ממין אחר, ואף כשהוא
81 מערב ממין אחר אם לא כלה העירוב הראשון, אין צריך להודיע,
82 וּבְלָה שְׁאֵנִי – ושונה הדין המבואר בבביתא שבשני מינים צריך
83 להודיע, מהדין המבואר במשנה, שהבביתא מדברת רק כשכלה
84 העירוב לגמרי, ורק באופן זה צריך להודיע, אבל אם רק נתמעט
85 העירוב, אין צריך להודיע.
86 שנינו במשנה: **נִיתְקַסְפוּ עֲלֵיהֶן מוֹסְפֵי וּמְנַבְּהוּ וכו'**, ואם הוא מוסיף
87 משלהם, צריך להודיע. הגמרא מביאה מחלוקת אם בעירובי
88 חצירות בתחילת העירוב צריך להודיע: **אֶמֶר רב שִׁיבִי אֶמֶר רב**
89 **תְּרַא, וְאֵת אֹמְרֵי – יש ללמוד מהדין המבואר במשנה שכשהוא**
90 **נוטל מהדירים שנתוספו שלא היו בתחילה בעירוב, צריך**
91 **להודיע, שחֲלוּקִין עֲלָיו תְּבִירֵי עַל רַבֵּי יְהוּדָה, שרבי יהודה סובר,**
92 **שאף כשמערבים בפעם הראשונה, אין צריך להודיע למי**
93 **שנוטלים משלו, דְּתַנֵּן – ששנינו במשנה (להלן פא), אֶמֶר רַבֵּי יְהוּדָה,**
94 **בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים [שאין מערבים אלא לדעתו של אדם] בְּעִירֻבֵי**
95 **תְּחִלְמִין, שאין אנו יודעים אם נוח לו לקנות שביטה במקום**
96 **העירוב, כיון שהוא מפסיד שאינו יכול לילך לצדדים האחרים**
97 **שמחוץ לעיר, אֶבְלָל בְּעִירֻבֵי חֲצִירוֹת שאינו מפסיד כלום בעירוב,**
98 **בְּעִירֻבֵי בֵּין לְדַעַת וּבֵין שְׁלֵא לְדַעַת, ואף שהוא מערב ממוון שלו.**
99 **שואלת הגמרא: בְּשִׁמְטָא דְּחֲלוּקִין – והלא פשוט וברור הוא**
100 **שמשתנתו שאמרה שאם ניתוספו דיורים צריך להודיע, חולקת על**
101 **רבי יהודה, ומה בא רב שיובי להשמיענו. מתרצת הגמרא: מָהוּ**
102 **דְּתַנֵּיא – שמא תאמר, שאף משנתנו סוברת כרבי יהודה**
103 **שבעירובי חצירות אין צריך להודיע, ומה שמבואר במשנה**
104 **שצריך להודיע, הֲנֵי מִילֵי – דברים אלו אינם אלא בְּחֶצֶר שְׁעוּמֵדַת**
105 **בֵּין שְׁנֵי מְבֹאוֹת, והיא פתוחה לשניהם, שאין אנו יודעים עם איזה**
106 **מבוי רוצה היא להשתתף, שבזה אף רבי יהודה מודה שצריך**
107 **להודיע, אֶבְלָל חֶצֶר שֶׁל מְבֹוי אֶחָד – שאינה פתוחה אלא למבוי**
108 **אחד, אֵימָא לֹא – שמא נאמר שבה לא אמר התנא של משנתנו**
109 **שצריך להודיע, בְּשִׁמְעֵי לָן – השמיענו רב שיובי, שאין אומרים**
110 **כן, שממע מרב חסדא רבו, שמשנתנו מדברת בחצר שהיא פתוחה**
111 **רק למבוי אחד, ואף בזה אמר התנא שצריך להודיע.**
112 **שנינו במשנה: בְּמָה הוּא שְׁעִירוֹ וכו'** של השיתוף שמינחים במבוי,
113 כשהן מרובין מוון שתי סעודות לכלום, וכשהן מועטים כגורגרת
114 לכל אחד ואחד. מבררת הגמרא: **בְּמָה הוּא מְרֻבֵּין, כלומר כמה**
115 **בני אדם צריך שיהיו במבוי, ויהיה די להם במוון של שתי**
116 **סעודות. מבארת הגמרא: אֶמֶר רב יְהוּדָה אֶמֶר וכו'** בשם שְׁמוּאֵל,
117 **שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה בְּנֵי אָדָם. והבינה הגמרא מדבריו שמואל, שרק אם**

1 דוחה הגמרא: באמת אין נוטלים שיתוף בעל כרחו, וּשְׁאֵנֵי הָתָם –
2 ושונה הדבר שם בבביתא, דְּלֵימָא מְהִיצוֹת – שבלא הלחי והקורה,
3 המבוי מגולה הוא, וקשה לשומרו, ומשום כך כופים אותו, ולא
4 כדי להתיר לטלטל במבוי.
5 מביאה הגמרא תירוץ נוסף: **לֵישְׁנָא אַחֲרֵינָא** – באופן אחר יש
6 לדחות, (מצד [בבית דין] שְׁאֵנִי – שמה שבני המבוי כופים לעשות
7 לחי וקורה, אין הכוונה שבני המבוי בעצמם כופים, אלא שביט דין
8 כופים להשתתף עם בני המבוי בעשיית לחי וקורה, ואין מכאן
9 ראיה לדברי שמואל שאמר שבני המבוי עצמם יכולים לכופו
10 להשתתף עמם במבוי.
11 אגב שדיברה הגמרא מעשיית לחי וקורה, מביאה הגמרא דין נוסף
12 בלחי וקורה: **אֶתְמַר – נאמר בבית המדרש, רב תַּיִיא פַּר אֲשֵׁי אֶמֶר**
13 **[רב], עוֹשֵׂין לְחֵי מַעְצֵי אֲשִׁירָה וכו'** – אילן של עבודה זרה, שהוא אסור
14 בהנאה, וצריך לשורפו, כלומר שלחי מאשירה מתייר במבוי, וְרַבֵּי
15 **שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ אֶמֶר, עוֹשֵׂין קוֹרָה מַעְצֵי אֲשִׁירָה, כלומר, שקורה**
16 **מאשירה מתיירה במבוי. אומרת הגמרא: מֵאֵן דְּאֶמֶר – רבי שמעון**
17 **בן לקיש, שאמר שעושים קורה מאשירה, כֹּל שֶׁכֵּן שהוא סובר**
18 **שעושים לְחֵי מאשירה, וּמֵאֵן דְּאֶמֶר – אבל רב חייה בר אשי,**
19 **שאמר שעושים לְחֵי מַעְצֵי אֲשִׁירָה, לא אמר כן אלא בלחי, שאין**
20 **שיעור כמה צריך להיות עוביו ורוחבו, אֶבְלָל קוֹרָה, שצריך שתהיה**
21 **רחבה טפה, שבשיעור זה אפשר להניח עליה חצי לבנה של**
22 **שלשה טפחים, וכן צריך שתהיה חזקה שתוכל להחזיק חצי לבנה,**
23 **לֹא אמר שאפשר לעשותה מאשירה, שכיון שאשירה צריך**
24 **לשורפה, בְּתוּבְתֵי מְקַבְּלֵי שְׁעוּרֵיהָ – השיעור שיש בקורה, הרי הוא**
25 **כמי שאינו, שנחשבת הקורה כמו שנשרפה כבר, והרי היא כקורה**
26 **שאינה רחבה טפה.**
27 **משנה**
28 המשנה מבארת מתי צריך להודיע לבני המבוי או החצר כשהוא
29 נוטל מהם פת בשביל שיתוף או בשביל עירוב: אם אחר שהניחו
30 שיתוף למבוי או עירוב לחצר, נְתַמְעַט הַאֶבְלָל שהניחו בשביל
31 השיתוף או העירוב מהשיעור האמור במשנה בסמוך, מוֹסְפֵי
32 וּמְנַבְּהוּ להם עוד מוון משלו ומצרפו לשיתוף או לעירוב, וְאֵף אם
33 הוא מוסיף משלהם, אֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ להם, משום שכבר מתחילה
34 תרצו כולם לעשות שיתוף או עירוב. ואם נְתַמְעַט עֲלֵיהֶן עוד
35 אנשים אחרים שלא היו שם כשהניחו את השיתוף או העירוב
36 הראשון, מוֹסְפֵי עוד מוון משלו על השיתוף או העירוב הראשון,
37 וּמְנַבְּהוּ את מה שהוא מוסיף לאלו שנתוספו, וְאֵם הוא מוסיף משל
38 הדירים שנתוספו, אין צריך לזכות להם, אבל צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ להם,
39 לידע אם רוצים הם בשיתוף או העירוב.
40 המשנה מבארת מהו השיעור שצריך לשיתוף ולעירוב: **בְּמָה הוּא**
41 **שְׁעוּרֵין של שיתופי מבואות, בְּמֵין שְׁתֵּי מְרֻבֵּין, צריך מוון בשיעור**
42 **של שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְכוּלָם, וּבְמֵין שְׁתֵּי מוֹעֲטִין, די בשיעור בְּגוֹרְגֵרַת**
43 **וכו'** – כתאנה יבשה לְבָל אֶחָד וְאֶחָד מבני החצר או המבוי.
44 **אֶמֶר רַבֵּי יוֹסֵי, בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים שצריך שיהיה שם כגורגרת**
45 **לכל אחד, או שיהיה שם מוון שתי סעודות, בְּתַחֲמִילַת עִירוּב –**
46 **כשבאים עכשיו להניח עירוב, אֶבְלָל בְּשִׁירֵי עִירוּב – כשהיה שם**
47 **עירוב, ונתמעט, די שישאר ממנו כֹּל שְׁהוּא. והטעם שמקילים**
48 **בעירוב שאף אם נתייר שם כל שהוא כשר, הוא משום שלא**
49 **אֶמְרוּ שצריך לְעַרְבּ בְּחֲצִירוֹת אחר שהניחו גם שיתוף במבוי, אֶלָּא**
50 **בְּדֵי שְׁלֵא לְשַׁבְּחָה אֵת הַתִּינוּקוֹת – שלא ישכחו הנערים תורת עירוב,**
51 **שאם יעשו רק שיתוף למבוי, לא ידעו הנערים מהעירוב,**
52 **שהנערים הקטנים אינם יודעים מהשיתוף שנעשה בין אנשי**
53 **המבוי, ומשום כך אמרו שיערבו אף בחצירות כדי שיראו**
54 **התינוקות, וכיון שאין צריך לעירוב זה מן הדין, הקילו שיהיה כשר**
55 **אף אם נשאר בו כל שהוא.**
56 **נמרא**
57 במשנה מבואר שרק אם נתמעט האוכל של העירוב, אזי אף

גמרא

60 עשויה מחולין שנפלה בהם תרומה, ויש בחולין מאה פעמים כנגד
 61 התרומה, ונטל מהפת בשיעור של התרומה שנפל בה, ונתן לכהן,
 62 שבלא זה הפת אסורה כתרומה, מְעַרְבֵין לוּ בָּהּ, שכיון שמה
 63 שנחסר ממנה הוא כדי לתקנה, אין זה נחשב שנחסרה. מקשה
 64 הגמרא: וכי פת שנחסרה כדי חלתה מערבים בה, וְהֵתִיב – והרי
 65 שנינו בברייתא, שאם נחסרה הפת כְּדֵי דִימוּעָה, מְעַרְבֵין לוּ בָּהּ,
 66 אבל אם נחסרה כְּדֵי חֲלָתָה, אֵין מְעַרְבֵין לוּ בָּהּ. מתרצת הגמרא:
 67 לֹא קָשְׁיָא, הָא – מה שאמר רבי יוחנן בן שאול שמערבים בפת
 68 שנחסרה כדי חלתה, מדובר בְּחֲלַת נְחִתוּם – כשניטל מהפת שיעור
 69 חלה שצריך להפריש נחתום (אופה) עושה עיסה למוכרה
 70 לאחרים, שהוא שיעור קטן, הָא – ומה שאמרה הברייתא שאין
 71 מערבים בפת שנחסרה כדי חלתה, מדובר בְּחֲלַת בְּעַל הַבֵּית –
 72 כשניטל מהפת שיעור חלה שצריך להפריש בעל הבית שעושה
 73 עיסה לעצמו, שהוא שיעור גדול יותר, ששונה שיעור חלה בין
 74 נחתום לבעל הבית, דִּתְנֵן – ששנינו במשנה (חלה פ"ב מ"ז), שִׁיעוּר
 75 חֲלָה, כלומר, השיעור הפחות ביותר שצריך שיהיה בכל נתינה
 76 לכהן, צריך שלא יפחות מֵאֶחָד מֵעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה מהשיעור שחייב
 77 בחלה, שפחות מכך הוא שיעור שאינו ראוי ליתנו מענה, ולכן
 78 אמרו חכמים שהעושה עֵיפָה לְעַצְמוֹ, ואפילו אם הוא עושה עֵיפָה
 79 גדולה לְמַשְׁתָּה כְּגוֹ – לסעודת נישואין של בנו, צריך להפריש אֶחָד
 80 מֵעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה מהעיסה, אבל נְחִתוּם שְׂהוּא עוֹשֶׂה לְמִכּוּר בְּשׂוּק,
 81 כיון שזרכו לעשות עיסות גדולות, וְכֵן הָאֵשָׁה שֶׁעֲשֶׂתָה לְמִכּוּר
 82 בְּשׂוּק, אף שהיא לשה בביתה והיא דומה יותר לבעל הבית,
 83 צריכים להפריש רק אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וְשִׁמּוֹנֵה.
 84 הגמרא דנה אם אפשר לערב בפת שנפרסה וחיבר את הפרוסה
 85 לפת: אָמַר רַב הִקְדָּא, פת שנפרסה וְתִפְרָה בְּקִיסָם – וחיברה על ידי
 86 קיסם, והיא נראית כשלימה, מְעַרְבֵין לוּ בָּהּ. מקשה הגמרא: וְהָא
 87 תֵּנִיא – והרי שנינו בברייתא, שפת שחיברה על ידי קיסם, אֵין
 88 מְעַרְבֵין לוּ בָּהּ. מתרצת הגמרא: לֹא קָשְׁיָא, הָא – מה שאמרה
 89 הברייתא שאין מערבין בה, הוא באופן דִּינֵיע תִּפְרָה – שניכר
 90 מקום החיבור של הפרוסה לפת, שניכר שנפרסה וחיברה, ואז דינה
 91 כפרוסה ואין מערבין בה, וְהָא – ומה שאמר רב חסדא שמערבים
 92 בה, הוא באופן דִּלֵא דִּינֵיע תִּפְרָה – שאין מקום חיברה ניכר,
 93 שנראית דנה על כמה מיני פת אם אפשר לערב בהם: אָמַר רַבִּי וְרַבָּא
 94 הגמרא דנה על כמה מיני פת אם אפשר לערב בהם: אָמַר רַבִּי וְרַבָּא
 95 אָמַר (ו-בשם) שְׂמוּאֵל, מְעַרְבֵין בְּפֶת העשויה מאוּרְךָ, וּבְפֶת העשויה
 96 מִדִּיתוּן. אָמַר מַר עֵינְקָבָא, לְדִידֵי מִיפְרָשָׁא לִי מִינֵיהּ דְּמַר שְׂמוּאֵל – אני
 97 שמעתי משמואל עצמו פירוש דין זה, ושמעתי ממנו, שְׂפַת אֲוִיו
 98 מְעַרְבֵין, וּבְפֶת דִּיחֵן אֵין מְעַרְבֵין.
 99 אָמַר רַב הִיא רַב אֲבִין אָמַר (ו-בשם) רַב, מְעַרְבֵין בְּפֶת העשויה
 100 מְעַרְשִׁים. מקשה הגמרא: אֵינִי – האם כך הוא הדין, וְהָא – והרי
 101 הֵהוּא דְּהוּאִי בְּשֵׁנֵי דְּמַר שְׂמוּאֵל – אותה פת של עדשים שעשו בימי
 102 שמואל, וְשִׁדְיָה לְכַלְבִּיָּה – והשליכה שמואל לכלבו, וְלֹא אָכְלָהּ,
 103 הרי שאפילו לאכילת כלב לא היתה ראויה, ואם אינה ראויה
 104 לאכילה ודאי אי אפשר לערב בה. מתרצת הגמרא: הֵהוּא – אותה
 105 פת שהשליך שמואל לכלב, לא היתה עשויה רק מעדשים, אלא
 106 דְּשִׂאָר מֵינִים הוּיָא – הרבה מינים היו מעורבים בה, שפת כוז ודאי
 107 אינה נחשבת פת, דְּקִתְבִין (יחזקאל ד ט) 'וְאֵתָה קַח לָךְ חֲמִין וְשִׁעְרִים
 108 וּפּוֹל וְעֲדִשִׁים וְדָחַן וְכַסְמִים וְגו' וְנִתְתָה אוֹתָם בְּכֹלֵי אֶחָד וְעֲשִׂיתָ
 109 אוֹתָם לָךְ לְלֶחֶם', שנאמר ליחזקאל שיעשה סימן לרעב שיבוא על
 110 ישראל בזמן המצור, שיקח את כל המינים הללו
 111 ויעשה מהם פת, שפת זו אין בני אדם רגילים לאוכלה, ורק מחמת
 112 רעב אוכלים אותה. רַב פִּשְׁאָא אָמַר, הֵהוּא – אותה פת שהשליך
 113 שמואל לכלב, הטעם שלא היתה ראויה לאכילה, לא היה משום
 114 שהיתה עשויה מעדשים, אלא משום שְׂצִלוּיָה בְּצוּאֵת הָאָדָם הוּאִי
 115 – היתה, כלומר שאפו אותה על גחלים שנעשו מצואת אדם
 116 שייבשו אותם ושרפו אותם, שכך נאמר ליחזקאל שיעשה, דְּקִתְבִין
 117 (שם יב) 'וְהוּא בְּגִלְלֵי צֹאֵת הָאָדָם תַּעֲנֶנָּה לְעֵינֵיהֶם' – שתאפה פת זו
 118 לעיני בני ישראל בגחלים שנעשו מצואת אדם.

הלמשך בעמוד קלו

1 הגמרא מבארת במה נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע, ומקדימה
 2 לבאר מדוע נשנו כאן דברי רבי אליעזר, אף שכבר נשנו לעיל.
 3 שואלת הגמרא: תֵּנִיא חֲדָא וְיִמְנָא – הרי כבר שנינו פעם אחת את
 4 האמור במשנה, ששנינו לעיל (כח) כשעסקה המשנה בדיני עירובי
 5 תחומין, כְּכֹל מְעַרְבֵין וּמְשַׁתְּפִין, חוּץ מִן הַמִּים וְהַמְּלַח, ומה באה
 6 המשנה להשמיענו עתה, וסברה הגמרא, ששתי המשניות
 7 מדברות בין בעירובי תחומין ובין בעירובי חצירות. מתרצת
 8 הגמרא: אָמַר רַבָּה, משתנו באה לְאִפְסוּי מְדַרְבֵי הוֹשָׁע – להוציא
 9 מדברי רבי יהושע, דְּאָמַר שְׂכָרָא, אֵין – אפשר לערב בו, אבל מִדֵּי
 10 אֶחָדִיא – שאר דברים, לֹא – אין מערבים בהם, ולכן קָמְשָׁמַע לָן –
 11 השמיענו רבי אליעזר שאין הדין כן, אלא כְּכֹל אפשר לערב, ואילו
 12 לא חזרה המשנה ואמרה דין זה כאן, היינו מפרשים ש'בכל
 13 מערבין' שאמרה המשנה לעיל, היינו רק בעירובי תחומין, שבהם
 14 אף רבי יהושע מודה שאין צריך לערב דווקא בפת, אבל בחצירות
 15 כולם סוברים כרבי יהושע שאין מערבים אלא בפת, ועתה שאמר
 16 רבי אליעזר דין זה כאן בסמוך לדברי רבי יהושע, אנו למדים
 17 שהוא חולק עליו וסובר שאף בעירובי חצירות מערבים בכל דבר.
 18 אביי מקשה על רבה, שלא מבואר בדברי רבי אליעזר שהוא חולק
 19 על רבי יהושע: אִיתְבִּיָּה – הקשה אֲבִי לרבה, איך ניתן ללמוד
 20 מדברי רבי אליעזר, שהוא חולק על רבי יהושע, וסובר שאף
 21 בעירובי חצירות מערבים בכל דבר, והרי שנינו בברייתא, כְּכֹל
 22 מְעַרְבֵין עִירוּבֵי חֲצִירוֹת, וְכֹכֵל מְשַׁתְּפִין שִׁיתוּפֵי מְבוּאוֹת, שעושים
 23 שיתוף למבוי, בין בפת בין ביין ובין בשאר פירות, וְלֹא אָמְרוּ לְעֵרֵב
 24 בְּפֶת אֱלָא בְּחֶזֶק – בעירובי חצירות! מִיָּה הִתְנֵא שוֹבֵר שבעירובי
 25 חצירות פֶּת אֵין – מערבים רק בפת, מִדֵּי אֶחָדִיא לֹא – ולא בשאר
 26 דברים, הלא רְבִי יְהוֹשֻׁעַ הוא שאמר דין זה במשנה, ואם כן התנא
 27 של הברייתא ודאי רבי יהושע הוא, וְקָתְנֵי ואף על פי כן אמרה
 28 הברייתא 'כְּכֹל מערבים עירובי חצירות', היינו שמערבים בכל מיני
 29 פת, ואם כן אף במשנתנו יש לפרש שלא באה לומר שמערבים
 30 בחצר בכל דבר, אלא באה לומר שמערבים בכל מיני פת, ואינה
 31 מדברת בעירובי תחומין, אלא רק בעירובי חצירות, וכך
 32 מתפרשות המשנה והברייתא, שבכל מיני פת מערבין בחצירות,
 33 ובמבוי משתתפים בכל דבר חוץ ממים ומלח.
 34 הגמרא מבארת לדברי אביי מה באה המשנה להשמיענו: אֱלָא
 35 אָמַר רַבָּה פֶּר פֶּר קִנְיָה, אם ניתן לומר שהמשנה חזרה וכתבה שוב
 36 שבכל מערבים ומשתתפים, כדי להוציא מדברי רבי יהושע, היינו
 37 רק לְאִפְסוּי – להוציא מסוף דברי רְבִי יְהוֹשֻׁעַ, דְּאָמַר, שְׂלִימָה אֵין
 38 – שרק בפת שלימה מערבים, אבל בפת פְּרוּסָה לֹא – אין מערבים,
 39 ולכן קָמְשָׁמַע לָן – השמיענו רבי אליעזר שאין הדין כן, אלא כְּכֹל
 40 מערבים, ואף בפת פרוסה.
 41 הגמרא מבארת את הטעם מדוע לרבי יהושע צריך דווקא פת
 42 שלימה. שואלת הגמרא: וּפְרוּסָה מֵאֵי מְעָמָא לֹא – ומהו הטעם
 43 שאמר רבי יהושע שאין מערבין בפת פרוסה. משיבה הגמרא: אָמַר
 44 רַבִּי יוֹסֵי בֶן שְׂאוּל אָמַר (ו-בשם) רַבִּי, מְשׁוּם אֵיבָה, שאם יוכלו לערב
 45 בפרוסה, ויתן אחד פרוסה ואחד שלימה, יבואו לידי מחלוקת.
 46 אָמַר לִיָּה (ו-שאלון) רַב אֶחָא גְרִיה דְּרַבָּא לְרַב אֲשֵׁי, עִירְבוּ כּוּלָן
 47 בְּפְרוּסוֹת – אם נתנו כל בני החצר פרוסות לעירוב, שבאופן זה לא
 48 יבואו לאיבה, מֵהוּ הִדִּין בּוּזָה. אָמַר לִיָּה – הסיב לו רב אשי, שאף
 49 יבאופן זה אין מועיל העירוב, משום שחששו חכמים שְׂמָא יִתְוּר
 50 דְּרַבִּי לְקַלְקוּלָא, שמתוך שירגלו לערב בפרוסה, יבואו ליתן פרוסה
 51 גם כשהלק מבני החצר יתנו פת שלימה, ויבואו לידי איבה, ומשום
 52 כך אמרו שלעולם לא יערבו בפרוסה.
 53 הגמרא מביאה שיש פעמים שגם אם נחסר מהפת, עדיין היא
 54 נחשבת כשלימה: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן שְׂאוּל, אם נִפְלָה הֵימֶנָה
 55 (ו-מהפת) כְּדֵי חֲלָתָה – כשיעור חלה שצריך להפריש ממנה,
 56 שהפריש ממנה חלה אחר האפיה, וְכֵדִי דִימוּעָה – וכן אם הפת

עירובין. פרק שביעי - חלוץ דף פא עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" - (שטיינזליץ) קטז

רש"י

1 **גמרא** לאפוקי מדריבי יהושע דאמר פת אין מידי אחרינא לא קא משמע לן מתניתין
2 ככל — אפילו יין ופירות. ואי מהחיה הוא אמנא: התם הוא דבעירובי תחומין עסקינן.
3 והתם מודה רבי יהושע, דליכא למיחש משום איבה כי הכא בעירובי חצירות דטעמא
4 משום איבה, כדלקמן. אבל בעירובי חצירות — אימא לא, להכי הדר תנייה גבי חצירות.

5 לשנא אחרינא גרסינן: לאפוקי מדריבי מאיר,
6 דאמר: בפת און, במידי אחרינא לא, בפרק
7 "הדר" (לעיל ע"א), קא משמע לן: בכל, והיא
8 היא. איתביה אביי ככל מערבין עירובי
9 חצירות — גרסינן ובכל משתתפין שיתופי מבי
10 — בין בפת ובין בין בן בשאר פירות. ולא אמרו
11 לערב בפת כו' — ובכל מערבין דרישא — הכי
12 קאמר: בכל מיני פת מערבין עירובי חצירות. מאן
13 שמעת ליה דאמר פת אין מידי אחרינא לא רבי
14 יהושע — וללשנא אחרינא רבי מאיר. וקתני
15 ככל — אפת. ומתניתין נמי, ממאי דבכל דתני
16 אבל מילי קאמר, ולאפוקי מהא דרבי יהושע
17 אתא — דילמא בכל דקתני אפת קאי, כברייתא.
18 והכי קאמר: בכל מיני פת מערבין בחצירות,
19 ומשתתפין במביי בכל מילי — חוץ ממים ומלת.
20 אלא אמר רבא בר בר חנה — אי איכא למיזע
21 דאפקא מתניתין מדריבי יהושע — אסיפא
22 דמלתא פליגא, דאמר: פרוסה לא, קא משמע לן
23 ככל. משום איבה — שבאין לידי מחלוקת,
24 שאמרו: אני נותן שלימה ואתה פרוסה. לקלקולו
25 — זה פרוס וזה שלם. חלתה — אינו חסרון. שחזו
26 תיקונה. כדי דימועה — אם נדמעת, שנפלה
27 תרומה בחולין ועשו מנחה כבר זו, ונטלו מנחה
28 דימועה אחד מנחה לתקנה. חלת נתתם —
29 קטנה היא, ואין זה חסרון. תפרה בקיסם — כבר
30 שנפרסה, ותפר הפרוסות בקיסם ונראית שלימה.
31 ידעו תפרה — ניכר מקום תפירתה, והויא
32 כפרוסה. דשאר מיני הוה — מינן הרבה היו
33 מערבין בה, דההיא ודאי לאו פת היא, דכתיב
34 בני יחזקאל: "אתה קח לך חטיף וגו' ובתיב (שם
35 כד): "לחם אנשים לא תאכל" אלמא: לאו לחם
36 הוא. ועונת שעורים תאכלנה אמר רב הסדא —
37 האי שעורים לאו דרוקא, דהא שאר מינן טובא
38 הוו בה, אלא לשיעורין תאכלנה — במשקל,
39 דרך רעבון ולא לשבוע. עריבתה בעריבת שעורין
40 — מגונה, ולא יפה כתיקון עריבת חטים שמייה
41 תיקון השגה עגולה ונאה. **משנה** נותן אדם
42 מעה לחנוני — שהוא מוכר יין, ודר עמו במבוי.
43 או לנחתום — מוכר ככרות, ודר עמו בחצר,
44 שיוכה לו בעירוב עם חבריו אם יבואו בני המבוי
45 לקחת ממך כבר לעירוב או יין לשתות — יתא
46 לי חלק בו. לא זכו לו מעותיו — שאין מעות
47 קנות עד שימשוך. ואפילו עירב החנוני הזה
48 לכל האחרים, וזיכה גם לזה — אינו עירוב,
49 שהרי לא נתכוון לזכות לו במתנת חנם כשאר
50 מזכין בעירוב אלא לקנות המעה והרי אינה
51 קנויה לו דכיון דמעתי אינו קנות — לא סמכה
52 דעתיה דהאי, ולא הוי דעתיה לאקנוי, ונמצא
53 מערב לו במעותיו שלא מדעתו.

ומודין

ושעת הדין נאכל, ולא פת הוא, אלא לנפש רעבה — דכלבא בכפניה גליה בעל ובבא קמא ע"ב. **לא** זכו לו מעותיו — פירש הקונטרס:
לזה — אינו עירוב, שהרי לא נתכוון לזכות לו במתנת חנם כשאר מזכין בעירוב אלא לקנות המעה — והרי אינה קנויה לו. ובחנם פירש כן, דאפילו מתכוון לו להקנות לו בחנם, ואפילו זיכה
לו על ידי אחר, לא קח המעה וקנה לו מן השוק — אינו עירוב, כיון שהנותן מתכוון לקנות לו מן החנוני, ואין המעה קונה לו. וכל הזכות שעושה החנוני — שלא מדעת בעל הבית קאי עביד,
ואין מערבין אלא לדעתו. ולשון הקונטרס נמי מוכיח כן בסמוך.

איתביה אביי בכל מערבין עירובי תחומין כו' — כך היא הגירסא בספרים ישנים, וכן גרס

רבינו חננאל. ופירש הרב רבינו אברהם כולה סוגיא דהכי קאמר: תנינא חזא
זימנא בכל מערבין כו' משמע סתמא בין בעירובי חצירות בין בעירובי תחומין. אמר רבה,
לאפוקי מרבי יהושע דאמר: פת אין כו', והאי בכל מערבין — אבלוה עירובין קאי, ואבלוהו

1 **גמרא** תנינא חזא זימנא: "בכל מערבין ומשתתפין
2 חוץ מן המים והמלח!" אמר רבה: לאפוקי מדרבי
3 יהושע, דאמר: כפר אין, מידי אחרינא לא — קמשמע
4 לן "בכל". איתביה אביי: בכל מערבין עירובי חצירות
5 ובכל משתתפין שיתופי מבואות, ולא אמרו לערב
6 בפת אלא בהצטרף בלבד. מאן שמעת ליה דאמר:
7 פת אין מידי אחרינא לא — רבי יהושע, וקתני:
8 **בבל! אלא אמר רבה פר בר חנה: לאפוקי מדרבי**
9 **יהושע, דאמר: שלימה אין, פרוסה לא — קמשמע**
10 **לן "בכל". ופרוסה מאי מעמא לא? אמר רבי יוסי**
11 **בן שאול, אמר רבי: משום איבה. אמר ליה רב**
12 **אחא בריה דרבא לרב אשי: עירבו כולן בפרוסות,**
13 **מהו? אמר ליה: שפא יחזור דבר לקלקולו. אמר**
14 **רבי יוחנן בן שאול: ניהלה הימנה פדי חלתה וכדי**
15 **דימועה — מערבין לו בה. והתניא: פדי דימועה —**
16 **מערבין לו בה, פדי חלתה — אין מערבין לו בה!**
17 **לא קשיא: הא — בחלת נחתום, הא — בחלת בעל**
18 **הבית. דתנן: שיעור חלה אחד מעשרים וארבעה,**
19 **העושה עיפה לעצמו ועיפה למשתה בנו, אחד**
20 **מעשרים וארבעה. נחתום שהוא עושה למבור בשוק,**
21 **וכן האשה שעשתה למבור בשוק — אחד מארבעים**
22 **ושמונה. אמר רב הסדא: תפרה בקיסם — מערבין לו**
23 **בה. והא תניא: אין מערבין לו בה! לא קשיא: הא —**
24 **דידעי תיפרה, הא — דלא ידעי תיפרה. אמר רבי זירא,**
25 **אמר שמואל: מערבין בפת אורז ובפת דוחן. אמר**
26 **מר עוקבא: לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל,**
27 **בפת אורז — מערבין, ובפת דוחן — אין מערבין. אמר**
28 **רב חייא בר אבין, אמר רב: מערבין בפת ערשים.**
29 **איני?! והא תניא דתנאי בשני דמר שמואל, ושדייה**
30 **לכלביה ולא אכלה! תניא דשאר מינים הויא, דכתיב:**
31 **"אתה קח לך חטין ושעורים ופול וערשים ודוחן**
32 **וכוסמים" וגו'. רב פפא אמר: תניא צלוייה בצואת**
33 **האדם הויא, דכתיב: "והיא בגללי צאת האדם תענה**
34 **לעניניהם". מאי "ועונת שעורים תאכלנה"? אמר רב**
35 **הסדא: לשיעוריהם. רב פפא אמר: עריבתה בעריבת**
36 **שעורים, ולא בעריבת חטים. משנה נותן אדם**
37 **מעה לחנוני ולנחתום פדי שפיפה לו עירוב, דכרי**
38 **רבי אליעזר. והקמים אומרים: לא זכו לו מעותיו.**

ומודין

ושעת הדין נאכל, ולא פת הוא, אלא לנפש רעבה — דכלבא בכפניה גליה בעל ובבא קמא ע"ב. **לא** זכו לו מעותיו — פירש הקונטרס:
לזה — אינו עירוב, שהרי לא נתכוון לזכות לו במתנת חנם כשאר מזכין בעירוב אלא לקנות המעה — והרי אינה קנויה לו. ובחנם פירש כן, דאפילו מתכוון לו להקנות לו בחנם, ואפילו זיכה
לו על ידי אחר, לא קח המעה וקנה לו מן השוק — אינו עירוב, כיון שהנותן מתכוון לקנות לו מן החנוני, ואין המעה קונה לו. וכל הזכות שעושה החנוני — שלא מדעת בעל הבית קאי עביד,
ואין מערבין אלא לדעתו. ולשון הקונטרס נמי מוכיח כן בסמוך.

בארבעה

בארבעה פּרָקִים כּו' - בפרק "אותו ואת בנר" (חולין פגא.) מפרש: ערב יום טוב הראשון של פסח, ועיום טוב של עצרת, וערב יום טוב האחרון של חג, וערב ראש השנה, וערב יום כיפור בגלגל. והא דלא חשיב עיום טוב ראשון של חג - אמר רבינו תם: משום דכולי עמלא טרידי בסוכה ולולב, ואין להם פנאי להרבות בשחיטה כל כך.

ומדין בשאר כל אדם - מפרש בגמרא: בעל הבית שאמר לו חברו הילך מעה זו וזכה לי בעירוב והלך וזיכה לו - שקנה עירוב, והואיל ואין בעל הבית רגיל למכור בכרות לא נתכוון זה אלא לעשותו שליח, ונעשה כאומר לו ערב לי. וגבי חנוני גופיה, אי אמר ליה "ערב לי" אמרינן בגמרא דקני. שאין מעבידין לו לאדם אלא לדעתו - הלכך, גבי חנוני כי אמר ליה זכי לי - לא נתכוון אלא לקנות הימנו, ולא סמך עליו שיעשה שלוחו. ומעות אינו קנות, ולא סמכה דעתיה - נמצא מערב לו שלא לדעתו. אבל אם משך כבר והניחו אצלו לכך - שליח עשאו. עירובי תחומין - חוב הוא לו שמפסיד לצד האחר, ושמא אינו נוח לו. **נמרא בארבעה פרקים** - דמתרץ רבי יוחנן לקמן הדעמידו בהן חכמים דבריהם על דין תורה דמעות קנות. אף כאן, מפני תיקון שבת - והדעמידו דבריהם על דין תורה. **בארבעה פרקים אלו** - בפרק "אותו ואת בנר" בחולין (פגא.); עיום טוב הראשון של פסח, וערב יום טוב של עצרת, וערב ראש השנה, וערב יום טוב האחרון של חג, וערב יום הכיפורים בגלגל. ואין ללוקח - באותו השור

ומדין בשאר כל האדם פל האדם שזכו לו מעותיו, שאין מערבין לאדם אלא מדעתו. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים - בעירובי תחומין, אבל בעירובי היצירות - במערבין לדעתו ושלא לדעתו, לפי שזבין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם שלא בפניו. **נמרא מאי טעמא דרבי אליעזר? הא לא משד! אמר רב נחמן, אמר רבה בר אבהו: עשאו רבי אליעזר פארבעה פרקים בשנה. תתנו: פארבעה פרקים אלו משחימין את הטבח בעל פרחו, אפילו שור שנה אלף דינר ואין ללוקח אלא דינר אחד - בופין אותו לשחומי. לפיכך, אם מת - מת ללוקח. מת ללוקח? הא לא משד! אמר רב הונא: בשמשד. אי הכי, אימא סיפא: בשאר ימות השנה אינו כן; לפיכך, אם מת - מת למוכר. אמאי? הא משד! אמר רבי שמואל בר יצחק: לעולם בשלא משד, הכא במאי עסקינן - בשויבה לו על ידי אחר. בארבעה פרקים אלו, דזכות הוא לו - זכין לו שלא בפניו, בשאר ימות השנה דחוב הוא לו - אין חבין לו אלא בפניו. ורב אילא אמר רבי יוחנן: פארבעה פרקים אלו העמידו חכמים דבריהן על דברי תורה. דאמר רבי יוחנן: דבר תורה מעות קנות, ומפני מה אמרו "משויבה קונה" - גזירה שמא יאמר לו: נשרפו חיטתך בעליה. "ומדין בשאר כל האדם כו', מאן שאר כל אדם? אמר רב: בעל הבית. וכן אמר שמואל: בעל הבית. דאמר שמואל: לא שנו אלא נחתום, אבל בעל הבית - קונה. ואמר שמואל: לא שנו אלא מעה, אבל בלי - קונה. ואמר שמואל: לא שנו אלא דאמר לו "זכה לי", אבל אמר "ערב לי" - שליח שניה, וקני. "אמר רבי יהודה במה דברים אמורים וכו'." אמר רב יהודה, אמר שמואל: הלכה ברבי יהודה. ולא עוד, אלא: פל מקום ששנה רבי יהודה בעירובין - הלכה כמותו. אמר ליה רב חנא בגדתא דרב יהודה: אמר שמואל אפילו במקבו שניטלו קורותיו או לחייו?! אמר ליה: בעירובין אמרת, לך, ולא במתיצות. אמר ליה רב אחא גריה דרבא לרב אשי: הלכה כמפלל דפליגי? והאמר רבי יהושע בן לוי: פל מקום שאמר רבי יהודה "אימתי" ו"במה" במשנתנו - אינו אלא לפרש דברי חכמים; ולא פלוגי! והא אנן תנו: נתוספו עליהן - מוסף ומזבחה וצריך להודיע! התיספון שני מבואות. והאמר רב שזיבי, אמר רב חסדא: זאת אומרת חלוקין עליו חביריו על רבי יהודה! אלא: **נמרא****

דאוקמי בשמשך אתא לפרושי דהיינו משיבה שזיכה לו על ידי אחר, ומשום הכי לא קאמר אלא דלא הרד ביה כלל. **דבר** תורה מעות קנות - פירש בקונטרס: דכתיב בפרה מן הקדש: "ונתן הכסף וקם לו", וקל וחומר בלוקח מן ההדיוט. ורש לקיש דאמר משיבה מפרשת מן התורה ואין מעות קנות, קסבר: מהקדש לא ליפנין, דכסף קני ליה - משום דלא שכיבא ביה משיבה דכל היכא דאיתיה בי גזא דרחמי איתא. ואין נראה זה הטעם נכון כל כך, דמכל מקום נילף מהקדש שיקנה גם הכסף בהדיוט ואומר רבינו יצחק: משום דתרתני לא מצי למקמי בהדיוט, דפרק "הלוקח עובר פרת" (בבבית ריב) דריש רבי יוחנן: "או קנה מיד עמיתך, יא לנכרי - ומשיבה, ואם היה קונה משיבה וחסה לירוש לקיש, אם כן, לנכרי במזהו וכו' תמא: הא לנכרי בכסף דקאי אמיד עמיתך" דרדיש ליה אמשיבה, מכל מקום מדנכרי בחד דוקא - ישראל נמי בחד דוקא, ובכי האי גונא קאמר התם. ועוד מפרש רבינו יצחק: דהיינו טעמא דמעות קנות דבר תורה - דסתם קנין דקרא בכסף מיירי, כדאשכחן בכמה דוכתי קנין בכסף: "אינכל בכסף לשבירני" (דברים ב) "שדות בכסף קנו" (ירמיה לב). ואף על גב דכתיב "ספר המקנה" דנפקא לן מהתם קנין שטר - מכל מקום סתם קנין דבכל דוכתי חי בכסף. ועוד: מוכח קרא בדבבסאי איירי, דכתיב ויקרא כה: "אל תנו" ואמורב ואלוקח קאי. **שמא** יאמר חטיף נשרפו בעלייה - ואם תאמר: למה עקרו חכמים קנין ספך לגמרי, דהוי דאורייתא, היה להם לתקן דמבעי ספך ומשיבה! ותרץ רבינו יצחק: משום תקנת השוק עשו כן, שלא להצריך תרתי, משיבה ומעות. ורבינו יהודה בן נתן תרץ: דאם המשיבה לבדה לא תקנה - אם כן יאמר הלוקח למוכר נשרפו חטיף בעלייה, ואם תאמר: אם כן, כשתן הלוקח מעות ולא משך, יאמר לו המוכר נשרפו מעותיך בעלייה, כיון דאין המעות קנות לו ואי לא תירוצן רבינו יהודה בן נתן היינו יכולין לומר דלא חיישנן להכי, משום דלא שכיב שיאדר המשיבה לאדר תנית המעות, כיון דאין מעות קנות. אבל לפי תירוצו לא נוכל לומר כן. דאם כן, לא היה לו נמי למחש שמא יאמר הלוקח נשרפו חטיף בעלייה, דלא שכיב שיאדרו הכסף אדר משיבה הפירות, כיון דמשיבה לחוד לא היתה קונה. ויש לומר: דמעות נוח לשמור, ואין טורח בהצלחם כמו פירות, דאין יכול להציל אלא בטורח גדול. ועוד אמר רבינו יצחק: דגבי מעות אין שייך לומר נשרפו מעותיך בעלייה, דאפילו היה עליהו שומר חנם - הא אמרינן בפרק "המפקד" (בבא מציעא מבא) דאין להם שמייה אלא בקרקע, ואי לא מותיב להו בקרקע - הוי פשיעתא לגבי נורא, כדמוכח התם גבי ההוא דארתוב זחי בצריפתא דארבנני. ואם תאמר: והכי חיישנן שמא יאמר לו נשרפו חטיף בעלייה, הא הוי עליהו שומר שכר ואם לא יציל ישלם. דכי הדיב דגבי זחי הוי מוכר עליהו שומר שכר, כדמשמע בפרק "החוב" (שם שם טז.) גבי ההוא גברא דיהיב זחי אשומשמי, אוקיזר מושמי הדר ביה. ואמר ליה: שקול זוחן, ולא שקלינהו, ואגנוב. ואמר רבא: דכל כהאי גונא לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי כו'. משמע: דאי לא היה אמר ליה שקול זוחן - הוי עליהו שומר שכר. והכי נמי גבי חטיף, הוי נמי שומר שכר! ואומר רבינו יצחק: דלעולם גבי זחי נמי לא הוי שומר שכר, והא דקאמר: לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי, הכי פירושו: לא מיבעיא היכא דנותן לו שכר, וקאמר לו שקול זוחן, דסליק נפשיה מחיוב שומר שכר - אלא אפילו שומר חנם לא הוי. וכהאי גונא צריך לפרש באיך עובדא (שם עמוד ב), דאמר ליה: ליהוי הנך זחי וגבן פקדון, דחשכה לי. ואמר ליה: הא ביתא קמן, ומסיק עליה: לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי כו', היינו על כרחך בנותן לו שכר קאמר. ועוד יש לומר דאף על גב דגבי זחי הוי שומר שכר - היינו משום דרשי להוציאם, ואף על גב דמפקד מעות אצל בעיה"ב, תנן ב"המפקד" (שם מגא.) דלא ישתמש בהן, מכל מקום מוכר ישתמש בהן כיון דדבר תורה מעות קנות - אליים כחו, ויכול להוציאם. אף על גב דתקין רבנן דלא קני אלא במשיכה. הכי גרסינן: **אמר** רבי הושע בן לוי כל מקום ששנה רבי יהודה אימתי ובמה במשנתנו אינו אלא לפרש דברי חכמים וכן נראה כספרים דגרסי במשנתנו. דברבריתא מציעו דאמתי דרבי יהודה לחלוק בפרק "כיסוי הדים" (חולין פחא.) גבי זחי וזחי וזחי גבי הסבין, ופרק קמא דגיתין (א.) גבי המביא גט בספינה, ואין להאריך כאן.

עירובין דף פא עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) קיז

הדינר שנתן לו. ואם המשנה מדברת כשמשר, אָמַר – מדוע אין
הלוקח מפסיד במיתת השור, והָא – והרי הוא מִשָּׁךְ את השור,
וקנה בו חלק תמורת הדינר.
מתרצת הגמרא: אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַי יִצְחָק, לְעוֹלָם – באמת
המשנה מדברת בְּאוֹפֵן שֶׁלֹּא מִשָּׁךְ את השור, והָא בְּמֵאֵי עֲסָקִין
– ובאן במשנה במה מדובר, בְּשׂוֹיְבָה לֹא הטבח ללוקח, עַל יְדֵי
אָחֵר, שמסר את השור לאחר, ואמר לו שזיכה בחלק ממנו
בשביל הלוקח, ולכן בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים אֵלּוּ, דְּזָכוּת הוּא לֹא ללוקח,
להוציא מעות כדי לקנות בשר, שכולם גזילים לקנות או בשר,
ואף הוא צריך לקנות בשר, יכול אחר לזכות עבורו בחלק
מהשור, כיון שזָכוּן לֹא לאדם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו – בלי ידיעתו, אבל
בְּשָׂאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה, דְּחֹב הוּא לֹא להוציא הוצאות כדי לקנות
בשר, אין אחר יכול לזכות עבורו בשור, כיון שאֵין חָכֵן לֹא אֵלָּא
בְּפָנָיו – שאין אדם יכול להיעשות שליח לחבירו להפסידו, אלא
מידיעתו.
ומביאה הגמרא תירוץ נוסף: וְרַב אֵילָא אָמַר בִּשְׁם רַבִּי יוֹחָנָן,
שהטעם שבזמנים אלו כופים את הטבח לשחוט, ואם מת השור
הפסיד הלוקח את הדינר שנתן, הוא מפני שְׁבִיאֵי־בְּעֵה פְּרָקִים אֵלּוּ
הַעֲמִידוֹ הַכְּמִים את דְּבִרְיָהּ עַל דְּבִרְיָהּ תוֹרָה, כלומר, שאף שאמרו
חכמים שכל המטלטלים לא יקנו בכסף, זמנים אלו הותירו חכמים
שיהיה בהם הדין כדן התורה שמעות קונות, שמה שאין
מטלטלים נקנים בכסף, אין זה אלא מתקנת חכמים, דְּאָמַר רַבִּי
יוֹחָנָן (בבא מציעא מו), דְּבִר תוֹרָה – מדין התורה, מְעוֹת קוֹנוֹת – כל
המטלטלים נקנים בקנין כסף, שמשנתן הלוקח את המעות, אין
המוכר והלוקח יכולים לחזור בהם, וּמִפְּנֵי מַה אָמְרוּ חכמים שרק
מִשִּׁיבָה קוֹנָה במטלטלים, גְּזִירָה שֶׁפָּא לאחר שיתן הלוקח מעות,
בעוד שהדבר הנקנה יהיה בבית המוכר, תיפול שם דליקה, וְיֵאמַר
לֹא המוכר ללוקח, נִשְׁדָּפוּ חֲמִיּוֹךְ שנתת לי מעות עליהן, גְּעֻלָּיָהּ,
ולא יטרח המוכר להצילם, כיון שהם שייכים כבר ללוקח, ואין
המוכר מפסיד בשריפתם, ומשום כך תיקנו, שעד שלא ימשוך יוכל
הלוקח לחזור בו, כדי שאם תיפול דליקה, יטרח המוכר להצילם
כדי שלא יחזור בו הלוקח. ובארבעה פרקים אלו, אמרו חכמים
שקונים את בשר השור במעות, כדן תורה.
ומה שאמר רבה בר אבהו, שרבי אליעזר סובר שעשו את הדין
בעירוב כדן ארבעה פרקים, היינו כדברי רבי יוחנן שפירש,
שבארבעה פרקים אלו אמרו חכמים שמטלטלים נקנים בכסף, וכן
סבר רבי אליעזר שמשום תיקון השבת שיוכל לטלטל בחצר, לכן
אף בעירוב העמידו חכמים דבריהם על דין תורה ואמרו שמעות
קונות בלי משיכה. אבל חכמים החולקים על רבי אליעזר סוברים,
שאף עירוב אינו נקנה אלא במשיכה.
שינוי במשנה: וּמוֹדִים חכמים לרבי אליעזר, בְּשָׂאֵר כֹּל הָאָדָם כּוֹי'
שזכו לו מעותיו. הגמרא מבארת מתי מודים חכמים שזכו לו
מעותיו. מבררת הגמרא: מָאן – מי הם שְׂאֵר כֹּל אָדָם שבהם מודים
חכמים שזכה בעירוב גם כשנתן מעה ולא משר. משיכה הגמרא:
אָמַר רַב, פְּעַל תְּפִית, כלומר, כל אדם שאינו נחתום או חנוני, שאינו
רגיל למכור ככרות או יין, שנתן לו חבירו מעה, ואמר לו זכה לי
בכיכר לעירוב או ביין לשיתוף. וְכֵן אָמַר שְׁמוּאֵל – וכן סבר שמואל,
ששאר כל אדם היינו פְּעַל תְּפִית, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל בביאור דברי
המשנה, לֹא שָׁנוּ – לא נשנה דין זה שהנתן מעה אינו זוכה בעירוב,
אֵלָּא בנותן לְתַתּוֹם, אֲכָל פְּעַל תְּפִית שנתן לו חבירו מעה, ואמר לו
שיזכה עבורו בעירוב. קוֹנָה חִבְרוּ את העירוב.
הגמרא מביאה כמה פריי דינים שאמר שמואל בדעת חכמים:
וְעוֹד אָמַר שְׁמוּאֵל, לֹא שָׁנוּ – לא נשנה דין זה שהנתן מעה לחנוני
או לנחתום אינו זוכה בעירוב, אֵלָּא כשנתן להם מְעָה, אֲכָל אם נתן
להם כֶּלִי, כלומר, שקנה את הככר או היין בקנין חליפין, אז הוא
קוֹנָה את העירוב, ויכול החנוני או הנחתום לערב לו בככר או ביין
שלקח ממנו.
וְעוֹד אָמַר שְׁמוּאֵל, לֹא שָׁנוּ – לא נשנה דין זה שהנתן מעה לחנוני
או לנחתום אינו זוכה בעירוב, אֵלָּא דְּאָמַר לוֹ – כשאמר הלוקח

וּמוֹדִים חכמים לרבי אליעזר בְּשָׂאֵר כֹּל הָאָדָם שאינם חנונים
ונחתומים, שָׁכָּחוּ לוֹ מְעוֹתָיו, כלומר שאם נתן מעה לחבירו שאינו
חנוני או נחתום, ואמר לו זכה לי בעירוב תמורת מעה זו, ויזכה לו
חבירו פת על ידי אחר, חל העירוב. שכיון שחבירו אין דרכו
למכור ככרות, ודאי כשנתן לו מעה נתכוין לעשותו שליח להניח
עירוב בשבילו, וסומך עליו שודאי יניח עבורו עירוב, ומקנה לו את
המעה. והטעם שאמרו חכמים שבחנוני ונחתום לא חל העירוב,
הוא משום שאינו מתכוין לעשותם שליחים להניח עירוב עבורו,
אלא מתכוין רק לקנות מהם יין ופת לעירוב, וכיון שאינו גומר
בדעתו להקנות להם את המעה, והם אינם מקנים לו את הפת והיין
רק תמורת המעה, לא חל העירוב, שֶׁנִּמְצָא שהם מקנים לו את
העירוב תמורת המעה שלא מדעתו, וְאֵין מְעַרְבִין לָאָדָם אֵלָּא
מִדְּעוּתוֹ.
אָמַר רַבִּי יוֹהָדָה, בְּמַה דְּבָרִים אָמְרוּם שאין מערבים לאדם אלא
מדעתו, בְּעִירוּבֵי תַחוּמֵי, שמי שמניחים עבורו את העירוב, אף
שהוא מרויח שבצד שהניחו עבורו את העירוב יכול הוא לילך
ארבעה אלפים אמה, אבל הוא מפסיד בכך שלצדדים האחרים
אינו יכול ללכת, במקום המרויח יותר מאלפיים אמה במקום
העירוב, ואי אפשר להפסידו שלא מדעתו, אֲכָל בְּעִירוּבֵי הַצִּירוֹת,
שאינו מפסיד כלום בעשיית העירוב, מְעַרְבִין לָאָדָם לְדַעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא
לְדַעְתּוֹ, לְפִי שְׂוִבִין לָאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, כלומר אף כשאינו יודע
מהזכייה, וְאֵין חָכֵן לָאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, ולכן כל שאינו מפסיד בו
כלל אפשר לעשות שלא מדעתו, וכל שהוא מפסיד בו, אי אפשר
לעשות שלא מדעתו.
נמרא
הגמרא מבררת את טעמו של רבי אליעזר, שאמר שהלוקח קונה
את היין והכיכר בלא משיכה. ושאלת הגמרא: מָאן מְעַמָּא דְּרַבִּי
אֵילִיעֶזֶר שאמר שיכול לתת מעה לחנוני כדי שזיכה לו חלק
בעירוב, והוא קונה את העירוב תמורת המעה, והָא – והרי הוא לא
מִשָּׁךְ את העירוב, ומטלטלים אינם נקנים אלא במשיכה. מתרצת
הגמרא: אָמַר רַב נַחֲמָן אָמַר רַבָּה בְּרַ אֲבָהוּ, עֲשָׂאוּ רַבִּי אֵילִיעֶזֶר
לעירוב, בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים – זמנים) בְּשָׁנָה, שבהם אמרו חכמים
שנתנת מעות קונה במטלטלים בלא משיכה, וסבר שאף בעירוב
משום תיקון השבת, אמרו חכמים שהמעה קונה בלא משיכה.
הגמרא מבארת מתי אמרו חכמים שמטלטלים נקנים בכסף: דִּתְנֵן
(חולין פג), בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים – זמנים) אֵלּוּ (תאמורים במשנה שם),
מִשְׁחִימִין אֵת הַפֶּסַח – מחייבים את השוחט לשחוט בְּעַל פְּרָחוּ,
שאם נתן הלוקח לשוחט מעות מערב יום טוב, כופים אותו לשחוט
את הבהמה ביום טוב, וּמִפְּלִילוֹ אם השור שָׁוָה אֵלָּף דִּנָּר, וְאֵין לְלוֹקַח
חלק בשור אֵלָּא דִּנָּר אֶחָד, כּוֹפִין אוֹתוֹ – את השוחט) לְשַׁחֵט כּוֹי
לתת ללוקח בשר בדינר, שהלוקח נחשב כבעלים על החלק
ששילם עבורו, לְפִיכָךְ – כיון שהוא נחשב כבעלים על חלק בשור,
אֵם מַת הַשּׁוֹר קוֹדֵם ששחט, מַת גַּם לְלוֹקַח, דהיינו שהלוקח
מפסיד את הדינר שנתן לטבח. ומבררת הגמרא את הטעם בדין זה,
ושואלת: מדוע אם מת השור, אנו אומרים שְׁמַת גַּם לְלוֹקַח,
ומפסיד הלוקח את הדינר שנתן למוכר, והָא – והרי לא מִשָּׁךְ
הלוקח את השור, ואם כן לא קנה עדיין את הבשר, שהרי
מטלטלים אינם נקנים ללוקח בכסף, אלא במשיכה. מתרצת
הגמרא: אָמַר רַב הוֹנָא, בְּשָׁמְשָׁךְ – המשנה מדברת כשמשר את
השור מערב יום טוב, ומשום כך זכה בחלק מהשור כפי המעות
שנתן לטבח, ומשום כך אם מת השור, הפסיד את מעותיו. מקשה
הגמרא: אֵי חָבִי – אם כן שמדובר כשמשר, אֵימָא סִיפָא אמרו
ובאר את הסיפא של המשנה, שאמרה, שְׁבִישָׁא יְמוֹת הַשָּׁנָה וְחוּץ
מארבעה פרקים אלו. אֵינּוּ בְּךָ, שאין מחייבים את המוכר לשחוט
את השור, כדי ליתן ללוקח בשר תמורת הדינר שנתן לו, אלא
יכול המוכר להחזיר לו את הדינר שנתן לו, ואין זה נחשב שכבר
קנה הלוקח חלק בשור, וּלְפִיכָךְ אֵם מַת הַשּׁוֹר קוֹדֵם ששחט, מַת
רַק לְמוֹכְרֵי, שלא הפסיד הלוקח כלום, וצריך המוכר להחזיר את

60 גומר בדעתו להתחייב לתת לחבירו את המעות. ולעולם, כשאמר
61 רבי יהודה לשון 'אימתי', אינו בא לחלוק על דברי חכמים, ודעת
62 חכמים שבברייתא שאמרו שאסמכתא אינה קונה, אינה דעת
63 חכמים שבמשנה, אלא דעת רבי טרפון היא. שסובר שאסמכתא
64 אינה קונה.

הדרן עלך חלוין

פרק שמיני - ביצד משתתפין

משנה

67 משנתנו מלמדת שכאשר רבים מבני העיר רוצים ללכת בשבת
68 למקום אחד שהוא חוץ לתחום העיר, יכול אדם אחד להניח
69 עירוב תחומין בשביל כולם.
70 **ביצד משתתפין** בעירובי תחומין. המערב לרבים, מניח את התקית
71 עם מזון בריחוק עד אלפיים אמה מן העיר ואומר הרי זה לכל אחד
72 מניני עירי שצריך עירוב זה, והיינו לכל מי שילך לבית האכל לנחמו
73 או לבית המשתה לשמח חתן וכלה.
74 וכל שקיבל עליו מבעוד יום לסמוך על עירוב זה, מותר לו ללכת.
75 ואם קיבל עליו לסמוך על העירוב אלא משתתף ולאחר כניסת
76 השבת, אסור לו לצאת חוץ לתחום העיר, משום שאין מערבין
77 משתתף, לפי שהשבתה נקנית בכניסת השבת.

גמרא

78 **אמר רב יוסף**, אין מערבין אלא לדבר מצוה - לא התירו חכמים
79 לצאת חוץ לתחום על ידי עירוב אלא לדבר מצוה.
80 מקשה הגמרא: מאי קא משמע לן רב יוסף, תנינא - כן שנינו
81 במשנתנו, לכל מי שילך לבית האכל (לנחם) או לבית המשתה
82 ולשמח חתן וכלה, ומשמע שאין מערבים אלא לדבר מצוה.
83 מתרצת הגמרא: מהו דתיקא - היה מקום לומר אורחא דמלתא
84 קתני - נקט דוגמאות הרגילות יותר, אבל הוא הדין שמערבים
85 לדבר רשות, קא משמע לן רב יוסף שאין מערבים אלא לדבר
86 מצוה בלבד.
87 שנינו במשנתנו: וכל שקיבל עליו מבעוד יום מותר. משמע
88 שמאחר שקניית השבתה חלה בכניסת השבת, אם באותה
89 השעה עדיין לא גמר בדעתו לסמוך על העירוב, שוב אינו מועיל
90 מה שמחליט על כך לאחר כניסת השבת. ומכאן מקשה הגמרא:
91 שמעת מינה - משמע שאין 'קריחה' - דבר שאינו מבורר כעת
92 ומתברר לאחר זמן אינו יכול להיחשב כמבורר מתחילתו, דאי יש
93 'קריחה', כיון שאחרי כניסת השבת נתרצה לסמוך על העירוב
94 תיגלי מילתא - יתברר הדבר לפיכך דמבעוד יום הוה ניקח ליה -
95 היה נוח לו, ויחול העירוב למפרע גם עבורו. וקשה, שהרי עירוב
96 תחומין אינם אלא מדרבנן, ולא מסתבר שאפילו בדרבנן אין
97 'ברירה'.
98 מתרצת הגמרא: **אמר רב אשי**, מה ששנינו 'קיבל עליו מבעוד יום'
99 אין הכוונה שצריך שיקבל עליו ממש מבעוד יום אלא הודיעוהו
100 ולא הודיעוהו קתני, כלומר, אם הודיעו לו מבעוד יום שחבירו
101 מניח עירוב לכל בני העיר, די בכך, אף על פי שלא נתרצה לסמוך
102 עליו אלא משתחשך, משום שיש 'ברירה', ואומרים שהוברר
103 שכבר קודם זמן קניית העירוב דעתו היתה לכך, אבל אם לא
104 הודיעו לו עד שחשכה, לא שייך שיועיל מדין 'ברירה', שהרי לא
105 ידע כלל על הנחת העירוב ואין מקום לומר שדעתו היתה עליו.
106 הגמרא דנה לגבי קטן, שבענין עירובי תחומין, נגדר אחר אמו:
107 **אמר רב אפי**, קטן כן שיש שנים ויכול שכן למטה מזוהו יוצא בעירוב
108 אמו, שאם עירבה לעצמה, אף שלא זיכתה לו חלק במזון העירוב
109 וגם לא עירבה עבורו, מכל מקום נקבע תחומה כתחום אמו, לפי
110 שהוא נידון כגופה, מאחר שהוא כרוך אחרי אמו ואינו יכול
111 בלעדיה.

1 **גמרא אנקרא קא רמית** - וכי אתה מקשה מדברי אמורא אחד על
2 דברי אמורא אחר, שאתה מקשה מדברי רבי יהושע בן לוי על
3 דברי שמואל, ובאמת חולקים הם בדבר זה, מר - שמואל קבר
4 דפליגי - שנחלקו רבי יהודה וחכמים בדין זה, ולכן נקט בדבריו
5 'הלכה כרבי יהודה, ומר - ורבי יהושע בן לוי קבר, דלא פליגי -
6 שלא נחלקו רבי יהודה וחכמים בדין זה, ורבי יהודה בא לפרש את
7 דברי חכמים.

8 הגמרא חוזרת לדון בכלל שאמר רבי יהושע בן לוי: **גופא** - נחזור
9 לעצם דברי רבי יהושע בן לוי ונבארם, **אמר רבי יהושע בן לוי**, כל
10 מקום שאמר רבי יהודה את דבריו בלשון 'אימתי' ובלשון 'במה
11 דברים אמורים' כמשנתנו, אינו בא אלא לפרש דברי חכמים ולא
12 לחלוק עליהם. ורבי יוחנן אמר, כשאמר רבי יהודה לשון 'אימתי',
13 בא לפרש את דברי חכמים, וכשאמר לשון 'במה דברים אמורים',
14 בא לחלוק על דברי חכמים.

15 הגמרא מקשה בין לדברי רבי יהושע בן לוי ובין לדברי רבי יוחנן
16 במשנה: מדאורייתא גזלן פסול לעדות, ויש שאינם נחשבים
17 גזלנים מדאורייתא, אבל חכמים החשיבו אותם לגזלנים ופסלו
18 אותם לעדות. וכל הפסולים המובאים במשנה שמביאה הגמרא,
19 אינם פסולים אלא מדרבנן.

20 מקשה הגמרא: וכי כשאמר רבי יהודה לשון 'אימתי' לפרש הוא,
21 והא הני - והרי שנינו במשנה (סנהדרין בד) **ואלו הן הפסולים לעדות**,
22 **המשחק בקוביא** - חתיכות של עצם שמשחקים בהם באופן
23 שהמנצח במשחק חבירו נותן לו מעות, ומלוגה בריבית, ומפריחי
24 יונים - שמפריחים יונים, ומתנים שמי שתקדם יונתו להגיע למקום
25 מסוים, יתן לו חבירו מעות, ופוחרי שביעית - והעושים סחורה
26 בפרות שביעית. **אמר רבי יהודה**, אימתי נפסלים משחק בקוביא
27 ומפריחי יונים, **בזמן שאין לו** - לאדם זה שרוצים לפסולו אופנות
28 אחרת שהוא עוסק בה, **אלא היא** - שאינו עוסק רק בקוביא או
29 בהפרחת יונים, שאז הוא פסול משום שאינו עוסק בישובו של
30 עולם, **אבל אם יש לו אופנות אחרת שלא היא** - חוץ מלשחק
31 בקוביא ולהפריח יונים, הרי זה כשר לעדות, שמחמת הממון שהוא
32 נוטל מחבירו כשהוא מנצחו, אינו נפסל, שמותר לו ליטול ממון זה,
33 כיון שאסמכתא וכלומר, התחייבות שאדם מתחייב ותולה אותה
34 באיזה דבר, והוא סומך על כך שלבסוף לא יתחייב בהו קונה. ותני
35 **עלה בגרייתא** - ושנינו בברייתא שבאה לפרש את דברי המשנה,
36 **וחכמים אמורים, בין שאין לו אופנות אלא היא, ובין שיש לו אופנות**
37 **שלא היא, הרי זה פסול**, משום שאסמכתא אינה קונה, ואינו קונה
38 את המעות, ונמצא שהוא נוטל מעות שאינן שלו. ומוכח שחכמים
39 חולקים על רבי יהודה בדין זה, וסוברים שאף מי שיש לו אופנות
40 אחרת פסול, ואף על פי שבא רבי יהודה לחלוק על דברי חכמים,
41 אמר את דבריו בלשון 'אימתי'.

42 מתרצת הגמרא: באמת רבי יהודה בא לפרש את דברי חכמים,
43 והיא - ואותה הברייתא שאמרה שאף כשיש להם אופנות אחרת
44 פסולים הם, אינה דעת חכמים שבמשנה, אלא בשיטתו דרבי
45 **יהודה אמר רבי טרפון היא**, שהוא סובר שאסמכתא אינה קונה.
46 **דתניא** - ששנינו בברייתא, שנים שהיו יושבים, וראו אדם אחד בא,
47 והתווכחו היושבים אם האדם הבא הוא נזיר, ואמר אחד
48 מהיושבים, הריני נזיר אם יתברר כדברי שאדם זה נזיר הוא, והשני
49 אמר הריני נזיר אם יתברר כדברי שאדם זה אינו נזיר, ושניהם
50 אמרו כן מספק, שאינם יודעים בבירור אם הוא נזיר או לא, ואמר
51 רבי יהודה משום רבי **טרפון**, לעולם, אף לאחר שנתברר כדברי
52 אחד מהם, אין אחר מהן נזיר, ואף לא מי שנתברר כדבריו, לפי
53 שאין נזירות אלא להפליאה - שלא חלה נזירות אלא כשהוא מקבל
54 אותה עליו בפירוש ובבירור, אבל אם הוא מקבלה על הספק, לא
55 חלה הנזירות, **אלמא** - ומוכח שסובר רבי טרפון, שבין דמסקא
56 ליה - שהוא מסופק באדם שבא אי - אם נזיר הוא, אי לא נזיר
57 הוא, לא משעביד נפשיה - אינו מחייב את עצמו בנזירות על הספק,
58 **הקא נמי** - אף כאן במשחק בקוביא, בין דלא ידע אי קני אי לא
59 קני - כיון שאינו יודע אם ינצח או לא ינצח, לא גמר ומקנה - אינו

עירובין. פרק שביעי - חלוץ דף פב עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזליץ) קיט

רש"י
גברא אנברא — דרבי יהושע בן לוי ארשמואל, שמואל דאמר הלכה, סבר פליגי, ורבי יהושע סבר: לא פליגי. **הפסולין** — לעדות דכולן גולנין מדבריהן הן, דאסמכתא לא קנייא, ומגול גזיל ליה. **בקוביא** — בעירובן. **מפריחי יונים** — אי תיקדמה זינג ליוני. **סוחרי שביעית** — דרחמנא אמר: "לאכלה" ולא לסחורה, וזה שחומד ממון לעבור עבידה על הממון — רשע הוא, והתורה אמרה: "אל תשת רשע עד" (שמות כג). **בזמן שאין להם אוטנות אלא היא** — דקסבר רבי יהודה: אסמכתא שהוא נסמך על דעתו שהוא ינצחנו, ועל אותה אסמכתא הוא מתנה — קנייא, ולא גולנין נידהו. ופסוליהו לפי שאין עסוקין בשיבוש של עולם, דכיון דאין מכירין ובקיאין בטורה וצער בני אדם — אינן חסין על חריהן מלהפסידן ממון. **וחכמים אומרים בו** — קא טלא דתתך: היינו תנא קמא דמתניתין אלמא: "אימתי" לחלוץ. **היא** — ברייתא משום רבי טרפון היא, דאמר: אסמכתא לא קנייא. אבל במתניתין לא פליגי רבי יהודה ארתנא קמא אלא מפרש לטעמיה. **אין אחד מהן נזיר** — שנים שיתשבין וראו אחד בא, ואמר אחד מהן: הריני נזיר שזה נזיר ואמר תביר: הריני נזיר שאין זה נזיר. **להפלאה** — שיהא נדרו מפורש על הודאי, ולא בתורת ספק אי נזיר אותו הבא כנגדו. **אי קני** — אי נצח.

הדרן עלך חלוץ

משנה ביצד משתתפין בו וכל מי שמקבל מבעוד יום — לסמוך על עירוב זה וליכך — מותר. **גמרא** אין מערבין — לא התירו חכמים לצאת חוץ לתחום על ידי עירוב, אלא לדבר מצוה. הוריעוהו מבעוד יום ולא הוריעוהו קתני — הודיעוהו, אף על פי שלא נתרצה מבעוד יום ונתרצה משחיבה — אמרין: הובר שקדם זמן קניית עירוב דעתו לכך היה. לא הודיעוהו עד חשיבה מאי בריה איכא? הא לא הוה ידע דאיכא עירוב, דנימא דעתיה עליה הוא. **יוצא בעירוב אמו** — עירבה אמו לעצמה, ולא יכתה לו בעירוב — מוליכתו עמה, וכגופה דמי דמסתמא דעתה עליה, דלא סגי ליה בלא אמו. ותנן נמי גבי סוכה — כלומר: וכי תימא בן שצריך לאמו קרי ליה — הא ליכא למימר, דתנן נמי גבי סוכה כי האי גוונא, ופרשין התם הי קטן צריך לאמו. **חייב בסוכה** — מתנכס ליה מדרבנן. ואינו קורא **אימא** — כיון דלא קרי — ההיא עשתא לאו צריך הוא. ופרשין אימא סלקא דעתך נדול נמי קרי — כלומר: לא משרית ליה אין צריך לאמו עד שיהא ניעור משנתו ולא יקרא אימא, הא אי קרא אימא צריך לאמו משרית ליה — הא אפילו גדול הרבו בכך. **אלא כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא אימא** — דלא צוח עד דאתיא לקמיה — הוי "אינו צריך לאמו", וכמה — בר כמה שני הוי. **כבר ארבע כבר חמש** — קרי ליה אין צריך לאמו, כל חד לפום חרפיה. אלמא: מכי הוי בר חמש בעי לוכויה, וטפי מבר ד' לא קרי ליה צריך לאמו דליפוק.

אמר

לפניו — הוי נמי דבר מצוה, שהולך לצורך בני עירו, ומפקח על עסקי רבים. **שמע** מינה אין בריה — דלא מסתבר דאפילו בעירובי תחומין דרבנן אין בריה. כדאמרין פרק "בבב מערבין" (לז, ב): מאן האי תנא דאפילו בדרבנן לית ליה בריה. **קמין** בן שש יוצא בעירוב אמו — אף על גב דאין מערבין אלא לדבר מצוה — מכל מקום יוצא קטן בעירוב אמו, דאי אפשר לה להניחו משום דכרך אחריה. אי נמי: בקטן נמי איכא מצוה לחבכו.

תוספות

ואלו הן הפסולין — מפורש בפרק "זה בורר" (סנהדרין כד, ב).
אמר רבי יהודה אימתי בו בזמן שאין לו אוטנות בו — אף על גב דמסקינן דפליגי רבנן עליה דרבי יהודה — הלכה כרבי יהודה. כדפסיק בפרק "זה בורר" (שם כז, ב). **אמר** רבי אבהו: הלכה כרבי יהודה. ומכאן משמע דשרי לשחוק בקוביא. דאפילו לרמי בר חמא דמפרש טעמא דמשחק בקוביא פסול משום דאסמכתא לא קנייא — היינו לרבנן, איב לרבי יהודה דמכשר היכא דגמיר אוטנות אחריתי — קסבר דכחאי גוונא לאו אסמכתא היא, וטעם דלא הוי אסמכתא — כדפירש הקונטרס בפרק "זה בורר" (שם כד, ב) משום דלא דמי להחיא דבבא מעצינא (קד, ב). אם אוביר ולא איעביד אשלם אלפא זוזי. דחתה הוי בידו, ולהכי לא גמר ומקני. דמעיקרא כי אתני — אדעתא דרבי יחיב ליה. אסמכתא קמתני דטועה, וסבור שלא יבא לידי כך. אבל הבא לא סמך אמדי, משום דלא ידע אי נצח או לא. ובפרק "זה בורר" (סנהדרין כה, א) משמע גבי מפריחי יונים, דקאמר: וצריבא, דאי תנא תוליה ברעת עצמו — התם הוא דאמר קים לי בנפשאי דידענא טפי, ולהכי הוי אסמכתא. משמע היכא דבידו — הויא אסמכתא טפי. וקשה לרבינו תם: דבסוף "איזוהו נשך" (בבא מעצינא גג, ב) גבי האי מאן דדידין זוזי לחריה למונן ליה חמרא כו', ופריך: מאי שנא דאם אוביר ולא איעביד אשלם במיטבא? ומשני: התם — בידו, הכא — לאו בידו. אלמא: משום דלאו בידו הויא אסמכתא טפוי ונראה: היכא דבידו לגמרי, ולא גזים כי ההוא דאם אוביר ולא איעביד אשלם במיטבא — לא הויא אסמכתא. וכן היכא דאין בידו כלל, ואפילו הכי גמיר ומקני — כגון קוביא, וכחאי גוונא. אבל היכא דבידו ולא בידו, כי ההוא חמרא דפשע ולא זבן ליה, ואף על גב דאין מצי הרבה לקטע — מכל מקום כיון דתלוי באחרים, דאם לא ירצו למכור לו ממי יקנה — הלכך לא גמר ומקני, והוי אסמכתא לגמריה. ועוד פירש רבינו תם טעם אחר: דדווקא כי ההוא דאם אני חוזר בי ערובי מחול, דפרק "החוב" (שם מחב, ב) ומי שפרע מקצת חובו חשליש את שטרו ד"גט פשוט" (בבא בתרא קסח, א), וכל כחאי גוונא חשיב אסמכתא, שאינו מתכוין אלא להסתיק חבירו על דבריו שיאמיננהו. אבל הכא — אדעתא דהכי קעבדו שיריחו או זה או זה, ואתם המתחזקים באמנה — אמר רבינו יצחק: דאינו חייב לשלם, דבמה יקנה? דלמאן דאמר אסמכתא היא — לא קני אפילו בקנין, אלא בבית דין חשוב, כדמוכח בגדרים (כז, ב), ולמאן דאמר לאו אסמכתא היא — היאך יקנה בדברים בלא קנין, בשביל שנוצח חבירו.

הדרן עלך חלוץ

הדרן עלך חלוץ

ביצד משתתפין מניח את החבית — כל פירותיהן היו רגילים להניח חביות, כדתינא לעיל (פ, א); ומביאין את החבית של יין ושל שמן ושל רגוגרות ושל שאר כל מיני פירות.
אין מערבין אלא לדבר מצוה — לעיל, דתנן: אם באו נכרים למורח וכו'. ומוקי לה בגמרא במרי מותא. ופירש שם בקונטרס: שצריך לצעוק לפניו — הוי נמי דבר מצוה, שהולך לצורך בני עירו, ומפקח על עסקי רבים. **שמע** מינה אין בריה — דלא מסתבר דאפילו בעירובי תחומין דרבנן אין בריה. כדאמרין פרק "בבב מערבין" (לז, ב): מאן האי תנא דאפילו בדרבנן לית ליה בריה. **קמין** בן שש יוצא בעירוב אמו — אף על גב דאין מערבין אלא לדבר מצוה — מכל מקום יוצא קטן בעירוב אמו, דאי אפשר לה להניחו משום דכרך אחריה. אי נמי: בקטן נמי איכא מצוה לחבכו.

עד ועד בכלל - לא בעי לשנויי: הא דאיתיה לאבה במתא כו' כדמשני בסמוך - דאם כן
הוי פליגי דרבי ירמיה לקיש אדרב אסי, והלכתא כרב אסי, דמייתי לה התלמוד בסוף
פרק "אף על פי" (תבוכות סה.ב).

הא דאיתיה לאבה במתא כו' - לרב יהושע בריה דרב אידי לא הוי מצי לשנויי הכי, דהא
לא מפליג בין איתיה ליתיה, מולא משני

הכי, וכן פירש בקונטרס.

מערב על ידי בנו ובתו הקטנים - ואומר רבינו
יעחק: דאף רבי יוחנן מודה הכא דקטן
קטן ממש.

מפני שידן כידו - אעבדו ושפחתו קאי,

כדאמרין בריש "הורק" בניטין (ע.ב):

דיד עבד קני ליה רביה. וחצי חציה לפסול את

הגויה - הדיינו שני ביצים. אומר רבינו תם: דפסול

בכרייה גויה קדמונים היתה, ולא משמונה עשר

דבר - דהאובל אוכל ראשון ואוכל שני, תרע,

דבפרק בתרא דיומא (פ.ב) סלקא דעתיה דהוי

דאורייתא, ובעי למדרשיה מ'ולא תטמאו בהם

ונטמאום בם'. ובשמונה עשר דבר הוי בקיאין. ואם

היתה דאורייתא - אם כן חסר להו' ועוד: דלשון

פסול בכרייה משמע דדוקא פסול הגוף, דנפסל

גופו מלאכול בתרומה, וגויה דהאובל אוכל

ראשון - פסול מגע ודא. אלא ודאי פסול גויה

גזרו קודם שמונה עשר דבר הרבה. ולא גזרו על

מגעו שפסל, אלא גופו מלאכול בתרומה. וגזרו

על טומאת פנים אטו טומאת חוץ, שדוראה אוכל

תרומה אחר שאכל אוכלין טמאין, או שתה

משקין טמאים - סבור שמותר ליגע בהם גזרו בחוץ

תרומה טהרה, כמו שבחוקר מעיזו נוגעין זה בזה.

ודדוקא בשני ביצים, אבל בכביצה, אף על פי

שראי לטמא אחרים - לא גזרו, דאי אפשר שלא

ישאר קצת בין השנים והתניכין או מתעכל קצת

במעוין. ובזין דאפקה מכביצה - אוקמה אשני

ביצים, שהוא חצי הסעודה דבית המנוגע, ולרבי

יוחנן בן ברוקה אביצה ומחצה. אבל במשקין

טמאין, שאינם מתעכלין ונכנס הכל במעוין - לא

בעינן יותר מרביעית, אבל ב"ח דבר דהאובל

אוכל ראשון - גזרו אפילו בכביצה, ושיפסול

תרומה במגע, כדמפרש טעמא בפרק קמא דשבת

(ד.א) משום דזמנין דאובל אוכלין טמאין כו'. ואין

להאריך כאן.

וחצי

סעודות לכל אהד ואהד, מוּזוּן לחול ולא לשבת, דברי

רבי מאיר. רבי יהודה אומר: לשבת ולא לחול.

אומר: מכפר בפונדיון מארבע סאין פסלע. רבי שמעון אומר: שתי ידות לכפר משלש לקב,

חצייה לפית המנוגע, וחצי חצייה לפסול את הגויה. גמרא וכמה מוּזוּן שתי סעודות? אומר

רבי יהודה, אומר רב: תרתי ריפתא איפרותא. רב אדא בר אהבה אומר: תרתי ריפתא נהר

פפיתא. אומר ליה רב יוסף לרב יוסף גריה דרבא: אבוד פמאן סבירא ליה? פרבי מאיר סבירא

ליה. אָנא נמו פרבי מאיר סבירא ליה, דאי פרבי יהודה - קשאי הא דאמרי אינשי "ויוהא

לכסימא שכיח". "רבי יוחנן בן ברוקה אומר". הנא: וקרובים דבריהן להיות שוין. מי דמי?!

דרבי יוחנן - ארבע סעודתא לקבא, דרבי שמעון - תשע סעודתא לקבא! אומר רב חסדא:

צא מהן שליש לחנוני. ואפתי למר - תשעה, ולמר - שית! [אלא פאירד] דרב חסדא, דאמר:

צא מהן מחצה לחנוני. ואפתי למר - תשע, ולמר - תמני! היינו דקאמר "וקרובים דבריהם

להיות שוין". קשאי דרב חסדא אדרב חסדא! לא קשאי; הא - דקא הוי בעל הבית ציבי,

הא - דלא הוי בעל הבית ציבי. "חצייה לפית המנוגע וחצי חצייה לפסול את הגויה".

אמר רב יהושע פריה דרב אידי: פי קאמר רב אסי -
בגון שעירב עליו אביו לצפון, ואמו לדרום. דאפילו בר
שש נמו, בצוותא דאמיה ניהא ליה. מיתניכי: קטן
שצריך לאמו - יוצא בעירוב אמו, עד בן שש. תיובתא
דרב יהושע בר רב אידי! תיובתא. לימא תיהוי
תיובתיה דרב אסי?! אומר לך רב אסי: "עד" ועד
בכלל. לימא תיהוי תיובתיה דרבי ינאי וריש לקיש?!
לא קשאי; הא - דאיתיה אבוהי במתא, הא - דלא
איתיה אבוהי במתא. תנו רבנן: מערב אדם על ידי בנו
ובתו הקטנים, על ידי עבדו ושפחתו הפגעים, בין
לדעתן בין שלא לדעתן אבל אינו מערב לא על ידי
עבדו ושפחתו העברים, [ולא] על ידי בנו ובתו
הגדולים, ולא על ידי אשתו, אלא מדעתם. תניא
אירד: לא יערב אדם על ידי בנו ובתו הגדולים ועל
ידי עבדו ושפחתו העברים, ולא על ידי אשתו, אלא
מדעתן. אבל מערב הוא על ידי עבדו ושפחתו
הפגעים, ועל ידי בנו ובתו הקטנים, בין לדעתן ובין
שלא לדעתן - מפני שידן פירו. וכולן שעירבו, ועירב
עליהם רבן - ויצאין בשל רבן, חוץ מן האשה, מפני
שיכולה למחות. אשה מאי שנא? אומר רבה: אשה
וכל דדמי לה. אומר מר: חוץ מן האשה, מפני שיכולה
למחות. טעמא: דמחי, הא סתמא - נפקא ברבעלה.
הא קתני רישא: "אלא מדעתם", מאי לאו דאמרי איני?
לא, מאי "אלא מדעתם", דאשתיקו. לאפוקי היכא
דאמרי "לא". הא "וכלן שעירבו ועירב עליהן רבן
ויצאין בשל רבן" וסתמא הוא, וקתני חוץ מן האשה,
דלא נפקי! אומר רבא: בין שעירבו - אין לך מיחוי
גדול מזה. משנה פמה הוא שיעורו? מוּזוּן שתי
סעודות לכל אהד ואהד, מוּזוּן לחול ולא לשבת, דברי
רבי מאיר. רבי יהודה אומר: לשבת ולא לחול.
אומר: מכפר בפונדיון מארבע סאין פסלע. רבי שמעון אומר: שתי ידות לכפר משלש לקב,
חצייה לפית המנוגע, וחצי חצייה לפסול את הגויה. גמרא וכמה מוּזוּן שתי סעודות? אומר
רבי יהודה, אומר רב: תרתי ריפתא איפרותא. רב אדא בר אהבה אומר: תרתי ריפתא נהר
פפיתא. אומר ליה רב יוסף לרב יוסף גריה דרבא: אבוד פמאן סבירא ליה? פרבי מאיר סבירא
ליה. אָנא נמו פרבי מאיר סבירא ליה, דאי פרבי יהודה - קשאי הא דאמרי אינשי "ויוהא
לכסימא שכיח". "רבי יוחנן בן ברוקה אומר". הנא: וקרובים דבריהן להיות שוין. מי דמי?!
דרבי יוחנן - ארבע סעודתא לקבא, דרבי שמעון - תשע סעודתא לקבא! אומר רב חסדא:
צא מהן שליש לחנוני. ואפתי למר - תשעה, ולמר - שית! [אלא פאירד] דרב חסדא, דאמר:
צא מהן מחצה לחנוני. ואפתי למר - תשע, ולמר - תמני! היינו דקאמר "וקרובים דבריהם
להיות שוין". קשאי דרב חסדא אדרב חסדא! לא קשאי; הא - דקא הוי בעל הבית ציבי,
הא - דלא הוי בעל הבית ציבי. "חצייה לפית המנוגע וחצי חצייה לפסול את הגויה".
תנא:

אמר רב יהושע - ודאי כדאמרת בן חמש אינו יוצא עד שיערבו עליו, ורב אסי נמי
בשעירבה אמו עליו קאמר. וקא משמע לך, דאם עירב עליו אביו לרוח אחרת - בתר
אמו שדינן ליה. מיתניכי "עד בן שש" - הא ליכא למימר בשערב עליו זה לכאן וזה
לכאן, דהא "עד" קתני. דמשמע: בן שנה ובן שתיים ושלש עד בן שש - יוצא בעירוב
אמו. וכי היכי דבן שנה ובן שתיים בלא זיכרי
עירוב קאמר - בן ארבע ובן חמש נמי בלא
עירוב עליו קאמר. וכי נמי אמרין עד ולא עד
בכלל - הויא תיובתא דרב יהושע. דתריץ דבן
חמש צריך לזכות לו תיובתא. לימא תהוי
תיובתיה דרב אסי - ד"עד" ולא עד בכלל
משמע, ואיהו אמר: אפילו בן שש. לימא תהוי
תיובתיה דרבי ינאי ודריש לקיש - דמפרשי גבי
סוכה בר ארבע ובר חמשה קרי ליה "אין צריך
לאמו" והכא תני יוצא בעירוב אמו. ותניא לעיל
דקטן שאינו צריך לאמו - אינו יוצא בעירובה.
הא דאיתיה לאבה במתא - והתינוק כנס
ויוצא עמו - לא קרי ליה צריך לאמו מבן ארבע
ולמעלה. ובריייתא - בדליתיה לאבה במתא.
ורב יהושע לא מצי לשנויי הכי, דהא כי
אוחביניה לרב אסי לעיל: אם איתא דאית ליה
לרב יהושע הא סתרא - הכי הוה משני ליה
לדרב אסי, בדליתיה לאבה במתא. ונימא
בדלא עירב שרי, ואשמעינן רבותא. על ידן -
בשבילן, ועירב רבן עליהן - לרוח אחרת. אשה
מאי שנא - מעבד עברי, ובנו ובתו הגדולים.
הא סתמא - דאשתיקה ולרוח אחרת נמי לא
עירבה. משנה מתכווין לחלל - רבי מאיר
סבר: בשבת אכיל איניש טפי, משום דבסיס
תבשיליה, ואמרי אינשי: ורוחא לבסימא שכיח.
ורבי יהודה סבר: כיון דבשבת סועד שלש
סעודות - אינו אוכל הרבה בכל סעודה. כבר
הלקוח מן הנתחם בפונדיון בשנפסדין ארבע
סאין בסלע - השתא סלקא דעתך חצי קב הוי
שתי סעודות. כיצד: ששה מית לדינך, מעה
שתי פונדיון - נמצא דית שנינו עשר
פונדיון, נמצא סלע ארבעים ושמונה פונדיון.
וסאה ששה קבין, לארבעה סאין - עשרים
וארבעה קבין, הרי ארבעים ושמונה חצאי קבין,
חצי קב לפונדיון. ובי שמעון - ממשע משיעור,
ואומר: תשע סעודות יש לקב, ודי לעירוב בשתי
ידות של כבר של שלשה ככרות לקב. נמצאת
כבר השלימה שלישיית הקב, ושתי ידותיה הוו
שתי סעודות. חציה לבית המנוגע - סתמא היא
והכי קאמר: חצי כבר השלימה, ששערו בה את
העירוב ובין למר בין למר לשהיית בית המנוגע
לטמא בגדים - הנכנס טמא מיד, דכתיב (ויקרא
יד): "והבא אל הבית יטמא". אבל כבוס בגדים
לא נאמרה בו עד שישחה כדי אכילה דכתיב
(שם): "והאובל בבית יכבס את בגדיו" ומוקמינן
לה בתורת כהנים לשהיה כדי סעודה ואף על פי
שלא אבל, וחצי כבר זו הוי כדי אכילה. אף על
גב דלרבי שמעון לענין עירובין הוי בכבר שלש
סעודות - התם הוא ובשיעור העירוב נתכוונו
כולן לחקל, אבל שיעור סעודה - קים להו
לרבנן הכי, ובעינן שישחה בכדי אכילת חצי
כבר זו. והוא פרס דכוליה התלמוד. על שם
שיעורה בפרוסה, כלומר: בחצי כבר. לפסול
את הגויה. האובל אוכלין טמאין בחצי פרס
- נפסלה גוייתה מלאכול בתרומה. ומדרבנן הוא, דאין אוכל טמא אדם, ורבנן גזרו שהאובל יפסל בתרומה עד שיטבול. כדאמר בפרק בתרא דיומא (פ.ב). תנא לטומאת גוייה דלאו
דאורייתא. גמרא וכמה - לרבי מאיר ולרבי יהודה קבעי. ריפתא איכרייתא - שנושאין האברים עמהם לשרה אברים מנהיגי שורים. נהר פפיתא - הוא מקום נהר פפא. אבן
במאן - מהנך תנאי אינשי ליה בעירוב, כרבי יהודה או כרבי מאיר? דקיימא לן בעירוב לכל אדם כדי מוּזוּן, ואם בא לשער בעצמו - באיזו ישער, בשבת או בחול. דאי כרבי יהודה
קשאי לי הא דאמרי אינשי לבסימא שכיח - כלומר: המעיים מתרווחין לפנות מקום לדבר מתוק. דבריהן - דרבי יוחנן בן ברוקה ורבי שמעון. צא מהן שליש לחנוני - רבי
יוחנן בן ברוקה לא הוסיף חצי קב ששער לך אלא בכבר הלוקח מן החנוני בפונדיון. והרי החנוני משתבח בחצי קב שלקח בפונדיון שליש, ומוכר שני שלישי חצי קב בפונדיון. ובזך

עירובין דף פב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קכא

60 הגמרא תמדה על סיום דברי הברייתא: אשה מאי שפא – במה
61 אשה שונה מעבד עברי ובנו ובתו הגדולים, הלא גם הם יכולים
62 למחות.
63 משיבה הגמרא: אמר רבה, כוונת הברייתא, אשה וכל דרמי לה –
64 וכל מי שדומה לה, והיינו גם עבד עברי ובנו ובתו הגדולים.
65 הגמרא מקשה סתירה בדברי הברייתא: אמר רב – נאמר בברייתא,
66 'וכלן שעירבו ועירבו עליהם רבן יוצאין בשל רבן חזין מן האשה
67 מפני שכיבולה למחות', ומדוקדק דמעמא שאין קונה לה העירוב
68 שהניח בעלה, משום דמחי – שהיא נחשבת כמחה בו, הלא
69 נפקא בדיקלה – אבל בסתם, כשלא אמרה כלום וגם לא עירבה
70 לרוח אחרת, יוצאת בעירוב שהניח בעלה עבורה. וקשה, הא תני
71 רישא – הרי שנינו ברישא, שלא יערב אדם בשביל בנו ובתו
72 הגדולים ובשביל עבדו ושפחתו העברים ובשביל אשתו אלא
73 מדעתם, מאי לאו – וכי אין כוונת הברייתא בזה דאמרין אין – שהם
74 אומרים 'כן', כלומר מודיעים בפירוש שנזח להם בעירוב. וקשה
75 שהרי מדויק מהסיפא, שאפילו אם לא אמרה האשה כלום קונה
76 לה העירוב שהניח בעלה.
77 מתרצת הגמרא: לא, אין כוונת הרישא שצריך שיאמרו 'כן', ומאי
78 – ומדו שנינו אלא מדעתם, הכוונה היא, דאשתיון – ששתקו,
79 ששתיתקם מתפרשת כהסכמה, ולא בא התנא אלא לאפוקי היכא
80 דאמרין לא – להוציא בזה מהאופן שהתנגדו בפירוש ואמרו 'לא'.
81 הגמרא מקשה על כך: הא – והרי שנינו 'וכלן שעירבו ועירבו עליהן
82 רבן יוצאין בשל רבן', וסתמא הוא – וכאן מדובר בסתם, ששתקו
83 ולא התנגדו בפירוש, וקתני לגבי זה 'חזין מן האשה' דלא נפקי –
84 שאין האשה וכיוצא בה יוצאים בעירוב אם הניחו הם לרוח
85 אחרת. ומוכח שאפילו כשאשה שותקת אינה יוצאת בעירוב
86 שהניח בשבילה בעלה.
87 מתרצת הגמרא: אמר רבא, בין שעירבו לרוח אחרת אין לה מיהוי
88 גדול מזה, שמעשיהם מוכיחים שאין רצונם בעירוב שהניח עבורם,
89 אבל לעולם אם שתקו וגם לא עירבו לרוח אחרת, קונה להם
90 העירוב שהניח בשבילם.

משנה

91 המשנה מבררת מהו שיעור המזון שמניחים לשם עירובי תחומין.
92 כמה הוא שיעורו של עירוב תחומין. מזון שתי סעודות לכל אחד
93 ואחד מאלו שמניחים עבורם.
94 ושיעור מזון סעודה אחת הוא מזוננו של אדם לסעודת יום חול ולא
95 צריך שיהיה שם מזון לסעודת שבת, דברי רבי מאיר, רבי יהודה
96 אומר, הוא שיעור המספיק לסעודת שבת ולא צריך להרבות במזון
97 עד שיהיה ראוי לסעודת יום חול. וזה מתבוננים להקל בדיני
98 עירוב ולקבוע שיעור סעודה לפי הסעודה הקטנה מבין אלו
99 שאדם רגיל לאכול, אלא שרבי מאיר סבר שבשבת אדם אוכל
100 יותר, כי מתוך שיש לו תבשילים ערבים הוא מרבה באכילת פת,
101 ולכן משער לפי סעודת יום חול, ורבי יהודה סבר שבסעודה של
102 שבת אדם אוכל פחות, שמאחר שבשבת אוכל שלש סעודות, אינו
103 אוכל הרבה בכל סעודה, ולפיכך משער לפי סעודת שבת.
104 שיטות נוספות: רבי יוחנן בן ברוקה אומר, מזון שתי סעודות הוא
105 כשיעור (מ) בכר הנמכרת במטבע בשם פונדיון מארבע סאין בפלע
106 – כשארבע סאים של חטים נמכרות בסלע, והיא כיכר של חצי קב,
107 שהרי בארבע סאים יש עשרים וארבעה קבים, ובסלע יש ארבעים
108 ושמונה פונדיונים, נמצא עשרים וארבעה קבים נמכרים בארבעים
109 ושמונה פונדיונים, ובפונדיון אחד ניתן לקנות חצי קב.
110 רבי שמעון אומר, שיעור שתי סעודות הוא שתי ידות לכר משלש
111 לקב – שני שלישי כיכר, כאשר גודל הכיכר הוא כזה שיש שלש
112 כיכרות כאלה לקב. והיינו ששיעור סעודה אחת הוא אחד חלקי
113 תשע מהקב.
114 בדרך אגב מבארת המשנה שיעורים נוספים התלויים בשיטות רבי
115 יוחנן בן ברוקה ורבי שמעון לגבי גודל כיכר שבה שיערו שתי
116 סעודות של עירוב.
117

1 מתרצת הגמרא: אמר רב יהושע בריה דרב אידי, אכן מבין חמש
2 צריך לערב עליו בנפרד, וגם רב אסי טובר כך, וכי קאמר רב אסי,
3 שקטן בן שש יוצא בעירוב אמו, מדובר בגזון שעירב עליו אביו
4 לצפון ואמו עירבה עליו לדרום, דאפילו בר שש נמי בצוותא דאמיה
5 ניקא ליה – שאפילו בן שש, אף שאינו בגדר 'צריך לאמו', מכל
6 מקום בחבורת אמו נזח לו יותר מאשר בחבורת אביו, ולכן אמרו
7 חכמים שעירוב אמו הוא שקונה לו ולא עירוב אביו.
8 הגמרא מקשה על כל האמוראים המזכירים לעיל: מיתבי, שנינו
9 בברייתא, קמן, כל עוד שצריך לאמו, יוצא בעירוב אמו שמניחה
10 לעצמה. [וכמה – עד מתי נחשב צריך לאמו]. מבארת הגמרא: עד
11 שיהא בן שש שנים.
12 הגמרא דוחה מכח הברייתא את דברי רבי יהושע בר רב אידי:
13 הויבא דרב יהושע בר רב אידי הויבא – הסתירה מברייתא זו
14 לדברי רב יהושע בן רב אידי היא סתירה גמורה ונדחתה שיטתו.
15 שהרי אמר שמבן חמש אין הקטן יוצא בעירוב אמו וצריך לזכות
16 לו עירוב נפרד, ואילו בברייתא מבואר שעד בן שש יוצא בעירוב
17 אמו.
18 הגמרא שואלת האם יש מכאן סתירה גם לרב אסי: לימא תיהוי
19 הויבא דרב אסי – האם נאמר שברייתא זו היא גם סתירה לרב
20 אסי, שאמר שקטן בן שש יוצא בעירוב אמו, ואילו בברייתא נאמר
21 שרק 'עד' בן שש יוצא בעירובה.
22 מתרצת הגמרא: אמר רב אסי, כוונת הברייתא לעד ועד בכלל,
23 שגם בן שש הוא בכלל הדין האמור, וכדברי רב אסי.
24 הגמרא שואלת האם יש סתירה מהברייתא לדברי רבי ינאי וריש
25 לקיש: לימא תיהוי הויבא דרב ינאי וריש לקיש, שאמרו לעיל
26 (ע"א) שאינו צריך לאמו, היינו כל שנפנה ואין אמו מקנחתו או
27 שאינו צועק 'אימא אימא' בשמעתור, ושיעורים אלו מתאימים
28 לקטן בן ארבע או בן חמש, ואילו בברייתא מבואר שעד בן שש
29 נחשב כ'צריך לאמו' ויוצא בעירובה.
30 מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא דאמרו רבי ינאי וריש לקיש הוא
31 דאיתיה אבוי בכתא – כשאביו של הילד נמצא עמו בעיר, שאז,
32 כבר מבין ארבע או מבין חמש, אין הילד כרוך כל כך אחר אמו אלא
33 נכנס ויוצא עמה אביו, ואינו נקרא 'צריך לאמו', הא – והברייתא,
34 שמבואר בה שעד בן שש נחשב צריך לאמו, מדברת בדלא איתיה
35 אבוי בכתא – כשאין אבי הילד נמצא בעיר, שאז הוא כרוך אחר
36 אמו עד בן שש. ובוזה מתורצת גם הקושיא הראשונה על רב אסי
37 (ע"א), שמה שנאמר שכן ארבע או בן חמש נחשב כאינו צריך
38 לאמו, מדובר כשאביו בעיר, ודברי רב אסי אמורים כשאין אביו
39 בעיר.
40 למדנו לעיל (משנה א) שאין אדם מניח עירובי תחומין עבור
41 חבירו אלא מדעתו. הסוגיא דלהלן תדון על הדינים המיוחדים
42 שנאמרו בענין זה לגבי אדם שמניח עירובי תחומין עבור אנשי
43 ביתו.
44 תנו רבנן בברייתא, מערב אדם עירובי תחומין על ידי – בשביל גנו
45 ובתו הקטנים וכן על ידי עבדו ושפחתו הקטנים, בין לדעתן בין שלא
46 לדעתן – אף אם מתנגדים לכך. אבל אינו מערב לא על ידי עבדו
47 ושפחתו העברים [ולא] על ידי גנו ובתו הגדולים ולא על ידי אשתו
48 אלא מדעתם.
49 הגמרא מביאה ברייתא דומה שמרחיבה יותר: תניא אידך – שנו
50 עוד בברייתא אחרת, לא יערב אדם על ידי גנו ובתו הגדולים ועל
51 ידי עבדו ושפחתו העברים ולא על ידי אשתו אלא מדעתן, אבל
52 מערב הוא על ידי עבדו ושפחתו הקטנים ועל ידי גנו ובתו הקטנים
53 בין לדעתן ובין שלא לדעתן. והטעם שיכול לערב בשביל עבדו
54 ושפחתו הכנענים מפני שידן בידו – גופם קנוי לו ולכן יכול הוא
55 לקבוע היכן תהיה שבייתם. ובזמן שעירבו לעצמם ועירב עליהם
56 רבן לרוח אחרת, יוצאין בשל רבן אבל מה שעירבו לעצמם, אינו
57 עירוב, חזין מן האשה שקונה לה העירוב שהניחה לעצמה ולא מה
58 שהניח בעלה עבורה, מפני שאשה יכולה למחות ולומר שאינה
59 רוצה בעירוב שהניח בשבילה בעלה.

עירובין. פרק שמיני - כיצד משתתפין דף פג עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קכג
 רש"י

1 וחצי חצי חציה לטמא מומאט אוכלין — לרבי יוחנן בן ברוקה כדאית ליה דהיינו כביצה חסר
 2 רביע — שהרי הוא שיער בכבר של רובע קב, כדאמר מחצה שבר לחנוני. נמצא כבר
 3 בפנודין רובע קב. וכן שש ביצים חציה, שלש ביצים לבית המנוגע, וחצי חציה ביצה ומחצה
 4 — לפסול את הגויה ולטומאת אוכלין שלשה רביעי ביצה. ולרבי שמעון ששיער בכבר
 5 משלש לקב, כבר שלימה — שמונה ביצים, חציה
 6 ארבע לקב חציה — שתיים חצי חצי חציה —
 7 ביצה. ולא שוו שיעוריהו להדרי — לא היא
 8 שיעור טומאת אוכלין חצי שיעור פסול גייה
 9 מצומצם, אלא יש שאומרים פחות ויש שאומר
 10 יותר. דתניא כמה שיעור חצי פרס — לפסול את
 11 הגייה. חסר קומעא — בביצים קטנים שיעורה,
 12 ואליבא דרבי שמעון דאמר במתניתין שתי
 13 ביצים. שיער רבי — סאה אחת שהובאה לפניו,
 14 ומצא למנץ קבין שבה יותר מעשרים וארבע
 15 ביצים לקב, דהיינו לכבר של שלישית הקב יותר
 16 משמונה חציה יותר על ארבע וחצי חציה שתי
 17 ביצים ועוד אחד מעשרים בביצה לכל ביצה,
 18 דהיינו לחצי פרס אחד מעשר בביצה תוספת. ויש
 19 שונים: אחד מארבעים בביצה, ומפרשי לשתי
 20 הביצים תוספת אחד מארבעים ותו לא.
 21 והמדקדק בלשון הזה אי אפשר להעמידו לקמן,
 22 ואני שניחן שמעתי. כמה ובקליפתה — אלמא:
 23 לא שוי חצי שיעור דפסול גייה, דאי לרבי
 24 יהודה — חסר קומעא בעי מיהו, ואי לרבי יוסי —
 25 ביצה וקליפתה שחוקות בעי מיהו, ואי לרבי —
 26 ועודות בעי דהיינו טפ. בלא קליפתה — נמי וזטר
 27 טפי אפילו מפלגי שיעוריה דחצי פרס דרבי
 28 יהודה. זו דברי רבי יהודה — הך ברייתא דחצי
 29 פרס דלעיל. רבי יוחנן בן ברוקה — ואוקימנא
 30 אליביה דכבר של רובע הקב שש ביצים, שיער
 31 לעירוב חציה — שלש, חצי חציה — ביצה
 32 ומחצה. פשיטא — דהא רב חסדא גופיה הכי
 33 אוקמא לעיל צא מהן מחצה לחנוני. בונים —
 34 שם האיש. מוריא קונתסא — שם הסאה. דמן
 35 נאוכא — מאותו מקום. דמדברית — שהן ששה
 36 קבין, וקימאי לן: קב ארבעה לוגין, ולוג שש ביצים
 37 — הרי עשרים וארבע ביצים לקב, קמאן דאמר
 38 לסאה. ואי ירושלמית — דאמר לקמן דעדפת
 39 שתות על סאה שהיתה בימי משה, ושתות הביאו
 40 מבחוץ — דהיינו חמישית כשיעור הראשון, הרי
 41 ניתוספו עשרים על מאה וניתוספה חמישית על
 42 ארבעים דהיינו שמונה וביצה חסר חומש על
 43 ארבע — הרי תוספת עשרים ותשע חסר חומש,
 44 תנם על קמאן דאמר — הרי קעל גבי, ובההוא
 45 בציר חומשא לא דק. ואי דציפורית — דאמר
 46 לקמן יתירה על ירושלמית שתות מלבר. מאתן
 47 ושבע חוין — למאה, דעשרים תוספת לשבעים
 48 ארבע עשרה תוספת שהן חומש של שבעים
 49 שניתוסף עליה חלק חמישי שמתחילה, שהוא
 50 חלק ששי למדה הגדולה דהיינו שתות מלבר,
 51 כלומר: על ההמשה הביאו ששי מן החוץ, הרי תוספת שלשים וארבע. תנם על קעל גבי —
 52 הרי מאתיים ושבע. ובתוספת של שלש הביצים חומשין לא דק, שהרי מחשבון הראשון חסר
 53 חומש, צא משלש אלה חומש — לא נשאר אפילו חצי ביצה. אייתי חלתא שדי עלייהו —
 54 בסאה זו שהובאה לפניו היתה סאה ציפורית וחלתא שכשיתלו חלתה תעמוד על סאה
 55 ושיעור חלה חומש מעשרים וארבע. כדאמר בפרק "חלוך שבש שתי חצירות" (לעיל פא.א).
 56 כמה חוין תמני — שהן אחד מעשרים וארבעה במאה תשעים ושנים. ולא דק בחלתן של חמש עשרה ביצים הנותרין, ועולה ליותר מחצי ביצה. אייתי ועודות דרבי — ששיער ומצא לכל
 57 שתי ביצים של מדברית אחד מארבעים בביצה, כדאמר דהוי לפרק ביצים ביצה, למאה וששים שתי ביצים, ולא ארבעים ושבע הנותרין יותר מחצי ביצה. אי הכי פפי הוי לכו — ממאתן
 58 ושיבסר. ומשני: כיון דלא הוי ביצה לא חשיב ליה. כך שמעתי בלשון אחד. וקשיא לי בגוה: דאי דייקת בה שפיר — טפי מביצה הוי, שהרי בוודות לא ארבעים ושבע ביצים שלא חשבת יש
 59 יותר מחצי ביצה. ובחלתן של חמש עשרה ביצים שלא חשבת יש יותר מחצי ביצה וגם למעלה בתוספת ציפורית על ירושלמית נשאר שני חומשין שלא דקדקו בהן. ובלשון אחר שמעתי:
 60 אלא אייתי ועודות של רבי שדי עלייהו, ודל חלתן מהכא. וכי פרכינן מאתן ושב הוה, אייתי ועודות דרבי אחת מעשרים לכל ביצה שדי עלייהו, דהוה מלבר עשר ביעי הוה מאתן ושיבסר.
 61 אי הכי שתי ועודות דרבי אחד מעשרים לכל ביצה משבש ביצים, וגם שני חומשין שלא דקדקו בהן ומשני: כיון דלא הוי ביצה לא חשיב ליה. שתות — מלבר. ושל ציפורית יתירה על
 62 ירושלמית שתות — ירושלמית, ושתות מלבר. חלתא — דקמאן דאמר הוי ארבעים ושמונה. ואילו עורפת — דציפורית על מדברית ששים ושלש. דהא סאה ציפורית מאתיים ושבע, כדאמרן
 63 לעיל, ומדברית קמאן דאמר. ואלא שליש ירושלמית — קאמר. שליש יריה כמה הוי חמישי ושמונה נכי חלתא — דהא סאה ירושלמית קעל גבי, כדאמרין לעיל. קרוב לשליש יריה —
 64 דשליש יריה ששים ותשע, ועודפה ששים ושלש. ושליש יריה — דהוא ששים ותשע קרוב הוא למחצה מדברית, דהוא שבעים ושתיים. בוודות דרבי — כי משעת לה בוודות דאשכח
 65 בה רבי, דשיעי בה מאתן ושיבסר והוי שליש יריהו שבעים ושתיים ושליש ביצה. ויתירה על מחצה מדברית שליש ביצה, דמחצה מדברית שבעים ושתיים.

שבעת רבעים קמח ועוד חייבין בחלה - פירוש: שבעה לוגין ועוד, דהיינו ביצה חומש ביצה, כדפירש בקונטרס, הם שש ירושלמיות וחמש ציפוריות. ובסוף "כלל גדול" (שבת ע"ב) היה כתוב בספריים: והתנן, חמשה רבעים קמח ועוד חייבים בחלה - לא גרסין רש"י "ועוד", התם משמע דבשל ציפורי איירי, והתם ליכא "ועוד", אלא חמשה בצמצום. ורבינו תם מפרש: דאתיא כרבי יוסי, וגרסין ליה שפיר. דתנן במסכת עדיות (פרק ראשון משנה ב), ומייתי לה בפרק קמא דשבת (טו, טז), שזאי אמר: 2 מקב לחלה כו'. וחכמים אומרים: חמש רבעים קמח 3 חייבין בחלה. ורבי יוסי אמר: חמש - פטורים, 4 חמש ועוד - חייבים. ומפרש רבינו תם: דסבר רבי 5 יוסי ד"ראשית ערסותיכם" - דהיינו דלאור 6 הפרשת ראשית, הדוא חלה יאר שיעור 7 ערסותיכם - דהיינו עיסת מדברית. והדוא 8 "ועוד" - היינו כדו חלה. ומחברינו יצחק מפרש: 9 דרבי יוסי לטעמיה דשמעתין. דקאמר חצי פרס 10 שתי ביצים שחקות. ושיעור רבי שתי ביצים ועוד 11 אחד מעשרים בכיצה, אם כן, משבעה רבעים קמח 12 ועוד שדם ארבעים ושלש ביצים וחומש ביצה 13 כמנין חלה, יעלה ועודות - שתי ביצים ושלשה 14 ועודות הרי לרבי יוסי ארבעים וחמש ביצים 15 וחומש ביצה ושלש ועודות. אף על פי שחסיאן 16 דחקין ניתוספו, מנין הביצים כדקאי קאי כדמוכח 17 בשמעתין. ולבאורה נראה דאין הלכה כרבי יוסי, 18 כדאמרין בימי שהוציא אהרן (מו"ב) דהלכה כרבי 19 יוסי מחבירי, ולא מחבירי. ואמרין נמי, אמר ליה 20 רבי אלעזר לרב אסי: מה אמור רבנן בני מדרשא? 21 אמר ליה לו: הכי אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי יוסי. 22 וקאמר התלמוד: ממכל דידידאח פליגי עליה. 23 משמע דאי רבים פליגי עליה - אין הלכה כרבי 24 יוסי. אבל לפום ריהטא דגרסין בפרק "כלל גדול" 25 (שבת ע"ב) ובפרק "אלו עוברין" (פסחים מה"ב) 26 דנקט התלמוד חמש רבעים ועוד חייבין בחלה - 27 משמע דהלכה כרבי יוסי.

1 **קא סלקא דעתך מאי מרפסת בני עלייה** - 2 מפרש רבינו יצחק: סתם פתח עלייה גבוה 3 עשרה מן מרפסת, והמרפסת גבוה מן החצר 4 עשרה, ודרך סולמות יורדין מעלייה למרפסת 5 וממרפסת לחצר, ודרך חצר יוצאים לרשות 6 הרבים. דמרפסת היא של בני עלייה, ואין בני 7 החצר אוסרים אותה לבני עליית לפי שהמרפסת היא שלם. והא דקאמר בסמוך בשתי 8 גוהרותא כשבאין בני תחתונה דרך עליונה למלאות שאורסת התחתונה על עליונה - 9 היינו כדמפרש בפירקין משכן בעשן מחיצה מארבעות ומגולן דאסורים בה, דהא גבי כותל שבין שתי חצירות 10 המרפסת זה על זה משום לזה בשלשול וזה בשלשול. אבל מחמת הסולמות שירדין בהם 11 מן העליות לא היו אוסרין זה על זה, דסולם תורת מחיצה עליו. והשתא פריך לרב שפיר, כיון 12 דפתחי עליית והלכותיהם גבוהים מן החצר עשרים או יותר, אמאי נותנין תל ועמוד שבחצר 13 הגבוהים עשרה, והם כנגד החלונות? דנבזהים לבני עליית בשלשול עשרה יאסרו לרב בני 14 חצר על בני עליית על ידי זריקה, כיון דתל ועמוד היו של שניהם ולא דמי למרפסת שהיא 15 לבני עליית לבדה. ואף על פי שתל ועמוד הוא שיה למרפסת, ויכול להשתמש מן המרפסת 16 בתל ועמוד בפתח - מכל מקום לא מקיף לבני עליית בפתח אלא בשלשול. כי במרפסת אין 17 בה דיוויין, ואינה יכולה לאסור את התל לחצר אלא על ידי עליית. ואף על פי שירדין בה מן 18 העליות ומשתמשין בה - אינה אוסרת, כיון דסולם תורת מחיצה עליו. והא דאמרין 19 בשמעתין דכשבאין בני התחתונה למלאות לא חשיב לבני התחתונה כזריקה - לאו משום 20 דסולם חשיב עליו כפתח לאסור, אלא דעל ידי סולם חשיב לבני התחתונה תשמישן בנחת 21 כמו בשלשול. אבל כפתח לא חשיב, ולא עדיף טפי משלשול לאסור. ומשני: לאותן הדורים 22 במרפסת. פירוש: שפתחי עליית תוך עשרה למרפסת, דתו ליכא בסולם תורת מחיצה. 23 **דכ"ב**

24 מוז עשרה ולזו שוה לארץ. היינו דרבה רב בר הונא - בפרק "חלוץ" (שם) דאמר: כותל שבין שתי חצירות, גבוה עשרה ורצו אחד שוה לארץ - נותנין אותו לזה ששוה לארץ. לזה 25 **בפתח ולזה בשלשול** - כגון חצר גבוהה מן התל עשרה דאינה משתמשת עליו בחול אלא בשלשול, וחברתה שוה לה. היינו דרב שיובי - בפרק "חלוץ" (שם). לזה בשלשול ולזה 26 בזריקה - כגון חצר זו גבוהה מזה התל עשרה, וזו נמוכה ממנו עשרה. **מאי** - לשיניהם בקשה הוא, והיינו תן שוין בו ואוסרין זה על זה, דהא כל שלשול אמרין דקשה הוא. או דילמא 27 לטוב זריקה הוה בשלשול תשמישו בנחת הוא. ומותר. וזה שבזריקה - אסור, אם לא עירבו אלו עם אלו אלא אלו לעצמן ואלו לעצמן.

1 **כדי עיסותיכם** - שאתם לשים במדבר, עומר לגולגולת: איפה שלשה סאין במנחות ליקן 2 לה בפרק "התורה" (ע"א), דכתיב (ויקרא מה'): "האיפה והבת תוכן אחד (להם) ויהיה" 3 וכתיב (שם): "מעשר הבת מן הכור" וכו' שלשים סאין, מעשר ידידה כמה הוי - שלשה 4 סאין, והעומר עשירית של שלשה סאין שחן שמונתה עשר קבין, שחן שבעים ושנים לוגין. 5 עשירית דשבעים לוגין שבעה לוגין. עשירית 6 של שני לוגין - חמש הלוג, הוא ביצה. 7 וחומשא, והיינו דקאמר שבעה רבעים ועוד. 8 רבעים - רבעי הקב, דהיינו שבעה לוגין ועוד 9 ביצה וחומשא. שחן ששה ירושלמית - שהרי 10 ששה מדבריות נעשו חמשה ירושלמיות, נשאר 11 לנו לוג מדברית וחומשו. דביצה וחומשא הוי 12 חומש הלוג, ביצה חומש לחמש ביצים והחומש 13 ביצה הוא תוספת לביצה הששית, הרי לוג 14 וחומשו, והן נעשין לוג ירושלמי. שהרי ששה 15 חומשין אלו נעשין חמשה. הרי זה **בריא** - 16 שאוכל בלכ צרכו. ומכורך - שאינו אוכל יותר 17 מדאי וכתיב (משלי י"ג): "יבטן רשעים תחסר", 18 **משנה** הכי גרסין במתניתין: **אנשי חצר ואנשי 19 מרפסת** כו' - ולא עירבו אלו עם אלו אבל 20 עירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן - מרפסת 21 אירובה היא, ודרבה פתחי עליות פתוחין לה, 22 וכולן יוצאין בסולם אחד לחצר, וממנה לרשות 23 הרבים. ואעפ"כ אין אוסרין, והואיל וגבוה 24 מרפסת עשרה שלא הלכו בסולם אלא להקל, 25 ואמרין תורת מחיצה עליו ואינן אוסרין. 26 כדאמרין ב"כיצד מעברין" (לעיל ט"ב): סולם 27 תורת פתח עליו ותורת מחיצה עליו, והכל 28 להקל. ומכל מקום שני רשויות לא פתחין מוציאן 29 מוז לזו. כל שגבוה עשרה - אם יש בחצר תל 30 או עמוד גבוה עשרה סמוך למרפסת - רשות 31 מרפסת שולטת בו, ומשתמשין הן בו, אבל לא 32 בני חצר. בכסוכה - שהחוליא סמוכה 33 למרפסת. חוליות הבור - קרקע שנטלו בחפירת 34 הבור והקיפו בו פי הבור סביב. **גמרא** לזה 35 **בפתח ולזה בפתח** - שתי חצירות שלא עירבו 36 יש רשות אחת סמוכה לתן ונחה לשתיון 37 להשתמש בה, כפתח זה שהוא נוה ליכנס. היינו 38 חלון שבין שתי חצירות - כלומר: הא לא 39 מיבעיא לן מאי דנייה אם אסור לשתיון או

40 מותר - דהיינו חלון שבין שתי חצירות. דתנן ביה: רצו - אחד מערבין, רצו - שנים 41 מערבין. ואם לא עירבו ביהד - שניהם אסורים להשתמש בה, אם רשות של ארבעה 42 היא. דאין רשות פתח מארבעה ומגולן דאסורים בה, דהא גבי כותל שבין שתי חצירות 43 תנן (לעיל ע"ב). היו בראשו פירות - אלו עולין מכאן ואוכלין וכן אלו, ובלבד שלא 44 יורידו למטה. אלמא: כל היכא דשוו לתרייהו - אסרי אהדיהו. וגם ברשות נמוכה 45 מעשרה אמרין מקום שאין בו ארבעה על ארבעה מותר לבני רשות היחיד ולבני רשות 46 הרבים לכתף עליו, דמקום פטור הוא. הא אית ביה ארבעה - אסור לתרייהו. וכל זריקה 47 - למעלה מעשרה טפחים, וכל שלשול - עמוק מעשרה טפחים. וכל תשמיש נוח דקרינן 48 ליה פתח לא גבוה קרקעיתו עשרה טפחים ולא נמוך עשרה טפחים. לזה בזריקה ולזה 49 בזריקה - כל רשות שהיא בין שתי רשויות וקשה תשמישה לשתיון, לזה גבוה עשרה 50 ולזה גבוה עשרה ואינן יכולים להשתמש אלא בזריקה - הא לא מיבעיא לי דהיינו כותל 51 שבין שתי חצירות ואיסורין מפורש במשנה. דקתני: שלא יורידו למטה, אלמא: 52 אסורים עם שניהן. היינו חייין - דהוי נמי אסור לתרייהו, דהא הפסק רשות חשיב, וכיון 53 דתשמישו שוה לשיניהם - אסורין בו, דאמר רב (לעיל ע"א): חייין שבין שתי חצירות, 54 עמוק מוז עשרה ולזה שוה לארץ - נותנין אותו לזה ששוה לארץ, דהוה לזה תשמיש 55 בנחת לזה בקשה כו' שמעינן מינה דאי לשניהן בנחת או לשניהן בקשה - שניהן אסורין 56 בו. לזה **בפתח ולזה בזריקה** - שחצר זו נמוכה וחצר זו גבוהה - ותל בליניה גבוה 57 בו עשרה ולזו שוה לארץ. היינו דרבה רב בר הונא - בפרק "חלוץ" (שם) דאמר: כותל שבין שתי חצירות, גבוה עשרה ורצו אחד שוה לארץ - נותנין אותו לזה ששוה לארץ. לזה 58 **בפתח ולזה בשלשול** - כגון חצר גבוהה מן התל עשרה דאינה משתמשת עליו בחול אלא בשלשול, וחברתה שוה לה. היינו דרב שיובי - בפרק "חלוץ" (שם). לזה בשלשול ולזה 59 בזריקה - כגון חצר זו גבוהה מזה התל עשרה, וזו נמוכה ממנו עשרה. **מאי** - לשיניהם בקשה הוא, והיינו תן שוין בו ואוסרין זה על זה, דהא כל שלשול אמרין דקשה הוא. או דילמא 60 לטוב זריקה הוה בשלשול תשמישו בנחת הוא. ומותר. וזה שבזריקה - אסור, אם לא עירבו אלו עם אלו אלא אלו לעצמן ואלו לעצמן.

עירובין דף פג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עזר והדר" (ליום חמישי) קכה

60 טפחים מהקרקע, יכולים לערב ביחד ויכולים לערב כל חצר
61 בפני עצמה, כמו ששינונו לעיל (ע"ט), ואם לא עירבו ביחד, שתי
62 החצירות אסורות להעלות חפצים על עובי החלון ולהוריד
63 ממנו אם יש במשטח העובי שיעור של ארבעה על ארבעה
64 טפחים.
65 וכן פשוט שאם אופן השימוש ברשות השלישית עבור שתי
66 החצירות הוא לְיָה בְּיָרֵקָה וְלָהּ בְּיָרֵקָה, והיינו, שרשות זו שהיא
67 בין שתי החצירות קשה להשתמש בה בין מחצר זו ובין מחצר זו,
68 משום שלשתייהן היא גבוהה עשרה טפחים ואינם יכולים
69 להשתמש אלא בזריקה, היינו דין של פּוֹתֵל שְׁבִין שְׁתֵּי חֲצִירוֹת,
70 ששינונו לעיל (ע"ט), שאם יש כותל גבוה עשרה טפחים בין שתי
71 חצירות אסור להוריד פירות מראש הכותל לאחת החצירות.
72 והטעם, שמאחר שהשימוש ברשות זו קשה לשתי החצירות
73 במידה שווה, הרי היא שייכת לשתייהן בשוה, ודינה כדן חצר
74 משותפת שהיא אסורה.
75 וכן פשוט שאם אופן השימוש ברשות השלישית עבור שתי
76 החצירות הוא לְיָה בְּשִׁלְשׁוּל וְלָהּ בְּשִׁלְשׁוּל, כלומר, שקשה
77 להשתמש ברשות זו בין מחצר זו ובין מחצר זו, משום שלשתייהן
78 היא עמוקה עשרה טפחים מתחת לפני הקרקע ואינם יכולים
79 להשתמש בה אלא על ידי שמשלשלים לתוכה את הכלים על ידי
80 חריץ וכדומה, היינו דין של חֲרִיץ שְׁבִין שְׁתֵּי חֲצִירוֹת, שאם יש
81 חריץ עמוק עשרה טפחים בין שתי חצירות, כיון שתשמישו שוה
82 לשתייהן, אסורים בו, שהרי אמר רב נחמן (לעיל ע"ט), חריץ שבין שתי
83 חצירות, עמוק מזו עשרה ולזו שוה לארץ והיינו עמוק פחות
84 מעשרה, נותנים אותו לזו שווה לארץ, משום שמשמש בו
85 בנחת, ומבואר מתוך זה שאם לשתי החצירות תשמישו בנחת או
86 לשתייהן תשמישו בקשה, שתייהן אסורות בו.
87 וכן פשוט שאם השימוש ברשות השלישית הוא לְיָה בְּפִתַח וְלָהּ
88 בְּיָרֵקָה, כגון שחצר אחת גבוהה וחצר שניה נמוכה, ותל ביניהן,
89 לראשונה הוא שוה לארץ ולשניה גבוה עשרה, שלזו שווה
90 לארץ תשמישו בנחת ולזו שגבוה עשרה תשמישו בקשה, היינו דין
91 דְּרָבָה כִּרְבֵּי הַיָּמָּה אָמַר רַב נַחְמָן (ע"ט), כותל שבין שתי חצרות, צדו
92 אחד גבוה עשרה טפחים וצדו אחד שוה לארץ, נותנים אותו
93 לחצר שהוא שוה לה לארץ, משום שעבורם תשמישו בנחת ואילו
94 עבור החצר השנייה תשמישו בקשה, וכל שלזה בנחת ולזה בקשה,
95 נותנים אותו לזה שתשמישו בנחת.
96 וכן פשוט שאם השימוש ברשות השלישית הוא לְיָה בְּפִתַח וְלָהּ
97 בְּשִׁלְשׁוּל, כגון שחצר אחת גבוהה מהתל עשרה טפחים, ואינה
98 משתמשת עליו אלא בשלשול, והחצר השנייה שווה לגובה התל
99 ומשתמשת בו בנחת, היינו דין דְּרָבִי שִׁיבִי אָמַר רַב נַחְמָן (לעיל ע"ט).
100 שחריץ שבין שתי חצירות, עמוק מזו עשרה ולזו שוה לארץ,
101 נותנים אותו לזו שווה לארץ, משום שמשתמשת בו בנחת.
102 הגמרא דנה לגבי אופן שינונו לא נתבאר: רשות שלישית
103 שממוקמת באופן שתשמישה לְיָה בְּשִׁלְשׁוּל וְלָהּ בְּיָרֵקָה, וכגון חצר
104 זו גבוהה מהתל עשרה, ומשתמשת עליו על ידי שלשול, והחצר
105 השנייה נמוכה ממנו עשרה, ומשתמשת עליו בזריקה, מֵאֵי – מהו
106 הדין, האם כיון שלשתייהן תשמישו בקשה הרי הן שוות בו
107 ואסורות זו על זו, שהרי נתבאר לעיל שגם שלשול וגם זריקה
108 תשמישים קשים הם, או שמא לגבי זריקה נחשב שלשול כתשמיש
109 בנחת, ואם כן התל מותר לזו שבשלשול ואסור לזו שבזריקה עם
110 לא עירבו ביניהן.
111 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בענין זה: אָמַר רַב, שְׁנֵיהֶן
112 אָסוּרִין, משום ששתייהן משתמשות בו בקשה, וְשָׂמוּאֵל אָמַר, נִזְתָּנִין
113 אוֹתוֹ לְיָה בְּשִׁלְשׁוּל, שהחצר שלהם מותרת בו והחצר השנייה
114 אסורה, משום שְׁלֹשָׁה שבשלשול תשמישו בנחת וְלָהּ שבזריקה
115 תשמישו בקשה, וכלל הוא שְׁכָל דְּבָרַי שֶׁתְּשַׁמְּשׁוּ לְיָה בְּנִחְתָּה וְלָהּ
116 בְּקִשָּׁה, נִזְתָּנִים אוֹתוֹ לְיָה בְּשִׁלְשׁוּל וְלָהּ בְּזִיקָה.
117 הגמרא מביאה ראייה לשמואל ממשנתנו: הֲנֵן בְּמִשְׁנַתְנָהוּ אָנְשֵׁי חָצֵר
118 וְאֲנֵשֵׁי מִרְפָּסַת שֶׁשֶׁבְּחוּ וְלֹא עִירְבוּ בֵּינֵיהֶם, כָּל שֶׁהִתַּל שֶׁבְּחָצֵר נְבוֹהָ
119 עֲשֵׂרֵה מַטְפָּחִים, הִיא הוּא שִׁיךְ לְמִרְפָּסַת, אֲבָל אִם הוּא פְּחוֹת מִמָּאן,
120 שִׁיךְ לְחָצֵר. הגמרא מבארת את סברתה, לפיה יש ראייה מהמשנה.
121 קָא סִלְקָא דְעֵתָהּ מֵאֵי מִרְפָּסַת,

1 ומשמע שחיוב חלה הוא כשתלושו בְּיָד עִיפּוֹתֵיהֶם. וְכַמָּה שִׁיעוֹר
2 'עִיפּוֹתֵיהֶם', בְּיָד עִיפּוֹת הַמְּרָבֵר – שהיו לשים במדבר. וְכַמָּה עִיפּוֹת
3 הַמְּרָבֵר, זו כמות העיסה שהיו עושים מהמן, ושיעור המן בכל יום
4 הוא 'עומר' (שמות טו טז), ושיעור העומר ידוע מִדְּבָרֵיכֶם (שם טו לו)
5 'וְהַעֲמֵר עֲשִׂירֵית הָאִיפָה הוּא', ו'איפה' היא שלשה סאים, וסאה
6 ששה קבים, וקב ארבעה לוגים, הרי שאיפה היא שבעים ושנים
7 לוגים, ועשירית האיפה היא שבעה לוגים וחומש הלוג, מִמָּאן
8 אָמְרוּ שֶׁבָּעָה רְבָעִים שֶׁל קָב, והיינו שבעה לוגים קָמַח וְעוֹד (זעור),
9 היינו חמישית הלוג] תֵּיבָה בְּחֵלֶה, שֶׁהֵן שֶׁשָּׁה רְבָעִים [–לוגים] שֶׁל
10 מִידָה יְרוּשְׁלָמִית, שכן בירושלים הוסיפו שישיית על המידות, כך
11 שבעה וחומש לוגים מדבריים שוים לששה לוגים ירושלמיים, שֶׁהֵן
12 הַמָּשָׁה רְבָעִים [–לוגים] במידה שֶׁל צִיפּוֹרִי, שגם בציפורי הוסיפו
13 עוד שישיית על המידות, כך ששישה לוגים ירושלמיים שוים
14 לחמשה ציפוריים. מִמָּאן אָמְרוּ, הָאוֹכֵל בְּכָל יוֹם בְּמִידָה זו [שהיתה
15 יורדת מן השמים לכל איש] הִרִי זֶה קָרִיא לְפִי שְׂאוּכָל כָּל צָרְכוֹ,
16 וְכַמָּוֶן לְפִי שְׂאִינוֹ אוֹכֵל יוֹתֵר מִדָּאֵי, והאוכל יתר על כן הרי זה
17 רַעֲבָתָהּ, והאוכל פְּחוֹת מִמָּאן הרי זה מְקוּלָּל בְּמַעֲשֵׂי שְׂאִין בּוֹ כַח
18 לְאֹכֵל.

משנה

19 בני חצר שלא עירבו אסורים להוציא מרשותו של אחד לרשותו
20 של השני, וכן מרשותו של אחד לרשות המשותפת, משום שהיא
21 שייכת גם לשני. המשנה דנה לגבי אופנים, בהם מותר להוציא
22 מרשותו של אחד לרשות המשותפת, משום שאין תשמישה נוח
23 לבעלי הרשות השנייה, והיא נידונת כשייכת לבעלי הרשות
24 הראשונה בלבד.
25 אָנְשֵׁי חָצֵר – אנשים הדרים בבתי שפתחיהם פתוחים לחצר,
26 וְאֲנֵשֵׁי מִרְפָּסַת – אנשים הדרים בעליות שפתחיהן פתוחים
27 למרפסת, וְעִירְבוּ בֵּינֵיהֶם, ויש בחצר עמוד סמוך
28 למרפסת, ובין אנשי החצר ובין אנשי המרפסת משתמשים בו בימי
29 חול. כָּל שֶׁעָמַד זֶה נְבוֹהָ עֲשֵׂרֵה מַטְפָּחִים, הרי הוא שייך לְמִרְפָּסַת,
30 משום שבני המרפסת משתמשים בו בנחויות ואילו בני החצר,
31 בקושי, ולכן בשבת בני המרפסת מותרים להשתמש בו, אבל בני
32 החצר אסורים. ואם גובה העמוד פְּחוֹת מִמָּאן [–מעשרה], הרי זה
33 לְחָצֵר.
34 ובדומה לכך אם יש בחצר חוֹלְיֵית הַבּוֹר, והיינו אדמה שנטלו
35 בחפירת הבור והקיפו בה את פי הבור מטביב, וְהַפְּלֵעַ, שֶׁהֵן נְבוֹהִים
36 עֲשֵׂרֵה מַטְפָּחִים, כיון שתשמישם נוח לבני המרפסת הרי הם
37 לְמִרְפָּסַת, ובני המרפסת מותרים להשתמש על גביהם ולא בני
38 החצר, ואם גובהם פְּחוֹת מִמָּאן, הרי הם לְחָצֵר. כְּמָה דְּבָרִים
39 אָמְרוּ, בְּחֻלְיֵיה שְׂאוֹת מִמָּוֶן לְמִרְפָּסַת, שאו כל שהיא גבוהה
40 עשרה, תשמישה נוח לבני המרפסת והיא שייכת להם, אֲבָל
41 בְּחֻלְיֵיה מוֹפְלָגַת מִהִמְרָפְסַת, אִפְּיֵלוֹ אִם הִיא נְבוֹהָ עֲשֵׂרֵה מַטְפָּחִים,
42 הרי היא לְחָצֵר, משום שבאופן זה אין השימוש בה נוח לבני
43 המרפסת, ומבארת המשנה: וְאִיזוּ הִיא כְּמוֹכָה, כָּל שֶׁאֵינָה רְחוּקָה
44 אֶרְבָּעָה מַטְפָּחִים מִהִמְרָפְסַת.

גמרא

46 הגמרא דנה לגבי אופנים שונים של מיקום רשות נוספת וכגון תל
47 או עמוד וכדומה) בייחס לשתי חצירות. קיימות שלש חלוקות של
48 אופני השימוש ברשות הנוספת: א. תשמיש קל ונוח. ב. תשמיש
49 קשה משום שהמקום הוא גבוה מדי. ג. תשמיש קשה משום
50 שהמקום ההוא נמוך מדי. תשמיש נוח נקרא בלשון הגמרא 'פתח',
51 על שם שימושו נוח כפתח זה שהוא נוח להכנס. תשמיש קשה
52 במקום גבוה נקרא 'זריקה', ותשמיש קשה במקום נמוך נקרא
53 'שלשול'.
54 הגמרא מביאה כמה אופנים שלא חל ספק בדינם אם בני שתי
55 החצירות מותרים להשתמש ברשות השלישית או אסורים.
56 פְּשִׁיטָא שאם השימוש ברשות השלישית הוא לְיָה בְּפִתַח וְלָהּ
57 בְּפִתַח – נוח לבני שתי החצירות, היינו דין של תְּלוּן שְׁבִין שְׁתֵּי
58 חֲצִירוֹת, שאם יש ככותל שבין שתי חצירות חלון בתוך עשרה

62 בשלשול. והיינו כשמואל ולא כרב.
 63 מתרצת הגמרא: אָמַר רב יצחק ברית דרב יהודה, הָבָא בְּבוֹר מְלֵאָה
 64 מִיָּם עֲקָקִינָן, ואין הפרש של עשרה בין המרפסת לפני המים,
 65 ותשמיש הבור נוח לבני המרפסת.
 66 מקשה הגמרא: וְהָא חֲסָרָא – והרי המים נחסרים בשבת על ידי
 67 שנדלים מהבור, וכאשר גובה המים יירד, תשמיש הבור יהיה
 68 בשלשול לבני המרפסת, ובאופן זה הם אסורים בו לפי רב.
 69 הגמרא מנסה לתרץ: כִּיּוֹן דְּבֵי מְלֵאָה שְׂרִיא – כיון שכאשר הבור
 70 מלא, מותר, כִּי חֲסָרָא נְמִי שְׂרִיא – אף כאשר יחסרו המים, מותר.
 71 דוחה הגמרא: אֲדַרְבֵּי, כִּיּוֹן דְּבֵי חֲסָרָא אֲסִירָא – כיון שכאשר
 72 נחסרים המים אף בני המרפסת אסורים בו, אם כן כִּי מְלֵאָה נְמִי
 73 אֲסִירָא – גם כאשר הבור מלא יש לאסור עליהם.
 74 הגמרא מתרצת באופן אחר: אֵלָא אָמַר אֲבִי, הָבָא בְּבוֹר מְלֵאָה
 75 פִּירוֹת עֲקָקִינָן, ואין הפרש עשרה בין המרפסת לפירות העליונים,
 76 ותשמיש הבור נוח לבני המרפסת. מקשה הגמרא: וְהָא חֲסָרָא – והרי
 77 הפירות עלולים להיות נחסרים בשבת, ומה ההבדל ביניהם למים.
 78 מתרצת הגמרא: פְּטִיבְלָא – מדובר בטבל, שאסור בטלטול. ולכן
 79 מותרים בני המרפסת להשתמש בבור.
 80 הגמרא מסייעת לתירוץ זה: דִּיקָא נְמִי דְּקָתְנִי – כן מדויק גם ממה
 81 ששינוי 'חוליית הבור והסלע, ומשמע דִּיקָא דְּפִלְע – שבענין הבור
 82 מדובר באופן הדומה לסלע, שכמו שסלע הוא קבוע ואינו נחסר,
 83 כן גם בבור מדובר באופן שאינו נחסר, והיינו בבור מלא פירות
 84 טבל, מסייעת הגמרא: שְׂמַע מִיָּה – אכן משמע כן.
 85 שואלת הגמרא: וְלָמָּה לִי לְמִיתָנָא – לשנות במשנה בור, וְלָמָּה לִי
 86 לְמִיתָנָא פִּלְע, הלא די להוכיח רק סלע, כיון שאף בבור תשמישו
 87 על גביו.
 88 משיבה הגמרא: צְרִיכָא. דְּאִי אֲשְׁמַעִינָן – שאם היה משמיע רק לגבי
 89 פִּלְע, היינו אומרים שדווקא סלע מותר לבני המרפסת משום
 90 דְּלִיכָא לְמִינֵיהּ – שאין בזה מקום לשום גזירה, אֲבָל בְּבוֹר מְלֵאָה פִּירוֹת
 91 טבל לִינֵיהּ – יש לגזור ולאסור להשתמש בו מחשש דִּומִינֵיהּ דְּמְלֵאָה
 92 פִּירוֹת מְתוּקִינָן – שלפעמים יהיה הבור מלא בפירות מתוקים,
 93 שכיון שהם ניטלים בשבת אין היתר לבני המרפסת להשתמש
 94 מעל גביהם, ויבואו לידי איסור. מסייעת הגמרא: צְרִיכָא – אכן
 95 צריך לשנות את שניהם.
 96 הגמרא מביאה ראיה לרב ושכל שלזה בשלשול ולזה בזריקה,
 97 שניהם אסורים: תָּא שְׂמַע, שינוי בברייתא, אֲנָשִׁי חָצַר – אנשים
 98 הדרים בבתיים הפתוחים לחצר, וְאֲנָשִׁי עֲלִיָּה – אנשים הדרים
 99 בעליות שמעל החצר, שְׂשֻׁבְהוּ וְלֹא עִירְבוּ בֵּינֵיהֶם, אֲנָשִׁי חָצַר
 100 מְשֻׁמְשִׁין בְּעֶשְׂרָה טַפְחִים הִתְחַתְּנוּ, כגון שיש זיו בולט מהכותל
 101 בתוך עשרה טפחים התחתונים, אנשי החצר מותרים להשתמש
 102 בו, שלגביהם הוא כ'פתח', ואנשי העלייה אסורים להשתמש בו,
 103 לפי שלגביהם תשמישו בשלשול. וְאֲנָשִׁי עֲלִיָּה מְשֻׁמְשִׁין בְּעֶשְׂרָה
 104 טַפְחִים הִתְחַתְּנוּ, שאם יש זיו הבולט מהכותל בתוך עשרה טפחים
 105 העליונים, כלומר, בתוך עשרה טפחים הסמוכים לעלייה, אנשי
 106 העלייה מותרים להשתמש בו, לפי שמקום זה סמוך להם,
 107 ותשמישם בו כ'פתח', ואילו בני החצר אסורים להשתמש בו, לפי
 108 שתשמישם בו בזריקה. מבארת הברייתא: כִּי צַד, זיו היוצא מן
 109 הַכּוֹתֵל, כל שהוא לְמַטָּה מְעַשְׂרָה, הרי הוא לְחָצֵר, וכל שהוא
 110 לְמַעְלָה מְעַשְׂרָה הרי הוא לְעֲלִיָּה. ומשמע, שדווקא 'עשרה
 111 התחתונים' ו'עשרה העליונים' מותרים (זה לבני החצר וזה לבני
 112 העלייה), הָא דְּבִינֵי בִינֵי – אבל כל מה שבין 'עשרה התחתונים'
 113 ל'עשרה העליונים', שתשמישו לבני החצר בזריקה ולבני העלייה
 114 בשלשול, הרי הוא אֲסוּר לְשֵׁנֵיהֶם. ומוכח כדברי רב.
 115 דוחה הגמרא: אָמַר רב נחמן, הָבָא בְּכּוֹתֵל גְבוּהָ תְּשַׁעָּה עֶשְׂרֵי טַפְחִים
 116 עֲקָקִינָן, וזו יוצא מִנּוּ. ובאופן זה אינו קיים כלל מקום שבין עשרה
 117 התחתונים לבין עשרה העליונים, ולא ניתן להביא שום ראיה לגבי
 118 המלוקת של רב ושמואל, שהרי אין מדובר כלל באופן שלזה
 119 תשמישו בזריקה ולזה בשלשול. וכשהוֹזֵי מְעַשְׂרָה, הרי הוא
 120 לְזוּ – לבני החצר] בְּפִתְחָה וְלָזוּ – לבני העלייה] בְּשֻׁלְשׁוּל, וכאשר
 121 הוא לְמַעְלָה מְעַשְׂרָה, הרי הוא לְזוּ – לבני העלייה] בְּפִתְחָה וְלָזוּ
 122 – לבני החצר] בְּזִרְיָקָה.

1 היינו כִּי עֲלִיָּה – אנשים הדרים בעלייה, שהיא גבוהה מהמרפסת
 2 הרבה, וְמֵאִי קָרוּ לָהּ – ומדוע קוראים לזה מְרַפֶּסֶת, משום דְּקָסְלָקִי
 3 – שהם עלולים לדירותיהם בְּמְרַפֶּסֶת וְצִיּוֹר אֵל, והתל שגבוה עשרה,
 4 נמוך הוא עשרה מהחלונות של העלייה, ובני העלייה משתמשים
 5 בשלשול ובני החצר בזריקה, ושינוי שהוא שייך למרפסת אֵלָמָּה –
 6 מוכח שכל שְׁלֹזָה בְּשֻׁלְשׁוּל וְלָזוּ בְּזִרְיָקָה, נוֹתְנִין אוֹתוֹ לְזוּ
 7 שְׂשֻׁלְשׁוּל, כשמואל. וקשה לרב.
 8 מתרצת הגמרא: יש לפרש בְּדָאֲמַר רב הוּנָא (לקמן) שמה ששינוי
 9 בסיפא 'למרפסת', היינו לְאוֹתֵן הַדְרִים בְּמְרַפֶּסֶת, שפתחי עליותיהם
 10 יוצאים למרפסת ממש, הָבָא נְמִי – גם ברישא יש לפרש שהתל
 11 שייך לְאוֹתֵן הַדְרִין בְּמְרַפֶּסֶת, שפתחיהם פתוחים למרפסת ממש.
 12 והתל שזה לגובה המרפסת, או שהוא נמוך או גבוה ממנה פחות
 13 מעשרה וְצִיּוֹר בֵּו, ולכן שייך למרפסת ולא לחצר, שהרי לבני
 14 המרפסת תשמישו בנחת ולבני החצר, בקושי.
 15 מקשה הגמרא: אִי הָבִי, שמדובר בדרים במרפסת, אֵימָא סִיפָא
 16 ששינוי בה, שאם התל פָּחוֹת מִכָּאֵן – (מעשרה) הרי הוא לְחָצֵר,
 17 וְאֵמָא – (ומדוע), והרי סתם מרפסת אינה גבוהה כל כך, ואין
 18 הפרש גובה של עשרה טפחים בין המרפסת לתל, ואם פתחי
 19 העליות יוצאים למרפסת ממש, נמצא שבני המרפסת משתמשים
 20 בתל זה בנחת, ואם כן תשמישו לְזוּ בְּפִתְחָה וְלָזוּ בְּפִתְחָה הוּא – נוח
 21 לבני החצר ונוח לבני המרפסת, והדין נותן ששניהם יאסרו בו.
 22 מתרצת הגמרא: מֵאִי – מזה הפירוש לְחָצֵר, הכוונה היא שהתל
 23 שייך אף לְחָצֵר, כלומר, שתי הרשויות שולטות בו ולכן שְׂנִינָן
 24 אֲסוּרִין.
 25 הגמרא מביאה סיוע לתירוץ זה: הָבִי נְמִי מִסֶּתְבְּרָא, שהכוונה 'אף
 26 לחצר' ושניהם אסורים ומדובר בדרים במרפסת, מְדַקְתֵּנִי סִיפָא,
 27 כְּמָה דְּכָרִים אֲמֹרִים] ושהתל שגבוה עשרה שייך למרפסת],
 28 בְּסֻמוּכָה למרפסת, אֲבָל בְּמוֹפְלָגָת – (רחוקה), אֲפִילוּ שְׂהוּא גְבוּהָ
 29 עֶשְׂרָה טַפְחִים שאינו נוח לבני החצר, הרי זה לְחָצֵר, משום
 30 שתשמישו קשה לבני המרפסת. ושואלת הגמרא: מֵאִי לְחָצֵר,
 31 אֵילֵמָּא – אם תאמר רק לְחָצֵר, וְיִשְׂרִי – ומותר להם, קשה, אֲמֵי,
 32 והרי רְשׁוּתָא דְּתַרְבִּייהוּ הוּא – רשות של שניהם היא. שאף אם
 33 מדובר בעליות גבוהות עשרה מהמרפסת, מכל מקום תשמישו
 34 קשה לשניהם בזה, לחצר בזריקה גובה עשרה, ולעלייה בזריקה
 35 משך ההפלגה ובשלשול למטה, ואף לשמואל, ששלשול לגבי
 36 זריקת גובה תשמיש נוח הוא, כאן, שיש גם שלשול וגם זריקת
 37 משך ההפלגה, שוים הם לזריקת גובה של החצר. ומדוע נותנים
 38 את הרשות לחצר. אֵלָא מֵאִי לְחָצֵר, היינו 'אף לְחָצֵר', וְשִׁנִּינָן
 39 אֲסוּרִין, וכיון שמוכרחים לומר כן אף לפי שמואל, הָבָא נְמִי לפי רב
 40 אין לתמוה דְּמֵאִי לְחָצֵר' שברישא. היינו 'אף לְחָצֵר', וְשִׁנִּינָן אֲסוּרִין.
 41 שְׂמַע מִיָּה.
 42 הגמרא מקשה על רב (שסובר שלזה לזריקה ולזה בשלשול,
 43 שניהם אסורים): תֵּנּוּ, הוֹלִיית הָבוֹר – אדמה שהקיפו בה את פי
 44 הבור, וְהִסְלַע שבחצר, שְׁהוּ גְבוּהִין עֶשְׂרָה, לְמְרַפֶּסֶת, פָּחוֹת מִכָּאֵן,
 45 לְחָצֵר. וסוברת הגמרא כעת, ש'מרפסת', היינו בני העלייה, שהיא
 46 גבוהה מהמרפסת הרבה, ולפי זה לבני החצר הוא בזריקה (כיון
 47 שחוליית הבור והסלע גבוהים למעלה מעשרה) ולבני המרפסת
 48 שימושם בשלשול (כיון שהם מופלגים בגובה יותר מעשרה),
 49 ונותנים לבני המרפסת, ומוכח שכל שלזה בשלשול ולזה בזריקה
 50 נותנים אותו לזה שבשלשול, וקשה לרב.
 51 דוחה הגמרא: אָמַר רב הוּנָא, 'למרפסת', היינו לְאוֹתֵן הַדְרִים
 52 בְּמְרַפֶּסֶת, שפתחי עליותיהם יוצאים למרפסת ממש. ותשמישם
 53 בחוליית הבור והסלע הגבוהים עשרה, בנחת, ואילו לבני החצר
 54 תשמישם בקושי, ולכן נותנים אותם למרפסת.
 55 מקשה הגמרא: תֵּינָח – (מיושב הדבר) לגבי פִּלְע שאם הוא גבוה
 56 עשרה, תשמישו נוח לבני המרפסת, שהרי משתמשים על גביו,
 57 וגבוהו שוה להם. אבל לגבי בור מֵאִי אֵימָא לְמִימָר – מה ניתן לומר.
 58 תשמישו שדולים מים שבקרעיתו, וסתם בור עמוק לפחות
 59 עשרה טפחים, ואם כן אף לדרים במרפסת צריך שלשול של
 60 לפחות עשרה טפחים, ומוכח שכיון שלבני החצר תשמישו בזריקה
 61 [מעל החוליה], נותנים את הבור לבני המרפסת, שמשתמשים

עירוביני - פרק שמיני - כיצד משתתפין דף פד עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קכז רש"י

1 **בני עלייה** — דגבידי ממרפסת טובא, אבל דרך מרפסת זו עליון ויורדין. ותל שבחצר
 2 שהוא גבוה עשרה היו נמוך מן העלייה עשרה דהו לזה בשלשול ולזה בוריקה, וקתני
 3 דבני עלייה מותרין בו. הדרין במרפסת — כגון שיש בה דירוק, לדלידהו דהו האי תל
 4 שבחצר שיה לזן בתוך עשרה, או נמוך או גבוה מהם פחות מעשרה. לזה בפתח ולזה
 5 **בפתח הוא** — ותריוהו בעי איתסוריה ביה, דהא
 6 סתם מרפסת לא גבייה טובא. אף לחצר — דהא
 7 כלומר: שתי הרשויות שולטות בו, ואסורין זה
 8 על זה. הכי נמי מסתברא — דמאי לחצר — אף
 9 לחצר קאמר, ובדירוי מרפסת עסקינן. מרקתני
 10 **סיפא מופלגת** — אפילו גבוה עשרה דהו לחצר.
 11 **אי נימא** — דשרי ליה לאשתמושי. אמאי — נדי
 12 נמי דמאי מרפסת בני עלייה רשותא דתריוהו
 13 היא, דלשניהן תשמישו בקשה, לחצר בוריקה
 14 גובה, ולעלייה בוריקה את משך ההפלה
 15 ובשלשול את הנמוכות. ונהי דלשמואל שלשול
 16 לגבי זריקת גובה נוח הוא, הכא דאיכא שלשול
 17 חריקת משך — שוין הן לזריקת גובה, ואמאי
 18 לחצר, אלא — על כרחך אף לחצר, ואסורין.
 19 לרב נמי, דמתוך לה בדירוי מרפסת, מאי לחצר
 20 דקתני — אפחות מכאן אף לחצר קאמר,
 21 ואסורין. חוליית הבור — או שיש בחצר סלע.
 22 למרפסת — וקא סלקא דעתך לבני עלייה
 23 קאמר, וקשיא לרב. תינה סלע — דהוי לבני
 24 מרפסת כפתח, שעל גביו הוי תשמיש וידיה,
 25 וגבוה שיה לזן הוא. אלא בור — שממלאים
 26 הימנו — תשמישתו בשלשול הוא אפילו לבני
 27 מרפסת, שדרי מרקיעותו דולין, ושמע מינה
 28 דהואיל ולבני חצר תשמישו בוריקה, שאין
 29 יכולין למלאות אלא אם כן וזרקין דלי למעלה
 30 מן החוליא — יחיבין לה לבני מרפסת
 31 דבשלשול, כשמואל. מלאה מים — דהוי כפתח
 32 לבני מרפסת. בדישביאל — שהן מוקצין מחמת
 33 איסור טבל, ואסורין לטלטל. דומיא דסלע —
 34 שאינו חסר. ולמה לי למיתנא — תריוהו, הואיל
 35 ובדישביאל מוקמת לה, בשלמא אי אמרת בבור
 36 מים קאמר — איצטרך בור לאשמעינן, דאף על
 37 גב דבשלשול הוא לבני מרפסת — אפילו הכי
 38 לבני חצר דתשמישתיה בוריקה — נחת חשב
 39 ליה לשלשול דמרפסת. אלא השתא, דבור
 40 וסלע שניהן תשמישתם על גבן — תריוהו למה
 41 לזי ליתני סלע ולא ליתני בור הואיל וסוף סוף
 42 דבומיא דסלע בעית לאוקמיה. נדי דבור בלא
 43 סלע לא מצי למתני — דאם כן הוה אמניא בבור
 44 סתם קאמר — להכי אצטרך סלע, לגלוי עליה
 45 דבדישביאל עסקינן, אלא סלע בלא בור ליתני

46 הכי גרסינן. צריבא דאי תנא סלע דליבא למיגור בו — ולא גרסינן: אי תנא בור אבל
 47 סלע לא — דהא בור בלא סלע לא מצי למיתני, כדפרישית. מתוקינן — דשקלי מינייהו
 48 וחסרי, ואתו לזי שלשול. ולא עירבו — אלו עם אלו. בעשרה תחתונים — כבוחל הית
 49 בחצר, אנשי חצר משתמשין, דלדידהו כפתח, ולבני עלייה בשלשול. בעשרה העליונים
 50 — שהן מתחת לעלייה, אנשי עלייה משתמשין — דסמוכין הן לבני עלייה, והוי לדידהו
 51 כפתח — ולבני חצר בוריקה. וזי — הובול חוץ לכותל למעלה מעשרה. קא סלקא דעתך
 52 בעלייה גבוה טובא עסקינן, והאי למעלה — לאו מן הקרקע מודד, אלא הכי קאמר:
 53 למעלה — מתחלת טפח עשירי, כשתמודד מן העלייה ולמטה עשרה — דהיינו כדקתני
 54 רישא: בעשרה עליונים אנשי עלייה משתמשין. הא דביני בני — שבין עשרה עליונים
 55 לעשרה תחתונים, דהוי לחצר בוריקה ולעלייה בשלשול. אסור — לתריוהו, כרב. כבוחל
 56 תשקה עשר עסקינן — דליבא בני בני, וכל למטה מעשרה דידיה — לחצר בוריקה
 57 ולעלייה בשלשול, וכל למעלה מעשרה דידיה — לחצר בוריקה ולעלייה בפתח. ובכוחל
 58 עשרים לא מצי לאוקמיה — דאם כן שמעינן מינה ראש טפח עשירי דלזה בשלשול ולזה בוריקה — אסור. דהא לא שרי תנא קמא אלא למעלה ולמטה. ובזו רחב ארבעה עסקינן,
 59 דבציר מהכי לא הוה רשותא. ומקום פטור הוא, ובטיל להכא ולהכא.

1 **בני עלייה ומאי קרו לה מרפסת** - דקסקלקי במרפסת.
 2 **אלמא: כל לזה בשלשול ולזה בוריקה** - נותנין אותו
 3 **לזה בשלשול! פדאמר רב הונא: לאותן הדרים**
 4 **במרפסת. הכא נמי: לאותן הדרין במרפסת. אי הכי,**
 5 **אימא סיפא: פחות מכאן - לחצר, אמאי? לזה בפתח**
 6 **ולזה בפתח הוא! מאי לחצר אף לחצר, ושניהן**
 7 **אסורין. הכי נמי מסתברא, מרקתני סיפא: כמה**
 8 **דברים אומרים - בסמוכה, אבל במופלגת, אפילו**
 9 **גבוה עשרה טפחים - לחצר. מאי לחצר? אילמא**
 10 **לחצר ושרי, אמאי? רשותא דתריוהו הוא! אלא מאי**
 11 **לחצר - אף לחצר, ושניהן אסורין. הכא נמי, מאי**
 12 **לחצר - אף לחצר, ושניהן אסורין, שמע מינה. תנן:**
 13 **חוליית הבור והסלע שהן גבוהין עשרה - למרפסת,**
 14 **פחות מכאן - לחצר. אמר רב הונא: לאותן הדרים**
 15 **במרפסת. תינה סלע, בור מאי איכא למימר? אמר**
 16 **רב יצחק בריה דרב יהודה: הכא פבור מלאה מים**
 17 **עסקינן. והא חסרא! פיון דכי מליא שריא, פי חסרא**
 18 **- נמי שריא. אדרבה, פיון דכי חסרא אסירא, פי**
 19 **מליא נמי אסירא! אלא אמר אבין: הכא פבור מליאה**
 20 **פירות עסקינן, והא חסרי! פטיבלא. דיקא נמי דקתני**
 21 **דומיא דסלע, שמע מינה. ולמה לי למיתנא בור,**
 22 **ולמה לי למיתנא סלע? צריבא, דאי אשמעינן סלע -**
 23 **דליבא למיגור, אבל בור - ליגזור, ומנין דמליא פירות**
 24 **מתוקנין - צריבא. תא שמע: אנשי חצר ואנשי עלייה**
 25 **ששכחו ולא עירבו - אנשי חצר משתמשין בעשרה**
 26 **התחתונים, ואנשי עלייה משתמשין בעשרה העליונים.**
 27 **פיצד? וזי יוצא מן הכותל, למטה מעשרה - לחצר,**
 28 **למעלה מעשרה - לעלייה. הא דביני בני - אסור!**
 29 **אמר רב נחמן: הכא בכוחל תשעה עשר עסקינן,**
 30 **וזי יוצא ממונו. למטה מעשרה - לזה בפתח ולזה**
 31 **בשלשול, למעלה מעשרה - לזה בפתח ולזה בוריקה.**

1 **תא** שמע אנשי חצר ואנשי מרפסת בו" - לא גרסינן תנן, דאינו מנשה בשום מקום, אלא
 2 תא שמע גרס. וכן שתי נוחטראות בו" - פירש רש"י: לא גרסינן וכן, ורבינו תנאל גרס
 3 לה, דארישא קאי, דקתני בפירקין "נוחטא שהיא למעלה מן בו".
 4 **לא**

1 לא מביעא קאמר — בדשלמא לרב נקט עשו לעליונה כו' — לאשמענין לזה בוריקה ולזה
2 בשלשול שנידים אסורים. אלא השתא, דקימי בגו עשרה — מה לי עשו לעליונה, מה
3 לי עשו לתחתונה? כך פירש רש"י. ולרב אדא בר אהבה נמי, דאוקמא בבאין בני תחתונה דרך
4 עליונה למלאות — קא משמע לן טובא, אף על גב דאמר בסוף "כיצד מעברין" (ט,ב), דסולם
5 תורת מחיצה עליו, ולא אסר, הכא, לענין ליחשב
6 תשמש בנחת כלה בשלשול ולזה בשלשול,
7 אסרי.
8 גג הסמוך לרשות הרבים — פירש בקונטרס
9 שאינו מוקף חצר בכל צדדיו, אלא צידו אחד
10 רשות הרבים, וסתם גג גובה עשרה ויש שם
11 מרפסת דלא גבוהה עשרה מרשות הרבים, וממנה
12 עולין לגג ופחות מעשרה הוא לה. אלמא, אף על
13 גב דלמרפסת כפתה, ולבני רשות הרבים אינו ראוי
14 כיון דמרפסת ורשות הרבים בגו עשרה דהרדי
15 קיימי — אסרי אהרדי. דאי לאו הכי טעמא מאי
16 היזי ובגו דמרפסת מגופפת היא למעלה, ופתוח
17 בעשרה אמות לרשות הרבים. דאי לא מגופפת
18 היא סביב כיון דלא גבוה עשרה — כרמלית היא,
19 וסולם לא מהני בה, דקא מטלטל מכרמלית
20 לרשות היחיד. וקשה לרבינו יצחק להעמיד כשש
21 מרפסת בין רשות הרבים לגג, דאינו מזכיר הכא
22 מרפסת כלל. ועוד: אי מרפסת מגופפת — היאך
23 בני רשות הרבים אסרין עליה ועל הגג ואי
24 דליכא גיפסוי — הויה לה כרמלית, והגג נפרץ לה
25 בעשרה, ואי בלא מרפסת איירי, וקאי גגה בתוך
26 עשרה, אם כן הוי כרמלית! ואומר רבינו יצחק:
27 דמיירי שפיר בלא מרפסת ובני רשות הרבים משתמשים בו לפי שאינו גבוה עשרה ואינו נפרץ
28 במלואו, ובגו שצדיי הגג גבוה עשרה או כל כולו הגג למטה מעשרה ויש לו מעקה ופתוח לרשות
29 הרבים בעשרה או בפחות. וקאמרין דצריך סולם קבוע להתירו, אבל בלא סולם — אין בני
30 חצר רגילים בו ומבטלים ממנו בני רשות הרבים שדוגליו להשתמש תורת דירוק, ומשוי להו
31 (חד) קרפף ואסור לטלטל ממנו לחצר לרבנן. ולרבי שמעון נמי, כלים ששבתו בבית אסור
32 להוליך מחצר לגג, כיון דנעשה קרפף, ולא דמי לחצר או מבוי שפתוחים לרשות הרבים
33 בעשרה, דאין בני רשות הרבים אסרים עליו דהתם — איכא דירוק גמורין, ואין כח לבני
34 רשות הרבים לנטלם. וקא אמרין: דילמא בכומתא וסודרא דרגילין להניח שם בני רשות
35 הרבים כשהם עייפין, אף על פי שגובה עשרה — משמוי קל הוא, כדפירש בקונטרס, ותשמיש
36 נחת. ולא דמי לרשות שבין שתי חצירות לזה בפתח ולזה בוריקה — דחצר אין משתמשין בו
37 כבובעים אלא בכלים כבדים, ורבינו תם מפרש בענין אחר: גג הסמוך לרשות הרבים ונמוך
38 בתוך עשרה — צריך סולם קבוע להתירו, דכיון דתוכו רשות היחיד היא, ולא דמי לשאר
39 כרמלית. וסולם קבוע שבחצר ממועט כח כרמלית שבחצר, דלא הוי כרמלית מעליא. דייק:
40 סולם קבוע — אין, סולם עראי — לא. אף על גב דעל ידי סולם עראי הוי תשמיש נחת טפי
41 לחצר מבני רשות הרבים, לדית לזה לבני רשות הרבים אפילו סולם עראי. ואפילו הכי, כיון
42 דבתוך עשרה קיימי — אסרי. ורד"ב רב פפא: דלבני רשות הרבים נמי איכא תשמיש נחת —
43 בכומתא וסודרא, דראשו של אדם סמוך לגג והוי תשמישו בנחת בלא סולם כלל, כלבני חצר
44 בסולם. ולהכי צריך סולם קבוע להתירו כרמלית גרוע כזה, דהוי תוכו רשות היחיד.
בור
וממנה עולין לגג, ופחות מעשרה הוא לה. אלמא: אף על גב דמרפסת כפתה. ולבני רשות הרבים אינו ראוי, כיון דמרפסת ורשות הרבים בגו עשרה דהרדי קיימי — אסרי אהרדי. דאי
לאו הכי — טעמא מאי ניהו? ובגו דמרפסת מגופפת היא למעלה, ופתחה בעשר אמות לרשות הרבים. דאי לאו מגופפת היא סביב, כיון דלא גבוהה עשרה — כרמלית היא, וסולם
לא מהני לה, דקא מטלטל מכרמלית לרשות היחיד. **בכומתא וסודרא** — שרגילין לתת עליו בחול כובעין ומעפורת ותשמיש נוחה והגון הוא להם למשאוי קל כזה. ואף על פי שאינו
ראוי להם לכיתוף משאוי כבד, כדאמר ב"ציצית השבת" (שבת ח,א): תשעה חזו לכתוף, אבל עשרה לא הני מילי — למשאוי כבד. ומיהו, לכומתא וסודרא חזו. כשבני אדם עייפין
בימות החמה נוטלין כובעיהן וסודרין מראשיהן עד שיפוח הרוח בהן הלכך, אסרי עלייהו ואפילו לא קיימא מרפסת בגו עשרה ולא דמו לרשות שבין שתי חצירות לזו בפתח ולזו
בוריקה — דחצר לאו תשמישיה בני כובעים קלים, אלא בכלים כבדים וכי גבוה כותל עשרה — לא חזי לתשמישיה דחצר ונותנין אותו לזה שכתתה. אבל לבני רשות הרבים —
חזי. ואית דמוקי להא דרב נחמן בגג פחות מעשרה. ואי אפשר, דאם כן הוה ליה כרמלית. דכל רשות שרובה ארבעה ואינה גבוהה עשרה אצל רשות הרבים — כרמלית היא. ובין
דהכי הוא — סולם מאי מהני? ואני שמעתי: בגו עשרה דהרדי — שאינו רחוק מרשות הרבים עשרה. ואי אפשר לומר כן, שלא שיערו חכמים עשרה לשבת אלא בגובה, ולא שיערו
ארבעה אלא במשך.

עירובין דף פד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קכט

62 בשלשול בלבד, ואילו לתחתונה התשמיש בוריקה ושלשול, אין
 63 נותנים את השימוש בחור לעליונה, אולם לדעת שמואל שמדובר
 64 באופן שאין בין שתי הגזוזטרות עשרה טפחים, והטעם שאוסרים
 65 זה על זה, מפני שאין ביניהם חילוק רשויות, לא היה לתנא לנקוט
 66 דווקא האופן שעשו לעליונה ולא לתחתונה, שהרי אין הטעם
 67 שאוסרים מפני שימושם אלא מפני שמעורבים ברשות, ואין
 68 מקום לחלק בין אם עשו לעליונה או לתחתונה. התירוץ לכך,
 69 שאילו היה נוקט שהחור בתחתונה היינו טועים בטעמו, ולכן לא
 70 מביעא קאמר – הוא נקט במשנה בדרך 'אין צריך לומר, לא
 71 מביעא – אין צריך לומר שאם עשו חור ומחיצה לתחתונה ולא
 72 עשו לעליונה, דאסורים – שהם אסורים, שגם בלא הטעם שאין בהם
 73 חילוק רשויות אוסרים זה על זה, דבין עשרה דתדי קיימי –
 74 שמכיון ששתיהן סמוכות ועומדות בתוך עשרה טפחים מוז לזו
 75 בגובה הכותל, וגם בתוך ארבעה טפחים מוז לזו במשך הכותל,
 76 וגם שימושם בחור שזה, ששניהם משתמשים בו על ידי שלשול,
 77 לכן הן אסורין אהרדי – אוסרות זו על זו, אלא אפילו אם עשו חור
 78 ומחיצה לעליונה ולא עשו לתחתונה, שבאופן זה סלקא דעתך
 79 אמינא – היה עולה ברעתך לומר, בין הלוה – לדר בעליונה
 80 השימוש בנחת, על ידי שלשול, ולוה – לדר בתחתונה השימוש
 81 בקשה – במקצת זריקה ושלשול, לתביה – ניתן את זכות השימוש
 82 בחור לוה שתשמישו בנחת, כלומר לעליונה, הואיל ותשמיש
 83 התחתונה קשה במקצת מתשמיש העליונה, קא משמע לן – לכך
 84 השמיענו התנא, שבין דבין עשרה קיימי – שהואיל ושתיהן
 85 עומדות בתוך עשרה טפחים זו מזה, אסורין אהרדי – הן אוסרות
 86 השימוש בחור זו על זו משום שהן רשות אחת, ואף שמצד
 87 השימוש לא היו ראיות לאסור זו על זו.
 88 אביי מביא ראייה לתירוץ: כי הא – כמו דאמר רב נחמן אמר
 89 שמואל, גג הפסוק לרשות הרבים, שלא היה מוקף בחצר מכל
 90 צידו, אלא בצד אחד שלו עוברת רשות הרבים וצידו ה' 8, והגג
 91 גבוה עשרה טפחים מרשות הרבים, והיתה מרפסת יוצאת מן
 92 העלייה, ודרכה היו עולים לגג, ויש ממנה לגג פחות מעשרה
 93 טפחים וכן ממנה לרשות הרבים. צריך הגג סולם קבוע שיעלה
 94 מהמרפסת לגג, להתייר לטלטל ממנו לעלייה ומן העלייה אליו,
 95 שעל ידי העמדת סולם קבוע, מגלים בני העלייה דעתם שנת
 96 להם להשתמש בגג, ומסלקים את הגג משמושם של בני רשות
 97 הרבים. ומשמע מדברי שמואל, שסולם קבוע, אין – אכן מועיל
 98 להתייר, אבל סולם עראי, לא מועיל להתייר, שהואיל והוא עומד
 99 לסלקו הרי הוא כמסולק. מאי מעמיא – מה הטעם שבלא סולם
 100 קבוע אין בני העלייה רשאים להשתמש בגג, הרי הם משתמשים
 101 בגג בנחת, על ידי המרפסת שהיא בתוך עשרה לגג, ואילו בני
 102 רשות הרבים משתמשים בו בקשה, שהרי הוא גבוה מהם עשרה
 103 טפחים, וצריכה זכות השימוש בגג להיות של בני העלייה. לא
 104 – האם אין הטעם בזה משום דבין דתתוף עשרה דתדי קיימי
 105 אסורין אהרדי – מאחר שהמרפסת היא בתוך עשרה טפחים
 106 לרשות הרבים, אוסרים בני רשות הרבים עליה את שימושי הגג,
 107 משום שאין ביניהן חילוק רשות, וכמו כן יש לנו לומר בענינו,
 108 שכיון שהגזוזטרה התחתונה בתוך גובה עשרה טפחים
 109 מהגזוזטרה העליונה, היא אוסרת השימוש בחור על הגזוזטרה
 110 העליונה, אף שימושה של זו בשלשול בלבד, ושל זו בוריקה
 111 ושלשול.
 112 הגמרא דוחה את ראייתו של אביי. מתקיף לה – הקשה רב פפא
 113 על אביי, ודילמא – שמא הטעם שבני רשות הרבים אוסרים את
 114 הגג על בני העלייה, אינו משום שהמרפסת בתוך עשרה טפחים
 115 לרשות הרבים, אלא משום שמדובר בשרפים מכתפין עליו
 116 בביבא וסודרא – שבני רשות הרבים רגילים בימות החול להניח
 117 על הגג את כובעיהם וסודריהם, והרי זה תשמיש נוח, ומחמת
 118 תשמישם זה הם אוסרים את הגג, אבל לולא תשמישם בנחת לא
 119 היה הגג נאסר לבני העלייה אף שבני רשות הרבים בתוך עשרה
 120 טפחים למרפסת.
 121 הגמרא מביאה אופן של שתי רשויות שמשמשות ברשות
 122 שלישית ואינם אוסרים זה על זה: אמר רב יהודה אמר שמואל,

1 תא שמע – וראשית קושיא על שמואל מהמשנה להלן (פא)
 2 ששנינו בה, שאם היה בית עומד סמוך לים או לנהר, וגזוזטרא
 3 רחבה הרבה בולטת מן הבית מעל המים והיא גבוהה הרבה
 4 למעלה מן המים, אסור לשאוב בשבת מים מהים ולהעלות על
 5 גבה, לפי שהים הוא כרמלית, והגזוזטרא רשות היחיד, ואסור
 6 להכניס מכרמלית לרשות היחיד, וכדי להתיר לשאוב ממנה
 7 בשבת, צריך לחקוק בה חור שיהיה בו ארבעה על ארבעה טפחים
 8 ויעשה מחיצות סביב הגזוזטרא או סביב החור, או מעליו או
 9 מתחתיו וציור א, ורואים את המחיצות כאילו הן נמשכות ויורדות
 10 עד לתהום, וכל מה שבתוכן נעשה רשות היחיד, ומשלשל דלי
 11 לים וממלאנו ומעלהו לגזוזטרא, ונמצא ממלא בתוך רשות היחיד.
 12 ואם היו שתי גזוזטרות זו למעלה מזו, כלומר שהיו שם בית
 13 ועלייה של שני ייירים, ולכל אחד מהם היתה גזוזטרא בולטת
 14 מעל המים, ולא היו הגזוזטרות מכוננות זו מעל זו, אלא משוכות
 15 זו מכנגד זו בתוך ארבעה טפחים, ועשו לגזוזטרה העליונה את
 16 החור והמחיצה, ולא עשו אותם לתחתונה, וכדי שיוכלו בני
 17 התחתונה לשאוב מים בשבת, צריכים הם לזרוק את הדלי שלהם
 18 דרך העליונה, ולא לשלול למים ולשאוב וציור ב, שתיהן – דיידי
 19 שתי הגזוזטרות אסורות במילוי המים בשבת, משום שלשניהם
 20 בעלות על השימוש בחור, ואינם מותרים לשאוב עד שיצרכו אלו
 21 עם אלו. עד כאן דברי המשנה. ומבואר במשנה שאף שבני
 22 העליונה יכולים להשתמש בחור על ידי שלשול בלבד, ואילו בני
 23 התחתונה בכדי להשתמש בחור נזקקים לזריקה ושלשול, לא
 24 נחשב תשמיש בני העליונה נוח מתשמיש בני התחתונה, אלא
 25 שניהם שווים, ולכן אם לא עירבו אוסרים אלו על אלו. ואם כן קל
 26 וחומר לחלוץ שבין שתי חצירות שבני צד אחד משתמשים בו
 27 בשלשול ובני חצר שניה משתמשים בו בוריקה בלבד, שלא נחשב
 28 השימוש בשלשול נוח מהשימוש בוריקה ואם לא עירבו הם
 29 אוסרים אלו על אלו, וקשה על שמואל שאמר, שנותנים השימוש
 30 למשתמשים בשלשול כיון שתשמישו נוח מהמשתמשים בוריקה.
 31 מתרצת הגמרא: אמר רב אבהו בר אבהו, המשנה עוסקת, בלא
 32 גני תחתונה דרך העליונה – שבני הגזוזטרה התחתונה אינם
 33 משתמשים בחור דרך זריקה, אלא עולים בסולמות לגזוזטרא
 34 העליונה בכדי למלאות משם מים מבעד לחור וציור ג, ואם כן
 35 דיידי שתי הגזוזטרות משתמשים בחור דרך שלשול, ולכן הם
 36 אוסרים אלו על אלו.
 37 אביי מרתץ תירוץ אחר: אמר רבא, גגון דקיימיין בתוף עשרה דתדי
 38 – המשנה עוסקת באופן שעומדות שתי הגזוזטרות אחת בתוך
 39 עשרה טפחים של חבירתה וציור ד, שהואיל ואין ביניהם עשרה
 40 טפחים, אין כאן חילוק רשויות, לפיכך אף ששימושה של העליונה
 41 בנחת בשלשול בלבד, ושל התחתונה בקשה, שיש לתחתונה
 42 מקצת זריקה עם השלשול, אוסרים הם זה על זה, ואין מכאן
 43 קושיא על שמואל שסובר שבכל אופן שתשמישו של האחד נוח
 44 מחבירו נותנים את השימוש לזה שתשמישו נוח יותר, שכן הטעם
 45 שהם אוסרים זה על זה אינו מפני שנחשב השימוש בחור נוח
 46 לשניהם בשוה, אלא מכיון שאין חילוק רשות ביניהם, לא יתכן
 47 שיהיה מקום נוסף הסמוך לשניהם שיהיה מותר בשימוש לזה
 48 ואסור לזה, ואפילו אם השימוש במקום ההוא, לאחד על ידי פתח
 49 ולחבירו על ידי זריקה. וכל מה שנתבאר לעיל (פא) שרשות
 50 שלישית הסמוכה לשתי רשויות, שימושם של אחד בה בנחת
 51 ואחד בקשה, נותנים אותה לזה שבנחת, הוא רק כששתי הרשויות
 52 חלוקות זו מזה על ידי גובה של עשרה טפחים, כמו חצר ועלייה,
 53 או שתי חצירות המובדלות זו מזה עשרה טפחים בגובה קרקעיתן,
 54 או שישנה מחיצה של עשרה טפחים ביניהן או חריץ שעמוק
 55 עשרה טפחים, אולם כשאין ביניהן חילוק רשות, אוסרים זה על זה
 56 בכל ענין.
 57 ממשיך אביי ומבאר, ואם יקשה לך, מדוע נקט התנא בדווקא
 58 שאת החור והמחיצות עשו לעליונה ולא לתחתונה ולא להיפך,
 59 שעשאתם לתחתונה ולא לעליונה, ולדעת רב הדבר מובן,
 60 שבמשנתנו מדובר באופן שיש בין שתי הגזוזטרות עשרה
 61 טפחים, ומשמיענו התנא שאפילו שלעליונה התשמיש בחור

63 שְׁתֵּי זְנוּזְטָרְאוֹת (–מרפסות) של שני דיירים, העומדות מעל ים, זו
 64 לְמַעַלָּה מִזֵּו, ואינן מכונות זו על זו אלא משוכות זו לכאן וזו לכאן,
 65 וכדי שיהיה מותר להעלות אל הגוזזטרא מים מהים צריך לעשות
 66 חור בריצפתה ולהעמיד סביבו מחיצה, ודיירי שתי הגוזזטראות
 67 עָשׂוּ בשותפות מְחִיצָה לחור שבגוזזטרא העֲלִינָה וְלֹא עָשׂוּ חור
 68 וּמְחִיצָה לגוזזטרא התחתונה, וכדי שיוכלו דיירי התחתונה לשאוב
 69 מים בשבת, צריכים הם לזרוק את הדלי שלהם דרך העלינה,
 70 ולשלשלו למים ולשאוב, שְׁתֵּי הַזְנוּזְטָרְאוֹת – דיירי שתי הגוזזטראות
 71 אסורים למלא מים בשבת דרך החור שבגוזזטרא העלינה, מכיון
 72 שלשניהם בעלות על השימוש בחור והוא כחצר של שני אנשים,
 73 עַד שְׁעָרְכֵּן דיירי שתי הגוזזטראות עירוב חצירות.
 74 וְאָמַר רַב הוּנָא אָמַר (–בשם) רַב, לֹא שָׁנֵנוּ – לא נשנה דין זה, שאף
 75 בני הגוזזטרא העלינה שהיא גבוהה מהגוזזטרא התחתונה עשרה
 76 טפחים, אסורים בשימוש בחור אף שהם משתמשים בו על ידי
 77 שלשול הדלי בלבד, ואילו התחתונים משתמשים בו על ידי זריקת
 78 הדלי למעלה אל הגוזזטרא העלינה ושלשולו, אֲלֵא דְאָפֹן
 79 שהגוזזטרא התחתונה פְּסוּקָה לעלינה בתוך ארבעה טפחים
 80 במשך הכותל, שאז שימוש דיירי התחתונה בחור על ידי הזריקה
 81 נחשב אף הוא תשמיש, אֲבָל כְּמִפְּלָגַת ומשוכה התחתונה
 82 מהעלינה אֲרַבְעָה טפחים, עֲלִינָה מוֹתֶרֶת וְתַתְּנוּנָה אֲסוּרָה, לפי
 83 שלדיירי הגוזזטרא התחתונה אין שימוש בחור שבגוזזטרא
 84 העלינה אלא על ידי זריקת הדלי לגוזזטרא העלינה במשך אויר
 85 ארבעה טפחים, וזו שימוש באויר ואינו נחשב תשמיש, ואין הם
 86 אסורים על דיירי הגוזזטרא העלינה להשתמש בחור. ומדברי רב
 87 אלו יש ללמוד שרב סובר שאין אדם אוסר על חבירו דרך אויר,
 88 על כך נשיב שאין ללמוד מדבריו אלו שכן דעתו גם לענין בור
 89 שבין שתי חצירות, משום שיש לדחות, דְלָמָּא שְׂאֵנֵי הָכָּא – שמא
 90 שונה הדבר כאן, דְכִינּוּן דְלָזָה – לדריים בגוזזטרא התחתונה,
 91 השימוש בחור הוא פְּרִיזְקָה של הדלי באויר למשך ארבעה טפחים
 92 ולגובה עשרה טפחים וְשִׁלְשׁוּל הדלי לים, ואילו לֹזָה – לדריים
 93 בגוזזטרא העלינה, השימוש בחור הוא כְּשִׁלְשׁוּל הַחֹדֵר (–בלבד)
 94 של הדלי לים בלא זריקה כלל, כְּלֹזָה כְּרִיזְקָה וְלֹזָה כְּפִתַח דְמֵי –
 95 דומה הוא למקום שהשימוש בו לדייר אחד על ידי פתח, ואילו
 96 לדייר שני השימוש בו על ידי זריקה, שהדין הוא שנותנים את
 97 השימוש בו לזה שמשמש על ידי פתח, משום שזה משמש בו
 98 בנחת וזה בקשה, וכמו כן בשתי גוזזטראות, יש ליתן השימוש
 99 בחור לעלינה שתשמישה בנחת ולא לתחתונה שתשמישה
 100 בקשה, אולם בבור שבין שתי חצירות ששניהם שוים בהשתמשם
 101 בו בהפלגת ארבעה טפחים, אפשר שסובר רב שהם אסורים זה על
 102 זה.
 103 מסקנת הגמרא מנין שרב סובר שאין אדם אוסר על חבירו דרך
 104 אויר, אֲלֵא יש להוכיח שרב סובר שאין אדם אוסר על חבירו דרך
 105 אויר, מְהָא (–מזה) דְאָמַר רַב נְחֶמְן דְאָמַר רַבָּה בְּרַב אֲבִינָה אָמַר רַב, אִם
 106 יֵשׁ שְׁנֵי בָתִּים, וְשִׁלְשׁ חוֹרְבוֹת פְּנִינֵיהֶם, באופן ששתיים מהן כל אחת
 107 סמוכה לבית אחד בלבד, ואילו החורבה השלישית ממוצעת
 108 וסמוכה לשני הבתים וצויר ג, ומחיצותיהן של החורבות פרוצות
 109 זו לזו, ואין דרים בהם, וגם אין להן בעלים אחרים אלא בעלי הבתים
 110 אלו, ויש חלונות בבתיים שפתוחים לחורבות, זָה – בעל הבית
 111 הראשון מְשַׁתֵּשׂ כְּסֻמּוֹךְ שָׁלוּ – בכל החורבה הסמוכה לו (ואינה
 112 סמוכה לבית חבירו) ואפילו למרחוק, עַל דֵּי זְרִיקָה דרך חלון ביתה,
 113 וכן זָה – בעל הבית השני מְשַׁתֵּשׂ כְּסֻמּוֹךְ שָׁלוּ – בחורבה הסמוכה
 114 לו (ואינה סמוכה לבית חבירו) ואפילו למרחוק, עַל דֵּי זְרִיקָה דרך
 115 חלון ביתה, אבל בחורבה הסמוכה לבית חבירו לא ישתמש על ידי
 116 זריקה מבעד לפירצה שבין החורבות עד לתוך החורבה הסמוכה
 117 לבית חבירו, הואיל ויש לחבירו בחורבה הסמוכה לו שימוש נוח
 118 בסמוך לחלונו על ידי שלשול. ואף שבימי החול כל אחד משתמש
 119 אף בחורבה הסמוכה לבית חבירו על ידי זורק דרך אויר מבעד
 120 לפירצה שבין החורבות, אין שימוש זה אוסר את חבירו
 121 מלהשתמש בה, מכיון שלרחוק אין בחורבה זו שימוש אלא על ידי
 122 אויר, ואין אדם אוסר על חבירו דרך אויר, ולכן חבירו יכול
 123 להשתמש בכל החורבה הסמוכה לביתו, אף בחלקה הרחוק שאין
 124 לו בו שימוש אלא על ידי זריקה.

1 בור שְׁבִין שְׁתֵּי חֲצִירוֹת, ויש לכל חצר כותל שמפריד בינה
 2 לחבירתה, ובניניהן עובר שביל והשייך לשתייהן ובאמצע השביל
 3 בור מים, ואין פתח בכותלי החצירות לשביל, והן ממלאות מהבור
 4 דרך חלונות הפתוחים לו משתי החצירות, והבור מוֹפְלָגַת (–רחוק)
 5 מְפֹתָלָה זָה של חצר זו אֲרַבְעָה טפחים, וּמְפֹתָלָה זָה אֲרַבְעָה טפחים,
 6 ומאחר שאינם יכולים להשתמש בבור אלא בהפלגת אויר של
 7 ארבעה טפחים, אין זה נחשב תשמיש ואינם אוסרים זה על זה,
 8 אלא זָה מוֹצִיא מכותל החצר עד לבור, וְזו (–חתיכת עץ) כָּל שְׁהוּא,
 9 וּמְפֹתָלָה דרך חלונה, וְזָה מוֹצִיא וְזו כָּל שְׁהוּא וּמְפֹתָלָה (צויר א).
 10 והוצאת הזו אינה אלא להיכר בלבד, כדי שלא יבוא להקל
 11 ולהשתמש בלא עירוב ברשות של שנים שמשתמשים שם שימוש
 12 גמור, ולפיכך הצריכו גם כאן תיקון מועט. וְרַב יְהוּדָה דִּידֵיהּ
 13 (–עצמו) אָמַר, אֲפִילוּ קְנִיאָה – קנה, שאין בו היכר כל כך, מועיל
 14 ולא צריך דווקא זו.

15 הגמרא מבארת את דינו של רב יהודה: אָמַר לִיה אֲבִי לְרַב יוֹסֵף,
 16 הָא דְרַב יְהוּדָה דְשִׁמּוּאֵל הָיָא – זה שאמר רב יהודה שהחצירות
 17 צריכות תיקון מועט כדי לדלות מהבור בשבת, למד זאת מרבו
 18 שמואל, דְאִי דְרַב – שאם תרצה לומר שלמד זאת מרב (ושגם היה
 19 רבו), לא תוכל לומר כך, דְהָא – שהרי אָמַר רב, אִין אָדָם אוֹסֵר עַל
 20 חְבִירוֹ דְרַב אִוִיר – דרך תשמיש מופלג כזה, שצריך לזרוק דלי
 21 באויר למרחק של ארבעה טפחים, ולדעת רב, אין צריך היכר כלל
 22 ואפילו לא של קנה.

23 הגמרא מבארת את דברי אביי, שרב יהודה למד את דינו מדינו
 24 של שמואל. שואלת הגמרא: וְדְשִׁמּוּאֵל מְהִיבָא – מאיזה דין של
 25 שמואל עלה בדעתו של אביי לומר שלמד רב יהודה את דינו.
 26 אֲוִילְמָא – אם נאמר שלמדו מְהָא (–מזה) דְאָמַר רַב נְחֶמְן דְאָמַר
 27 (–בשם) שְׁמוּאֵל, גַּג הַסְּמוּךְ לְרִשׁוֹת הָרְבִים – שאינו מוקף חצר מכל
 28 צידו, אלא מצידו אחד עוברת רשות הרבים, וגוזזטרא יוצאת מן
 29 העלייה שתחתיו מעל רשות הרבים, צְרִיךְ בעל העלייה להעמיד
 30 סוּלָם קְבוּעַ מהגוזזטרא לגג, כדי לְהַתִּירוֹ – את הגג לטלטל ממנו
 31 לעלייה ומן העלייה אליו, שעל ידי העמדת סולם קבוע, מגלה
 32 בעל העלייה דעתו שנוח לו להשתמש בגג, ומסלק את הגג
 33 בשימוש של בני רשות הרבים, אבל בלא העמדת סולם, אסורים
 34 בני רשות הרבים את השימוש הגג עליו, ואף ששימושם בו אינו
 35 אלא דרך אויר, שזורקים עליו את חפציהם מרחוק, שכן סתם
 36 כתלים הסמוכים לרשות הרבים נעוצים לפנייהם יתדות ואבנים
 37 (כדי שיתחככו בהם עגלות וקרונות ולא יתחככו בכתלים וזיקוקם)
 38 ובני רשות הרבים מתרחקים מהם בעל כרחם, הרי שסובר שמואל
 39 שגם שימוש שעל ידי אויר מצריך תיקון, על כך נשיב שמדין זה
 40 אי אפשר לרב יהודה ללמוד את דינו, משום שיש לדחות, דְלָמָּא
 41 – שמא טעמו של שמואל שהצריך תיקון להתיר הגג, הוא כְּרַב
 42 פְּסָא – כפי שדחה רב פפא אֲפִילוּ (לעיל פה), שבני רשות הרבים
 43 משתמשים בגג להנחת כובעיהם וסודריהם, והרי זה תשמיש
 44 גמור, ולא תשמיש על ידי זריקה.

45 אֲלֵא מבארת הגמרא, אביי אכן שמע שרב יהודה אמר את דינו על
 46 דינו של שמואל, ובודאי שרב יהודה למד את דינו שלו מְהָא –
 47 מדין זה של שמואל שאמר זָה מוֹצִיא וְזו כָּל שְׁהוּא וּמְפֹתָלָה, וְזָה
 48 מוֹצִיא וְזו כָּל שְׁהוּא וּמְפֹתָלָה, שמדויק מכך, מְעִמָּא דְאֲפִיק – דווקא
 49 משום שהוציא זיו מותר הוא לדלות מן הבור, הָא לֹא אֲפִיק – אבל
 50 אם לא הוציא זיו, אֲמָרִין – אנו אומרים, אֲדָם אוֹסֵר רשות על
 51 חְבִירוֹ אף כשישימוש בה דְרַב אִוִיר, ואינו רשאי לדלות מן
 52 הבור, ומוכח מכך ששמואל סובר שבכדי להתיר שימוש ברשות
 53 כזו צריך תיקון, ובשיטתו הצריך רב יהודה לעשות תיקון על ידי
 54 קנה. וכשאמר אביי שרב יהודה למד את דינו מדינו של שמואל,
 55 בא להשמיענו, שרב יהודה שמתיר בקנה לא בא להלוק על
 56 שמואל שהצריך זיו, אלא לפרש את דבריו, שלא נתכוין דווקא
 57 לזיו, מכך שהסתפק שמואל בזיו כל שהוא ולא הצריך שיהיה רחב
 58 ארבעה טפחים, משמע שגם קנה מועיל.

59 הגמרא מבררת מנין שרב סובר שאין אדם אוסר על חבירו דרך
 60 אויר. שואלת הגמרא: וְרַב מְהִיבָא – וזה שאמר אביי שרב סובר
 61 שאין אדם אוסר על חבירו דרך אויר, מאיזה דין של רב למד זאת
 62 אביי, אֲוִילְמָא – אם נאמר שלמדו מְהָא – מדין זה ששנינו (להלן פה),

עירובין. פרק שמיני – כיצד משתתפין דף פה עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" – (שטיינזלץ) קלא רש"י

1 בור שבין שתי חצירות – הפרודות זו מזו, ומפסיק ביניהן כעין מבוי קטן, ואין דירוק
2 פתוחין לו. והבור באותו הפסק. מופלגת מכותל זה ארבעה כו' דאי לאו הכי דמופלג, הו
3 תשמישו בנחת, והוי כמו שהבור חציה בחצר זו וחציה בחצר זו שרשות שניהן שולטת
4 בה. ותנן במתניתין: בור שבין שתי חצירות – אין ממלאין הימנה בשבת, שזה אוסר על
5 זה עד שיערבו או עד שיעשו מחיצה תלויה
6 בבור. כך השיב רבינו יצחק. זה מוציא וזו כל
7 שהוא – מכותל עד לבור, וממלא דרך חלונה.
8 וכן זה. דכיון דמופלגת ארבע – לא שלטי ביה
9 לאסרו זה על זה. ומשום שיהא רשות לשניהן
10 במבוי נמי ליכא – שאין דירויקן פתוחין לחצר
11 לצאת ולבא ברגל, ואין תשמישתן בכך אלא
12 דרך אויר. וברין הוא דזיו נמי לא ליבעי, אלא
13 משום היכר בעלמא שלא ישמשו ברשות
14 אחרת של שנים בלא עירוב – משום הכי
15 מתקני הכא פורתא. ודכוותה אתמר במסכת
16 שבת בפרק "הזורק" (ק,ב), ספינה, רב הונא אמר:
17 מוציא הימנה וזו כל שהוא וממלא, ומוקמינן לה
18 התם דאינו אלא היכר בעלמא דלא לייתי
19 לטלטלי מרכמילת אחרת לרשות היחיד. וים
20 לגבי מילוי סבירא ליה דלאו ברמילת היא אלא
21 קרקיעתא, אבל אוירא דמיא – מקום פטור
22 הוא, דמיא כמאן דליהנדו דמו. אפילו קניא –
23 דלא מינבר כולי האי – שרי. והא דרב יהודה
24 – דבעי תיקון כל שהוא. דשמואל היא –
25 משמואל רביה גמר לה דצריך תיקון קצת. דאי
26 רב – דהוה נמי רביה – מיניה לא גמר לה,
27 דהא אין אדם אוסר על חבירו בתשמיש מופלג
28 כזה שצריך לזרוק דלי אוירא ארבעה טפחים,
29 ואפילו קניא לא צריך. ודשמואל מהיבא –
30 מאינו מימרא דשמואל סלקא דעתיה דאביי
31 למשמע דרב יהודה משמואל גמר לה. סלקא
32 דעתך השתא דכי שמעה אביי להא דרב יהודה
33 – מילתא באנפי נפשיה שמעה: אמר רב יהודה
34 בור שבין שתי חצירות מופלגת ארבעה מכאן ומכאן – זה מוציא קנה כל שהוא וממלא
35 וכו' ולא שמעה בהדיא הא דשמואל דאי עלה דהא דשמואל דזיו כל שהוא שמעה אביי
36 להא דרב יהודה – מאי תיבעי לן דשמואל מהיבא – הא הכא אשמעינן שמואל בהדיא
37 דבעי תיקון. צריך סולם קבוע – ואי לא – בני רשות הרבים אסרי עליה דרך אויר שאין
38 גג זה ראוי לתשמישן אלא אם כן זורקינן עליו שום דבר, ודסתם רשות הרבים איכא חפופי
39 סמוך לכתלים, ומתרחקים על כרחן. דילמא כדרב פפא – שתשמיש גמור הוא לון
40 בכומתא וסודרא. אלא מהא כו' – דאביי שמעה לרב יהודה אמילתיה דשמואל. והכי
41 קאמר אביי: הא דבעי רבי יהודה קניא – משמואל גמר לה דבעי תיקון. ואתא לאשמעינן
42 דשמואל רביה לאו זיו וזקא אמר, דכיון דלא בעי זיו ארבעה דהא זיו כל שהוא אמר –
43 יליף רב יהודה מיניה לדואו הדין לקניא. ודרב מריבא – שמעינן דאין אדם אוסר על
44 חבירו דרך אויר. אלא כסמוכה – שאין עליונה משוכה מכנגד התחתונה במשך הכותל
45 ד' טפחים, ואף על גב דגבוהה ממנה עשרה. רב לטעמיה, דאמר: לזה בשלשול ולזה
46 בוריקה – שניהן אסורין, דתשמיש דשלשול ווריקה חשיב תשמיש. אבל במופלגת
47 מכנגדה ארבעה כיון דאין לתחתונה כאן אלא תשמיש מופלג במשך – דזו אויר, ולא
48 תשמיש הוא. לא מצינו לשון הפלגה בתלמוד בגבהה אלא במשכה, כדתנן במתניתין:
49 במה דברים אמורים בסמוכה כו'. שאני הכא – דכיון דלזה בוריקת אויר ווריקת גובה
50 ושלשול, ולזה מיניה לזה חזירה משלשול דלי לים. בלזו בפתח ולזה בוריקה דמי –
51 אבל גבי בור, דשניהן שוין בהפלגה – לעולם אימא לך דאסרי, ושלש חורבות ביניהן –
52 מחיצות פרוצות זו לזו ואין ברוך דירוקין ואין להן בעלים, אלא בני הבתים האלו, ויש
53 חלונות בבתיים פתוחין לחורבה. זה משתמש – בחורבה הסמוכה לו דרך חלונות על ידי
54 וריקה, הואיל ואין לו בה תשמיש גמור בחול, שאין לו בה פתח פתוח לה אלא חלון –
55 אין פירצת המחיצה אוסרת. ומותר להשתמש בכולה. והוא אינו יכול להשתמש דרך
56 חלון למרחוק אלא על ידי וריקה. וחבירו אינו אוסר עליו, ואף על פי שמשמש בה בחול בוריקה, שזרק דרך אויר שלו בפריצה עד תוך חורבה זו – אינו אוסר על חבירו דרך אויר,
57 שאין לו עליו תשמיש אלא על ידי אויר. אבל בסמוכה לחברו – לא ישתמש אפילו בוריקה, הואיל ויש לחברו בה תשמיש נוח בשלשול סמוך לחלונה.

1 בור שבין שתי חצירות מופלגת מכותל זה ארבעה כו' – פירש בקונטרס: שיש בין שתי
2 חצירות כעין מבוי קטן ואין דירוק פתוחין לו. והבור באותו הפסק. זה מוציא וזו כל
3 שהוא עד לבור וממלא דרך חלונה. וכן זה. דכיון דמופלגת ארבעה – לא שלטי ביה לאסור
4 זה על זה, ומשום שיהא רשות לשניהם במבוי נמי ליכא. שאין דירוק פתוחין לו לצאת ולבא
5 ברגל, ואין משתמשין בו אלא דרך אויר. וברין
6 הוא דאפילו זיו נמי לא ליבעי, אלא משום היכר
7 בעלמא שלא ישמשו ברשות אחרת של שנים
8 בלא עירוב, משום הכי מתקני הכא פורתא. ולרב
9 לא צריך שום תיקון, דאין אדם אוסר על חבירו
10 דרך אויר. ורש"י הקשה בעצמו בסמוך, דגבי שני
11 בתים ושלש חורבות ביניהם דאמצעי אסור, ומוקי
12 להו דקיימי כי תצובא, דכי הכי דאמצעי בכולו
13 אסור לשניהם משום שכל אחד משתמש בארבעה
14 הסמוכים לו בלא אויר – הכי נמי יאסרו זה על זה
15 מבוי קטן, דכיון דכל אחד יכול להשתמש
16 בארבעה הסמוכים לו, וכיון שחשבו אסור –
17 היאך יכול לשלש ולמלאות מן הבור לחצר דרך
18 אויר המבוי האסור? ותירץ: דלא דמי, דאילו
19 חורבה משתמשין בה נמי בסמוך, אבל הכא במבוי
20 – ליכא שום תשמיש אלא מילוי, והוא על ידי
21 הפלגת אויר ארבעה. ורבינו יצחק מפרש: כגון
22 שזה הבור מושך כל אורך החצירות, ומפסיק בין
23 ארבעה הסמוכים לחצר זו לארבעה הסמוכים
24 לחצר אחרת, דחשיב כל חדר רשותא לנפשיה. אי
25 נמי אומר רבינו יצחק: כגון שאותו הפסק שבין
26 שתי החצירות שהבור עומד שם אינו רשות היחיד
27 אלא רשות הרבים, או כרמלית, ומחיצות הבור
28 גבוהים עשרה. דכשמואלים מן הבור לחצר
29 מביאין דרך מלמעלה מעשרה. דהוי מקום פטור,
30 כדאמרינן בשמעתין בשני בתים משני צידי רשות
31 הרבים, דמותר לזרוק מזה לזה.
32 דילמא כדרב פפא – בכומתא וסודרא
33 מעיקרא סלקא דעתיה דאריי
34 במשאות כבדים, דאותן אין רגילין להתקרב לכתלים, דמשתמשין בגג על ידי וריקה כגון
35 אותם שמשפילין משאות במקלות על כתפיהם, וכשרוצים לכתף מכתפים על הגג, ויש הפסק
36 ארבעה מן האויר ולגג. ומשני: בכומתא וסודרא, שהוא דבר קל, ורגילין להתקרב לכותל,
37 ולא הוי דרך אויר.
38 שני בתים ושלש חורבות ביניהם – פירש בקונטרס: שאין לחורבות בעלים אלא בני הבתים
39 האלה. משמע דסבר, דאם יש להם בעלים – דאוסרין אותן הבעלים על בני הבתים,
40 אף על גב דאינם אוסרין את החצר ואת המבוי שפתוחין להם, דקיימא לן כרבי יהודה דבית
41 התבן אינו אוסר. ובפירקין נמי פסקין כרבי שמעון, דאמר: דירה בלא בעלים – לא שמה
42 דירה. מכל מקום, בתוכה מיהא אסור לטלטל. ובסוף "הדר" (עד,א) פירש כן בהדיא, גבי
43 דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחורבה. פירש: והרי רשות אחרת היא, שיש לה בעלים,
44 ובמבוי לא נשתתפה שאינה אוסרת, כדתיניא לעיל אינה אוסרת אלא מקום דירה בלבד –
45 דהיינו מקום פיתא או מקום לינה. והא דשרינן הכא להשתמש בסמוך לו אף על גב שיש
46 לחבירו כמו כן חלק בה – אינו אוסר על זה, כיון שגם לזה יש חלק בה, דשניהם שותפים
47 בשלשתן ואינם אוסרין זה על זה את הסמוכים, כיון דהוי לזה תשמישו בנחת ולחבירו בקשה.
48 ובשתי גזוטרות דסוף פרקין עשו לתחתונה – סילקו נפשייהו מעליונה, ואין אוסרין את
49 העליונה אף על פי שעשו אותה בשותפות, ויש להם חלק בה. ואין נראה לרבינו יצחק לעשות
50 דירה בלא בעלים דירה לחצאן, לאסור לטלטל בתוכה. ואתמר רבינו יצחק: דהא דאמרינן
51 בסוף "הדר" דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחורבה – מיירי בחורבה הפתוחה לבית,
52 ומיירי שאותו בית פתוח לצד אחד, ואינו רגיל במבוי. ולכן אין המבוי נותר בלחי וקודה משום
53 בית אלא משום חורבה, ומיירי שפיר הכא בחורבות שיש להם בעלים, וכיון דלא ייירי בהו
54 – לא אסרי.

לימא

אין פירצת המחיצה אוסרת. ומותר להשתמש בכולה. והוא אינו יכול להשתמש דרך חלון למרחוק אלא על ידי וריקה. וחבירו אינו אוסר עליו, ואף על פי שמשמש בה בחול בוריקה, שזרק דרך אויר שלו בפריצה עד תוך חורבה זו – אינו אוסר על חבירו דרך אויר, שאין לו עליו תשמיש אלא על ידי אויר. אבל בסמוכה לחברו – לא ישתמש אפילו בוריקה, הואיל ויש לחברו בה תשמיש נוח בשלשול סמוך לחלונה.

ואמצעי

1 **לִימָא** שְׂמוּאֵל לִית ליה דרב דימי - פירוש רש"י נראה עיקר, דקאי אההיא דבור שבין שתי
2 חצירות, דקסבר שמואל אדם אוסר על חבירו דרך אור אף על פי שהוא תשמיש
3 גרוע. ומשני: התם רשויות דאורייתא, וליכא למיחש שמא מתוך כך יבא לטלטל מרשות
4 היחיד לרשות הרבים, דאיסורא דאורייתא מידע ידע. אבל הכא, דאי לאו דאסרי אהרדי -

5 שְׂמָא מתוך כך יטלטל מחצר לחצר. ורבינו תם
6 פירש בענין אחר ואין נראה פירושו.

7 **וּמִי** אמר רב הכי - פירוש: דאין אדם אוסר על
8 חבירו דרך אור, והא אתמרי: שני בתים כו'.
9 וקא סלקא דעתך. טעמא דאוסר לזרוק - משום
10 דסגי באויר רשות הרבים למעלה מעשרה, וקאמר
11 דאוסר עליו אוירן של בני רשות הרבים אף על פי
12 שאין להם כגון תשמיש. וכן פירש בקונטרס.
13 ומדשמואל אדשמואל לא מצו למיפטר, דאין
14 תשמיש דאויר הכא חשוי כההיא דלעיל, אבל
15 לרב פריך מכל שכן. ורש"י פירש דלא פריך
16 שמואל אדשמואל משום דברשויות דאורייתא
17 מודה.

18 **לֹא** מי אוקמנא כו' - בשבת פרק "הזורק"
19 (נזא), מוקי לה הכי משום פירכא אחריית.
20 וקצת קשה דהתם נמי קאמר ולא מי אוקמנא.
21 **בית** התבן כו' הרי זה עירוב - ואפילו אין שם
22 תבן. דלענין הנחת עירוב - לא בעי אלא
23 דחוי לדידה. אבל הא דקאמר בפרק "הדר" (עבב),
24 דבית התבן אוסר - היינו דוקא כשיש שם תבן,
25 כמו שלרבי יהודה אינו אוסר אלא מקום דירה
26 היינו דוקא כשדר שם בשבת, דבעינן מקום פיתא
27 או מקום לינה. והא דקתייב הכא: הדר שם אוסר
28 עליו - דדוקא שאין לבעל הבית שם תבן, דאם יש
29 שם תבן - הוי כאילו דר עמו שם בבית לרבי
30 מאיר, דחשיב בית התבן כמקום דירה בפרק
31 "הדר", ולא אסרי אהרדי.

32 **עירוב** הוא דלא הוי הא שיתוף הוי - קשה:
33 דאשכחן דקרי עירוב לשיתוף בפרק
34 "הדר" (א.נא), בעל הבית שזידי שותף לשבטין
35 לזה בין ולזה בין - אין צריכין לערב. ולקמן
36 בפרק "כל גנות" (ב.נא.ב) קאמר: מאי לא עירוב -
37 לא נשתתפו.

דערבי

28 **מאי קא משמע לן?** תנינא: הנותן את עירובו בבית שער, ואכסדרה, ומרפסת - אינו
29 עירוב. עירוב - הוא דלא הוי, הא שיתוף - הוי! בית שער דיחיד ואויר דמבוי איצטריכא
30 ליה, דלא תנן. תניא נמי הכי: הנותן את עירובו בבית שער ואכסדרה ומרפסת, ובחצר
31 ובמבוי - הרי זה עירוב. והתנן: אין זה עירוב! אימא: הרי זה שיתוף. שיתוף דמבוי לא
32 מיוטר? אימא בחצר שבמבוי. אמר רב יהודה, אמר שמואל: בני חבורה שהיו מסובין
33 וקדש עליהן היום, פת שעל השלחן סומכין עליהן משום עירוב. ואמרי לה: משום שיתוף.
34 אמר רבה: ולא פליגי, פאן - במסובין בבית, פאן - במסובין בחצר. אמר ליה אבוי
35 לרבה, תניא דמסביע לך: עירובי חצירות בחצר, ושיתופי מבואות במבוי. והוון בה: עירובי
36 חצירות בחצר? והתנן: הנותן את עירובו בבית שער, ואכסדרה, ומרפסת אינו עירוב! אימא:
37 עירובי חצירות - בבית שבחצר, שיתופי מבואות - בחצר שבמבוי. "רבי יהודה אומר
38 אם יש שם תפיסת יד וכו'". היכי דמי תפיסת יד? פגון חצירו של בוניים. פן בוניים
39 אתא לקמיה דרבי, אמר להו: פנו מקום לבן מאה מנה. אתא איניש אחריא, אמר להו:

אוסר עליו - דכל רשותא דחצר דידיה הוא, כאילו דר עמו בבית. **נמרא** הוין מבית שער דיחיד - דחצר של יחיד, ומתניתין בבית שער דחצר דרבים עסקין. עירוב משום דירה
- דמערב להו לבתי דירה כאילו כל בני הבתים דרין כאן הלכך, אי לא חוי לדידה - לא מצו שרי. אבל שיתוף - לאו משום דירה הוא. דהא לא בתים שייכי ביה אלא חצירות,
הלכך: לאו דירה בעינן אלא מקום המשתמר כגון חצר אבל אויר דמבוי לאו משתמר הוא. תניא נמי הכי - דמניחין בו שיתוף. מסובין בבית - משום עירוב. מי מינטר לא גרסינן
דטעמא לאו משום נטירתא הוא. בבית שבחצר - לאפוקי בית שבחצר אחרת. בחצר שבמבוי - לאפוקי חצר שאינה פתוחה לו: (בוניים) פן בוניים - עשיר הוה, ומשאל בתים
שבחצר לאחרים, דהוי לו כלים ככולן. שמתוך עושרו היו לו כלים הרבה. פנו מקום לבן מאה מנה - כלומר: מקום חשוב.

1 **ואמצעי** אסור - לקמיה מפרש טעמא: דעבידא כחצובה, ושניהם הבתים סמוכים. ואף
2 על גב דאיכא לאקשווי דבור דלעיל דמי לאמצעי, שהרי שני הבתים סמוכין לאויר
3 המבוי. ואי משום שיש הפסק ארבעה בינו לכל אחד - הכא נמי איכא הפסק כל חלל
4 חורבה האמצעי, וכולה אסורה לזה ולזה אפילו רחבה כמה אמות. וגבי חלל המבוי נמי

5 ליסור אהרדי! לא תיקשי, דאלו חורבה -
6 משתמשין בה תשמישות הרבה. בין בסמוך בין
7 ברחוק. אבל הכא - ליכא תשמיש אלא מילוי,
8 והואו על ידי הפלגת אויר ארבעה הוא. אמר
9 רב הכי - בתמיה. דרבי אלעזר סבר: מדאמר
10 רב אמצעי אסור ואף על פי שיש הפסק אויר
11 חורבה בינו ולבתים - שמע מינה: אדם אוסר
12 על חבירו דרך אויר סבירא ליה. וטעמא דסמוכין
13 מותרין - משום דתשמישן קשה לחיצונים. והא
14 פו הוא דאמר בו' - אלמא: אף על גב דשלשול
15 נוח מזיקה, הואיל דאינו ממש לאחד מוח
16 כפתח - לא שרינן ליה לחד מיניהו. והכא נמי,
17 מאחר דאינו כפתח לא לזה ולא לזה, אף על גב
18 דנחת לזה מזה - ליתסור. מי סברת דעבידי כי
19 שורה - זו אצל זו, שתהא החיצונה מפסקת בין
20 הבית לאמצעי, דתיסק אדעתך אדם אוסר דרך
21 אויר סבירא לי, דתיקשי לך: סמוכין נמי ליסטר.ו.
22 לא דעבידי כחצובה - ושלשתן סמוכין לבתים.
23 האמצעי כנגד השתים כשלשה רגלי הקנקן,
24 הלכך: הסמוכין מותרין - דאין אדם אוסר על
25 חבירו דרך אויר, והאמצעי אסור - דשניין
26 משתמשין בה בשלשול, ורשות שניהם היא.
27 ואף על גב דשתים הסמוכות פרוצות לאמצעי
28 האוסר - לא אדמורי רבנן במקום שאין לו
29 תשמיש גמור שיהא אסור משום פרוץ. לימא

30 שמואל - דאמר אדם אוסר על חבירו דרך אויר.
31 לית ליה רב דימי - דהא מקום שאין בו
32 ארבעה, כיון דלית ביה שיעור מקום - הנחה
33 דידיה לאו הנחה היא, והרי הוא כאויר בעלמא.
34 וקאמר מותר, בלא שום תיקון, ושמואל הוצאת
35 זו בעי. רשויות דרבנן - שניהן רשות היחיד,
36 ואין אוסרין מזה לזה אלא מדרבנן. מי אמר רב
37 הכי - זה משתמש בסמוך לו על ידי זריקה,
38 ואין חבירו אוסר עליו דרך אויר. שני בתים -
39 של אדם אחד אסור לזרוק ואף על גב דכי סגי
40 - באויר רשות הרבים למעלה מעשרה קא סגי,
41 וקאמר דאוסר עליו אוירן של בני רשות הרבים
42 אף על פי שאין להם כגון תשמיש. דמידלי חו
43 ומיתתי חו - אחד גבוה ואחד נמוך, שמא יזרוק
44 מן הנמוך לגבוה ולא יגיע, ויפול לרשות הרבים.
45 ולשמואל דאמר מותר - לא קשיא דידיה
46 אדידיה, דאמר: אדם אוסר על חבירו דרך אויר
47 דהא אמרין: ברשויות דאורייתא שמואל מודי:
48 **משנה** את עירובו - עירובי חצירות. והדר
49 שם - בבית שער שבחצר. אינו אוסר - על
50 בעל חצר, ואין צריך ליתן את הפת - דלאו
51 דירה היא. והדר שם - אם השאל בעל הבית
52 בית התבן שלו לאחד לזרוק שם - אוסר עליו
53 בחצר, הואיל ופתחו לחצר. אם יש שם תפיסת
54 יד של בעל הבית - שיש לבעל הבית מקום
55 בדירתו של זה שנותן שם כליו להנייע. אינו

56 פנו
57 פנו
58 פנו
59 פנו
60 פנו

עירובין דף עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קלג

60 הַיְחִיד לְכַתְּפָה עֲלָיו - להניח את משאם עליו כדי לתקנו על
 61 כתפיהם, וּבְלִבְךָ שְׂלֵא יִחְלִיפוּ - שלא יטלו בני רשות הרבים את
 62 המשאות שהניחו שם בני רשות היחיד, וכן בני רשות היחיד לא
 63 יטלו את מה שהניחו שם בני רשות הרבים. והרי למקום פחות
 64 מארבעה טפחים אין שיעור 'מקום' והוא כאויר סתם, והנחה עליו
 65 אינה נחשבת 'הנחה', ורב דימי התיר לבני רשות הרבים ולבני
 66 רשות היחיד להניח עליו משאם בלא לעשות שום תיקון,
 67 ולכאורה שמואל שאמר שאדם אוסר על חבירו דרך אויר חולק
 68 על רב דימי, ומצריך תיקון על ידי הוצאת יזו כדי שיתוּר לבני
 69 רשות הרבים ורשות היחיד להניח עליו משאם.
 70 משיבה הגמרא: הֵתֵם - שם בדינו של רב דימי שמדובר ברשות
 71 היחיד ורשות הרבים, הן הַשְׂוִיּוֹת שאיסור ההוצאה מזו לזו הוא
 72 דְּאוֹרְיָתָא - מן התורה, ואילו הֵתֵם - בדינו של שמואל, שמדובר
 73 ברשויות היחיד, הן הַשְׂוִיּוֹת שאיסור ההוצאה מזו לזו הוא מְדֻרְבָּן
 74 בלבד, וְהַכְּמִים עָשׂוּ הַיְחִיד לְדַרְבֵּיהֶם שאסור להוציא מרשות היחיד
 75 לרשות היחיד, יוֹתֵר מִמָּה שעשו חיוק לאיסור שֶׁל תּוֹרָה להוציא
 76 ולהכניס מרשות היחיד לרשות הרבים, כיון שהאיסור של התורה
 77 להוציא ולהכניס מרשות היחיד לרשות הרבים ידוע, ולכן לא
 78 יבואו להיכשל בו אם יהיה מותר לכתף על מקום פחות מארבעה
 79 שבין רשות הרבים לרשות היחיד, אבל האיסור של חכמים
 80 להוציא מרשות היחיד לרשות היחיד אינו ידוע כל כך, ולכן אם
 81 יהיה מותר למלא מים לחצירו מבור שבינו לחצר חבירו ללא שום
 82 תיקון להיכר, יש לחשוש שמתוך כך יבואו להוציא מרשות שלו
 83 לרשות חבירו.
 84 הגמרא מקשה על דברי רב שאמר שאין אדם אוסר על חבירו דרך
 85 אויר, מדבריו בענין אויר רשות הרבים. מקשה הגמרא: אִמַּר לִיה
 86 רַבִּינָא לְרַבָּא, מִי אִמַּר רַב רֵבִי - כך, שבעל בית רשאי להשתמש
 87 בחורבה הסמוכה לו בדרך זריקה ואין בעל הבית השני אוסר עליו
 88 דרך אויר, וְהָא אִיתְמַר - נאמר בבית המדרש, שֶׁנִּי פְתִים של אדם
 89 אחד מְשַׁנֵּי צִידֵי רְשׁוֹת הַרְבִּים, רַבָּה פִּר רַב הוֹנָא אִמַּר בְּשֵׁם רַב,
 90 אִסּוּר לְזִרוּק מִבֵּית זֶה לְזֶה, וְשִׁמּוּאֵל אִמַּר, מוֹתֵר לְזִרוּק מִזֶּה לְזֶה. הרי
 91 שרב שאסר לזרוק דבר מבית לבית דרך רשות הרבים אף שהוא
 92 עובר ברשות הרבים למעלה מעשרה טפחים, סובר שבני רשות
 93 הרבים אוסרים השימוש באורה, הגם שאין להם שימוש בו, ורק
 94 משום שהאויר שלהם. נחשב הדבר כמשמש בחצר המשותפת,
 95 כמו כן יש לו לאסור במקום שמשמש חבירו על ידי אויר.
 96 מתרצת הגמרא: אִמַּר לִיה רַבָּא לְרַבִּינָא, לָאוּ מִי אִוְקִימָנָא דְּמַדְלִי
 97 חַד וּמְתַתֵּי חַד - וכי לא העמדנו דין זה באופן שבית אחד גבוה
 98 והשני נמוך, וחוששים שמא יזרוק מן הנמוך לגבוה, ואו וּמְנִין
 99 דְּמַגְנָדָּר וְנִפְסִיל - פעמים שהדבר הנזרק לא יגיע לבית הגבוה
 100 ויתגלגל ויפול לרשות הרבים, וְאִתֵּי לְאוֹרְיָתָא - ויבוא להביא,
 101 ויטלטלו ארבע אמות ברשות הרבים או יניסו לרשות היחיד,
 102 אולם אם גובה שני הבתים שווה, שאז אין חשש שיתגלגל לרשות
 103 הרבים, אכן מותר לזרוק מזה לזה, משום שאין אויר רשות הרבים
 104 אוסר.

משנה

105 המשנה עוסקת בעירובי חצירות, שאמרו חכמים שחצר שיש בה
 106 כמה בתים, אסור להם להוציא ולהכניס מבתיהם לחצר, אלא אם
 107 כן יעשו עירוב, שיתן כל אחד מבני החצר פת, ויניחו הכל בבית
 108 אחד, שאז נחשבים כולם כדרים באותו בית שהניחו בו את
 109 העירוב. ועתה דנה המשנה מה נחשב בית לענין עירוב. ושני דינים,
 110 תלוים בכך: א. שכל שאינו נחשב בית, אינו אוסר על בני החצר,
 111 ואינו צריך לתת פת לעירוב כדי להתיר להם להוציא ולהכניס
 112 מבתיהם. ב. שכל שאינו נחשב בית, אי אפשר להניח בו את
 113 העירוב.
 114 הַנּוֹתֵן אֶת עֵירוּבוֹ - עירובי חצירות שגבו מכל בתי החצר בְּבֵית
 115 שֶׁעַר - בית קטן שלפני שער החצר, ששומר הפתח יושב שם, וכן
 116 אם נותן את עירובו באֶבְנֵי הַדֶּרֶךְ - מעין חצר מקורה שלפני פתח

1 וְהַאֲמַצְעֵי אִסּוּר - והחורבה הממוצעת בין שני הבתים וסמוכה
 2 אליהם וחלונותיהם פתוחים אליה, אסורה בשימוש לשני בעלי
 3 הבתים, משום שהם משתמשים בה על ידי שלשול, ואוסרים זה
 4 על זה.
 5 הגמרא דנה בדברי רב. מספרת הגמרא: יְתִיב - ישב רב פְּרִינָא,
 6 וְקָאָמַר לְהָא שְׂמַעְתָּא - ואמר את שמועתו זו של רב, ושמע זאת
 7 רבי אליעזר. אִמַּר לִיה - [לו] רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לרב ברונא, פִּר פִּי רַב -
 8 תלמיד בית המדרש, וכי אִמַּר רַב רֵבִי - כך, שהחורבה האמצעית
 9 אסורה. שרבי אליעזר היה סבור שלשלת החורבות עומדות
 10 בשורה, זו אחר זו [צ'יור א], ונמצאת האמצעית מופלגת כולה
 11 משני הבתים, שיש בינה לבתים הפסק אויר של החורבות
 12 הסמוכות לבתים - [חורבות א ג], ומכך שרב אסרה, מוכח שסובר
 13 שאדם אוסר על חבירו דרך אויר, והטעם שהחורבות הסמוכות
 14 לשני הבתים מותרות, משום שתשמישה של כל אחת מןן קשה
 15 לבית המרוחק ממנה, שמשתמש בה דרך זריקה מרחוק ודרך
 16 הפירצות שבחורבות] ונותנים את זכות השימוש לבית הסמוך לה,
 17 השימוש בה בנחת, משתמש בה בדרך שלשול. אִמַּר לִיה רַב,
 18 ברונא לרבי אליעזר, אִין - אכן אמר רב שהאמצעית אסורה. אמר
 19 לו רבי אליעזר לרב ברונא, אִתְּוִי לִי אוֹשְׁפִיזָא - הראה לי את בית
 20 מלונו של רב, שאוכל לשאלו על כך. אִתְּוִי לִיה - הראה רב ברונא
 21 לרבי אליעזר. אִתְּאָא - בא רבי אליעזר לְמַמְיָה דְּרַב - לפני רב, וְאִמַּר
 22 לִיה לרב, וכי אִמַּר מַר רֵבִי - כך, שהאמצעית אסורה. אִמַּר לִיה רב
 23 לרבי אליעזר, אִין - כן.
 24 רבי אליעזר מקשה לרבי: אִמַּר לִיה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לרב, הכיצד מתיר
 25 מי לכל אחד מבעלי בתים אלו להשתמש בחורבה הסמוכה לו,
 26 משום ששימושו בה קל מהשימוש של בעל הבית המרוחק, וְהָא
 27 מַר הוּא דְּאִמַּר (לעיל פ) שמקום שהשימוש בו לִיה בְּשֶׁלְשׁוּל וְלִיה
 28 בְּזִרְקָה, שְׁנִינָן אִסּוּרִין להשתמש בו, הרי שאף על פי ששימושו של
 29 זה המשתמש בזריקה קשה משל חבירו המשתמש בשלשול, לא
 30 מתירים בו את השימוש אפילו למשתמש בשלשול, כיון שאף לו
 31 אין השימוש שם בנחת ממש כבפתח, וכמו כן כאן, אף על פי
 32 שבעל הבית הסמוך לחורבה משתמש בה יותר בנחת מכפי
 33 ששימש בה בעל הבית הרחוק, אולם מאחר שלשניהם אין בה
 34 שימוש בנחת כמו בפתח, צריכים שניהם להיאסר להשתמש בה.
 35 רב מתיר: אִמַּר לִיה רַב לרבי אליעזר, מִי כְּכַרְתֵּי דְּרַבִּי מִי בְּשִׁירָה -
 36 וכי סבור אתה שלשלת החורבות עומדות בשורה זו אחר זו,
 37 ונמצא שהחורבות החיצונות מפסיקות בין הבתים לאמצעית,
 38 החיצונה מפסיקה בין הבית לאמצעית, ושניהם משתמשים בה
 39 דרך אויר, ומתוך כך עלה בדתך שאני סובר שאדם אוסר על
 40 חבירו דרך אויר, והוקשה לך שגם החורבות הסמוכות יאסרו. לֵא
 41 כֵּן, אלא דְּרַבִּי מִי בְּחַצְוָה - שהיו שלשתן סמוכות לבתים, כגון
 42 שלשתן סמוכות זו לזו כשלשת רגלי קנקן, באופן ששתים מן
 43 החורבות כל אחת מהן סמוכה לבית הצמוד אליה, והשלישית
 44 שהיא בצידן של השתים, מגיעים קצותיה עד כותלי שני הבתים
 45 [צ'יור ב], לפיכך השתים מותרות, מפני שבעל הבית המרוחק יכול
 46 להשתמש בחורבה הסמוכה לחבירו רק דרך אויר, ואין אדם אוסר
 47 על חבירו דרך אויר, והשלישית אסורה, משום ששני הבתים
 48 משתמשים בה תשמיש נוח בשלשול, סמוך לחלונם, והרי היא
 49 רשות של שניהם ואוסרים זה על זה.
 50 הגמרא חוזרת לדינו של שמואל המבואר לעיל (ע"א) ששימוש דרך
 51 אויר אוסר ואין בעל חצר רשאי למלא מים לחצירו מבור שבינו
 52 לחצר חבירו ללא עשיית תיקון להיכר על ידי הוצאת יזו, ומבררת
 53 את דעתו בדין כיתוף על מקום שאינו רחב ארבעה העומד בין
 54 רשות הרבים לרשות היחיד. מבררת הגמרא: אִמַּר לִיה רַב פְּסָא
 55 לְרַבָּא, לִימָא - האם נאמר, שְׂמּוּאֵל שאמר שאדם אוסר על חבירו
 56 דרך אויר, לִית לִיה דְּרַב דִּימִי - אינו סובר כרב דימי. רַבִּי אֶתְאָ רַב
 57 דִּימִי - שכאשר בא רב דימי מארץ ישראל לבלב, אִמַּר בְּשֵׁם רַבִּי
 58 יוֹתֵן, מְקוֹם שְׂאִין בּוֹ רוחב אַרְבַּעָה עַל אַרְבַּעָה טפחים העומד בין
 59 רשות הרבים לרשות היחיד, מוֹתֵר לְבְנֵי רְשׁוֹת הַרְבִּים וְלְבְנֵי רְשׁוֹת

31 חוששים שאם ימלא כל אחד לתוך קופתו, יתמעט התבן מעשרה
 32 טפחים, וימשיכו לטלטל שם אף אחר שיתמעט, ואם כן מדוע אמר
 33 רב הונא שמתבן שבין שתי חצירות אסור למלאות ממנו לתוך
 34 קופתו. מתרצת הגמרא: אָמְרֵי – אמרו בני הישיבה, ממה שמותר
 35 ליתן תבן לתוך קופתו בתבן שמפסיק בין החצירות שנמצא בתוך
 36 בית, אין ללמוד לכל מקום שלא חששו שיתמעט התבן מעשרה
 37 וימשיכו לטלטל בחצר, משום שְׂבִית, בִּין דְּאִיפֵא – שיש לבית
 38 (מחיצות) תְּקֵרָה, כִּי מִיפְּחִית – כשמתמעט התבן מעשרה, מִינְפָרָא
 39 לִיה מְלָתָא – ניכר הדבר, שרואה שהתרחק התבן מהתקרה, ולא
 40 ימשיך לטלטל שם, ומשום כך לא חששו אם יתמעט התבן
 41 מעשרה, אבל הָכָא – כאן, במתבן שבין שתי חצירות, אם יתמעט
 42 התבן מעשרה טפחים, לֹא מִינְפָרָא לִיה מְלָתָא – אין הדבר ניכר,
 43 ויש לחשוש שימשיכו לטלטל בחצר אחר שיתמעט התבן.
 44 הגמרא חוזרת לפרש את האמור בברייתא. שנינו בברייתא:
 45 נְתַמְעֵט הַתְּבָנָן שְׁבִית שְׁתֵי הַחֲצִירוֹת מְעַשְׂרָה טַפְּחִים, שְׁנִיתָן
 46 אָסוּרִין לְטַלְטַל בְּבֵית. ומדייקת הגמרא מדברי הברייתא: שרק אם
 47 נתמעט התבן מעשרה טפחים אסור להם לטלטל בבית, הָא – אבל
 48 אם נשאר התבן גבוה עֲשָׂרָה טַפְּחִים, שְׂרִי – מותר להם לטלטל
 49 בבית, וְאִף עַל גַּב דְּמִידְלֵיא תְּקֵרָה מוּכָא – שגבוהה התקרה הרבה
 50 מהתבן, וְשָׁמַע מִינָהּ – ומוכח מכך, שאף מִחִיצוֹת שְׂאִין מְנִיעוֹת
 51 לְתַקְרָה, שְׂמָן – נחשבות הן לִמְחִיצוֹת, ויקשה מכאן על מי שסובר
 52 (לעיל עב.) שלדעת בית הלל מחיצות שאין מגיעות לתקרה אינן
 53 נחשבות מחיצות.
 54 מתרצת הגמרא: אָמְרֵי אֲבֵי, הָכָא – כאן בברייתא בְּבֵית שהוא גבוה
 55 שְׁלֹשָׁה עָשָׂר חָפֵץ מְשָׁהוּ – מעט פחות משלשה עשר טפחים עֲקָרִין
 56 – מדובר, וְתָבֵן גְבוּהָ עֲשָׂרָה טַפְּחִים, ונמצא שאין התבן רחוק
 57 מהתקרה שלשה טפחים, וכל שאינו רחוק שלשה טפחים אומרים
 58 בו לבד, והרי זה כמו שמגיעות המחיצות לתקרה. וְרַב הוּנָא בְּרִיה
 59 דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ הוֹסִיף וְאָמַר, אֲפִילוּ תִּמְאָ – אם תרצה תוכל לפרש את
 60 הברייתא אפילו בְּבֵית שהוא גבוה רק עֲשָׂרָה טַפְּחִים

1 מאכילין מכאן ואלו מאכילין מכאן, היינו דְּקָאִים לָהּ בְּאִפְּהָ וְאִלָּה
 2 וְאִכְלָה – שעומד הוא בפני הבהמה שלא תלך למקום אחר, והיא
 3 הולכת מעצמה לומבן ואוכלת, שלא החמירו חכמים כל כך
 4 בגזירתם לאסור אף כשהיא הולכת למתבן לבדה.
 5 הגמרא מקשה על דברי רב הונא שאמר שאסור לטול ביד ולתת
 6 לקופה להאכיל לבהמה. מקשה הגמרא: וְלֹא יִתֵּן – וכי אסור לתת
 7 לְתוֹךְ קוּפְתוֹ תָבֵן וְלֹאֲכִיל לְבַהמָה, וְהִתְנִיָּא – והרי שנינו בברייתא,
 8 בֵּית שְׁעוּמַד בֵּין שְׁתֵי חֲצִירוֹת, ובתים משתי החצירות פתוחים
 9 לתוכו, וּמִלְאָהוּ תָבֵן וְצִירוֹ יוֹ, מְעַרְבִין שְׁנִים וְאִין מְעַרְבִין אֶחָד –
 10 מערבת כל חצר לעצמה, ואינן יכולות לערב זו עם זו, וְהָ – בעל
 11 הבית שפתוח לבית שבין החצירות מחצר אחת, נוֹתֵן תְּבָן לְתוֹךְ
 12 קוּפְתוֹ, וְיֹאכִיל אוֹתוֹ לְבַהמָתוֹ, וְהָ – ובעל הבית שפתוח לבית שבין
 13 החצירות מהחצר האחרת, נוֹתֵן לְתוֹךְ קוּפְתוֹ וְיֹאכִיל. ואם נְתַמְעֵט
 14 הַתְּבָנָן מְעַשְׂרָה טַפְּחִים, שְׁנִיתָם – שני הבתים שפתוחים לבית זה
 15 אָסוּרִים להוציא ולהכניס מבתיהם לאותו בית, שהרי הוא כחצר
 16 ששתי בתים פתוחים לה ולא עירבה. בְּצִד הוּא עוֹשֶׂה לְהַתִּיר לְכָל
 17 הפחות לאחד מהם להשתמש בבית שבין שתי החצירות, נוֹעַל אֶת
 18 בֵּיתוֹ הַפְּתוּחַ לְבֵית שְׁבִין שְׁתֵי הַחֲצִירוֹת, וּמְכַסֵּל אֶת רְשׁוֹתָי שְׂבִיתוֹ
 19 הבית, ואחר שביטל את רשותו, הוא (המבטל) אָסוּר להוציא
 20 ולהכניס מאותו בית לחצר שלו, שביין שביטל את רשותו, כל
 21 אותו הבית עומד ברשות חברו, וְהִכִּירוּ מוֹתֵר. וְכֵן אִתָּהּ אוֹמַר –
 22 וכשם שבבית זה שבין שתי חצירות מותר לדריים בשתי החצירות
 23 למלאות בקופה מהתבן שבבית זה, כך הוא הדין גם בְּגוֹב שֶׁל תְּבָנָן
 24 – בור רחב שעשוי להכניס בתוכו תבן, שְׁעוּמַד בֵּין שְׁנֵי תַחֲוִמֵי
 25 שְׂבִית, חֲצִיו בְּתַחוּם עִיר אַחַת, וחציו בתחום עיר אחרת, שביים
 26 טוב, בני כל עיר נוטלים מהתבן מחלק הבור שבתחומם, ואין
 27 חוששים שמא יטלו מחלק הבור שבתחום העיר השנייה.
 28 ומפרשת הגמרא את הקושיא: קְתַנֵּי מִיֵּת – מכל מקום שנינו
 29 בברייתא, וְהָ – בעל הבית שמצד זה נוֹתֵן לְתוֹךְ קוּפְתוֹ וְיֹאכִיל, וְהָ
 30 – ובעל הבית שבצד השני נוֹתֵן לְתוֹךְ קוּפְתוֹ וְיֹאכִיל, ומוכח שאין

המשך ביאור למס' עירובין ליום שני עמ' ב

19 כגורגרת לכל אחד עדיין יהיה שם פחות ממזון שתי סעודות, הֵן
 20 הֵן מוֹעֲטִין יְנִיחוּ וְהֵן – והם, וצריך להניח כגורגרת לכל אחד. וְרַב
 21 יהודה שאמר בשם שמואל שמרובים הם שמונה עשרה בני אדם,
 22 ולא פירש שמרובים הם כל שאם יחלקו להם מזון שתי סעודות
 23 לא יגיע לכל אחד כגורגרת, אֲנָב אוֹרְחֵיהּ – כשבא לפרש את
 24 המשנה, אמר דרך אגב שחשבון זה עולה לשמונה עשרה בני
 25 אדם, וְכָא מְשַׁמַּע לָן – והשמיענו בזה, דְּשְׁתֵי סְעוּדוֹת הוֹיִין וְהֵן
 26 בשיעור של שְׁמוֹנֶה עָשָׂרָה גְרוּגְרוֹת.

משנה

27 המשנה מבארת במה אפשר לעשות עירוב לחצר ושיתוף למבוי:
 28 כְּכָל מְעַרְבִין בַּחֲצִירוֹת, וּמִשְׁתַּתְּפִין בַּמְּבוּי, חוּץ מִן הַפִּים וּמִן הַתְּלָחָה,
 29 שאינם מזון, דְּכָרִי רַבִּי אֶלְעָזָר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמַר, בַּחֲצֵר אֵין
 30 מערבים בכל דבר, אלא כְּפָר שֶׁלֵם הוּא עִירוֹב, כלומר שאין
 31 מערבים אלא בפת שלימה, וְאֲפִילוּ מֵאִפְּהָ סָאָה – כבר שהוא עשוי
 32 מסאה קמה, וְהוּא פְּרוּסָה – שנחתך ממנו מעט, אֵין מְעַרְבִין בָּהּ,
 33 אבל כְּפָר אֵף שְׂאִינוֹ גְדוֹל אלא כְּאִיפֵסר וְשֶׁם מְטַבַּע קִטְנָה, וְהוּא
 34 שְׁלֵם, שלא נפרס, מְעַרְבִין בּוֹ.

1 יש שם שמונה עשרה בני אדם הם נחשבים מרובים, אבל אם יש
 2 שם יותר משמונה עשרה, אינם נחשבים 'מרובים', ותמדה
 3 הגמרא: וכי רק שְׁמוֹנֶה עָשָׂרָה נחשבים מרובים וְתוֹ לֹא – ויותר
 4 משמונה עשרה אינם בכלל מרובים, והרי אם שמונה עשרה בני
 5 אדם נחשבים מרובים, יותר משמונה עשרה ודאי מרובים הם.
 6 מתרצת הגמרא: אִימָא – יש לפרש בדברי שמואל, שִׁמְשׁוּמְנָה
 7 עֲשָׂרָה וְאִלָּף – והלאה, הם נחשבים מרובים. שואלת הגמרא: וּמֵאֵי
 8 שְׁמוֹנֶה עָשָׂרָה דְּנָקְטָה – ומזה הטעם שדוקא משמונה עשרה
 9 והלאה נחשבים מרובים. משיבה הגמרא: אָמַר רַב יִצְחָק בְּרִיה דְּרַב
 10 יְהוּדָה, לְדִידִי מִיפְּרָשָׁא לִי מִינֵיהּ דְּאָמַר – אני שמעתי את פירוש
 11 המשנה מאבי (רב יהודה), שהמשנה להקל באה, ואמרה שאם
 12 יש שם מזון שתי סעודות, אין צריך שיהיה כגורגרת לכל אחד,
 13 וְכָל שְׂאִילוֹ מְחַלְקוֹ – שאם יחלקו לְמִזוֹן שְׁתֵי סְעוּדוֹת בִּינֵיהוּ וְאִין
 14 מְנַעַת גְרוּגְרָת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שבאופן זה אם יתן כל אחד מהם
 15 כגורגרת לעירוב, יהיה שם יותר ממזון שתי סעודות, הֵן הֵן מְרֻבִין
 16 שאמרה המשנה, וְסָנִי – ודי להם כְּמִזוֹן שְׁתֵי סְעוּדוֹת, וְאִי לֹא –
 17 ואם אין שם די בני אדם שאם יחלקו מזון שתי סעודות ביניהם
 18 יגיע לכל אחד פחות מכגורגרת, ובאופן זה אם יהיה שם

13 לאמו, הלא ילדים גדולים נמי קרו – גם כן לעתים קוראים 'אימא'
 14 כשמתעוררים משנתם.
 15 הגמרא מגיחה את הדברים שהובאו בשם ריש לקיש: **אֵלָא אִימָא**
 16 – אלא אמור **כָּל שְׁנֵיעוּר מְשַׁנְתוֹ וְאִינוּ קוֹרְא 'אִימָא אִימָא'** – שאינו
 17 צועק 'אימא אימא' ללא הפסקה עד שהיא באה אליו.
 18 וריש לקיש, ובוה מסיימת את הקושיא על רב אסי: **וְכַפָּה** – ובן כמה
 19 הוא הילד שנפנה ואין אמו מקנחתו ואינו קורא 'אימא אימא'
 20 כשמתעורר. משיבה הגמרא: **כָּבֵר אֲרֵיבַע אוֹ כָּבֵר חֲמֵשׁ**, כל אחד
 21 לפי חריפותו. ומבואר על כל פנים שמבן חמש ודאי נחשב 'אינו
 22 צריך לאמו' ואינו יוצא בעירוב אמו. ומכאן סתירה לדברי רב אסי
 24 שאמר שקטן בן שש יוצא בעירוב אמו.

1 מיתכי – הקשו על רב אסי, שנינו בברייתא, **קָמֵן שְׁצָרִיף לְאָמוֹ**
 2 **יּוֹצֵא כְּעִירוֹב אָמוֹ**, ושכבר גדל קצת ואין צריך לאמו, אין יוצא
 3 כְּעִירוֹב אָמוֹ, אלא צריך להניח עירוב נפרד עבורו. ותנן נמי –
 4 ושנינו במשנה נבי סופה (סוכה כח) **כִּי הָאִי גִּוּוֹנָא** – כעין זה, קָמֵן
 5 שְׁאִין צָרִיף לְאָמוֹ חֲיִיב כְּפֻסְפָּה מִדִּין חִינוּךְ. וְתוּיָן קָה – ועיינו
 6 אמוראים (שם כח) בדין המשנה ושאלו, וְאִיְהוּ קָמֵן שְׁאִין צָרִיף
 7 לְאָמוֹ. אֲמַרֵי דְבִי – שבית מדרשו של רבי ינאי, 'אינו צריך לאמו'
 8 היינו **כָּל שְׁנֵיעוּרָה** – [שעושה צרכיו] ואין אמו מקנחתו, רבי שמעון
 9 **כֵּן לְקִישׁ אָמַר**, **כָּל שְׁנֵיעוּר [מְשַׁנְתוֹ] וְאִינוּ קוֹרְא 'אִימָא'** כדי שתבוא
 10 אליו.
 11 הגמרא מפסיקה את הקושיא ותמחה: **אִימָא כְּלָקָא דְעָתָה** – וכי עלה
 12 בדעתך שכל שקורא 'אימא' כשניעור משנתו נחשב כ'צריך

41 ארבעים ושמונה ביצים, שהרי בסאה מדברית יש מאה ארבעים
 42 וארבע ביצים, וְאִילוּ עוֹדָפָא שִׁיתִין וְתַלְתָּ – ואילו ההפרש בין
 43 ציפורית למדברית הוא ששים ושלוש ביצים, שכן בסאה ציפורית
 44 יש מאתים ושבע ביצים ובמדברית מאה ארבעים וארבע, נמצא
 45 שההפרש הוא יותר משליש של מדברית.
 46 הגמרא מנסה לפרש באופן אחר: וְאֵלָא שְׁלִישׁ דִּירוּשְׁלָמִית. דוחה
 47 הגמרא: שְׁלִישׁ דִּידָה כְּפָה הוּי, חֲמִשִּׁין וְתַמְנִיָּא נְבִי תִילְתָּה – חמשים
 48 ושמונה ביצים פחות שלישי ביצה, שהרי בסאה ירושלמית יש מאה
 49 שבעים ושלוש ביצים, וְאִילוּ עוֹדָפָא שִׁיתִין וְתַלְתָּ – ואילו ההפרש בין
 50 ציפורית למדברית הוא ששים ושלוש ביצים.
 51 הגמרא מנסה לפרש באופן אחר: וְאֵלָא שְׁלִישׁ דְּצִיפּוּרִי. דוחה
 52 הגמרא: שְׁלִישׁ דִּידָה כְּפָה הוּי, שְׁבַעִין נְבִי תְּדָא – שבעים פחות אחד,
 53 והיינו ששים ותשע ביצים, שהרי בסאה ציפורית יש מאתים
 54 ושבע ביצים, וְאִילוּ עוֹדָפָא – ואילו ההפרש בין ציפורית למדברית
 55 הוא ששים ושלוש ביצים.
 56 הגמרא מביאה תירוץ חדש: **אֵלָא אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה הֵכִי קָאָמַר** – כך
 57 היא כוונת התנא, נִמְצְאָת סָאָה שֶׁל צִיפּוּרִי וְתִירָה עַל מְדַבְרִית קְרוּב
 58 לְשָׁלִישׁ שְׁלָה, שהשליש של ציפורית היא ששים ותשע וההפרש
 59 בין ציפורית למדברית הוא ששים ושלוש, והרי זה קרוב לזה,
 60 וְשָׁלִישׁ שְׁלָה שהיא ששים ותשע קרוב לְמִחְצָה דְּמְדַבְרִית שהוא
 61 שבעים ושנים ביצים, שהרי סאה מדברית יש בה מאה ארבעים
 62 וארבע ביצים.
 63 רבינא מקשה ומפרש באופן אחר: מְתַקִּיף לָהּ – הקשה רבינא, מִידי
 64 קְרוּב קְרוּב קְתָנִי – וכי שנינו בברייתא שדבריה נאמרו בקירוב עד
 65 שנוכל לפרש שיש בחשבון המבואר בה חוסר דיוק כל כך
 66 משמעוטי. **אֵלָא אָמַר רַבִּינָא**, הֵכִי קָאָמַר הֵתָנָא בְּמָה שֶׁשֶׁנָּה נִמְצְאָת
 67 שֶׁל צִיפּוּרִית יִתְרָה עַל מְדַבְרִית שְׁלִישׁ, נִמְצְאָת שְׁלִישׁ שֶׁל צִיפּוּרִי
 68 בְּעוֹדָיוּת שֶׁל רַבִּי – שלישי של סאה ציפורית המשוערת בתוספת
 69 'עוד' שמצא בה רבי, ששיער אותה במאתים ושבע עשרה ביצים,
 70 והשליש שלה היא שבעים ושנים ושליש ביצה וְתִירָה עַל מְדַבְרִית
 71 שֶׁל סָאָה מְדַבְרִית שְׁלִישׁ בִּיצָה, שהרי סאה מדברית היא מאה
 72 ארבעים וארבע ביצים ומחציתה הן שבעים ושנים ביצים.
 73 נאמר בתורה (במדבר טו יט, כ) **וְהִיָּה בְּאֶבְרָכֶם מִלְּחֵם הָאָרֶץ תְּרִימוֹ**
 74 **תְּרוּמָה לָהּ**. ראשית ערסתכם חלה תְּרִימוֹ תְּרוּמָה כְּתוּמָה גִּזְרֵן כֵּן
 75 תְּרִימוֹ אֲתָהּ. והיא מצות עשה להפריש חלק מהעיסה, והוא
 76 הנקרא 'חלה'. החלה היא כתומה לכל דבריה, שניתנת לכהן
 77 ואסורה באכילה לזרים. החלק המופרש אין לו שיעור מן התורה,
 78 אבל העיסה אינה מתחייבת בהפרשה אלא אם כן יש לה שיעור
 79 מסוים. הגמרא מביאה ברייתא המבררת שיעור המזוהב בחלה:
 80 **תְּנוּ רַבָּנֵן בְּבִרְיָתָא**, נאמר (במדבר טו ז) **רָאשִׁית עֲרִיבְתֶכֶם**,

1 מתרצת הגמרא: לְעוֹלָם דְּצִיפּוּרִית שִׁישׁ בַּהּ מֵאֲתַיִם וּשְׁבַע בִּיצִים,
 2 וְאִיְהִי תַלְתָּא שְׁדֵי עֲלִייהו – והבא שיעור חלתה ותוסיף עליהן.
 3 כלומר, סאה זו שהובאה לפני רבי היתה סאה ציפורית בתוספת
 4 שיעור חלתה, וכשיטלו חלתה תעמוד על סאה, ושיעור חלה הוא
 5 אחד מעשרים וארבע.
 6 דוחה הגמרא: חֲלָתָא כְּפָה הוּיין – כמה הוא שיעור חלה של מאתים
 7 ושבע ביצים ודהיינו כמה הוא אחד חלקי עשרים וארבע ממאתים
 8 ושבע, הן תְּמַנִּי – שמונה ביצים בקירוב, וכשתוסיף שמונה על
 9 מאתים ושבע אֲפַתִּי כְּצֵר לִיה – עדיין הוא פחות ממאתים ושבע
 10 עשרה ביצים ששיער בהן רבי.
 11 הגמרא חותרת מהתירוץ הקודם ומתרצת באופן אחר: אין מדובר
 12 כאן בתוספת שיעור חלה אֵלָא אִיְהִי עוֹדוֹת דְּרַבִּי שְׁדֵי עֲלִייהו –
 13 אלא תביא ותוסיף על כל ביצה [ושבמנין מאתים ושבע ביצים
 14 שבסאה ציפורית] תוספת 'עוד', ששיער רבי ומצא שנתקטנו
 15 הביצים כך שהביצה של דור המדבר שוה בגודלה לביצה
 16 שבתקופת התנאים בתוספת 'עוד', ושיעור 'עוד' הוא אחד חלקי
 17 עשרים של ביצה.
 18 מקשה הגמרא: אִי הֵכִי, הוּי לִיה מְפִי – ייצא בסך הכל יותר
 19 ממאתים ושבע עשרה ביצים, שהרי התוספת שצריך להוסיף על
 20 מאתים ושבע ביצים, שהיא אחד חלקי עשרים מהן, הן קצת יותר
 21 מעשר ביצים, וגם מה שאמרנו שיש בסאה ציפורית מאתים ושבע
 22 ביצים, אין זה מדויק, ובאמת יש בה קצת יותר, ואם כן בסך הכל
 23 יוצא שהן יותר ממאתים ושבע עשרה ביצים.
 24 מתרצת הגמרא: כִּיֵּן דְּלֵא הָוִי כְּבִיצָה לֵא הָשִׁיב לִיה – כיון שאין
 25 בתוספת הפרש זה שיעור ביצה שלמה, לא החשיב אותה רבי
 26 וחשב רק את מספר הביצים השלמות, שהן מאתים ושבע עשרה.
 27 הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בשיעורי סאה ומבררת את
 28 דבריה: תְּנוּ רַבָּנֵן בְּבִרְיָתָא, כשבאו ישראל לירושלים הגדילו כל
 29 המידות כך שפָּאָה יְרוּשְׁלָמִית וְתִירָה עַל מְדַבְרִית שְׁתוּת – שישית,
 30 והיא שישית 'מלבר' [מבחוץ], כלומר, שהתוספת נמדדת ביחס
 31 למנין הנוצר לאחר ההוספה, והיינו שישית מהסאה הירושלמית,
 32 אבל ביחס לסאה המדברית היא תוספת של חמישית, וכשבאו
 33 לציפורי חזרו והגדילו את המידות שנית והמידה של סאה ציפורית
 34 וְתִירָה עַל יְרוּשְׁלָמִית שְׁתוּת – שישית 'מבחוץ', שהיא חמישית
 35 משיעור הסאה הירושלמית. נִמְצְאָת שֶׁל צִיפּוּרִית וְתִירָה עַל מְדַבְרִית
 36 שְׁלִישׁ.
 37 מבררת הגמרא: מה ששנינו 'נמצאת ציפורית יתירה על מדברית
 38 שלישי' – שְׁלִישׁ דְּמָאן – של איזו מידה מהמזוכרות כאן. אִילִימָא – אם
 39 תאמר שהיא שְׁלִישׁ דְּמְדַבְרִית – של סאה מדברית, אי אפשר לומר
 40 כן, מְכַרֵּי – שהרי שְׁלִישׁ דְּמְדַבְרִית כְּפָה הוּי, אֲרֵבַעִין וְתַמְנִיָּא –

13 נחשב לדעתו: נותן אדם – יכול אדם לתת מנחה להנניג שהוא
14 מוכר יין, והוא דר עמו במבוי, ולנחתום שהוא מוכר בכורות, והוא
15 דר עמו בחצר, פדי שאם יבוא בני המבוי ליקח ממנו יין לעשות
16 שיתוף למבוי, או בני החצר ליקח פת לעשות עירוב לחצר, יזכה
17 לו חלק בעירוב תמורת המעה שהוא נותן לו עכשיו, דברי רבי
18 אליעזר. וחקמים אומרים, לא יזכו לו מעותיו, שלא חל הקנין בלא
19 משיכה, ואף אם יזכה לו התנוני על ידי אחר, לא חל העירוב, כיון
20 שדעת החנוני היא להקנות לו תמורת המעה, ואין המעה קנויה
21 למוכר, שכיון שיכול המוכר לחזור בו עד שימשוך הלוקח, אין
22 הלוקח סומך על המוכר, ואינו מקנה לו את המעה, ונמצא
23 שהמוכר מערב עבור הלוקח במעה שנתן, אף שאין בדעת הלוקח
24 שיערב לו במעה, והרי זה כמו שאחד מבני החצר נוטל ממנו מעה
25 שלא מדעתו כדי לקנות בה עבור פת לעירוב.

משנה

11 המשנה דנה אם אפשר לערב לאדם שלא מדעתו, ומתי הוא

המשך ביאור למס' עירובין ליום שבת קודש עמ' ב

44 שער אכסדרה ומרפסת ואין זה עירוב, אלא אימא – ודאי צריך
45 אתה לומר, שלא אמרה הברייתא, הרי זה עירוב אלא הרי זה
46 "שיתוף", ואם כן מבואר בברייתא, שבת שער אכסדרה ומרפסת,
47 אף שאין נותנים שם עירוב, נותנים שם שיתוף. שואלת הגמרא:
48 איך אמרה הברייתא שאפשר להניח שיתוף במבוי, והרי שיתוף
49 במקבוי לא מינמר – אינו נשמר. משיבה הגמרא: אימא – יש לך
50 לומר בברייתא, שהנותן את עירובו כהצד שפמבוי הרי זה שיתוף.
51 הגמרא מביאה דין שנגזר מהלכה זו: אמר רב יהודה אמר שמואל,
52 בני תבואה שהיו מסובין – יושבים יחד בסעודה, בערב שבת, וקדש
53 עליהן תיום – ובעוד שהם אוכלים החשיך ונעשה שבת, הפת שעל
54 השלחן סומכין (עליה) אף משום עירוב – שתהיה לעירוב,
55 ומותרים לטלטל בחצר, אף אם לא הניחו עירוב אחר, וכל שכן
56 שמועילה במקום שיתוף למבוי. ואמרי לה – ויש שאמרו בדברי
57 שמואל, שסומכים על הפת משום שיתוף – שתהיה לשיתוף למבוי,
58 ומותרים לטלטל במבוי, אבל אין הפת מועילה להיות במקום
59 עירוב, ועדיין אסורים בטלטול מן הבתים לחצירות. אמר רבה, ולא
60 פליגי – שני הלשונות בדברי שמואל, אינם חולקים זה על זה, אלא
61 כאן – מה שאמרו שהפת מועילה במקום עירוב, הוא במקבוי –
62 כשיושבים בני החבורה בבית, וכאן – ומה שאמרו שהפת מועילה
63 רק במקום שיתוף, הוא במקבוי בהצד, שאז אין הפת מועלת
64 להיות במקום עירוב, כיון שצריך להניח את העירוב דווקא בבית
65 ולא בחצר, שחצר אינה מקום דירה. אמר רבי אבהו לרבה, תנא
66 דמשיב לך – יש להביא ראיה לדברך מברייתא, ששיתוף מבוי
67 מניחים גם בחצר, ששינונו, עירובי חצירות כהצד, ושיתופי מבואות
68 במקבוי, ויתוין בה – ונשאנו ונתנו בדברי ברייתא זו, ושאלנו, וכי
69 נותנים עירובי חצירות כהצד, והתנן – והרי שינונו במשנה, הנותן
70 את עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב, הרי שאם
71 נותנים את העירוב שלא בבית דירה, אינו עירוב, וישבנו, אימא –
72 יש לך לומר בדברי הברייתא, שעירובי חצירות נותנים דווקא בבית
73 שפאותה חצר שמעריבים אותה, ולא בבית שבחצר אחרת,
74 ושיתופי מבואות אפשר להניח אף כהצד שפאותו מבוי
75 שמשתתפים בו, ואין צריך להניח דווקא בבית, אבל לא בחצר
76 שבמבוי אחר.
77 שינונו במשנה: רבי יהודה אמר אם יש שם תפיסת יד וכו' של בעל
78 הבית אינו אוסר. שואלת הגמרא: היכי דמי – מהו תפיסת יד.
79 משיבה הגמרא: כגון חצירו של אדם הנקרא [בן] פונקיס, שהיה
80 עשיר, ומשאל בתים שבחצירו לאחרים, ומתוך עושרו היו לו
81 הרבה כלים, והיו לו כלים בכל הבתים שבחצר.
82 מספרת הגמרא: כן פונקיס תלמידו של רבי יהודה, אהא לקמיה דרבי
83 – בא לפני רבי לבית המדרש, אמר להו רבי ליושבים לפניו, פנו
84 מקום לכן מאה מנה – לאדם שיש לו מאה מנה, כלומר פנו לו מקום
85 חשוב שעשיר הוא. אהא איניש אחרניא – בא לפני רבי אדם אחר,
86 אמר להו רבי ליושבים לפניו,

1 הגמרא מבארת את תחילת הפסוק של והיא בגללי צאת האדם
2 וגו', ושואלת: מאי – מה הפירוש במה שנאמר ליחזקאל (ש) וצנת
3 שערים תאכלנה? ולאותה פת המוזכרת לעיל, אמר רב הושע
4 שאמר ה' ליחזקאל שיאכלנה לשיעורים, כלומר, שלא יאכל ממנה
5 בשובע, אלא יאכל מימנה מעט מעט במשקל כדרך שאוכלים
6 ברעב. רב פפא אמר, שאמר ה' ליחזקאל, שאת צריכתה – עריכת
7 הפת, יעשה פצריבת שיעורים – כדרך שעורכים פת שעורים,
8 שאינה חשובה ואין מקפידים לעורכה יפה, אלא עושים אותה
9 מגונה, ולא פצריבת חמים – ולא כדרך שעורכים פת חטים, שהיא
10 חשובה ומיפיים ומתקנים אותה שתהיה עגולה ונאה.

משנה

11 המשנה דנה אם אפשר לערב לאדם שלא מדעתו, ומתי הוא

1 הבית, ומרפסת – עלייה ארוכה העומדת בחצר, ובה פתחים הרבה
2 לכל הדירות שבעלייה, שהיו עושים מרפסת אחת ארוכה לפני
3 פתחי העלייה, וכולם עולים בסולם אחד למרפסת, ודרך המרפסת
4 נכנסים לבתים שבעלייה, אינו עירוב, כיון שהם מקומות שאינם
5 ראויים לדירה. והדר שם – בבית שער אכסדרה ומרפסת, אינו
6 אוסר עליו – על הדר בחצר לטלטל בחצר. אבל בית התבן – בית
7 שנותנים שם תבן, ובית הפקר – בית שעומדים שם בקר, ובית
8 העצים – בית שנותנים שם עצים, ובית האוצרות – בית שנותנים
9 שם תבואה, שנמצאים בחצר, אם נתן שם את הפת של העירוב,
10 הרי זה עירוב. ואם השאילם בעל הבית לאחר לגור בהם, הדר שם,
11 אוסר על בעל הבית לטלטל בחצר.
12 רבי יהודה אמר, אם יש שם – בבית שהשאיל לאחר בחצר
13 תפיסת יד של בעל הבית – מקום מיוחד לבעל הבית להניח שם
14 דברים, אינו אוסר – אין השוכר אוסר על בעל הבית לטלטל
15 בחצר, מפני שתפיסת ידו של בעל הבית נחשב כמו שהוא גר עמו
16 בבית אחד, וכל החצר היא של בעל הבית.

גמרא

17 הגמרא מביאה מימרא בענין מקום הנחת עירוב חצירות ושיתוף
18 במבוי, ושואלת על כך שדבר זה כבר שנוי במשנתנו: אמר רב יהודה
19 בריה דרב שמואל בר שילת, כל מקום שאמרו שהדר שם אינו אוסר
20 על שאר בני החצר לטלטל בחצר, הנותן שם את עירובו, אינו
21 עירוב, שאם מקום זה אינו חשוב מקום ורשות לאסור, אינו נחשב
22 מקום אף להנחת העירוב בו, הוין מבית שער דיהוד – בית שער של
23 חצר השייכת ליחיד, שאף שהדר שם אינו אוסר, אפשר להניח שם
24 את העירוב. וכל מקום שאמרו חכמים אין מניחין בו עירוב, עירוב
25 חצירות בלבד אין מניחין בו, אבל מניחין בו שיתוף – ושיתופי
26 מבואות, שנותנים כדי להתיר לבני החצירות לטלטל במבוי, הוין
27 מאור מבוי – במבוי עצמו שלא באחת החצירות, שאף אם
28 מניחים בו שיתוף, כיון שהדרב שמשתיים עמו אינו משתמר שם.
29 שואלת הגמרא: מאי קא משמע לן – מה בא רב יהודה בריה דרב
30 שמואל בר שילת להשמיענו, במה שאמר שאף במקום שאין
31 מניחים עירוב, מניחים שיתוף, תנינא – הרי אנו יודעים דין זה ממה
32 ששינונו במשנה, הנותן את עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת
33 אינו עירוב, ומשמע במשנה, שעירוב הוא דלא הוי – שרק אם הניחו
34 שם עירוב, אינו עירוב, הא שיתוף – אבל אם הניחו שם שיתוף, הוי
35 עירוב רבי יהודה. משיבה הגמרא: את הדינים של בית שער דיהוד –
36 שאפשר להניח שם עירוב, ושל אור דמבוי שאין נותנים שם
37 שיתוף, איצטריקא ליה – הוצרך רב יהודה בריה דרב שמואל בר
38 שילת להשמיענו, דלא תנן – שדינים אלו אינם מבוארים במשנה.
39 אומרת הגמרא: תנא נמי הכי – וכן שינונו בברייתא כמו שדייקנו
40 מדברי המשנה, ששינונו בברייתא, הנותן את עירובו בבית שער,
41 אכסדרה, ומרפסת, וכחצר, ובמבוי, הרי זה עירוב, ודברי הברייתא
42 קשים הם, שהרי התנן – שינונו במשנה, שהנותן את עירובו בבית

35 השיעור דרבי יוחנן יש ארבע סעודות לקבא – סעודות לקב, ולפי
 36 השיעור דרבי שמעון יש תשע סעודות לקבא – סעודות לקב.
 37 מתרצת הגמרא: אמר רב הירש, רבי יוחנן בן ברוקה לא אמר
 38 ששיעור הכיכר ושיש בה שתי סעודות, הוא חצי קב, אלא שהיא
 39 כיכר הניקנית מן החנווני בפונדיון בומן שארבע סאים של חטים
 40 נמכרים בסלע, ואמנם לפי חשבון זה המחיר של חצי קב חטים הוא
 41 פונדיון, אך זהו המחיר ששילם החנווני עבור חצי קב חטים, אבל
 42 כשהוא מוכר כיכרות לחם, נוסף על מחיר זה שבר הטירחא
 43 בטחינה ואפייה, כך שבסופו של דבר אם באת לשער כמה חטים
 44 יש בכיכר הנמכרת בפונדיון צא מהן שליש לחנוני – תוציא מחצי
 45 קב חטים, שקנה החנווני בפונדיון, שליש בשכרו, ונמצא שהוא
 46 מוכר בפונדיון כיכר העשויה משני שלישי חצי קב שזהו שליש קב.
 47 מקשה הגמרא: ואפתי – ועדיין איך דברי רבי שמעון ורבי יוחנן בן
 48 ברוקה קרובים זה לזה, דלמר – שלרבי שמעון יש תשעה סעודות
 49 לקב ולמר שתי – ולרבי יוחנן בן ברוקה שש סעודות לקב.
 50 הגמרא מתרצת באופן אחר: אלא צריך לומר פאידך – כמימרא
 51 אחרת] דרב הירש, דאמר, צא מהן תשעה לחנוני – תוציא מחצי קב
 52 חטים שקנה חנווני בפונדיון מחציתם לשכרו, ונמצא שמוכר
 53 בפונדיון כיכר העשויה מרבע קב חטים.
 54 שואלת הגמרא: ואפתי – ועדיין למר – לרבי שמעון יש תשע
 55 סעודות לקב ולמר תמני – ולרבי יוחנן בן ברוקה יש שמונה סעודות
 56 לקב.
 57 משיבה הגמרא: תינו דקאמר בברייתא, וקרובים דברייהם להיות
 58 שוין, ששיעוריהם קרובים אף שיש הבדל מועט ביניהם.
 59 הגמרא מקשה סתירה בין שתי המימרות של רב חסדא: על כל
 60 פנים קשיא דרב הירש דאמר ארבע סעודות – שתי המימרות של רב חסדא
 61 שהובאו לעיל קשות אחת על השניה, שבראשונה אמר, 'צא מהן
 62 שליש לחנווני', ובשניה אמר, 'צא מהן מחצה לחנווני'.
 63 מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא דקא יהיב פעל הפית ציבי –
 64 במימרא הראשונה מדובר שבעל הבית נותן לחנווני עצים להסקת
 65 התנור לצורך האפייה, שאז אין החנווני משתכר אלא שלישי, הא
 66 דלא יהיב פעל הפית ציבי – ובמימרא השניה מדובר שאין הבעל
 67 הבית נותן עצים, והחנווני משתמש בעצים שלו, ואז משתכר
 68 מחצה.
 69 שנינו במשנתנו: חצייה לפית המנויגע ונצי חצייה לפסול את הגווייה.

1 חצייה של כיכר הוא שיעור לפית המנויגע, שאם שהה אדם בבית
 2 המנוגע שיעור זמן המספיק לאכילת חצי כיכר, הבגדים שעליו
 3 נטמאים, ונצי חצייה של כיכר הוא שיעור לפסול את הגווייה
 4 –הגוף, שגורו חכמים שאדם האוכל מאכלים שנטמאו בשיעור
 5 חצי סעודה, נפסל גופו לתרומה עד שיטבול.

גמרא

6 הגמרא מבארת מהו השיעור של שתי סעודות בינוניות לפי רבי
 7 מאיר ורבי יהודה. שואלת הגמרא: וכמה הוא מוון שתי סעודות
 8 בינוניות לשיטת רבי מאיר ורבי יהודה. אמר רב יהודה אמר רב,
 9 תרתי ריפתא איברייתא – שני לחמים של איכרים, שהם עובדי
 10 האדמה בחרישה בשוורים, וכשהולכים לעבודתם לשדה רגילים
 11 לקחת עמם לחמים בגודל מסוים, ושני לחמים כאלה הם מוון שתי
 12 סעודות לענין עירוב. רב אדא בר אבהה אמר, תרתי ריפתא נהר
 13 פפיתא – שני לחמים שרגילים לאפות במקום בשם נהר פפא.
 14 הגמרא מבררת האם ההלכה כרבי מאיר או כרבי יהודה: אמר רב
 15 רב יוסף לרב יוסף בריה דרבא, אבדו אבין קמאן ו-כאיזו שיטה
 16 קבירא ליה, כרבי מאיר או כרבי יהודה, שהלכה היא בידנו
 17 בעירוב שמשערים לכל אחד כפי מווננו, ואם בא אדם לשער
 18 בעצמו, באיזו סעודה ישער, בשל שבת או בשל חול.
 19 אמר רב יוסף בנו של רבא, אבי קרבי מאיר קבירא ליה, שמשערים
 20 לפי סעודת יום חול, שהיא סעודה קטנה יותר משל שבת.
 21 אמר רב יוסף, אגא נמי – אני גם כן קרבי מאיר קבירא לי, שסעודת
 22 חול קטנה יותר משל שבת ובה משערים מוון העירוב, דאי –
 23 שהרי אם קרבי יהודה שסעודת שבת היא סעודה קטנה יותר,
 24 קשיא הא דאמרי אינשי – קשה ממה שרגילים האנשים לומר
 25 רוחא לבסימא שכיח – המעיים מתרווחים לפנות מקום לדבר
 26 מתוק, וכיון שבשבת יש לאדם מאכלים ערבים, ודאי שהוא
 27 מרבה באכילתו יותר מאשר ביום חול שאז הוא אוכל מאכלים
 28 פשוטים.
 29 שנינו במשנתנו: רבי יוחנן בן ברוקה אומר, מכבר בפונדיון מארבע
 30 סאין בסלע, רבי שמעון אומר שתי ידות לכבר משלש לקב.
 31 הגמרא מביאה ברייתא המתייחסת לרבי משנתנו: תנא בברייתא,
 32 וקרובים דברייהן של רבי יוחנן בן ברוקה ורבי שמעון להיות שוין.
 33 הגמרא תמהה: מי דמי – וכי יש דמיון בין דבריהם, והלא לפי

אגרות קודש

ב"ה, כ"ג סיון, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מעש"ק בהעלותך.

ויהי רצון אשר מתאים לתאריך מכתבו בפרשת השבוע בה נאמר, דבר אל אהרן גוי בהעלותך

את הנרות, ופירשו רז"ל עד שתהא שלהבת עולה מאלי.

הנה ימלא גם הוא תפקידו (שכאו"א מבני"ה הוא חלק מממלכת כהנים וגוי קדוש) באופן,

להדליק נר ה' נשמת אדם בבני"ה שבה עמהם במגע, פעם אחר פעם, עד שתהא שלהבת עולה מאלי.

א.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שניאור זלמן - אדמו"ר הזקן - בעל התניא והשו"ע

שולחן ערוך - הלכות שבת

- 1 ד. אַבֵּל אִם הֵנָּה אוֹ הַעֲצִים שֶׁל הַנְּכָרִי אֵינוֹ צָרִיךְ לְמַחֲזוֹת בּוֹ²⁸ כְּשֶׁעוֹשֶׂה מְדַעַת עֲצָמוֹ²⁹ אֵף עַל פִּי שְׂלֵא
2 קָצֵץ לוֹ שָׂכָר מִמַּטְעַם שְׁנֵתְבָאָר שָׁם³⁰ וְאִפְלוּ בְּתוֹךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל אֵין חוֹשְׁשִׁים לְמַרְאִית הָעֵינַי פְּשֵׁהַמְּלֶאכֶה
3 נַעֲשִׂית בְּחַפְצִים שֶׁל נְכָרִי מִמַּטְעַם שְׁיִתְבָּאָר בְּסִימָן שֶׁכ"ה³¹:

חלק ב סימן רעו דיני נר שהדליק הנכרי בשבת טע"ף ד

הלכתא רבתא

יג] מדעת עצמו - אף שהוא נכרי המשרתו בקבלנות במשך כל השנה, אלא שלא ציווהו על מלאכה זו²⁹.

ציונים והוספות

הישראל אלא בשביל עצמו והחפץ אינו של ישראל ואפילו לומר בפירוש עשה מלאכתך בחפצים שלך מותר כמו שנתבאר שם. ע"כ.
והטעם שאין חוששים בזה למראית העין, אע"ג דעושה בשביל ישראל ובביתו. דכשהנכרי עושה מעצמו אין כאן מראית העין שכל הרואה אותה עושה מאליה יודע דאדעתא דנפשיה קעבדא, שיודעת שלא תפסיד, ואין חוששים למראית העין אלא כשהאמת הוא שהוא נתן לו המלאכה או אמר לו לעשותה, שאז יש לחוש שמא יתברר להם האמת שאמר לו ויחשדוהו שמא אמר לו בשבת, או שמא הוא שכיר יום (קו"א רנב, ה ד"ה והאמת).

(28) עיין לעיל הערה 27, שלביאור במהדורא בתרא, בכל מקום שיש איסור הנאה ישנה גם חובת המחאה.
(29) כנ"ל סעיף ג.
(30) ראה סימן רנב ס"ט: אבל אם הישראל לא נתן לו כלום אלא הנכרי תופר מנעלים מעורות שלו ואורג בגד מחוטין שלו בבית שלו אף על פי שרואה ועושה אותה בשבת אינו צריך לומר לו כלום אע"פ שלא קצץ לו שכר אם אינו עושה בפרהסיא.
(31) סעיף ג: במה דברים אמורים בחפצים של ישראל אבל חפצים של נכרי מותר ליתנם לו שאף שנראה כנותן לו על מנת להוציא אין בכך כלום כיון שאינו מוציא בשביל

שולחן ערוך - הלכות שבת

- 21 י לא תצא בעיר של זהב יש אומרים שהוא תכשיט עגול
22 בנזמי האוזן מפני שאזניה מכוסות בקישוריה וטורח הוא
23 לה לגלותן לשלוף מהן הנזמים להראותן ובמקומות
24 שנוהגין לגלות האזנים אסורה לצאת גם בנזמי האוזן ולכן
25 הבתולות שאזניהן מגולות אסורות לצאת בנזמים:
26 יא דרך הנשים להעמיד קישוריהן במחטין כגון מפתחי
27 חלוקה וצעיפה וכיוצא בהן ומותרת לצאת במחט זו
28 מן התורה אע"פ שאין עליה שם תכשיט ומלבוש כלל שכיון
29 שהיא משמשת לה לצורך לבישה הרי היא כבית יד
30 להמלבושים.
31 במה דברים אמורים במחט שאינה נקובה אבל מחט נקובה
32 אין דרך הנשים להעמיד בה קישוריהן והרי היא משוי גמור
33 ולכן לא תצא בה ואם יצאת חייבת (ואע"פ שהוציאה אותה
34 ע"י קישוריה ולא בידה אין זו הוצאה שלא כדרכה מטעם
35 שנתבאר בס"י ש"א).
36 ואף מחט שאינה נקובה שראשה אחד עב ועשוי כעין
37 תכשיט אסורה מדברי סופרים להעמיד בה קישוריה משום
38 גזרה שמא תשלפנו להראותה ועכשיו נהגו להקל במחט
39 שאינה נקובה שראשה אחד עב מפני שאינו עשוי כעין
40 תכשיט.

- 1 ז לא תצא בעיר של זהב יש אומרים שהוא תכשיט עגול
2 ומציירין בו צורת ירושלים ויש בו לשון באמצעו שבו
3 מחברין אותו למלבוש ויש אומרים שהוא כעין עטרה על
4 הראש ומציירין בו צורת ירושלים (ולענין הלכה אין בדבר
5 מחלוקת כלל שלדברי הכל כל תכשיט שאפשר לה לשלפו
6 ולהראותו אסורה לצאת בו בין שהוא על ראשה בין שהוא
7 במלבושה ואפילו אינה מצוייר אלא שדברו חכמים בהווה
8 בימיהם ופרטו כל התכשיטים שהיו בימיהם):
9 ח יוצאת אשה בכליל של זהב בראשה שאין יוצאה בה
10 אלא אשה חשובה שאין דרכה לשלף ולהראות ולכן לא
11 גזרו על כליל זה בין שהוא עשוי מחתיכות של זהב חרוזות
12 בחוט בין שאותן חתיכות קבועות במטלית אבל אותן
13 תכשיטין שכל הנשים (עשירות) רגילות בהם גזרו עליהם
14 אף לאשה חשובה שלא רצו לחלק בתכשיט אחד בין אשה
15 לאשה:
16 ט רסוקיא דהיינו חתיכת מעיל רחבה אם יש בה רצועות
17 קצרות תלויות בה לקשרה בהן ולהדקה סביבותיה
18 מותרת לצאת בו כיון שהוא מהודק יפה ואין חוששין שמא
19 יותר הקשר ותפול מעליה אבל אם אין בה רצועות אסורה
20 לצאת בה שמא תפול מעליה ותשכח ותביאנו בידה:

13 אותה באצבעה עד שמגעת לביתה ונמצא שדרך הוצאה היא
14 אף לאשה לפעמים להוציא באצבעה טבעת שיש עליה
15 חותם וכיון שאינה תכשיט לה חייבת עליה כשהוציאה
16 בשבת אבל כשיצאת בטבעת שאין עליה חותם פטורה אבל
17 אסורה מדברי סופרים משום גזירה שמא תשלפנה מאצבעה
18 להראותה:
19 יג לא תצא בכוליאר והוא תכשיט שקושרת בו מפתחי
20 חלוקה ולא בכובלת והוא קשר שקשור בה בושם
21 שריחו טוב ואשה שריחה רע טוענתו עליה ובשבת אסורה
22 לצאת בו משום גזרה שמא תשלפם מעליה להראותו:

חלק ב סימן שג דיני תכשיטי אשה טעופים דיג

1 והוא שמעמדת בה קישוריה אבל אם אינה מעמדת בה
2 קישוריה אף שצריכה לה לאיזה צורך שיהיה כגון לחלוק
3 בה שערה וכיוצא בהן כיון שאינה משמשת לה לצורך
4 לבישה הרי היא משוי גמור כשאין ראשה העב עשוי כעין
5 תכשיט שאין אדם יכול לצאת בכל החפצים הצריכים לו
6 כשאין לא מלבוש ולא תכשיט ואם הוא עשוי כעין תכשיט
7 אסור מדברי סופרים משום גזירה:
8 יב טבעת שיש עליה חותם אינה תכשיט לאשה אלא משוי
9 גמור שאין דרך הנשים להתקשט בטבעת אלא כשאין
10 עליה חותם ואם יצאה בה חייבת ואין זו הוצאה שלא
11 כדרכה מפני שלפעמים נותן האיש בחול לאשתו טבעתו
12 שיש עליה חותם להוליכה לבית להצניעה והיא משימה

לקוטי תורה

28 שגדר אהבה זו הוא - אהבת עצמו, דזה
29 שמשתוקק להתקרב לאלקות הוא מפני שרוצה
30 ומתאוה לחיי נפשו, ומאחר שמכיר בכך שהקב"ה
31 הוא "נפשי וחיי האמיתיים" לכך תאב לאלקות.

32 ונק' בחינת אהבה זוטא זו בשם נקבה, שדעתה
33 קלה, שעושה את הטפל עיקר, דהיינו ע"מ
34 לקבל פרס בשביל הלגרמיה שלו.
35 "ועל כן בוחר יותר בקרבת אלקים בזיו
36 השכינה בגן עדן ועולם הבא, הגם שהוא הארה
37 בעלמא לגבי מהותו ועצמותו יתברך, מאחר שיהנה
38 הוא ויתענג, מסתפק במועט יותר מברובה ובלבד
39 שיהנה הוא".

40 וזהו נפשי אויתך בלילה, שבחינת אהבה זו נק'
41 עדיין לילה, היא אהבה של חושך כו'.
42 מאחר שיסוד אהבה זו הוא ה"לגרמיה"
43 (מציאות עצמו), א"כ בדקות הענין עדיין האדם
44 במצב של חושך רוחני, "לילה".

[לסיכום:

46 על פי חסידות, עיקר ענין עבודת ה' הוא להגיע
47 לידי התבטלות גמורה להקב"ה, דהיות שמצד מהותו
48 ועצמותו יתברך אין שום מקום לאיזו מציאות בלעדו,
49 הרי כשאדם דבוק בו יתברך באמת אינו מרגיש שום
50 רגש של ישות ופני' "לגרמיה".

במלים פשוטות יותר:

52 זה שצריך להיות ביטול לה' (בלי רגש של
53 "לגרמיה"), אין הכוונה בזה לשלול רק פניות פשוטות

1 [עד כאן נתבאר ענינה של "אהבה רבה" (בחינת
2 "זכר") - ועתה יבאר המדריגה הנמוכה יותר באהבת ה'
3 - "אהבה זוטא", שהיא בחינת "נקבה"]:

4 משא"כ בחינת יולדת נקבה זהו בחינת אהבה
5 זוטא, שהאהבה היא על מנת לקבל פרס בגן
6 עדן, דהיינו שחפץ קרבת אלהים ולדבקה בו,
7 דהיינו שתשאר עצמות ומחות הנפש כמו שהיא
8 דבוקה בו ית' בגן עדן.

9 הנשמה בגן עדן נשארת במהותה ממש ונהנית
10 מהשגת אלקות, ולפיכך נקרא גן עדן "יש", כמ"ש
11 להנחיל אוהבי יש.

12 וזהו בחינת נפשי אויתך, כאדם המתאוה לחיי
13 נפשו כו', ולכן בוחר יותר בבחינת הפרס שהוא
14 רק זיו והארה, כיו"ד נכרא כו', כדי לישאר על
15 מהותו ועצמותו של הנפש, ואינו חפץ
16 לאשתאבא וליבטל כהתבללות נר באבוקה
17 בעצמות אור אין סוף כ"ה.

18 לפי הפירוש הפשוט בכתוב "נפשי אויתך
19 בלילה", ד"נפשי" קאי על האדם (שהוא תאב לה'),
20 "נפשי אויתך" הוא כפל לשון, שהרי "אויתך"
21 פירושו "אני תאב לך", והל"ל "נפשי אויתך" (או
22 רק "אויתך"). ומפרש אדמו"ר הזקן ד"נפשי" קאי
23 על הקב"ה - "נפשי אויתך, כלומר, מפני שאתה
24 ה' נפשי וחיי האמיתיים, לפיכך אויתך, פירושו,
25 שאני מתאוה ותאב לך, כאדם המתאוה לחיי נפשו,
26 וכשהוא חלש ומעונה מתאוה ותאב שתשוב נפשו
27 אליו כו'".

41 **קיצור פרק א**
 42 שוש תשיש ותגל העקרה, וצריך להבין הקשר
 43 בין שני הפירושים בזה, א', שהעקרה עצמה ששה,
 44 ב', שהקב"ה פועל על העקרה שתהי' בששון. ותו,
 45 לאו רישא סיפא, דאם היא עקרה מאין לה בנים.
 46 ויובן בהקדם הפירוש הפנימי במאמר רז"ל "איש
 47 מזריע תחילה יולדת נקבה אשה מזרעת תחילה
 48 יולדת זכר", דאיש ואשה הם הקב"ה וכנסת
 49 ישראל, שעל ידי יחוד הקב"ה וכנסת ישראל נולדת
 50 בלב ישראל אהבה לה', ויש שתי בחינות באהבת
 51 ה', אהבה רבה שהיא בחינת "זכר" ואהבה זוטא
 52 שהיא בחינת "נקבה". וביאור הענין: אהבה רבה
 53 לה' היא כמ"ש "ועמך לא חפצתי", שאין האדם
 54 רוצה שום אורות וגילויים של אלקות, אף שיגרמו
 55 לו עונג נפלא, אלא כל חפצו הוא רק ליכלל
 56 במהותו ועצמותו יתברך, כי האורות והגילויים
 57 אינם אלא "הארה בעלמא" (בחינת "כי עמך מקור
 58 חיים", דבר טפל ובטל). אהבה רבה זו היא בחינת
 59 "זכר", לפי שהדביקות במהותו ועצמותו יתברך
 60 אינה גורמת תענוג לאדם, אלא אדרבה, ביטול
 61 במציאות מכל וכל, ורק מי שיש בו דעת חזקה
 62 (בחינת זכר) יוותר על הנאתו ותענוגו בשביל
 63 הדביקות בהקב"ה. משא"כ אהבה זוטא היא
 64 האהבה לה' לפי שהוא יתברך מקור חייו ולכן
 65 אוהב את ה' כאדם התאב לחיי נפשו, שיסוד אהבה
 66 זו היא ה"לגרמי" של האדם, שאוהב את עצמו,
 67 ואהבה זו היא בחינת "נקבה" לפי שהיא באה
 68 מחסרון הדעת, שבוחר בהטפל מחמת שאין רצונו
 69 לוותר על הנאתו מאלקות. והיא הנקראת עבודת ה'
 70 על מנת לקבל פרס, שמסתפק ב"פרס", לשון
 71 פרוסה, היינו האורות והגילויים של אלקות שהם
 72 "הארה בעלמא".

73 **מושגים שנתבארו בפרק זה:** אתערותא דלתתא
 74 ואתערותא דלעילא. העלאת מיינ נוקבין והמשכת
 75 מיינ דכורין.
 76 אהבה רבה ואהבה זוטא. זיו השכינה.
 77 לאשתאבא בגופא דמלכא. התכללות נר בפני
 78 האבוקה.

1 (שמצד היצר הרע והנפש הבהמית) - שלא ירצה למלא
 2 רצונות גופו ונפשו הבהמית בתענוגים גופניים
 3 ותענוגי עולם הזה, וכל עיסוקו יהי' רק בעבודת ה'
 4 בלימוד התורה וקיום המצוות - אלא שגם **עבודתו**
 5 **יתברך** אינה בשביל תועלת עצמו, כמו קניית שלימות,
 6 שגשוג ועלי' מחיל אל חיל בידיעת התורה וקנין מדות
 7 טובות, כדי להיות "אדם השלם", כי אם כל עבודתו
 8 היא רק מילוי רצונו של הקב"ה ולעשות נחת רוח
 9 לקונו, ועד שנוגע לו רק שיתקיים וימולא רצון העליון,
 10 ולא איכפת לו אפילו שיתקיים על ידי אחרים ולא על
 11 ידו, כי אצלו קיים רק דבר יחיד - הקב"ה ורצונותיו
 12 (כאילו הוא אינו קיים במציאות).

13 ובסגנון כ"ק אדמו"ר מהר"ש (בפירוש מאמר רז"ל
 14 "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה
 15 מכל חיי העולם הבא" - שחיי העולם הבא הם רק
 16 "תענוג הנברא", מה שהאדם מקבל עונג ונחת רוח
 17 מאלקות, ואילו על ידי תשובה ומעשים טובים בעולם
 18 הזה עושים נחת רוח **לבוא** (כמאמר רז"ל "נחת רוח
 19 לפני שאמרתי ונעשה רצוני").

20 וזוהי תכלית העילוי בעבודת ה', כשהיא
 21 (כהגירסא במשנה) "על מנת שלא לקבל פרס" (ולא רק
 22 "שלא על מנת לקבל פרס"), היינו שלא די לו במה
 23 שעובד בלא פניית תשלום שכר, אלא שאינו רוצה
 24 בתשלום שכר כלל. עד שעבודתו אינה אפילו בשביל
 25 העונג מזה גופא שהוא יכול לעשות נחת רוח ליוצרו
 26 (כמשל איש פשוט שנזדמן לו לגרום קורת רוח לאיש
 27 חכם גדול ומפורסם ביראה, שדבר זה יחשב אצלו
 28 לעונג נפלא הרבה יותר מכל עונג המאכלים ודברים
 29 הערבים עליו) - אלא כל עבודתו היא רק מצד האהבה
 30 והיראה לאלקות.

31 ואף שזוהי מדריגה גבוהה ביותר - מכל מקום
 32 שמן מנהו שייך לכאו"א מישראל, כי "על ידי שאמר
 33 אדמו"ר הזקן "איך וויל מער ניט אז דיק אליין", ובפרט
 34 לאחרי שנתפרסם זה על ידי ה'צמח צדק', ניתן הכח
 35 (עוד יותר) לכאו"א מישראל, דהגם שיש לו ריבוי
 36 רצונות ועד לרצונות שמצד נפשו הבהמית, מכל מקום
 37 הרצונות שלו יהיו בלא לב ולב, ועיקר רצונו יהי'
 38 להשלים כוונת עצמותו יתברך לעשות לו יתברך דירה
 39 בתחתונים, על דרך ומעין שהי' אצל אדמו"ר הזקן
 40 שלא רצה מער ניט אז דיק אליין].

ב.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא דובער - אדמו"ר האמצעי

שערי אורה

1 (יה) והנה יש הרבה מיני אותיות כמו עד"מ אותיות
2 השכל הן אותיות שנק' סוסים בחי'
3 מרכבה לגבי הארת השכל שיורר ונמשך על ידן למטה
4 כו' ויש אותיות המחשבה והן אותיות אחרים להיות
5 מרכבה לגבי המח' להורידה כו' ובודאי יש הפרש גדול
6 בין אותיות שהשכל מורכב בהן לאותיות שהמח'
7 מורכבת בהן ויש אותיות הדבור שהן אותיות המבטא
8 אחז"ע מהגרון כו' שהדבור הרוחני דרוח ממללא
9 מורכב בהן ועד שלא נמצאו צירופי האותיות בה'
10 מוצאות הפה אין התינוק יכול לדבר מאומ' הגם שרוחו
11 בחי' רוח ממללא כו' כמו שלא ירכב אדם בלא סוס
12 כו' לכן כתיב כי תרכב על סוסין מרכבותיך ל' רבים

13 שהן בחי' צירופי אותיות דח"ע דתורה שבשעת מ"ת
14 שהן אותיות וסוסים היותר נעלים כי שרשן הוא גם
15 בלמעלה מן החכמה לבא על ידו לבחי' החכמה כמ"ש
16 והחכמה מאין תמצא פ"י מאין מקדמת השכל שנק'
17 מקור החכמה או חכמה הקדומה וכדי שימשך מאין
18 דקדמות השכל היינו ע"י בחי' אותיות דחכמה הקדומה
19 שמורכב בהן קדמות החכמה וכן עד"ז עד רום המעלות
20 גם בבחי' הרצון והתענוג יש בחי' אותיות ששייך
21 אליהם שהן מורכבים בהן ועל ידן יומשכו בגלוי
22 למטה כו' וגם הרצון והתענוג הפשוט שנק' כתר
23 שבכתר שזוהו מ"ש שעטרה לו כו' בחי' כתר מל' ג"כ
24 יש לו בחי' אותיות שמורכב בהן כו' וד"ל:

שער הפורים

ג.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא מנחם מענדל - אדמו"ר הצמח צדק

מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרט"ו - [הנחת כ"ק אדמו"ר מהר"ש]

1 אך עיקר ההמשכה הוא ע"י מעשה והו"ע עשיית
2 המצות בפו"מ דוקא, וכידוע שכל מה שגבוה יותר
3 הוא בא בגילוי למטה דוקא ועד"מ מחותם שעל האבן
4 טוב מצד הברקת האבן אין ניכרים שם האותיות רק
5 כשחותמין על השעוה דוקא שם ניכרים האותיות, ולכן
6 נקראים המצות בשם (פירות) זריעה עד"מ שזורעין
7 גרעין בארץ שבגרעין כלול כל כח הפרי שיצמח ממנו
8 אח"כ רק שהוא בהעלם וכשזורעין אותו בארץ ע"ז
9 כח הצומח שבארץ שהוא מביא מהעלם לידי גילוי
10 אח"כ שיצמח ממנו בתוס' וריבוי, כמו"כ הו"ע המצות
11 שנקראים בשם זריעה וכמ"ש זרעו לכם לצדקה וכו'
12 זורע צדקות, שגם שהמה נמשכו למטה בעשיי' עכ"ז
13 הרי יש בהם בהעלם כל אורות עליונים שמרומזים
14 בהם וכמו ד' בתים דתפילין שמורים על ד' מוחין וכן
15 ל"ב ציצית שרשם הוא ל"ב נ"ח רק שנמשכו למטה
16 בגשמיות וה"ז דוגמת הגרעין שזורעין בארץ, אך ע"ז
17 אח"כ יהי' מהם הצמיחה בתוס' וריבוי וכמ"ש מצמיח
18 ישועות והו"ע הצמיחת אורות עליונים שיהי' אח"כ
19 וכמ"ש אור זרוע לצדיק, ופי' ישועות ל' הפנה וכמו

20 וישע ה' כו' שימשך אח"כ גילוי אורות עליונים
21 משרש התומ"צ. ודוקא ע"י מעשה המצות דעכשיו
22 וכמשל מזריעה הנ"ל ולכן נקראים המצות בשם תבואה
23 ופרי מאי פירי מצוה וכנ"ל. אך הנה מהמשל דזריעה
24 הנ"ל יובן שעיקר הצמיחה דוקא ע"י הארץ שזורעין
25 בו הגרעין אז יהי' צמיחה בתוס' ברכה, וכן הענין ג"כ
26 במצות שעיקר ענין צמיחתם אח"כ זורע צדקות מצמיח
27 ישועות הוא ע"י הארץ שע"י כח הצומח שבו שמביא
28 מהעלם לידי גילוי והו"ע נש"י שנקראים בשם ארץ
29 וכמ"ש כי תהיו לי ארץ חפץ ופי' חפץ הוא מה שהוא
30 עיקר המכוון, כי יש חפץ ורצון, רצון נקרא ג"כ מה
31 שהוא רצון לרצון אחר שהוא עיקר הכוונה והרצון
32 הקדום הוא רק דרך אגב, וחפץ נקרא מה שהוא פנימי
33 הכוונה, וזהו ואתם תהיו לי ארץ חפץ שישאל הם
34 עיקר הכוונה וכמ"ש רק באבותיכם חשק הוי' וחפץ
35 וחשק הוא ענין א', וכמ"ש בג' לשונות של חבה נק'
36 ישראל בחשיקה ודביקה וחפיצה כו', וע"י ישראל
37 שנק' ארץ חפץ על ידם דוקא יהי' עיקר סיבת צמיחת
38 המצות לע"ל.

הבאים ישרש יעקב

בס"ד. יום ש"ק פ' שמות תור"ח לפ"ק

ד.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שמואל – אדמו"ר מוהר"ש

תורת שמואל – תרל"ב

1 ושר הטבחים הוא בחי' וורידים, והנה הוורידין הוא
 2 שבהם עולה הדם מהלב, והוא ענין רתיחת
 3 הדמים דקדושה שהוא בחי' אהבה ברשפי אש, כי בחי'
 4 קנה הוא בחי' אהבה הנמשכת כמים אהבה בתענוגים,
 5 ושר הטבחים הוא בחי' אהבה כרשפי אש כו', וע"י
 6 בחי' אש דקדושה ע"ז אש אוכלה אש בחי' אש
 7 דלעו"ז בחי' תאוות זרות כו', וזהו שת"א על שר
 8 הטבחי' רב קטוליא, והיינו כמ"ש זוכח תודה יכבדני
 9 כל הזובח את יצרו (זוכה ונוחל שני עולמות כו'), והנה
 10 ע"ז מכרית היניקה מאופן הא' שהוא ע"י ריבוי
 11 הצמצומי' כו' לפי שריבוי הצמצומי' נמשך מבחי' רוח
 12 הבהמה היורדת למטה שמשפיל א"ע בתאוות גשמי',
 13 אבל ע"י שר הטבחי' ששורף ומכלה את כל התאוות
 14 ורצונות זרות, לכן לא יוכלו לקבל מזה יניקה. ושר
 15 האופים הוא בחי' תורה כי התורה נק' חטה ק"ב
 16 אותיות דאורייתא, וכדי שיהי' מבחי' חטה לחם צריך
 17 אפי' וכמ"ש ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד פי'
 18 ואפו לחמכם שהוא התורה בתנור אחד פי' בחמימות
 19 האהבה הבאה מהתבוננות של אחד יחידו של עולם,
 20 וזהו שר האופי' שהוא בחי' תורה כו', והגם שנת' לעיל
 21 שהקנה הוא בחי' תורה זהו עיון התורה הוא בחי' קנה,
 22 אבל סתם תורה נק' שר האופים כו'. והנה התורה
 23 עצמה נק' ג"כ חרב של שתי פיות וכמ"ש דברי אשר
 24 שמתי בפיק', שיש שני בחי' פה העליון ופה התחתון,
 25 שהתורה היא בחי' דברי ממש, כל הקורא ושונה
 26 הקב"ה קורא ושונה כנגדו כו', וזהו שתי פיות כו'.
 27 וזהו וחרב פפיות בידם שע"י רוממות אל בגרונם
 28 וכנ"ל ע"ז נעשה יציאת חרב פפיות כו' שע"י

לא יצא האיש לא בטיף

בס"ד. (ש"פ בשלח. ל"ב).

ה.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שלום דובער – אדמו"ר מוהרש"ב

שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב

1 בסוגריים נותן לנו הרבי נ"ע קצת הסבר שכלי ליישוב
 2 סתירה זו: (ואפשר לומר דענין ההפכיות הוא רק
 3 בהתפשטות הדבר שבא בבחינת ציור מוגבל והרי הוא
 4 הפכי מציור זולתו, אבל העצם שאינו בא עדיין בציור
 5 אין שם ענין ההפכיות. - כלומר כל ספירה יש את

6 עצמיותה ויש את התפשטותה וגילוייה בציור מסוים.
 7 וכל מה שספירה אחת מנגדת לשניה זה רק כפי שהיא
 8 מתגלית בציור מסוים שהוא סותר להתגלות הספירה
 9 האחרת בציור אחר, אבל כפי שהיא בעצמיותה אינה
 10 סותרת לעצמיות הספירה השניה.

41 אלא שנאמר דענין ההפכיות הוא רק בהתפשטות הדבר
 42 שזוהו ציור הדבר, והעצם בהיותו מושלל מכל ציור - כל
 43 ההפכיות נמצאת רק בגילוי אך לא בעצם ולכן שם הם
 44 יכולים לשכון יחד ללא סתירה, כי הסתירה היא רק
 45 בהתפשטות הדבר, עם היות שזה כח האש וזה כח המים
 46 יכולים לשכון יחד בו),
 47 כאן מסתיימים הסוגריים שבהן יש קצת אותיות של
 48 הסברה לזה שכוחות כפי שהם בשרשם ובעצמיותם
 49 אינם סותרים זה את זה, רק כפי שהם מתגלים בציור
 50 שלהם ובהתפשטות שלהם הם הפכים זה מזה.
 51 כעת חוזר הרבי נ"ע למה שהתחיל לבאר לפני
 52 הסוגריים, שבאור אין סוף נמצאות עשר הספירות
 53 הגנוזות באופן של עירוב והתאחדות מוחלטת.
 54 ומוכיח ענין זה: שהרי גם בבחינת אדם קדמון - שהוא
 55 העולם הראשון לאחר הצמצום, וגם בבחינת עקודים -
 56 שהוא העולם שלמטה מאדם קדמון, הרי כולם - כל
 57 הספירות, עקודים בכלי אחד בו, וכל שכן באור אין
 58 סוף שלפני הצמצום בו. ששם כולן בהתאחדות
 59 והתכללות.
 60 והעיקר - כלומר הסיבה העיקרית לזה שהספירות שם
 61 בהתאחדות ובהתכללות, הוא לפי שאינם שם בבחינת
 62 מציאות בו - כי המציאות של הספירות זה רק
 63 בהתפשטות ובגילוי שלהם ולא כפי שהן בעצמיותן.
 64 והיות ששם הן למעלה מגדר ומציאות הרי הן
 65 בהתאחדות, שאינן סותרות זו את זו.
 66 ומוסיף הרבי נ"ע בסוגריים משל נוסף לזה: (וכמו אור
 67 שכל מופשט שיוכל להתערב עם אור שכל הפכי ממנו,
 68 כיון שכפי שהוא בהפשטתו ובעומקו לא ניכר ההבדל
 69 בינו לבין הסברה ההפכית.
 70 וכמו שני חכמים שתופסים אור שכל אחד זה באופן כך
 71 וזה באופן אחר, הנה כאשר אומרים את השכל לפי ערך
 72 כח חכמתם העצמי שבא בבחינת הפשטה ובעומק הענין
 73 אינו ניכר עדיין במה שהן מחולקים זה מזה ויכולים
 74 לערבם יחד שלכן לא תמיד ניכרים ההבדלים ביניהם,
 75 וכלפי אדם מבחוץ נראה ששניהם אומרים דבר אחד.
 76 (ואמנם החכמים עצמן שיודעים עומק הענין ופנימיותו
 77 הרי הם מחולקים ומוכרחים זה מזה, אבל בהתגלות על
 78 ידי הדיבור אינו ניכר עדיין ההבדל שבניהם - כי בגלל
 79 העומק וההפשטה הם נראים אותו דבר ממש ויכולים
 80 להתערב בו), - אפשר לראות ענין זה פעמים רבות,

1 וכמו המשל לזה של אש ומים שמנגדים אחד לשני,
 2 שהאש הם והמים קר הרי הם הפכים זה מזה ואי אפשר
 3 להם להתערב יחד וכאשר מתערבים הרי הם מתגברים
 4 זה על זה או שהאש לוחכת המים או המים מכבין את
 5 האש בו. כלומר הימצאותן יחד יכולה להיות רק באופן
 6 של התגברות האחד על השני, אך המים כמו שהם
 7 והאש כמו שהיא לא יכולים לשכון יחד.
 8 וזהו רק בהתפשטות האש והמים שהן בציורם וקר,
 9 אבל בעצם היסודות - כידוע שיש ארבעה יסודות, אש
 10 רוח מים ועפר, וארבעה יסודות אלו הם לא כפי שהם
 11 מתגלים בעולם שלנו, אלא היסודות במקורם הם באופן
 12 אחר לגמרי, שהרי נודע¹⁶ דהאש היסודי - כלומר (לא
 13 איך שהיא מתגלית בעולם שלנו, אלא) כפי שהיא ביסוד
 14 האש למעלה תחת גלגל הירח אינו חם שהרי אילו היה
 15 יסוד האש חם היה שורף את העולם בו, וכמו כן המים
 16 היסודי אינו קר בו.
 17 ועל כן עם היות שהן - המים והאש כפי שהם ביסודות
 18 שלהם עצמיים ואם היו נמשכים לעולם שלנו (להיות
 19 בבחינת מציאות) כמו שהן בעצם - כלומר אם היו
 20 נמשכים לעולם בציורם באותה עוצמה כפי שהן
 21 בעצמיותם, מבלי להיחלש ולהתגלות באופן מצומצם,
 22 הרי היה בהם תוקף החום והקור ביותר ולא היה בהם
 23 התחברות כלל וכלל בו - כי העוצמה של האש והמים
 24 כפי שהם ביסודות שלהם היא בתוקף מאוד גדול, מכל
 25 מקום כמו שהן בעצמותן הרי אין בהם חום וקור כלל
 26 ועל כן אפשר שיתחברו ויתערבו זה עם זה בו. כלומר,
 27 כיון שהקור והחום אינן תכונות עצמיות של האש
 28 והמים, הרי כפי שהם בעצמיות היסודות יכולים לשכון
 29 יחד.
 30 וענין ההתערבות אין זה הפירוש שהן כלולין זה מזה
 31 אלא הם עדיין ב' מהויות שונות, אלא ההתערבות
 32 מתבטאת רק בזה שישכנו יחד שאין האש בפני עצמה
 33 והמים בפני עצמם בו, ושוכנים יחד.
 34 אך זהו לפי השגותינו וידעיתנו המוגבלת שאנו יודעים
 35 ההפכיות ראש ומים רק בחום וקור ואנו שוללים זה
 36 מהכחות העצמיים בו. ולכן מובן לנו כי בכוחות
 37 העצמיים הם אינם הפכים זה לזה, אלא שיתכן כי ישנם
 38 עוד עניינים אחרים שבגללם אש ומים הם הפכים, שאנו
 39 כלל לא יודעים עליהם.
 40 ולכן - עיקר הענין הוא לא מצד הגדרים של חום וקור,

התפשטות והאחיזה בהכלי שהכלי גורמת סיבת הגילוי והתפשטות האור
 המאיר מעצם האש היסודי שנתפשט בה אבל בכלות השמן והפתילה או
 העצים או מסתלק האור למקורו עצם היסוד האש השמימי שהוא עצם
 חשוך מצד העדרו מהכלי בו.

16. ראה לדוגמה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א עמוד
 שצז: וכמו עד"מ האש היסודי השמימי שהוא תחת השמים ואנפי"כ לא
 יאר הגליה ורתינו מפני שעצם יסוד האש אינו ברור ומאיר כ"א עצם חשוך
 זולתי כשאזוח בכלי בפתילה או בעצים אז מבריק ומאיר מצד סיבת

19 האופנים באותה סברא. אם כן, רואים ממשל זה שכפי
 20 שהענין ברוממותו הרי הוא מופשט ולא ניכרים בו
 21 ההבדלים, ורק אחרי שמתגלה בלבושי השגה נמוכים
 22 יותר הרי רואים את ב' הקצוות הטמונים בסברא.
 23 ומכל זה יובן הדוגמא באור אין סוף ברוך הוא דעם
 24 היות שיש שם בחינת חכמה וכינה וחסד וגבורה כו' שזה
 25 הענין של עשר הספירות הגנוזות באור אין סוף, מכל
 26 מקום מצד העדר המציאות שלהם הרי הם מעורבים
 27 ומיוחדים זה עם זה כו').
 28 לסיכום, למרות שאי אפשר להבין באמת כיצד הספירות
 29 מעורבות יחד במקורן באור אין סוף, מביא לזה הרבי
 30 ג"ע שתי דוגמאות הממחישות ענין זה:
 31 א. אש ומים כפי שהם ביסודות העצמיים שלהם שאינם
 32 סותרים זה לזה, מאחר ואין שם קור וחום ושאר עניינים
 33 הפכיים.
 34 ב. שתי סברות שכליות הפכיות, שכפי שהם בהפשטתן
 35 לפני שבאו בהסברה והשגה הרי לא ניכרים ההבדלים
 36 ביניהן.

שבת פרשת שלח תער"ב

1 בלימוד הגמרא לעיון, בסגנון הלימוד באופן של
 2 'חקירה' - כשחוקרים האם דין מסויים הוא מצד ענין
 3 כזה או ענין אחר, הנה ההבדלים לעיתים מאוד דקים,
 4 ורק מי שמונח בעמקות בתוך הענין המדובר מבין את
 5 ההבדלים, ואילו מי שמתכל על הענין מבחוץ, נראה
 6 לו ששניהם אומרים אותו דבר וההבדל ביניהם לא
 7 משמעותי.
 8 וכאשר בא אור שכלם בלבושי השגה - וכמו למשל
 9 שצריכים להסביר לתלמידים השומעים הנמצאים בדרגה
 10 נמוכה יותר אז ניכר איך שהן מחולקים זה מזה שזה
 11 תופס הענין כך וזה כך כו',
 12 וכמו אור שכל היולי - כלומר שכל כפי שהוא במקורו
 13 בעצם הנפש, שיוכל לבוא בהשגות שונות כו', וכמו
 14 שנתבאר לעיל בענין שמאי והלל שקיבלו שניהם מרב
 15 אחד כו'. - שניהם קבלו משמעה ואבטליון, ולמרות
 16 זאת כל אחד הבין באופן אחר, אף שהסברא כפי
 17 שאמרה רבם נשמעה סברא אחת לאוזן השומעים, אלא
 18 ששמאי והלל בדרגתם העמוקה זיהו כבר שם את ב'

1.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא יוסף יצחק - אדמו"ר מוהריי"צ

ספר המאמרים ה'תש"ט

19 מדות הרחמים מורים על הענוה, ולכן על ידי שגדול
 20 הדור הוא ענו הוא מרפא החטאים גדולים של דורו,
 21 דלפי פרוש המדרש רבה הוא מדרכי המוסר אשר גדולי
 22 ישראל לא ישתררו על הצבור לאמר, אני מראשי אלפי
 23 ישראל, פהא' דזכריה שרעה עצמו גדול מכל העם לפי
 24 שהיה חתן המלך וכהן גדול ונביא ודנין, והתחיל לדבר
 25 גדולות, "למה אתם עברים [את] מצות ה' ולא תצליחו"
 26 כו', שהוכיחם בהפלת העגש. אמנם צריך להבין, הלא
 27 לכאורה כן הוא ענין התוכחה, וכמו שכתוב (ויקרא יט,
 28 יז) "הוכח תוכיח את עמיתך", ואמרו רבותינו ז"ל (בבא
 29 מציעא לא, א) "אפלו מאה פעמים", ובבבבבין (דף טז
 30 עמוד ב) איתא "עד היכן תוכחה, רב אמר עד הכאה",
 31 ופרש רש"י: "עד היכן אדם חייב להוכיח את חברו, עד
 32 הכאה, עד שיקצף זה ויכה את המוכיח", אם כן כן היא
 33 מצות הוכחה ליסרו במוסר רב (ורק שלא לבישו בריבים,

4 והנה בעמק יותר, "פי מרפא יניח חטאים גדולים"
 5 יוכן בפרוש השני, דעם היית דמרפא הוא לשון
 6 רפיון, הלא עקרו הוא לשון רפואה, ופרוש "פי מרפא",
 7 הגדול הדור עושה רפואה לרפאת החטאים גדולים של
 8 הדור. והענין הוא, דהנה מדת הענוה היא מדרכי
 9 התשובה, כמו שכתב הרמב"ם, ותשובה זו היא רפואה
 10 לעולם, דעולם הוא העולם, ותשובה היא רפואה אל
 11 העולם, וכמאמר רבותינו ז"ל "גדולה תשובה שמביאה
 12 רפואה לעולם", דעל ידי רפואה זו דתשובה שהיא
 13 סליחת עונות יניח חטאים גדולים, שאז סולחים גם על
 14 חטאים גדולים, דמי שהיא ענו ומוחל על עלבונו נקרא
 15 "איש ארך אפים", שעליו נאמר (משלי טז, לב) טוב
 16 ארך אפים מגבור, והרפואה היא מאריך אנפין שהוא
 17 בחינת פתח דשם הוא מקום הענוה, וכמו שמבאר
 18 ב"ראשית חכמה" שער הענוה פרק א, דשלא עשרה

42 שמוצא בעצמו מענין זה בדיקות דדיקות (וכהמעשה
 43 הידוע), ולכן היו עוסקים בעבודת הסגופים וכו' מפני
 44 חטא דגורם. והנה לכד זאת הנה צריכה להיות הכנעת
 45 לב המוכיח מזה שנמצא לא טוב (וואס עם איז פאראן
 46 ניט גוט) כזה, שמאחר דהזולת מי שהוא מוכיח הוא
 47 עומד במדרגה פחותה במאד, צריכה להיות הכנעת
 48 לבו, מדוע יהיה בדרור ענין לא טוב כזה, וזהו כעין
 49 יחזיאל שהיה בתוך הקהל, דהשוה עצמו לקהל, דודאי
 50 הדבר אשר יחזיאל היה גבה יותר באין-ערור כלל
 51 לעמת המון העם, שהלא אין מעמידין פרנס על הצבור
 52 אלא אם כן יש בו היתרונות הדרושים לפרנס, ומכל
 53 שפן יחזיאל שהיתה עליו רוח ה', ומכל מקום היה
 54 בתוך הקהל, שהשוה עצמו לקהל, שהיתה בו חנינת
 55 עונה להשוות עצמו לקהל, מה שאין כן זכריה שהיה
 56 חתן המלך וכהן גדול נביא ודנין, וראה עצמו גדול מכל
 57 העם והוכיחם בהפלגת הענין, דהנה זה שלא כלל עצמו
 58 בתוך העם אין זה חטא כל כך, שהרי מצינו כן במשה
 59 שהוכיח לישראל ולא כלל עצמו עמהם כו', אלא העקר
 60 הוא שדבר בהפלגת הענין, וכאלו שאינו נוגע לו הצער
 61 ממה שנמצאים אלו העוברים על מצוות ה', ולכן נחשב
 62 זה לחטא לאיש גדול כזה כמו זכריה שהיה גדול הדור,
 63 שצריך למצא בעצמו שהוא נתפס בעון הדור, ובמילא
 64 הרי אז יתקן זאת על ידי התשובה שלו. ועוד זאת,
 65 שבה נותן פת לאנשי דורו לתקן עון הדור. וזהו שאמר
 66 במדרש רבה הנ"ל "למךך שכל המניח עונותיו
 67 גורם" כו', שלא פעל ועשה הברור כדבצי (דמי שהוא
 68 גדול הדור ובידו למחות או לפעל הרי יש לו פחות על זה
 69 וצריך לעשות כן, ואם מאיזו סבה שתהיה אינו עושה כן,
 70 הלא אז לא עשה ופעל הברור והעבודה שלא כדבצי), ויש
 71 לומר שזהו אמרם "וחוטא לדורו", דלכד זאת מה שלא
 72 ברו והעלה מה שהיה לו לכר כו', הנה עוד זאת שהוא
 73 עוד חוטא לדורו כזה שלא תקן עון הדור. ומה שאמר
 74 "גורם מיתה לעצמו" (חס ושלום), הענין כזה דעבודת
 75 הברורים נקראת בשם חיים, וכמו שכתוב (דברים ח, ג)
 76 "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם", והוא ברור
 77 הניצוץ שבמאכל, וכן בכל ענין של ברור דהעלאת
 78 הניצוץ נקרא בשם חיים והעדר נקרא בשם מיתה,
 79 וכאשר גדול הדור אינו עוסק במלאכתו לגרם תקון
 80 הדור, הרי אינו ממלא תפקידו בעבודת הברורים שלו,
 81 ולכן הוא גורם (חס ושלום) מיתה לעצמו, ועוד חוטא
 82 לדורו כו'.

1 אבל בינו לבין עצמו יכול לומר לו שרע דרכו ולבשו כזה
 2 שאומר לו האמת שמעשיו הם כמעשה בהמה ובלי דעת
 3 אדם כלל), ואם כן למה נחשב זה לחטא לזכריה שלא
 4 עשה ככזה. אף הענין הוא, דהנה ענין "הוכח תוכיח
 5 את עמיתך", הפנה היא שידבר על לב השומעים אף
 6 מלאם לבם לעבר על אחת ממצות מלך מלכי המלכים
 7 הקדוש ברוך הוא אשר צוה שלא לעשות, או בהעדר
 8 אחת ממצות עשה אשר צוה מלך מלכי המלכים הקדוש
 9 ברוך הוא לעשותה, ובעת התוכחה יכול המוכיח וצריך
 10 לבאר למי שמוכיח את הענין שבה, דלפעמים הנה
 11 העדר הידיעה בחקר ענין הדבר עברה גורם הרבה לזה
 12 שאין נזהרים, ולכן צריך המוכיח לבאר ולהסביר
 13 להשומעים גדל החקר שבה, ולעוררם על הדבר כזה
 14 שמראה להם (ער ווייזט זיי) שמפני גסותם וקמרייתם
 15 נעשה בהם הקרירות, מבלי להתפעל מדבר חמור כזה,
 16 עם ארט זיי ניט"ח חס ושלום, דזה בא מצד הקרירות,
 17 והקרירות באה מצד הגסות והקמרייות, דלהיותו מגשם
 18 מאד ומלבש ומקשר לעניני החמריים והגשמיים, אינו
 19 מרגיש גדל החטא, ועוד יותר מה שאינו נוגע לו, דאס
 20 דער נעמט אים ניט', (אשר כזה הוא כבהמה ממש, שכל
 21 ענינה הוא לאכל ולשתות כו', פון שכל ווערט א בהמה ניט
 22 נתפעל, כמו כן פון א דבר נאה או מגנה ווערט א בהמה
 23 אויף ניט נתפעל, א בהמה ווערט נתפעל נאר פון אכילה
 24 ושתייה, שכל איז ניט שרף צו א בהמה, כמו כן איז ער אויף,
 25 אז שכל נעמט אים ניט' וכו'), וירבה לדבר אתו כזה עד
 26 אשר יפעל עליו, אמנם העקר הוא אשר בעת ההוכחה
 27 תהיה הכנעת לב המוכיח, דלכד זאת דגדול הדור נתפס
 28 בעון הדור, וכאשר הוא מוכיח את זולתו הרי הוא גדול
 29 ממנו (וכנ"ל בענין מי שיש בידו למחות כו'), הרי גם הוא
 30 נתפס בעון הדור, והפנה בענין התפיסא היא דגם בו
 31 יש ענין זה אם בדיקות או בדיקות דדיקות, אבל על כל
 32 פנים הרי יש בו זה, ולהיותו גדול הרי יודע חמר ענין
 33 זה גם כמו שהוא בדיקות ודיקות דדיקות, ובמילא הרי
 34 ידיעה זו (ומה שמוצא ענין זה בעצמו בדיקות דדיקות) גורם
 35 לו לעשות תשובה גדולה מעומקא דלבא, ובכזה יבנה
 36 במר נפשו על זה, וכהא דמצינו בכמה גדולי הדור שהיו
 37 בצער גדול ובעבודה גדולה דתשובה בסגופים
 38 ותעניתים וכדומה בעניני עבודה שאינם לפי ערפם כלל
 39 (דכל עניני הסגופים אינם שכינים לצדיקים ובצלי מדרגה
 40 פנודע), וטעם הדבר הוא שכל עבודתם זאת היתה רק
 41 מפני עון הדור, וגדול הדור הרי נתפס בעון הדור, הינו

י"ב וי"ג תמו, תרצ"ה

ה. לא איכפת להם. ו. זה לא "תופס" אותו (זה לא "מדבר" אליו). ז. בהמה אינה מתפעלת (מדבר) שכל, וכן מדבר נאה או מגונה, הבהמה אינה מתפעלת. הבהמה מתפעלת רק מאכילה ושתייה, שכל אינו שייך לבהמה. כמו כן גם הוא, ששכל אינו תופס אותו.

לקוטי דיבורים

אשרי האיש

קטע משיחת י"ט כסלו, ה'תש"ד

41 החוב שיש לשלם, ושל אי ביצוע החובה התורתית
42 והיהודית שיש לבצע.
43 בטוח אני בחסדי השי"ת ובזכות הוד כ"ק אבותינו
44 רבותינו הקדושים זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שסכום
45 הכסף הנצרך לניהול מרכז ישיבות "תומכי תמימים
46 ליובאוויטש" יושג בודאי, אך מרחם אני על אלה
47 שאינם נושאים בעול החזקה, על איבוד הזכות
48 הגדולה לעזור למוסדות התורה של "תומכי תמימים
49 ליובאוויטש" שיאירו בעזה"י את אמריקה ויחדירו
50 בקהל עדת ישראל שבאמריקה את הגאון היהודי.
51 ג. אשרי האיש הנותן ידו לביצוע העבודה
52 הקדושה לשרש את העם-הארצות והלכלוך הרוחני
53 שהכופרים החדירו בבית היהודי וטימאו מוחותיהם
54 של ילדי ישראל ועל מקומות החורבה שהכופרים
55 עשו בחינוך הטריפה שלהם, תקים ישיבת "תומכי
56 תמימים ליובאוויטש" בעזה"י את החינוך הכשר
57 בממדיו הנרחבים, ומה מאושרים יהיו אלה שיעזרו
58 לנו בכך.
59 אני פונה בכך אל כל אחינו בני ישראל באמריקה
60 וקנדה, אנשים ונשים, בבקשה לבבית עמוקה:
61 הצטרפו לעבודת העזרה של הקמת ישיבות "תומכי
62 תמימים ליובאוויטש" בכל המדינה! הביאו את בניכם
63 ונכדיכם לישיבות מרכז "תומכי תמימים
64 ליובאוויטש" ואת בנותיכם ונכדותיכם לבתי הספר
65 "בית שרה" ו"בית רבקה" שה"מרכז לעניני חינוך"
66 שלי מקים! עזרו לי ולעוזריי בעבודת הקודש של
67 תורה ביראת שמים וחינוך הכשר, והשי"ת יביא לכם
68 ולמשפחותיכם אושר בבריאות ובפרנסה בהרחבה.
69 את המשכן יכלו להקים שלשה או חמשה אנשים,
70 אלא שהקב"ה אמר למשה רבנו¹ "דבר אל בני
71 ישראל ויקחו לי תרומה", שעל כל ישראל, האנשים
72 והנשים, להשתתף בבנין משכן ה' צבאות.
73 כולם, בלי יוצא מן הכלל, אנשים ונשים, צריכים
74 לקחת חלק בהחזקת ישיבת "תומכי תמימים
75 ליובאוויטש", לתת לנו האפשרות שנוכל בעזה"י
76 להרחיב את עבודת הקודש שלנו והחינוך הכשר.
77 החלטתי הנחושה היא, שבעזה"י, מבלי הבט על
78 הקושיים הכספיים, אצליח יחד עם עוזריי, ה' עליהם
79 יחיו, להמשיך בעבודת הקודש שלי בשדה התורה,
80 החינוך והחזקת היהדות, ואני מצפה לברכת הוי'
81 והצלחתו שלכל בני ישראל יהיה אור תורה ומצוות
82 במושבותם ונזכה לגאולה שלימה בקרוב ממש.

1 א. הכוח האלוקי הגדול של מסירות נפש על
2 תורה ביראת שמים ואהבת ישראל, בו חנן השי"ת
3 את רבנו הזקן וכל הרביים לדורותיהם, כפי שסיפרתי
4 והסברתי על הפעולות הגדולות והבלתי מוגבלות
5 בחיבת התורה והמצוות ובאהבת ישראל, שהרביים
6 הקדושים נטעו בחסידים - מסירות נפש זו היא
7 היסוד של ישיבת "תומכי תמימים ליובאוויטש".
8 כדי לבצע מסירות נפש זו על חיבת לימוד התורה
9 וקיום המצוות על ידי עבודה שבלב ואהבת ישראל
10 במושג כללי ונרחב - יסד הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק
11 זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע את ישיבת "תומכי תמימים"
12 בליובאוויטש, שממנה יצאה אורה לישראל בכל
13 מקומות מושבותיהם, על ידי מסירות נפשם של
14 תלמידי ה"תמימים" ה' עליהם יחיו.
15 על כלל ישראל בכל המדינות לתת שבח והודיה
16 מיוחדים להשי"ת עבור התייסדות ישיבת "תומכי
17 תמימים ליובאוויטש", שמאות תלמידיה בעלי
18 מסירות הנפש הצילו בעזה"י בגבורה עילאית מדינה
19 שלימה מבחינת הדת היהודית.
20 כשבני ישראל יקראו כעבור זמן את תולדות
21 גיבורי תלמידי ה"תמימים", באיזה כוח עילאי על
22 אנושי הכניסו עצמם תלמידי ה"תמימים" בעבודת
23 הצלת התורה והמצוות - ישתוממו, ורק אז יבינו מה
24 הביא החינוך וההדרכה של "תומכי תמימים" לקיום
25 כלל ישראל בכל העולם.
26 ב. גם במדינה זו - ארצות הברית - זכה מרכז
27 ישיבות "תומכי תמימים ליובאוויטש" לרשום לזכותו
28 הצלחות רבות בשדה התורה ביראת שמים, שכל חוגי
29 יהודי תורה ומצוות משבחים זאת בדברי שבח ורנן,
30 אבל לדאבוני זה מתבטא בדיבור יותר מאשר
31 במעשה.
32 קהל עדת ישראל, ה' עליהם יחיו, באמריקה,
33 פורע בצורה חלשה את חובו לישיבות "תומכי
34 תמימים ליובאוויטש", לא רק עבור מה שתלמידי
35 ה"תמימים" עשו ופעלו בשאר המדינות, כי אם גם
36 עבור מה שהם עשו ועושים לטובת מדינה זו בשטח
37 התורה ביראת שמים.
38 יהודי אמריקה! היענו בחמימות ובתרומות גדולות
39 לטובת ישיבות "תומכי תמימים ליובאוויטש", אל
40 תרשו שיפול עליכם רבב החרפה של אי תשלום

י"ט כסלו, ה'תש"ד

יומן כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ

1 החסיד ר' אבא מטשאשניק: סיפר שהוא הי' נוכח אז ובין כתביו ורשימותיו נמצא כתוב בין
2 המאמרים ששמע גם הנחות של ארבעה המאמרים – שלשה דפ' אמור ואחד מל"ג בעומר –
3 וכן הסיפור אשר סיפר כ"ק אדמו"ר אודות החסיד ר' פיינוש משה דובראָוונער¹ אבי ר' יוסף
4 מיכאל, נוסף על הדיבורים שחלפו בין זקני החסידים בהתועדות כליל ל"ג בעומר והסיפורים
5 אשר ספרו².

6 ספורי הר"א עוררו את זכרוננו של הרח"ה, וא' כן הנה נזכרתי את אשר סיפר כ"ק אדמו"ר
7 אודות פיינוש משה דעם ישוב'ניק, כי מתחלה הי' אחד מבחירי נכבדי סלוצק והי' מגדולי
8 המגידים על הבעש"ט נ"ע ואח"כ לסבה בלתי ידועה עזב את סלוצק ותיישב בכפר סמוך
9 לדובראָוונא ויהי לחסיד נלהב של הבעש"ט נ"ע ושם נולד לו בנו יחידו ר' יוסף מיכאל.

10 * * *

11 מורי הרשב"ץ²² סיפר אשר בשנת תר"ט הי' הפעם האחרונה לחגיגת חג ל"ג בעומר בשדה
12 הקרובה להאָנאָרָאוּאָ, שבה השתתף כ"ק אדמו"ר.

13 בשנה ההיא חל ל"ג בעומר ביום החמישי. ביום הרביעי אחר תפלת שחרית הלכו כל
14 האברכים היושבים ותלמידי הישיבה והאורחים שבאו על שבת פ' אחו"ק העבר ונשארו עד אחר
15 החג והאורחים החדשים שבאו על ל"ג בעומר, להחסיד ר' שלמה ע"פ הזמנתו לחוג את חג
16 הל"ג בעומר כנהוג בכל שנה מאז התיישב כ"ק אדמו"ר²³ – בשנת תקע"ד²³ – בליובאָוויטש.

17 הילולא וחינגא הי' היום ההוא לנו, הזקנים ששיבה זרקה בהם רקדו בטליתים קטנים ואנחנו
18 האברכים תלמידי הישיבה רקדנו כאילים, באזנים נטויות ובפיות פתוחות הקשבנו לכל הגה
19 היוצא מפי זקני החסידים.

20 בל"ג בעומר בשעה הרביעית לערך אחר חצות היום בא כ"ק אדמו"ר ויאמר מאמר חסידות
21 ד"ה להבין ענין הכתר שהוא ממוצע בין אור אין סוף המאציל לנאצלים והוא ביאור על המאמר
22 שחורה אני שאמרו בש"ק פ' אחו"ק²⁴. ויתעכב כשלוש שעות.

23 וטרם נסעו צוה לנגן את ניגון כ"ק רבינו אדמו"ר הזקן, ניגון בעל ארבעת הבכות הידוע²⁵
24 כ"ק אדמו"ר ישב בדביקות גדולה בעינים עצומות ודמעות על לחיו וכשגמרו לנגן עמד מלא
25 קומתו ויאמר: זכותו של בעל ההילולא יגן על כלל אחינו בני ישראל ועל הכלל הפרטי²⁵.

1) אַ טיפער בעל הבנה והשכלה (שיחת ב' ניסן תשי"ח – בקונטרס נו [ספר השיחות תשי"ח ע' 190]. עיי"ש). – יומנו של כ"ק מו"ח
אדמו"ר שליט"א דשנת תרנ"ד.

יא) יומן תרנ"ג.

יב) כתבי ר"א מטשאשניק, ספר כ"ה.

יג) יומן תרנ"ג. – לקו"ת [ראה לקו"ת שה"ש ו, ג ואילך. ז, ד ואילך].

יד) בפרטיות אודותו ראה ספר הניגונים ניגון א.

טו) הכוונה – עדת חסידי חב"ד.

בחדש מר-חשוון שנת תקע"ד (ראה בפרטיות שיחת י"ט כסלו
תרצ"ג ס"ח. רשימת היומן של רבינו כד סיון שנה זו (לקמן ע'
000. אגרות-קודש ח"ג ע' תקב ואילך). רשימת רבינו "אופן

22) ראה אודותו לעיל ע' 000. וש"נ.
23) אדמו"ר האמצעי קבע דירתו בעיר ליובאָוויטש ביום ב',
פרשת נצבים-וילך, י"ח אלול תקע"ג. ההתיישבות בקביעות היתה

- 1 כשגמר את דבריו אלה הנה מבלי שום הכנה התפרצה מלב כולנו קריאה עצומה "אמן".
- 2 שחוק קל עבר על פני קדשו ויאמר: אמן כן יהי רצון.
- 3 כשנסע כ"ק אדמו"ר לביתו נתאספו זקני החסידים והרה"ח ר' הלל בראשם ויחזרו את
- 4 המאמר אשר אמר הוד כ"ק אדמו"ר ויתפלאו על אשר צוה כ"ק לנגן את ניגונו של כ"ק רבינו
- 5 הזקן וידאגו מאד על דברי כ"ק האחרונים.
- 6 ביום השני אחר ש"ק אמור בא רוכב מהיר – שטאָפּעט – מעיר זיטאָמיר ויביא מכתב מאת
- 7 המדפיסים אשר ביום השני באו מהמשרה – פוליציי – והבולשת ויחקרו אודות הדפסת ספר
- 8 הלקוטי תורה²⁴, כמה אכסמפלרים²⁵ נדפסו ולאיזה ערים נשלחו, וכשתי מאות ושמונים
- 9 אכסמפלרים שנמצאו עוד בבית הדפוס חתמה המשטרה בחותמה ויתנו צו להתייצב ביום הרביעי
- 10 לפני הבולשת בעיר קיוב.
- 11 חיש מהר נתפשטה השמועה בעיר, וכ"ק בני כ"ק אדמו"ר באו אליו לשמוע את הדבר כמו
- 12 שהוא, כי בשעה אחת כבר הספיקו בני העיר לספר גוזמאות ושקרים בנדון זה.
- 13 בו ביום לעת ערב שמענו בשם הרה"ח הר' אשר סופר בשם כ"ק מהרי"ל^{טו}, אשר כ"ק
- 14 אדמו"ר אמר לו ולאחיו²⁶ כ"ק הרש"זי כי בת דינא בטל דינא²⁷.
- 15 ביום החמישי לעת ערב בא רוכב מהיר – שטאָפּעט – מקיוב ובידו מכתב מאת הגביר דאָברי
- 16 כי ביום הרביעי כשהתייצב הרב שפירא המדפיס מזיטאָמיר לפני הבולשת בקיוב דברו אתו קשות
- 17 ויאסרוהו, וביום החמישי בוקר הובא לפני החוקר ואחר החקירה הושב למאסר ובו ביום לעת
- 18 ערב חופשה ניתנה לו, ולמחרתו ביום הששי כתבה הבולשת דקיוב להבולשת דזיטאָמיר להסיר
- 19 החותמות מספר לקוטי תורה והענין מסודר.

טו) תקע"א (בערך) – ג' חשון תרכ"ז. אודותו: בית רבי ח"ג פי"ח. ראה ג"כ המשך וככה תרל"ז פמ"ו.
יז) תקע"ד (בערך) – ד' טבת תר"ם. ראה בית רבי שם.

26) הלקו"ת "הובא לבית הדפוס במצות ובהוצאות האחים . . . כבוד מהו' יהודה ליב נ"י ומהו' חיים שניאור זלמן נ"י בני הרב מוה' מנחם מענדיל נ"י [כ"ק אדמו"ר הצ"צ] – נוסח השער דהוצאה ראשונה מלקו"ת.
27) סנהדרין צה, א.

ההשתלשלות בהתייחדות חסידות חב"ד דור ראשון דור שני (קה"ת, תשס"ט) סל"ט. ספר השיחות קיץ ה'ש"ת ע' 95. תש"ט ע' 322. וש"נ).
24) ראה – ע"ד הדפסת התו"א ולקו"ת – אגרות קודש ח"ד ע' תקס ואילך.
25) עותקים.
26) עותקים.

אגרות קודש

- 5 אליך, וקבלתי הכל חזרה, בהודעת הפאסט כי אדרעסא
6 כזו אין, ובטח הוא באשר לא ידעתי אדרעס ברור.
- 7 ועתה כאשר אדע אדרעס ברור חפצי לדבר אתך, כעם
8 כל אחד מתלמידינו התמימים יחיו, אשר זאת הוא
9 תעודתינו עלי אדמות להתרועע ולבוא בכתובי בעתים
10 קרובים, בענינים אשר יגיע מהם תועלת הפרט בכל אחד
11 ואחד מחיי התמימים יחיו ובהכלל כולו, אשר לרגלם
12 יתברכו כל עניני הציבור הרוחניים, בכל מקום שהם, זה
- [אמצע מ"ח תרפ"ב]
- ב"ה
- ר' שלום יהודא שי
- 1 שלום וברכה.
- 2 ע"י כבוד חותנך הרב שי נודעתי משלומך הטוב. הנה
- 3 בשנה העברה כאשר שלחתי מכתב הכללי הראשון השני
- 4 והשלישי לכל התמימים שי וידידינו אני"ש שי שלחתי גם

20 בהתקשרות אהבה, וידיעות מחליפות בינינו.
 21 אמנם ממך לא נשמע דבר בכל עת הזאת, ולא ידעתי
 22 מדוע הוא כן. בטח הלא כתבו לך אחיך שיי מריגא
 23 ומקרעמענטשוג, ועתה בטח עומד עמהם בקשורי דברים,
 24 ולמה לא כתבת אלי בכל משך העת מהנעשה אתך בגוי"ר.
 25 כי הגשמיות שלכם נוגע כמו הרוחניות ממש, וכמאמר
 26 רבינו הגדול (אשר זכינו לשמוע מהוד כ"ק אאמו"ר
 27 הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע באחד מימי החג בש"ת
 28 או ביי"ט כסלו, ואפשר היית באותו מעמד, בטח אתה
 29 זוכר), אידעשע גשמיות איז רוחניות. השי"ת זאל געבין
 30 אידן גשמיות ועלין זייא מאכין מגשמיות רוחניות. ופעם
 31 שמענו מאמר זה עצמו בהוספת דברים אחדים לאמר
 32 ועלין זיי מאכין מגשמיות רוחניות, כי ההשפעה האלקית
 33 היא מאין ליש, להוות ולהחיות בהעלם והסתר הבורא
 34 מהנברא, דהעלם והסתר זה עצמו הוא בשביל קיום היש,
 35 והאין המהווה הוא בסוד מהיש המתהווה, ועבודת נשיי
 36 לגלות הסוד, והוא ביטול היש לאין, והוא עיי שעושים
 37 את הגשמי ממש כלי לאלקות, והיינו כאשר הוא נעשה
 38 עפ"י התורה ובפרט עפ"י עבודת הלב זו תפלה.
 אג"ק מוהרי"צ כרך יד

1 מיסד חדר וזה ישיבה, זה אומר שיעור גמרא וזה אגדה,
 2 זה חוזר דא"ח וזה לומד פרקי אבות, בכל מקום לפי
 3 ערכו, וערך אנשי מקומו, כי חובת גברא הוא על כל א' וא'
 4 מהתמימים שיי המקושרים לרצון הוי' האמור לנו ע"י
 5 עבדו הקדוש הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ
 6 ז"ע בקונטרסיו ואגרותיו והזהרתו ופקודתו באגרת
 7 הצוואה, אשר כל אחד ואחד בין רב ובין שוי"ב ובין סוחר
 8 ועוסק בקנין והדומה עליו החובה לעשות גם בהנוגע
 9 לזולתו היינו להשתדל בדבר חדר ות"ת בעירו, ואשר
 10 יתאספו וילמדו יחדיו בחול ובש"ק, כל אחד במה
 11 שיכולתו, ולעורר לב עם קדשינו על התורה וחיבת הקדש
 12 בעניני הציבוריים כמו מקוה והדומה, וכן באוסף
 13 התרומה לקופת רמב"ן, והחזקת התורה דתו"ת, וכן קופת
 14 רבינו אשר יסדתי (שמטרתה מבואר בא' המכ' הכוללי
 15 והוא להביא אל הפועל את אשר ציוה הוד כ"ק אאמו"ר
 16 הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע לשלוח משפיעי לחזור
 17 דא"ח, ולעזור על החזקת חדרים, ישיבות ושאר עניני
 18 כוללים כו'), ות"ל כל תלמידינו התמימים שיי עוסקים
 19 בזה במקומותם, וקבלתי מרובם מכתבים ועומדים אחרנו

המשך ביאור למס' עירובין ליום שלישי עמ' ב

31 שמואל שהלכה כרבי יהודה, שמשמע מכך שחכמים חולקים
 32 עליו.
 33 קודם שהביאה הגמרא מה שהשיב רב אשי, מקשה הגמרא על
 34 דברי רבי יהושע בן לוי. מקשה הגמרא: ולא פליגי - וכי לא נחלקו
 35 רבי יהודה וחכמים אם מערבים עירובי חצירות שלא מדעת, והא
 36 אַנן תַּנּוּ - והרי שנינו במשנה (לעיל ב), שאם אחר שהניחו שיתוף
 37 למבוי או עירוב לחצר, נְתוּסְפוּ עֲלֵיהֶן - על בני המבוי והחצר עוד
 38 אנשים שלא היו שם כשהניחו את העירוב או השיתוף הראשון,
 39 מוסיף על העירוב או השיתוף הראשון, וְזוּקְפָה את מה שהוא
 40 מוסיף אלאו שנתוספו, ואם הוא נוטל משלהם בשביל העירוב או
 41 השיתוף, צָרִיף לְהוֹדִיעַ להם, כדי לדעת אם הם רוצים בשיתוף. הרי
 42 שסוברת המשנה שם, שאין מערבין לאדם אלא מדעתו, ומוכח
 43 שחכמים חולקים על רבי יהודה בדין זה. מתרצת הגמרא: הָתָם -
 44 המשנה שם מדברת בְּחֶצֶר שְׁעוּמֵדָה בֵּין שְׁנֵי מְבֹאוֹת, והיא פתוחה
 45 לשניהם, שאין אנו יודעים עם איזה מבוי רוצה היא להשתתף,
 46 שבוה אף רבי יהודה מודה שאין מערבים לה אלא מדעתה, אבל
 47 בחצר שאינה פתוחה אלא למבוי אחד, אף חכמים סוברים
 48 שמערבים שלא מדעת החצר. מקשה הגמרא: איך ניתן לומר
 49 שהמשנה לעיל מדברת בחצר שעומדת בין שני מבואות, והאמר -
 50 והרי אמר רב שִׁיבִי אָמַר ובשם רב הִפְדָּא, זאת אומרת - יש
 51 ללמוד מהדין המבואר במשנה, שבשהוא נוטל מהדיירים
 52 שנתוספו שלא היו בתחילה בעירוב, צריך להודיעם, שְׁחֹלְקִין עֲלֵיוּ
 53 תְּבִיבִין עַל רַבִּי יְהוּדָה שאמר במשנתנו שעירובי חצירות מערבים
 54 לאדם שלא מדעתו, שבמשנה שם מבואר שאף עירובי חצירות
 55 אין מערבים אלא מדעת. אלא ודאי מוכח שנחלקו אמוראים
 56 בביאור דברי רבי יהודה, שלרבי יהושע בן לוי רבי יהודה בא
 57 לפרש את דברי תנא קמא, ולדברי רב חסדא רבי יהודה בא לחלוק
 58 על דברי תנא קמא.
 59 עתה חוזרת הגמרא ומביאה את מה שהשיב רב אשי לרב אחא
 60 בריה דרבא. השיב רב אשי לרב אחא בריה דרבא: אָלָא

1 לחנוני או לנחתום בלשון זָבֵה לִי, שאמירה זו כוללת רק בקשה
 2 שיקנה לו ככר או יין תמורת המעה, אבל לא אמר לו בזה שיתן
 3 את הככר או היין לעירוב בשבילו, אָבָל אם אָמַר לו בלשון עֵרֹב
 4 לִי, שְׁלִיחַ שְׁוִיָּה - נתכוין למנותו שליה להניח עבורו עירוב, וְקָנִי -
 5 וקנה לו העירוב, כלומר שמתיר לו העירוב לטלטל בשבת.
 6 שנינו במשנה: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּמַה דְּבָרִים אָמֹרִים וכו' שאין
 7 מערבין לאדם אלא מדעתו, בעירובי תחומין, אבל בעירובי
 8 חצירות מערבים לדעתו ושלא לדעתו. הגמרא מביאה את פסק
 9 ההלכה בדין זה: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר ו- בשם שמואל, הֲלָכָה כְּרַבִּי
 10 יְהוּדָה. וְלֹא עוֹד - ולא כאן בלבד הלכה כמותו, אָלָא בְּלִמְקוֹם
 11 שְׁשִׁנָּה רַבִּי יְהוּדָה דִּין פְּהֻלְכוֹת עִירוּבֵי, הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ. אָמַר לִיה
 12 ו-שאלו רב תנא בְּמִדְתָּהּ ו-מהעיר בגדד שבבל לרב יהודה, האם
 13 אָמַר שְׁמוּאֵל שהלכה כרבי יהודה אָפִילוּ בְּמִבְּוֵי שְׁנִימְלוּ קוּרוֹתֵינוּ או
 14 לְחֵיוֹ בשבת, שאמר רבי יהודה (להלן ד), שכיין שהיה המבוי מותר
 15 בתחילת השבת, מותר להמשיך ולטלטל בו כל השבת, אף אחר
 16 שניטלו קורותיו או לחייו. אָמַר לִיה - השיב לו רב יהודה, פְּעִירוּבֵין
 17 אָמַרְתִּי לָךְ וְלֹא בְּמַחֲצוֹת - רק כשאמר רבי יהודה הלכה בדיני
 18 קניית עירוב אמר שמואל שהלכה כמותו, ולא בדיני מחיצות,
 19 ומבוי שניטלו קורותיו או לחייו, הוא מדיני מחיצות, שבהם לא
 20 אמר שמואל שהלכה כרבי יהודה.
 21 הגמרא דנה אם חכמים ורבי יהודה נחלקו בדין של עירוב שלא
 22 מדעת: אָמַר לִיה ו-שאלו רב אחא בְּרִיה דְּרַבָּא לְרַב אֲשִׁי, ממה
 23 שאמר שמואל שְׁחֹלְקָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, מְכַלְל דְּפִלְגִי - משמע מזה
 24 שנחלקו רבי יהודה וחכמים בדין זה, ולחכמים אף עירובי
 25 חצירות אין מניחים אלא מדעת, וְקָשָׁה הָאָמַר - שהרי אמר רבי
 26 יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוֹ, שְׁבַל מְקוֹם שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הלכה בלשון 'אימתי'
 27 וב'לשון' בְּמַה דְּבָרִים אָמֹרִים' בְּמִשְׁנֵיתֵנוּ - בששה סדרי משנה,
 28 אינו בא אלא לְפָרֵשׁ את דְּבָרֵי חֲכָמִים, ואם כן במשנתנו שאמר
 29 רבי יהודה במה דברים אמורים, אלא בא רבי יהודה לחלוק על
 30 דברי חכמים, אלא לפרש את דבריהם, ואם כן מדוע אמר

פרק ג משנה ו

רַבִּי חֵלְפָתָא בֶן דְּקָסָא אִישׁ בְּפֶר חֲנִנְיָה אָמַר, עֲשֶׂרָה שְׂיֹשְׁבֵינָן וְעוֹסְקֵינָן בְּתוֹרָה, שְׂכִינָה שְׂרוּיָה בֵּינֵיהֶם, שְׁנַאֲמַר: אֱלֹהִים נֹצֵב בְּעֵדַת אֵל. וּמִנֵּן אֶפְלוּ חֲמִשָּׁה, שְׁנַאֲמַר: וְאֶנְדַּתוֹ עַל אֶרֶץ יִסְדָּה. וּמִנֵּן אֶפְלוּ שְׁלֹשָׁה, שְׁנַאֲמַר: בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט. וּמִנֵּן אֶפְלוּ שְׁנַיִם, שְׁנַאֲמַר: אִזְ נִדְּבָרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב ה' וַיִּשְׁמָע וְגו'." וּמִנֵּן אֶפְלוּ אַחַד, שְׁנַאֲמַר: בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֹא אֵלָיךְ וּבְרַבְתִּיךְ:

נקודות משיחות קודש

עסק, ש"עסק התורה הוא העמל והטורח"¹³. וכביאור הידוע¹⁴ שלימוד התורה צריך להיות כמו בעל עסק, היינו לא רק כפועל ושכיר שעבודתו היא בזמן מוגבל בלבד, כי אם כמו בעל העסק, שהעסק נוגע לו ביותר, וגם לאחר גמר המלאכה, טרודה דעתו ומחשבתו בעניני העסק, ואפילו בעת השינה חולם מעניני העסק. ודוגמתו בנמשל: לימוד התורה הוא באופן של עסק, שמסור ונתון לזה בכל לבו ונפשו, ועד כדי כך, שגם בעת השינה חולם דברי תורה¹⁵.

בתורה - הישיבה וההתעסקות בלימוד התורה היא באופן שהוא וכל מציאות העשרה הם בתורה. והיינו, שלא שייכת אצלם דעה והנחה קדומה מצד מציאותם הם (שאו יש מקום לחשוש שתגרום לאיזו נטי'), כי אם שכל מציאותם היא בתורה, להתייגע ולעמוד על אמיתתה של תורה.

ותכלית השלימות היא, שפועלים זאת אצל כל בני ישראל, הן לגבי כל עשרת הסוגים דבני ישראל¹⁶, הן לגבי תכלית הריבוי בכמות, הנכלל במספר עשרה, כמובן מפסק ההלכה¹⁷ שאחד עשרה ואחד עשרה רבוא מברכים ומזמנים בנוסח שוה.

והנה, לגבי יהודי המצוי במצב רוחני ירוד, הפירוש דמשנתנו הוא באופן דלימוד התורה סתם (עוד לפני שבאים לשלימות הלימוד). ויתירה מזה - עוד לפני שבאים ללימוד התורה בכלל, כי אם, ענין האחדות¹⁸.

עשרה - למרות שאין דיעותיהם שוות¹⁹, נעשים "עדה", מציאות אחת²⁰.

שיושבין - התיישבות וקביעות, היינו שאחדות זו אינה רק בעת מן העתים, ביום סגולה וכיוצא בזה, כי אם התיישבות וקביעות, בכל זמן ובכל מצב. ועוסקין - האחדות חודרת בעניני העסק שלו כפשוטו, מבלי לחשוש שעל ידי זה שיספר לחבירו מעניני העסק, עלול הדבר לפגוע בפרנסתו. בתורה - סוף סוף נעשית אצלם האחדות גם בתורה²¹.

לפי משנתנו יוצא שבפסוק "אלקים נצב בעדת אל בקרב אלקים ישפוט"¹ נרמזת השראת השכינה בעשרה ובשלשה שעוסקים בתורה. ויש לדקדק בזה: מדוע דילג הכתוב על הדרגה שביניהם - השראת השכינה בחמשה שיושבים ועוסקים בתורה?

ויש לומר, דהנה בפסוק זה מדובר אודות דרגת השראת השכינה השייכת למציאות העולם, ולכן הובאו בו רק המספרים עשרה ושלשה, הקשורים במיוחד לכללות מציאות העולם (כדלקמן).

עשרה - "בעשרה מאמרות נברא העולם"². וענין זה שייך לתורה, כמארו³ "אסתכל באורייתא וברא עלמא". ומספר זה מתבטא בעבודת ישראל בלימוד התורה כשישנם "עשרה שיושבים ועוסקין בתורה", שעל זה נאמר "אלקים נצב בעדת אל".

שלשה - "על שלשה דברים העולם עומד"⁴. והשייכות לתורה על פי מאמר רז"ל⁵ על הפסוק⁶ "ארץ יראה ושקטה" שנתנית התורה גרמה והביאה לידי עמידת העולם. ובעבודת בני ישראל הוא שלשה שעוסקין בתורה, שעל זה נאמר "בקרב אלקים ישפוט".

(ואילו שאר המספרים שבמשנתנו (חמשה, שנים, ואחד) אינם שייכים כל כך לכללות מציאות העולם.

חמשה - הוא חצי דבר בלבד (ביחס לעשרה)⁷. שנים - מספר זה שייך בעיקר לעולם התהו, שבו יש שני קוין בלבד (בניגוד לעולם התיקון, שבו יש גם קו שלישי, קו האמצעי המחבר שני הקוין של חסד וגבורה)⁸ אחד - מספר זה נעלה ממציאות העולם, כמאמר רז"ל⁹ "יום אחד, שבו הי' הקב"ה יחידי בעולמו, שלא הי' בעולמו אלא הוא"¹⁰.

עֲשֶׂרָה שְׂיֹשְׁבֵינָן וְעוֹסְקֵינָן בְּתוֹרָה

יש כאן תכלית השלימות דלימוד התורה:

עשרה - העילוי דתלמוד תורה דרכים¹¹. שיושבין - לימוד באופן של התיישבות. ובלשון המשנה¹² לגבי מ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם: "בישוב". ועוסקין - לימוד באופן של

השומעים בלבד. 11. ראה אגה"ק סכ"ג. 12. פ"ו מ"ו. 13. ב"ח או"ח סמ"ז (ד"ה ונוסחא). 14. ספה"מ קונטרסים ח"א עמ' רנח. 15. ראה ספה"מ ה'ש"ת עמ' א. 16. ראשיכם שבטיכם גו' מחוטב עציך עד שואב מימין) ר"פ נצבים). 17. רמב"ם הלכות ברכות פ"ה ה"ד. 18. כמו שלפני מ"ת היו ישראל כאיש אחד בלב אחד (רש"י יתרו יט, ב). 19. ראה ברכות נח, א. 20. ראה ברכות כא, ב. 21. לקו"ש חכ"ח עמ' 271.

1. תהלים פב, א. 2. ריש פרק ה. 3. זח"ב קסא, ב. וראה זח"ג יא, ב: עשרה מאמרות למעשה בראשית. . עשרה מאמרות למתן תורה. 4. ריש פרק א. 5. שבת פח, א. 6. תהלים עו, ט. 7. ראה פרקי דר"א פ"ח: נטה ימינו וברא שמים, נטה שמאלו וברא ארץ. הרי שיד אחת (ה' אצבעות) היא חצי העולם בלבד. 8. ראה ספר הליקוטים (דא"ח להצ"צ) ערך תהו ותיקון (עמ' יב). 9. ב"ד פ"ג, ח. 10. משיחת ש"פ שלה תשמ"ג - על פי רשימת

פרשת שלח

יג א וידבר יהוה אל-משה לאמר: ב שלח-לך אנשים ויתרו את-ארץ כנען אשר-אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבתיו תשלחו כל נשיא בהם: ג וישלח אתם משה ממדבר פארן על-פי יהוה כלם אנשים ראשי בני-ישראל המה: ד ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן-זפור: ה למטה שמעון שפט בן-חורי: ו למטה יהודה כלב בן-יפנה: ז למטה יששכר יגאל בן-יוסף: ח למטה אפרים הושע בן-נון: ט למטה בנימין פלטי בן-רפוא: י למטה זבולן גדיאל בן-סודי: יא למטה יוסף למטה מנשה גדי בן-סוסי: יב למטה דן עמיאל בן-גמלי: יג למטה אשר סתור בן-מיכאל: יד למטה נפתלי נחבי בן-נפסי: טו למטה גד גאואל בן-מכי: טז אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את-הארץ ויקרא משה להושע בן-נון יהושע: (שואל) ז וישלח אתם משה לתור את-ארץ כנען ויאמר אלהם עלו זה בנגב ועליתם את-ההר: ח וראיתם את-הארץ מה היא ואת-העם הישב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אמרב: ט ומה הארץ אשר-הוא ישב בה הטובה הוא אמרעה ומה הערים אשר-הוא ישב בהנה הבמחנים אם במבצרים: י ומה הארץ השמנה הוא אמרזה הישבה ען אמ-אין ולהתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי פפורי ענבים:

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת מוצש"ק ש"פ שלח תשל"ח)

והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ (יג, כ)

המשמעות של לקיחת הפרות היא - הפיכת פרותיה של ארץ כנען, שמעשיה משחתים ומקלקלים מפל האמות, לפרות השיכים לעם היהודי. בכך שנשיאי ישראל יתחזקו ויגחו מפרי הארץ - יש, אפוא, משום 'פתיחת הצנור' לכבוש הארץ על ידי בני ישראל והפיכתה לארץ קדושה וטהרה.

שני כא ויעלו ויתרו את-הארץ ממדבר-צן עד-רחב לבא חמת: כב ויעלו בנגב ויבא עד-חברון ושם אחימן ששי ותלמי ילדי הענק וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים: כג ויבאו עד-נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישארו במוט בשנים ומן-הרמנים ומן-התאנים: כד למקום ההוא קרא נחל אשכול על אדות האשכול אשר-כרתו משם בני ישראל: כה וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום: כו וילכו ויבאו אל-משה ואל-אהרן ואל-כל-עדת בני-ישראל אל-מדבר פארן קדשה וישבו אתם דבר ואת-כל-העדה ויראו את-פרי הארץ: כז ויספרו-לו ויאמרו פֹּאנו אל-הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פריה: כח אפס פיעו העם הישב בארץ והערים בצורות גדלת מאד וגם-ילדי הענק ראינו שם: כט עמלק יושב בארץ הנגב והחתי והיבסי והאמרי יושב בהר והכנעני יושב על-הים ועל יד תימן: לו ויהם כלב את-העם אל-משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה פייכול נוכל לה: לא והאנשים אשר-עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל-העם פייחזק הוא מפנו: לב ויצאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל-בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה הוא וכל-העם אשר-ראינו בתוכה אנשי מדות: לד ושם ראינו את-הנפילים בני ענק מן-הנפילים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם: לה ותשא כל-העדה ויתנו את-קולם ויכפו העם בלילה ההוא: לו וילכו על-משה ואל-אהרן כל בני ישראל ויאמרו אלהם כל-העדה לוי-מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לוי-מתנו: לו למח יהוה מביא אתנו

כַּאִישׁ אֶחָד וְאֶמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־
שְׁמֵעֶךָ לֵאמֹר: ^ט מִבְּלֹתַי יִכְלַת יְהוָה לְהֵבִיא
אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם
וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר: ^י וְעַתָּה יִגְדַל־נָא פֶּחַ אַדְנִי
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר: ^{יא} יְהוָה אֲרֹךְ אַפָּיִם וְרַב־
חֶסֶד נִשְׂא עֵוֹן וּפְשָׁע וְנִקְהַל לֹא יִנְקָה פֶקֶד עֵוֹן
אָבוֹת עַל־בְּנִים עַל־שְׁלֹשִׁים וְעַל־רַבְעִים:

^{יב} סִלַּח־נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כַּגְּדֹל חַסְדְּךָ וּכְאֲשֶׁר
נִשְׂאָתָה לַעֲם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד־הַנֵּה: ^{יג} וַיֹּאמֶר
יְהוָה סִלַּחְתִּי כַּדְבָרְךָ: ^{יד} וְאוֹלָם חַי־אֲנִי וַיִּמְלֹא
כְבוֹד־יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ: ^{טו} כִּי כָל־הָאֲנָשִׁים
הָרְאִים אֶת־פְּכֹדִי וְאֶת־אֲתֹתַי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי
בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיִּנְסוּ אֹתִי זֶה עָשָׂר פְּעֻמִּים
וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: ^{טז} אִם־יִרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל־מְנַאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ:
^{יז} וְעַבְדִּי כָּל־בְּעֵקֶב הַיִּתָּה רוּחַ אַחֲרֵת עִמּוֹ
וַיִּמְלֹא אַחֲרָי וַהֲבִיאתִיו אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָא
שָׁמַח וְזָרְעוּ וּיְרַשְׁנָה: ^{יח} וְהָעַמְלֹקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב
בְּעַמְקֵי מִזְרָח פְּנֵי וַיִּסְעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ
יַם־סוּף: **פ**

~ נקודות משיחות קודש ~ (190 המאמרים מלוקט ג עמ' שצו)

ועתה יגדל נא פח אדני (יד, יז)

אמרו וי"ל, שהקב"ה אמר למשה הנה לך לעונני, מיד
אמר לו ועתה יגדל גוי, ומבאר בחסידות, שעל ידי עבודה
פועלים הגדלה בבחינת 'פח אדני', היינו שהעבודה היא
'צריך גבוה'. דהנה כתיב למעשה ידיך תכסף, תכסף מלשון
תענוג, וכיון שתענוג תמידי אינו תענוג, לכן, רק על ידי
עבודה בכח עצמו, שהוא חדוש, נעשה אמתית התענוג
למעלה.

רביעי ^ט וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר:
^י עד־מתי לעדה הרעה הזאת אשר הפכה
מלינים עלי את־תלונות בני ישראל אשר הפכה
מלינים עלי שמעתי: ^{יא} אמר אלהם חיי־אני
נאם־יהוה אם־לא פאשר דברתם באזני בן

אל־הארץ הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו
לבו הלוא טוב לנו שוב מצרימה: ^ב ויאמרו איש
אל־אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה: ^ג ויפל
משה ואהרן על־פניהם לפני כל־קהל עדת בני
ישראל: ^ד ויהושע בן־נון וכלב בן־יפנה מן
התרים את־הארץ קרעו בגדיהם: ^ה ויאמרו אל־
כל־עדת בני־ישראל לאמר הארץ אשר עברנו
בה לתור אותה טובה הארץ מאד מאד:

~ נקודות משיחות קודש ~ (תורת מנחם א עמ' 103)

וזהם כלב את העם אל משה (יג, ל)

יש לשאל, הרי המרגלים השיבו על שאלותיו של משה,
ומה ראה כלב שהשתיקם. ויש לומר, דהנה משה דרש מהם
לחקר אודות המלחמה והכבוש ("החזק הוא"), ואחר כך
אודות הרוח והשכר ("השמנה היא"), אך המרגלים שנו את
הסדר והקדימו את השכר ("זבת חלב ודבש"). ומכיון
ששמו את הדגש על השכר, עבודה על מנת לקבל פרס -
עמד כלב והשתיקם.

שלישי ^ח אם־חפץ בנו יהוה והביא אתנו אל־
הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר־הוא זבת
חלב ודבש: ^ט אך ביהוה אל־תמדדו ואתם
אל־תיראו את־עם הארץ כי לחמנו הם סר
צלם מעליהם ויהוה אתנו אל־תיראם: ^י ויאמרו
כל־העדה לרגום אתם באבנים וכבוד יהוה
נראה באהל מועד אל־כל־בני ישראל: ^{יא} פ
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אָנֹכָה יִנְאָצְנִי הָעָם
הַזֶּה וְעַד־אָנֹכָה לֹא־יֵאֱמִינוּ כִּי בְּכָל־הָאֲתוֹת אֲשֶׁר
עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ: ^{יב} אֲפָנוּ בְּדַבַּר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאָעֲשֶׂה
אֲתָךְ לְגוֹי־גְדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ: ^{יג} וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הֵעֲלִיתָ בְּכַחַךְ אֶת־
הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ: ^{יד} וַאֲמָרוּ אֶל־יוֹשֵׁב הָאָרֶץ
הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי־אָתָּה יְהוָה בְּקִרְבֵּי הָעָם הַזֶּה
אֲשֶׁר־עִוֵּן בְּעֵינֵי נְרָאָה | אָתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עִמָּךְ
עִלָּהם וּבַעֲמֹד עִוֵּן אָתָּה הִלַּךְ לַפְּנֵיהֶם יוֹמָם
וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַלַּיְלָה: ^{טו} וְהִמַּתָּה אֶת־הָעָם הַזֶּה

בְּהָר הַהוּא וַיָּפּוּם וַיִּפְתּוּם עַד-הַחֲרֹמָה: פ
טו « וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: ד דַּבֵּר אֶל-
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ
 מוֹשְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם: ג וְעִשִּׂיתֶם אִשָּׁה
 לַיהוָה עֹלָה אוֹזֵבַח לְפָלֵא-גִדְלֹ אוֹ בְנִדְבָה אוֹ
 בְּמַעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה מִן-הַבֶּקָר אוֹ
 מִן-הַצֹּאֵן: ה וְהַקְרִיב הַמִּקְרִיב קָרְבָּנוֹ לַיהוָה
 מִנְחָה סֹלֶת עֶשְׂרוֹן בְּלוֹל בְּרִבְעֵית הַהֵינִן שֶׁמֶן:
 ו וַיֵּין לְגִסְדֹּךָ רִבְעֵית הַהֵינִן תַּעֲשֶׂה עַל-הָעֹלָה אוֹ
 לֹזֶבַח לַכֹּבֵשׁ הָאֶחָד: ז אוֹ לְאֵיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה
 סֹלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרִינָם בְּלוֹלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהֵינִן:
 ח וַיֵּין לְגִסְדֹּךָ שְׁלִשִׁית הַהֵינִן תַּקְרִיב רִיח־נִיחֹחַ
 לַיהוָה:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות לג עמ' 85)

עד מתי לעדה הרעה הזאת (יד, כז)

רז"ל למדו מכאן שעשרה מישראל נקראים 'עדה'.
 וקשה, מדוע נלמד דין זה מעדה רעה דוקא. ויש לומר,
 שפנה נרמז שחטא המרגלים לא היה חטא במוכן הפשוט,
 אלא טעות - הם חשבו שפגדי להגיע לדיקנות בה' יש
 להתבודד במדבר, ולא להכנס לארץ ולהתעסק עם גשמייות
 העולם. אלא שמצד גדל מעלתם ודרגתם בעבודת ה' הרי
 זה חטא גדול וחמור.

חמישי ה וכי-תעשה בן-בקר עולה אוזבחה לפלא-
 גדר או-שלמים ליהוה: ט והקריב על-בן-הבקר
 מנחה סלת שלשה עשרנים בלול בשמן חצי
 ההיין: י ויין תקריב לגסדך חצי ההיין אשה ריח-
 ניחוח ליהוה: יא ככה יעשה לשור האחד או
 לאיל האחד או-לשה בכבשים או בעוים:
 יב במספר אשר תעשו ככה תעשו לאחד
 במספרם: יג פלהאורח יעשה-ככה את-אלה
 להקריב אשה ריח-ניחוח ליהוה: יד וכי-יגור
 אתכם גר או אשר-בתוככם לדרתיכם ועשה
 אשה ריח-ניחוח ליהוה פאשר תעשו פן יעשה:
 טו הקהל חקה אחת לכם ולגר הגר חקת עולם

אֲעִשֶׂה לָכֶם: ט במדבר הִזָּה יִפְלוּ פְּגִרְיֶכֶם
 וְכָל-פְּקָדֵיכֶם לְכָל-מַסְפְּרֶכֶם מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה
 וּמַעְלָה אֲשֶׁר הִלִּינְתֶם עָלַי: י אִם-אַתֶּם תָּבֹאוּ
 אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יָדֵי לְשַׁפֵּן אֶתְכֶם
 בָּהּ כִּי אִם-כָּלֵב בְּנִי-יִפְנֶה וַיְהוֹשֶׁעַ בְּנִי-נֹון:
 יא וּמִפְּנֵיכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לָבוֹ יְהִי וְהִבִּיאֲתִי
 אֲתֶם וַיְדַעוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר מְאַסְתֶּם בָּהּ:
 יב וּפְגִרְיֶכֶם אַתֶּם יִפְלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה: יג וּבְנֵיכֶם
 יִהְיוּ רַעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבַּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת-
 זְנוּתֵיכֶם עִדְתֶם פְּגִרְיֶכֶם בַּמִּדְבָּר: יד בְּמַסְפַּר
 הַיָּמִים אֲשֶׁר-תָּרַתֶּם אֶת-הָאָרֶץ אַרְבַּעִים יוֹם יוֹם
 לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת-עֲזוֹנְתֵיכֶם אַרְבַּעִים
 שָׁנָה וַיִּדְעַתֶּם אֶת-תְּנוּאָתִי: טו אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי
 אִם-לֹא וְזֹאת אֲעִשֶׂה לְכָל-הָעֵדָה הַרְעָה הַזֹּאת
 הַנּוֹעֲדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְמוּ וְשֵׁם יִמְתּוּ:
 טז וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ
 וַיֵּשְׁבוּ כְּתִיב וַיִּלּוּנוּ קְרִי וַיִּלְלוּ עָלָיו אֶת-כָּל-הָעֵדָה
 לְהוֹצִיא דָבָה עַל-הָאָרֶץ: יז וַיִּמְתּוּ הָאֲנָשִׁים
 מוֹצֵאֵי דַבַּת הָאָרֶץ רָעָה בַּמַּגִּפָּה לְפָנַי יְהוָה:
 יח וַיְהוֹשֶׁעַ בְּנִי-נֹון וְכָלֵב בְּנִי-יִפְנֶה חִיו מִן-הָאֲנָשִׁים
 הָהֵם הַהֹלְכִים לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ: טט וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
 אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד: כ וַיִּשְׁכַּמוּ בַּבֶּקָר וַיַּעֲלוּ
 אֶל-רֹאשֵׁי-הָהָר לֵאמֹר הַנָּנוּ וְעָלִינוּ אֶל-הַמָּקוֹם
 אֲשֶׁר-אָמַר יְהוָה כִּי חֲטָאנוּ: כא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָּמָּה
 זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תִצְלַח:
 כב אַל-תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִגְנַפוּ
 לְפָנַי אוֹיְבֵיכֶם: כג כִּי הָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם
 לְפָנֵיכֶם וּנְפַלְתֶּם בְּחָרֵב כִּי-עַלִּיבֵן שְׁבַתֶּם מֵאַחֲרֵי
 יְהוָה וְלֹא-יְהִי יְהוָה עִמָּכֶם: כד וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלוֹת
 אֶל-רֹאשׁ הָהָר וְאֶרֶץ בְּרִית-יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא-מָשׂוּ
 מִקְרֵב הַמַּחֲנֶה: כה וַיֵּרֶד הָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב

השֹׁנֵגֶת בַּחֲמָאָה בְּשֹׁנֵגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו
וְנִסְלַח לוֹ: ^כ הָאֲזֹרָה בְּבִנְיַיִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵי הַגֵּר
בְּתוֹכְכֶם תּוֹרָה אַחַת יְהִיָּה לָכֶם לַעֲשׂוֹת בְּשֹׁנֵגָה:

^{כא} וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה | בְּיַד רָמָה מִן־הָאֲזֹרָה
וּמִן־הַגֵּר אֶת־יְהוָה הוּא מְגִדָּךְ וּנְכַרְתָּה הַנִּפְשׁ
הַהוּא מְקַרֵּב עִמָּה: ^{כב} כִּי דִבְרֵי־יְהוָה בָּזָה וְאֶת־
מִצְוֹתוֹ הִפְרָה הַפְרָת | תִּפְרַת הַנִּפְשׁ הַהוּא עוֹנֶה
בָּה: ^{כג} וַיְהִי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ
מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: ^{כד} וַיִּקְרְבוּ אֹתוֹ
הַמְּצִיאִים אֹתוֹ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים אֶל־מִשְׁהָ וְאֶל־
אֶהֱרֹן וְאֶל פֹּל־הָעֵדָה: ^{כה} וַיִּנְיְחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי
לֹא פָרַשׁ מִה־יַּעֲשֶׂה לוֹ: ^{כו} וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוֹמַת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בְּאֲבָנִים
כֹּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: ^{כז} וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ כֹּל־
הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאֲבָנִים
וַיָּמָת כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ^{כח} וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ^{כט} דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצֵת עַל־כַּנְּפֵי
בְּגֵדֵיהֶם לְדוֹתָם וְנִתְּנוּ עַל־צִיצֵת הַכֹּהֵן פְּתִיל
תְּכֵלֶת: ^ל וְהָיָה לָכֶם לְצִיצֵת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ
וַיִּזְכַּרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
וְלֹא־תִתְּרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־
אִתְּם זָנִים אַחֲרֵיהֶם: ^{לא} לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם
אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:
^{לב} אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם: פפפ

~ נקודות משיחות קודש ~ (אגרות קדש יט עמ' שדח)

ולא תתורו אחרי עיניכם (טו, לט)

מי שמסתכל בעיניו באפן האסור, הפך התכלית
שבשבילה נבראו העינים – הרי הוא 'סומא' לפי שעה, ועוד
גרוע מכה. והרי אמרו רז"ל: "סומא חשוב כמת".



לְדַרְתֵיכֶם כָּכֶם כְּגַר יְהוָה לִפְנֵי יְהוָה: ^{לג} תּוֹרָה
אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יְהִיָּה לָכֶם וְלִגְרֵי הַגֵּר
אִתְּכֶם: ^{לד} פ

^{לה} וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ^{לו} דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּכַאכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה: ^{לז} וְהָיָה בְּאֲכַלְכֶם מִלֶּחֶם
הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה: ^{לח} רֵאשִׁית עֲרֹסְתֶכֶם
חִלָּה תְּרִימוּ תְרוּמָה בְּתְרוּמַת גֵּרֵן כֵּן תְּרִימוּ
אֹתָהּ: ^{לט} מֵרֵאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַיהוָה
תְרוּמָה לְדַרְתֵיכֶם: ^מ וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ
אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה: ^{מא} אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־
מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהִלָּאָה
לְדַרְתֵיכֶם: ^{מב} וְהָיָה אִם מַעֲיַנִּי הָעֵדָה נַעֲשִׂתָה
לְשֹׁנָה וַעֲשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּר כֹּן־בְּקָר אֶחָד לְעֹלָה
לְרִיחַ גִּיחֹל לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְפּוֹ כַּמִּשְׁפָּט
וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: ^{מג} וְכִפֵּר הַכֹּהֵן עַל־
כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי־שֹׁנֵגָה הוּא
וְהֵם הִכִּיאוּ אֶת־קַרְבָּנָם אֲשֶׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם
לִפְנֵי יְהוָה עַל־שֹׁנֵגְתָם: ^{מד} וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵי הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם כִּי לְכָל־הַעָם
בְּשֹׁנֵגָה: ^{מה} ס

~ נקודות משיחות קודש ~ (22 קוטי שיחות יח עמ' 183)

ראשית ערסתיכם חלה תרימו תרומה (טו, כ)

איתא במדרש, שקל המקום מצות חלה כאלו בטל
עבודה זרה. ויש לכאר, דהנה החטא של עבודה זרה הוא
גם האמונה שפוכבים ומזלות אינם רק בגרון ביד החוצב
בו, אלא הם בעלי שליטה והשפעה עצמית. ומצות חלה
מבטלת אמונה זו, ששרי האדם המקום את המצוה מצהיר
בכף שפעה זו, שקבל באמצעות כחות הטבע, באה בעצם
מהקב"ה.

שביעי ^{כו} ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה
עז בת־שנתה לחטאת: ^{כז} וכפר הכהן על־הנפש

חצי קדיש

וַיִּתְגַּדַּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֹה רַבָּא. אַמֵּן בְּעֵלְמָא דִּי בְרָא
 כְּרַעוּתָהּ וַיִּמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ, וַיַּצְמַח פְּרוּקְנָהּ וַיִּקְרַב
 מְשִׁיחָהּ. אַמֵּן פְּתִיכֵיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל,
 בְּעֵגְלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אַמֵּן: אַמֵּן יְהִי שְׁמֵה רַבָּא מְבָרַךְ
 לְעַלְמָא וּלְעַלְמֵי עַלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ: יְהִי שְׁמֵה רַבָּא מְבָרַךְ לְעַלְמָא
 וּלְעַלְמֵי עַלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ, וַיִּשְׁתַּבַּח, וַיִּתְפָּאֵר, וַיִּתְרוֹמַם,
 וַיִּתְנַשֵּׂא, וַיִּתְהַדַּר, וַיִּתְעַלֶּה, וַיִּתְהַלָּל, שְׁמֵה דְקֻדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא. אַמֵּן לְעֵלְא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא,
 תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחְמְתָא, דְאִמְרוּן בְּעֵלְמָא, וְאִמְרוּ אַמֵּן: אַמֵּן



מפטיר וַיִּיאָמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: לֹא דִבַּרְתָּ

אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצֵת
 עַל־פְּנֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנּוּ עַל־צִיצֵת הַפָּנֶה
 פֶּתִיל תְּכֵלֶת: ^ל וְהָיָה לָכֶם לְצִיצֵת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ
 וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
 וְלֹא־תָתְרוּרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶם וְאַחֲרָי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־
 אֲתֶם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: ^מ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם
 אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:
^{מא} אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם: פפפ

ק"ט פסוקים, פל"ט סימן.

בעת הגבהת הספר תורה ואמירת וזאת התורה - אין מנהגנו להראות באצבע. * מנהגנו: מגביה הספר תורה ולאחרי שמראה אותה לקהל חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו. ואז יושב על הספסל ואחר כורך המפה (= חוגר באבנט ועוטף במעיל). * כשמגביהין הספר תורה להראות הכתב לעם, כל אדם ישתדל לקרב עצמו לבימה כדי שיוכל לקרא מה שכתוב בספר תורה בעת הגבהת הספר תורה, ויאמר:

וְזֹאת הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

עַץ־חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ, וְתַמְכִּיחַ מֵאֲשֶׁר. דְּרָכֶיהָ דְרָכֵי־נֶעַם, וְכָל־נִתְיֹבְתֶיהָ שְׁלוֹם. אַרְךְ יָמִים בְּיַמִּינָהּ, בְּשִׂמְלֵאלָהּ עֲשֶׂר וּכְבוֹד. ^י חֶפְצָן לְמַעַן צְדָקוֹ, יִגְדִּיל תּוֹרָה וַיֵּאדִיר:

מדייקים לגלול הספר תורה נגד התפר, שמקום התפר יהיה באמצע הספר תורה מבחוף. * האבנט חוגרים בתחילת שליש התחנות של הספר תורה.

לא יתחיל המפטיר להפטיר עד שיגמור הגולל לגלול הספר תורה, כדי שגם הגולל יוכל להבין ולשמוע ממנו, שחובה היא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה.

ברכת ההפטרה לפניה

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בְּנִבְיָאִים טוֹבִים וְרָצָה בְּדַבְרֵיהֶם
 הַנְּאֻמָּרִים בְּאֵמַת בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל
 עַמּוֹ וּבְנִבְיָאֵי הָאֵמַת וְצִדְקָ:

חובה הוא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה. לפיכך, לא יקראו שנים ההפטרה כאחד בקול רם ששני קולות אין נשמעים, ויש נוהגים מטעם הידוע להם, שלא לסמוך על שמיעה בלבדה, אלא הם בעצמם קורין ההפטרה ושומעין הברכות מפי המפטיר. ומכל מקום, צריכים לזוהר שלא יקראו בקול רם אלא בנחת (מלה במלה עם המפטיר).

שולחן ערוך אדמו"ר הו"ק, חלק ב סימן רפד סעיף יא

הפטרה לפרשת שלח לקריאה בציבור ולשמו"ת

ביהושע פרק ב

ב א וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בְּנֵי־נֹן מִן־הַשְּׁפִימִים שְׁנַיִם אַנְשִׁים
מִרְגָּלִים חָרָשׁ לֵאמֹר לָכוּ רְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־
יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־אִשָּׁה זֹנְהָ וּשְׂמָה רַחֵב
וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה: ג וַיֹּאמֶר לְמַלְךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הֲנִה
אֲנִישִׁים בָּאוּ הֲנִה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחֲפֹר
אֶת־הָאָרֶץ: ד וַיִּשְׁלַח מַלְךְ יְרִיחוֹ אֶל־רַחֵב לֵאמֹר
הֲזֵי־יָאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבִיתְךָ
כִּי לַחֲפֹר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ: ה וַתִּקַּח הָאִשָּׁה
אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֶּנּוּ וַתֹּאמֶר בֵּן בָּאוּ אֵלַי

ביאור על ההפטרה מתוך החומשים
ע"פ שי למורא

א) מְרַגְלִים, לראות מאיזה מקום יבשוקה בקלות. חָרָשׁ, בשתיקה, שאיש לא ידע בדבר, רק הם לבדם. וְאֶת יְרִיחוֹ, שהיתה קשה לכבוש כנגד כל הארץ. אִשָּׁה זֹנְהָ, מוכרת מיני מזון. ב) לַחֲפֹר, לרגל ולחפש את הסתרים שבה. ד) וַתַּצְפֶּנּוּ, את כל אחד במקום מיוחד. ובמדרש תנחומא אמרו, שהמרגלים היו פינחס וכלב, ופינחס עמד לפניהם ולא ראהו, לפי שהיה כמלאך. ורק את כלב היה צריך להצפין. ו) וַתַּמְנַם, פסקה אותם בהמנמה לנמרי. כַּפְשָׁתַי הַעֵץ, בקני פשתן שהם עדין כמו עצים. ז) על המעברות, כמו עד המעברות שהוא מקום מעברי הפנים של הירדן. ט) נִמְנוּ, נמסו. י) הַחֲרַמְתֶּם, השמדתם. יב) אֹת אֲמַת, סימן ברור שתפירוהו. יז) נְקִים אֲנַחְנוּ, הרי אנו תולים הדבר בך לעשות את האות

הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאִין הֵמָּה: ה וַיְהִי הַשַּׁעַר לְסָגוֹר בַּחֲשֵׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מֵהָר אַחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁגוּם: ו וְהָיָא הַעֲלַתֶּם הַגִּגָּה וַתַּמְנַם בַּכַּפְשָׁתַי הַעֵץ הָעֵרְכוֹת לָהּ עַל־הַגֵּג: ז וְהָאֲנָשִׁים רִדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דֶּרֶךְ הַיַּרְדֵּן עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשַּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרָי כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ הַרְדִּפִּים אַחֲרֵיהֶם: ח וְהֵמָּה טָרַם יִשְׁכְּבוּן וְהָיָא עֲלַתָּה עֲלֵיהֶם עַל־הַגֵּג: ט וַתֹּאמֶר אֶל־הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי־נָתַן יְהוָה לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ וְכִי־נִפְלְאָה אֵימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי נִמְנוּ כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם: י כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר־הוֹכִישׁ יְהוָה אֶת־מִי יִסּוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשָׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וּלְעֹוג אֲשֶׁר הַחֲרַמְתֶּם אוֹתָם: יא וַנִּשְׁמַע וַיִּמָּס לְבַבְנוּ וְלֹא־קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמֶּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת: יב וְעַתָּה הַשָּׁבְעוּ־נָא לִי כִּי־הוּא כִּי־עָשִׂיתִי עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם־אִתָּם עִם־בֵּית אָבִי חֶסֶד וּגְתַתֶּם לִי אוֹת אֲמַת: יג וְהַחִיתֶם אֶת־אָבִי וְאֶת־אֲמִי וְאֶת־אֲחִי וְאֶת־אֲחֵיֹתִי וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וְהַצַּלְתֶּם אֶת־נַפְשֹׁתֵינוּ מִמּוֹת: יד וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם לְמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה בְּתַת יְהוָה לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וְאֲמַת: טו וַתֹּרְדֶם בַּחֲבַל בְּעַד הַחֲלוֹן כִּי בֵיתָה בְּקִיר הַחוּמָה וּבְחוּמָה הִיא יוֹשְׁבֶת: טז וַתֹּאמֶר לָהֶם הִרְרָה לָכוּ פֶן־יִפְגְּעוּ בְכֶם הַרְדִּפִּים וְנַחֲבַתֶּם שָׁמָּה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד שׁוּב הַרְדִּפִּים וְאַחַר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם: יז וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נְקִים אֲנַחְנוּ מִשָּׁבְעֲתֶךָ הוּא אֲשֶׁר הַשָּׁבַעְתָּנוּ: יח הֲנִה אֲנַחְנוּ

בָּאִים בְּאָרֶץ אֶת־תְּקוּנֹת הַיּוֹם הַשְּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרוּ
בַּחֲלוֹן אֲשֶׁר הוֹרְדַתְנוּ לוֹ וְאֶת־אֹבֶיךָ וְאֶת־אֵמֶךָ
וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֵת כָּל־בֵּית אֹבֶיךָ תֵּאֱסֹפֵי אֵלֶיךָ

הַיּוֹם יח) תְּקוּנֹת, לְשׁוֹן מִן וּתְכַל הַשְּׁנִי, תִּקְבּוּעַ
בְּצִבְעֵי אֵלֶם שְׁנֵיכֶם "שְׁנִי" כג) וַיַּעֲבְרוּ, עָבְרוּ אֶת
תִּירְדוּ. כד) כִּי נָתַן ה' בְּיַדְנוּ, מִנֵּה שְׂרָאוֹ שֶׁהֲצִילָם
ה' בְּיַדְךָ גַּם.

הַבַּיִתָּה: יט וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדִּלְתֵי בֵיתְךָ הַחוּצָה דָּמּוּ בְּרֵאשׁוֹ וְאַנְחָנוּ נְקִיָּם וְכָל
אֲשֶׁר יִהְיֶה אֵתְךָ בְּבַיִת דָּמּוּ בְּרֵאשׁוֹ אִם־יָד תִּהְיֶה־בּוֹ: כ וְאִם־תִּגְיָדִי אֶת־דְּבַרְנוּ זֶה
וְהֵינּוּ נְקִיָּם מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ: כא וְתֹאמַר לְדַבְרֵיכֶם בְּנֵי־הָאֱלֹהִים וְתִשְׁלַחֶם וַיִּלְכוּ
וּתְקַשְׁרוּ אֶת־תְּקוּנֹת הַשְּׁנִי בַּחֲלוֹן: כב וַיִּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הִהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשַׁת יָמִים
עַד־שָׁבוּ הָרְדִפִּים וַיִּבְקְשׁוּ הָרְדִפִּים בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ: כג וַיֵּשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיִּרְדּוּ
מִהָרָה וַיַּעֲבְרוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וַיִּסְפְּרוּ־לוֹ אֵת כָּל־הַמְּצָאוֹת אֹתָם: כד וַיֹּאמְרוּ
אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיַדְנוּ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְגַם־נִמְנָנוּ כָּל־יְשֵׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵינוּ:

לאחר שמסיים ההפטרה יאמר המפטיר ברכות אלו

בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, צוּר כָּל הָעוֹלָמִים, צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת, הָאֵל
הַנְּאֻמָּן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם, שָׁפֵל דְּבָרָיו אֱמֶת וְצַדִּיק: נֶאֱמַן,
אַתָּה הוּא יי אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ, וְדַבֵּר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אַחֲרָיִךְ לֹא יֵשׁוּב רִיקָם,
כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הָאֵל הַנְּאֻמָּן בְּכָל דְּבָרָיו:

רַחֵם, עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ, וְלַעֲלוּבַת נַפְשׁ תּוֹשִׁיעַ וְתִשְׁמַח בְּמַהֲרָה
בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, מְשַׁמַּח צִיּוֹן בְּבִנְיָה:

שְׂמַחְנוּ, יי אֱלֹהֵינוּ, בְּאַלְיָהוּ הַנְּבִיא עֲבָדֶיךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶיךָ,
בְּמַהֲרָה יָבֹוא וַיַּגֵּל לַבְּנוֹ, עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֵׁב זָר, וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד
אַחֲרֵיהֶם אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קִדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ, שְׁלֹא יִכְפֹּה גֵרוֹ לְעוֹלָם וָעַד:
בְּרוּךְ אַתָּה יי, מְגַן דָּוִד:

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, שְׁנַתָּת לָנוּ יי
אֱלֹהֵינוּ לְקִדְשָׁה וְלִמְנוּחָה, לְכָבוֹד וְלִתְפָּאֶרֶת. עַל הַכָּל, יי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ
מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ, יִתְבָּרַךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעַד: בְּרוּךְ
אַתָּה יי, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

הַמוֹלָד: מוֹצָאֵי שַׁבַּת קוֹדֵשׁ שְׁעָה 8, 33 דְּקוֹת 171 חֲלָקִים.

ראש חֲדָשׁ תַּמּוּז, בְּיוֹם הַשַּׁבָּת קוֹדֵשׁ וְלִמְחֻרְתּוֹ בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן הַבֹּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

לוח זמנים לשבוע פרשת שלח בערים שונות בעולם

זמני יום ראשון ויום שבת
(ח) = שעון חורף (ק) = שעון קיץ

יצאת שבת	כניסת שבת	צאת הכוכבים		שקיעה הנראית		סוף זמן תפילה		סוף זמן קריאת שמע				זריחה		מדינה ועיר
		ש	א	ש	א	ש	א	אדמוה"ז		מג"א		ש	א	
								ש	א	ש	א			
20:22	19:23	20:10	20:06	19:44	19:40	10:16	10:16	9:04	9:05	8:32	8:33	5:34	5:36	באר שבע (ק)
20:25	19:16	20:14	20:10	19:47	19:43	10:14	10:14	9:01	9:02	8:30	8:30	5:29	5:31	חיפה (ק)
20:21	19:04	20:12	20:08	19:45	19:41	10:13	10:13	9:01	9:02	8:30	8:30	5:29	5:31	ירושלים (ק)
20:24	19:24	20:12	20:08	19:45	19:41	10:16	10:16	9:04	9:05	8:31	8:32	5:33	5:35	תל אביב (ק)
21:49	20:32	21:28	21:22	20:51	20:45	10:12	10:13	8:51	8:53	8:20	8:22	4:54	4:58	אוסטריה, וינה (ק)
17:52	16:55	17:41	17:43	17:13	17:15	10:38	10:36	9:48	9:46	9:16	9:14	7:23	7:19	אוסטרליה, מלבורן (ח)
21:24	20:26	21:20	21:14	20:45	20:39	10:17	10:18	8:58	9:00	8:26	8:28	5:05	5:09	אוקראינה, אודסה (ק)
21:05	20:05	21:01	20:54	20:24	20:18	9:46	9:47	8:26	8:28	7:54	7:56	4:29	4:34	אוקראינה, דונייצק (ק)
21:18	20:18	21:14	21:07	20:37	20:30	9:57	9:58	8:36	8:38	8:05	8:07	4:39	4:44	אוקראינה, דניפרופטרובסק (ק)
21:53	20:50	21:49	21:41	21:09	21:03	10:20	10:21	8:58	9:01	8:26	8:28	4:57	5:03	אוקראינה, ז'יטומיר (ק)
21:48	20:45	21:44	21:36	21:04	20:57	10:12	10:13	8:50	8:52	8:18	8:20	4:48	4:53	אוקראינה, קייב (ק)
22:01	20:49	21:42	21:36	21:08	21:02	10:44	10:45	9:26	9:27	8:54	8:56	5:34	5:38	איטליה, מילאנו (ק)
18:49	18:05	18:45	18:44	18:23	18:22	10:07	10:06	9:04	9:03	8:34	8:34	6:00	6:00	אקוודור, קיטו (ח)
18:31	17:35	18:20	18:21	17:53	17:55	11:09	11:07	10:18	10:16	9:46	9:43	7:49	7:46	ארגנטינה, בואנוס איירס (ח)
19:04	18:13	19:00	19:03	18:31	18:34	12:05	12:03	11:17	11:14	10:46	10:43	8:54	8:50	ארגנטינה, ברילוצ'ה (ח)
21:04	20:11	21:00	20:55	20:30	20:25	10:35	10:35	9:20	9:21	8:47	8:48	5:39	5:42	ארה"ב, בולטימור (ק)
21:11	20:06	20:56	20:51	20:25	20:21	10:22	10:23	9:06	9:08	8:35	8:36	5:23	5:26	ארה"ב, ברוקלין (ק)
21:11	20:06	20:55	20:50	20:25	20:20	10:23	10:23	9:07	9:08	8:35	8:36	5:24	5:27	ארה"ב, ג'רסי סיטי (ק)
21:54	20:48	21:39	21:33	21:07	21:02	10:57	10:57	9:40	9:41	9:08	9:10	5:54	5:57	ארה"ב, דטרויט (ק)
20:58	20:02	20:47	20:43	20:21	20:17	10:58	10:58	9:47	9:47	9:14	9:15	6:18	6:20	ארה"ב, היוסטן (ק)
20:43	19:45	20:31	20:27	20:04	20:00	10:25	10:26	9:13	9:13	8:41	8:42	5:38	5:40	ארה"ב, לוס אנג'לס (ק)
20:47	19:52	20:36	20:33	20:11	20:08	11:00	11:00	9:51	9:51	9:18	9:18	6:27	6:28	ארה"ב, מיאמי (ק)
21:09	20:02	20:52	20:47	20:21	20:16	10:18	10:19	9:02	9:03	8:29	8:31	5:18	5:22	ארה"ב, ניו הייבן (ק)
21:11	20:06	20:57	20:51	20:25	20:20	10:15	10:16	8:58	9:00	8:27	8:29	5:12	5:16	ארה"ב, שיקאגו (ק)
18:43	17:58	18:39	18:40	18:16	18:17	10:34	10:32	9:35	9:34	9:07	9:05	6:44	6:42	בוליביה, לה-פס (ח)
22:59	21:32	22:32	22:24	21:51	21:44	10:55	10:57	9:33	9:35	9:01	9:03	5:29	5:35	בלגיה, אנטוורפן (ק)
22:56	21:32	22:31	22:24	21:51	21:44	10:56	10:57	9:33	9:36	9:02	9:04	5:30	5:35	בלגיה, בריסל (ק)
18:04	17:15	17:56	17:57	17:32	17:33	10:14	10:12	9:18	9:16	8:47	8:45	6:36	6:33	ברזיל, ס. פאולו (ח)
17:51	17:02	17:44	17:45	17:20	17:21	9:59	9:58	9:04	9:02	8:33	8:31	6:21	6:18	ברזיל, ריו דה ז'נרו (ח)
22:19	20:54	21:54	21:46	21:13	21:06	10:12	10:14	8:49	8:52	8:18	8:20	4:44	4:50	בריטניה, לונדון (ק)
22:47	21:13	22:17	22:08	21:32	21:24	10:17	10:19	8:53	8:55	8:21	8:24	4:42	4:49	בריטניה, מנצ'סטר (ק)
22:10	21:04	22:06	21:58	21:23	21:16	10:17	10:18	8:53	8:56	8:21	8:24	4:46	4:52	גרמניה, ברלין (ק)
22:15	21:12	22:11	22:03	21:31	21:25	10:39	10:41	9:17	9:19	8:46	8:48	5:15	5:20	גרמניה, פרנקפורט (ק)
17:59	17:13	17:55	17:56	17:31	17:32	10:16	10:14	9:21	9:19	8:51	8:49	6:40	6:37	דרום-אפריקה, יוהנסבורג (ח)
19:42	18:56	19:38	19:36	19:15	19:12	10:22	10:22	9:15	9:15	8:43	8:43	5:58	5:59	הודו, בומביי (ח)
19:39	18:53	19:35	19:33	19:11	19:09	10:18	10:18	9:11	9:11	8:39	8:39	5:53	5:54	הודו, פונה (ח)
21:17	20:18	21:13	21:06	20:36	20:30	10:02	10:03	8:42	8:44	8:10	8:12	4:47	4:52	הונגריה, בודפשט (ק)
21:08	20:14	21:04	20:59	20:33	20:28	10:30	10:31	9:15	9:16	8:42	8:44	5:31	5:34	טורקיה, איסטנבול (ק)
21:18	20:26	21:14	21:10	20:45	20:41	10:54	10:55	9:40	9:41	9:08	9:09	6:01	6:04	יוון, אתונה (ק)
21:34	20:35	21:30	21:23	20:54	20:48	10:24	10:25	9:05	9:07	8:32	8:34	5:11	5:15	מולדובה, קישינב (ק)

יצאת שבת	כניסת שבת	צאת הכוכבים		שקיעה הנראית		סוף זמן תפילה		סוף זמן קריאת שמע				זריחה		מדינה ועיר
		ש	א	ש	א	ש	א	אדמוה"ז		מג"א		ש	א	
								ש	א	ש	א			
20:47	20:01	20:43	20:41	20:19	20:17	11:18	11:18	10:10	10:10	9:40	9:40	6:50	6:50	מקסיקו, מקסיקו סיטי (ק)
17:38	16:50	17:34	17:37	17:03	17:07	10:54	10:52	10:07	10:04	9:34	9:31	7:51	7:46	ניו-זילנד, קרייסטצ'רץ (ח)
19:31	18:43	19:27	19:24	19:01	18:58	9:40	9:40	8:30	8:30	7:59	8:00	5:02	5:03	נפאל, קטמנדו (ח)
19:37	18:52	19:33	19:32	19:11	19:10	10:58	10:58	9:56	9:55	9:24	9:23	6:54	6:53	סינגפור, סינגפור (ח)
21:39	20:33	21:35	21:27	20:53	20:45	9:46	9:48	8:23	8:25	7:52	7:54	4:15	4:21	פולין, ורשא (ק)
18:19	17:34	18:15	18:15	17:52	17:52	10:09	10:08	9:11	9:10	8:38	8:37	6:20	6:18	פרו, לימה (ח)
22:20	21:08	22:02	21:56	21:27	21:22	11:01	11:02	9:42	9:44	9:11	9:12	5:50	5:54	צרפת, ליאון (ק)
22:49	21:31	22:28	22:21	21:50	21:44	11:07	11:08	9:46	9:48	9:14	9:16	5:47	5:52	צרפת, פריז (ק)
18:39	17:55	18:35	18:34	18:13	18:12	9:47	9:46	8:43	8:42	8:13	8:12	5:36	5:35	קולומביה, בוגוטה (ח)
21:46	20:38	21:30	21:24	20:57	20:51	10:40	10:41	9:23	9:24	8:51	8:53	5:34	5:38	קנדה, טורונטו (ק)
21:32	20:21	21:14	21:08	20:40	20:34	10:15	10:16	8:56	8:58	8:25	8:26	5:05	5:09	קנדה, מונטריאול (ק)
20:27	19:36	20:23	20:19	19:55	19:51	10:18	10:18	9:06	9:06	8:32	8:33	5:32	5:34	קפריסין, לרנקה (ק)
23:19	22:08	23:15	23:05	22:27	22:19	11:02	11:04	9:35	9:39	9:04	9:07	5:21	5:28	רוסיה, ליובאוויטש (ח)
23:35	21:50	23:00	22:49	22:09	22:00	10:32	10:34	9:05	9:08	8:35	8:38	4:46	4:54	רוסיה, מוסקבה (ח)
21:52	20:53	21:48	21:41	21:12	21:06	10:40	10:41	9:21	9:22	8:48	8:50	5:26	5:31	רוסיה, רוסטוב נא-דון (ח)
22:15	21:01	21:56	21:50	21:20	21:14	10:44	10:45	9:24	9:26	8:53	8:55	5:27	5:32	שווייץ, ציריך (ק)
19:12	18:27	19:08	19:06	18:45	18:43	10:05	10:04	8:59	8:59	8:27	8:26	5:46	5:47	תאילנד, בנגקוק (ח)

בלוח זה, הזמנים חושבו על פי "סדר הכנסת שבת" ופסקי אדמוה"ז בסידורו. (פרט לסוף זמן קריאת שמע לשיטת המג"א).

סדר מצות הדלקת נרות לשבת קודש

מצוה זו שייכת גם לבנות ישראל, ועד לילדה קטנה ... אפילו אם היא בת שנה וכבר מתחילה לדבר ויכולה להדליק ולברך ... ביחד עם אחיותי, ועל אחת כמה וכמה אמה שמדליקה לאחריהן, כדי שתוכל לעזור להן בהדלקת הנר.

תורת מנחם תשמ"ט חלק ד' עמ' 378

ויש להשפיע גם על בנות קטנות שהגיעו לחינוך, שגם הן תדלקנה נרות שבת וחג, כמדובר כמה פעמים. ואפילו אם הדבר מוטל בספק, אם היא כבר הגיעה לחינוך או לא - גם אז כדאי שיאיר מזלה שבוע קודם או כמה ימים קודם!

משיחת י"ג תשרי תשמ"מ סכ"ח - התועודיות תשמ"מ ח"א עמ' 162

זמן הדלקת הנרות הוא כפי המתפרסם בכל מקום ומקום על ידי הגורמים המוסמכים - אסור בשום אופן להדליק לאחר זמן זה.

מנהגן הטוב של בנות ישראל ... להפריש לצדקה לפני הדלקת הנרות - כמובן כאשר הדלקת הנרות היא ביום חול. אסור לטלטל ח"ו את קופת הצדקה לאחר הדלקה ולכן צריכים להניחה לכתחילה [= לפני כניסת השבת ולפני ההדלקה] במקום שתישאר שם עד לאחר הבלה.

מדליקים את הנרות ואחרי כן מברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבַּת קֹדֶשׁ:

תפלת הדרך

צריך לאומרה כשהחזיק בדרך חוץ לעיר ביום ראשון כשנוסע מביתו, וטוב לומר מעומד אם אפשר בקל. ובשאר הימים שמתעכב בדרך עד שובו לביתו יאמר אותה בכל בוקר אפילו במלון ויחתום ברוך אתה שומע תפלה בלי הזכרת שם: יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותציעידנו לשלום ותדריךנו לשלום ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז חפצנו לחיים ולשמחה ולשלום, (ואם דעתו לחזור מיד אומר ותחזירנו לשלום), ותצילנו מכף פל-אויב ואורכ ולסמים וחיזת רעות בדרך ומפל-פורעניות המתרגשות ובאות לעולם. ותשלח ברכה בכל-מעשה ידינו, ותתני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל-רואינו, ותגמלנו חסדים טובים ותשמע קול תפלתנו כי אתה שומע תפלת כל-פה: ברוך אתה יי, שומע תפלה:

לזכות

לוי שי' הלוי בן חנה

וזוגתו **אולגה שרח** בת תמר

ויוצאי חלציהם

צבי' ובעלה דוד הלוי אליעזרוב

שלום יצחק הלוי וזוגתו אורלי

רות ובעלה אפרים הלוי יליזרוב

זבולון הלוי וזוגתו רות

חגית ובעלה גבריאל סופייב

שמעי' הלוי וזוגתו מוריאל

אילת, יהושע הלוי ואור אבנר הלוי שיחיו

לבייב

ניתן להשיג שיחות קודש ומאמרי דא"ח אלו

פקס: 9606108 3 (972)

ת.ד. 373 כפר חב"ד 60840 ישראל - P.O.B 373 Kfar Chabad 60840

Israel

E-mail: Israel@DvarMalchus.Org USA@DvarMalchus.Org

להורדת קבצים:

Internet: www.DvarMalchus.Org

www.otzar770.com * www.lahak.org * www.Chasidut.TV



הערות ותיקונים ניתן לשלוח ל:

E-mail: chazak@zahav.net.il - www.chazak.co.il

Dvar Malchus
Issue # 00375
26/05/2013

P.P.
שלום
1949
תל אביב

